ΑΠΟΦΑΣΗ ΑΡΙΘΜ. [*]887/2025
Η ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΥ
ΣΕ ΟΛΟΜΕΛΕΙΑ

Συνεδρίασε στην Αίθουσα Συνεδριάσεων του 1ου ορόφου του κτιρίου των γραφείων της, επί της οδού Κότσικα 1Α, Αθήνα, την 6η Ιουνίου 2025, ημέρα Παρασκευή και ώρα 10:00, με την εξής σύνθεση:

Πρόεδρος: Άϊριν – Έβελυν – Μικέλα – Μαίρη Σάρπ

Μέλη: Χαρίκλεια Νικολοπούλου (Αντιπρόεδρος),

Παναγιώτης Φώτης,

Ιωάννης Στεφάτος,

Χαρίκλεια Βλάχου,

Παντελής Μπορόβας,

Άννα Γκάτζιου (Εισηγήτρια),

Μιχαήλ Πολέμης και

Χρυσοβαλάντου Βασιλική Μήλλιου

Γραμματέας: Ευγενία Ντόρντα

Θέμα της συνεδρίασης: Λήψη απόφασης επί της προηγούμενης γνωστοποίησης συγκέντρωσης σύμφωνα με τα άρθρα 5 έως 10 του Ν. 3959/2011 σχετικά με την απόκτηση από την εταιρεία με την επωνυμία «ALPHABET EDUCATION ΜΟΝΟΠΡΟΣΩΠΗ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ» του αποκλειστικού ελέγχου επί της εταιρείας με την επωνυμία «ΣΧΟΛΕΣ ΔΕΛΤΑ ΒΟΡΕΙΟΥ ΕΛΛΑΔΟΣ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ».

Πριν την έναρξη της συνεδρίασης, η Πρόεδρος της Επιτροπής όρισε Γραμματέα της υποθέσεως την Ευγενία Ντόρντα με αναπληρώτρια αυτής την Ηλιάνα Κούτρα.

Στη συνεδρίαση η νομίμως κλητευθείσα εταιρεία Alphabet Education ΜΟΝΟΠΡΟΣΩΠΗ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ παραστάθηκε με τον νόμιμο εκπρόσωπο […] (Αντιπρόεδρος), μετά των πληρεξουσίων δικηγόρων Άννας Μαντά, Σοφίας-Μελίνας Λαδά και Βασιλείου Αλεξόπουλου[1].

[*] Η παρούσα απόφαση εκδίδεται σε επιπλέον δύο εκδόσεις: (1) Προς Δημοσίευση στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, (2) Έκδοση για την εταιρεία με την επωνυμία «ALPHABET EDUCATION ΜΟΝΟΠΡΟΣΩΠΗ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ» Από τις παραπάνω εκδόσεις έχουν αφαιρεθεί τα απόρρητα επιχειρηματικά στοιχεία (όπου η ένδειξη […]) τα οποία δεν θα πρέπει να περιέλθουν σε γνώση του αντίστοιχου αποδέκτη της έκδοσης, σύμφωνα με το άρθρο 41 του ν. 3959/2011 (ΦΕΚ Α΄/93/20.4.2011), όπως ισχύει, και τον Κανονισμό Λειτουργίας και Διαχείρισης της Επιτροπής Ανταγωνισμού (εφεξής ΚΛΔ) (ΦΕΚ ΦΕΚ Β' 5338/23.09.2024).

[1] Σημειώνεται ότι η επιχείρηση- στόχος «ΣΧΟΛΕΣ ΔΕΛΤΑ ΒΟΡΕΙΟΥ ΕΛΛΑΔΟΣ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ» υπέβαλε το υπ' αριθ. πρωτ. 124/03.06.2025 υπόμνημα-αίτημα με το οποίο ζήτησε να παρουσιαστεί κατά την προφορική ακρόαση της 06.06.2025, σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 23 παρ. 4 του ΚΛΔ. Ωστόσο το εν λόγω αίτημα απορρίφθηκε από την Ε.Α. ως εκπροθέσμως υποβληθέν κατά τα οριζόμενα στο άρθρο 23 παρ. 2 του

Στην αρχή της συζήτησης, η Πρόεδρος έδωσε το λόγο στην αρμόδια Εισηγήτρια Άννα Γκάτζιου, η οποία ανέπτυξε συνοπτικά την υπ' αριθ. πρωτ. οικ. 3588/21.05.2025 γραπτή εισήγηση (εφεξής «η Έκθεση») και, λαμβάνοντας υπόψη όσα αναφέρονται αναλυτικά στην εισήγηση, πρότεινε, τα εξής:

1. Την μη έγκριση της υπ' αριθ. πρωτ. 6324/17.09.2024 γνωστοποιηθείσας συγκέντρωσης, η οποία συνίσταται στην απόκτηση από την εταιρεία με την επωνυμία «ALPHABET EDUCATION ΜΟΝΟΠΡΟΣΩΠΗ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ» του αποκλειστικού ελέγχου επί της εταιρείας με την επωνυμία «ΣΧΟΛΕΣ ΔΕΛΤΑ ΒΟΡΕΙΟΥ ΕΛΛΑΔΟΣ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ»,

2. Την επιβολή προστίμου στην ALPHABET EDUCATION ΜΟΝΟΠΡΟΣΩΠΗ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ, ως υπόχρεη σε γνωστοποίηση, για εκπρόθεσμη γνωστοποίηση της ως άνω συγκέντρωσης, κατά τα προβλεπόμενα στο άρθρο 6 παρ. 4 του Ν. 3959/2011.

Κατόπιν, το λόγο έλαβαν οι πληρεξούσιοι δικηγόροι και ο νόμιμος εκπρόσωπος της γνωστοποιούσας, οι οποίοι τοποθετήθηκαν επί της προαναφερόμενης εισήγησης, ανέπτυξαν τις απόψεις τους, έδωσαν διευκρινίσεις και απάντησαν σε ερωτήσεις που τους υπέβαλαν η Πρόεδρος και τα μέλη της Επιτροπής. Επίσης από την πλευρά της γνωστοποιούσας προσήλθε ως μάρτυρας […], της εταιρίας οικονομικών συμβούλων Frontier Economics, στον οποίο η Πρόεδρος, τα μέλη της Επιτροπής και η γνωστοποιούσα υπέβαλαν ερωτήσεις. Επιπλέον, η γνωστοποιούσα δήλωσε ότι, παρόλο που οι ανησυχίες που διατυπώνονται στην Έκθεση περί περιορισμού του αποτελεσματικού ανταγωνισμού ενόψει της συγκέντρωσης είναι αβάσιμες, είναι διατεθειμένη να αναλάβει δεσμεύσεις, σύμφωνα με το άρθρο 8 παρ. 8 του Ν. 3959/2011, και προς τούτο κατέθεσε στη Γραμματεία της Ολομέλειας το υπ' αριθ. πρωτ. 123/03.06.2025 Έντυπο Γνωστοποίησης Ανάληψης Δεσμεύσεων. Σε συνέχεια της ακροαματικής διαδικασίας της 06.06.2025, η γνωστοποιούσα κατέθεσε το υπ' αριθ. πρωτ. 145/23.06.2025 Έντυπο Γνωστοποίησης Ανάληψης Δεσμεύσεων.

Η ακροαματική διαδικασία συνεχίσθηκε κατά την συνεδρίαση της Επιτροπής στις 24.06.2025, ημέρα Τρίτη και ώρα 09:00, οπότε και ολοκληρώθηκε η συζήτηση της υπόθεσης με την κατάθεση από τη γνωστοποιούσα του υπ' αριθ. πρωτ. 146/24.06.2025 Εντύπου Γνωστοποίησης Ανάληψης Δεσμεύσεων. Ακολούθως, η γνωστοποιούσα, κατόπιν ολοκλήρωσης της ακροαματικής διαδικασίας στις 24.06.2025, υπέβαλε με το Συμπληρωματικό Υπόμνημα στις 30.06.2025 νέο Έντυπο Γνωστοποίησης Ανάληψης Δεσμεύσεων.

Με την ολοκλήρωση της ακροαματικής διαδικασίας οι πληρεξούσιοι δικηγόροι παραιτήθηκαν του δικαιώματος παραλαβής του πρακτικού της συνεδρίασης της 24ης Ιουνίου 2025 και ζήτησαν από την Πρόεδρο τη χορήγηση προθεσμίας για την κατάθεση του συμπληρωματικού τους υπομνήματος. Η Πρόεδρος, αποδεχόμενη το αίτημά τους, χορήγησε προθεσμία έως την 30ή Ιουνίου 2025, ημέρα Δευτέρα.

Η Επιτροπή συνήλθε σε διάσκεψη την 9η Ιουλίου 2025, ημέρα Τετάρτη και ώρα 09:00, η οποία συνεχίσθηκε την 24η Ιουλίου 2025, ημέρα Πέμπτη και ώρα 10:00, οπότε και ολοκληρώθηκε.

ΚΛΔ, η, δε, επιχείρηση ενημερώθηκε σχετικώς με την υπ' αριθ. πρωτ. 125/03.06.2025 επιστολή της Προέδρου Ε.Α.

Η Επιτροπή, κατά τις διασκέψεις της με τη συμμετοχή της Εισηγήτριας Άννας Γκάτζιου, η οποία δεν έλαβε μέρος στην ψηφοφορία, αφού έλαβε υπόψη της την Έκθεση της αρμόδιας Εισηγήτριας, τα στοιχεία του φακέλου της κρινόμενης υπόθεσης, τις απόψεις που διατύπωσε εγγράφως και προφορικώς κατά τη συζήτηση της υπόθεσης το Μέρος, τα υπομνήματα που υπέβαλε και τα συνημμένα σε αυτά σχετικά έγγραφα, όσα κατέθεσε ο μάρτυρας κατά την ακροαματική διαδικασία και όσα έγγραφα υπέβαλε το Μέρος κατά την ακροαματική διαδικασία, τις δεσμεύσεις, όπως αυτές υπεβλήθησαν με τα ως άνω αναφερόμενα έγγραφα,

ΣΚΕΦΘΗΚΕ ΩΣ ΕΞΗΣ:

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

I. Η ΓΝΩΣΤΟΠΟΙΗΘΕΙΣΑ ΠΡΑΞΗ 7
I.1 ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΗΣ ΠΡΑΞΗΣ 7
II. ΤΑ ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΝΤΑ ΜΕΡΗ 9
II.1 ALPHABET EDUCATION ΜΟΝΟΠΡΟΣΩΠΗ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ 9
II.2 ΣΧΟΛΕΣ ΔΕΛΤΑ ΒΟΡΕΙΟΥ ΕΛΛΑΔΟΣ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ 11
III. Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΗΣ ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΣΗΣ 12
III.1 ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΥΠΟ ΚΡΙΣΗ ΠΡΑΞΗΣ 12
III.2 ΚΥΚΛΟΙ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ΤΩΝ ΜΕΡΩΝ-ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΑ Ε.Α 13
III.3 ΕΛΕΓΧΟΣ ΠΑΡΑΔΕΚΤΟΥ, ΕΜΠΡΟΘΕΣΜΟΥ ΚΑΙ ΠΡΟΣΗΚΟΝΤΟΣ ΤΗΣ ΓΝΩΣΤΟΠΟΙΗΣΗΣ- ΜΕΤΡΑ ΕΡΕΥΝΑΣ ΤΗΣ ΓΔΑ 14
IV. ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ, ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ 17
IV.1 ΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ 17
IV.1.1 Γενικό νομοθετικό πλαίσιο 17
IV.1.2 Σχολές Ανώτερης Επαγγελματικής Κατάρτισης (Σ.Α.Ε.Κ.) 19
IV.1.3 Τάξη Μαθητείας 25
IV.1.4 Κέντρα Διά Βίου Μάθησης (Κ.Δ.Β.Μ.) 27
IV.1.5 Κέντρα Μεταλυκειακής εκπαίδευσης (Κολλέγια) 30
IV.2 Η ΔΟΜΗ ΤΟΥ ΚΛΑΔΟΥ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ, ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗΣ 31
IV.2.1 Η τυπική επαγγελματική κατάρτιση επιπέδου πέντε (5) 32
IV.2.1.1 Σχολές Ανώτερης Επαγγελματικής Κατάρτισης (ΣΑΕΚ) 32
IV.2.1.2 Τάξη Μαθητείας των Επαγγελματικών Λυκείων (ΕΠΑΛ) 34
IV.2.2 Η μη τυπική επαγγελματική εκπαίδευση, κατάρτιση και διά βίου μάθηση 36
IV.2.2.1 Κέντρα Δια Βίου Μάθησης (ΚΔΒΜ) 36
IV.2.3 Η μη τυπική μεταλυκειακή εκπαίδευση 39
IV.2.3.1 Κολλέγια 39
V. ΣΧΕΤΙΚΕΣ ΑΓΟΡΕΣ- ΜΕΡΙΔΙΑ ΑΓΟΡΑΣ 41
V.1 ΣΧΕΤΙΚΗ ΑΓΟΡΑ ΠΑΡΟΧΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ ΜΕΣΩ ΙΔΙΩΤΙΚΩΝ ΣΑΕΚ 41
V.1.1 Σχετική αγορά προϊοντικής αγοράς/υπηρεσίας 47

V.1.1.1 Ως προς την συμπερίληψη των ιδιωτικών και δημόσιων ΣΑΕΚ στην ίδια σχετική αγορά 47

V.1.1.2 Ως προς την συμπερίληψη των ΚΔΒΜ και της Τάξης Μαθητείας στην ίδια σχετική αγορά με τις ΣΑΕΚ 110

V.1.2 Σχετική γεωγραφική αγορά 116

V.1.2.1 Προσδιορισμός σχετικής γεωγραφικής αγοράς 116

V.1.2.2 Προσδιορισμός των επιμέρους σχετικών γεωγραφικών αγορών 133

V.1.3 Εκτιμώμενα μερίδια αγοράς 145

V.1.3.1 Η άποψη της γνωστοποιούσας 145

V.1.3.2 Οι εκτιμήσεις της Υπηρεσίας 146

V.2 ΣΧΕΤΙΚΗ ΑΓΟΡΑ ΠΑΡΟΧΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΜΗ ΤΥΠΙΚΗΣ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗΣ (ΚΔΒΜ) 157

V.2.1 Σχετική αγορά υπηρεσίας 157

V.2.2 Σχετική γεωγραφική αγορά 158

V.2.3 Εκτιμώμενα μερίδια αγοράς 161

V.3 ΣΧΕΤΙΚΗ ΑΓΟΡΑ ΠΑΡΟΧΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΜΗ ΤΥΠΙΚΗΣ ΜΕΤΑΛΥΚΕΙΑΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ (Κολλέγια) 163

V.3.1 Σχετική αγορά υπηρεσίας 163

V.3.2 Σχετική γεωγραφική αγορά 164

V.3.3 Εκτιμώμενα μερίδια αγοράς 164

V.4 ΣΧΕΤΙΚΗ ΑΓΟΡΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΩΝ 165

V.4.1 Σχετική αγορά υπηρεσίας 165

V.4.2 Σχετική γεωγραφική αγορά 167

V.4.3 Εκτιμώμενα μερίδια αγοράς 167

VI. ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΥ 168

VI.1 Διάρθρωση Ζήτησης – Ωριμότητα Αγοράς 168

Εκτιμήσεις για την εξέλιξη της ζήτησης 168

Ενισχυτικοί παράγοντες της ζήτησης 169

Περιοριστικοί Παράγοντες της ζήτησης 171

VI.2 Εγγύτητα Ανταγωνισμού 172

VI.3 Εμπόδια Εισόδου, δραστηριοποίησης και επέκτασης 178

VI.3.1 Ρυθμιστικά εμπόδια 178
VI.3.2 Κόστος Εισόδου και Ανάπτυξης..... 179
VI.3.3 Ευχέρεια – κόστος/χρόνος εισαγωγής νέων προϊόντων στο χαρτοφυλάκιο 181
VI.3.4 Εμπιστοσύνη στο σήμα και αναγνωρισιμότητα 183
VI.3.4.1 Η άποψη της γνωστοποιούσας..... 183
VI.3.4.2 Οι απόψεις των ανταγωνιστών..... 184
VI.3.4.3 Η εκτίμηση της Επιτροπής Ανταγωνισμού..... 186
VI.4 Δυνητικός Ανταγωνισμός 189
VI.5 Κόστος μεταστροφής..... 192
VI.6 Διαπραγματευτική δύναμη αγοραστών 192
VI.7 Τιμολόγηση - Διαφάνεια 193
VII. ΑΠΟΨΕΙΣ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΩΝ ΕΠΙ ΤΩΝ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ ΤΗΣ ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΣΗΣ 194
VIII. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ 199
VIII.1 Κριτήρια Αξιολόγησης των Οριζοντίων Συγκεντρώσεων 199
VIII.1.1 Εισαγωγικά..... 199
VIII.1.2 Δημιουργία ή ενίσχυση δεσπόζουσας θέσης..... 200
VIII.2 Οριζόντιες μη συντονισμένες επιπτώσεις της συγκέντρωσης στις επηρεαζόμενες αγορές παροχής υπηρεσιών επαγγελματικής κατάρτισης μέσω ιδιωτικών ΣΑΕΚ 208
VIII.2.1 Η άποψη της γνωστοποιούσας 208
VIII.2.2 Η εκτίμηση της Επιτροπής Ανταγωνισμού 211
VIII.2.2.1 Θεσσαλονίκη..... 212
VIII.2.2.2 Βόλος και ακτίνα έως μία ώρα απόσταση από αυτόν 225
VIII.2.2.3 Αττική..... 229
VIII.3 Συσπειρωτικές επιπτώσεις της Συγκέντρωσης 233
VIII.3.1 Η άποψη της γνωστοποιούσας 236
VIII.3.2 Η εκτίμηση της Επιτροπής Ανταγωνισμού 237
VIII.3.2.1 Ως προς τις συσπειρωτικές επιπτώσεις ΣΑΕΚ και Κολλεγίων..... 237
VIII.3.2.2 Ως προς τις συσπειρωτικές επιπτώσεις ΣΑΕΚ και ΚΔΒΜ 238
VIII.4 Αξιολόγηση των επιπτώσεων της συγκέντρωσης στην αγορά εργασίας εκπαιδευτών (labour market)..... 238
VIII.5 Δευτερεύοντες Περιορισμοί 240

IX. ΔΕΣΜΕΥΣΕΙΣ 241
IX.1 ΓΕΝΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΤΩΝ ΔΕΣΜΕΥΣΕΩΝ 241
IX.2 ΟΙ ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΕΣ ΔΕΣΜΕΥΣΕΙΣ 246
IX.2.1 Μη αύξηση των διδάκτρων (Δέσμευση 1) 247
IX.2.2 Μη αύξηση της διαφημιστικής δαπάνης των μερών (Δέσμευση 2) 248
IX.2.3 Εκποίηση του παραρτήματος της ΔΕΛΤΑ στον Βόλο (Δέσμευση 3) 249
IX.3 ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΩΝ ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΩΝ ΔΕΣΜΕΥΣΕΩΝ 250
X. ΕΚΠΡΟΘΕΣΜΗ ΓΝΩΣΤΟΠΟΙΗΣΗ ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΣΗΣ 257
ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ 259
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α 261
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β 262
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Γ 263
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Δ 266
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ε 275
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΣΤ 277

I. Η ΓΝΩΣΤΟΠΟΙΗΘΕΙΣΑ ΠΡΑΞΗ

I.1 ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΗΣ ΠΡΑΞΗΣ

1. Με το υπ' αριθ. πρωτ. 6324/17.9.2024 έντυπο γνωστοποίησης (εφεξής «γνωστοποίηση») γνωστοποιήθηκε στη Γενική Διεύθυνση Ανταγωνισμού (εφεξής «ΓΔΑ») της Επιτροπής Ανταγωνισμού (εφεξής και «ΕΑ») σύμφωνα με το άρθρο 6 του Ν. 3959/2011 η απόκτηση αποκλειστικού ελέγχου από την εταιρεία με την επωνυμία «ALPHABET EDUCATION ΜΟΝΟΠΡΟΣΩΠΗ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ» (εφεξής «ALPHABET ή γνωστοποιούσα») επί της εταιρείας με την επωνυμία «ΣΧΟΛΕΣ ΔΕΛΤΑ ΒΟΡΕΙΟΥ ΕΛΛΑΔΟΣ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ» (εφεξής «ΔΕΛΤΑ ή Στόχος» και από κοινού με την ALPHABET, «τα μέρη»).

2. Ειδικότερα, δυνάμει της από 16.8.2024 σύμβασης αγοραπωλησίας μετοχών[2] (εφεξής «Σύμβαση») μεταξύ των υφιστάμενων μετόχων της ΔΕΛΤΑ, […], ως πωλητών (εφεξής από κοινού «Πωλητές»), και της ALPHABET ως αγοράστριας, η τελευταία θα αποκτήσει κατά την ολοκλήρωση της συναλλαγής το σύνολο (100%) του μετοχικού κεφαλαίου και των δικαιωμάτων ψήφου της ΔΕΛΤΑ και, συνεπώς, τον αποκλειστικό έλεγχο αυτής. Η ολοκλήρωση της συναλλαγής τελεί, μεταξύ

[2] Βλ. σχετ. 3 της γνωστοποίησης και σχετ. 30 της υπ' αρ. πρωτ. 7714/22.10.2024 επιστολής της γνωστοποιούσας.

άλλων,[3] υπό την αίρεση της έγκρισης της συναλλαγής από την ΕΑ[4], σε περίπτωση, δε, που κάποια από τις αιρέσεις δεν πληρωθεί μέχρι την Ημερομηνία Εκπλήρωσης[5], τότε η Σύμβαση παύει αυτοδικαίως να ισχύει[6].

3. Περαιτέρω, ορίζεται ότι για το οικονομικό έτος (2024-2025) ο εκ των Πωλητών […] θα ενεργεί ως […] της ΔΕΛΤΑ, […]. Τέλος, στη σύμβαση θα περιληφθούν διατάξεις για τη μη άσκηση ανταγωνισμού και τη μη προσέλκυση πελατείας, οι οποίες θα καταλαμβάνουν και τα μέλη της οικογένειας του […] και τα συνδεδεμένα μέρη[7].

4. Επισημαίνεται ότι οι Πωλητές δεσμεύονται ότι για χρονική περίοδο 5 ετών από την Ημερομηνία Ολοκλήρωσης τόσο οι ίδιοι όσο και τα μέλη της οικογένειάς τους ή συνδεδεμένα μέρη αυτών άμεσα ή έμμεσα δεν θα ανταγωνίζονται την Επιχείρηση, […][8]. Περαιτέρω, για την ίδια ως άνω χρονική περίοδο οι Πωλητές δεσμεύονται ότι δεν θα προσελκύσουν, προσλάβουν ή απασχολήσουν άμεσα ή έμμεσα οποιονδήποτε […] του Στόχου[9].

5. Όπως αναφέρει η γνωστοποιούσα[10], η απόκτηση του Στόχου συνιστά μία επενδυτική ευκαιρία για τον όμιλο BCP, όπου ανήκει η ίδια, ο οποίος κατά το 2023 διεύρυνε το χαρτοφυλάκιό του μέσω της εξαγοράς των εταιρειών «ΑΚΜΗ Μονοπρόσωπη Ανώνυμη Εκπαιδευτική Εταιρεία» και «ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΙΚΟ ΚΟΛΛΕΓΙΟ Ανώνυμη Εκπαιδευτική Εταιρεία» (εφεξής «ΑΚΜΗ» και «ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΙΚΟ ΚΟΛΛΕΓΙΟ» αντίστοιχα). Δυνάμει της υπό εξέταση συναλλαγής η γνωστοποιούσα θα μπορέσει να αποκτήσει επιπρόσθετη τεχνογνωσία, έτσι ώστε να βελτιώσει ακόμη περισσότερο την εμπειρία των σπουδαστών, και θα μπορέσει να διευρύνει τις δραστηριότητές της σχετικά με την επαγγελματική κατάρτιση ενηλίκων σε πόλεις, όπου επί του παρόντος δεν διαθέτει παρουσία (Ιωάννινα, Πάτρα, Καλαμάτα, Χανιά, Ξάνθη και Βόλο). Παράλληλα, η συναλλαγή αναμένεται λόγω της δημιουργίας ενός μεγαλύτερου και πιο διευρυμένου ομίλου να επιτρέψει την εξεύρεση πρόσθετων κεφαλαίων, προκειμένου να μπορέσει ο όμιλος να επεκτείνει περαιτέρω τις παρεχόμενες υπηρεσίες με την προσθήκη νέων ειδικοτήτων και τις επενδύσεις στην αγορά επαγγελματικής κατάρτισης που, σύμφωνα και με τις πρόσφατες εξαγγελίες του Υπουργείου Παιδείας, αναμένεται τα προσεχή χρόνια να διευρυνθεί και να αναβαθμιστεί σημαντικά.

[3] Σύμφωνα με τους όρους 4.1.2 και 4.1.6 της Σύμβασης η συναλλαγή τελεί επίσης υπό την αίρεση κανονιστικής έγκρισης από το Υπουργείο Παιδείας, Θρησκευμάτων και Αθλητισμού.
[4] Βλ. όρο 4.1.1.1 της Σύμβασης. […]
[5] […] (βλ. σελ. 8 της Σύμβασης).
[6] Βλ. όρο 4.5 της Σύμβασης.
[7] […]
[8] Βλ. όρο 11.3 της Σύμβασης.
[9] Βλ. όρο 11.4 της Σύμβασης.
[10] Βλ. σελ. 12 και 22 της γνωστοποίησης.

ΙΙ. ΤΑ ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΝΤΑ ΜΕΡΗ

ΙΙ.1 ALPHABET EDUCATION ΜΟΝΟΠΡΟΣΩΠΗ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ

6. Η εταιρεία με την επωνυμία «ALPHABET EDUCATION ΜΟΝΟΠΡΟΣΩΠΗ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ» με έδρα στη Ν. Φιλαδέλφεια Αττικής αποτελεί ανώνυμη εταιρεία συμμετοχών[11].

7. Η ALPHABET ελέγχεται […][12]. […][13], […][14]. […][15], […] BC PARTNERS HOLDINGS LIMITED[16], η οποία αποτελεί τη μητρική του ομίλου[17] (εφεξής «όμιλος BCP»).

8. Η μητρική του ομίλου BCP είναι διεθνής εταιρεία εναλλακτικών επενδύσεων, εγγεγραμμένη στο επίσημο μητρώο εταιρειών του Γκέρνσεϋ […]»[18]. Περαιτέρω η γνωστοποιούσα αναφέρει[19] ότι […].

9. Σύμφωνα με τη γνωστοποίηση[20], ο όμιλος BCP αποτελεί έναν διεθνή όμιλο εναλλακτικών επενδύσεων με κύριο αντικείμενό του την αξιοποίηση επενδυτικών κεφαλαίων, επενδύσεων χαρτοφυλακίου και λοιπών επενδύσεων μέσω του δικτύου γραφείων του παγκοσμίως. Στην Ελλάδα ο όμιλος BCP δραστηριοποιείται κυρίως στον τομέα της εκπαίδευσης μέσω των εξής εταιρειών[21]:

α) της εταιρείας με την επωνυμία «ΑΚΜΗ Μονοπρόσωπη Ανώνυμη Εκπαιδευτική Εταιρεία», η οποία ανήκει εξ ολοκλήρου στην ALPHABET και δραστηριοποιείται στην παροχή υπηρεσιών επαγγελματικής εκπαίδευσης, κατάρτισης και διά βίου μάθησης μέσω της λειτουργίας και εκμετάλλευσης Σ.Α.Ε.Κ. με την ονομασία «ΙΕΚ ΑΚΜΗ» και Κ.Δ.Β.Μ. με την ονομασία «ΑΚΜΗ ΚΕΝΤΡΟ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗΣ». Η ΑΚΜΗ διαθέτει παραρτήματα με το σήμα ΙΕΚ ΑΚΜΗ σε 9 διαφορετικές περιοχές της Ελλάδας και συγκεκριμένα σε Αθήνα (1) , Πειραιά (1), Ελληνικό (1), Θεσσαλονίκη, Ηράκλειο Κρήτης, Λάρισα, Ρόδο, Χαλκίδα και Αλεξανδρούπολη και προσφέρει τη δυνατότητα σπουδών σε 73 ειδικότητες, καλύπτοντας 17 τομείς[22]. Αντίστοιχα, η εταιρεία λειτουργεί ως Κ.Δ.Β.Μ. στα παραρτήματά της σε Αθήνα, Πειραιά, Θεσσαλονίκη, Ηράκλειο Κρήτης, Λάρισα και Ρόδο[23,24].

---

[11] Εγγεγραμμένη στο Γ.Ε.ΜΗ. με αριθμό 171061401000.
[12] Περί της δομής του ομίλου όπου ανήκει η ALPHABET βλ. σελ. 6-8 της γνωστοποίησης, καθώς και υπ' αρ. πρωτ. 7714/22.10.2024, 8404/8.11.2024 και 8965/27.11.2024 επιστολές της γνωστοποιούσας.
[13] […]
[14] […]. Βλ. σελ. 6-8 της γνωστοποίησης, καθώς και τις υπ' αριθ. πρωτ. 7714/22.10.2024, 8404/8.11.2024 και 8965/27.11.2024 επιστολές της γνωστοποιούσας.
[15] Βλ. την υπ' αρ. πρωτ. 8404/8.11.2024 επιστολή της γνωστοποιούσας.
[16] Βλ. την υπ' αρ. πρωτ. 8965/27.11.2024 επιστολή της γνωστοποιούσας, […] (βλ. την υπ' αρ. πρωτ. 8965/27.11.2024 επιστολή της γνωστοποιούσας).
[17] Βλ. την υπ' αρ. πρωτ. 7714/22.10.2024 επιστολή.
[18] Βλ. σελ. 7 της γνωστοποίησης.
[19] Βλ. την υπ' αρ. πρωτ. 7714/22.10.2024 επιστολή.
[20] Βλ. σελ. 6 και 9 της γνωστοποίησης, όπου επίσης αναφέρεται ότι στον όμιλο BCP ανήκουν οι ακόλουθες πλατφόρμες: α) η BCP Credit, μια επενδυτική πλατφόρμα που λειτουργεί συμπληρωματικά με την επιχείρηση επένδυσης ιδιωτικών κεφαλαίων […] και β) η BC Partners Real Estate, μια ευρωπαϊκή πλατφόρμα επενδύσεων σε ακίνητη περιουσία που εγκαινιάστηκε το 2018 και λειτουργεί ως πλήρως ενσωματωμένη επιχείρηση. […].
[21] Βλ. σελ. 9 της γνωστοποίησης.
[22] Βλ. σελ. 38 της γνωστοποίησης.
[23] Βλ. την υπ' αρ. πρωτ. 7714/22.10.2024 επιστολή της γνωστοποιούσας.
[24] Περαιτέρω, κατά τη γνωστοποιούσα, το παράρτημα του ΙΕΚ ΑΚΜΗ στη Θεσσαλονίκη παρέχει προγράμματα εκμάθησης ηλεκτρονικών υπολογιστών δωρεάν μόνο στους ήδη εγγεγραμμένους σπουδαστές του γ΄ εξαμήνου,

β) της εταιρείας με την επωνυμία «ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΙΚΟ ΚΟΛΛΕΓΙΟ Ανώνυμη Εκπαιδευτική Εταιρεία» και το διακριτικό τίτλο «METROPOLITAN COLLEGE», η οποία ελέγχεται άμεσα και έμμεσα από την ALPHABET SARL και δραστηριοποιείται στην παροχή υπηρεσιών εκπαίδευσης, κατάρτισης και διά βίου μάθησης και ειδικότερα στη λειτουργία Κολλεγίου καθώς και Κ.Δ.Β.Μ. με διακριτικό τίτλο «ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΙΚΟ ΚΔΒΜ»[25]. Η ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΙΚΟ ΚΟΛΛΕΓΙΟ διαθέτει εγκαταστάσεις σε 8 περιοχές της Ελλάδας και συγκεκριμένα σε Αθήνα, Πειραιά, Μαρούσι, Θεσσαλονίκη, Λάρισα, Ηράκλειο Κρήτης, Ρόδο και Πάτρα[26].

10. Συναφώς, η γνωστοποιούσα αναφέρθηκε[27] […][28] […][29],[…][30], […]. Σύμφωνα με τη γνωστοποιούσα, μέχρι την υποβολή της γνωστοποίησης, ήτοι την 17.9.2024, […][31] […][32], […][33]. […].

11. Περαιτέρω, κατά το χρόνο της γνωστοποίησης, ο όμιλος BCP ελέγχει στην Ελλάδα τις ακόλουθες εταιρείες[34]:

α) την εταιρεία με την επωνυμία «NOVA TELECOMMUNICATIONS & MEDIA ΜΟΝΟΠΡΟΣΩΠΗ Α.Ε.», η οποία δραστηριοποιείται στις αγορές τηλεπικοινωνιών (συγκεκριμένα στις αγορές σταθερής και κινητής τηλεφωνίας και ευρυζωνικών υπηρεσιών), καθώς και στην αγορά υπηρεσιών συνδρομητικής τηλεόρασης και

β) την εταιρεία με την επωνυμία «ΠΕΤ ΣΙΤΙ GROUP ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΚΑΙ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΖΩΟΤΡΟΦΩΝ ΑΕΒΕ» και τις θυγατρικές αυτής PETAMAZON Α.Ε., PET LEADER ΙΚΕ, PETSMART ΙΚΕ και GATOSKILO ΙΚΕ, η οποία δραστηριοποιείται στην ευρύτερη αγορά παροχής προϊόντων και υπηρεσιών για κατοικίδια ζώα.

12. Εκτός των ανωτέρω εταιρειών, ο όμιλος BCP πραγματοποιεί πωλήσεις στην Ελλάδα μέσω και των κάτωθι εταιρειών του οι οποίες εδρεύουν εκτός Ελλάδος:

Εταιρείες του ομίλου BCP με δραστηριότητα στην Ελλάδα και έδρα στο εξωτερικό

τα οποία οδηγούν σε λήψη σχετικής πιστοποίησης. Βλ. σελ. 38 της γνωστοποίησης. Για λόγους πληρότητας αναφέρεται ότι εν προκειμένω δεν δύναται να θεωρηθεί αγορά παροχής προγραμμάτων εκμάθησης ηλεκτρονικών υπολογιστών καθώς οι εν λόγω υπηρεσίες παρέχονται δωρεάν και μόνο στους ήδη εγγεγραμμένους σπουδαστές της.

[25] Για την απόκτηση ελέγχου επί των ως άνω εταιρειών (ΑΚΜΗ και ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΙΚΟ ΚΟΛΛΕΓΙΟ) υποβλήθηκε στην ΕΑ γνωστοποίηση συγκέντρωσης, η οποία εγκρίθηκε με την ΕΑ 819/2023. Συναφώς, όπως αναφέρει η γνωστοποιούσα, πέραν των εν λόγω εταιρειών, τόσο η ίδια όσο και ο όμιλος BCP δεν ελέγχει ούτε συμμετέχει σε άλλες εταιρείες που να δραστηριοποιούνται στην αγορά της επαγγελματικής κατάρτισης ενηλίκων στην Ελλάδα […]. Βλ. σελ. 23 και 24 της γνωστοποίησης.

[26] Βλ. την υπ' αρ. πρωτ. 7714/22.10.2024 επιστολή της γνωστοποιούσας

[27] Βλ. υποσ. 6 της γνωστοποίησης.

[28] Προσκομισθείσα με τις υπ' αρ. πρωτ. 7714/22.10.2024 και 8404/8.11.2024 επιστολές της γνωστοποιούσας.

[29] […].

[30] Βλ. υποσ. 6 και 23 της γνωστοποίησης, καθώς και την υπ' αρ. πρωτ. 7714/22.10.2024 επιστολή και την υπ' αρ. πρωτ. 8404/8.11.2024 επιστολή της).

[31] Βλ. τις υπ' αρ. πρωτ. 7714/22.10.2024 και 8404/8.11.2024 επιστολές της γνωστοποιούσας.

[32] Βλ. την υπ' αρ. πρωτ. 8965/27.11.2024 επιστολή της γνωστοποιούσας.

[33] Βλ. την υπ' αρ. πρωτ. 154/10.1.2025 (σχετ. 3) επιστολή της γνωστοποιούσας.

[34] Βλ. σελ. 9 της γνωστοποίησης.

α/α	Εταιρεία	Αντικείμενο δραστηριότητας	Χώρα έδρας
1	[…]	[…]	[…]
2	SPRINGER NATURE[35]	Εκδόσεις	[…]
3	[…]	[…]	[…]
4	[…][36]	[…]	[…]
5	[…]	[…]	[…]
6	[…]	[…]	[…]
7	[…]	[…]	[…]
8	[…]	[…]	[…]
9	[…][37]	[…]	[…]
10	[…][38]	[…]	[…]
11	[…]	[…]	[…]

Πηγή: Έντυπο γνωστοποίησης (σελ. 10-11) και υπ' αρ. πρωτ. 7714/22.10.2024 επιστολή της γνωστοποιούσας

Ι.2 ΣΧΟΛΕΣ ΔΕΛΤΑ ΒΟΡΕΙΟΥ ΕΛΛΑΔΟΣ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ

13. Η εταιρεία «ΣΧΟΛΕΣ ΔΕΛΤΑ ΒΟΡΕΙΟΥ ΕΛΛΑΔΟΣ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ» αποτελεί ανώνυμη εταιρεία, η οποία δραστηριοποιείται στην παροχή υπηρεσιών επαγγελματικής εκπαίδευσης, κατάρτισης και διά βίου μάθησης και συγκεκριμένα λειτουργεί Σ.Α.Ε.Κ. με την ονομασία «ΙΕΚ ΔΕΛΤΑ 360» (εφεξής «ΙΕΚ ΔΕΛΤΑ»), καθώς και Κ.Δ.Β.Μ. με την ονομασία «Κέντρο Δια Βίου Μάθησης ΣΧΟΛΕΣ ΔΕΛΤΑ ΒΟΡΕΙΟΥ ΕΛΛΑΔΟΣ ΑΕ» (εφεξής «Κ.Δ.Β.Μ. ΔΕΛΤΑ»).

14. Ειδικότερα, η Σ.Α.Ε.Κ. ΔΕΛΤΑ προσφέρει τη δυνατότητα σπουδών σε 111 ειδικότητες οι οποίες καλύπτουν 16 διαφορετικούς τομείς και συγκεκριμένα τη γαστρονομία, τα τουριστικά, τα τεχνικά επαγγέλματα, τη μόδα και την ομορφιά, την πληροφορική και τα ηλεκτρονικά, την οικονομία και τη διοίκηση, την υγεία και τον αθλητισμό, τα ΜΜΕ και τον ήχο, τα παιδαγωγικά και τις κοινωνικές υπηρεσίες, τις εφαρμοσμένες τέχνες, τα performing arts και την αγροτική κατάρτιση. Η εταιρεία διαθέτει παραρτήματα ΣΑΕΚ σε 10 περιοχές και συγκεκριμένα σε Αθήνα (2), Αγία Παρασκευή,

[35] […] Βλ. την υπ' αρ. πρωτ. 7714/22.10.2024 επιστολή της γνωστοποιούσας.
[36] […] Βλ. την υπ' αρ. πρωτ. 7714/22.10.2024 επιστολή της γνωστοποιούσας. […].
[37] […] Βλ. την υπ' αρ. πρωτ. 7714/22.10.2024 επιστολή της γνωστοποιούσας.
[38] […] Βλ. 8404/8.11.2024 και 8965/27.11.2024 επιστολές της γνωστοποιούσας.

Περιστέρι, Θεσσαλονίκη, Ιωάννινα, Χανιά, Πάτρα, Καλαμάτα, Ξάνθη και Βόλο, ενώ σε όλα τα ως άνω παραρτήματα λειτουργεί και Κ.Δ.Β.Μ. [39]

15. Σύμφωνα με τη γνωστοποίηση η ΔΕΛΤΑ αποτελεί οικογενειακή επιχείρηση, η δε μετοχική της σύνθεση έχει ως ακολούθως:

Μέτοχοι	Αριθμός μετοχών	Ποσοστό συμμετοχής στο μετοχικό κεφάλαιο
[…]	[…]	[…]%
[…]	[…]	[…]%
Σύνολο	[…]	**100%**

16. […] ασκεί αποκλειστικό de jure έλεγχο επί της ΔΕΛΤΑ, […] […][40], […][41,42].

17. Για λόγους πληρότητας αναφέρεται ότι το Δεκέμβριο του 2023 καταχωρήθηκε στο Γ.Ε.ΜΗ.[43] η συγχώνευση της ΔΕΛΤΑ με την εταιρεία με την επωνυμία «ΣΧΟΛΕΣ ΔΕΛΤΑ ΑΘΗΝΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ» δια απορρόφησης της δεύτερης από την πρώτη, σε συνέχεια εξαγοράς από τη ΔΕΛΤΑ […] μετοχών της μετέπειτα απορροφηθείσας εν λόγω εταιρείας, ιδιοκτησίας […][44].

III. Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΗΣ ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΣΗΣ

III.1 ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΥΠΟ ΚΡΙΣΗ ΠΡΑΞΗΣ

18. Υποχρέωση προηγούμενης γνωστοποίησης μιας σχεδιαζόμενης συναλλαγής στην ΕΑ υπάρχει, όταν συντρέχει η βασική προϋπόθεση της υπαγωγής της πράξης στην έννοια της συγκέντρωσης και επιπλέον πληρούνται τα ποσοτικά κριτήρια και οι τυπικές προϋποθέσεις του άρθρου 6 του Ν. 3959/2011.

19. Σύμφωνα με το άρθρο 5 παρ. 2 του Ν. 3959/2011 συγκέντρωση επιχειρήσεων πραγματοποιείται, όταν προκύπτει μόνιμη μεταβολή του ελέγχου μεταξύ άλλων στην περίπτωση κατά την οποία μία

[39] Πέραν των ανωτέρω, η ΔΕΛΤΑ παρέχει δωρεάν και μόνο στους σπουδαστές της μαθήματα ξένων γλωσσών και μαθήματα ECDL για ηλεκτρονικούς υπολογιστές. Για λόγους πληρότητας αναφέρεται ότι δεν δύναται να θεωρηθεί ότι υφίστανται, εν προκειμένω, η αγορά παροχής προγραμμάτων εκμάθησης ηλεκτρονικών υπολογιστών καθώς και η αγορά εκμάθησης ξένων γλωσσών, καθώς οι εν λόγω υπηρεσίες παρέχονται δωρεάν και μόνο στους ήδη εγγεγραμμένους σπουδαστές της.

[40] Βλ. την υπ' αριθ. πρωτ. 7714/22.10.2024 επιστολή της γνωστοποιούσας.

[41] Βλ. την υπ' αριθ. πρωτ. 8404/8.11.2024 επιστολή της γνωστοποιούσας.

[42] Σύμφωνα με τη γνωστοποίηση, η ΔΕΛΤΑ δεν ελέγχει ούτε συμμετέχει σε άλλες εταιρείες οι οποίες δραστηριοποιούνται στην αγορά της επαγγελματικής κατάρτισης ενηλίκων ούτε κατέχει ατομικά ή συλλογικά ποσοστό τουλάχιστον 5% σε άλλες εταιρείες οι οποίες δραστηριοποιούνται στις ίδιες σχετικές αγορές με την ίδια. Αντίστοιχα, ούτε ο ελέγχων μέτοχός της […] ελέγχει άμεσα ή έμμεσα άλλες εταιρείες πέραν της ίδιας, […] Βλ. σελ. 12 και 23-25 της γνωστοποίησης, καθώς και τις υπ' αρ. πρωτ. 7714/22.10.2024 και 8404/8.11.2024 επιστολές της γνωστοποιούσας.

[43] Βλ. την υπ' αριθ. πρωτ. 3160720/1.12.2023 ανακοίνωση καταχώρησης στο Γ.Ε.ΜΗ.

[44] Βλ. σελ. 26 της γνωστοποίησης, όπου επίσης αναφέρεται ότι προ της εξαγοράς οι μετοχές της μετέπειτα απορροφηθείσας εταιρείας κατέχονταν ως εξής: […] μετοχές από […], […] μετοχές από […], […] μετοχές από […] και […] μετοχές από τη ΔΕΛΤΑ.

ή περισσότερες επιχειρήσεις ή ένα ή περισσότερα πρόσωπα που ελέγχουν ήδη τουλάχιστον μία επιχείρηση αποκτούν άμεσα ή έμμεσα τον έλεγχο του συνόλου ή τμημάτων μίας ή περισσοτέρων άλλων επιχειρήσεων με την αγορά τίτλων ή στοιχείων του ενεργητικού, με σύμβαση ή με άλλο τρόπο.

20. Η γενική ρήτρα της εν λόγω διάταξης συγκεκριμενοποιείται περαιτέρω με τις παρ. 3 και 4[45] του ιδίου άρθρου, που ορίζουν την έννοια και το υποκείμενο του ελέγχου αντίστοιχα. Σύμφωνα με αυτές, έλεγχο συνιστά η δυνατότητα καθοριστικής επίδρασης στη δραστηριότητα μίας επιχείρησης, όσον, δε, αφορά στα μέσα απόκτησης ελέγχου ορίζεται ότι αυτός δύναται να απορρέει από την απόκτηση δικαιωμάτων κυριότητας ή επικαρπίας επί του συνόλου ή μέρους των περιουσιακών στοιχείων της επιχείρησης ή από δικαιώματα ή συμβάσεις που παρέχουν τη δυνατότητα καθοριστικής επίδρασης στη σύνθεση, στις συσκέψεις ή στις αποφάσεις των οργάνων μίας επιχείρησης, λαμβανομένων υπόψη των σχετικών πραγματικών ή νομικών συνθηκών. Το πλέον σύνηθες μέσο απόκτησης ελέγχου είναι η απόκτηση μετοχών ή στοιχείων του ενεργητικού μίας επιχείρησης[46].

21. Εν προκειμένω, δυνάμει της από 16.8.2024 σύμβασης αγοραπωλησίας μετοχών η ALPHABET θα αποκτήσει το σύνολο του μετοχικού κεφαλαίου και των δικαιωμάτων ψήφου της ΔΕΛΤΑ και ως εκ τούτου τη δυνατότητα καθοριστικής επίδρασης στη δραστηριότητα της αποκτώμενης. Συνεπώς, συντρέχει περίπτωση απόκτησης από την ALPHABET αποκλειστικού ελέγχου επί της ΔΕΛΤΑ και η υπό εξέταση πράξη συνιστά συγκέντρωση επιχειρήσεων κατά την έννοια των προαναφερόμενων διατάξεων, η οποία χρήζει γνωστοποίησης, κατά την έννοια του άρθρου 5 παρ. 2 στοιχ. β) του Ν. 3959/2011.

ΙΙΙ.2 ΚΥΚΛΟΙ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ΤΩΝ ΜΕΡΩΝ-ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΑ Ε.Α

22. Σύμφωνα με το άρθρο 6 παρ. 1 του Ν. 3959/2011 *«Κάθε συγκέντρωση επιχειρήσεων πρέπει να γνωστοποιείται στην Επιτροπή Ανταγωνισμού μέσα σε τριάντα (30) ημέρες από τη σύναψη της συμφωνίας ... που εξασφαλίζει τον έλεγχο της επιχείρησης, όταν ο συνολικός κύκλος εργασιών όλων των επιχειρήσεων που συμμετέχουν στη συγκέντρωση κατά το άρθρο 10 ανέρχεται, στην παγκόσμια αγορά τουλάχιστον σε εκατόν πενήντα εκατομμύρια (150.000.000) ευρώ και δύο (2) τουλάχιστον από τις συμμετέχουσες επιχειρήσεις πραγματοποιούν, η καθεμία χωριστά, συνολικό κύκλο εργασιών άνω των δεκαπέντε εκατομμυρίων (15.000.000) ευρώ στην ελληνική αγορά»*.

23. Βάσει των στοιχείων που προσκόμισε η γνωστοποιούσα, ο υπολογιζόμενος σύμφωνα με το άρθρο 10 του Ν. 3959/2011 κύκλος εργασιών καθεμίας από τις συμμετέχουσες στην υπό εξέταση πράξη

[45] Σύμφωνα με την παρ. 4 του άρθρου 5 του Ν. 3959/2011 *«Ο έλεγχος αποκτάται από το πρόσωπο ή τα πρόσωπα ή τις επιχειρήσεις, τα οποία: α) είναι υποκείμενα αυτών των δικαιωμάτων ή δικαιούχοι από τις συμβάσεις αυτές ή β) χωρίς να είναι υποκείμενα των δικαιωμάτων ή δικαιούχοι από τις συμβάσεις αυτές, δικαιούνται να ασκούν τα δικαιώματα που απορρέουν από αυτές»*.

[46] Βλ. Κωδικοποιημένη ανακοίνωση της Επιτροπής για θέματα δικαιοδοσίας βάσει του Κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 139/2004 για τον έλεγχο των συγκεντρώσεων μεταξύ επιχειρήσεων (ΕΕ C 95/1 της 16.4.2008) (εφεξής και Κωδικοποιημένη Ανακοίνωση), η οποία αφορά τις αντίστοιχες με του Ν. 3959/2011 διατάξεις του ως άνω Κανονισμού, παρ. 17.

επιχειρήσεις κατά το τελευταίο δημοσιευμένο οικονομικό έτος (2023) στην παγκόσμια και ελληνική αγορά έχει ως εξής:

Κύκλος εργασιών οικονομικού έτους 2023 (σε €) συμμετεχουσών επιχειρήσεων στην παγκόσμια και ελληνική αγορά		
Συμμετέχουσες επιχειρήσεις	**Κύκλος εργασιών (σε €)**	
	Παγκόσμια Αγορά	**Ελληνική Αγορά**
Όμιλος BCP	[…]	[…]
ΔΕΛΤΑ[47]	[…]	[…]
Σύνολο	[…]	[…]

24. Βάσει των ανωτέρω κύκλων εργασιών των μερών, πληρούνται τα ποσοτικά όρια που τίθενται με τη διάταξη του άρθρου 6 παρ. 1 του Ν. 3959/2011. Επιπλέον, η υπό εξέταση συγκέντρωση δεν έχει ενωσιακή διάσταση, καθώς δεν πληρούνται τα σχετικά κατώφλια κύκλου εργασιών που προβλέπονται στο άρθρο 1 παρ. 2 και 3 του Κανονισμού 139/2004. Ως εκ τούτου, η υπό κρίση συγκέντρωση έχει εθνική διάσταση και υπόκειται σε γνωστοποίηση ενώπιον της ΕΑ.

ΙΙΙ.3 ΕΛΕΓΧΟΣ ΠΑΡΑΔΕΚΤΟΥ, ΕΜΠΡΟΘΕΣΜΟΥ ΚΑΙ ΠΡΟΣΗΚΟΝΤΟΣ ΤΗΣ ΓΝΩΣΤΟΠΟΙΗΣΗΣ- ΜΕΤΡΑ ΕΡΕΥΝΑΣ ΤΗΣ ΓΔΑ

25. Όπως προαναφέρθηκε σύμφωνα με το άρθρο 6 παρ. 1 του Ν. 3959/2011 κάθε συγκέντρωση επιχειρήσεων πρέπει να γνωστοποιείται στην Επιτροπή Ανταγωνισμού μέσα σε 30 ημέρες από τη σύναψη της συμφωνίας που εξασφαλίζει τον έλεγχο της επιχείρησης. Η Σύμβαση μεταξύ των μερών υπεγράφη στις 16.8.2024, η δε γνωστοποίηση υπεβλήθη στις 17.9.2024 και έλαβε τον αριθμό πρωτοκόλλου 6324/17.9.2024. Λαμβάνοντας υπόψη ότι η κατά νόμο προθεσμία γνωστοποίησης του άρθρου 6 παρ. 1 του Ν. 3959/2011 παρήλθε στις 15.9.2024, εν προκειμένω ημέρα μη εργάσιμη (Κυριακή), και ως εκ τούτου παρήλθε στις 16.9.2024, ημέρα Δευτέρα, η υπό εξέταση γνωστοποίηση, η οποία υποβλήθηκε στις 17.9.2024, θεωρείται εκπρόθεσμη κατά μία ημέρα.

26. Με την ως άνω γνωστοποίηση συνυποβλήθηκε αποδεικτικό για την κατάθεση του προβλεπόμενου στο άρθρο 45 παρ. 1 του Ν. 3959/2011 παραβόλου ποσού 1.100 € και εν συνεχεία το προβλεπόμενο στο εδ. β΄ της παρ. 1 του άρθρου 45 παράβολο ποσού 3.000 €[48], λόγω εκκίνησης της διαδικασίας πλήρους διερεύνησης. Επίσης, η γνωστοποιηθείσα πράξη δημοσιεύθηκε στην εφημερίδα ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ[49], σχετική δε ανάρτηση έγινε την 1.10.2024 και στο διαδικτυακό τόπο της ΕΑ κατά τα προβλεπόμενα στο άρθρο 6 παρ. 6 του Ν. 3959/2011. Ως εκ τούτου, η εν λόγω γνωστοποίηση θεωρείται παραδεκτή.

[47] Η οικονομική χρήση της ΔΕΛΤΑ αφορά την περίοδο 1 Ιουλίου έως και 30 Ιουνίου του επόμενου έτους. Ο εμφανιζόμενος κύκλος εργασιών αφορά την περίοδο 1.7.2022-30.6.2023. Σημειώνεται ότι η ΔΕΛΤΑ απορρόφησε την εταιρεία «ΣΧΟΛΕΣ ΔΕΛΤΑ ΑΘΗΝΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ» με ημερομηνία Ισολογισμού Μετασχηματισμού 31.10.2023. Ο κύκλος εργασιών της απορροφηθείσας για την αντίστοιχη περίοδο 1.7.2022-30.6.2023 ήταν […] € και έχει συναθροιστεί με τον κύκλο εργασιών της ΔΕΛΤΑ στον ως άνω πίνακα.

[48] Υποβλήθηκε στην Υπηρεσία με την υπ'αριθ. πρωτ. 3492/15.5.2025 ηλεκτρονική αλληλογραφία της γνωστοποιούσας.

[49] Βλ. φύλλο της 24.9.2024, προσκομισθέν με την υπ' αρ. πρωτ. 6611/24.9.2024 επιστολή της γνωστοποιούσας.

27. Κατά την εξέταση του φακέλου της υπόθεσης, η ΓΔΑ διαπίστωσε ότι το έντυπο γνωστοποίησης δεν είχε συμπληρωθεί πλήρως και για το λόγο αυτό απέστειλε, βάσει των άρθρων 8 και 38 του Ν. 3959/2011, προς τη γνωστοποιούσα σειρά επιστολών παροχής στοιχείων[50]. Ελήφθησαν οι από 22.10.2024, 8.11.2024, 27.11.2024, 10.1.2025, 20.1.2025, 22.1.2025, 11.2.2025 και 18.2.2025 απαντητικές επιστολές[51]. Στο πλαίσιο των προαναφερθεισών επιστολών[52] η γνωστοποιούσα ενημερώθηκε ότι ο φάκελος της γνωστοποίησης δεν μπορεί να θεωρηθεί πλήρης και η γνωστοποιηθείσα συγκέντρωση να καταστεί προσήκουσα κατά την έννοια του άρθρου 8 παρ. 11 του Ν. 3959/2011, έως ότου η ΓΔΑ συλλέξει, είτε από τη γνωστοποιούσα είτε από άλλες πηγές, τα ελλείποντα στοιχεία[53].

28. Προκειμένου να συλλεχθούν απόψεις και στοιχεία για την αξιολόγηση της υπό κρίση υπόθεσης, η Υπηρεσία, πέραν των μερών, απευθύνθηκε με επιστολές παροχής στοιχείων σε μεγάλο αριθμό ανταγωνιστών[54] των μερών, οι οποίοι δραστηριοποιούνται στην παροχή υπηρεσιών

[50] Υπ' αριθ. πρωτ. οικ. 6747/26.9.2024, 7845/24.10.2024, 8494/12.11.2024, 9024/29.11.2024, 9487/13.12.2024, 281/14.1.2025, 653/24.1.2025 και 1316/13.2.2025.

[51] Βλ. τις υπ' αρ. πρωτ. 7714/22.10.2024, 8404/8.11.2024, 8965/27.11.2024, 154/10.1.2025, 495/20.1.2025, 559/22.1.2025, 1273/11.2.2025 και 1511/18.2.2025 απαντητικές επιστολές.

[52] Βλ. τις υπ' αριθ. πρωτ. οικ. 9487/13.12.2024, 281/14.1.2025, 653/24.1.2025, 1316/13.2.2025 και 1565/20.2.2025 επιστολές της ΓΔΑ.

[53] Συναφώς εστάλη από τη ΓΔΑ στη γνωστοποιούσα και η υπ' αρ. πρωτ. 1565/20.2.2025 επιστολή περί μη εκκίνησης των προθεσμιών κατά τα προβλεπόμενα στο άρθρο 8 του Ν. 3959/2011.

[54] Οι ΣΑΕΚ στις οποίες απευθύνθηκε με επιστολές παροχής στοιχείων η ΓΔΑ είναι οι εξής: Ι.Ι.Ε.Κ. ΕΞΑΝΤΑΣ, Ι.Ι.Ε.Κ. KAPPA STUDIES ΚΑΛΑΘΑΚΗΣ Γ. ΘΕΟΔΩΡΟΣ, Κ.Ε.Κ.Π.Α. - Δ.Ι.Ι.Ε.Κ. - Ι.Ι.Ε.Κ. ΔΗΜΟΥ ΒΟΛΟΥ, ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ Ι.Ι.Ε.Κ. - Ι.Ι.Ε.Κ. ΕΤΕ, Ι.Ι.Ε.Κ. ΕΞΕΛΙΞΙΣ ΕΛΕΝΗ ΒΟΥΔΟΥΡΗ, Ι.Ι.Ε.Κ. ΑΝΚΟ - ΚΩΣ, Ι.Ι.Ε.Κ. MASTER, Ι.Ι.Ε.Κ. ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΗΣ ΓΕΩΡΓΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ - ΘΕΡΜΗ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ, Δήμητρα Εκπαιδευτική Συμβουλευτική Ανώνυμη Εταιρεία, "ΙΕΚ ΔΗΜΗΤΡΑ", ΜΑΝΘΟΠΟΥΛΟΣ ΣΩΤΗΡΙΟΣ ΕΕ, "Ι.Ι.Ε.Κ. ΤΟΜΗ", Ι.Ι.Ε.Κ. ΣΧΟΛΕΣ ΩΜΕΓΑ, Ι.Ι.Ε.Κ. MBS MY BUSINESS SCHOOL-ΠΕΡΙΣΤΕΡΙΔΗ ΜΑΓΔΑΛ., Open Mellon Ανώνυμη Εταιρεία, "Ι.Ι.Ε.Κ. OPEN MELLON", Ι.Ι.Ε.Κ. ΑΚΑΔΗΜΕΙΑ ΣΧΟΛΗ ΓΕΥΣΗΣ - ΚΩΝ.ΝΤΕΡΕΚΑΣ, Ι.Ι.Ε.Κ. ΕΥΡΩΠΡΟΟΔΟΣ, "ΑΙΚ. ΚΟΡΝΕΛΑΚΗ ΚΑΙ ΣΙΑ Ο.Ε. «Ι.Ι.Ε.Κ. GRANT", ΤΣΟΧΑΤΖΗ ΚΛΕΟΝΙΚΗ ΤΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ, "Ι.Ι.Ε.Κ. CRAFT", ΚΕΝ. ΕΡΕΥΝΑΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ ΚΑΙ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗΣ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ Ο.Ε., "Ι.Ι.Ε.Κ. ΚΕΠΕΘ" , ΙΔΙΩΤΙΚΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΗΡΙΑ ΘΕΟΔΩΡΟΠΟΥΛΟΥ ΜΟΝΟΠΡΟΣΩΠΗ ΑΕ , "Ι.Ι.Ε.Κ. ΖΗΤΑ", Ι.Ι.Ε.Κ. ΣΥΓΧΡΟΝΩΝ ΒΙΟΪΑΤΡΙΚΩΝ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΩΝ (ΣΒΙΕ), Ιδιωτικό Ινστιτούτο Επαγγελματικής Κατάρτισης Γιάτσος ΑΕ, ΜΠΟΥΓΑΣ Φ. - ΧΡΙΣΤΟΦΙΛΟΠΟΥΛΟΥ Σ. Ο.Ε., "Ι.Ι.Ε.Κ. ΟΡΙΖΩΝ", Ι.Ι.Ε.Κ. PRESTIGE ΤΕΛΗΣ ΚΙΚΕΡΗΣ, Άλφα Γνώση Εκπαιδευτική Εταιρεία Περιορισμένης Ευθύνης, "INTERGRAPHICS", Σχολές Ανώτερης Επαγγελματικής Κατάρτισης Όμηρος Ε.Π.Ε., "ΙΕΚ Όμηρος", Ι.Ι.Ε.Κ. ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ - ΤΕΧΝ. ΣΧΟΛΩΝ ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟΥ ΗΡΑΚ, Ι.Ι.Ε.Κ. LA CHEF LEVI-ΠΑΓΚΑΛΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ - ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ, Ι.Σ.Α.Ε.Κ. MORFI, Ι.Σ.Α.Ε.Κ. - Κ.Δ.Β.Μ. ΠΑΠΑΖΟΓΛΟΥ, Ανώνυμη Εταιρεία Εκπαίδευσης και Κατάρτισης ΑΕ, "ΙΕΚ ΑΚΤΟ", Ι.Ι.Ε.Κ. ANTENNA MEDIA LAB, Ι.Ι.Ε.Κ. ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΕΝΩΣΗ, ΣΑΕΚ ALTO, Α. Επιλογή Ιδιωτική Κεφαλαιουχική Εταιρεία, "ΙΕΚ ΑΛΦΑ", Μαρία Χαϊνά και ΣΙΑ ΚΕΚ PRAXIS Ετερόρρυθμη Εταιρεία, "ΙΕΚ PRAXIS", ΙΔΙΩΤΙΚΟ Ι.Ε.Κ. ΚΩΜΜΩΤΙΚΗΣ ΤΕΧΝΗΣ ΓΙΑΝΝΕΡΗ ΜΟΝ. ΙΚΕ - ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ, Ι.Ι.Ε.Κ. VOLTEROS ΑΝΤΩΝΟΓΙΑΝΝΗ ΔΗΜΗΤΡΑ, LE MONDE (ΛΕ ΜΟΝΤ) ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΕΝΗΣ ΕΥΘΥΝΗΣ.
Τα ΚΔΒΜ στα οποία απευθύνθηκε με επιστολές παροχής στοιχείων η ΓΔΑ είναι τα εξής: ΚΕΝΤΡΟ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΥ ΕΡΓΑΣΙΑΣ Γ.Σ.Ε.Ε., CONSUL ΑΝΩΜΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ, "ΑΠΟΨΗ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗΣ ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΑΕ», "ΚΕΝΤΡΟ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ ΓΣΕΒΕΕ - ΚΕΝΤΡΟ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗΣ", "ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΔΙΑΣΤΑΣΗ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ", ΙΡΙΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ, ΚΕΝΤΡΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΕΜΠΟΡΙΟΥ ΚΑΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ, 3Μ ΠΛΑΝ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗΣ ΔΙΚΤΥΩΝ ΚΑΙ ΚΑΤΑΣΚΕΥΩΝ, INTERACTIVE Ο.Ε., ΒΕΝΕΤΙΑ ΣΙΑΣΤΑΘΗ ΚΑΙ ΣΙΑ Ο.Ε. ΕΡΕΙΣΜΑ,"ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΒΙΟΜΗΧ. ΚΑΙ ΕΠΙΧ. ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗΣ ΚΑΙ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ – ΣΕΒ", "ΚΕΚ ΄΄ΣΠΟΥΔΗ΄΄ ΚΕΝΤΡΟ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗΣ" ΠΑΠΑΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΑΘ. ΚΑΙ ΣΙΑ ΕΕ, ΠΑΠΑΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΑΘ. ΚΑΙ ΣΙΑ ΕΕ ΚΔΒΜ

επαγγελματικής εκπαίδευσης, κατάρτισης και δια βίου μάθησης, καθώς και στα Υπουργεία Παιδείας, Τουρισμού και Υγείας, στη Δ.ΥΠ.Α. και στον ΕΛΓΟ-ΔΗΜΗΤΡΑ ενώ απευθύνθηκε και στο Δίκτυο Αρχών Ανταγωνισμού της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ECN) προκειμένου να συγκεντρώσει τυχόν πληροφορίες σχετικά με αντίστοιχες έρευνες ή αποφάσεις των Εθνικών Αρχών Ανταγωνισμού της Ευρωπαϊκής Ένωσης[55]. Περαιτέρω, η Υπηρεσία, κατόπιν πρόσκλησης εκδήλωσης υποβολής ενδιαφέροντος για την υποβολή προσφοράς, ανέθεσε στην εταιρεία δημοσκοπήσεων PRORATA τη διενέργεια πανελλήνιας δειγματοληπτικής έρευνας από τελικούς καταναλωτές, καθώς τόσο η ΕΑ όσο και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δεν έχουν έως σήμερα εξετάσει σε βάθος την αγορά της επαγγελματικής κατάρτισης ενηλίκων, αφήνοντας το ζήτημα της οριοθέτησής της ανοιχτό.

29. Στο ως άνω πλαίσιο η γνωστοποίηση κατέστη πλήρης και προσήκουσα στις 7.3.2025, καθώς η Υπηρεσία συνέλεξε, κατά την ως άνω ημερομηνία, τα απαιτούμενα στοιχεία από τρίτα μέρη και η γνωστοποιούσα ενημερώθηκε σχετικώς[56]. Στις 7.4.2025 εκδόθηκε η σχετική πράξη της Αντιπροέδρου της ΕΑ περί εκκίνησης της διαδικασίας πλήρους διερεύνησης κατά τα προβλεπόμενα στο άρθρο 8 παρ. 4 και 11 του Ν. 3959/2011[57]. Καταληκτική ημερομηνία εισαγωγής

ΕΥΚΛΕΙΔΗΣ, ΣΑΡΩΝΙΣ ΑΝΩΝΥΜΗ ΤΕΧΝΙΚΗ ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ, "ΤΕΧΝΟΠΟΛΙΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΚΕΝΤΡΟ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗΣ ΜΑΕ», ΟΜΗΡΟΣ ΕΤΑΙΡΙΑ ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΕΝΗΣ ΕΥΘΥΝΗΣ -ΚΔΒΜ, "AEGEAN OMIROS ΚΕΝΤΡΟ ΜΕΤΑΛΥΚΕΙΑΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΑΕΕ», ΑΡΓΩ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ, ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ ΚΑΙ ΣΙΑ Ε.Ε., "ΚΥΒΟΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ – ΚΔΒΜ ΙΚΕ, "ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΓΙΟΥΡΟΤΡΕΪΝΙΓΚ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ", ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΔΙΑΣΤΑΣΗ Α.Ε. (ΒΟΛΟΣ), "ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ- ΑΣΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ , ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ ΙΚΕ, ΙΔΙΩΤΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΑΝΩΤΕΡΗΣ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ Ι.Σ.Α.Ε.Κ. MASTER, Μαρία Χαϊνά και ΣΙΑ ΚΕΚ PRAXIS Ετερόρρυθμη Εταιρεία, "ΙΕΚ PRAXIS", ΑΚΤΟ ΚΔΒΜ, "GOLEARN ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΕΝΗΣ ΕΥΘΥΝΗΣ ΚΕΝΤΡΟ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗΣ", ΚΟΛΛΕΓΙΟ ΝΕΑ ΥΟΡΚΗ - NEW YORK COLLEGE ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ, ΕΦΟΡΟΙ ΤΟΥ ΚΟΛΕΓΙΟΥ ΑΝΑΤΟΛΙΑ, ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗ ΚΕ.ΔΙ.ΒΙ.Μ.2. Ο.Ε., IDEA ΕΠΕ ΚΔΒΜ, ΕΥΡΩΠΡΟΟΔΟΣ ΚΔΒΜ, ΔΗΜΗΤΡΑ ΚΔΒΜ, ΑΛΦΑ ΚΔΒΜ, Α. ΚΟΥΤΡΟΥΜΠΕΛΗΣ ΚΑΙ ΣΙΑ Ε.Ε. .

[55] Βλ. την υπ' αριθ. πρωτ. ΕΚ 267/25.11.2024 επιστολή παροχής στοιχείων προς το ECN.

[56] Με την υπ' αριθ. πρωτ. 1999/7.3.2025 ηλεκτρονική αλληλογραφία η Υπηρεσία έλαβε το αιτηθέν παραδοτέο από την εταιρεία δημοσκοπήσεων PRORATA, οπότε και με τη λήψη του θεωρήθηκε ότι η γνωστοποίηση κατέστη προσήκουσα (το εν λόγω παραδοτέο αντικαταστάθηκε με ΟΡΘΗ ΕΠΑΝΑΛΗΨΗ από την PRORATA με την υπ' αριθ. πρωτ. 2074/11.3.2025 ηλεκτρονική αλληλογραφία, χωρίς αυτό να επηρεάζει την ημερομηνία κατά την οποία η γνωστοποίηση κατέστη πλήρης και προσήκουσα). Βλ. και την υπ' αριθ. πρωτ. οικ. 2032/10.3.2025 επιστολή της Υπηρεσίας προς τη γνωστοποιούσα περί ενημέρωσης για την εκκίνηση των προθεσμιών του άρθρου 8 του Ν. 3959/2011.

Κατά συνέπεια νόμω αβάσιμα η γνωστοποιούσα αναφέρει στο Υπόμνημα ότι δέχθηκε να χορηγηθεί αναστολή των σχετικών προθεσμιών προκειμένου η Υπηρεσία να συλλέξει τις απαιτούμενες πληροφορίες από τρίτα μέρη κατά το στάδιο διερεύνησης της υπόθεσης. Τούτο διότι, ο φάκελος της γνωστοποίησης δεν μπορεί να θεωρηθεί πλήρης και η γνωστοποιηθείσα συγκέντρωση να καταστεί προσήκουσα κατά την έννοια του άρθρου 8 παρ. 11 του ν. 3959/2011, έως ότου η Υπηρεσία συλλέξει είτε από την γνωστοποιούσα είτε από άλλες πηγές τις σχετικές πληροφορίες και κατά συνέπεια οι σχετικές προθεσμίες δεν εκκινούν. Σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρ. 8 παρ. 11, ως χρονικό σημείο έναρξης των προθεσμιών θεωρείται η ημερομηνία της προσήκουσας γνωστοποίησης και συνεπώς δεν προβλέπεται συναίνεση του μέρους περί αναστολής προθεσμιών.

[57] Βλ. την υπ' αριθ. πρωτ. οικ. 2757/7.4.2025 Απόφαση της Αντιπροέδρου της ΕΑ, εκδοθείσα βάσει της υπ' αριθ. 955/15.2.2024 απόφασης του Προέδρου της Επιτροπής Ανταγωνισμού για Παροχή Εξουσιοδότησης για υπογραφή εγγράφων «Με εντολή Προέδρου» στον Αντιπρόεδρο και στους Εισηγητές της Επιτροπής Ανταγωνισμού, στον Γενικό Διευθυντή και στους Προϊσταμένους των οργανικών μονάδων της Επιτροπής Ανταγωνισμού» (ΦΕΚ Β΄1289/26.02.2024). Η εν λόγω πράξη κοινοποιήθηκε στις συμμετέχουσες επιχειρήσεις,

της υπόθεσης ενώπιον της ΕΑ ήταν η 22.05.2025[58]. Συνεπώς, η προθεσμία έκδοσης απόφασης της Ε.Α. επί της γνωστοποιηθείσας συγκέντρωσης, σύμφωνα με το άρθρο 8 παρ. 6 του Ν. 3959/2011, παρέρχεται στις 07.07.2025. Ωστόσο, η γνωστοποιούσα, βάσει του άρθρου 8 παρ. 11 του ν. 3959/2011, παρείχε τη συναίνεσή της για την παράταση της εν λόγω προθεσμίας έως τις 28.07.2025 και ως εκ τούτου, ως προθεσμία έκδοσης της απόφασης της Ε.Α. ορίζεται η 28.07.2025[59].

IV.ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ, ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ

IV.1 ΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

IV.1.1 Γενικό νομοθετικό πλαίσιο

30. Το βασικό νομοθέτημα που διέπει τα περί επαγγελματικής εκπαίδευσης, κατάρτισης και διά βίου μάθησης είναι ο Ν. 4763/2020. Σύμφωνα με τους ορισμούς του άρθρου 2, η μάθηση διακρίνεται σε τυπική και μη τυπική. Η τυπική μάθηση ρυθμίζεται σε εθνικό επίπεδο, συντελείται σε ένα οργανωμένο και δομημένο περιβάλλον ειδικά αφιερωμένο στη μάθηση, οδηγεί στην αναγνώριση προσόντων, συνήθως με την μορφή πιστοποιητικού ή διπλώματος και περιλαμβάνει τα συστήματα γενικής και επαγγελματικής εκπαίδευσης, αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης και τριτοβάθμιας εκπαίδευσης[60]. Η μη τυπική μάθηση πραγματοποιείται μέσω σχεδιασμένων δραστηριοτήτων αναφορικά με τους μαθησιακούς στόχους και το χρόνο μάθησης, σε αυτή υπάρχει κάποιας μορφής μαθησιακή στήριξη και μπορεί να καλύπτει προγράμματα για τη μετάδοση σχετικών με την εργασία δεξιοτήτων, τον αλφαβητισμό των ενηλίκων και τη βασική εκπαίδευση για όσους εγκαταλείπουν πρόωρα το σχολείο[61].

31. Συναφώς, το τυπικό εκπαιδευτικό σύστημα[62] περιλαμβάνει την πρωτοβάθμια, δευτεροβάθμια και τριτοβάθμια εκπαίδευση, τα Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας (Σ.Δ.Ε.), τη μεταγυμνασιακή[63] επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση του επιπέδου 3 του Εθνικού Πλαισίου Προσόντων

ALPHABET και ΔΕΛΤΑ στις 8.4.2025 (βλ. σχετικά τις υπ'αριθμ. 11.672 Γ' και 5371Δ' εκθέσεις επίδοσης, αντίστοιχα).

[58] Βλ. άρθρο 8 παρ. 5 του ν. 3959/2011 σύμφωνα με την οποία «*...η υπόθεση εισάγεται στην Επιτροπή Ανταγωνισμού μέσα σε προθεσμία σαράντα πέντε (45) ημερών από την ημερομηνία κίνησης της διαδικασίας πλήρους διερεύνησης*».

[59] Βλ. σελ 68 των πρακτικών της από 06.06.2025 συνεδρίασης της ΕΑ.

[60] Βλ. άρθρο 2 στ. (ιη) του Ν. 4763/2020.

[61] Βλ. άρθρο 2 στ. (ιθ) του Ν. 4763/2020. Επισημαίνεται ότι, πέραν της μη τυπικής μάθησης, στη νομοθεσία συναντάται και ο όρος «άτυπη μάθηση», η οποία σύμφωνα με το άρθρο 2 παρ. 5 του Ν. 3879/2010 ορίζεται ως οι μαθησιακές δραστηριότητες που λαμβάνουν χώρα εκτός οργανωμένου εκπαιδευτικού πλαισίου, σε όλη τη διάρκεια της ζωής του ανθρώπου, στο πλαίσιο του ελεύθερου χρόνου ή επαγγελματικών, κοινωνικών και πολιτιστικών δραστηριοτήτων και περιλαμβάνει τις κάθε είδους δραστηριότητες αυτομόρφωσης, όπως η αυτομόρφωση με έντυπο υλικό ή μέσω διαδικτύου ή με χρήση ηλεκτρονικού υπολογιστή ή ποικίλων εκπαιδευτικών υποδομών, καθώς και τις γνώσεις, δεξιότητες και ικανότητες που αποκτά το άτομο από την επαγγελματική εμπειρία του.

[62] Βλ. άρθρο 2 στ. (ι) του Ν. 4763/2020.

[63] Οι υπηρεσίες του εν λόγω επιπέδου απευθύνονται σε αποφοίτους με τίτλο της υποχρεωτικής εκπαίδευσης (απολυτήριο Γυμνασίου) ή ισότιμο προς αυτόν (άρθρο 9 παρ, 1 και 2 στ. α του Ν. 4763/2020).

(εφεξής Ε.Π.Π.), καθώς και τη μεταδευτεροβάθμια[64] επαγγελματική κατάρτιση του επιπέδου 5 του Ε.Π.Π.

32. Το Ε.Π.Π. αποτελεί ένα κοινό πλαίσιο αναφοράς σύμφωνα με το οποίο όλοι οι ελληνικοί τίτλοι/προσόντα μπορούν να καταγραφούν, να ταξινομηθούν και να συγκριθούν μεταξύ τους και αποτελεί τη βάση για την αντιστοίχιση των εν λόγω τίτλων/προσόντων σε επίπεδα του Ευρωπαϊκού Πλαισίου Επαγγελματικών Προσόντων (εφεξής «Ε.Π.Ε.Π.»)[65]. Η αρμοδιότητα της δημιουργίας και ανάπτυξης του Ε.Π.Π., της αντιστοίχισής του με το Ε.Π.Ε.Π. καθώς και της κατάταξης των προσόντων που αποκτώνται μέσω της τυπικής εκπαίδευσης[66] και κατάρτισης και της μη τυπικής και άτυπης μάθησης στα επίπεδα του Ε.Π.Π. ανήκει στον Εθνικό Οργανισμό Πιστοποίησης Προσόντων και Επαγγελματικού Προσανατολισμού (εφεξής «Ε.Ο.Π.Π.Ε.Π.»)[67], το δε Υπουργείο Παιδείας, Θρησκευμάτων και Αθλητισμού (εφεξής Υπουργείο Παιδείας) ασκεί την εποπτεία της διαμόρφωσης και λειτουργίας του Ε.Π.Π.[68] Το Ε.Π.Π. διαρθρώνεται σε 8 επίπεδα[69], στα οποία κατατάσσονται οι τίτλοι σπουδών/τα προσόντα[70].

33. Περαιτέρω, κατά τους ορισμούς του άρθρου 2 του Ν. 4763/2020 η επαγγελματική κατάρτιση διακρίνεται σε αρχική και συνεχιζόμενη. Αρχική είναι η κατάρτιση που προσφέρει βασικές αρχικές επαγγελματικές γνώσεις, ικανότητες και δεξιότητες σε ειδικότητες και εξειδικεύσεις με στόχο την ένταξη, επανένταξη, επαγγελματική κινητικότητα και ανέλιξη του ανθρώπινου δυναμικού στην αγορά εργασίας καθώς και την επαγγελματική και προσωπική ανάπτυξη[71], ενώ συνεχιζόμενη είναι η κατάρτιση που συμπληρώνει, εκσυγχρονίζει ή και αναβαθμίζει ήδη υπάρχουσες γνώσεις, ικανότητες και δεξιότητες, οι οποίες αποκτήθηκαν από τα συστήματα δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, μεταδευτεροβάθμιας τυπικής και μη τυπικής επαγγελματικής εκπαίδευσης και

---

[64] Οι υπηρεσίες του εν λόγω επιπέδου απευθύνονται σε αποφοίτους της μη υποχρεωτικής δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (Γενικού ή Επαγγελματικού Λυκείου) και σε κατόχους ισότιμων τίτλων (άρθρα 22 παρ, 1 στ. (α) και 35 παρ, 1 στ. (α) του Ν. 4763/2020).

[65] Βλ. άρθρο 45 παρ. 3 του Ν. 4763/2020. Το Ε.Π.Ε.Π. αποτελεί ένα κοινό σύστημα αναφοράς, που συνδέει τα εθνικά συστήματα και πλαίσια επαγγελματικών προσόντων διαφορετικών χωρών, διαρθρώνεται σε 8 επίπεδα και περικλείει τη γενική εκπαίδευση και την εκπαίδευση ενηλίκων, την επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση, καθώς και την ανώτατη εκπαίδευση (βλ. άρθρο 2 στ. (ι) του Ν. 4763/2020).

[66] Επισημαίνεται ότι μετά την κατάργηση του άρθρου 2 παρ. 2 και 4 του Ν. 3879/2010 δυνάμει του άρθρου 170 παρ. 3 του Ν. 4763/2020 δε συναντάται πλέον στη νομοθεσία ορισμός για την τυπική και τη μη τυπική εκπαίδευση. Η μόνη διάκριση σε τυπική και μη αφορά, όπως προαναφέρθηκε, τη μάθηση.

[67] Πρόκειται για ν.π.ι.δ. που ανήκει στον ευρύτερο δημόσιο τομέα, λειτουργεί χάριν του δημοσίου συμφέροντος και εποπτεύεται από τον Υπουργό Παιδείας (άρθρο 13 του Ν. 4115/2013).

[68] Βλ. άρθρο 46 του Ν. 4763/2020, το οποίο ορίζει επιπλέον ότι ο Ε.Ο.Π.Π.Ε.Π. αποτελεί το Εθνικό Σημείο Συντονισμού του Ε.Π.Ε.Π. και το Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων ασκεί τον συντονισμό των εμπλεκομένων στο Ε.Π.Π., όπως μεταξύ άλλων των φορέων εκπαίδευσης και κατάρτισης.

[69] Επισημαίνεται ότι η κατάταξη των τίτλων στο Ε.Π.Π. ακολουθεί τη λογική των μαθησιακών αποτελεσμάτων, καθώς για κάθε επίπεδο του Ε.Π.Π. ορίζονται περιγραφικοί δείκτες που εκφράζουν μαθησιακά αποτελέσματα, ήτοι γνώσεις, δεξιότητες και ικανότητες, που απαιτούνται για την απόκτηση ενός τίτλου/προσόντος στο εν λόγω επίπεδο (βλ. άρθρα 45 παρ. 4, 47 παρ. 1 και 2, 48 παρ. 2, καθώς και άρθρο 2 στ. (ιγ) του Ν. 4763/2020).

[70] Η κατάταξη των τίτλων/προσόντων που αποκτώνται στο πλαίσιο της τυπικής εκπαίδευσης και κατάρτισης σε επίπεδα του Ε.Π.Π. προσδιορίζεται είτε σύμφωνα με το νομικό πλαίσιο με το οποίο θεσπίζονται οι συγκεκριμένοι τίτλοι/προσόντα είτε σύμφωνα με το νομικό πλαίσιο με το οποίο θεσπίζονται οι φορείς εκπαίδευσης ή και κατάρτισης. Το οικείο επίπεδο κατάταξης και η αντιστοιχία του προς το επίπεδο του Ε.Π.Ε.Π. δύναται να αποτυπώνεται στον απονεμόμενο τίτλο/προσόν. Συναφώς βλ. άρθρο 47 παρ. 1 και 2 και άρθρο 48 παρ. 3 του Ν. 4763/2020. Σχετικά με την ισχύουσα κατάταξη τίτλων βλ. https://nqf.gov.gr/index.php/ta-8-epipeda καθώς και Παράρτημα Β.

[71] Βλ. άρθρο 2 στ. (α) του Ν. 4763/2020.

κατάρτισης[72], τριτοβάθμιας εκπαίδευσης ή από επαγγελματική εμπειρία, με στόχο την ένταξη στην αγορά εργασίας, τη διασφάλιση της εργασίας, καθώς και την επαγγελματική και προσωπική ανέλιξη[73].

34. Ο Ν. 4763/2020 στο άρθρο 1 καθιερώνει Εθνικό Σύστημα Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης (εφεξής «Ε.Σ.Ε.Ε.Κ.»), το οποίο αναπτύσσεται στα επίπεδα 3, 4 και 5 του Ε.Π.Π. κατ' αντιστοιχία με εκείνα του Ε.Π.Ε.Π. Ειδικότερα:

- στο επίπεδο 3 εντάσσονται οι Επαγγελματικές Σχολές Κατάρτισης (εφεξής «Ε.Σ.Κ.»)[74] και οι Επαγγελματικές Σχολές Μαθητείας της Δημόσιας Υπηρεσίας Απασχόλησης[75] (εφεξής «ΕΠΑ.Σ. της Δ.ΥΠ.Α.»)[76],
- στο επίπεδο 4 εντάσσονται τα Επαγγελματικά Λύκεια (εφεξής «ΕΠΑ.Λ.») και τα Λύκεια των Ενιαίων Ειδικών Επαγγελματικών Γυμνασίων-Λυκείων (εφεξής «ΕΝ.Ε.Ε.ΓΥ.-Λ.»)[77] και
- στο επίπεδο 5 εντάσσονται οι Σχολές Ανώτερης Επαγγελματικής Κατάρτισης (εφεξής Σ.Α.Ε.Κ.)[78] και το Μεταλυκειακό Έτος-Τάξη Μαθητείας των ΕΠΑ.Λ. (εφεξής Τάξη Μαθητείας)[79].

IV.1.2 Σχολές Ανώτερης Επαγγελματικής Κατάρτισης (Σ.Α.Ε.Κ.)

35. Κατά τα ανωτέρω, οι Σ.Α.Ε.Κ., οι οποίες μπορεί να είναι δημόσιες[80] και ιδιωτικές[81], παρέχουν τυπική μεταδευτεροβάθμια αρχική επαγγελματική κατάρτιση του επιπέδου 5 του Ε.Π.Π. σε αποφοίτους της μη υποχρεωτικής δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (Γενικού ή Επαγγελματικού Λυκείου) και σε κατόχους ισότιμων τίτλων[82] με σκοπό την εξασφάλιση στους καταρτιζόμενους αντίστοιχων προσόντων, με τη διδασκαλία επιστημονικών, τεχνικών, επαγγελματικών και πρακτικών γνώσεων και την καλλιέργεια ανάλογων δεξιοτήτων, ώστε να διευκολύνεται η επαγγελματική τους ένταξη και να διασφαλίζεται η προσαρμογή τους στις μεταβαλλόμενες ανάγκες της παραγωγικής διαδικασίας, καθώς και την ενεργή και αποτελεσματική διασύνδεση των

[72] Στη νομοθεσία δεν υφίσταται ορισμός για την επαγγελματική εκπαίδευση παρά μόνο αναφορά στους φορείς που την παρέχουν, όπως το Επαγγελματικό Λύκειο (ΕΠΑ.Λ.) σύμφωνα με το άρθρο 5 παρ. 1 του Ν. 4186/2013. Συναφώς βλ. και υπ' αρ. πρωτ. 8439/11.11.2024 επιστολή του Υπουργείου Παιδείας.
73 Βλ. άρθρο 2 στ. (β) του Ν. 4763/2020.
[74] Μπορούν να είναι δημόσιες ή ιδιωτικές (άρθρο 9 παρ. 3 του Ν. 4763/2020).
[75] Πρώην Οργανισμού Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού (Ο.Α.Ε.Δ.). Βλ. άρθρο 2 του Ν. 4921/2022.
[76] Οι Ε.Σ.Κ. και οι ΕΠΑ.Σ. της Δ.ΥΠ.Α. παρέχουν τυπική μεταγυμνασιακή αρχική επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση σε αποφοίτους με τίτλο της υποχρεωτικής εκπαίδευσης (απολυτήριο Γυμνασίου) ή ισότιμο προς αυτόν (βλ. άρθρα 1 παρ. 3 στ. β, 2 στ. ιι και 9 παρ, 1 και 2 στ. α του Ν. 4763/2020).
[77] Οι εν λόγω φορείς παρέχουν τυπική επαγγελματική εκπαίδευση (βλ. άρθρο 1 παρ. 3 στ. α του Ν. 4763/2020).
[78] Πρώην Ινστιτούτα Επαγγελματικής Κατάρτισης (Ι.Ε.Κ.). Βλ. άρθρο 3 του Ν. 5082/2024.
[79] Οι Σ.Α.Ε.Κ. και η Τάξη Μαθητείας παρέχουν τυπική μεταδευτεροβάθμια αρχική επαγγελματική κατάρτιση (βλ. άρθρα 1 παρ. 3 στ. (β) και 2 στ. (ιι) του Ν. 4763/2020) σε αποφοίτους της μη υποχρεωτικής δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (Γενικού ή Επαγγελματικού Λυκείου) και σε κατόχους ισότιμων τίτλων (άρθρα 22 παρ, 1 στ. (α) και 35 παρ, 1 στ. (α) του Ν. 4763/2020).
[80] Είναι δυνατή η ίδρυση δημόσιων Σ.Α.Ε.Κ. τόσο από Υπουργεία όσο και από ν.π.δ.δ. (άρθρο 23 του Ν. 4763/2020), όπως για παράδειγμα από τη Δ.ΥΠ.Α. (συναφώς βλ. άρθρο 3 παρ. 3 στ (ιε) του Ν. 4921/2022 περί των σκοπών της).
[81] Άρθρο 22 παρ. 3 του Ν. 4763/2020.
[82] Βλ. άρθρο 1 παρ. 3 στ. (β), άρθρο 2 στ. (ιι) και άρθρο 22 παρ. 1 στ. (α) του Ν. 4763/2020.

καταρτιζόμενων και των αποφοίτων των Σ.Α.Ε.Κ. με την αγορά εργασίας σε τοπικό, περιφερειακό και κλαδικό επίπεδο.

36. Ως προς την αδειοδότηση των ιδιωτικών Σ.Α.Ε.Κ. καθώς και των Σ.Α.Ε.Κ. ν.π.δ.δ. ο Ν. 4763/2020[83] παραπέμπει στο άρθρο πρώτο παρ. Θ υποπαρ. Θ3 του Ν. 4093/2012, όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει[84], καθώς και στις σχετικές κανονιστικές πράξεις, ενώ επιπλέον ορίζει ότι η αρμοδιότητα διατύπωσης γνώμης επί των κτιριολογικών δεδομένων των ιδιωτικών Σ.Α.Ε.Κ. ανήκει στον Ε.Ο.Π.Π.Ε.Π. Κατ' εξουσιοδότηση, έχει εκδοθεί και η ΚΥΑ 14715/ΓΓ4/2022[85] για τον καθορισμό των λεπτομερειών της διαδικασίας αδειοδότησης.

37. Ειδικότερα, για τις ιδιωτικές Σ.Α.Ε.Κ.[86] απαιτείται έγκριση ίδρυσης και λειτουργίας[87] που χορηγείται με απόφαση του Γενικού Γραμματέα Επαγγελματικής Εκπαίδευσης, Κατάρτισης, Δια Βίου Μάθησης και Νεολαίας (εφεξής «Γ.Γ.Ε.Ε.Κ.Δ.Β.Μ.&Ν.») κατόπιν διατύπωσης γνώμης του Ε.Ο.Π.Π.Ε.Π. περί των κτιριολογικών προϋποθέσεων[88]. Εντός πέντε μηνών από την κατάθεση πλήρους αίτησης, των σχετικών δικαιολογητικών και παραβόλου ύψους 2.000 € ανά εγκατάσταση, ο Γ.Γ.Ε.Ε.Κ.Δ.Β.Μ.&Ν. είτε εκδίδει την ως άνω έγκριση είτε απορρίπτει την αίτηση, σε περίπτωση δε άπρακτης παρέλευσης της ως άνω προθεσμίας τεκμαίρεται η χορήγηση της έγκρισης[89]. Η ίδια διαδικασία ακολουθείται και για την τροποποίηση της ανωτέρω έγκρισης[90] με την καταβολή παραβόλου 500 € ανά εγκατάσταση[91], μεταξύ δε των λόγων τροποποίησης περιλαμβάνονται ιδίως οι μεταβολές κτιριακής φύσεως (επέκταση, αλλαγής χρήσης ή κατάργηση υπάρχουσας δομής) και η ένταξη νέων προγραμμάτων[92].

38. Η ίδρυση δημοσίων Σ.Α.Ε.Κ. που εποπτεύονται από άλλα Υπουργεία εκτός του Παιδείας γίνεται με κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομικών, Παιδείας και του κατά περίπτωση καθ' ύλην αρμόδιου Υπουργού[93] ενώ οι Σ.Α.Ε.Κ του Υπουργείου Παιδείας ιδρύονται με κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομικών και Παιδείας[94]. Η αρμοδιότητα της οργάνωσης και λειτουργίας τους ανήκει στο καθ' ύλην αρμόδιο Υπουργείο ή το ν.π.δ.δ. κατά περίπτωση στο οποίο ανήκει η

[83] Βλ. άρθρο 23 παρ. 4 και 5 του Ν. 4763/2020.
[84] Βλ. τροποποιήσεις που επήλθαν με το άρθρο 71 του Ν. 4849/2021, δυνάμει του οποίου προστέθηκε στο Ν. 4442/2016 ειδικό κεφάλαιο περί απλούστευσης του πλαισίου ίδρυσης και λειτουργίας μεταξύ άλλων και των ιδιωτικών Σ.Α.Ε.Κ. και τροποποιήθηκε παράλληλα ο Ν. 4093/2012.
[85] ΦΕΚ Β΄ 609. Η εν λόγω ΚΥΑ έχει εκδοθεί σε εκτέλεση του άρθρου 285 παρ. 1 και 3 του Ν. 4442/2016 (ΦΕΚ Α΄ 230).
[86] Στις οποίες ο Ν. 4442/2016 στο άρθρο 278 περιλαμβάνει και αυτές που ιδρύονται από ν.π.δ.δ.
[87] Συναφώς βλ. και άρθρο 286 παρ. 2 του Ν. 4442/2016 το οποίο ορίζει ότι όπου στη νομοθεσία γίνεται αναφορά σε άδεια ιδιωτικής Σ.Α.Ε.Κ. εφεξής νοείται η έγκριση ίδρυσης και λειτουργίας.
[88] Άρθρα 279 στ. (α) και 280 παρ. 2 του Ν. 4442/2016. Οι ίδιες προβλέψεις περιλαμβάνονται και στην ΚΥΑ 14715/ΓΓ4/2022. Τα δικαιολογητικά που απαιτούνται είναι διοικητικά και κτιριολογικά (βλ. άρθρο 4 παρ. 2, 3 και 6 της ΚΥΑ 14715/ΓΓ4/2022 και άρθρο πρώτο παρ. Θ υποπαρ. Θ3 περ. 8 του Ν. 4093/2012).
[89] Εφόσον δεν αντίκειται στις κείμενες διατάξεις (βλ. άρθρα 280 παρ. 3 και 8 παρ. 2 του Ν. 4442/2016, καθώς και άρθρο 3 παρ. 5 και 7 της ΚΥΑ 14715/ΓΓ4/2022). Ως προς το παράβολο βλ. άρθρο 280 παρ. 8 του Ν. 4442/2016 και άρθρο 9 παρ. 1 στ. (α) της ΚΥΑ 14715/ΓΓ4/2022.
[90] Άρθρο 280 παρ. 5 του Ν. 4442/2016 και άρθρο 5 παρ. 1 της ΚΥΑ 14715/ΓΓ4/2022.
[91] Άρθρο 280 παρ. 8 του Ν. 4442/2016 και άρθρο 9 παρ. 1 στ. (α) της ΚΥΑ 14715/ΓΓ4/2022.
[92] Άρθρο 5 παρ. 2 της ΚΥΑ 14715/ΓΓ4/2022.
[93] Άρθρο 34 παρ. 4 του Ν. 4763/2020. Ειδικά οι Σ.Α.Ε.Κ. του Υπουργείου Παιδείας συνιστούν αποκεντρωμένες υπηρεσίες του και εποπτεύονται από αυτό (άρθρο 23 παρ. 1 του Ν. 4763/2020).
[94] Βλ. και την υπ'αριθ. πρωτ. 8439/11.11.2024 επιστολή του Υπουργείου Παιδείας.

Σ.Α.Ε.Κ. και η αρμοδιότητα διαμόρφωσης και εποπτείας του εκπαιδευτικού πλαισίου τους ανήκει στο Υπουργείο Παιδείας[95]. Στις ιδιωτικές Σ.Α.Ε.Κ. η εποπτεία και ο έλεγχός τους, καθώς και η αρμοδιότητα διαμόρφωσης του εκπαιδευτικού πλαισίου τους ανήκει επίσης στο Υπουργείο Παιδείας[96].

39. Η κατάρτιση διαρκεί 4-6 εξάμηνα σύμφωνα με τον οδηγό κατάρτισης κάθε ειδικότητας, συμπεριλαμβανομένης της περιόδου πρακτικής άσκησης ή μαθητείας[97]. Κάθε καταρτιζόμενος μπορεί να παρακολουθεί σε μία μόνο Σ.Α.Ε.Κ. μία μόνο ειδικότητα καθ' όλη τη διάρκεια της κατάρτισής του, συμπεριλαμβανομένης της πρακτικής άσκησης ή μαθητείας και δεν δύναται να φοιτεί παράλληλα σε άλλες δομές δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης ή μεταδευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και κατάρτισης[98]. Η φοίτηση στις δημόσιες Σ.Α.Ε.Κ. είναι δωρεάν[99] ενώ είναι δυνατή η χορήγηση υποτροφιών σε καταρτιζόμενους των Σ.Α.Ε.Κ. αρμοδιότητας του Υπουργείου Παιδείας με βάση οικονομικά και κοινωνικά κριτήρια[100]. Συναφώς, δεν υπάρχει νομικό πλαίσιο περί των διδάκτρων των ιδιωτικών Σ.Α.Ε.Κ., τα οποία δεν ρυθμίζονται, δεν καθορίζονται και δεν ελέγχονται από το Υπουργείο Παιδείας[101].

40. Οι ειδικότητες που παρέχονται στις Σ.Α.Ε.Κ. καθορίζονται βάσει των αναγκών της τοπικής αγοράς εργασίας και των αναπτυξιακών προτεραιοτήτων της εθνικής οικονομίας με απόφαση του Γ.Γ.Ε.Ε.Κ.Δ.Β.Μ.&Ν.[102]. Σε εκτέλεση της σχετικής εξουσιοδοτικής διάταξης έχει εκδοθεί και

---

[95] Άρθρο 23 παρ. 4 στ. (β) του Ν. 4763/2020.
[96] Άρθρο 23 παρ. 5 του Ν. 4763/2020.
[97] Άρθρο 25 παρ. 1 στ. (β) του Ν. 4763/2020, σύμφωνα, δε, με το στ. (γ) της εν λόγω διάταξης ειδικά για τους αποφοίτους ΕΠΑ.Λ. και τους κατόχους ισότιμων τίτλων η κατάρτιση διαρκεί 2-3 εξάμηνα, συμπεριλαμβανομένης της περιόδου πρακτικής άσκησης ή μαθητείας, εφόσον πρόκειται για τίτλο σε ειδικότητα του επαγγελματικού τομέα από τον οποίο αποφοίτησαν από το ΕΠΑ.Λ. ή την ισότιμη δομή δευτεροβάθμιας επαγγελματικής εκπαίδευσης. Η πρακτική άσκηση ή η μαθητεία πραγματοποιείται σε φυσικά πρόσωπα, ν.π.δ.δ., ν.π.ι.δ., δημόσιες υπηρεσίες, ΟΤΑ και επιχειρήσεις με ευθύνη της οικείας Σ.Α.Ε.Κ. (άρθρο 27 παρ. 1 του Ν. 4763/2020).
[98] Άρθρο 25 παρ. 3 του Ν. 4763/2020. Συναφώς, βάσει του άρθρου 4Δ παρ. 1 του Ν. 4186/2013, που ισχύει για τους αποφοίτους του Γενικού Λυκείου και εφαρμόζεται και στους αποφοίτους των ΕΠΑ.Λ. (βλ. άρθρο 13 παρ. 5 του ιδίου νόμου), απαγορεύεται ταυτόχρονα η εγγραφή σε δημόσια Σ.Α.Ε.Κ και σε Α.Ε.Ι.
[99] Ενδεχόμενα έξοδα σε δημόσιες ΣΑΕΚ αφορούν στην αγορά εξοπλισμού π.χ για ειδικότητες του Υπουργείου Τουρισμού έξοδα στολής εργαστηρίου και μαχαιριών τα οποία μπορεί να ανέρχονται περίπου στο ποσό των 85 και 110 ευρώ ενώ οι πρώτες ύλες και τα αναλώσιμα διατίθενται από την εκπαιδευτική μονάδα. Βλ. την υπ'αριθ. πρωτ. 9994/31.12.2024 επιστολή του Υπουργείου Τουρισμού.
[100] Άρθρο 25 παρ. 4 και 5 του Ν. 4763/2020. Ομοίως και για τους καταρτιζόμενους των Σ.Α.Ε.Κ. του Υπουργείου Τουρισμού, οι οποίοι δύνανται να λάβουν στεγαστικό επίδομα 1.500 ευρώ βάσει κριτηρίων (βλ. την υπ' αρ. πρωτ. 9994/31.12.2024 επιστολή παροχής στοιχείων του Υπουργείου Τουρισμού). Ομοίως, και για καταρτιζόμενους των Σ.Α.Ε.Κ του ΕΛΓΟ ΔΗΜΗΤΡΑ σε ορισμένους εκ των οποίων παρέχεται δωρεάν στέγαση και σίτιση βάσει κριτηρίων (βλ. την υπ' αρ. πρωτ. 9956/30.12.2024 επιστολή παροχής στοιχείων του ΕΛΓΟ ΔΗΜΗΤΡΑ). Συναφώς, οι σπουδαστές των Σ.Α.Ε.Κ. της Δ.ΥΠ.Α. δικαιούνται αμοιβή κατά την πρακτική τους (βλ. την υπ' αρ. πρωτ. 9996/31.12.2024 επιστολή παροχής στοιχείων της Δ.ΥΠ.Α.). Βλ. όμως αντίθετα για τους καταρτιζόμενους στις Σ.Α.Ε.Κ αρμοδιότητας του Υπουργείου Υγείας, για τους οποίους δεν προβλέπεται καμία παροχή (βλ. την υπ' αρ. πρωτ. 10009/31.12.2024 επιστολή παροχής στοιχείων του Υπουργείου Υγείας). Για λόγους πληρότητας επισημαίνεται ότι σύμφωνα με το άρθρο 34 παρ. 2 περ. β του Ν. 4763/2020 προβλέπεται για τις δημόσιες Σ.Α.Ε.Κ. η δυνατότητα θέσπισης ως δικαιώματος εγγραφής ενός εφάπαξ χρηματικού ποσού κατά την αρχική εγγραφή του καταρτιζόμενου, το οποίο επιστρέφεται εξ ολοκλήρου ύστερα από την επιτυχή ολοκλήρωση της φοίτησης.
[101] Βλ. την υπ' αρ. πρωτ. 8439/11.11.2024 επιστολή του Υπουργείου Παιδείας.
[102] Άρθρα 29 και 34 παρ. 19 του Ν. 4763/2020. Η ως άνω απόφαση εκδίδεται ύστερα από εισήγηση του Κεντρικού Συμβουλίου Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης (Κ.Σ.Ε.Ε.Κ.) και με τον ίδιο τρόπο μπορεί να προστίθενται, τροποποιούνται, αντιστοιχίζονται, συγχωνεύονται ή καταργούνται ειδικότητες. Βλ. και άρθρο 5 παρ. 3 ιδίως στ. (β) και (δ) του Ν. 4763/2020. Εισηγήσεις προς το Κ.Σ.Ε.Ε.Κ. σχετικά με τη λειτουργία

ισχύει επί του παρόντος η απόφαση 63536/Κ5/2022, η οποία απαριθμεί τις παρεχόμενες από τις Σ.Α.Ε.Κ. ειδικότητες, οι οποίες σήμερα ανέρχονται σε 134, είναι κοινές τόσο για τις δημόσιες όσο και για τις ιδιωτικές Σ.Α.Ε.Κ και από αυτές δύναται να επιλέξει μια ιδιωτική Σ.ΑΕ.Κ ποιες θα προσφέρει[103]. Οι ειδικότητες επαγγελματικής κατάρτισης τόσο στις ιδιωτικές όσο και στις δημόσιες Σ.Α.Ε.Κ. παρέχονται σύμφωνα με τους οδηγούς κατάρτισης[104], οι οποίοι εκπονούνται και συντάσσονται σύμφωνα με τον Πρότυπο Οδηγό Κατάρτισης, που εκδίδεται με απόφαση του Γ.Γ.Ε.Ε.Κ.Δ.Β.Μ.&Ν., ύστερα από γνώμη του Δ.Σ. του Ε.Ο.Π.Π.Ε.Π.[105]. Οι οδηγοί κατάρτισης περιλαμβάνουν το θεσμικό πλαίσιο, στο οποίο εντάσσονται ιδίως οι διατάξεις για την ειδικότητα και τις προϋποθέσεις εισόδου στο επάγγελμα, τις επαγγελματικές λειτουργίες και τα επαγγελματικά πρότυπα, καθώς και τα προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα από άποψη γνώσεων, δεξιοτήτων και ικανοτήτων, την αντιστοίχιση των μαθησιακών αποτελεσμάτων σε πιστωτικές μονάδες, όπου είναι δυνατόν να υπάρχουν, το ωρολόγιο πρόγραμμα με τη διδακτέα ύλη (θεωρητικής ή εργαστηριακής ενότητας), διαμορφωμένη σύμφωνα με τα επιδιωκόμενα μαθησιακά αποτελέσματα κάθε μαθήματος, την εκπαιδευτική μεθοδολογία απόκτησης των μαθησιακών αποτελεσμάτων, όπως η μάθηση στη μονάδα κατάρτισης, μάθηση σε χώρο εργασίας ή πρακτική άσκηση και εξ αποστάσεως εκπαίδευση-κατάρτιση, τα προσόντα εκπαιδευτών, τις μεθόδους διδασκαλίας και τον αναγκαίο εξοπλισμό, όπου απαιτείται, τα μέσα διδασκαλίας, τις διαδρομές απόκτησης των προσόντων, τη διαδικασία πιστοποίησης και το πρότυπο πιστοποίησης, συμπεριλαμβανομένης τράπεζας θεμάτων πιστοποίησης προσόντων που αντιστοιχεί στο αντίστοιχο επίπεδο του Ε.Π.Π.[106].

41. Τα ειδικότερα ζητήματα οργάνωσης και λειτουργίας των Σ.Α.Ε.Κ. ρυθμίζονται από τον οικείο κανονισμό λειτουργίας. Για τις ιδιωτικές Σ.Α.Ε.Κ. προβλέπεται ενιαίος κανονισμός λειτουργίας[107], ενώ για τις δημόσιες προβλέπεται ένας κανονισμός για τις Σ.Α.Ε.Κ. αρμοδιότητας του Υπουργείου Παιδείας και χωριστός για τις Σ.Α.Ε.Κ. αρμοδιότητας κάθε Υπουργείου (πλην του Παιδείας) ή ν.π.δ.δ.[108]. Σε εκτέλεση των προαναφερόμενων έχουν εκδοθεί οι αποφάσεις 98750/Κ6/2022[109] και

ειδικοτήτων ανάλογα με τις τοπικές ανάγκες μπορούν να υποβάλλουν τα κατά τόπους Συμβούλια Σύνδεσης με την Παραγωγή και τη Αγορά Εργασίας (Σ.Σ.Π.Α.Ε.) σύμφωνα με το άρθρο 6 παρ. 6 στ. (γ) του Ν. 4763/2020.

[103] Βλ. απόφαση Γ.Γ.Ε.Ε.Κ.Δ.Β.Μ.&Ν. 63536/Κ5/2022 (ΦΕΚ Β΄ 2661/2022) και την υπ' αριθ. πρωτ. 8439/11.11.2024 επιστολή του Υπουργείου Παιδείας.

[104] Για τους οδηγούς κατάρτισης όλων των ειδικοτήτων βλ. https://gsvetlly.minedu.gov.gr/sxoles-anoteris-epaggelmatikis-katartisis-s-a-e-k/odigoi-katartisis-spoudon.

[105] Βλ. άρθρο 41 παρ. 1 και 44 παρ. 8 του Ν. 4763/2020. Οι ως άνω οδηγοί συντάσσονται με ευθύνη της Γ.Γ.Ε.Ε.Κ.Δ.Β.Μ.&Ν., πιστοποιούνται από τον Ε.Ο.Π.Π.Ε.Π. με βάση τη συμφωνία τους με τον Πρότυπο Οδηγό Κατάρτισης και εγκρίνονται με απόφαση του Υπουργού Παιδείας ύστερα από εισήγηση του Γ.Γ.Ε.Ε.Κ.Δ.Β.Μ.&Ν. (άρθρο 41 παρ. 2 στ. (α) και 3 και άρθρο 44 παρ. 3 στ. (β) του Ν. 4763/2020).

[106] Βλ. άρθρο 2 στ. (γ) του Ν. 4763/2020.

[107] Καταρτίζεται με απόφαση του Γ.Γ.Ε.Ε.Κ.Δ.Β.Μ.&Ν. (άρθρα 30 παρ. 4 και 34 παρ. 17 περ. β του Ν. 4763/2020).

[108] Στην περίπτωση των Σ.Α.Ε.Κ. αρμοδιότητας του Υπουργείου Παιδείας ο Κανονισμός Λειτουργίας καταρτίζεται με απόφαση του Γ.Γ.Ε.Ε.Κ.Δ.Β.Μ.&Ν. (άρθρα 30 παρ. 1 και 34 παρ. 17 περ. β του Ν. 4763/2020), ενώ στην περίπτωση των Σ.Α.Ε.Κ. αρμοδιότητας άλλων Υπουργείων ή ν.π.δ.δ. καταρτίζεται με κοινή απόφαση του Υπουργού Παιδείας και του κατά περίπτωση συναρμόδιου Υπουργού ή του Υπουργού που εποπτεύει το ν.π.δ.δ. (άρθρα 30 παρ. 3 και 34 παρ. 9 του Ν. 4763/2020). Βλ. σχετικά π.χ. τον Κανονισμό των Σ.Α.Ε.Κ. του Υπουργείου Τουρισμού (ΚΥΑ 19421/2022, ΦΕΚ Β΄ 5454), του Υπουργείου Υγείας και του ΕΚΑΒ (ΚΥΑ Γ6α/ΓΠ. 7037/2022 (ΦΕΚ Β΄ 4445) και της Δ.ΥΠ.Α. (ΚΥΑ 81127/2022, ΦΕΚ Β΄ 4796).

[109] ΦΕΚ Β΄ 4264.

Κ5/160259/2021[110], οι οποίες ορίζουν αντίστοιχα τον Κανονισμό Λειτουργίας των ιδιωτικών Σ.Α.Ε.Κ. και των δημοσίων Σ.Α.Ε.Κ. αρμοδιότητας του Υπουργείου Παιδείας (εφεξής «Κανονισμός Λειτουργίας Ιδιωτικών Σ.Α.Ε.Κ.» και «Κανονισμός Λειτουργίας Σ.Α.Ε.Κ. Υπουργείου Παιδείας»). Αμφότεροι οι Κανονισμοί προβλέπουν, μεταξύ άλλων, ότι η διάρκεια της ωριαίας διδασκαλίας είναι 45 λεπτά, ο μέγιστος αριθμός ωρών διδασκαλίας είναι 8 ανά ημέρα[111] και ο μέγιστος αριθμός καταρτιζομένων ανά εκπαιδευτή είναι καταρχήν 30 άτομα[112], ενώ επίσης προβλέπεται η δυνατότητα μετεγγραφής σε άλλη Σ.Α.Ε.Κ., ιδιωτική ή δημόσια[113].

42. Η επιλογή των καταρτιζομένων στις δημόσιες Σ.Α.Ε.Κ. του Υπουργείου Παιδείας γίνεται είτε με τη συμπλήρωση παράλληλου μηχανογραφικού δελτίου από τους τελειόφοιτους και τους υποψηφίους των πανελλαδικών εξετάσεων είτε με την υποβολή αίτησης στο ειδικό πληροφοριακό σύστημα της Γ.Γ.Ε.Ε.Κ.Δ.Β.Μ.&Ν. και ακολουθεί μοριοδότηση, βάσει του βαθμού του τίτλου σπουδών και κοινωνικών κριτηρίων[114].

43. Όσον αφορά στον τρόπο διδασκαλίας, στο άρθρο 25 παρ. 6 του Ν. 4763/2020 προβλέπεται τόσο στις ιδιωτικές όσο και στις δημόσιες Σ.Α.Ε.Κ. η δυνατότητα δια ζώσης ή εξ αποστάσεως κατάρτισης, σύγχρονης ή ασύγχρονης ή μικτής, βάσει του οδηγού κατάρτισης εκάστης ειδικότητας. Σε εκτέλεση σχετικής εξουσιοδοτικής διάταξης[115] έχει εκδοθεί η ΥΑ 80194/Κ5/2024[116], σύμφωνα με την οποία[117] είναι δυνατή η εξ αποστάσεως κατάρτιση, εφόσον αυτό προβλέπεται από τον οικείο οδηγό κατάρτισης, στον οποίο καθορίζεται, μεταξύ άλλων, η κατανομή μεταξύ δια ζώσης και εξ αποστάσεως κατάρτισης, τα μαθήματα που δύνανται να διδάσκονται εξ αποστάσεως και η διαδικασία διενέργειας των εξετάσεων. Ωστόσο στους ισχύοντες οδηγούς κατάρτισης, όπως αυτοί καταρτίζονται από το Υπουργείο Παιδείας, οι οποίοι έχουν ημερομηνία έκδοσης τον Σεπτέμβριο 2024 (πλην ορισμένων των οποίων η τελική έκδοση είναι τον Οκτώβριο 2024)[118], δεν προβλέπεται

[110] ΦΕΚ Β΄ 5837.
[111] Βλ. άρθρο 2 παρ. 1 αμφότερων των ανωτέρω Κανονισμών.
[112] Αφορά θεωρητικά και μικτά μαθήματα, μπορεί δε να προσαυξάνεται κατά 10%. Στα εργαστηριακά μαθήματα και στο εργαστηριακό μέρος μικτών μαθημάτων, όταν οι καταρτιζόμενοι υπερβαίνουν τους 15, μπορεί να τοποθετείται και δεύτερος εκπαιδευτής. Βλ. άρθρο 2 παρ. 3 αμφότερων των ανωτέρω Κανονισμών.
[113] Βλ. άρθρο 5 του Κανονισμού Λειτουργίας Ιδιωτικών Σ.Α.Ε.Κ. και άρθρο 8 του Κανονισμού Λειτουργίας Σ.Α.Ε.Κ. Υπουργείου Παιδείας σύμφωνα με το οποίο, καταρτιζόμενος που επιθυμεί μετεγγραφή σε άλλη ΣΑΕΚ, ιδιωτική ή δημόσια, δύναται να την πραγματοποιήσει με υποβολή αίτησης στη ΣΑΕΚ που επιθυμεί να φοιτήσει: α) για το χειμερινό εξάμηνο από την 1η έως και την 10η Ιουλίου εκάστου έτους, β) για το εαρινό εξάμηνο, μετά την έκδοση των αποτελεσμάτων φοίτησης του χειμερινού εξαμήνου κατάρτισης και πριν την έναρξη των μαθημάτων του εαρινού εξαμήνου. Απαραίτητη προϋπόθεση για τη μετεγγραφή αποτελεί η λειτουργία της ειδικότητας στην οποία φοιτά ο ενδιαφερόμενος, στο αντίστοιχο εξάμηνο κατάρτισης στη ΣΑΕΚ που επιθυμεί να μετεγγραφεί.
[114] Βλ. άρθρο 4 και 5 του Κανονισμού Λειτουργίας Σ.Α.Ε.Κ. Υπουργείου Παιδείας. Συναφώς το άρθρο 4Δ του Ν. 4186/2013 (που ισχύει για τους αποφοίτους του Γενικού Λυκείου και εφαρμόζεται και στους αποφοίτους των ΕΠΑ.Λ. βάσει του άρθρου 13 παρ. 5 του ιδίου νόμου) ορίζει ότι με απόφαση του Γ.Γ.Ε.Ε.Κ.Δ.Β.Μ.&Ν. διατίθεται συγκεκριμένος αριθμός θέσεων γενικά στις δημόσιες Σ.Α.Ε.Κ. προς πλήρωση μέσω παράλληλου μηχανογραφικού δελτίου, σε περίπτωση δε που οι εν λόγω θέσεις δεν καλυφθούν μέσω του παράλληλου μηχανογραφικού δελτίου, καλύπτονται με την υποβολή αίτησης μέσω του ως άνω πληροφοριακού συστήματος (βλ. και υπ' αριθ. πρωτ. 1811/4.3.2025 επιστολή του Υπουργείου Παιδείας).
[115] Άρθρο 34 παρ. 14 του Ν. 4763/2020.
[116] ΦΕΚ Β΄ 4332/24.7.2024.
[117] Άρθρο 1 της ανωτέρω ΥΑ.
[118] Ήτοι μετά την έκδοση της ΥΑ 80194/Κ5/2024.

η δυνατότητα παροχής εξ αποστάσεως κατάρτισης για καμία ειδικότητα και κατά συνέπεια η εξ αποστάσεως κατάρτιση δεν μπορεί να παρασχεθεί από καμία ιδιωτική ή δημόσια Σ.Α.Ε.Κ.[119]

44. Ως προς τη διδασκαλία, στις δημόσιες Σ.Α.Ε.Κ. του Υπουργείου Παιδείας προϋπόθεση είναι ο εκπαιδευτής να είναι εγγεγραμμένος στο Μητρώο Εκπαιδευτών Επαγγελματικής Κατάρτισης των Δημοσίων Σ.Α.Ε.Κ.[120]. Στο εν λόγω μητρώο[121] μπορούν να εγγράφονται ως μέλη ιδιώτες με εξειδικευμένη κατάρτιση και εμπειρία συναφή προς τη διδακτέα ύλη και τις ειδικότητες, όπως περιγράφονται στους οδηγούς κατάρτισης, καταξιωμένα επαγγελματικά στελέχη από την αγορά εργασίας, δημόσιοι λειτουργοί και υπάλληλοι, καθώς και ημεδαποί και αλλοδαποί εμπειρογνώμονες[122]. Σε εκτέλεση σχετικής εξουσιοδοτικής διάταξης[123] έχει εκδοθεί η ΥΑ Κ1/104717/2020[124], η οποία ορίζει τον Κανονισμό Διαχείρισης του ανωτέρω μητρώου (εφεξής Κανονισμός Διαχείρισης Μητρώου Εκπαιδευτών των Δημοσίων Σ.Α.Ε.Κ.). Σύμφωνα με τον Κανονισμό, το εν λόγω μητρώο τηρείται στη Γ.Γ.Ε.Ε.Κ.Δ.Β.Μ.&Ν., η δε εγγραφή σε αυτό γίνεται κατόπιν σχετικής αίτησης[125], ενώ στη συνέχεια εκδίδεται ανά εξάμηνο πρόσκληση εκδήλωσης ενδιαφέροντος για την ανάθεση διδακτικού έργου προς τους ήδη εγγεγραμμένους με αναφορά στα προσφερόμενα μαθήματα ανά δημόσια Σ.Α.Ε.Κ. και ειδικότητα[126], ακολουθεί διαδικασία μοριοδότησης βάσει συγκεκριμένων κριτηρίων[127] και συντάσσονται αξιολογικοί πίνακες ανά ΣΑ.Ε.Κ., ειδικότητα και μάθημα[128]. Οι κατηγορίες και το ύψος της ωριαίας αποζημίωσης των εκπαιδευτών καθορίζονται με κοινή υπουργική απόφαση[129]. Επισημαίνεται ότι στο ως άνω μητρώο είναι εγγεγραμμένοι 24.991 εκπαιδευτές[130].

45. Αντίθετα, δεν υφίσταται θεσμικό πλαίσιο για την εγγραφή των εκπαιδευτών των ιδιωτικών Σ.Α.Ε.Κ. σε αντίστοιχο μητρώο και οι εν λόγω εκπαιδευτές δεν εποπτεύονται από το Υπουργείο

---

[119] Βλ. την υπ' αρ. πρωτ. 2058/10.3.2025 ηλεκτρονική αλληλογραφία του Υπουργείου Παιδείας. Για τους οδηγούς κατάρτισης όλων των ειδικοτήτων βλ. https://gsvetlly.minedu.gov.gr/sxoles-anoteris-epaggelmatikis-katartisis-s-a-e-k/odigoi-katartisis-spoudon. .

[120] Βλ. άρθρο 55 παρ. 1 του Ν. 4692/2020 και άρθρο 26 παρ. 2 του Κανονισμού Λειτουργίας Σ.Α.Ε.Κ. Υπουργείου Παιδείας, στη δε παρ. 6 προβλέπεται και ανώτατο όριο διδακτικών ωρών ανά εκπαιδευτή.

[121] Όπου εγγράφονται και οι εκπαιδευτές των Ε.Σ.Κ., οι οποίες εμπίπτουν κατά τα προαναφερόμενα στο επίπεδο 3 του Ε.Π.Π.

[122] Άρθρο 55 παρ. 3 του Ν. 4692/2020.

[123] Άρθρο 55 παρ. 4 του Ν. 4692/2020.

[124] ΦΕΚ Β΄ 3393.

[125] Βλ. άρθρο 1 του Κανονισμού Διαχείρισης Μητρώου Εκπαιδευτών των Δημοσίων Σ.Α.Ε.Κ. Επισημαίνεται ότι σύμφωνα με το άρθρο 2 για την εγγραφή δεν καθορίζονται ελάχιστα απαιτούμενα τυπικά προσόντα, αλλά δικαίωμα υποβολής αίτησης έχουν όλοι όσοι προβλέπονται στο άρθρο 55 παρ. 3 του Ν. 4692/2020.

[126] Βλ. άρθρο 3 του Κανονισμού Διαχείρισης Μητρώου Εκπαιδευτών των Δημοσίων Σ.Α.Ε.Κ.

[127] Βλ. άρθρο 6 του Κανονισμού Διαχείρισης Μητρώου Εκπαιδευτών των Δημοσίων Σ.Α.Ε.Κ.

[128] Βλ. άρθρο 7 του Κανονισμού Διαχείρισης Μητρώου Εκπαιδευτών των Δημοσίων Σ.Α.Ε.Κ., όπου ρητά αναφέρεται ότι δεν είναι δυνατή η ανάθεση διδακτικού έργου σε εκπαιδευτές μη ενταγμένους στο μητρώο. Περαιτέρω, το άρθρο 3 του ως άνω Κανονισμού ορίζει ότι η ανάθεση μαθημάτων στα μέλη του μητρώου γίνεται, εφόσον πληρούνται οι απαιτήσεις προσόντων του εκάστοτε οδηγού κατάρτισης, σύμφωνα, δε, και με τον Κανονισμό Λειτουργίας Σ.Α.Ε.Κ. Υπουργείου Παιδείας (άρθρο 26 παρ. 3) για την ανάθεση διδακτικών ωρών στα μαθήματα κάθε ειδικότητας λαμβάνονται υπόψη τα προσόντα των εκπαιδευτών, όπως περιγράφονται στους οδηγούς κατάρτισης, τα δε οριζόμενα προσοντολόγια στον εκάστοτε οδηγό κατάρτισης είναι κριτήριο που υπερτερεί της σειράς κατάταξης των υποψηφίων εκπαιδευτών στους αξιολογικούς πίνακες.

[129] Βλ. άρθρο 34 παρ. 2 στ. (γ) του Ν. 4763/2020.

[130] Βλ. την υπ' αρ. πρωτ. 1811/4.3.2025 επιστολή του Υπουργείου Παιδείας.

Παιδείας αλλά επιλέγονται από την κάθε Σ.Α.Ε.Κ.[131], η, δε, ανάθεση διδακτικών ωρών γίνεται βάσει των προσόντων τους, όπως αυτά περιγράφονται στους οδηγούς κατάρτισης[132].

46. Με την επιτυχή ολοκλήρωση της φοίτησης, είτε σε ιδιωτική είτε σε δημόσια Σ.Α.Ε.Κ., ο καταρτιζόμενος λαμβάνει Βεβαίωση Επαγγελματικής Κατάρτισης (εφεξής «Β.Ε.Κ.»)[133]. Η Β.Ε.Κ. δίνει στον κάτοχο το δικαίωμα να συμμετάσχει σε εξετάσεις πιστοποίησης για την απόκτηση του τίτλου του επιπέδου 5 του Ε.Π.Π., οι οποίες διενεργούνται από τον Ε.Ο.Π.Π.Ε.Π. και είναι κοινές ανά ειδικότητα τόσο για τις δημόσιες όσο και για τις ιδιωτικές Σ.Α.Ε.Κ. Οι επιτυχόντες απόφοιτοι λαμβάνουν Δίπλωμα Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης επιπέδου 5 του Ε.Π.Π. και εγγράφονται στο σχετικό μητρώο, ενώ παράλληλα αποκτούν και την αντίστοιχη άδεια ασκήσεως επαγγέλματος, που προβλέπεται για το συγκεκριμένο επίπεδο προσόντων[134,135]. Σε αμφότερες τις κατηγορίες Σ.Α.Ε.Κ. προβλέπεται η λειτουργία ειδικού γραφείου με στόχο την ενημέρωση και συμβουλευτική υποστήριξη των καταρτιζομένων και των αποφοίτων, την εποπτεία της μαθητείας και της πρακτικής άσκησης και τη διασύνδεση με την αγορά εργασίας[136].

IV.1.3 Τάξη Μαθητείας

47. Κατά τα ανωτέρω, η Τάξη Μαθητείας παρέχει, όπως και οι Σ.Α.Ε.Κ., τυπική μεταδευτεροβάθμια[137] αρχική επαγγελματική κατάρτιση του επιπέδου 5 του Ε.Π.Π. σε αποφοίτους της μη υποχρεωτικής δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (Γενικού ή Επαγγελματικού Λυκείου) και σε κατόχους ισότιμων τίτλων, οι οποίοι κατέχουν ένα βασικό επίπεδο γνώσεων, δεξιοτήτων και ικανοτήτων[138]. Με απόφαση του Υπουργού Παιδείας καταρτίζεται ο οικείος κανονισμός, που ρυθμίζει τα ειδικότερα ζητήματα οργάνωσης και λειτουργίας της Τάξης Μαθητείας[139]. Συναφώς έχει εκδοθεί η ΥΑ 104602/Κ5/2024[140] (εφεξής «Κανονισμός Λειτουργίας Τάξης Μαθητείας»).

---

[131] Βλ. την υπ' αρ. πρωτ. 1811/4.3.2025 επιστολή του Υπουργείου Παιδείας

[132] Βλ. άρθρο 23 του Κανονισμού Λειτουργίας Ιδιωτικών Σ.Α.Ε.Κ.

[133] Βλ. άρθρο 42 παρ. 1 του Ν. 4763/2020, άρθρο 11 παρ. 3 του Κανονισμού Λειτουργίας Ιδιωτικών Σ.Α.Ε.Κ. και άρθρο 14 παρ. 3 του Κανονισμού Λειτουργίας Σ.Α.Ε.Κ. Υπουργείου Παιδείας.

[134] Βλ. άρθρο 42 του Ν. 4763/2020. Περαιτέρω, οι κατέχοντες το ανωτέρω δίπλωμα ή ισότιμο τίτλο δύνανται κατόπιν εξετάσεων να κατατάσσονται σε τμήμα Α.Ε.Ι. συναφούς ειδικότητας με του ως άνω διπλώματος με δυνατότητα απαλλαγής υπό προϋποθέσεις από ορισμένα μαθήματα (άρθρα 43 και 44 παρ. 5 του Ν. 4763/2020, καθώς και ΥΑ 46935/Ζ1/2022, ΦΕΚ Β΄ 2031).

[135] Αναφορικά με θέματα μοριοδότησης στο πλαίσιο διαγωνισμών προσλήψεων του Ανώτατου Συμβουλίου Επιλογής Προσωπικού, ο νόμος για τον εκσυγχρονισμό των προσλήψεων του ΑΣΕΠ προβλέπει για τις θέσεις ΔΕ προσαύξηση κατά 1 μονάδα για τους κατόχους διπλώματος ΣΑΕΚ (βλ. άρθρο 12 παρ. 2^{α} του Ν. 4765/2021). Σε επιμέρους τομείς προβλέπεται για τους κατόχους διπλώματος ΣΑΕΚ επιπέδου 5, π.χ. στη δημόσια εκπαίδευση, μοριοδότηση για θέσεις ειδικού βοηθητικού προσωπικού, με βάση τον βαθμό διπλώματος, 7,2 της μονάδας για κάθε βαθμό άνω του 10 (βλ. άρθρο 60 του Ν. 4589/2019) ενώ σε θέσεις εκπαιδευτικών γενικής εκπαίδευσης και ειδικής αγωγής προβλέπεται για τους κατόχους διπλώματος ΣΑΕΚ επιπέδου 5, η μοριοδότηση με 10 μόρια (Βλ. Υπουργική Απόφαση 48190/Ε1 (ΦΕΚ 1088, Β', 2.04.2019).

[136] Γραφείο Διασύνδεσης και Σταδιοδρομίας στην περίπτωση των ιδιωτικών Σ.Α.Ε.Κ. (άρθρο 15 του οικείου Κανονισμού Λειτουργίας) ή Γραφείο Επαγγελματικής Ανάπτυξης και Σταδιοδρομίας στην περίπτωση των δημοσίων Σ.Α.Ε.Κ. του Υπουργείου Παιδείας (άρθρο 32 παρ. 2 στ. (α) του Ν. 4763/2020 και άρθρο 18 του οικείου Κανονισμού Λειτουργίας).

[137] Βλ. και άρθρο 35 παρ. 2 του Ν. 4763/2020 και τον οικείο κανονισμό λειτουργίας (περί αυτού βλ. παρακάτω).

[138] Βλ. άρθρα 1 παρ. 3 στ. (β), 2 στ. (ιι) και 35 παρ, 1 στ. (α) του Ν. 4763/2020.

[139] Άρθρο 40 παρ. 1 περ. (α) του Ν. 4763/2020.

[140] ΦΕΚ Β΄ 5310.

48. Στην Τάξη Μαθητείας εγγράφονται κατά σειρά προτεραιότητας[141] α) οι κάτοχοι απολυτηρίου και πτυχίου ΕΠΑ.Λ. και ΕΝ.Ε.Ε.ΓΥ.-Λ. και οι κάτοχοι ισότιμων τίτλων σε συναφείς ειδικότητες και β) οι κάτοχοι απολυτηρίου Γενικού Λυκείου και πτυχίου ΕΠΑ.Λ. σε συναφείς ειδικότητες[142]. Ειδικότερα, κατόπιν σχετικής πρόσκλησης, όπου περιλαμβάνονται ανά ειδικότητα και περιοχή τα ΕΠΑ.Λ. όπου θα λειτουργήσουν Τάξεις Μαθητείας, υποβάλλεται αίτηση στο σχετικό πληροφοριακό σύστημα, ακολουθεί μοριοδότηση βάσει του βαθμού του τίτλου σπουδών, της ηλικίας του υποψηφίου καθώς και της εγγύτητας της ημερομηνίας κατάθεσης της αίτησης με την ημερομηνία απόκτησης του ως άνω τίτλου και εκδίδονται πίνακες κατάταξης[143].

49. Οι ειδικότητες στο πλαίσιο της Τάξης Μαθητείας καθορίζονται βάσει των αναγκών της τοπικής αγοράς εργασίας και των αναπτυξιακών προτεραιοτήτων της εθνικής οικονομίας λαμβάνοντας υπόψη τις ειδικότητες των ΕΠΑ.Λ. με απόφαση του Γ.Γ.Ε.Ε.Κ.Δ.Β.Μ.&Ν.[144] και παρέχονται σύμφωνα με τους οικείους οδηγούς κατάρτισης, για τη διαδικασία σύνταξης των οποίων ισχύουν όσα προαναφέρθηκαν στο πλαίσιο των Σ.Α.Ε.Κ.

50. Την ευθύνη υλοποίησης της Τάξης Μαθητείας έχει το ΕΠΑ.Λ. Η κατάρτιση περιλαμβάνει μαθητεία με εκπαίδευση σε χώρο εργασίας σε ποσοστό τουλάχιστον 50% και εργαστηριακά μαθήματα[145]. Ο μέγιστος αριθμός συμμετεχόντων στην Τάξη Μαθητείας ορίζεται σε 24 άτομα[146]. Οι διδάσκοντες είναι καταρχήν εκπαιδευτικό προσωπικό των ΕΠΑ.Λ. ή των κατά τόπους Εργαστηριακών Κέντρων[147]. Το πρόγραμμα μάθησης στον εργασιακό χώρο υλοποιείται με βάση τον οδηγό κατάρτισης της κάθε ειδικότητας[148], ο δε εργοδότης μπορεί να είναι φορέας του δημόσιου τομέα, φυσικό ή νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου ή επιχείρηση[149].

51. Με την επιτυχή ολοκλήρωση της φοίτησης ο καταρτιζόμενος έχει τις ίδιες δυνατότητες, όπως και στην περίπτωση των Σ.Α.Ε.Κ., ήτοι λαμβάνει Β.Ε.Κ. και, κατόπιν επιτυχούς συμμετοχής στις -κοινές ανά ειδικότητα- εξετάσεις πιστοποίησης προσόντων του Ε.Ο.Π.Π.Ε.Π., αποκτά Δίπλωμα Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης επιπέδου 5 του Ε.Π.Π., εγγράφεται στο σχετικό μητρώο και αποκτά την αντίστοιχη άδεια ασκήσεως επαγγέλματος, που προβλέπεται για το συγκεκριμένο επίπεδο προσόντων[150]. Όπως αναφέρει, δε, και το Υπουργείο Παιδείας, οι Σ.Α.Ε.Κ.

---

[141] Άρθρο 36 παρ. 1 του Ν. 4763/2020.

[142] Διευκρινίζεται ότι σύμφωνα με τα άρθρα 12 παρ. 1 και 25 παρ. 1 στ. (γ) και (δ) του Ν. 4186/2013 το ΕΠΑ.Λ. χορηγεί τους ακόλουθους τίτλους: απολυτήριο (ισότιμο με αυτό του ΓΕ.Λ.) και πτυχίο επαγγελματικής ειδικότητας, εκπαίδευσης και κατάρτισης, τα οποία αμφότερα εντάσσονται στο επίπεδο 4 του Ε.Π.Π.

[143] Βλ. άρθρα 6 και 7 του Κανονισμού Λειτουργίας Τάξης Μαθητείας.

[144] Άρθρο 38 του Ν. 4763/2020.

[145] Άρθρο 35 παρ. 3 του Ν. 4763/2020.

[146] Βλ. άρθρο 8 παρ. 5 εδ. α στ. (β) του Κανονισμού Λειτουργίας Τάξης Μαθητείας.

[147] Άρθρο 36 παρ. 2 εδ. α περ. (α) υποπερ. (αβ) του Ν. 4763/2020.

[148] Βλ. άρθρο 13 του Κανονισμού Λειτουργίας της Τάξης Μαθητείας.

[149] Άρθρο 36 παρ. 2 περ. (β) του Ν. 4763/2020 και άρθρο 10 παρ. 3 του Κανονισμού Λειτουργίας Τάξης Μαθητείας.

[150] Βλ. άρθρα 35 παρ. 2, 36 παρ. 7 και άρθρο 42 του Ν. 4763/2020, καθώς και άρθρο 15 παρ. 8 και 10 του Κανονισμού Λειτουργίας της Τάξης Μαθητείας. Ως προς τη δυνατότητα των αποφοίτων της Τάξης Μαθητείας που κατέχουν το ανωτέρω δίπλωμα ή ισότιμο τίτλο να συνεχίσουν τις σπουδές τους σε τμήμα Α.Ε.Ι. συναφούς ειδικότητας ισχύουν όσα προαναφέρθηκαν για τους αποφοίτους των Σ.Α.Ε.Κ. που αποκτούν το εν λόγω δίπλωμα. Περαιτέρω, οι απόφοιτοι της Τάξης Μαθητείας δύνανται να κατατάσσονται σε συναφείς ειδικότητες των Σ.Α.Ε.Κ. με απαλλαγή από τα μαθήματα τα οποία ήδη έχουν διδαχθεί ή κατατάσσονται σε εξάμηνο πέραν του πρώτου και σε συναφείς ειδικότητες Σ.Α.Ε.Κ. σύμφωνα με τους οδηγούς κατάρτισης και ύστερα από απόφαση του

και η Τάξη Μαθητείας είναι ισοδύναμες, μεταξύ τους, επιλογές, οι οποίες παρέχουν δίπλωμα επιπέδου 5 του Ε.Π.Π. μετά από εξετάσεις πιστοποίησης του Ε.Ο.Π.Π.Ε.Π.[151]

IV.1.4 Κέντρα Διά Βίου Μάθησης (Κ.Δ.Β.Μ.)

52. Τα Κ.Δ.Β.Μ.[152] αποτελούν φορείς παροχής υπηρεσιών στο πλαίσιο της μη τυπικής μάθησης που παρέχουν σε ενήλικες α) συνεχιζόμενη επαγγελματική κατάρτιση, β) επανειδίκευση (reskilling)[153], γ) αναβάθμιση δεξιοτήτων (upskilling)[154], δ) γενική εκπαίδευση ενηλίκων[155] και ε) συμβουλευτική και επαγγελματικό προσανατολισμό, μπορεί, δε, να είναι δημόσια ή ιδιωτικά[156].

53. Η ίδρυση δημοσίων Κ.Δ.Β.Μ., Κ.Δ.Β.Μ. ν.π.δ.δ. καθώς και ΟΤΑ γίνεται με κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομικών, Παιδείας και του κατά περίπτωση καθ' ύλην αρμόδιου Υπουργού, ενώ τα ιδιωτικά Κ.Δ.Β.Μ. αδειοδοτούνται από τον αρμόδιο Γενικό Διευθυντή ή από τον Γ.Γ.Ε.Ε.Κ.Δ.Β.Μ.&Ν. κατά περίπτωση[157], με απόφαση, δε, του Γ.Γ.Ε.Ε.Κ.Δ.Β.Μ.&Ν. καθορίζονται και οι ειδικότεροι όροι και η διαδικασία χορήγησης και ανανέωσης της άδειας λειτουργίας και εκδίδεται ο κανονισμός λειτουργίας τους[158]. Τα Κ.Δ.Β.Μ μπορούν να προσφέρουν

Προϊσταμένου Διεύθυνσης Εφαρμογής Επαγγελματικής Κατάρτισης του Υπουργείου Παιδείας (βλ. άρθρα 36 παρ. 8, 25 παρ. 2 και 40 παρ. 8 περ. (β) του Ν. 4763/2020).

[151] Βλ. την υπ' αρ. πρωτ. 8439/11.11.2024 επιστολή παροχής στοιχείων του Υπουργείου Παιδείας.

[152] Σύμφωνα με τον ορισμό του άρθρου 2 παρ. 1 του Ν. 3879/2010 η δια βίου μάθηση περιλαμβάνει όλες τις μορφές μαθησιακών δραστηριοτήτων στη διάρκεια της ζωής του ανθρώπου, που αποσκοπούν στην απόκτηση ή την ανάπτυξη γνώσεων, δεξιοτήτων και ικανοτήτων, οι οποίες συμβάλλουν στη διαμόρφωση μιας ολοκληρωμένης προσωπικότητας, στην επαγγελματική ένταξη και εξέλιξη του ατόμου, στην κοινωνική συνοχή, στην ανάπτυξη της ικανότητας ενεργού συμμετοχής στα κοινά και στην κοινωνική, οικονομική και πολιτιστική ανάπτυξη. Φορείς που μπορούν να παρέχουν σχετικά προγράμματα, πέραν των Κ.Δ.Β.Μ., είναι οι αναφερόμενοι στο άρθρο 3 παρ. 3 του Ν. 3879/2010 (βλ. και υπ' αρ. πρωτ. 8439/11.11.2024 επιστολή του Υπουργείου Παιδείας).

[153] Σύμφωνα με τον ορισμό του άρθρου 2 περ. (στ) του Ν. 4763/2020 επανειδίκευση είναι η διαδικασία απόκτησης νέων δεξιοτήτων για αξιοποίηση στον ίδιο ή άλλον εργασιακό χώρο.

[154] Σύμφωνα με τον ορισμό του άρθρου 2 στ. (ε) του Ν. 4763/2020 αναβάθμιση δεξιοτήτων είναι η βραχυπρόθεσμη, στοχευμένη επαγγελματική κατάρτιση, που παρέχεται μετά την αρχική κατάρτιση και περιλαμβάνει παροχή συντονισμένων ευκαιριών μάθησης για τους ενηλίκους με χαμηλή εξειδίκευση ή συγκεκριμένα προσόντα και η οποία αποσκοπεί στη στήριξη ενηλίκων με χαμηλά επίπεδα δεξιοτήτων και προσόντων για την ενίσχυση των βασικών δεξιοτήτων τους, όπως του γραμματισμού, του αριθμητισμού και των ψηφιακών ικανοτήτων ή την απόκτηση ενός ευρύτερου συνόλου δεξιοτήτων, γνώσεων και ικανοτήτων και την πορεία προς την απόκτηση υψηλότερων προσόντων.

[155] Όπως προαναφέρθηκε, πέραν των Κ.Δ.Β.Μ. γενική εκπαίδευση ενηλίκων παρέχουν και τα Σ.Δ.Ε. (άρθρου 1 παρ. 3 περ. (στ) του Ν. 4763/2020). Στο Ν. 4763/2020 δεν υφίσταται ορισμός για την έννοια της γενικής εκπαίδευσης ενηλίκων. Επισημαίνεται, ωστόσο, ότι στο άρθρο 2 παρ. 8 του Ν. 3879/2010 ορίζεται ότι η γενική εκπαίδευση ενηλίκων περιλαμβάνει όλες τις οργανωμένες μαθησιακές δραστηριότητες που απευθύνονται σε ενηλίκους και στοχεύουν στον εμπλουτισμό γνώσεων, στην ανάπτυξη και βελτίωση ικανοτήτων και δεξιοτήτων, στην ανάπτυξη της προσωπικότητας του ατόμου και της ιδιότητας του ενεργού πολίτη, καθώς και στην άμβλυνση των μορφωτικών και κοινωνικών ανισοτήτων.

[156] Βλ. άρθρο 52 του Ν. 4763/2020. Τα ΚΔΒΜ αποτελούν εξέλιξη μιας πορείας που μπορεί να ειπωθεί ότι ξεκίνησε το 1935 οπότε κατοχυρώθηκαν θεσμικά τα Εργαστήρια Ελευθέρων Σπουδών (ΕΕΣ) (Βλ. άρθρο 5 του ΝΔ «Περί τροποποιήσεως και συμπληρώσεως των κειμένων περί «επαγγελματικής εκπαιδεύσεως διατάξεων», ΦΕΚ Α 451/09.10.1935). Τα ΕΕΣ αλλά και τα Κέντρα Επαγγελματικής Κατάρτισης (ΚΕΚ) που θεσμοθετήθηκαν το 1995, μετονομάστηκαν ακολούθως σε ΚΔΒΜ τύπου 1 και τύπου 2 κατά περίπτωση, και, με το Ν. 4763/2020, ενιαία σε ΚΔΒΜ. Διαφορετικά είναι τα Κέντρα Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης (ΚΕΕΚ), τα οποία θεσμοθετήθηκαν πρόσφατα και αποτελούν Υπηρεσίες του Υπουργείου Παιδείας (Βλ. .άρθρα 40Α-40ΙΑ του Ν. 4763/2020).

[157] Άρθρα 53 παρ. 1 και 66 παρ. 1 του Ν. 4763/2020.

[158] Άρθρα 53 παρ. 1 και 66 παρ. 7 περ. (α) του Ν. 4763/2020.

προγράμματα εξ αποστάσεως κατάρτισης, δια ζώσης κατάρτισης και μικτής κατάρτισης[159]. Ειδικά στο πλαίσιο των Α.Ε.Ι. (ν.π.δ.δ.) δύναται με απόφαση της Συγκλήτου να ιδρύονται Κέντρα Επιμόρφωσης και Δια Βίου Μάθησης (Κ.Ε.ΔΙ.ΒΙ.Μ.), που αποτελούν ανεξάρτητες ακαδημαϊκές μονάδες με διακριτά όργανα διοίκησης και σκοπό την οργάνωση άλλων προγραμμάτων πέραν της τυπικής εκπαίδευσης. Τα Κ.Ε.ΔΙ.ΒΙ.Μ. ρητά εξαιρούνται της εφαρμογής των περισσότερων διατάξεων περί Κ.Δ.Β.Μ. του Ν. 4763/2020, ωστόσο εντάσσονται αυτοδικαίως μετά την ίδρυσή τους στο μητρώο Κ.Β.Δ.Μ. της Γ.Γ.Ε.Ε.Κ.Δ.Β.Μ.&Ν.[160] Έχουν δικό τους κανονισμό λειτουργίας, όπου κατ' ελάχιστον προβλέπονται μεταξύ άλλων τα θεματικά πεδία των προγραμμάτων, το είδος των πιστοποιητικών για την επιτυχή παρακολούθησή τους και τα ελάχιστα τυπικά προσόντα για την εγγραφή σε αυτά. Για τα προγράμματα των Κ.Ε.ΔΙ.ΒΙ.Μ. υπάρχει κόστος παρακολούθησης[161]. Τα Κ.Δ.Β.Μ. εποπτεύονται ως προς την τήρηση των όρων αδειοδότησης και των προδιαγραφών των σχετικών διατάξεων του Ν. 4763/2020 από τη Γ.Γ.Ε.Ε.Κ.Δ.Β.Μ.&Ν.[162]

54. Τα προγράμματα συνεχιζόμενης επαγγελματικής κατάρτισης και γενικής εκπαίδευσης ενηλίκων των Κ.Δ.Β.Μ. περιλαμβάνουν θεωρητικό ή εργαστηριακό μέρος ή και τα δύο ή και πρακτική άσκηση, η δε διάρκεια του προγράμματος καθορίζεται σύμφωνα με τα οριζόμενα στις εκάστοτε προσκλήσεις/προκηρύξεις των δικαιούχων έργων. Η πρακτική άσκηση δύναται να υλοποιείται σε φορείς του δημόσιου και του ευρύτερου δημόσιου τομέα ή σε επιχειρήσεις του ιδιωτικού τομέα που σχετίζονται άμεσα με το αντικείμενο της κατάρτισης. Τα προγράμματα των ΚΔΒΜ μπορούν να χρηματοδοτούνται από εθνικούς ή ενωσιακούς πόρους στο πλαίσιο επιχειρησιακών προγραμμάτων και να υλοποιούνται με τους όρους, οι οποίοι εξειδικεύονται στις σχετικές προσκλήσεις/προκηρύξεις έργων[163]. Ο μέγιστος αριθμός συμμετεχόντων ανέρχεται στα 25 άτομα και τα κριτήρια ένταξης προσδιορίζονται στα οικεία προγράμματα[164]. Στα δημόσια Κ.Δ.Β.Μ η παροχή υπηρεσιών είναι δωρεάν, ενώ για τα ιδιωτικά δεν υπάρχει νομικό πλαίσιο περί παρακολούθησης των διδάκτρων τους, τα οποία δεν ρυθμίζονται, δεν καθορίζονται και δεν ελέγχονται από το Υπουργείο Παιδείας[165]. Ωστόσο, μέρος των εκπαιδευτικών προγραμμάτων που υλοποιούν τα ΚΔΒΜ είναι προγράμματα, τα δίδακτρα των οποίων επιδοτούνται/καλύπτονται από κρατικούς ή ευρωπαϊκούς πόρους μέσω συγχρηματοδοτούμενων έργων ή επιδοτήσεων (voucher). Τα προγράμματα αυτά έχουν ως Αναθέτουσες Αρχές φορείς όπως τη ΔΥΠΑ, το Υπουργείο Τουρισμού, το Υπουργείο Εργασίας κ.λπ., οι οποίοι τα αναθέτουν σε ιδιωτικά ΚΔΒΜ, και αφορούν κυρίως ανέργους και νέους εκπαιδευόμενους, οι οποίοι λόγω της επιδότησης δεν επιβαρύνονται με τα δίδακτρα, ενώ σε ορισμένες περιπτώσεις οι καταρτιζόμενοι αμείβονται για τη συμμετοχή τους

[159] Βλ. άρθρα 53 παρ. 3 περ. (β), 55 παρ. 3 και 57 παρ. 2 στ. (ζ) του Ν. 4763/2020 και άρθρο 17 παρ. 7 του Ν. 4186/2013.
[160] Περί αυτού βλ. κατωτέρω.
[161] Βλ. άρθρα 112 επ. του Ν. 4957/2022 (ιδίως άρθρα 112, 113, 119 και 121).
[162] Αναλυτικότερα βλ. άρθρο 62 του Ν. 4763/2020. Συναφώς στο άρθρο 61 του Ν. 4763/2020 προβλέπεται ο σχεδιασμός, η εκπόνηση και η υποστήριξη από την Γ.Γ.Ε.Ε.Κ.Δ.Β.Μ.&Ν. ολοκληρωμένου Πληροφοριακού Συστήματος των Κ.Β.Δ.Μ., το οποίο μεταξύ άλλων περιλαμβάνει το μητρώο Κ.Β.Δ.Μ. και μηχανισμό πληροφόρησης του κοινού για τα αδειοδοτημένα Κ.Β.Δ.Μ. και τα παρεχόμενα προγράμματα και στο οποίο υποχρεωτικά θα πρέπει να ενταχθούν όλα τα Κ.Δ.Β.Μ.
[163] Βλ. άρθρο 64 του Ν. 4763/2020.
[164] Βλ. άρθρο 55 του Ν. 4763/2020.
[165] Βλ. την υπ' αριθ. πρωτ. 8439/11.11.2024 επιστολή παροχής στοιχείων του Υπουργείου Παιδείας.

σε αυτά[166]. Σε αντίθεση με τις προϋποθέσεις φοίτησης στις ΣΑΕΚ, αλλά και ευρύτερα στους φορείς παροχής τυπικής επαγγελματικής κατάρτισης επιπέδου 5, η κατοχή απολυτηρίου λυκείου ή ισότιμου τίτλου, δεν αποτελεί προϋπόθεση για την παρακολούθηση προγράμματος που προσφέρεται από ΚΔΒΜ. Η διαδικασία και τα κριτήρια ένταξης των υποψηφίων εκπαιδευομένων προβλέπονται κατά περίπτωση από τα εκάστοτε προγράμματα σπουδών των ΚΔΒΜ[167].

55. Οι διδάσκοντες είναι κάτοχοι αναγνωρισμένου τίτλου σπουδών σε γνωστικό αντικείμενο συναφές προς το οικείο πρόγραμμα. Ωστόσο, ειδικά στα προγράμματα που χρηματοδοτούνται από εθνικούς ή ενωσιακούς πόρους απαιτείται, κατ' αρχήν, οι εκπαιδευτές να είναι εγγεγραμμένοι στο Μητρώο Πιστοποιημένων Εκπαιδευτών Ενηλίκων του Ε.Ο.Π.Π.Ε.Π. με πιστοποίηση εκπαιδευτικής επάρκειας σε συναφές θεματικό αντικείμενο[168].

56. Τα εκπαιδευτικά προγράμματα που χρηματοδοτούνται από εθνικούς ή ενωσιακούς πόρους, καθώς και αυτά το αποτέλεσμα των οποίων πρόκειται να οδηγήσει σε πιστοποίηση, υποβάλλονται προς πιστοποίηση στον Ε.Ο.Π.Π.Ε.Π. είτε από τα ίδια τα ενδιαφερόμενα Κ.Δ.Β.Μ. είτε από επαγγελματικούς φορείς, κλαδικούς εκπροσώπους ή κοινωνικούς εταίρους είτε από φορείς άσκησης δημόσιας πολιτικής[169]. Η επιτυχής παρακολούθηση ενός πιστοποιημένου προγράμματος οδηγεί στη χορήγηση βεβαίωσης παρακολούθησης, η οποία εκδίδεται από το Κ.Δ.Β.Μ στο οποίο έχει γίνει η παρακολούθηση του προγράμματος, και πιστοποίησης σύμφωνα με το άρθρο 50 του Ν. 4763/2020, όπου απαιτείται[170]. Τα εν λόγω προγράμματα αναρτώνται στην ιστοσελίδα του Ε.Ο.Π.Π.Ε.Π. και του δικαιούχου, η δε ανάρτηση μεταξύ άλλων περιλαμβάνει τον ακριβή τίτλο, το είδος και τη χρονική διάρκεια του προγράμματος, τις θεματικές ενότητες και τη διάρκειά τους, τις προϋποθέσεις συμμετοχής των υποψηφίων και τη βεβαίωση παρακολούθησης[171]. Ωστόσο, όπως αναφέρει το Υπουργείο Παιδείας[172], *«το πιστοποιητικό επάρκειας μετά τη συμμετοχή σε εξετάσεις πιστοποίησης προβλέπεται από το ν. 4763/20 ως πιστοποιητικό εκροών, το οποίο προς το παρόν δεν είναι ενεργό, καθόσον δεν έχουν προωθηθεί τα προβλεπόμενα στο άρθρο 50 του ως άνω νόμου»*. Συναφώς, για τους κατόχους βεβαίωσης παρακολούθησης από ΚΔΒΜ δεν προβλέπεται η κατάταξή τους σε ΑΕΙ συναφούς ειδικότητας με αυτή του προγράμματος του ΚΔΒΜ, όπως προβλέπεται για τους κατόχους τίτλου σπουδών από ΣΑΕΚ και Τάξης Μαθητείας.

---

[166] Βλ. ενδεικτικά πρόσφατη Πρόσκληση της ΔΥΠΑ για το Υποέργο 4 του Έργου «Επιχορήγηση της Δ.ΥΠ.Α. για την υλοποίηση των προγραμμάτων κατάρτισης σε κλάδους αιχμής» (Δράση 16792), ΑΔΑ ΨΚ7Ψ4691Ω2-4ΤΥ.

[167] Βλ. την υπ' αριθ. πρωτ. 8439/11.11.2024 απαντητική επιστολή του Υπουργείου Παιδείας.

[168] Βλ. άρθρο 54 του Ν. 4763/2020.

[169] Βλ. άρθρο 57 του Ν. 4763/2020. Τα πιστοποιημένα προγράμματα περιλαμβάνουν κατ' ελάχιστο μεταξύ άλλων διάρθρωση σε επιμέρους ενότητες, προβλεπόμενες ώρες ανά ενότητα επιμερισμένες σε θεωρητικό ή εργαστηριακό μέρος ή και πρακτική άσκηση, προσδιορισμό των αναμενόμενων μαθησιακών αποτελεσμάτων ανά ενότητα, ενδεικτικό εκπαιδευτικό υλικό, έκθεση σκοπιμότητας, από την οποία προκύπτει η ανάγκη πιστοποίησης του προγράμματος, ειδικές περαιτέρω προδιαγραφές για την εξ αποστάσεως μάθηση, και τρόπους αξιολόγησης συμμετεχόντων προσαρμοσμένους στα αναμενόμενα μαθησιακά αποτελέσματα. Τα κριτήρια και η διαδικασία πιστοποίησης καθορίζονται με απόφαση του Υπουργού Παιδείας (άρθρο 66 παρ. 5 του Ν. 4763/2020).

[170] Βλ. άρθρο 58 του Ν. 4763/2020.

[171] Βλ. άρθρο 59 του Ν. 4763/2020.

[172] Βλ. υπ' αρ. πρωτ. 8439/11.11.2024 επιστολή παροχής στοιχείων.

57. Σύμφωνα με το Υπουργείο Παιδείας[173], ένας τίτλος στο πλαίσιο του τυπικού εκπαιδευτικού συστήματος δεν εξασφαλίζει τα ίδια επαγγελματικά δικαιώματα και το ίδιο επίπεδο προσόντων με έναν τίτλο εκτός του ως άνω συστήματος. Περαιτέρω, αναφέρει ότι *«Δεν υπάρχει αντιστοίχιση της παρακολούθησης - φοίτησης στα ΚΔΒΜ με το Εθνικό και Ευρωπαϊκό Πλαίσιο Προσόντων»*, καθώς και ότι *«Μέχρι σήμερα σε κάθε περίπτωση δεν προβλέπεται πουθενά (διατάξεις νόμου, αποφάσεων ή εγκυκλίων) ισοδυναμία προσόντων και τίτλων σπουδών ανάμεσα σε ΚΔΒΜ, ΣΑΕΚ και ΕΠΑΛ-μαθητείας»*. Συναφώς, αναφέρει ότι ο κάτοχος πιστοποιητικού επάρκειας Κ.Δ.Β.Μ. δεν έχει τα ίδια επαγγελματικά δικαιώματα με τον κάτοχο διπλώματος επαγγελματικής κατάρτισης του επιπέδου 5 του Ε.Π.Π., καθώς κάτι τέτοιο δεν προβλέπεται στη νομοθεσία[174].

IV.1.5 Κέντρα Μεταλυκειακής εκπαίδευσης (Κολλέγια)

58. Τα Κολλέγια, και ήδη Κέντρα Μεταλυκειακής Εκπαίδευσης[175], ορίζονται ως πάροχοι υπηρεσιών μη τυπικής μεταλυκειακής εκπαίδευσης (ήτοι απευθύνονται στους αποφοίτους λυκείου[176]). Τα Κολλέγια παρέχουν κατ' αποκλειστικότητα σπουδές βάσει συμφωνιών πιστοποίησης (validation) και δικαιόχρησης (franchising) με ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα της αλλοδαπής αναγνωρισμένα από τις αρμόδιες αρχές στη χώρα που εδρεύουν. Επίσης μπορούν να παρέχουν προγράμματα σπουδών που έχουν πιστοποίηση (accreditation) από διεθνείς οργανισμούς πιστοποίησης. Σε αμφότερες τις περιπτώσεις οι σπουδές οδηγούν σε πρώτο πτυχίο (bachelor) τουλάχιστον τριετούς διάρκειας ή μεταπτυχιακό τίτλο σπουδών[177]. Επισημαίνεται ότι οι απονεμόμενοι από τα Κολλέγια τίτλοι δεν έχουν ενταχθεί στο Ε.Π.Π.

59. Η ίδρυση και λειτουργία των Κολλεγίων από φυσικά ή νομικά πρόσωπα καθώς και ενώσεις προσώπων υπάγεται στον έλεγχο του Υπουργείου Παιδείας[178], στο οποίο επιπλέον τηρείται το Μητρώο Κολλεγίων[179]. Ως προς τις προϋποθέσεις, τα δικαιολογητικά, τη διαδικασία αδειοδότησης, καθώς και την τροποποίηση της άδειας των Κολλεγίων ισχύουν όσα προαναφέρθηκαν για τις Σ.Α.Ε.Κ., δηλ. ρυθμίζονται από το Ν. 4442/2016[180] και την ΚΥΑ 14715/ΓΓ4/2022[181], με τη

[173] Βλ. υπ' αρ. πρωτ. 8439/11.11.2024 επιστολή.
[174] Αναφορικά με θέματα μοριοδότησης στο πλαίσιο διαγωνισμών προσλήψεων του Ανώτατου Συμβουλίου Επιλογής Προσωπικού, προβλέπεται μοριοδότηση για θέσεις ειδικού βοηθητικού προσωπικού π.χ. στη δημόσια εκπαίδευση, και εφόσον έχουν ολοκληρώσει πρόγραμμα ΚΕΔΙΒΙΜ ή άλλων δημοσίων φορέων τουλάχιστον 300 ωρών. Η εν λόγω μοριοδότηση κυμαίνεται από 2 έως 10 μόρια, ανάλογα με τη θέση, π.χ εκπαιδευτικός, ειδικό βοηθητικό προσωπικό κλπ. (Βλ. ενδεικτικά Ν. 4589/2019, άρθρα 57-(ιι), 58 παρ. 1-(ιι), 60-(ζζ) (ΦΕΚ 13, Α', 29.01.2019), Υπουργική Απόφαση 48190/Ε1 (ΦΕΚ 1088, Β', 2.04.2019), Ν. 4823/2021 άρθρο 33 παρ. 2-(ββ) (ΦΕΚ 136, Α', 3.08.2021). Μοριοδότηση μπορούν να λάβουν και προγράμματα ΚΔΒΜ στα οποία εμπλέκονται ιδιώτες πάροχοι, μόνο εφόσον γίνονται σε συνεργασία με κάποιο ΚΕΔΙΒΙΜ. Βλ. και την υπ'αριθ. πρωτ. 8404/08.11.2024 επιστολή της γνωστοποιούσας.
[175] Βλ. άρθρο 45 παρ. 2 του Ν. 3848/2010.
[176] Βλ. άρθρο 17 παρ. 1 στ. (δ) του Ν. 4186/2013.
[177] Βλ. άρθρο 1 παρ. 1 στ. (α) και (β) του Ν. 3696/2008. Οι ανωτέρω διεθνείς οργανισμοί πιστοποίησης ορίζονται με απόφαση του Υπουργού Παιδείας. Σχετικώς έχουν εκδοθεί οι ΥΑ 151668/ΙΑ/2012 (ΦΕΚ Β΄ 3324) και 94538/ΙΑ/2013 (ΦΕΚ Β΄ 1785).
[178] Άρθρο 1 παρ. 2 του Ν. 3696/2008.
[179] Άρθρο 1 παρ. 3, καθώς και άρθρα 12 και 14 παρ. 1 του Ν. 3696/2008.
[180] Βλ. κεφάλαιο ΛΗ, άρθρα 278 επ.
[181] ΦΕΚ Β΄ 609.

διαφορά ότι αρμόδιος για τη χορήγηση έγκρισης ίδρυσης και λειτουργίας είναι ο αρμόδιος Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου Παιδείας ή ο Υπουργός Παιδείας κατά περίπτωση[182].

60. Το διδακτικό προσωπικό των Κολλεγίων εγγράφεται στο Μητρώο Διδασκόντων του Υπουργείου Παιδείας και επιλέγεται υποχρεωτικά μεταξύ των εγγεγραμμένων σε αυτό, οι, δε, διδάσκοντες απαιτείται να κατέχουν πτυχίο ανώτατου εκπαιδευτικού ιδρύματος ή μεταπτυχιακό ή διδακτορικό τίτλο σπουδών[183].

61. Τα πτυχία, οι τίτλοι, οι βεβαιώσεις, τα πιστοποιητικά σπουδών και οποιασδήποτε ονομασίας βεβαίωση που χορηγούν τα Κολλέγια δύνανται, υπό προϋποθέσεις, να λάβουν αναγνώριση επαγγελματικής ισοδυναμίας με τίτλους ανώτατης εκπαίδευσης του ελληνικού συστήματος τυπικής εκπαίδευσης[184]. Ωστόσο, όπως αναφέρει το Υπουργείο Παιδείας[185], τα Κολλέγια δεν έχουν ενταχθεί στο Ε.Π.Π. οκτώ επιπέδων, όπως αυτό προβλέπεται στο Ν. 4763/2020. Επισημαίνεται ότι η αναγνώριση επαγγελματικής ισοδυναμίας δεν ταυτίζεται με την ακαδημαϊκή αναγνώριση τίτλων σπουδών που απονέμονται από αναγνωρισμένα εκπαιδευτικά ιδρύματα ανώτατης εκπαίδευσης της αλλοδαπής, η οποία διενεργείται από τον Διεπιστημονικό Οργανισμό Αναγνώρισης Τίτλων Ακαδημαϊκών και Πληροφόρησης (εφεξής Δ.Ο.Α.Τ.Α.Π.) και συνίσταται στην πιστοποίηση της ακαδημαϊκής ισοδυναμίας των εν λόγω τίτλων με τους τίτλους σπουδών των ελληνικών Α.Ε.Ι., ήτοι στην πιστοποίηση ότι ο τίτλος του ιδρύματος της αλλοδαπής οδηγεί στην απόκτηση συγκρίσιμων ακαδημαϊκών προσόντων με τίτλο Α.Ε.Ι. της ημεδαπής[186].

IV.2 Η ΔΟΜΗ ΤΟΥ ΚΛΑΔΟΥ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ, ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗΣ

62. Από την ανωτέρω ανάλυση προκύπτει ότι ο κλάδος της επαγγελματικής εκπαίδευσης, κατάρτισης και δια βίου μάθησης αποτελείται από μια πληθώρα επιμέρους επιπέδων μάθησης. Στην ενότητα που ακολουθεί περιγράφεται η δομή εκείνων των παρεχόμενων υπηρεσιών, στις οποίες

[182] Άρθρο 279 στ. (α) του Ν. 4442/2016 και άρθρο 2 στ. (β) της ΚΥΑ 14715/ΓΓ4/2022 και συναφώς το άρθρο 17 του Ν. 3696/2008 .

[183] Βλ. άρθρο 15 του Ν. 3696/2008.

[184] Βλ. την υπ' αριθ. πρωτ. 1811/4.3.2025 επιστολή παροχής στοιχείων του Υπουργείου Παιδείας και άρθρο 1 παρ. 1 στ. (γ) του Ν. 3696/2008, το οποίο παραπέμπει ως προς τη διαδικασία και τις προϋποθέσεις στο άρθρο πρώτο παρ. Θ υποπαρ. Θ16 του Ν. 4093/2012, με την οποία τροποποιήθηκε το Π.Δ. 38/2010. Σύμφωνα με το άρθρο 4 παρ. 3 του ως άνω Π.Δ. η αναγνώριση επαγγελματικής ισοδυναμίας τίτλου τυπικής ανώτατης εκπαίδευσης κράτους – μέλους της Ε.Ε. ή τρίτης χώρας με αυτόν που απονέμεται στο πλαίσιο του ημεδαπού εκπαιδευτικού συστήματος παρέχει στο δικαιούχο τη δυνατότητα να αποκτήσει στην Ελλάδα πρόσβαση και να ασκήσει συγκεκριμένη οικονομική δραστηριότητα ως μισθωτός ή αυτοαπασχολούμενος με τις ίδιες προϋποθέσεις και όρους με τους κατόχους συγκρίσιμων τίτλων του ημεδαπού τυπικού εκπαιδευτικού συστήματος, εκτός των περιπτώσεων που απαιτούνται αυξημένα ακαδημαϊκά προσόντα.

[185] Βλ. την υπ' αριθ. πρωτ. 1811/4.3.2025 επιστολή παροχής στοιχείων του Υπουργείου Παιδείας.

[186] Βλ. άρθρα 298 παρ. 1 στ. (α), 299 στ. (ζ) και 305 του Ν. 4957/2022, καθώς και την υπ' αριθ. πρωτ. 1811/4.3.2025 επιστολή παροχής στοιχείων του Υπουργείου Παιδείας.
Αυτό στην πράξη σημαίνει ότι ένας πτυχιούχος Κολλεγίου δεν μπορεί να παρακολουθήσει μεταπτυχιακό ή διδακτορικό πρόγραμμα δημόσιου ΑΕΙ, διότι θεωρείται ότι δεν κατέχει πρώτο πανεπιστημιακό πτυχίο. Βλ. Ν. 4957/2022 άρθρο 306 παρ. 1, αλλά και τον διαδικτυακό τόπο του ΔΟΑΤΑΠ, https://www.doatap.gr/suxnes-erothseis-faq/, όπου ρητά αναφέρεται ότι οι κάτοχοι τέτοιων τίτλων σπουδών δεν μπορούν να υποβάλλουν αίτημα στον ΔΟΑΤΑΠ για αναγνώριση ακαδημαϊκής ισοδυναμίας του πτυχίου τους διότι «*η αναγνώριση πτυχίων μετά από πραγματοποίηση σπουδών ή μέρους σπουδών σε παράρτημα εκπαιδευτικού ιδρύματος της αλλοδαπής στην Ελλάδα δεν είναι σύμφωνη με τις διατάξεις του άρθρου 16 του Συντάγματος*».

δραστηριοποιούνται τα μέρη, και ειδικότερα η δομή της αγοράς επαγγελματικής κατάρτισης επιπέδου 5 (ΣΑΕΚ και Τάξεις Μαθητείας των ΕΠΑ.Λ.), των ΚΔΒΜ και των Κολλεγίων.

IV.2.1 Η τυπική επαγγελματική κατάρτιση επιπέδου πέντε (5)

63. Στην κάτωθι ενότητα περιγράφεται η δομή της αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης επιπέδου πέντε (5), η οποία παρέχεται από τις ΣΑΕΚ και τις Τάξεις Μαθητείας των ΕΠΑ.Λ.

IV.2.1.1 *Σχολές Ανώτερης Επαγγελματικής Κατάρτισης (ΣΑΕΚ)*

64. Όπως αναφέρθηκε ανωτέρω υπό ενότητα IV.1 υπάρχουν τόσο δημόσιες όσο και ιδιωτικές ΣΑΕΚ. Επί του παρόντος λειτουργούν στην Ελλάδα περισσότερες από 304, δημόσιες και ιδιωτικές, ΣΑΕΚ υπολογιζόμενες σε αυτές τις δημόσιες ΣΑΕΚ του Υπουργείου Τουρισμού, του Υπουργείου Υγείας, της ΔΥΠΑ του Υπουργείου Εργασίας και του ΕΛΓΟ ΔΗΜΗΤΡΑ του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης.

65. Κατά τα ανωτέρω υπό ενότητα IV.1 αναφερόμενα, οι ειδικότητες καθορίζονται αυστηρά από το Υπουργείο Παιδείας και αυτές που προσφέρονται σήμερα βάσει νομοθεσίας ανέρχονται σε 134. Το εύρος τους, είναι μεγάλο και περιλαμβάνει ειδικότητες που αφορούν σε τομείς όπως της πληροφορικής, δημοσιογραφίας, μηχανολογίας, υγείας, τουρισμού, γαστρονομίας, ομορφιάς, οικονομίας – διοίκησης, εφαρμοσμένων τεχνών, μουσικής, τεχνολογίας τροφίμων & ποτών, γεωπονίας και ναυτιλιακών.

66. […][187]. […].

[…]

67. Ο μέγιστος αριθμός σπουδαστών ανά αίθουσα ορίζεται τόσο για τις δημόσιες όσο και για τις ιδιωτικές ΣΑΕΚ, από τον Κανονισμό Λειτουργίας Σ.Α.Ε.Κ. Υπουργείου Παιδείας και τον Κανονισμό Λειτουργίας Ιδιωτικών Σ.Α.Ε.Κ., και ανέρχεται, όπως προαναφέρθηκε, σε 30 άτομα ανεξαρτήτως ειδικότητας. Ωστόσο, στην πράξη, οι ΣΑΕΚ, δημόσιες και ιδιωτικές, λειτουργούν με αισθητά χαμηλότερο αριθμό σπουδαστών ανά αίθουσα. Ο μέσος αριθμός σπουδαστών ανά αίθουσα στις ιδιωτικές ΣΑΕΚ κυμαίνεται μεταξύ 12 και 14 ατόμων, ενώ περίπου αντίστοιχος είναι και ο αριθμός στις δημόσιες ΣΑΕΚ για το πρώτο εξάμηνο του έτους. Απόκλιση στον μέσο αριθμό σπουδαστών ανά αίθουσα, μεταξύ ιδιωτικών και δημοσίων ΣΑΕΚ, υφίσταται κατά το δεύτερο εξάμηνο (το Β΄ εξάμηνο του 2023 ο μέσος αριθμός σπουδαστών ανά αίθουσα στις δημόσιες ΣΑΕΚ ανήλθε σε 18,89, ενώ στις ιδιωτικές ήταν 13,15)[188].

<u>Δημόσιες ΣΑΕΚ</u>

68. Κατά τα ανωτέρω αναφερόμενα υπό ενότητα IV.1, οι δημόσιες ΣΑΕΚ ιδρύονται με κοινή απόφαση των Υπουργών Παιδείας και Οικονομικών ενώ αν πρόκειται για ΣΑΕΚ άλλου Υπουργείου, και με απόφαση του καθ' ύλην αρμόδιου Υπουργού[189]. Η λειτουργία των δημόσιων ΣΑΕΚ υπάγεται κατά κανόνα στο Υπουργείο Παιδείας, ωστόσο υφίστανται και σχολές των οποίων η λειτουργία υπάγεται

[187] Βλ. υπ' αριθ. πρωτ. 8439/11.11.2024 απαντητική επιστολή του Υπουργείου Παιδείας.
[188] Βλ. υπ' αριθ. πρωτ. 8439/11.11.2024 απαντητική επιστολή του Υπουργείου.
[189] Βλ. υπ' αριθ. πρωτ. 8439/11.11.2024 απαντητική επιστολή του Υπουργείου.

σε άλλα Υπουργεία, όπως στο Υπουργείο Τουρισμού[190], στο Υπουργείο Υγείας[191], στο Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων[192], το οποίο λειτουργεί τις δημόσιες ΣΑΕΚ μέσω του ΕΛΓΟ ΔΗΜΗΤΡΑ, και στο Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης, το οποίο λειτουργεί τις ΣΑΕΚ της Δημόσιας Υπηρεσίας Απασχόλησης (ΔΥΠΑ)[193].

69. Δημόσιες ΣΑΕΚ λειτουργούν σε πολλές πόλεις ανά περιφέρεια και σε κάθε περιφέρεια της επικράτειας. Τον Σεπτέμβριο του 2024, οι δημόσιες ΣΑΕΚ ανέρχονταν συνολικά σε 220[194], εκ των οποίων 128 υπάγονται στο Υπουργείο Παιδείας,[195], 48 στο Υπουργείο Υγείας, 30 στο Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης (ΔΥΠΑ), 8 στο Υπουργείο Τουρισμού και 6 στο Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων (ΕΛΓΟ ΔΗΜΗΤΡΑ). Ο αριθμός των δημόσιων ΣΑΕΚ έχει παραμείνει ουσιαστικά σταθερός την τελευταία τριετία ενώ η φοίτηση σε αυτές είναι δωρεάν.

70. Στην πλειονότητά τους οι δημόσιες ΣΑΕΚ δεν λειτουργούν με πληρότητα. Ειδικότερα, μόλις το 13,2% των ΣΑΕΚ του Υπουργείου Παιδείας λειτουργούν με πληρότητα άνω του 90%, ενώ υπάρχουν και ΣΑΕΚ που λειτουργούν ακόμα και με πολύ μικρό αριθμό σπουδαστών (π.χ. η ειδικότητα βοηθού βρεφονηπιοκόμου στη 2η Σ.Α.Ε.Κ. Λάρισας λειτουργεί μόλις με 2 σπουδαστές, όταν ο μέγιστος αριθμός σπουδαστών ορίζεται σε 30).

Ιδιωτικές ΣΑΕΚ

71. Το 2024 υπήρχαν συνολικά 84 αδειοδοτημένες ιδιωτικές ΣΑΕΚ, με τον αριθμό τους να έχει αυξηθεί σε σχέση με τα προηγούμενα δύο έτη, από 73 και 78 που ήταν για το 2022 και 2023 αντίστοιχα. Σημειώνεται, ωστόσο, ότι ενώ το 2023 υπήρχαν συνολικά 78 αδειοδοτημένες ιδιωτικές ΣΑΕΚ, το ακαδημαϊκό έτος 2023 – 2024, μόλις οι 56 εξ αυτών (δηλαδή το 70% των αδειοδοτημένων) είχαν εγγεγραμμένους σπουδαστές[196]. Στην αγορά δραστηριοποιούνται επιχειρήσεις, οι οποίες έχουν ως κύρια δραστηριότητα την παροχή επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης, αλλά και επιχειρήσεις, οι οποίες λειτουργούν ιδιωτική ΣΑΕΚ με ειδικότητες που σχετίζονται με το αντικείμενο της κύριας δραστηριότητάς τους (π.χ. ιδιωτικές σχολικές μονάδες οι οποίες λειτουργούν ΣΑΕΚ με ειδικότητες νηπιαγωγού, κομμωτήρια τα οποία λειτουργούν ΣΑΕΚ με τη σχετική ειδικότητα, τηλεοπτικοί σταθμοί οι οποίοι λειτουργούν ΣΑΕΚ με ειδικότητα δημοσιογραφίας). Σχεδόν το σύνολο των εταιρειών που λειτουργούν ΣΑΕΚ, λειτουργούν επίσης και ΚΔΒΜ στις εγκαταστάσεις τους.

---

[190] Το Υπουργείο Τουρισμού λειτουργεί ΣΑΕΚ για τουριστικά επαγγέλματα.
[191] Στο Υπουργείο Υγείας υπάγονται οι ΣΑΕΚ των νοσοκομείων και του ΕΚΑΒ.
[192] Μέσω του Ελληνικού Γεωργικού Οργανισμού «Δήμητρα» («ΕΛΓΟ ΔΗΜΗΤΡΑ»), ο οποίος λειτουργεί ΣΑΕΚ για αγροτουριστικά επαγγέλματα.
[193] Το Υπουργείο Εργασίας λειτουργεί τις ΣΑΕΚ της Δημόσιας Υπηρεσίας Απασχόλησης (ΔΥΠΑ) οι οποίες προσφέρουν ένα μεγάλο εύρος ειδικοτήτων. Για το ακαδημαϊκό έτος 2024 – 2025 προσφέρονται συνολικά 41 ειδικότητες.
[194] Βλ. σχετικό 12 της Γνωστοποίησης.
https://gsvetlly.minedu.gov.gr/nea-anakoinoseis/344-enarksi-eggrafon-epityxonton-apo-to-parallilo-mixanografiko-gia-tis-s-a-e-k-tou-ypourgeiou-paideias-thriskevmaton-kai-athlitismou
[195] Υπ' αριθ. πρωτ. 8439/11.11.2024 απαντητική επιστολή του Υπουργείου Παιδείας, Θρησκευμάτων και Αθλητισμού.
[196] Βλ. υπ' αριθ. πρωτ. 8439/11.11.2024 απαντητική επιστολή του Υπουργείου Παιδείας.

72. Οι ιδιωτικές ΣΑΕΚ είναι συγκεντρωμένες σε μεγάλες πόλεις της ελληνικής επικράτειας. Δεν λειτουργούν ιδιωτικές ΣΑΕΚ σε όλες τις περιφέρειες της χώρας, ενώ σε ορισμένες περιφέρειες λειτουργεί πολύ μικρός αριθμός ιδιωτικών ΣΑΕΚ. Για παράδειγμα στις περιφέρειες Ιονίων Νήσων και Βορείου Αιγαίου δεν λειτουργούν ιδιωτικές ΣΑΕΚ, ενώ στην περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης λειτουργούσαν το ακαδημαϊκό έτος 2023 – 2024 μόλις 2 ΣΑΕΚ.

Ο κάτωθι πίνακας παρουσιάζει τις πόλεις στις οποίες λειτουργούν ιδιωτικές ΣΑΕΚ. Όπως προκύπτει, οι ιδιωτικές ΣΑΕΚ δεν εντοπίζονται σε μεγάλο αριθμό πόλεων της περιφέρειας παρά μόνο στις μεγαλύτερες πόλεις ή ακόμα και σε μια πόλη μιας περιφέρειας.

Αριθμός ιδιωτικών ΣΑΕΚ ανά Περιφέρεια

Περιφέρεια	Αριθμός ιδιωτικών ΣΑΕΚ	Πόλεις
Ανατολική Μακεδονία και Θράκη	2	Αλεξανδρούπολη, Ξάνθη
Κεντρική Μακεδονία	13	Θεσσαλονίκη, Κατερίνη
Δυτική Μακεδονία	1	Κοζάνη
Ήπειρος	2	Ιωάννινα
Θεσσαλία	10	Βόλος, Λάρισα, Τρίκαλα
Στερεά Ελλάδα	5	Χαλκίδα, Λαμία
Ιόνιες Νήσοι		
Δυτική Ελλάδα	6	Πάτρα, Αγρίνιο
Πελοπόννησος	4	Καλαμάτα, Κόρινθος, Πύργος
Αττική	34	Αττική
Βόρειο Αιγαίο		
Νότιο Αιγαίο	3	Ρόδος, Κως
Κρήτη	11	Ηράκλειο, Ρέθυμνο, Χανιά
Πηγή: Υπουργείο Παιδείας, Επεξεργασία ΓΔΑ		

73. Οι ιδιωτικές ΣΑΕΚ χρεώνουν δίδακτρα για τη συμμετοχή των σπουδαστών στα προγράμματα σπουδών τους, τα οποία σύμφωνα με τις εκτιμήσεις της Ε.Α. συνήθως κυμαίνονται από 1.000 – 2.500 € το χρόνο και καλύπτονται από τους σπουδαστές, μη τυγχάνοντας επιδότησης από κάποιον φορέα μέσω voucher. Τα τελευταία έτη σε ορισμένες μόνο περιπτώσεις χρηματοδοτείται η πρακτική άσκηση του 5ου εξαμήνου από πόρους του ΕΣΠΑ[197].

IV.2.1.2 *Τάξη Μαθητείας των Επαγγελματικών Λυκείων (ΕΠΑΛ)*

74. Στους κατόχους απολυτηρίου λυκείου παρέχεται επίσης η δυνατότητα φοίτησης σε Τάξη Μαθητείας των ΕΠΑΛ, στο πλαίσιο της οποίας παρέχεται επίσης μεταλυκειακή αρχική επαγγελματική κατάρτιση επιπέδου 5, όπως αναφέρθηκε και υπό ενότητα IV.1. Ο μαθητευόμενος οφείλει να είναι εκτός απασχόλησης, εκπαίδευσης και κατάρτισης κατά την υπογραφή της Σύμβασης μαθητείας και σε όλη τη διάρκεια του προγράμματος του Μεταλυκειακού Έτους-Τάξης Μαθητείας.

[197] Βλ. υπ' αριθ. πρωτ. 7681/21.10.20024 απαντητική επιστολή της […].

75. Οι μαθητευόμενοι στις Τάξεις Μαθητείας παρακολουθούν εργαστηριακά μαθήματα στις εγκαταστάσεις των ΕΠΑΛ μία φορά την εβδομάδα για 7 ώρες, ενώ τις υπόλοιπες 4 ημέρες της εβδομάδας υλοποιούν τη μαθητεία στον φορέα υλοποίησης του προγράμματος, ο οποίος δύναται να είναι δημοσίου ή ιδιωτικού τομέα. Το πρόγραμμα θεωρείται ολοκληρωμένο με τη συμπλήρωση των ωρών του εργαστηριακού μαθήματος ειδικότητας και των ημερών μάθησης στον εργασιακό χώρο, κατά τα οριζόμενα στον Οδηγό Κατάρτισης κάθε ειδικότητας[198]. Με την ολοκλήρωση του προγράμματος και μετά από την επιτυχή συμμετοχή των σπουδαστών σε εξετάσεις πιστοποίησης, αποκτούν πτυχίο επαγγελματικής ειδικότητας επιπέδου 5 με βάση το εθνικό πλαίσιο προσόντων του ΕΟΠΠΕΠ, όμοιο δηλαδή με αυτό που απονέμεται στους αποφοίτους των ΣΑΕΚ.

76. Επί του παρόντος, οι Τάξεις Μαθητείας προσφέρονται σε 238 ΕΠΑΛ που καλύπτουν όλες τις περιφέρειες εντός της ελληνικής επικράτειας, όπως φαίνεται στο κάτωθι πίνακα. Μέσω του προγράμματος Τάξης Μαθητείας υλοποιούνται 25 ειδικότητες, αντίστοιχες με αυτές που προσφέρονται από τις ΣΑΕΚ[199].

Αριθμός ΕΠΑΛ με τάξεις μαθητείας ανά Περιφέρεια

Περιφέρεια	Αριθμός ΕΠΑΛ με Τάξεις Μαθητείας
Ανατολική Μακεδονία και Θράκη	18
Κεντρική Μακεδονία	39
Δυτική Μακεδονία	16
Δυτική Ελλάδα	19
Ήπειρος	11
Βόρειο Αιγαίο	10
Θεσσαλία	23
Στερεά Ελλάδα	18
Αττική	42
Πελοπόννησος	11
Νότιο Αιγαίο	6
Ιόνιων Νήσων	4
Κρήτη	21
Πηγή: Στοιχεία προσκομισθέντα από γνωστοποιούσα, Επεξεργασία ΓΔΑ	

[198] Βλ. την σχετική ιστοσελίδα του Γ.Γ.Ε.Ε.Κ.Δ.Β.Μ. (https://www.gsvetlly.minedu.gov.gr/metalykeiako-etos-taksi-mathiteias-ton-epa-l)

[199] Με βάση την σχετική ιστοσελίδα του Γ.Γ.Ε.Ε.Κ.Δ.Β.Μ. (https://www.gsvetlly.minedu.gov.gr/metalykeiako-etos-taksi-mathiteias-ton-epa-l) οι ειδικότητες που προσφέρονται από τις Τάξεις Μαθητείας είναι: Αισθητικής Τέχνης, Βοηθός Βρεφονηπιοκόμων, Βοηθός Ιατρικών –Βιολογικών Εργαστηρίων, Βοηθός Νοσηλευτή, Βοηθός Οδοντοτεχνίτη, Βοηθός Φαρμακείου, Βοηθός Φυσικοθεραπευτή, Γραφικών Τεχνών, Κομμωτικής Τέχνης, Συντήρησης Έργων Τέχνης – Αποκατάστασης, Τεχνικός Ανθοκομίας και Αρχιτεκτονικής Τοπίου, Τεχνικός Δομικών Έργων και Γεωπληροφορικής, Τεχνικός Εγκαταστάσεων Ψύξης Αερισμού και Κλιματισμού, Τεχνικός Εφαρμογών Πληροφορικής, Τεχνικός Ηλεκτρολογικών Συστημάτων, Εγκαταστάσεων και Δικτύων, Τεχνικός Ηλεκτρονικών και Υπολογιστικών Συστημάτων, Εγκαταστάσεων, Δικτύων και Τηλεπικοινωνιών, Τεχνικός Η/Υ και Δικτύων Η/Υ, Τεχνικός Μηχανολογικών Εγκαταστάσεων και Κατασκευών, Τεχνικός Μηχανοσυνθέτης Αεροσκαφών, Τεχνικός Οχημάτων, Τεχνικός Τεχνολογίας Τροφίμων και Ποτών, Τεχνικός Φυτικής Παραγωγής, Υπάλληλος Αποθήκης και Συστημάτων Εφοδιασμού (Logistics), Υπάλληλος Διοίκησης και Οικονομικών Υπηρεσιών και Υπάλληλος Τουριστικών Επιχειρήσεων

IV.2.2 Η μη τυπική επαγγελματική εκπαίδευση, κατάρτιση και διά βίου μάθηση

IV.2.2.1 *Κέντρα Δια Βίου Μάθησης (ΚΔΒΜ)*

77. Όπως αναφέρεται υπό ενότητα IV.1, τα ΚΔΒΜ είναι φορείς παροχής υπηρεσιών επαγγελματικής κατάρτισης στο πλαίσιο της μη-τυπικής μάθησης και παρέχουν σε ενήλικες: α) συνεχιζόμενη επαγγελματική κατάρτιση, β) επανειδίκευση (reskilling), γ) αναβάθμιση δεξιοτήτων (upskilling), δ) γενική εκπαίδευση ενηλίκων και ε) συμβουλευτική και επαγγελματικό προσανατολισμό και λειτουργούν τόσο από δημόσιους φορείς όσο και από ιδιωτικές επιχειρήσεις φορείς.

78. Δεν υπάρχει από το Υπουργείο Παιδείας κατηγοριοποίηση των προγραμμάτων που παρέχονται από τα ΚΔΒΜ αντίστοιχη με αυτή που υφίσταται για τις ΣΑΕΚ[200]. Ωστόσο, σύμφωνα με τη γνωστοποιούσα, τα προσφερόμενα προγράμματα των ΚΔΒΜ αφορούν σε τομείς αντίστοιχους με αυτούς που προσφέρονται από τις ΣΑΕΚ και από τις τάξεις μαθητείας, όπως, μεταξύ άλλων, γαστρονομία, τουριστικά επαγγέλματα, αισθητική, κομμωτική, πληροφορική, παραϊατρικά, γραφιστική, μηχανολογία, βρεφοκομία, και ειδική αγωγή[201].

79. Περαιτέρω προβλέπεται η δυνατότητα παροχής από τα ΚΔΒΜ σύγχρονης και ασύγχρονης εξ αποστάσεως εκπαίδευσης[202], δυνατότητα που μέχρι σήμερα δεν μπορεί να εφαρμοστεί για τις ΣΑΕΚ. Από την έρευνα της Ε.Α., όπως αναλύεται κατωτέρω, προέκυψε ότι τα ΚΔΒΜ κάνουν εκτεταμένη χρήση αυτής της δυνατότητας, για διάφορους λόγους.

80. Ως προς τα δίδακτρα για την παρακολούθηση του κάθε προγράμματος ιδιωτικού ΚΔΒΜ, αυτά ποικίλλουν και εξαρτώνται, μεταξύ άλλων, από τη διάρκεια του κάθε προγράμματος, το αντικείμενο κατάρτισης, τη θεματική ενότητα - ειδικότητα, τον αριθμό των συνολικών ωρών του προγράμματος, τις δυνατότητες επαγγελματικής αποκατάστασης, του τρόπου φοίτησης (δια ζώσης με φυσική παρουσία ή εξ αποστάσεως), κ.ά. Από έρευνα της Ε.Α. προκύπτει ότι τα προγράμματα ΚΔΒΜ που απευθύνονται σε ευρύτερο κοινό έχουν κόστος που κυμαίνεται συνήθως μεταξύ 200€ και 1.400€. Σημειώνεται ότι, όπως προαναφέρθηκε στην ενότητα IV.1.4, μέρος των εκπαιδευτικών προγραμμάτων που υλοποιούν τα ΚΔΒΜ είναι προγράμματα, τα δίδακτρα των οποίων επιδοτούνται/καλύπτονται από κρατικούς ή ευρωπαϊκούς πόρους μέσω συγχρηματοδοτούμενων έργων ή επιδοτήσεων (voucher)[203]. Τα προγράμματα αυτά έχουν ως Αναθέτουσες Αρχές φορείς όπως τη ΔΥΠΑ, το Υπουργείο Τουρισμού, το Υπουργείο Εργασίας κ.λπ., οι οποίοι τα αναθέτουν σε ιδιωτικά ΚΔΒΜ, και αφορούν κυρίως ανέργους και νέους εκπαιδευόμενους, οι οποίοι λόγω της επιδότησης δεν επιβαρύνονται με τα δίδακτρα, ενώ σε ορισμένες περιπτώσεις οι καταρτιζόμενοι αμείβονται για τη συμμετοχή τους σε αυτά[204].

---

[200] Βλ. την υπ' αριθ. πρωτ. 8439/11.11.2024 απαντητική επιστολή του Υπουργείου Παιδείας.
[201] Βλ. σελ. 36 της γνωστοποίησης.
[202] Βλ. Ν. 4763/2020, άρθρο 53, παρ. 3β.
[203] Βλ. ενδεικτικά υπ' αριθ. πρωτ. 2239/17.03.2025, 2262/17.03.2025 και 2152/13.03.2025 επιστολές των […], […], […] αντίστοιχα.
[204] Βλ. ενδεικτικά πρόσφατη Πρόσκληση της ΔΥΠΑ για το Υποέργο 4 του Έργου «Επιχορήγηση της Δ.ΥΠ.Α. για την υλοποίηση των προγραμμάτων κατάρτισης σε κλάδους αιχμής» (Δράση 16792), ΑΔΑ ΨΚ7Ψ4691Ω2-4ΤΥ.

81. Αναφορικά με τα δίδακτρα που χρεώνονται από δημόσια ΚΔΒΜ, σύμφωνα με τη Γνωστοποιούσα, κυμαίνονται από 200€ έως και 12.000€[205]. Από έρευνα της Υπηρεσίας προκύπτει ότι πρέπει να γίνει ως προς το θέμα αυτό διάκριση μεταξύ των δομών ΚΔΒΜ που λειτουργούν τα ΑΕΙ («ΚΕΔΙΒΙΜ»), και των ΚΔΒΜ λοιπών δημόσιων φορέων. Τα ΚΕΔΙΒΙΜ χρεώνουν δίδακτρα που κυμαίνονται από 200€ ως και 13.000€, με τα προγράμματα υψηλού κόστους πιθανώς να αφορούν κυρίως τον χώρο της Ιατρικής και δη της Οδοντιατρικής[206]. Σύμφωνα με το Υπουργείο Παιδείας[207], τα ΚΔΒΜ που λειτουργούν (λοιποί) δημόσιοι φορείς δεν χρεώνουν δίδακτρα.

82. Από πλευράς προσφοράς, δεν υπάρχουν πλήρη διαθέσιμα στοιχεία από το Υπουργείο Παιδείας για τον ακριβή συνολικό αριθμό των ΚΔΒΜ ή για τον αριθμό των ατόμων που παρακολουθούν πρόγραμμα ΚΔΒΜ ετησίως, καθώς τα ΚΔΒΜ δεν υποχρεούνται στην υποβολή στοιχείων, αντίστοιχων με αυτών που υποβάλλονται από τις ΣΑΕΚ (π.χ. αριθμό εγγεγραμμένων σπουδαστών). Βάσει σχετικής λίστας του Υπουργείου Παιδείας, μέχρι τον Μάιο του 2024 ήταν αδειοδοτημένοι 303 πάροχοι προγραμμάτων ΚΔΒΜ (μη συμπεριλαμβανομένων των ΚΔΒΜ της ΔΥΠΑ (7 ΚΔΒΜ[208]), των Ένοπλων Δυνάμεων (20 ΚΔΒΜ[209]) και των Ανώτατων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων (24 ΚΕΔΙΒΙΜ[210]). Αναφορικά με τα ΚΔΒΜ των ΟΤΑ και ΝΠΔΔ, η εν λόγω λίστα περιλαμβάνει τα ΚΔΒΜ της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας και της Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου, υπάρχουν, ωστόσο, και άλλα τα οποία δεν είναι συγκεντρωτικά καταγεγραμμένα[211]. Συνεπώς, ο αριθμός των αδειοδοτημένων παρόχων ΚΔΒΜ που δραστηριοποιούνται στην ελληνική επικράτεια δεν μπορεί να προσδιοριστεί με ακρίβεια, εκτιμάται, ωστόσο, ότι είναι κατ' ελάχιστον 360**.**

83. Εξετάζοντας την ως άνω αναφερόμενη λίστα του Υπουργείου Παιδείας με τους 303 αδειοδοτημένους παρόχους προγραμμάτων ΚΔΒΜ, διαπιστώνεται ότι οι νομικές μορφές υπό τις οποίες δραστηριοποιούνται τα ΚΔΒΜ ποικίλουν, από ατομική επιχείρηση έως και ανώνυμη εταιρεία. Συνολικά, οι 303 πάροχοι διατηρούν 517 δομές ΚΔΒΜ δεδομένου ότι ένα ποσοστό αυτών λειτουργεί περισσότερες της μίας δομές παροχής υπηρεσιών. Συγκεκριμένα, η σχετική κατανομή έχει ως ακολούθως:

Κατανομή παρόχων ΚΔΒΜ ανά πλήθος δομών

[205] Βλ. υπ' αριθ. πρωτ. 7714/21.10.2024 απαντητική επιστολή της γνωστοποιούσας και σελ. 60-61 της γνωστοποίησης.
[206] Βλ. διαδικτυακό τόπο ΚΕΔΙΒΙΜ Εθνικού Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών (πρόσβαση 07.02.2025), π.χ. «Επανορθωτική και Αισθητική Οδοντιατρική 117 ώρες €5.950», «Aristotelian Anthropocentric Model for Sustainable Leadership in Healthcare 162 ώρες €7.450», «Κλινικό πρόγραμμα βασικής εκπαίδευσης στην εμφυτευματολογία 260 ώρες €12.950».
[207] Βλ. υπ' αριθ. πρωτ. 8439/11.11.2024 απαντητική επιστολή του Υπουργείου Παιδείας
[208] Τα ΚΔΒΜ της ΔΥΠΑ σύμφωνα με την ιστοσελίδα της βρίσκονται στο Ρέντη Αττικής, τη Θεσσαλονίκη, τα Ιωάννινα, τη Λαμία, τη Λάρισα, την Φλώρινα και την Πάτρα.
[209] Βλ. απόφαση αριθμ. Φ.330/53/291687/Σ.4674 (ΦΕΚ Β 3354/13.06.2024).
[210] Έρευνα της Ε.Α. στους διαδικτυακούς τόπους των ΑΕΙ.
[211] Η γνωστοποιούσα αναφέρει 6 ακόμη ΚΔΒΜ ΟΤΑ/ΝΠΔΔ: 1) Περιφερειακό Κ.Ε.Κ. Δ.Β.Μ. Π.Ε. Ζακύνθου, 2) ΚΕ.Κ.Α.Π.Ε. Ρεθύμνου Περιφέρεια Κρήτης, 3) ΚΔΒΜ Μεγαλόνησος, 4) ΚΔΒΜ ΚΕΚ ΠΕ Λάρισας, 5) Σιβιτανίδειος Δημόσια Σχολή Τεχνών & Επαγγελμάτων ΚΔΒΜ και 6) ΚΔΒΜ Ψυχιατρικό Νοσοκομείο Αττικής. Επιπροσθέτως, στην υπ' αριθ. πρωτ. 7714/21.10.2024 επιστολή της παραπέμπει ενδεικτικά σε ιστοσελίδες ορισμένων σχετικά μικρών Δήμων όπου είναι αναρτημένα προγράμματα ΚΔΒΜ, ήτοι Δήμος Ανωγείων Δήμος Ωρωπού Δήμος Ωραιοκάστρου

Πλήθος Δομών ΚΔΒΜ ανά Πάροχο	Πλήθος Παρόχων	%
1	206	68,0%
2	45	14,9%
3	26	8,6%
> 3	26	8,6%
Σύνολο	**303**	**100,0%**
Πηγή: Υπουργείο Παιδείας, Επεξεργασία ΓΔΑ		

84. Από τον πίνακα διαπιστώνεται ότι περίπου τα 2/3 των παρόχων διατηρούν μία μόνο εκπαιδευτική δομή, ενώ περίπου το 9% δεν ξεπερνά τις 3 δομές. Σημειώνεται ότι στους 26 παρόχους που διατηρούν περισσότερες των 3 δομών, πέραν των μερών (ΑΚΜΗ 10 και ΔΕΛΤΑ 8), συγκαταλέγονται φορείς όπως η Γενική Συνομοσπονδία Εργατών Ελλάδος (ΓΣΕΕ, 13 δομές), η Γενική Συνομοσπονδία Επαγγελματιών Βιοτεχνών Εμπόρων Ελλάδος (ΓΣΕΒΕΕ, 6), η Ελληνική Συνομοσπονδία Εμπορίου και Επιχειρηματικότητας (ΕΣΕΕ, 5), ο Σύνδεσμος Επιχειρήσεων και Βιομηχανιών (ΣΕΒ, 4).

85. Οι πάροχοι ΚΔΒΜ παρουσιάζουν γεωγραφική διασπορά σε όλη την Ελλάδα, με αναμενόμενη συγκριτική συγκέντρωση στα μεγάλα αστικά κέντρα της Αθήνας και της Θεσσαλονίκης, και ακολούθως στις πρωτεύουσες Περιφερειακών Ενοτήτων. Στον πίνακα που ακολουθεί παρατίθεται το πλήθος δομών ΚΔΒΜ στις 7 μεγαλύτερες πόλεις/αστικά κέντρα της Ελλάδας, από πλευράς πληθυσμού.

Γεωγραφική κατανομή δομών ΚΔΒΜ

ΠΟΛΗ / ΠΕΡΙΟΧΗ	(Σ) Δομών ανά Περιοχή (*)	% Δομών επί συνόλου 517
ΑΤΤΙΚΗ	143	27,7%
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ	61	11,8%
ΠΑΤΡΑ	26	5,0%
ΛΑΡΙΣΑ	18	3,5%
ΗΡΑΚΛΕΙΟ ΚΡΗΤΗΣ	21	4,1%
ΒΟΛΟΣ	10	1,9%
ΙΩΑΝΝΙΝΑ	15	2,9%
Σύνολο	**294**	**56,9%**
(*) Δεν συμπεριλαμβάνονται οι δομές των ΑΕΙ, ΟΤΑ/ΝΠΔΔ, ΔΥΠΑ και Στρατ. Σχολών.		
Πηγή: Υπουργείο Παιδείας, Επεξεργασία ΓΔΑ		

86. Από τον ανωτέρω πίνακα διαπιστώνεται ότι περίπου το ~43% των Δομών ΚΔΒΜ βρίσκονται εκτός των μεγάλων αυτών αστικών κέντρων της χώρας.

87. Συναφώς, δεν μπορεί να προσδιοριστεί και το μέγεθος της εν λόγω αγοράς. Από πλευράς ζήτησης και καταναλωτικής δαπάνης, και σύμφωνα με τα σχετικά διαθέσιμα δημοσιευμένα στοιχεία, η δαπάνη για την «αταξινόμητη εκπαίδευση» (ξένες γλώσσες, ECDL, ωδεία, σχολές χορού,

γυμναστήρια για την απόκτηση τίτλου και όχι για αναψυχή, κ.λπ. σε ιδιωτικούς φορείς), πριν την οικονομική κρίση της χώρας έφτανε τα €330 εκατ. και το 2008 τα €375 εκατ. για το σύνολο των οικογενειών της χώρας. Εξ αυτών, €50 εκατ. δαπανήθηκαν για κατάρτιση σε ηλεκτρονικούς υπολογιστές (δίπλωμα ECDL κλπ) και άλλα προγράμματα εκπαίδευσης και κατάρτισης (13% του συνόλου το 2008 και το 2016)[212]. Σύμφωνα με άλλη έρευνα, της Ελληνικής Στατιστικής Αρχής για το 2022[213], το 14,4% των περίπου 6,7 εκατ. ατόμων ηλικίας 18-69 ετών (περίπου 1 εκατ. άτομα) συμμετείχε σε κάποιο πρόγραμμα του «μη-τυπικού εκπαιδευτικού συστήματος» εντός του έτους. Σε κάθε περίπτωση επισημαίνεται ότι, βάσει του διαχωρισμού που εφαρμόζει η ΕΛΣΤΑΤ, τα στοιχεία αυτά αφορούν σε ένα κοινό ευρύτερο αυτού των ΚΔΒΜ, καθώς συμπεριλαμβάνονται και εκπαιδευτικές δραστηριότητες, όπως τα φροντιστήρια, ιδιωτικά μαθήματα, μαθήματα οδήγησης κ.λπ. και, ως εκ τούτου, δεν αποτυπώνουν την αγορά παροχής υπηρεσιών επαγγελματικής κατάρτισης στο πλαίσιο της μη-τυπικής μάθησης μέσω ΚΔΒΜ[214] αλλά ένα υπερσύνολο αυτής.

IV.2.3 Η μη τυπική μεταλυκειακή εκπαίδευση

IV.2.3.1 *Κολλέγια*

88. Όπως προαναφέρθηκε, τα Κολλέγια είναι κυρίως πάροχοι υπηρεσιών μη τυπικής μεταλυκειακής εκπαίδευσης και κατάρτισης, που παρέχουν σπουδές βάσει συμφωνιών με ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα της αλλοδαπής, αναγνωρισμένα από τις αρμόδιες αρχές στη χώρα που εδρεύουν, οι οποίες οδηγούν σε πρώτο πτυχίο (bachelor) τουλάχιστον τριετούς διάρκειας σπουδών και φοίτησης ή μεταπτυχιακό τίτλο σπουδών.

89. Από πλευράς προσφοράς, σύμφωνα με τα στοιχεία του Υπουργείου Παιδείας[215], τα αδειοδοτημένα Κολλέγια στη χώρα ανέρχονται τον Οκτώβριο του 2024 σε 35 και διατηρούν συνολικά 60 δομές. Η σχετική κατανομή έχει ως ακολούθως:

Κατανομή Κολλεγίων ανά πλήθος δομών

Πλήθος Δομών Κολλεγίων ανά Πάροχο	Πλήθος Παρόχων	%
1	24	68.6%
2	5	14,3%
3	3	8.6%

[212] «Εκπαίδευση στην Ελλάδα: Κρίση και εξέλιξη της δημόσιας και ιδιωτικής δαπάνης. ΙΟΒΕ Μάρτιος 2019», σ. 71.

[213] «Έρευνα Εκπαίδευσης Ενηλίκων: Έτος 2022», ΕΛΣΤΑΤ Οκτώβριος 2023.

[214] Και μέσω ΚΕΔΙΒΙΜ.

Η ΕΛΣΤΑΤ ορίζει το «τυπικό εκπαιδευτικό σύστημα» ως «το θεσμοθετημένο, ιεραρχικά δομημένο και χρονικά διαβαθμισμένο εκπαιδευτικό σύστημα που αποτελείται από εκπαιδευτικές δραστηριότητες οι οποίες εντάσσονται στο Εθνικό Πλαίσιο Πιστοποίησης», και το «μη-τυπικό» ως «κάθε οργανωμένη εκπαιδευτική δραστηριότητα εκτός του τυπικού εκπαιδευτικού συστήματος, είτε μεμονωμένη είτε μέρος μιας ευρύτερης δραστηριότητας, που στοχεύει σε συγκεκριμένο κοινό και έχει συγκεκριμένους εκπαιδευτικούς στόχους. Περιλαμβάνει ένα ευρύτατο φάσμα εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων, όπως εκπαίδευση για ενηλίκους, προγράμματα λαϊκής επιμόρφωσης, σεμινάρια, συνέδρια, ιδιωτικά μαθήματα, φροντιστηριακά μαθήματα, μαθήματα οδήγησης, χορού, μουσικής κλπ.»

[215] Βλ. την υπ' αριθμ. πρωτ. 1811/04.03.2025 επιστολή του Υπουργείου Παιδείας, και τον πίνακα αδειοδοτημένων Κολλεγίων που είναι αναρτημένος στην ιστοσελίδα του Υπουργείου, https://www.minedu.gov.gr/sxetika-me-ta-kollegia?id=43269.

> 3	3	8,6%
Σύνολο	**35**	**100,0%**
Πηγή: Υπουργείο Παιδείας, Επεξεργασία ΓΔΑ		

90. Ως προς τη γεωγραφική διασπορά των Κολλεγίων, υπάρχουν δομές σε 6 πόλεις-περιοχές της χώρας, ήτοι Αττική, Θεσσαλονίκη, Λάρισα, Πάτρα, Ηράκλειο Κρήτης, Ρόδος, ως εξής:

Γεωγραφική κατανομή δομών Κολλεγίων

ΠΟΛΗ / ΠΕΡΙΟΧΗ	Σύνολο Παρόχων ανά Περιοχή	Σύνολο Δομών ανά Περιοχή	% επί των υφιστάμενων Δομών
ΑΤΤΙΚΗ	27	36	60,0%
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ	13	16	26,7%
ΠΑΤΡΑ	2	2	3,3%
ΛΑΡΙΣΑ	2	2	3,3%
ΗΡΑΚΛΕΙΟ ΚΡΗΤΗΣ	2	2	3,3%
ΡΟΔΟΣ	1	2	3,3%
Σύνολο		**60**	**100%**
Πηγή: Υπουργείο Παιδείας, Επεξεργασία ΓΔΑ			

91. Όπως προκύπτει από τον ανωτέρω πίνακα, το ~87% των δομών Κολλεγίων βρίσκεται συγκεντρωμένο στα δύο μεγάλα αστικά κέντρα της χώρας. Επιπροσθέτως, σημειώνεται ότι οι δομές σε Πάτρα, Λάρισα, Ηράκλειο και Ρόδο είναι παραρτήματα Κολλεγίων που έχουν την έδρα τους στην Αττική, πλην μίας η οποία βρίσκεται στο Ηράκλειο.

92. Από πλευράς ζήτησης, το πλήθος εγγεγραμμένων σπουδαστών στα Κολλέγια παρουσιάζει σημαντικές αυξητικές τάσεις την τελευταία εξαετία (2019-2024), όπως προκύπτει από τα διαθέσιμα στοιχεία του Υπουργείου Παιδείας[216].

Εγγεγραμμένοι φοιτητές στα Κολλέγια τον Οκτώβριο κάθε έτους

	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Σύνολο φοιτητών Κολλεγίων	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
%Διαχρονική Μεταβολή		0,6%	14,3%	11,2%	13,5%	17,0%
Πηγή: Υπουργείο Παιδείας, Επεξεργασία ΓΔΑ						

93. Σύμφωνα με τα στοιχεία του πίνακα, το 2024 το πλήθος φοιτητών είναι κατά ~70% μεγαλύτερο σε σύγκριση με το 2019, το οποίο αντιστοιχεί σε μέση ετήσια αύξηση σπουδαστών στην 6ετία ύψους 11,2%. Αν ληφθεί ως έτος βάσης το 2020 (λόγω του ότι η πανδημία COVID-19 συνετέλεσε πιθανώς στο να παραμείνει το πλήθος των σπουδαστών σχεδόν αμετάβλητο σε σχέση με το 2019), η μέση ετήσια αύξηση σπουδαστών την περίοδο 2020-2024 ανέρχεται σε 14,0%, με ανοδική τάση.

94. Τα προγράμματα των Κολλεγίων έχουν δίδακτρα, τα οποία, σύμφωνα με κλαδική έρευνα της ICAP[217], κυμαίνονται μεταξύ 5-9 χιλ. € ετησίως για σπουδές πρώτου πτυχίου και μεταξύ 8-12 χιλ.

[216] Ο.π. καθώς και τις υπ' αριθ. πρωτ.1952/07.03.2025 και 2669/02.04.2025 διορθωτικές επιστολές του Υπουργείου Παιδείας.
[217] Κλαδική Έρευνα ICAP "Μη-Τυπική Μεταλυκειακή Εκπαίδευση», Μάιος 2023. Σημειώνεται ότι τα δίδακτρα δεν επιβαρύνονται με Φόρο Προστιθέμενης Αξίας.

€ ετησίως για τα μεταπτυχιακά προγράμματα. Από την έρευνα της Ε.Α, υπολογίζεται ότι το μέσο ετήσιο έσοδο ανά εγγεγραμμένο σπουδαστή κυμαίνεται κατά την περίοδο 2021-2023 στα ~4.200 €, με μικρή διακύμανση διαχρονικά. Βάσει αυτού και του πλήθους εγγεγραμμένων φοιτητών, ο συνολικός ετήσιος κύκλος εργασιών των Κολλεγίων εκτιμάται ότι το 2023 ήταν της τάξης των 130 εκ € και το 2024 ήταν της τάξης των 150 εκ €.

V. ΣΧΕΤΙΚΕΣ ΑΓΟΡΕΣ- ΜΕΡΙΔΙΑ ΑΓΟΡΑΣ

V.1 ΣΧΕΤΙΚΗ ΑΓΟΡΑ ΠΑΡΟΧΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ ΜΕΣΩ ΙΔΙΩΤΙΚΩΝ ΣΑΕΚ[218]

95. Η σχετική αγορά προϊόντος περιλαμβάνει όλα τα προϊόντα που οι πελάτες θεωρούν ότι μπορούν να εναλλάσσονται με ή να υποκαθίστανται από το/τα προϊόν/-ντα της/των εμπλεκόμενης/-ων επιχείρησης/-εων, βάσει των χαρακτηριστικών των προϊόντων, των τιμών και της χρήσης για την οποία προορίζονται, λαμβανομένων υπόψη των συνθηκών του ανταγωνισμού και της διάρθρωσης της προσφοράς και της ζήτησης στην αγορά[219]. Κύριος σκοπός του ορισμού της αγοράς είναι ο προσδιορισμός, με συστηματικό τρόπο, των αποτελεσματικών και άμεσων ανταγωνιστικών πιέσεων που αντιμετωπίζουν οι εμπλεκόμενες επιχειρήσεις όταν προσφέρουν ορισμένα προϊόντα σε μία συγκεκριμένη περιοχή. Ο ορισμός της αγοράς καταλήγει στον προσδιορισμό των σχετικών ανταγωνιστών των εμπλεκόμενων επιχειρήσεων όταν προσφέρουν τα εν λόγω προϊόντα, καθώς και των σχετικών πελατών. Μόνο τα προϊόντα που ασκούν αποτελεσματικές και άμεσες ανταγωνιστικές πιέσεις εντός του σχετικού χρονικού πλαισίου αποτελούν μέρος της ίδιας σχετικής αγοράς με εκείνα των εμπλεκόμενων επιχειρήσεων, ενώ άλλες λιγότερο αποτελεσματικές ή απλώς δυνητικές πιέσεις θεωρούνται μέρος της αξιολόγησης από πλευράς ανταγωνισμού[220]. Επιπλέον, όταν υπάρχουν προγενέστερες αποφάσεις της Επιτροπής σχετικά με συγκεκριμένη αγορά, η Επιτροπή μπορεί να ξεκινήσει την ανάλυσή της από τέτοιες προηγούμενες αποφάσεις και να ελέγξει αν ο ορισμός της σχετικής αγοράς που χρησιμοποιήθηκε στις συγκεκριμένες προγενέστερες αποφάσεις μπορεί να εφαρμοστεί στην υπό εξέταση υπόθεση. Ωστόσο, η Επιτροπή δεν δεσμεύεται να εφαρμόσει σε μελλοντικές υποθέσεις τον ορισμό της σχετικής αγοράς στον οποίο κατέληξε σε προγενέστερες αποφάσεις και θα λαμβάνει πάντα υπόψη πιθανές αλλαγές που οφείλονται σε ευρύτερες τάσεις, βασιζόμενη στα πραγματικά περιστατικά της υπόθεσης. Ο, δε προσφεύγων δεν μπορεί να αμφισβητήσει την ορθότητα των οικείων διαπιστώσεων λόγω του ότι διαφέρουν από τις διαπιστώσεις που είχαν γίνει σε άλλη υπόθεση, βάσει διαφορετικής κοινοποίησης αιτιάσεων και διαφορετικού φακέλου[221]. Κατά πάγια νομολογία, όταν η Επιτροπή εκδίδει απόφαση σχετικά με τη

[218] Σημειώνεται ότι στην παρούσα συγκέντρωση θα εξεταστούν ως σχετικές οι αγορές που αφορούν στον κλάδο της επαγγελματικής κατάρτισης, εκπαίδευσης και δια βίου μάθησης και όχι οι λοιπές αγορές στις οποίες δραστηριοποιείται ο όμιλος BCP και οι οποίες αναφέρονται ανωτέρω υπό παρ. 11- 12.

[219] Βλ. Ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής όσον αφορά τον ορισμό της σχετικής αγοράς για τους σκοπούς του δικαίου ανταγωνισμού της Ένωσης (C/2024/1645), παρ.12α με σχετικές παραπομπές (υποσ. 25). Βλ. επίσης σημείο 25 στοιχείο β) του παραρτήματος Ι του Εκτελεστικού Κανονισμού Συγκεντρώσεων.

[220] Βλ. Ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής όσον αφορά τον ορισμό της σχετικής αγοράς για τους σκοπούς του δικαίου ανταγωνισμού της Ένωσης (C/2024/1645), παρ. 6 και 17.

[221] Βλ. ενδεικτικά C-581/22, thyssenkrupp κατά Επιτροπής, ECLI:EU:C:2024:821, σκ. 188-190, «*κατά πάγια νομολογία του, όταν η Επιτροπή αποφαίνεται επί της συμβατότητας συγκέντρωσης προς την εσωτερική αγορά βάσει κοινοποίησης και φακέλου που αφορούν ειδικά την πράξη αυτή, ο προσφεύγων δεν μπορεί να αμφισβητήσει την*

συμβατότητα συγκέντρωσης με την εσωτερική αγορά βάσει γνωστοποίησης και φακέλου που αφορούν τη συγκεκριμένη πράξη, ο αιτών δεν δικαιούται να αμφισβητήσει τα συμπεράσματα της Επιτροπής με το επιχείρημα ότι αυτά αποκλίνουν από συμπεράσματα που είχαν συναχθεί προηγουμένως σε άλλη υπόθεση, βάσει διαφορετικής γνωστοποίησης και διαφορετικού φακέλου, ακόμη και εάν οι σχετικές αγορές στις δύο υποθέσεις είναι παρόμοιες ή και απολύτως ταυτόσημες[222]. Λαμβάνοντας, δε, υπόψη ότι ο ορισμός της αγοράς αποσκοπεί στον προσδιορισμό των αποτελεσματικών και άμεσων ανταγωνιστικών πιέσεων που είναι κρίσιμες για την αξιολόγηση από πλευράς ανταγωνισμού μιας συγκεκριμένης συμπεριφοράς ή συγκέντρωσης, το αποτέλεσμα του ορισμού της αγοράς μπορεί να διαφέρει ανάλογα με τις εμπλεκόμενες επιχειρήσεις, το εξεταζόμενο χρονικό διάστημα, τα υπό εξέταση προβλήματα ανταγωνισμού. Η Επιτροπή λαμβάνει, επίσης, υπόψη τις διάφορες παραμέτρους του ανταγωνισμού που οι πελάτες θεωρούν σημαντικές στην περιοχή και στο χρονικό διάστημα που εξετάζονται, όπως την τιμή του προϊόντος, τον βαθμό καινοτομίας του, τη χρήση του, και την ποιότητά του από διάφορες απόψεις, εντάσσοντας στη σχετική αγορά μόνο τις αποτελεσματικές και άμεσες ανταγωνιστικές πιέσεις[223].

96. Το θεωρητικό κριτήριο που χρησιμοποιείται συχνά για να εξακριβωθεί αν η υποψήφια αγορά αποτελεί σχετική αγορά προϊόντος είναι το αν ένας υποθετικός μονοπωλητής στην υποψήφια αγορά θα μπορούσε να ασκήσει την ισχύ του στην αγορά. Το ζήτημα αυτό μπορεί να αξιολογηθεί μέσω του ερωτήματος αν ένας υποθετικός μονοπωλητής στην υποψήφια αγορά θα θεωρούσε επικερδή την εφαρμογή μικρής, αλλά σημαντικής και μη παροδικής, αύξησης της τιμής (small but significant and non-transitory increase in price, εφεξής «τεστ SSNIP»). Όταν οι επιχειρήσεις ανταγωνίζονται μεταξύ τους βάσει παραμέτρων διαφορετικών της τιμής, όπως η ποιότητα ή το επίπεδο καινοτομίας, η διενέργεια του ελέγχου SSNIP καθίσταται δυσχερής, ιδίως στο πλαίσιο προϊόντων μηδενικής χρηματικής τιμής και εξαιρετικά καινοτόμων κλάδων, ενώ περαιτέρω δυσκολίες προκύπτουν ανάλογα με τη θεωρία περί ζημίας που εφαρμόζεται κατά την έρευνα. Κατά συνέπεια η Επιτροπή, παρότι μπορεί να στηρίζεται στις αρχές του ελέγχου SSNIP κατά την αξιολόγηση της σχετικής αγοράς, δεν υποχρεούται να διενεργεί εμπειρικά τον έλεγχο SSNIP, υπάρχουν δε άλλα είδη

ορθότητα των οικείων διαπιστώσεων για τον λόγο ότι διαφέρουν από τις διαπιστώσεις που είχαν προηγουμένως γίνει σε άλλη υπόθεση, βάσει διαφορετικής κοινοποίησης και διαφορετικού φακέλου, ακόμη και αν υποτεθεί ότι οι αγορές αναφοράς στις δύο υποθέσεις είναι παρεμφερείς, ή ακόμη και ίδιες… ούτε η Επιτροπή ούτε, κατά μείζονα λόγο, το Γενικό Δικαστήριο δεσμεύονται, εν προκειμένω, από τις πραγματικές διαπιστώσεις και τις οικονομικές εκτιμήσεις στις οποίες προέβη η Επιτροπή με προηγούμενες αποφάσεις της…. η thyssenkrupp δεν μπορούσε να προσάψει στην Επιτροπή ότι δεν είχε ακολουθήσει, με την επίδικη απόφαση, την προγενέστερη πρακτική της λήψης αποφάσεων, υποστηρίζοντας ότι το θεσμικό αυτό όργανο δεν είχε προβεί στις ίδιες εκτιμήσεις των πραγματικών περιστατικών της υπό κρίση υπόθεσης και εκείνων των προηγούμενων υποθέσεων».

Βλ. και T-151/05 NVV κατά Επιτροπής, EU:T:2009:144, σκ. 136 σύμφωνα με την οποία «*δεν είναι δικαιολογημένη η εμπιστοσύνη των προσφευγόντων στον συγκεκριμένο τρόπο με τον οποίον η Επιτροπή όρισε τις αγορές με προγενέστερη απόφασή της, διότι τόσο η Επιτροπή όσο και, κατά μείζονα λόγο, το Γενικό Δικαστήριο δεν δεσμεύονται από τις διαπιστώσεις της αποφάσεως αυτής*».

Βλ. και Ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής όσον αφορά τον ορισμό της σχετικής αγοράς για τους σκοπούς του δικαίου ανταγωνισμού της Ένωσης (C/2024/1645), παρ. 14 και την παρατεθείσα νομολογία.

[222] Βλ. υπόθεση T-584/19, thyssenkrup κατά Επιτροπής, ECLI:EU:T:2022:386, σκ. 66-67 και την εκεί παρατιθέμενη νομολογία καθώς και την κρίση του Δικαστηρίου ότι μια τέτοια διαφορετική αξιολόγηση δεν συνιστά παραβίαση της αρχής της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης. Βλ. και υπόθεση T- 251/19, Wieland κατά Επιτροπής, ECLI:EU:T:2022:296, σκ. 78-79

[223] Βλ. Ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής όσον αφορά τον ορισμό της σχετικής αγοράς για τους σκοπούς του δικαίου ανταγωνισμού της Ένωσης (C/2024/1645), παρ. 14-15 και 18 και 50.

στοιχείων τα οποία είναι εξίσου αξιόπιστα για χρήση κατά τον ορισμό της αγοράς[224]. Συναφώς, σε περίπτωση σημαντικής και μη παροδικής μείωσης της ποιότητας (SSNDQ), το εν λόγω τεστ εφαρμόζεται ως εννοιολογικό πλαίσιο για ποιοτική αξιολόγηση της υποκατάστασης από την πλευρά της ζήτησης. Η Επιτροπή δεν αξιολογεί συνήθως εάν μια τέτοια μείωση της ποιότητας θα ήταν επικερδής για έναν υποθετικό μονοπωλητή ενώ επιπλέον η ποσοτική διενέργεια του εν λόγω τεστ ενέχει αρκετές δυσχέρειες, μεταξύ άλλων σε σχέση με την ποσοτικοποίηση της ποιότητας. Στη υπόθεση T-604/18 *Google/Alphabet* κατά Επιτροπής κρίθηκε ότι παρόλο που για τη συγκεκριμένη υπόθεση το εν λόγω τεστ συνιστούσε κρίσιμο αποδεικτικό στοιχείο για τον ορισμό της αγοράς, εντούτοις ο καθορισμός συγκεκριμένου ποιοτικού κανόνα μείωσης της ποιότητας του προϊόντος στόχου δεν μπορεί να αποτελεί προαπαιτούμενο για τη διενέργεια του τεστ και το κρίσιμο είναι η μείωση της ποιότητας να παραμένει μικρή, μολονότι σημαντική και μη παροδική[225].

97. Κατά την ενωσιακή νομολογία[226], το τεστ SSNIP αποτελεί μόνον έναν εκ των δυνατών μεθοδολογικών τρόπων εκτίμησης της υποκαταστασιμότητας μεταξύ προϊόντων ενώ υφίσταται ένα εύρος αποδεικτικών στοιχείων που επιτρέπουν την εκτίμηση του βαθμού στον οποίο θα μπορούσε να πραγματοποιηθεί υποκατάσταση. Η Επιτροπή δεν δεσμεύεται να εφαρμόσει συγκεκριμένο τεστ κατά τον καθορισμό του κατά πόσον τα εξεταζόμενα προϊόντα είναι δυνατόν να θεωρηθούν υποκατάστατα, αλλά διατηρεί τη διακριτική ευχέρεια να επιλέγει, από το σύνολο των διαθέσιμων αποδεικτικών στοιχείων, εκείνα που θεωρεί πλέον κατάλληλα προς στήριξη των συμπερασμάτων της σε κάθε συγκεκριμένη υπόθεση. Μολονότι το εν λόγω οικονομικό τεστ αποτελεί πράγματι αναγνωρισμένη μέθοδο για τον προσδιορισμό της σχετικής αγοράς, δεν είναι η μόνη μέθοδος στη διάθεση της Επιτροπής, ενώ σε ορισμένες περιπτώσεις, όπως προαναφέρθηκε, η εφαρμογή του μπορεί να αποβεί και ακατάλληλη, όπως σε περιπτώσεις που υπάρχουν δωρεάν αγαθά ή αγαθά των οποίων το κόστος δεν βαρύνει τους προσδιορίζοντες τη ζήτηση. Η Επιτροπή δύναται επίσης να

[224] Βλ. Ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής όσον αφορά τον ορισμό της σχετικής αγοράς για τους σκοπούς του δικαίου ανταγωνισμού της Ένωσης (C/2024/1645), παρ. 29-31 και 54.

[225] Βλ. Ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής όσον αφορά τον ορισμό της σχετικής αγοράς για τους σκοπούς του δικαίου ανταγωνισμού της Ένωσης (C/2024/1645), παρ. 30, υποσ. 54.

[226] Βλ. C-581/22P, *thyssenkrupp κατά Επιτροπής*, ECLI:EU:C:2024:821, σκ. 77, 171-172 καθώς και την Απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου επί της υποθέσεως T-584/19 *thyssenkrupp κατά Επιτροπής*, EU:T:2022:386, σκ. 74-79 και 90 και προηγούμενες αποφάσεις T-699/14 *Topps Europe κατά Επιτροπής*, EU:T:2017:2, σκ. 82, «*Στην προκείμενη υπόθεση, αναφορικά, πρώτον, με τον ισχυρισμό της προσφεύγουσας ότι η Επιτροπή όφειλε να διενεργήσει δοκιμή SSNIP, πρέπει να σημειωθεί ότι, μολονότι η συγκεκριμένη οικονομική δοκιμή αποτελεί μεν αναγνωρισμένη μέθοδο οριοθέτησης της σχετικής αγοράς, δεν συνιστά τη μοναδική μέθοδο που έχει στη διάθεσή της η Επιτροπή. Η τελευταία δύναται να συνεκτιμήσει και άλλα εργαλεία προς καθορισμό της σχετικής αγοράς, όπως μελέτες αγοράς ή την αποτίμηση των απόψεων των καταναλωτών και των λοιπών ανταγωνιστών. Η δε δοκιμή SSNIP ενδέχεται, επιπλέον, να αποβεί ακατάλληλη σε ορισμένες περιπτώσεις, όπως ενόψει του λεγόμενου «σφάλματος cellophane», ήτοι όταν η ενδιαφερόμενη επιχείρηση κατέχει ήδη de facto μονοπωλιακή θέση και οι τιμές στην αγορά έχουν ήδη διαμορφωθεί σε επίπεδα υπερβαίνοντα τα ανταγωνιστικά, ή όταν υφίστανται δωρεάν αγαθά ή αγαθά των οποίων το κόστος δεν βαρύνει τους προσδιορίζοντες τη ζήτηση. Προκύπτει, εξάλλου, από το σημείο 25 της Ανακοίνωσης της Επιτροπής σχετικά με τον ορισμό της σχετικής αγοράς για τους σκοπούς του κοινοτικού δικαίου ανταγωνισμού (ΕΕ 1997 C 372, σ. 5) ότι ο καθορισμός της σχετικής αγοράς δεν επιβάλλει στην Επιτροπή την τήρηση άκαμπτης ιεράρχησης μεταξύ διαφόρων πηγών πληροφόρησης ή ειδών αποδεικτικών στοιχείων. Συνεπώς, η Επιτροπή δεν υπέπεσε σε πρόδηλη πλάνη εκτίμησης, στηριζόμενη στα συλλεγέντα αποδεικτικά στοιχεία για τον ορισμό της σχετικής αγοράς, χωρίς να καταφύγει στη διενέργεια δοκιμής SSNIP*». Ομοίως, σε σχέση με τον ορισμό της γεωγραφικής αγοράς, T-380/17, *HeidelbergCement κατά Επιτροπής*, EU:T:2020:471, σκ. 331, « *Όπως ορθώς επισημαίνει η Επιτροπή στο σημείο 143 του υπομνήματος αντικρούσεως, ο "έλεγχος SSNIP" δεν είναι η μόνη μέθοδος που έχει στη διάθεσή της κατά τον ορισμό των σχετικών γεωγραφικών αγορών*».

συνεκτιμά άλλα εργαλεία για τους σκοπούς του ορισμού της σχετικής αγοράς, όπως μελέτες αγοράς ή αξιολογήσεις των απόψεων των πελατών και των λοιπών ανταγωνιστών. Επιπλέον, το Γενικό Δικαστήριο επιβεβαίωσε ότι η Επιτροπή δεν υποχρεούτο, κατά τον ορισμό της σχετικής αγοράς, να ακολουθήσει μια αυστηρή ιεραρχία διαφορετικών πηγών πληροφοριών ή τύπων αποδεικτικών στοιχείων, αλλά όφειλε να προβεί σε συνολική αξιολόγηση και μπορούσε να λάβει υπόψη της ένα ευρύ φάσμα αποδεικτικών στοιχείων.

98. Κατά πάγια πρακτική και νομολογία, η οριοθέτηση της σχετικής αγοράς κάθε υπόθεσης βασίζεται σε μια πολύπλευρη προσέγγιση, λαμβανομένων υπόψη όλων των διαθέσιμων στοιχείων και αποδεικτικών μέσων που μπορεί να είναι χρήσιμα για την εκτίμηση της συγκεκριμένης περίπτωσης και τα οποία εκτιμώνται ελεύθερα[227]. Το ευρύ αυτό φάσμα στοιχείων δεν είναι ούτε προκαθορισμένο, ούτε εξαντλητικό, ούτε και δεσμευτικό. Σε κάποιες περιπτώσεις, ορισμένα στοιχεία μπορεί να έχουν καθοριστική σημασία για τον προσδιορισμό του βαθμού υποκατάστασης από την πλευρά της ζήτησης και της προσφοράς, λαμβανομένων ιδίως υπόψη των χαρακτηριστικών και των ιδιομορφιών του υπό εξέταση τομέα και προϊόντων ή υπηρεσιών, ωστόσο να έχουν περιορισμένη ή μηδενική σημασία σε άλλες υποθέσεις που αφορούν διαφορετικό κλάδο, διαφορετικό προϊόν ή διαφορετικές περιστάσεις και τα ίδια αυτά στοιχεία να μην αξιολογούνται ως σημαντικά. Στο ως άνω πλαίσιο, η Επιτροπή οφείλει να εκτιμήσει συνολικά το συμπέρασμα το οποίο προκύπτει από τη δέσμη ενδείξεων που χρησιμοποιήθηκε για να προσδιοριστούν οι συνθήκες του ανταγωνισμού. Συναφώς, η Επιτροπή υιοθετεί ανοικτή προσέγγιση όσον αφορά εμπειρικά στοιχεία, προκειμένου να χρησιμοποιήσει αποτελεσματικά όλες τις διαθέσιμες πληροφορίες οι οποίες μπορεί να είναι κρίσιμες σε επιμέρους υποθέσεις, προβαίνει, δε, σε συνολική αξιολόγηση βάσει των εν λόγω στοιχείων. Επομένως, η εκάστοτε αρχή ανταγωνισμού δεν χρησιμοποιεί, ούτε και δεσμεύεται να χρησιμοποιεί, αυστηρά μια σειρά πηγών πληροφοριών ή αποδεικτικών στοιχείων προκειμένου να προσδιορίσει τη σχετική αγορά. Επίσης, η εκάστοτε αρχή ανταγωνισμού δεν οφείλει να ακολουθεί προκαθορισμένη ή/και πάγια ιεράρχηση, ούτε και να διεξάγει κάθε φορά συγκεκριμένη ποιοτική, ποσοτική, τεχνική ή μη τεχνική ανάλυση, αλλά εκτιμά στο σύνολό τους τις διαπιστώσεις που προκύπτουν από το φάσμα των στοιχείων που έχει στη διάθεσή της, λαμβανομένου υπόψη του όλου οικονομικού πλαισίου[228], ενόψει ιδίως της ευχέρειας που έχει η Ε.Α κατά την επιλογή και το σχεδιασμό των μέτρων έρευνας που κρίνει αναγκαία και κατάλληλα κατά τη διερεύνηση κάθε υπόθεσης[229].

[227] Βλ. ενδεικτικά υπόθεση C-581/22P, thyssenkrupp AG κατά Επιτροπής, ECLI:EU:C:2024:821, σκ. 99 και 171, T- 251/19 Wieland κατά Επιτροπής, ECLI:EU:T:2022:296, σκ. 116 και την εκεί παρατιθέμενη νομολογία για την αρχή της ελεύθερης εκτίμησης των αποδεικτικών στοιχείων.

[228] Βλ. σχετικά Ανακοίνωση της Επιτροπής όσον αφορά τον ορισμό της σχετικής αγοράς για τους σκοπούς του δικαίου ανταγωνισμού της Ένωσης (C2024/1645), παρ. 76 και την εκεί αναφερόμενη νομολογία καθώς και T-584/19 thyssenkrupp κατά Επιτροπής, EU:T:2022:386, σκ. 78 και την εκεί παρατεθείσα νομολογία καθώς και προηγούμενες αποφάσεις C-333/94 P, Tetra Pak κατά Επιτροπής, Συλλ. [1996], σελ. I-5951, σκ. 10, T-342/99 Airtours κατά Επιτροπής, Συλλ. [2002], σελ. II-2585, σκ. 20, Βλ. ενδεικτικά και Ε.Α. 520/2011 παρ. 67, Ε.Α. 590/2014, παρ. 135 και Ε.Α. 608/2015, παρ. 124.

[229] Βλ. ιδίως T-48/00 Corus UK, παρ. 212. Βλ. επίσης ΔΕΚ 9/83 Eisen und Metall, παρ. 32, και C-94/00 Roquettes Freres, παρ. 78, καθώς και T-141/94 Thyssen Stahl, παρ. 110, T-9/99 HFB και λοιποί, παρ. 383, T-45/10 GEA Group, παρ. 311, και T-286/09 Intel, παρ. 351 επ. και Ε.Α. 608/2015, παρ. 124.

99. Περαιτέρω, τα στοιχεία που χρησιμοποιεί η Επιτροπή για τον ορισμό της αγοράς πρέπει να είναι αξιόπιστα, όπως για παράδειγμα στοιχεία από δημόσιες αρχές ή στοιχεία που υποστηρίζονται από περισσότερες πηγές συμπεριλαμβανομένων συμμετεχόντων στην αγορά με συγκρουόμενα συμφέρονται, όπως προμηθευτές και άμεσοι πελάτες. Ειδικότερα, κατά τον έλεγχο των συγκεντρώσεων, κατά πάγια νομολογία, λόγω της επιτακτικής ανάγκης για ταχύτητα και των αυστηρών προθεσμιών εντός των οποίων πρέπει να ενεργεί, η Επιτροπή δεν υποχρεούται να επαληθεύει κάθε πληροφορία την οποία λαμβάνει, όταν δεν υπάρχουν στοιχεία που καταδεικνύουν ότι οι πληροφορίες που παρασχέθηκαν σε αυτήν είναι ανακριβείς. Επιπρόσθετα, όταν η υπόθεση επιβάλλει τη διενέργεια μελλοντοστρεφούς αξιολόγησης και όταν ο ορισμός της αγοράς βασίζεται σε μεταβολές της δυναμικής του ανταγωνισμού εντός της σχετικής περιόδου, τέτοιες μεταβολές πρέπει να υποστηρίζονται από αξιόπιστα στοιχεία τα οποία καταδεικνύουν με επαρκή βαθμό πιθανότητας ότι οι αναμενόμενες μεταβολές θα υλοποιηθούν όντως. Κατά τη διενέργεια αυτών των μελλοντοστρεφών αξιολογήσεων, εσωτερικά έγγραφα των συμμετεχόντων στην αγορά που καταρτίζονται στο πλαίσιο της συνήθους επιχειρηματικής δραστηριότητας ή ανεξάρτητες εκθέσεις του κλάδου, συμπεριλαμβανομένων αξιόπιστων προβλέψεων, μπορεί να έχουν ιδιαίτερη σημασία για τους σκοπούς της διενέργειας μελλοντοστρεφούς αξιολόγησης[230]. Επιπρόσθετα, τα στοιχεία έχουν μεγαλύτερη αποδεικτική αξία αν μπορεί να διαπιστωθεί ότι δεν είναι δυνατόν να επηρεάστηκαν από την έρευνα της Επιτροπής, όπως στοιχεία που προηγούνται χρονικά συζητήσεων σχετικά με συγκέντρωση ή συμπεριφορά, καθώς και της έρευνας της Επιτροπής[231].

100. Τόσο η Ευρωπαϊκή Επιτροπή (Ε.Επ.) όσο και η Ε.Α. δεν έχουν εξετάσει έως σήμερα σε βάθος την αγορά της επαγγελματικής κατάρτισης. Ειδικότερα, η Ε.Επ. έχει εξετάσει κατά το παρελθόν την εν λόγω αγορά χωρίς, ωστόσο, να προβεί σε οριοθέτησή της, ελλείψει αλληλεπικάλυψης της δραστηριότητας των συμμετεχουσών, στη συγκέντρωση, επιχειρήσεων[232]. Ομοίως και η Ε.Α. στην απόφαση 819/2023 έχει ασχοληθεί με την ευρύτερη αγορά της εκπαίδευσης και κατάρτισης στην Ελλάδα, στην οποία δραστηριοποιούνταν οι εταιρείες-στόχοι, αναφέροντας ότι τα ΚΔΒΜ διαφοροποιούνται ως προς τη διάρκεια παρακολούθησης, τις προϋποθέσεις ένταξης και τα ειδικότερα χαρακτηριστικά τους, σε σχέση με τις ΣΑΕΚ και τα Κολλέγια και ως εκ τούτου δύναται να υποστηριχθεί ότι ανήκουν σε διακριτή αγορά από αυτή των ΣΑΕΚ και των Κολλεγίων[233]. Ωστόσο, η Ε.Α. άφησε την οριοθέτηση της αγοράς ανοιχτή καθώς δεν δραστηριοποιούνταν σε αυτήν η εξαγοράζουσα και ως εκ τούτου δεν υπήρχε επικάλυψη με τις δραστηριότητες των εξαγοραζόμενων επιχειρήσεων. Σε επίπεδο εθνικών αρχών ανταγωνισμού, η Ολλανδική Αρχή θεώρησε ότι η, κατά το προβλεπόμενο εθνικό πλαίσιο, μη αναγνωρισμένη εκπαιδευτική κατάρτιση διακρίνεται από την αναγνωρισμένη η οποία οδηγεί σε κάποιο δίπλωμα, καθώς χαρακτηρίζεται από μεγάλη ετερογένεια προϊόντων, όπως σύντομα προγράμματα που προέρχονται από αναγνωρισμένη εκπαίδευση, μεμονωμένα μαθήματα, πιστοποιητικά, επαγγελματικά προγράμματα κατάρτισης και

[230] Βλ. σχετικά Ανακοίνωση της Επιτροπής όσον αφορά τον ορισμό της σχετικής αγοράς για τους σκοπούς του δικαίου ανταγωνισμού της Ένωσης (C2024/1645), παρ. 77 και την εκεί αναφερόμενη νομολογία καθώς και Βλ. ενδεικτικά υπόθεση T- 251/19 Wieland κατά Επιτροπής, ECLI:EU:T:2022:296, σκ. 117 και την εκεί παρατιθέμενη νομολογία.

[231] Βλ. σχετικά Ανακοίνωση της Επιτροπής όσον αφορά τον ορισμό της σχετικής αγοράς για τους σκοπούς του δικαίου ανταγωνισμού της Ένωσης (C2024/1645), παρ. 78.

[232] Βλ. απόφαση Ε.Επ. COMP/M.9825 (2020) *CPPIB / TÉTHYS INVEST / GALILEO GLOBAL EDUCATION*

[233] Βλ. Ε.Α. 819/2023, παρ. 21.

σεμινάρια[234]. Επίσης, η Γαλλική Αρχή Ανταγωνισμού σε απόφασή της[235] ανέφερε ότι η συνεχιζόμενη επαγγελματική κατάρτιση μπορεί να διακριθεί από την αρχική επαγγελματική κατάρτιση, αφήνοντας ωστόσο τον σχετικό ορισμό της αγοράς ανοιχτό καθώς δεν εγείρονταν θέματα ανταγωνισμού. Συναφώς, η Γαλλική Αρχή Ανταγωνισμού σε απόφασή της, η οποία αφορούσε σε διάκριση μεταξύ δημόσιας και ιδιωτικής ανώτατης εκπαίδευσης, θεώρησε ότι, επί τη βάσει των διδάκτρων, αποτελούν διακριτές σχετικές αγορές. Ειδικότερα στην εν λόγω υπόθεση τα δίδακτρα στα ιδιωτικά πανεπιστήμια ανέρχονταν περίπου σε 5.000 ευρώ ετησίως, ενώ στα δημόσια πανεπιστήμια μεταξύ 170-350 ευρώ ανάλογα με το επίπεδο σπουδών (πτυχίο, μεταπτυχιακό, διδακτορικό). Σύμφωνα με την έρευνα αγοράς που διεξήγαγε η Αρχή στην εν λόγω υπόθεση, πολλοί φοιτητές απέρριπταν τα ιδιωτικά πανεπιστήμια εκ μόνου του λόγου ύπαρξης διδάκτρων, ενώ για ορισμένους η ιδιωτική ανώτατη εκπαίδευση εκλαμβανόταν ως καλύτερης ποιότητας σε σχέση με τη δημόσια. Κατά την Γαλλική Αρχή, μια σημαντική και διαρκής διαφορά τιμής μεταξύ προϊόντων ή υπηρεσιών αποτελεί ένδειξη έλλειψης υποκαταστασιμότητας και μη ένταξης στην ίδια αγορά[236].

101. Η σχετική γεωγραφική αγορά[237] περιλαμβάνει τη γεωγραφική περιοχή στην οποία οι εμπλεκόμενες επιχειρήσεις προσφέρουν ή ζητούν σχετικά προϊόντα, στην οποία επικρατούν αρκούντως ομοιογενείς συνθήκες ανταγωνισμού ώστε να μπορούν να αξιολογηθούν οι συνέπειες της υπό έρευνα συμπεριφοράς ή συγκέντρωσης και η οποία μπορεί να διακριθεί από άλλες γεωγραφικές περιοχές, ιδίως λόγω των αισθητά διαφορετικών συνθηκών ανταγωνισμού που επικρατούν σε αυτές. Σύνηθες σημείο εκκίνησης είναι ο προσδιορισμός των περιοχών στις οποίες η σχετική συμπεριφορά ή συγκέντρωση ενδέχεται να έχει επιπτώσεις, προσδιορίζοντας την τοποθεσία των εμπλεκόμενων επιχειρήσεων και των πελατών τους. Στη συνέχεια, η Επιτροπή αναλύει αν οι συνθήκες ανταγωνισμού σε μια συγκεκριμένη περιοχή είναι αρκούντως ομοιογενείς ώστε να μπορούν να εκτιμηθούν τα αποτελέσματα της συμπεριφοράς ή της συγκέντρωσης και αν η περιοχή αυτή μπορεί να διακριθεί από άλλες περιοχές, διότι οι συνθήκες ανταγωνισμού στις άλλες αυτές περιοχές διαφέρουν αισθητά, π.χ. παρουσία των ίδιων ή διαφορετικών προμηθευτών σε όλες τις γεωγραφικές περιοχές, ομοιότητες ή διαφορές στα μερίδια αγοράς και στις τιμές, ομοιότητες ή διαφορές στις προτιμήσεις και στην αγοραστική συμπεριφορά των καταναλωτών, παράγοντες που σχετίζονται με την απόσταση. Η Επιτροπή αναλύει συνήθως την υποκατάσταση από την πλευρά της ζήτησης μεταξύ προμηθευτών που βρίσκονται σε διαφορετικές γεωγραφικές τοποθεσίες ή περιοχές. Αυτό είναι ιδιαίτερα σημαντικό σε περιπτώσεις στις οποίες η τοποθεσία του πελάτη δεν επηρεάζει καθαυτή τους όρους υπό τους οποίους προσφέρονται τα προϊόντα, δηλαδή όταν οι προμηθευτές δεν διαπραγματεύονται με μεμονωμένους πελάτες ή δεν εισάγουν διακρίσεις ανάλογα

[234] Πρβλ. υπόθεση ACM/20/039040, παρ. 147, 173

[235] Βλ. Decision No. 12-DCC-140, 25.12.2012, παρ. 11-12 στην οποία αναφέρει ότι η ενωσιακή πρακτική στην αγορά των προγραμμάτων κατάρτισης στην πληροφορική, έχει διαχωρίσει τα προγράμματα που παρακολουθούνται από ενήλικες για επαγγελματικούς σκοπούς από εκείνα που παρέχονται σε νεότερο κοινό στο πλαίσιο της εκπαίδευσης, επικαλούμενη κυρίως τις διαφορές ηλικίας και προσδοκιών των καταρτιζόμενων. Βλ ομοίως και Décision n° 16-DCC-95 , 29.06.2016, παρ. 19

[236] Βλ. Decision No. 10-DCC-79, 22.07.2010, παρ. 32-36 και σχετική αναφορά της λόγω απόφασης στην Décision n° 16-DCC-95 , 29.06.2016, παρ. 21 και στην Décision n° 16-DCC-96 du 29.06. 2016, παρ. 16-19.

[237] Βλ. Ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής όσον αφορά τον ορισμό της σχετικής αγοράς για τους σκοπούς του δικαίου ανταγωνισμού της Ένωσης (C/2024/1645),παρ.12β με σχετικές παραπομπές (υποσ.26). Βλ. επίσης άρθρο 9 παράγραφος 7 του Κανονισμού Συγκεντρώσεων και παράρτημα Ι παράγραφος 25 στοιχείο γ) του Εκτελεστικού Κανονισμού Συγκεντρώσεων.

με την τοποθεσία του πελάτη ή τη γεωγραφική περιοχή, π.χ. στην περίπτωση των σχετικών αγορών υπηρεσιών αεροπορικών μεταφορών επιβατών στο πλαίσιο της προσέγγισης «ανά αερολιμένα» για τις οποίες εξετάστηκε κατά πόσο ορισμένοι από τους σχετικούς αερολιμένες μπορούσαν να υποκατασταθούν από άλλους αερολιμένες από την άποψη των επιβατών . Στην περίπτωση αυτή, η σχετική γεωγραφική αγορά ορίζεται συνήθως με βάση την τοποθεσία του προμηθευτή. Σε υποθέσεις, στις οποίες οι προμηθευτές διαπραγματεύονται με μεμονωμένους πελάτες ή μπορούν να εισάγουν διακρίσεις ανάλογα με τον τόπο του πελάτη ή τη γεωγραφική περιοχή, η Επιτροπή συνήθως ορίζει τη σχετική γεωγραφική αγορά με βάση την τοποθεσία των πελατών. Σε επίπεδο αποφάσεων εθνικών αρχών ανταγωνισμού, η Ολλανδική Αρχή, αξιολογώντας τα χαρακτηριστικά και τις συνθήκες ανταγωνισμού που επικρατούν γεωγραφικά στην αγορά της αναγνωρισμένης επαγγελματικής εκπαίδευσης, θεώρησε ότι αυτή έχει τοπικά χαρακτηριστικά και είναι στενότερη της εθνικής, υπό την έννοια ότι ο ανταγωνισμός λαμβάνει χώρα κυρίως τοπικά, προσδιορίζοντας τη μέγιστη ώρα που αναλώνουν οι σπουδαστές για να μεταβούν στις σχολές τους σε λιγότερο από μία ώρα[238]. Συναφώς, η Γαλλική Αρχή Ανταγωνισμού θεώρησε ότι οι πελάτες/σπουδαστές για μικρότερης διάρκειας εκπαίδευση και όχι πανεπιστημιακού επιπέδου, δείχνουν μια προτίμηση για τη γεωγραφική περιοχή από όπου προέρχονται και αυτή αποτελεί ένα από τα κριτήρια επιλογής τους μεταξύ των ιδρυμάτων που προσφέρουν την ειδικότητα στην οποία θέλουν να σπουδάσουν. Στο ως άνω πλαίσιο, από τα στοιχεία της έρευνας της Γαλλικής Αρχής προέκυψε ότι κανένας απόφοιτος λυκείου δεν μετακινήθηκε περισσότερο από 150 έως 200 χλμ. για να φοιτήσει στις αντίστοιχες σχολές[239].

V.1.1 Σχετική αγορά προϊοντικής αγοράς/υπηρεσίας

102. Η γνωστοποιούσα, με τη γνωστοποίησή της, υποστηρίζει ότι η σχετική αγορά στην οποία αφορά η υπό κρίση συγκέντρωση είναι η αγορά επαγγελματικής κατάρτισης ενηλίκων, η οποία περιλαμβάνει τις δημόσιες και ιδιωτικές ΣΑΕΚ, τις τάξεις μαθητείας των ΕΠΑ.Λ. καθώς και τα δημόσια και ιδιωτικά ΚΔΒΜ[240].

V.1.1.1 Ως προς την συμπερίληψη των ιδιωτικών και δημόσιων ΣΑΕΚ στην ίδια σχετική αγορά

V.1.1.1.1 Η άποψη της γνωστοποιούσας

103. Κατά τη γνωστοποιούσα οι δημόσιες και ιδιωτικές ΣΑΕΚ εμπίπτουν στην ίδια σχετική αγορά και οι δημόσιες και οι ιδιωτικές ΣΑΕΚ είναι ανταγωνιστικές μεταξύ τους[241], για τους ακόλουθους λόγους:

---

[238] Βλ. υπόθεση ACM/20/039040, παρ. 73, παρ. 121, 126-127.
[239] Βλ. Decision No. 10-DCC-79, 22.07.2010, παρ. 45. Βλ. και Decision No. 12-DCC-140, 25.12.2012, παρ. 14 και Décision n° 16-DCC-95 , 29.06.2016, παρ. 24 και Décision n° 16-DCC-96 du 29.06. 2016, παρ. 20.
[240] Βλ. γνωστοποίηση, σελ. 39
Με την υπ' αριθ. πρωτ. 7714/22.10.2024 απαντητική επιστολή της η γνωστοποιούσα αναφέρει ότι υπάρχει διάκριση μεταξύ των προγραμμάτων των ΚΔΒΜ που προσφέρουν αρχική επαγγελματική κατάρτιση, τα οποία θα πρέπει σε κάθε περίπτωση να θεωρηθούν ότι ανήκουν στην ίδια σχετική αγορά με τις ΣΑΕΚ και την Τάξη μαθητείας των ΕΠΑΛ, και των ΚΔΒΜ που προσφέρουν συνεχιζόμενη επαγγελματική κατάρτιση.
[241] Βλ. σελ. 41 – 45 της γνωστοποίησης.

α) *Η φοίτηση τόσο στις δημόσιες όσο και στις ιδιωτικές ΣΑΕΚ οδηγεί στη λήψη διπλώματος επιπέδου 5*: Όλοι οι απόφοιτοι των ΣΑΕΚ, είτε δημοσίων, είτε ιδιωτικών, συμμετέχουν στις ίδιες εξετάσεις πιστοποίησης του ΕΟΠΠΕΠ, ενώ και τα θέματα των εξετάσεων είναι κοινά για όλους. Επιπλέον το θεσμικό πλαίσιο αναφορικά με τις εξετάσεις πιστοποίησης για τους αποφοίτους των ΣΑΕΚ ουδεμία διάκριση κάνει μεταξύ δημοσίων και ιδιωτικών ΣΑΕΚ. Αντίθετα, η συμμετοχή των αποφοίτων τόσο των ιδιωτικών όσο και των δημοσίων ΣΑΕΚ στις εξετάσεις πιστοποίησης του ΕΟΠΠΕΠ ρυθμίζεται κατά τρόπο ενιαίο.

β) *Κοινά επαγγελματικά δικαιώματα και αποκατάσταση σε όλους τους αποφοίτους των ΣΑΕΚ*: Το δίπλωμα επαγγελματικής ειδικότητας, εκπαίδευσης και κατάρτισης επιπέδου 5 που απονέμεται στους αποφοίτους των ΣΑΕΚ, οι οποίοι έχουν επιτύχει στις εξετάσεις πιστοποίησης, χορηγεί κοινά επαγγελματικά δικαιώματα στους αποφοίτους τόσο των ιδιωτικών, όσο και των δημόσιων ΣΑΕΚ. Επιπρόσθετα, το δίπλωμα επαγγελματικής ειδικότητας, εκπαίδευσης και κατάρτισης των ΣΑΕΚ αναγνωρίζεται ως τυπικό προσόν για διορισμό στο δημόσιο ανεξαρτήτως αν πρόκειται για αποφοίτους δημόσιων ή ιδιωτικών ΣΑΕΚ.

Παράλληλα, όπως αναφέρει η γνωστοποιούσα, με βάση τα εμπειρικά δεδομένα των μερών για την εύρεση εργασίας, καθώς και για τη μετέπειτα επαγγελματική αποκατάσταση των αποφοίτων των ΣΑΕΚ είναι τελείως αδιάφορο αν έχουν αποφοιτήσει από δημόσια ή ιδιωτική ΣΑΕΚ, είτε εργαστούν ως αυτοαπασχολούμενοι, είτε ως υπάλληλοι σε κάποιον τρίτο εργοδότη. Σε κάθε περίπτωση, η επαγγελματική αποκατάσταση ενδέχεται να ποικίλει ανάλογα με την επιλεγόμενη ειδικότητα και το κατά πόσο κάποιες ΣΑΕΚ θεωρούνται ότι εξειδικεύονται σε ορισμένο τομέα σπουδών[242].

Περαιτέρω, σε σχέση με τη διασύνδεση των ΣΑΕΚ με την αγορά εργασίας η γνωστοποιούσα αναφέρει ότι παρόλο που στο παρελθόν μπορεί να υπήρχε η (εσφαλμένη) πεποίθηση ότι οι ιδιωτικές ΣΑΕΚ προσφέρουν καλύτερο επίπεδο, πλέον με τον Ν. 4763/2020 (όπως τροποποιήθηκε από τον Ν. 5082/2024) κάθε ΣΑΕΚ, είτε δημόσια, είτε ιδιωτική, είναι υποχρεωμένη να λειτουργεί γραφείο επαγγελματικής ανάπτυξης και σταδιοδρομίας, το οποίο μεριμνά για την ένταξη των αποφοίτων των ΣΑΕΚ στην αγορά εργασίας. Επίσης, όλοι οι καταρτιζόμενοι και απόφοιτοι του επιπέδου 5 του Ε.Π.Π., ανεξαρτήτως του αν είναι απόφοιτοι δημόσιας ή ιδιωτικής ΣΑΕΚ, αποκτούν πρόσβαση σε ειδική εφαρμογή, η οποία ενημερώνεται σε πραγματικό χρόνο για τις επαγγελματικές ευκαιρίες.

γ) *Κοινό ρυθμιστικό πλαίσιο για την λειτουργία όλων των ΣΑΕΚ*: Ο Ν. 4763/2020, όπως ισχύει, ρυθμίζει με ενιαίο τρόπο λειτουργικά ζητήματα τόσο των δημοσίων, όσο και των ιδιωτικών ΣΑΕΚ, για παράδειγμα προβλέπεται κοινή διάρκεια σπουδών και κοινές συνθήκες διδασκαλίας.

δ) *Κοινές προϋποθέσεις εισαγωγής σε όλες τις ΣΑΕΚ*: Βασική προϋπόθεση για την είσοδο τόσο στις ιδιωτικές, όσο και τις δημόσιες ΣΑΕΚ είναι η κατοχή απολυτηρίου λυκείου (ΓΕΛ/ΕΠΑΛ) ή

[242] Επί παραδείγματι, η δημόσια ΣΑΕΚ στο Αιγάλεω έχει παράδοση στα επαγγέλματα πληροφορικής και στις σύγχρονες ειδικότητες των φυσικών επιστημών, της τεχνολογίας, της μηχανικής, των τεχνών και των μαθηματικών (‘*STEAM*’), με χιλιάδες αποφοίτους με πολύ καλή επαγγελματική εξέλιξη. Αντίστοιχα, η δημόσια ΣΑΕΚ της Κηφισιάς φημίζεται για το τμήμα φωτογραφίας, η ιδιωτική ΣΑΕΚ ΑΚΤΟ για τις εφαρμοσμένες και καλές τέχνες, η Le Monde για τα τουριστικά κ.ά.

ισότιμου τίτλου, χωρίς να τίθεται κάποιος ηλικιακός περιορισμός για τους υποψήφιους σπουδαστές, ενώ η συμμετοχή στις πανελλήνιες εξετάσεις δεν αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση για την φοίτηση στις ΣΑΕΚ.

ε) *Δικαίωμα συμμετοχής σε κατατακτήριες εξετάσεις για την φοίτηση σε ΑΕΙ*: Οι απόφοιτοι όλων των ΣΑΕΚ (καθώς και της τάξης μαθητείας) που κατέχουν το δίπλωμα επαγγελματικής ειδικότητας, εκπαίδευσης και κατάρτισης επιπέδου 5 του ΕΟΠΠΕΠ, δύνανται να κατατάσσονται σε ΑΕΙ συναφούς ειδικότητας με αυτήν του ανωτέρω διπλώματος με κατατακτήριες εξετάσεις.

στ) *Η ύπαρξη διδάκτρων για την εγγραφή στις ιδιωτικές ΣΑΕΚ δεν είναι επαρκές κριτήριο* για το διαχωρισμό ιδιωτικών και δημόσιων ΣΑΕΚ: Κατά τη γνωστοποιούσα, η μόνη διαφοροποίηση που εμφανίζεται μεταξύ δημόσιων και ιδιωτικών ΣΑΕΚ εντοπίζεται στα δίδακτρα που καταβάλλουν οι σπουδαστές για την εγγραφή τους στις ιδιωτικές ΣΑΕΚ. Ωστόσο, κατά την άποψή της, η διαφοροποίηση αυτή δεν είναι ικανή να οδηγήσει σε διαχωρισμό της σχετικής αγοράς μεταξύ δημοσίων και ιδιωτικών ΣΑΕΚ, διότι:

i) οι ιδιωτικές ΣΑΕΚ έχουν κατά μέσο όρο πολύ χαμηλά δίδακτρα (ήτοι περί τα 1.500-2000 ευρώ το χρόνο), και κατά συνέπεια, η γνωστοποιούσα αναφέρει ότι εμπειρικά το ύψος αυτών δεν φαίνεται να είναι ικανό να λειτουργήσει αποτρεπτικά για έναν υποψήφιο σπουδαστή από το να φοιτήσει σε αυτές[243]. Ειδικότερα, τα δίδακτρα της ΑΚΜΗ ανέρχονται κατά μέσο όρο σε περίπου […] ευρώ ανά έτος (με συνολική διάρκεια σπουδών τα δύο έτη)[244], ενώ τα δίδακτρα της ΔΕΛΤΑ ανέρχονται κατά μέσο όρο σε […] ευρώ ανά έτος (με συνολική διάρκεια σπουδών τα δύο έτη). Επίσης, η γνωστοποιούσα επισημαίνει πως «*το γεγονός ότι μεγάλος αριθμός σπουδαστών αποφασίζει ακόμη και να μετακομίσει προκειμένου να σπουδάσει, φανερώνει ότι στη συνείδηση των υποψήφιων σπουδαστών, τα δίδακτρα εγγραφής της ΑΚΜΗ και της ΔΕΛΤΑ είναι αμελητέα, καθώς οι ίδιοι είναι διατεθειμένοι ακόμη και να επωμιστούν τα πολύ μεγαλύτερα έξοδα της μετεγκατάστασης και διαβίωσης*»[245].

ii) σπουδαστές σε δημόσιες ΣΑΕΚ έχουν μετεγγραφεί κατά τη διάρκεια των σπουδών τους σε ιδιωτικές ΣΑΕΚ.

iii) κατά τη φοίτηση σε δημόσιες ΣΑΕΚ οι σπουδαστές καλύπτουν το κόστος των αναλωσίμων. Συγκεκριμένα αναφέρει ότι, ενώ η εγγραφή στις δημόσιες ΣΑΕΚ μπορεί να είναι δωρεάν, ωστόσο η φοίτηση σε αυτές δεν είναι, καθώς στις δημόσιες ΣΑΕΚ ο σπουδαστής καλείται με δικά του έξοδα να καλύπτει το κόστος για τις πρώτες ύλες, τα αναλώσιμα, και τον εξοπλισμό που απαιτούνται για τις σπουδές του (π.χ. μαγειρική, επαγγέλματα υγείας, αισθητική, κομμωτική, τα οποία ποικίλλουν ανά ειδικότητα[246]) ενώ αντίθετα στις ιδιωτικές ΣΑΕΚ τα έξοδα αυτά καλύπτονται από τις ίδιες.

[243] Βλ. Ενότ. Γ σημ. 6, σελ. 43-44 της γνωστοποίησης και την υπ' αριθ. πρωτ. 7714/21.10.2024 απαντητική επιστολή της γνωστοποιούσας.
[244] Τα δίδακτρα για τις ιδιωτικές ΣΑΕΚ αφορούν στα δύο χρόνια σπουδών. Για την εξάμηνη πρακτική άσκηση, οι σπουδαστές δεν καταβάλλουν δίδακτρα στις ΣΑΕΚ.
[245] Υπ' αριθ. πρωτ. 8404/08.11.2024 απαντητική επιστολή της γνωστοποιούσας.
[246] Εκτίμησε τα ακόλουθα κόστη, ενδεικτικά για ορισμένες ειδικότητες σε 250-300 ευρώ για τη γαστρονομία, 150–200 ευρώ για τη μηχανολογία,, 200-300 ευρώ για την αισθητική και κομμωτική, Βλ. την αριθ. πρωτ. 7714/21.10.2024 απαντητική επιστολή της γνωστοποιούσας

Συναφώς, σε ερώτηση της Υπηρεσίας για ποιους λόγους ένας σπουδαστής να επιλέξει να φοιτήσει σε ιδιωτική ΣΑΕΚ εφόσον στην ίδια γεωγραφική περιοχή προσφέρεται το ίδιο πρόγραμμα δωρεάν από δημόσια ΣΑΕΚ, η γνωστοποιούσα αναφέρει ότι η επιλογή του παρόχου επαγγελματικής κατάρτισης από τους σπουδαστές γίνεται βάσει των προσφερόμενων ειδικοτήτων και της φήμης του κάθε παρόχου. Δευτερευόντως μεταξύ των παραγόντων που συνυπολογίζονται είναι οι προοπτικές επαγγελματικής αποκατάστασης, οι υποδομές, η φήμη και η ποιότητα του διδακτικού προσωπικού, οι δυνατότητες πρακτικής άσκησης, το κόστος και η τοποθεσία ενώ στις ιδιωτικές ΣΑΕΚ ο σπουδαστής ενδέχεται να έχει τη δυνατότητα συμμετοχής σε εθνικούς και διεθνείς διαγωνισμούς[247]. Ως εκ τούτου, κατά την γνωστοποιούσα, συνάγεται ότι τα δίδακτρα σε μία ιδιωτική ΣΑΕΚ αποτελούν μόνο έναν από τους πολλούς παράγοντες που θα συνεκτιμήσει ένας σπουδαστής, και όχι τον καθοριστικό παράγοντα. Άλλως, οι σπουδαστές δεν θα επέλεγαν να φοιτήσουν σε ιδιωτικές ΣΑΕΚ, και μάλιστα πολλές φορές εκτός του τόπου διαμονής τους, ενώ έχουν την δυνατότητα να σπουδάσουν δωρεάν στις δημόσιες[248].

Προς στοιχειοθέτηση των ανωτέρω, η γνωστοποιούσα επικαλείται ανάλογη διοικητική πρακτική της Αρχής Ανταγωνισμού του Ηνωμένου Βασιλείου για τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση[249], σύμφωνα με την οποία κριτήρια για τη διάκριση μεταξύ δημόσιων και ιδιωτικών σχολείων συνιστούσαν κατά κύριο λόγο (α) τα πολύ υψηλά δίδακτρα των ιδιωτικών σχολείων στο Ηνωμένο Βασίλειο (ήτοι 18.000 – 20.000 ευρώ ανά τρίμηνο), και (β) το γεγονός ότι στα ιδιωτικά σχολεία ο αριθμός των μαθητών σε κάθε τάξη ήταν αρκετά μικρότερος και άρα γινόταν καλύτερη παρακολούθηση. Εφαρμόζοντας αναλογικά τα ως άνω κριτήρια στην παρούσα συγκέντρωση, η γνωστοποιούσα επισημαίνει ότι κανένα από τα δύο δεν πληρούνται καθώς τα δίδακτρα για την εγγραφή στις ιδιωτικές ΣΑΕΚ είναι κατά πολύ χαμηλότερα από τα ποσά που απαιτούνται για τη φοίτηση σε ιδιωτικά σχολεία (τα δίδακτρα στα ιδιωτικά σχολεία στην Ελλάδα είναι κατά μέσο όρο 10.000 ευρώ το έτος), και ο μέγιστος αριθμός των σπουδαστών στις ΣΑΕΚ ανά αίθουσα καθορίζεται, όπως περιγράφηκε ανωτέρω, από τον Κανονισμό λειτουργίας των ΣΑΕΚ και, επομένως, η εμπειρία παρακολούθησης είναι κοινή στις δημόσιες και τις ιδιωτικές ΣΑΕΚ.

vi) οι δημόσιες ΣΑΕΚ δεν χρειάζεται να επιβάλλουν δίδακτρα εγγραφής λόγω του ότι, μεταξύ των άλλων, λαμβάνουν υψηλή χρηματοδότηση και επιδοτήσεις από το κράτος. Έτσι, είναι σε θέση να παρέχουν όμοιο επίπεδο παροχών με τις ιδιωτικές ΣΑΕΚ, μόνο που οι τελευταίες χρειάζονται ιδιωτικά κεφάλαια προκειμένου να αντιμετωπίσουν την ανταγωνιστική πίεση που υφίστανται από τις δημόσιες ΣΑΕΚ. Η ενίσχυση των δημόσιων

[247] Π.χ. ένας υποψήφιος σπουδαστής γαστρονομίας ενδέχεται να επιλέξει την ιδιωτική LeMonde αντί κάποια δημόσια καθώς μέσω της πρώτης θα έχει τη δυνατότητα να λάβει μέρος σε διεθνείς και εθνικούς διαγωνισμούς και να μαθητεύσει δίπλα σε καταξιωμένους chef. Αντίστοιχα και ένας σπουδαστής που επιθυμεί να σπουδάσει art & design είναι πιθανό να επιλέξει την ιδιωτική ΣΑΕΚ ΑΚΤΟ αντί κάποιας δημόσιας καθώς η πρώτη φημίζεται σε τέτοιες ειδικότητες.

[248] Βλ. την υπ' αριθ. πρωτ. 7714/21.10.2024 απαντητική επιστολή της γνωστοποιούσας.

[249] Βλ. απόφαση του Office of Fair Trading CA98/05/2006.

ΣΑΕΚ εκ μέρους της Κυβέρνησης διαφαίνεται και από τα κονδύλια που δαπανά η τελευταία για τη δημιουργία και προβολή διαφημιστικών σποτ για τις δημόσιες ΣΑΕΚ[250].

(ζ) *Περαιτέρω ενίσχυση των ΣΑΕΚ από το Υπουργείο Παιδείας:* Στα προσεχή χρόνια αναμένεται μια αναβάθμιση της αγοράς της επαγγελματικής κατάρτισης ενηλίκων, βάσει των εξαγγελιών του Υπουργείου Παιδείας, μέσω της δημιουργίας campuses σε ΣΑΕΚ και ΕΠΑΛ καθώς και τη δημιουργία στοχευμένων/εξειδικευμένων ΣΑΕΚ σε περιοχές με ζήτηση σε συγκεκριμένες ειδικότητες, οι οποίες θα ασκήσουν ανταγωνιστική πίεση στις υπάρχουσες ΣΑΕΚ. Επιπλέον η γνωστοποιούσα αναφέρει ότι το Υπουργείο εξήγγειλε τη δημιουργία επαγγελματικών ακαδημιών κατάρτισης από ιδιωτικές επιχειρήσεις σε συνεργασία με δημόσιους φορείς, οι οποίες θα προσφέρουν διπλώματα αντίστοιχα με εκείνα των ΣΑΕΚ. Κατά την γνωστοποιούσα, τα ανωτέρω, σε συνδυασμό με την ίδρυση των ιδιωτικών πανεπιστημίων, αναμένεται να επηρεάσουν τους φορείς εκπαίδευσης ενηλίκων, παρόλο που αναγνωρίζει ότι «*δεν είναι δυνατή μια ασφαλής πρόβλεψη για την ακριβή κατεύθυνση που θα λάβουν, πολλώ δε μάλλον για τις συνέπειές τους στην υπάρχουσα δομή της αγοράς*»[251].

104. Η γνωστοποιούσα, στο υπ' αριθ. πρωτ. 126/04.06.2025 υπόμνημά της (εφεξής το Υπόμνημα)[252] και στο υπ' αριθ. πρωτ. 152/30.06.2025 συμπληρωματικό υπόμνημα (εφεξής το Συμπληρωματικό Υπόμνημα)[253], ισχυρίζεται ότι η σχετική αγορά είναι κατά πολύ ευρύτερη από εκείνη που διαλαμβάνει η Υπηρεσία και ότι η οριοθέτησή της στην Έκθεση, βάσει της οποίας η αγορά των ιδιωτικών ΣΑΕΚ συνιστά διακριτή αγορά από αυτή των δημοσίων ΣΑΕΚ, έρχεται σε αντίθεση με τις αρχές και τη μεθοδολογία των κατευθυντηρίων γραμμών που χρησιμοποιείται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και την Ε.Α. για την υπαγωγή των ευρημάτων στον καθορισμό της σχετικής προϊοντικής αγοράς, τα ευρήματα της δημοσκόπησης που διεξήγαγε η Υπηρεσία στο πλαίσιο εξέτασης της υπό κρίση συγκέντρωσης, τα αποδεικτικά στοιχεία που έχουν προσκομιστεί από τα μέρη, τις εσωτερικές δημοσκοπήσεις που διεξήγαγαν τα μέρη- η ΑΚΜΗ και η ΔΕΛΤΑ- και την κοινωνικο-οικονομική πραγματικότητα της αγοράς των ΣΑΕΚ. Κατά τη γνωστοποιούσα, το ενιαίο της αγοράς προκύπτει και από τις απαντήσεις ορισμένων ανταγωνιστών[254], σύμφωνα με τους οποίους οι σπουδαστές θα ήταν διατεθειμένοι να μετακομίσουν μόνο αν δεν υπήρχε η ειδικότητα που επιθυμούν να σπουδάσουν σε δημόσια ή ιδιωτική ΣΑΕΚ στην πόλη όπου κατοικούν, ότι οι ιδιωτικές ΣΑΕΚ λαμβάνουν υπόψιν τις ειδικότητες που λειτουργούν στις δημόσιες για να οργανώσουν το χαρτοφυλάκιό τους και ότι προσφέρουν εναλλάξιμη υπηρεσία.

105. Η γνωστοποιούσα ισχυρίζεται ότι η Εισήγηση δεν εφάρμοσε πρόσφορα μεθοδολογικά εργαλεία για τον ορισμό της σχετικής αγοράς, ενώ ταυτόχρονα δεν αξιολόγησε ορθά τα στοιχεία των μεθοδολογικών εργαλείων που χρησιμοποίησε χωρίς να τηρήσει το μέτρο απόδειξης, καθώς δεν συνέλεξε και δεν συνυπολόγισε στοιχεία τα οποία όφειλε να λάβει υπόψιν. Ειδικότερα, η γνωστοποιούσα ισχυρίζεται ότι η Υπηρεσία α) παρέλειψε να διενεργήσει το SSNIP test (ο έλεγχος της μικρής αλλά σημαντικής και μη παροδικής αύξησης της τιμής) ή/και το SSNDQ test (ο έλεγχος

[250] Ενδεικτικά, η γνωστοποιούσα παραπέμπει στο διαφημιστικό σποτ για τη ΣΑΕΚ της ΔΥΠΑ.
[251] Βλ. την υπ' αριθ. πρωτ. 1273/11.02.2025 επιστολή της γνωστοποιούσας.
[252] Βλ. παρ. 20 επ. του Υπομνήματος.
[253] Βλ. παρ. 20 επ. του Συμπληρωματικού Υπομνήματος.
[254] Βλ. παρ. 61 του Υπομνήματος.

της μικρής αλλά σημαντικής και μη παροδικής μείωσης της ποιότητας), παρόλο που δεν υπήρχε προηγούμενη ενωσιακή πρακτική ή πρακτική άλλων εθνικών αρχών και παρόλο που πολλές από τις απαντήσεις των ανταγωνιστών της γνωστοποιούσας, στις οποίες η Εισήγηση βάσισε την ανάλυσή της, έρχονταν σε αντίθεση με τα στοιχεία της δημοσκόπησης που διενήργησε η Υπηρεσία και με αυτά των μερών, ενώ παράλληλα, β) αξιολόγησε εσφαλμένα τα μεθοδολογικά εργαλεία που χρησιμοποίησε ως προς το κόστος φοίτησης, την εναλλαξιμότητα των υπηρεσιών μεταξύ ιδιωτικών και δημοσίων ΣΑΕΚ, την απουσία μετεγγραφών μεταξύ των δύο τύπων ΣΑΕΚ, την ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών, τη διασύνδεση με την αγορά εργασίας, τη διαφήμιση και τις στρατηγικές προώθησης, τη διαφοροποίηση στον τρόπο εισαγωγής και τη χρήση για την οποία προορίζεται το προϊόν, μη λαμβάνοντας υπόψιν στοιχεία τα οποία συγκλίνουν μεταξύ τους και κατατείνουν στον ορισμό της αγοράς ως ενιαίας. Ειδικά ως προς τις απόψεις των ανταγωνιστών ιδιωτικών ΣΑΕΚ, τις οποίες έλαβε υπόψιν η Έκθεση, η γνωστοποιούσα τις θεωρεί ουσία αβάσιμες και ανυποστήρικτες και ισχυρίζεται ότι θα έπρεπε να αντιμετωπιστούν με επιφυλακτικότητα, διότι, αφενός, σε αγορές όπως η υπό εξέταση, βασικό στοιχείο είναι η συμπεριφορά και οι προτιμήσεις των πελατών και όχι η ερμηνεία που δίνουν οι ανταγωνιστές στη συμπεριφορά αυτή, αφετέρου οι απόψεις των ανταγωνιστών μπορεί να είναι υποκειμενικές και να αποσκοπούν σε παρέμβαση της Ε.Α. στην αγορά, ενώ παράλληλα πολλές ΣΑΕΚ μπορεί να αντιπροσωπεύουν μόνο ένα μικρό υποσύνολο σπουδαστών και οι απόψεις τους να αντικατοπτρίζουν δυσανάλογα τις απόψεις μιας μικρής μειοψηφίας[255].

106. Η γνωστοποιούσα, επίσης, ισχυρίζεται ότι η Έκθεση δεν έλαβε υπόψιν της τον καθορισμό της παρεμφερούς σχετικής αγοράς της αναγνωρισμένης μεταλυκειακής (secondary) και τριτοβάθμιας (higher) επαγγελματικής εκπαίδευσης (vocational training) στην Ολλανδία και τη μεθοδολογία που χρησιμοποιήθηκε στην σχετική υπόθεση συγκέντρωσης από την Ολλανδική Αρχή Ανταγωνισμού[256]. Συγκεκριμένα αναφέρει ότι στις εν λόγω αγορές υπάρχουν κρατικά, επιχορηγούμενα και ιδιωτικά, μη επιχορηγούμενα εκπαιδευτικά προγράμματα που παρέχονται από τα αντίστοιχα ιδρύματα. Η Ολλανδική Αρχή κατέληξε στο συμπέρασμα ότι τα κρατικά-επιχορηγούμενα και τα ιδιωτικά-μη επιχορηγούμενα, εκπαιδευτικά ιδρύματα αναγνωρισμένης ανώτερης επαγγελματικής εκπαίδευσης ανήκουν στην ίδια προϊοντική αγορά, ενώ ασκείται ανταγωνιστική πίεση από τα κρατικά, επιχορηγούμενα, ιδρύματα προς τα μη επιχορηγούμενα. Στο ίδιο συμπέρασμα κατέληξε και ως προς τα κρατικά επιχορηγούμενα και ιδιωτικά μη επιχορηγούμενα εκπαιδευτικά ιδρύματα αναγνωρισμένης μεταλυκειακής επαγγελματικής εκπαίδευσης, τα οποία προσιδιάζουν στις ΣΑΕΚ, ότι δηλαδή υπάγονται στην ίδια προϊοντική αγορά. Περαιτέρω, η γνωστοποιούσα ισχυρίζεται ότι στην υπό κρίση συγκέντρωση δεν χρησιμοποιήθηκαν από την Ελληνική Αρχή τα μεθοδολογικά εργαλεία που εφάρμοσε η Ολλανδική Αρχή, η οποία ανέθεσε σε ανεξάρτητο φορέα τη διενέργεια έρευνας σε φοιτητές για την καταγραφή των παραγόντων και εναλλακτικών που λαμβάνουν υπόψιν τους κατά την επιλογή φορέα επαγγελματικής εκπαίδευσης, έδωσε τη δυνατότητα στα μέρη να πραγματοποιήσουν δική τους ανάλυση των δεδομένων της έρευνας που διενήργησε η Αρχή, χρησιμοποίησε δεδομένα κρατικού

[255] Βλ. παρ. 29, 32, 70, 77, 86 του Υπομνήματος και Ενότητα 2.3.6 της Οικονομικής Μελέτης Frontier.
[256] Υπόθεση ACM/20/039040. Βλ. παρ. 33-38 του Συμπληρωματικού Υπομνήματος και Σχετικό 1 και 2 του υπ'αριθ. πρωτ. 139/20.06.2025 εγγράφου της γνωστοποιούσας.

φορέα για την εκτίμηση της θέσης των μερών στην αγορά, συνέλεξε και επεξεργάστηκε απαντήσεις κρατικών και μη κρατικών φορέων, καθώς και τις απαντήσεις των μερών στη συγκέντρωση και έλαβε υπόψιν τα στοιχεία που προσκόμισαν τα μέρη. Κατά τη γνωστοποιούσα, η Έκθεση, σε σχέση με την ως άνω απόφαση, αναφέρει μόνο ότι η μη αναγνωρισμένη επαγγελματική εκπαίδευση αποτελεί ξεχωριστή αγορά από την αναγνωρισμένη επαγγελματική εκπαίδευση. Επίσης, αναφέρει ότι, σε συνέχεια ερωτήσεων κατά την από 06.06.2025 ακροαματική διαδικασία προς τον μάρτυρα της Frontier, προσκομίστηκαν από τον μάρτυρα αποφάσεις στις οποίες προϊόντα μηδενικής τιμής συμπεριλήφθηκαν στην ίδια σχετική αγορά με προϊόντα θετικής τιμής, καθώς και αποφάσεις στις οποίες προϊόντα με σημαντικά διαφορετικά επίπεδα τιμών συμπεριλήφθηκαν στην ίδια σχετική αγορά[257].

107. Προς απόδειξη των ισχυρισμών της η γνωστοποιούσα προσκόμισε, εκτός των άλλων, i) την από 04.06.2025 οικονομική μελέτη της συμβουλευτικής εταιρείας Frontier- Economics, συμπεριλαμβανομένης της διενέργειας SSNIP και SSNDQ test (εφεξής η Οικονομική Μελέτη Frontier)[258], ii) την από 06.06.2025 συνοπτική παρουσίαση με τίτλο «Οικονομική Ανάλυση» της ως άνω Οικονομικής Μελέτης (εφεξής η Παρουσίαση της Οικονομικής Ανάλυσης), iii) την από 30.06.2025 συμπληρωματική μελέτη της ίδιας εταιρείας (εφεξής η Συμπληρωματική Μελέτη της Frontier)[259], iv) την από 06.04.2025 εσωτερική έρευνα των ΑΚΜΗ και ΔΕΛΤΑ που διεξήχθη μεταξύ των σπουδαστών τους (εφεξής Εσωτερική Έρευνα των μερών)[260], v) έρευνα των μερών σε πιθανούς εργοδότες[261], vi) δημοσκόπηση της εταιρείας MRB (εφεξής Δημοσκόπηση MRB)[262], vii) το υπ'αριθ. πρωτ. 139/20.06.2025 έγγραφο, το οποίο περιλαμβάνει τις απαντήσεις του μάρτυρα της Frontier σε συνέχεια ερωτήσεων που υποβλήθηκαν κατά την ακροαματική διαδικασία στις 06.06.2025.

V.1.1.1.1.1 Η Οικονομική Μελέτη Frontier, η Συμπληρωματική Μελέτη Frontier και το SSNIP/ SSNDQ test

108. Για την αξιολόγηση της υποκατάστασης στο πλαίσιο του ορισμού της αγοράς το ποσοτικό τεστ περιλαμβάνει την αξιολόγηση της μεταβολής της ζήτησης που θα προέκυπτε από μια μικρή (5-10%) αλλά σημαντική και μη μεταβατική αύξηση της τιμής ("SSNIP")[263]. Το σκεπτικό που διέπει αυτό το τεστ είναι ότι, εάν τα προϊόντα Α και Β ανήκουν στην ίδια σχετική αγορά - που σημαίνει ότι ένα σημαντικό μέρος των καταναλωτών τα θεωρεί υποκατάστατα - μια αύξηση της τιμής για το προϊόν Α θα οδηγούσε σε μετατόπιση μέρους της ζήτησης προς το προϊόν Β. Εάν το ποσοστό αυτό είναι αρκετά μεγάλο, η αύξηση της τιμής θα γινόταν ασύμφορη λόγω της απώλειας όγκου πωλήσεων. Στην Οικονομική Μελέτη Frontier, ενώ αναφέρεται ότι υπάρχει κάποιο επίπεδο διαφοροποίησης μεταξύ ιδιωτικών και δημόσιων ΣΑΕΚ, θεωρείται, ωστόσο, ότι οι δύο τύποι έχουν αρκετά βασικά χαρακτηριστικά και ότι υπάρχει ένα σημαντικό ποσοστό σπουδαστών, οι λεγόμενοι

[257] Βλ. Ενότητα 2.1 και 2.3 του Σχετικού 1 στο υπ'αριθ. πρωτ. 139/20.06.2025 έγγραφο της γνωστοποιούσας
[258] Προσκομισθείσα ως Σχετικό 1 του Υπομνήματος.
[259] Προσκομισθείσα ως Σχετικό 8 (α) και (β) του Συμπληρωματικού Υπομνήματος
[260] Προσκομισθείσα ως Σχετικό 2 του Υπομνήματος.
[261] Προσκομισθείσα ως Σχετικό 4(α,β,γ και δ) του Υπομνήματος.
[262] Προσκομισθείσα κατά την ακροαματική της 06.06.2025.
[263] Βλ. Ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής όσον αφορά τον ορισμό της σχετικής αγοράς για τους σκοπούς του δικαίου ανταγωνισμού της Ένωσης (C/2024/1645), ενότ. 2.1.1.

«οριακοί καταναλωτές (marginal consumers)», οι οποίοι θεωρούν τους δύο τύπους στενά υποκατάστατα προϊόντα. Για τους εν λόγω σπουδαστές, ακόμη και μια μικρή επιδείνωση είτε της τιμής είτε της ποιότητας των ιδιωτικών ΣΑΕΚ θα ήταν αρκετή ώστε να στραφούν στις δημόσιες. Η συμπεριφορά αυτού του μέρους των καταναλωτών είναι αυτή που καθορίζει το πραγματικό πεδίο ανταγωνιστικής αλληλεπίδρασης μεταξύ των δύο τύπων, και όχι η συμπεριφορά των μέσων/ «μη-οριακών καταναλωτών» (submarginal consumers). Ακόμη και σε αγορές οι οποίες διαφέρουν ως προς την τιμή και την ποιότητα (κάθετα διαφοροποιημένες αγορές) ο ανταγωνισμός μπορεί να υφίσταται εάν ένα σημαντικό ποσοστό των καταναλωτών είναι πρόθυμο να αλλάξει υπηρεσίες με βάση τη σχετική αξία. Σε τέτοιες περιπτώσεις, κατά την γνωστοποιούσα,, ακόμη και προσφορές υψηλότερης τιμής ή καλύτερης ποιότητας μπορούν να αποτελέσουν μέρος της ίδιας αγοράς με εναλλακτικές λύσεις χαμηλότερου κόστους, επειδή μια αλλαγή σε κάποιον από τους δύο παράγοντες μπορεί να οδηγήσει αρκετούς οριακούς καταναλωτές να στραφούν στην άλλη. Βάσει των ανωτέρω:

- Σύμφωνα με την Οικονομική Μελέτη Frontier (παρ. 55-59), η οποία προσκομίστηκε με το Υπόμνημα, το γεγονός ότι, βάσει της Δημοσκόπησης Ε.Α., ποσοστό 42% των σπουδαστών/αποφοίτων ιδιωτικών ΣΑΕΚ θα επέλεγε μια δημόσια ΣΑΕΚ, εάν η ιδιωτική δεν ήταν επιλογή για αυτούς, συνηγορεί υπέρ της ενιαίας αγοράς (το αντίστοιχο ποσοστό για τους δυνητικούς σπουδαστές ανέρχεται σε 41%) καθώς το σημαντικό κριτήριο είναι η άσκηση ανταγωνιστικής πίεσης των δημόσιων ΣΑΕΚ στις ιδιωτικές. Το στοιχείο αυτό συνάδει με ένα σημαντικό ποσοστό οριακών πελατών, οι οποίοι, εάν αντιμετώπιζαν επιδείνωση της ποιότητας των υπηρεσιών ή/και αύξηση των τιμών, θα στρέφονταν στις δημόσιες ΣΑΕΚ. Λόγω του ότι οι πάροχοι των σχετικών υπηρεσιών δεν μπορούν να γνωρίζουν ποιοι είναι οι οριακοί πελάτες και ποιοι όχι, οι πάροχοι ανταγωνίζονται για όλους τους σπουδαστές συνολικά, και αυτό αποτυπώνεται και στην τιμολογιακή πολιτική τους, η οποία δεν διαφοροποιείται ανάλογα με τα χαρακτηριστικά ή τις προτιμήσεις του κάθε φοιτητή[264].

  Ωστόσο, όπως αναφέρεται και κατωτέρω υπό παρ. 175, κατά την εκτίμηση της Ε.Α. το ποσοστό αυτό δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι αποτυπώνει τους οριακούς καταναλωτές οι οποίοι θα μετακινούνταν σε δημόσια ΣΑΕΚ σε περίπτωση αύξησης της τιμής, καθώς η ερώτηση στη Δημοσκόπησης Ε.Α. αφορούσε στο ποια θα ήταν η επιλογή των σπουδαστών, αν για οποιοδήποτε λόγο δεν ήταν δυνατή η φοίτησή τους σε ιδιωτική ΣΑΕΚ. Όπως επεσήμανε και ο ίδιος ο μάρτυρας της Frontier κατά την ακροαματική της 06.06.2025, η σχετική ερώτηση είναι λίγο ακραία υπό την έννοια ότι «*Λες σε κάποιον αν δεν υπήρχε σχολή καθόλου, όχι αν ήταν πιο ακριβή…Λες αν δεν υπήρχε καθόλου αυτή η σχολή τί θα έκανες και νομίζω ένα σημαντικό ποσοστό λέει θα πήγαινα στο δημόσιο. Νομίζω σε αυτό μπορεί να πει κάποιος ναι αλλά το ότι δεν υπάρχει μπορεί να σημαίνει ότι αν η τιμή ήταν διπλάσια, αν ήταν τόσο μεγάλη η αύξηση το οποίο είναι συνώνυμο με το ότι δεν υπάρχει, τότε θα πήγαινα στο δημόσιο*»[265]. Κατά συνέπεια, το ποσοστό αυτό δεν μπορεί να αποτελέσει το σημαντικό ποσοστό οριακών

[264] Βλ. και παρ. 59 του Υπομνήματος.
[265] Βλ. σελ. 36 των πρακτικών της από 06.06.2025 συνεδρίασης.

πελατών, οι οποίοι, εάν αντιμετώπιζαν μια μικρή αλλά σημαντική, μη παροδική αύξηση των διδάκτρων, θα στρέφονταν στις δημόσιες ΣΑΕΚ, όπως απαιτεί το τεστ SSNIP. Το ποσοστό αυτό δεν μπορεί να ιδωθεί ούτε συνδυαστικά με το ποσοστό 41% των σπουδαστών και αποφοίτων της Δημοσκόπησης Ε.Α., οι οποίοι θεωρούν το επίπεδο υπηρεσιών μεταξύ ιδιωτικών και δημόσιων ΣΑΕΚ ίδιο/σχεδόν ίδιο, όπως ισχυρίζεται η γνωστοποιούσα, καθώς, όπως αναλύεται και κατωτέρω υπό παρ.166, από το 41% που απαντούν ότι η ποιότητα των δύο είναι ίδια/σχεδόν ίδια, το συντριπτικό ποσοστό 67% προέρχεται από δημόσιες ΣΑΕΚ, με αποτέλεσμα αυτή την αντίληψη περί ίσου/σχεδόν ίσου επιπέδου υπηρεσιών να την έχουν οι σπουδαστές των δημοσίων ΣΑΕΚ, οι οποίοι δεν καταβάλλουν σε αυτές δίδακτρα.

- Εν συνεχεία, η Οικονομική Μελέτη Frontier (παρ. 70)[266] εφάρμοσε ένα αρχικό υποθετικό τεστ με βάση τα στοιχεία της Ε.Α. και τα εκτιμώμενα περιθώρια κέρδους της ΑΚΜΗ[267] και εκτίμησε ότι, εάν ποσοστό […]% των σπουδαστών ιδιωτικών ΣΑΕΚ μεταπηδήσει σε δημόσιες ΣΑΕΚ λόγω μιας αύξησης της τιμής των διδάκτρων κατά 10%, μια τέτοια αύξηση της τιμής θα ήταν μη κερδοφόρα για την ΑΚΜΗ.

Ωστόσο, το ποσοστό αυτό, όπως αναγνωρίζει και ο μάρτυρας της Frontier αναφέρεται στην Μελέτη γενικά σαν μια παραδειγματική εκτίμηση, καθώς στο σημείο εκείνο της διαδικασίας η Frontier δεν είχε τα αποτελέσματα της έρευνας της MRB[268].

- Περαιτέρω, κατά την ακροαματική της 06.06.2025 προσκομίστηκε η συνοπτική Παρουσίαση Οικονομικής Μελέτης Frontier. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα του τεστ SSNIP της Παρουσίασης Οικονομικής Μελέτης Frontier (σελ. 8), το οποίο διενεργήθηκε βάσει των στοιχείων της Δημοσκόπησης MRB, σε περίπτωση αύξησης της τιμής κατά 5%, ποσοστό […]% των σπουδαστών/αποφοίτων των ιδιωτικών ΣΑΕΚ συνολικά θα σκέφτονταν να μεταγραφούν σε δημόσια ΣΑΕΚ ενώ σε μια αύξηση τιμής 10%, το αντίστοιχο ποσοστό ανέρχεται σε […]% των αποφοίτων/σπουδαστών συνολικά. Λαμβάνοντας υπόψιν το ποσοστό των φοιτούντων, οι οποίοι θα σκέφτονταν να μεταγραφούν σε δημόσια ΣΑΕΚ, και όσων θα σκέφτονταν να διακόψουν τις σπουδές ([…]%) και εφαρμόζοντας τον τύπο για το τεστ SSNIP, η Frontier καταλήγει στο συμπέρασμα ότι το κέρδος για την ΑΚΜΗ[269] μετά την αύξηση της τιμής είτε κατά 5% είτε κατά 10%, συγκρινόμενο με το κέρδος πριν από την αύξηση της τιμής, θα καθιστούσε την εν λόγω αύξηση ασύμφορη για την ΑΚΜΗ.

Σημειώνεται, ωστόσο, ότι η συμπερίληψη των αποφοίτων και των πιθανώς μελλοντικών σπουδαστών στο δείγμα για τους σκοπούς διενέργειας του τεστ SSNIP το καθιστά «μολυσμένο» (contaminated), για τους λόγους που αναλύονται κατωτέρω στην ενότητα V.1.1.1.3.1 και στο Παράρτημα ΣΤ, και κατά τούτο τα αποτελέσματα δεν μπορούν να θεωρηθούν αξιόπιστα.

[266] Βλ. παρ. 70 της Οικονομικής Μελέτης Frontier.
[267] Ενδεικτικό περιθώριο κέρδους […] ευρώ ανά σπουδαστή με μέσο όρο εσόδων ανά σπουδαστή περίπου […] ευρώ.
[268] Βλ. σελ. 43 των πρακτικών της από 06.06.2025 συνεδρίασης.
[269] Ενδεικτικό περιθώριο κέρδους […] ευρώ ανά σπουδαστή με μέσο όρο εσόδων ανά σπουδαστή περίπου […] ευρώ

- Τέλος, με το Συμπληρωματικό Υπόμνημα της γνωστοποιούσας προσκομίστηκε το Συμπληρωματικό Υπόμνημα Frontier. Στο Συμπληρωματικό Υπόμνημα Frontier εξετάστηκαν δύο σενάρια και σε κάθε σενάριο έγιναν υπολογισμοί τόσο στο σύνολο φοιτούντων/αποφοίτων όσο και ανά φοιτητική ομάδα (υφιστάμενοι σπουδαστές, απόφοιτοι και δυνητικοί σπουδαστές) και υπό διαφορετικές παραδοχές περιθωρίου κέρδους. Στο Σενάριο 1 ελήφθησαν υπόψιν οι ερωτώμενοι που θα εξέταζαν το ενδεχόμενο μετακίνησης σε δημόσια ΣΑΕΚ ή διακοπής των σπουδών, ενώ στο Σενάριο 2 ελήφθησαν υπόψιν οι ερωτώμενοι που θα εξέταζαν μόνο μετακίνηση σε δημόσια ΣΑΕΚ. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα του σχετικού τεστ SSNIP, το οποίο ομοίως διενεργήθηκε βάσει των στοιχείων της Δημοσκόπησης MRB (Πίνακας 1 και 2, σελ. 6 και 7), σε περίπτωση αύξησης της τιμής κατά 5%, ποσοστό […]% των σπουδαστών/αποφοίτων των ιδιωτικών ΣΑΕΚ συνολικά θα σκέφτονταν να αλλάξουν σε δημόσια ΣΑΕΚ, ενώ σε μια αύξηση τιμής 10%, το αντίστοιχο ποσοστό ανέρχεται σε […]% των αποφοίτων/σπουδαστών συνολικά[270]. Λαμβάνοντας υπόψιν τα ως άνω ποσοστά και εφαρμόζοντας τον τύπο για τη διενέργεια του SSNIP test, η Frontier καταλήγει στο συμπέρασμα ότι το κέρδος για την ΑΚΜΗ μετά την αύξηση της τιμής είτε κατά 5% είτε κατά 10%, συγκρινόμενο με το κέρδος πριν από την αύξηση της τιμής, θα καθιστούσε την εν λόγω αύξηση ασύμφορη για την ΑΚΜΗ. Εν συνεχεία, βάσει του Σεναρίου 2 (Πίνακας 11, σελ. 16), το ποσοστό των υφιστάμενων σπουδαστών που θα σκέφτονταν να μεταβούν σε δημόσια ΣΑΕΚ σε μια αύξηση τιμής 5% ή 10% ανέρχεται σε […]% και […]% αντίστοιχα. Εφαρμόζοντας το τεστ SSNIP σε αυτά τα ποσοστά, η Συμπληρωματική Μελέτη δείχνει ότι σε μια αύξηση 5% δεν υπάρχει κέρδος ή είναι οριακό σε σύγκριση με το κέρδος πριν την αύξηση της τιμής ([…] ευρώ πριν και […] ευρώ μετά) ενώ σε μια αύξηση τιμής 10%, το κέρδος αυξάνεται σε σύγκριση με το κέρδος πριν την αύξηση της τιμής ([…] ευρώ πριν και […] ευρώ μετά την αύξηση). Σημειωτέον ότι στον Πίνακα με πιθανά σενάρια αποτελεσματικότητας του τεστ SSNIP που προσκομίστηκε κατά την ακροαματική της 06.06.2025, στην προαναφερθείσα περίπτωση, οι εν λόγω τιμές διαμορφώνονται σε […] ευρώ πριν την αύξηση και […] ευρώ μετά την αύξηση. Σε όλες τις άλλες περιπτώσεις ερωτηθέντων, η αύξηση τιμής εμφανίζεται ασύμφορη για την ΑΚΜΗ.

109. Κατά τη Frontier, από τα ανωτέρω αναδεικνύεται ότι οι δημόσιες ΣΑΕΚ ασκούν σημαντική ανταγωνιστική πίεση στις ιδιωτικές ΣΑΕΚ και ως εκ τούτου τα αποτελέσματα του τεστ SSNIP, που εφαρμόζεται εν προκειμένω, δείχνουν ότι οι δύο τύποι ΣΑΕΚ θα πρέπει να θεωρηθούν μέρος της ίδιας σχετικής προϊοντικής αγοράς. Συναφώς, σε συνέχεια ερωτήσεων κατά την από 06.06.2025 ακροαματική διαδικασία προς τον μάρτυρα της Frontier προσκομίστηκαν από τον μάρτυρα αποφάσεις στις οποίες έγινε ανάλυση του τεστ SSNIP και των αποτελεσμάτων ερευνών για τον ορισμό της σχετικής αγοράς καθώς και απόφαση της Βρετανικής Αρχής Ανταγωνισμού η οποία έκανε χρήση του τεστ SSNIP[271]. Στο ως άνω πλαίσιο η γνωστοποιούσα ισχυρίζεται ότι λόγω της εναλλαξιμότητας των δύο τύπων ΣΑΕΚ και των ανταγωνιστικών πιέσεων που δέχονται τα μέρη από τις δημόσιες ΣΑΕΚ έχουν διατηρήσει σε σταθερό κατά μέσο όρο ύψος τα δίδακτρά τους κατά την τελευταία πενταετία. Και αυτό διότι οποιαδήποτε αύξηση των διδάκτρων επιχειρούσαν άνω

[270] Βλ. και παρ. 22-23 του Συμπληρωματικού Υπομνήματος.
[271] Βλ. το Σχετικό 1 Ενότητα 3 συνημμένο στο υπ'αριθ. πρωτ. 139/20.06.2025 έγγραφο της γνωστοποιούσας.

του 5-10% δεν θα ήταν επικερδής, καθώς οι σπουδαστές θα μπορούσαν να στραφούν στις δημόσιες ΣΑΕΚ[272].

110. Συναφώς, κατά τη Frontier[273], βάσει της Δημοσκόπησης Ε.Α., ποσοστό 56% των σπουδαστών/αποφοίτων και 47% των δυνητικών σπουδαστών θεωρεί τα δίδακτρα αποτρεπτικά, εκ των οποίων ποσοστό περίπου 28% σπουδάζει σε ιδιωτική ΣΑΕΚ, γεγονός το οποίο δείχνει ότι πιθανόν οι εν λόγω σπουδαστές να είναι ευαίσθητοι σε τυχόν αυξήσεις διδάκτρων, ενώ το 23% των σπουδαστών σε δημόσιες ΣΑΕΚ δεν θεωρεί τα δίδακτρα αποτρεπτικά και ενδεχομένως επέλεξε τις δημόσιες ΣΑΕΚ για άλλους λόγους.

111. Επίσης στην συνοπτική Παρουσίαση Οικονομικής Μελέτης Frontier (σελ. 8 και 11), που προσκόμισε η εταιρεία κατά την ακροαματική της 06.06.2025, αναφέρεται ότι σε περίπτωση αισθητής μείωσης της ποιότητας διδασκαλίας και συνολικής εκπαίδευσης σε όλες τις ιδιωτικής ΣΑΕΚ (SSDQ test), ποσοστό […]% των σπουδαστών σε ιδιωτικές ΣΑΕΚ θα σκεφτόταν να αλλάξει σε δημόσια ΣΑΕΚ, ενώ το αντίστοιχο ποσοστό για τους αποφοίτους ιδιωτικών ΣΑΕΚ ανέρχεται σε […]%, γεγονός το οποίο συνηγορεί υπέρ της ενιαίας αγοράς, λαμβάνοντας υπόψιν ότι κατά μέσο όρο οι σπουδαστές δεν βρίσκουν ουσιαστική διαφορά στη σχέση ποιότητας-τιμής μεταξύ ιδιωτικών και δημοσίων ΣΑΕΚ[274].

112. Κατά τη Frontier, τα εν λόγω στοιχεία συνάδουν και με τις απόψεις των σπουδαστών για την ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών των δύο τύπων ΣΑΕΚ στη Δημοσκόπηση Ε.Α. Ειδικότερα, το 41% των σπουδαστών/αποφοίτων θεωρεί ότι το επίπεδο των υπηρεσιών είναι ίδιο/περίπου ίδιο μεταξύ των δύο τύπων ΣΑΕΚ ενώ αντίστοιχη άποψη έχει και ποσοστό 36% των δυνητικών σπουδαστών, γεγονός το οποίο συνάδει με το ότι αποτελούν μέρος της ίδιας αγοράς.

113. Το ίδιο συμπέρασμα προκύπτει, κατά τη Frontier, και βάσει μιας έρευνας του 2023 που παρασχέθηκε από την ΑΚΜΗ και στην οποία εξετάστηκε διακριτά ο βαθμός ικανοποίησης σπουδαστών δημοσίων ΣΑΕΚ και σπουδαστών ιδιωτικών ΣΑΕΚ σε 12 κατηγορίες (βλ. σελ. 20 Σχήμα 1 της Οικονομικής Μελέτης Frontier). Σύμφωνα με την Οικονομική Μελέτη Frontier, από την εν λόγω έρευνα προκύπτουν συγκρίσιμα επίπεδα βαθμού ικανοποίησης μεταξύ των σπουδαστών των δύο τύπων ΣΑΕΚ, με εξαίρεση τον βαθμό ικανοποίησης για τις Υποδομές, όπου ο βαθμός ικανοποίησης των σπουδαστών δημοσίων ΣΑΕΚ από τις υποδομές της σχολής τους δεν ήταν αντίστοιχος με τον βαθμό ικανοποίησης των σπουδαστών ιδιωτικών ΣΑΕΚ από τις υποδομές της δικής τους σχολής[275].

Ωστόσο, κατά την εκτίμηση της Ε.Α. δεν μπορεί να συναχθεί αυτό το συμπέρασμα από την έρευνα του 2023 της ΑΚΜΗ, την οποία επικαλείται η Frontier. Τούτο διότι το ερώτημα στην έρευνα του 2023 της ΑΚΜΗ αφορούσε στον βαθμό ικανοποίησης του κάθε ερωτώμενου (φοιτούντα σε δημόσια ΣΑΕΚ και φοιτούντα σε ιδιωτική ΣΑΕΚ) από την καταναλωτική του εμπειρία χωρίς σύγκριση μεταξύ των δύο καταναλωτικών εμπειριών. Η εν λόγω έρευνα απευθύνθηκε σε δύο διακριτές ομάδες ερωτώμενων (αυτούς που είχαν καταναλωτική εμπειρία από της δημόσιες ΣΑΕΚ

[272] Βλ. παρ. 58 του Υπομνήματος.
[273] Βλ. και παρ. 53 του Υπομνήματος
[274] Βλ. και παρ. 28 του Συμπληρωματικού Υπομνήματος.
[275] Βλ. παρ. 51-53 της Οικονομικής Μελέτης Frontier.

και αυτούς που είχαν αντίστοιχη εμπειρία από ιδιωτικές ΣΑΕΚ). Εν τούτοις, σε αυτή την περίπτωση το επίπεδο ικανοποίησης κάθε καταναλωτή είναι υποκειμενικό, με αποτέλεσμα να υφίστανται διαφορετικά επίπεδα ικανοποίησης για την κατανάλωση της ίδιας υπηρεσίας, ήτοι της επαγγελματικής κατάρτισης. Κατά συνέπεια, αντίστοιχα επίπεδα ικανοποίησης μπορούν να προκύψουν στους δύο διακριτούς πληθυσμούς από διαφορετικό ποιοτικό επίπεδο υπηρεσίας, λόγω εφαρμογής ανά πληθυσμό διαφορετικών αξιολογικών κριτηρίων. Την υποκειμενικότητα αυτή αντιμετωπίζει ορθώς το ερώτημα που τέθηκε στη Δημοσκόπηση Ε.Α., το οποία ζητά από τους ίδιους ερωτώμενους να δώσουν το συγκριτικό τους συμπέρασμα για τις δύο υπηρεσίες (δημόσια ΣΑΕΚ και ιδιωτική ΣΑΕΚ)[276]. Σημειώνεται, επίσης, ότι το συμπέρασμα στην Οικονομική Μελέτη Frontier έρχεται σε αντίθεση με όσα ανέφερε ο μάρτυρας της Frontier για την ποιότητα των ιδιωτικών ΣΑΕΚ κατά την ακροαματική, σύμφωνα με τον οποίο «*Από την έρευνα που είδαμε τα ιδιωτικά έχουν καλύτερη ποιότητα από ό,τι τα δημόσια, άρα το θέμα είναι πόσο καλύτερη;*»[277].

114. Σύμφωνα με την Οικονομική Μελέτη Frontier και το Υπόμνημα[278], τα ανωτέρω στοιχεία επιβεβαιώνονται και από την Εσωτερική Έρευνα των μερών, βάσει της οποίας ποσοστό […]% των σπουδαστών της ΑΚΜΗ και […]% των σπουδαστών ΔΕΛΤΑ εξέτασε το ενδεχόμενο να εγγραφεί σε δημόσια ΣΑΕΚ, πριν επιλέξουν την ΑΚΜΗ και ΔΕΛΤΑ, αντίστοιχα. Εξάλλου, κατά τους ισχυρισμούς της γνωστοποιούσας, ποσοστό […]% των σπουδαστών της ΑΚΜΗ αναμένουν την ανακοίνωση των αποτελεσμάτων του παράλληλου μηχανογραφικού, και εν συνεχεία, αναλόγως των αποτελεσμάτων εγγράφονται στην ΑΚΜΗ. Κατά τη Frontier, λαμβάνοντας υπόψη τα ανωτέρω δεν στοιχειοθετείται το επιχείρημα που αποτυπώνεται στην Έκθεση ότι υφίστανται δύο διακριτές κατηγορίες σπουδαστών και ότι οι σπουδαστές των ιδιωτικών ΣΑΕΚ έχουν προαποφασίσει να φοιτήσουν στις δημόσιες ΣΑΕΚ.

115. Παράλληλα, κατά την Οικονομική Μελέτη Frontier, παρόλο που οι μετεγγραφές μεταξύ δημοσίων και ιδιωτικών ΣΑΕΚ δεν είναι συχνές (λόγω της αναστάτωσης που συνεπάγεται η αλλαγή εν μέσω τρέχοντος προγράμματος), εντούτοις παρατηρήθηκε μείωση των εγγραφών της ΑΚΜΗ στη Θεσσαλονίκη και στη Λάρισα, σε ειδικότητες οι οποίες προσφέρθηκαν από διάφορες δημόσιες ΣΑΕΚ για πρώτη φορά το ακαδημαϊκό έτος 2024-2025[279]. Επίσης, η Frontier αναφέρει ότι οι απόψεις των ανταγωνιστών περί σχετικής αγοράς στις οποίες βασίζεται η Έκθεση δεν παρέχουν λόγους ώστε να συναχθεί το συμπέρασμα ότι οι ιδιωτικές ΣΑΕΚ αποτελούν διακριτή αγορά και θα πρέπει να αντιμετωπίζονται με επιφυλακτικότητα καθώς αφενός σε αγορές όπως η παρούσα, βασικό στοιχείο είναι η συμπεριφορά και οι προτιμήσεις των πελατών και όχι η ερμηνεία που

[276] Βλ. σχετική ερώτηση σελ. 48-49 στα πρακτικά της από 06.06.2025 ακροαματικής. Βλ. το υπ'αριθ. πρωτ. 3025/16.4.2025 παραδοτέο-οπτικοποίηση της έρευνας της Prorata με τίτλο «Έρευνα οριοθέτησης αγοράς δημοσίων και ιδιωτικών ΣΑΕΚ/ΙΕΚ», σελ. 30 «*Θεωρείτε το επίπεδο των παρεχόμενων υπηρεσιών επαγγελματικής κατάρτισης, που περιλαμβάνει το επίπεδο εγκαταστάσεων, την ποιότητα διδασκαλίας, τη διασύνδεση με την αγορά εργασίας, την ποικιλία ειδικοτήτων κ.α., πως είναι ίδιο στις δημόσιες και τις ιδιωτικές ΣΑΕΚ / ΙΕΚ ή ότι είναι ανώτερο σε κάποιο από τα δύο*» σε αντίθεση με την Οικονομική Μελέτη παρ. 51-53 η οποία αναφέρεται στον βαθμό ικανοποίησης μεταξύ σπουδαστών δημοσίων και ιδιωτικών ΣΑΕΚ.

[277] Βλ. σελ. 35-36 και 40, 44-45 των πρακτικών της από 06.06.2025 συνεδρίασης στην οποία ο μάρτυρας της Frontier αναφέρει ότι η ποιότητα των υπηρεσιών των ιδιωτικών και δημοσίων ΣΑΕΚ δεν είναι ίδια και ότι η ποιότητα των πρώτων είναι καλύτερη. Βλ. ομοίως και σελ. 13 των πρακτικών της από 24.06.2025 συνεδρίασης.

[278] Βλ. παρ. 61-66 της Οικονομικής Μελέτης Frontier και παρ. 55-56 του Υπομνήματος.

[279] Βλ. παρ. 64-65 της Οικονομικής Μελέτης Frontier.

δίνουν οι ανταγωνιστές στη συμπεριφορά αυτή, αφετέρου οι απόψεις των ανταγωνιστών μπορεί να είναι υποκειμενικές και να αποσκοπούν σε παρέμβαση της Ε.Α. στην αγορά, ενώ παράλληλα πολλές ΣΑΕΚ μπορεί να αντιπροσωπεύουν μόνο ένα μικρό υποσύνολο σπουδαστών και οι απόψεις τους να αντικατοπτρίζουν δυσανάλογα τις απόψεις μιας μικρής μειοψηφίας[280].

V.1.1.1.1.2 Η Δημοσκόπηση MRB

116. Η Δημοσκόπηση MRB διενεργήθηκε για λογαριασμό της γνωστοποιούσας σε συνέχεια της επίδοσης σε αυτή της Έκθεσης και πρόσβασής της στα στοιχεία του φακέλου, συμπεριλαμβανομένης της Δημοσκόπησης Ε.Α και των πρωτογενών της στοιχείων. Πρόκειται, δηλαδή, για έρευνα η οποία διενεργήθηκε κατόπιν της έρευνας της Ε.Α., ενδεχομένως να επηρεάστηκε από αυτήν και κατά τούτο η αποδεικτική αξία των αποτελεσμάτων της, τα οποία σε κάθε περίπτωση εκτιμώνται ελεύθερα από την Ε.Α, απομειώνεται. Με βάση τα αποτελέσματα της Δημοσκόπησης MRB, ποσοστό περίπου […]% των φοιτούντων σε ιδιωτική ΣΑΕΚ είχαν σκεφτεί να φοιτήσουν σε δημόσιο, ενώ αντίστροφα ποσοστό […]% των φοιτούντων σε δημόσια ΣΑΕΚ είχαν σκεφτεί να φοιτήσουν σε ιδιωτική. Αντίστοιχα ποσοστό […]% των αποφοίτων σε ιδιωτική ΣΑΕΚ είχαν σκεφτεί να φοιτήσουν σε δημόσια, ενώ ποσοστό […]% των αποφοίτων σε δημόσια ΣΑΕΚ είχαν σκεφτεί να φοιτήσουν σε ιδιωτική.

117. Βάσει της Δημοσκόπησης MRB, οι βασικοί λόγοι για τους οποίους οι υφιστάμενοι σπουδαστές των ιδιωτικών ΣΑΕΚ τις επέλεξαν έναντι των δημοσίων είναι η καλύτερη ποιότητα διδασκαλίας ([…]%), οι καλύτερες επαγγελματικές προοπτικές ([…]%) και το πρόγραμμα σπουδών ([…]%). Αντίστοιχα οι απόφοιτοι ιδιωτικών ΣΑΕΚ αναφέρουν ως πρώτο λόγο το πρόγραμμα σπουδών ([…]%) και στη συνέχεια την ποιότητα διδασκαλίας ([…]%). Οι βασικοί λόγοι που αναφέρουν οι δυνητικοί σπουδαστές, οι οποίοι σε ποσοστό […]% εξετάζουν το ενδεχόμενο φοίτησης σε ιδιωτικά ΣΑΕΚ έναντι ποσοστού […]% όσων εξετάζουν να φοιτήσουν σε δημόσια, είναι το πρόγραμμα σπουδών της ιδιωτικής ΣΑΕΚ ([…]%), η καλύτερη ποιότητα ([…]%) και οι προοπτικές επαγγελματικής αποκατάστασης ([…]%). Η οικονομική διάσταση δεν λαμβάνεται υπόψιν καθώς ποσοστό μόνο […]% των υφιστάμενων σπουδαστών αναφέρουν την σχέση ποιότητας-τιμής, ενώ το αντίστοιχο ποσοστό για τους αποφοίτους και δυνητικούς ανέρχεται σε […]%.

118. Αντίστροφα, οι υφιστάμενοι σπουδαστές δημοσίων ΣΑΕΚ τις επέλεξαν λόγω της προσφερόμενης ποιότητας, ελλείψει διδάκτρων ([…]%) και λόγω αδυναμίας χρηματοδότησης των σπουδών τους σε ιδιωτική ΣΑΕΚ ([…]%). Η καλύτερη ποιότητα των δημοσίων ΣΑΕΚ αναφέρεται από μόλις […]% των σπουδαστών και οι καλύτερες επαγγελματικές προοπτικές από ποσοστό […]% των ερωτηθέντων, το οποίο συνδυαστικά με τις προηγούμενες απαντήσεις δείχνει τη σημασία που αποδίδουν στα δίδακτρα όσοι επιλέγουν δημόσια ΣΑΕΚ και την αντίληψή τους για την ποιότητα των δημοσίων. Συναφώς οι απόφοιτοι δημοσίων ΣΑΕΚ τις επέλεξαν λόγω της προσφερόμενης ποιότητας ελλείψει διδάκτρων και του προγράμματος σπουδών (σε ποσοστό […]% έκαστος) και λόγω της εγγύτητας της δημόσιας ΣΑΕΚ με τον τόπο κατοικίας τους ([…]%), ενώ η καλύτερη ποιότητα των υπηρεσιών και οι καλύτερες επαγγελματικές προοπτικές αναφέρονται από το […]% των ερωτηθέντων. Συναφώς, οι δυνητικοί σπουδαστές οι οποίοι εξετάζουν το ενδεχόμενο φοίτησης

[280] Βλ. παρ. 89 της Οικονομικής Μελέτης Frontier.

σε μια δημόσια ΣΑΕΚ, θα το έκαναν ομοίως λόγω της προσφερόμενης ποιότητας ελλείψει διδάκτρων και λόγω προγράμματος σπουδών που ταιριάζει στα ενδιαφέροντά τους (σε ποσοστό […]% έκαστος), ενώ η εγγύτητα της δημόσιας ΣΑΕΚ στον τόπο κατοικίας αναφέρεται σε ποσοστό […]%. Από τα ανωτέρω συνάγεται ότι οι δημόσιες ΣΑΕΚ επιλέγονται κατά βάση από τους σπουδαστές λόγω της προσφερόμενης ποιότητας ελλείψει διδάκτρων και αδυναμίας χρηματοδότησης των σπουδών, ενώ οι ιδιωτικές ΣΑΕΚ επιλέγονται από τους σπουδαστές για ποιοτικούς λόγους.

119. Σε σχέση με υποτιθέμενη αύξηση της τιμής των ιδιωτικών ΣΑΕΚ, ποιες επιλογές θα εξέταζαν, οι υφιστάμενοι σπουδαστές απάντησαν ότι σε μία αύξηση 5%, θα επέλεγαν την ίδια ιδιωτική ΣΑΕΚ (ποσοστό […]%) ενώ ποσοστό […]% θα σκέφτονταν να μετεγγραφούν σε δημόσιο. Τα αντίστοιχα ποσοστά για τους δυνητικούς σπουδαστές ανέρχονται σε […]% (θα επέλεγαν την ίδια ιδιωτική ΣΑΕΚ) και […]% (θα σκέφτονταν να αλλάξουν σε δημόσια). Επιπλέον, σε μία αύξηση τιμής 10%, τα αντίστοιχα ποσοστά για τους υφιστάμενους σπουδαστές διαμορφώνονται σε […]% (θα επέλεγαν την ίδια ιδιωτική ΣΑΕΚ) και […]% (θα σκέφτονταν να αλλάξουν σε δημόσια), ενώ για τους δυνητικούς σπουδαστές τα ποσοστά αυτά διαμορφώνονται σε […]% και […]% αντίστοιχα. Συναφώς, σε μία αισθητά χαμηλότερη ποιότητα των υπηρεσιών των ιδιωτικών ΣΑΕΚ, οι υφιστάμενοι σπουδαστές θα σκέφτονταν να αλλάξουν σε δημόσια ΣΑΕΚ σε ποσοστό […]% ενώ για τους δυνητικούς σπουδαστές το ποσοστό που θα σκέφτονταν να αλλάξουν σε δημόσια ανέρχεται σε […]%.

V.1.1.1.2 Η έρευνα της Υπηρεσίας

V.1.1.1.2.1 Οι απόψεις των ανταγωνιστών

120. Αρχικά σημειώνεται ότι ο ισχυρισμός της γνωστοποιούσας, όπως αναφέρεται ανωτέρω υπό παρ. 105, ως προς τη βαρύτητα των απόψεων των ανταγωνιστών ιδιωτικών ΣΑΕΚ τις οποίες έλαβε υπόψιν η Έκθεση για τον ορισμό της σχετικής αγοράς και την επιφυλακτικότητα με την οποία αυτές έπρεπε να αντιμετωπιστούν δεν μπορεί να γίνει δεκτός. Βάσει της Ανακοίνωσης της Επιτροπής για τον ορισμό της σχετικής αγοράς, ένα από τα στοιχεία που μπορούν να χρησιμοποιηθούν για τον ορισμό της προϊοντικής αγοράς είναι αυτά που καταδεικνύουν ανταγωνιστικές πιέσεις βάσει των απόψεων του κλάδου. Πληροφορίες σχετικά με ποιες επιχειρήσεις θεωρούν η μία την άλλη ως (άμεσο) ανταγωνιστή, καθώς και οι απόψεις άλλων συμμετεχόντων στην αγορά και ειδικών του κλάδου σχετικά με τις ανταγωνιστικές πιέσεις, μπορούν να παράσχουν χρήσιμες πληροφορίες για την αξιολόγηση της υποκατάστασης από την πλευρά της ζήτησης[281]. Όπως προκύπτει από την Έκθεση, οι απόψεις των ανταγωνιστών αποτελούν ένα μόνο μέρος των στοιχείων του φακέλου, το οποίο συναξιολογήθηκε με τα υπόλοιπα στοιχεία για τον ορισμό της σχετικής αγοράς. Εν προκειμένω, πέρα από τη συμπεριφορά και τις προτιμήσεις των καταναλωτών, είναι κρίσιμο να ληφθεί υπόψιν και να αξιολογηθεί πώς αντιλαμβάνονται οι ανταγωνιστές την εν λόγω αγορά, ποιους παράγοντες λαμβάνουν υπόψιν για τον καθορισμό της επιχειρηματικής τους πολιτικής, ποιες είναι οι άμεσες και ανταγωνιστικές πιέσεις που ασκούνται σε αυτούς και οι οποίες καθορίζουν την επιχειρηματική τους συμπεριφορά. Περαιτέρω, οι ερωτηθέντες ανταγωνιστές αποτελούν έναν

[281] Βλ. Ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής όσον αφορά τον ορισμό της σχετικής αγοράς για τους σκοπούς του δικαίου ανταγωνισμού της Ένωσης (C/2024/1645), παρ. 56.

πολύ μεγάλο αριθμό των ιδιωτικών ΣΑΕΚ στην Ελλάδα, συμπεριλαμβανομένων όλων των μεγάλων ΣΑΕΚ αλλά και πολύ μεγάλο αριθμό των μικρότερων[282]. Το γεγονός, δε, ότι οι απόψεις μεταξύ των μεγάλων και των μικρών ΣΑΕΚ συγκλίνουν παρά τη διαφορά στο μέγεθος των επιχειρήσεων δείχνει τον κοινό τρόπο αντίληψης των θεμάτων που τίθενται και την αντικειμενικότητα με την οποία απαντούν σε αυτά. Εξάλλου, ο εν λόγω ισχυρισμός είναι και αντιφατικός προς όσα αναφέρει η γνωστοποιούσα στο Υπόμνημά της αναφορικά με άλλα θέματα που αναλύονται στην Έκθεση, για τα οποία ομοίως έχουν ληφθεί υπόψιν οι απαντήσεις των ανταγωνιστών ιδιωτικών ΣΑΕΚ. Ως προς αυτά τα θέματα η γνωστοποιούσα συντάσσεται με τα συμπεράσματα της Έκθεσης, κάνοντας ειδική αναφορά και υιοθετώντας τις απαντήσεις των ανταγωνιστών της. Ενδεικτικά αναφέρονται[283] η πορεία της ζήτησης στην αγορά, για την εκτίμηση της οποίας ελήφθησαν υπόψιν οι απόψεις των ανταγωνιστών και με το οποίο συμπέρασμα της Έκθεσης συντάσσεται η γνωστοποιούσα, (κάνοντας ειδική αναφορά στις απαντήσεις της πλειοψηφίας των ανταγωνιστών που απάντησαν στο σχετικό ερωτηματολόγιο της Υπηρεσίας και αναφέροντας ότι η Έκθεση έχει ορθώς αξιολογήσει τα προσκομισθέντα στοιχεία), η έλλειψη ρυθμιστικών εμποδίων εισόδου στην αγορά, η έλλειψη κόστους εισόδου και ανάπτυξης. Από τα ανωτέρω, προκύπτει από την πλευρά της γνωστοποιούσας μία επιλεκτική, μονομερής και κατά το δοκούν αξιολόγηση και υιοθέτηση των απαντήσεων των ανταγωνιστών της. Κατά το μέρος που η πλειοψηφία αυτών των απαντήσεων λειτουργεί υποστηρικτικά και συνάδει με τις απόψεις της γνωστοποιούσας, η γνωστοποιούσα τις λαμβάνει υπόψιν και τις επικαλείται για να στοιχειοθετήσει την άποψή της, όπου όμως η πλειοψηφία αυτών των απαντήσεων έρχεται σε αντίθεση με τους ισχυρισμούς της, τις θεωρεί αβάσιμες, ανυποστήρικτες και υποκειμενικές. Κατά συνέπεια, για όλους τους ανωτέρω λόγους ο ισχυρισμός απορρίπτεται και η Έκθεση ορθώς έλαβε υπόψιν και συναξιολόγησε, με τα λοιπά στοιχεία του φακέλου, τις απαντήσεις των ανταγωνιστών στα θέματα που τέθηκαν και αναλύθηκαν σε αυτήν.

Η διακριτή αγορά των ιδιωτικών ΣΑΕΚ

121. Στο πλαίσιο της έρευνας που πραγματοποιήθηκε, σχετικά με τον περαιτέρω διαχωρισμό της αγοράς μεταλυκειακής επαγγελματικής κατάρτισης μέσω ΣΑΕΚ ανάλογα με τον πάροχο της υπηρεσίας (δημόσιο ή ιδιωτικές επιχειρήσεις), η ΓΔΑ απεύθυνε ερώτημα στις ιδιωτικές ΣΑΕΚ ζητώντας να διατυπώσουν την άποψή τους, για το αν οι παρεχόμενες υπηρεσίες που προσφέρονται από δημόσιες ΣΑΕΚ και από ιδιωτικές ΣΑΕΚ εμπίπτουν ή όχι στην ίδια αγορά. Από τις 26[284] ΣΑΕΚ που απάντησαν σχετικώς, η συντριπτική πλειοψηφία (23 ΣΑΕΚ[285], ήτοι 88% των ΣΑΕΚ που

[282] Εστάλησαν ερωτηματολόγια σε 37 ιδιωτικές ΣΑΕΚ εκ των 56, οι οποίες είχαν εγγεγραμμένους σπουδαστές το έτος 2023-2024.
[283] Βλ. παρ. 137, 155-156, 158, 162-163 του Υπομνήματος.
[284] ([…] (9194/05.12.2024), […] (7681/21.10.2024), […] (7889/29.10.2024), […] (8688/18.11.2024), […] (7648/18.10.2024), […] (7936/30.10.2024), […] (7900/29.10.2024), […] (8153/04.11.2024), […] (7707/21.10.2024), […] (7424/14.10.2024), […] (7689/21.10.2024), […] (8093/04.11.2024), […] (9228/06.12.2024), […] (9482/13.12.2024), […] (9928/27.12.2024), […] (9376/11.12.2024), […] (9489/13.12.2024), […] (9668/18.12.2024), […] (9665/18.12.2024), […] (9663/18.12.2024), […] (9416/12.12.2024), […] (9479/13.12.2024), […] (9459/13.12.2024), […] (9805/23.12.2024) […] (9931/27.12.2024) και […] (234/14.1.2025)
[285] ([…] (9194/05.12.2024), […] (7681/21.10.2024), […] (7889/29.10.2024), […] (8688/18.11.2024), […] (7648/18.10.2024), […] (7936/30.10.2024), […] (7900/29.10.2024), […] (8153/04.11.2024), […] (7707/21.10.2024), […] (7689/21.10.2024), […] (8093/04.11.2024), […] (9228/06.12.2024), […]

απάντησαν) θεωρεί ότι η αγορά παροχής μεταλυκειακής επαγγελματικής κατάρτισης μέσω δημόσιων ΣΑΕΚ συνιστά διακριτή αγορά από αυτή της παροχής μεταλυκειακής επαγγελματικής κατάρτισης μέσω ιδιωτικών ΣΑΕΚ.

122. Σύμφωνα με τις εν λόγω ΣΑΕΚ το κόστος φοίτησης, η ποιότητα, η πρόσβαση, η διαφήμιση και εν τέλει η διαδικασία επιλογής διαφέρουν ουσιωδώς, μεταξύ των δημοσίων και ιδιωτικών ΣΑΕΚ και συνηγορούν στη διάκριση μεταξύ των δύο αγορών. Αναλυτικότερα, τα επιχειρήματα που προβλήθηκαν από τις ΣΑΕΚ σχετικά με τη διάκριση των αγορών συνοψίζονται ως ακολούθως:

i) Το κόστος παρακολούθησης μεταξύ των δημόσιων και ιδιωτικών ΣΑΕΚ διαφέρει σημαντικά. Η φοίτηση στις δημόσιες ΣΑΕΚ είναι δωρεάν, ενώ για την συμμετοχή σε προγράμματα σπουδών των ιδιωτικών ΣΑΕΚ καταβάλλονται από τους σπουδαστές δίδακτρα[286].

ii)Υπάρχει σαφής διαφορά, όσον αφορά στα χαρακτηριστικά της παρεχόμενης υπηρεσίας μεταξύ ιδιωτικών και δημόσιων ΣΑΕΚ[287]. Ιδιαίτερα αναφέρονται το σαφώς ανώτερο επίπεδο που διαθέτουν οι ιδιωτικές ΣΑΕΚ σε α) εγκαταστάσεις, β) εξοπλισμό, γ) ποιότητα και προγράμματα σπουδών δ) καθηγητές όπως και στ) στην μεγαλύτερη ευελιξία του ωραρίου στις ιδιωτικές ΣΑΕΚ ενώ αναφορά γίνεται και στο μεγαλύτερο πλήθος ειδικοτήτων που συνήθως διαθέτουν οι ιδιωτικές ΣΑΕΚ. Όπως, ενδεικτικά, αναφέρει η […][288] οι «*δημόσιες και οι ιδιωτικές ΣΑΕΚ διαφοροποιούνται σημαντικά ως προς τα χαρακτηριστικά των υπηρεσιών που παρέχουν και τον σκοπό που εξυπηρετούν καθώς οι δημόσιες ΣΑΕΚ προσφέρουν βασική επαγγελματική κατάρτιση σε μηδενικό κόστος, με στόχο την κάλυψη των εκπαιδευτικών αναγκών ενός ευρέως κοινού, χωρίς να δίνεται ιδιαίτερη έμφαση στην εξατομίκευση ή την καινοτομία, ενώ οι Ιδιωτικές ΣΑΕΚ παρέχουν εξειδικευμένα προγράμματα σπουδών, ευελιξία στα ωράρια και καλύτερη διασύνδεση με την αγορά εργασίας*».

iii) Η διαδικασία εισαγωγής σε δημόσιες και ιδιωτικές ΣΑΕΚ διαφέρει ριζικά. Ειδικότερα, σύμφωνα με τους ανταγωνιστές στις δημόσιες ΣΑΕΚ εισάγονται αρχικά οι σπουδαστές μετά από επιτυχή συμμετοχή στις πανελλαδικές εξετάσεις και την συμπλήρωση του παράλληλου μηχανογραφικού δελτίου, ενώ στα ιδιωτικά η εισαγωγή είναι ελεύθερη. Κατά την άποψη της […][289] «*διαφέρει θεμελιωδώς η πρόσβαση στην υπηρεσία. Στην περίπτωση των δημοσίων ΣΑΕΚ, οι σπουδαστές εισάγονται μέσω των Πανελλαδικών Εξετάσεων. Αντιθέτως, η επιλογή ιδιωτικής*

(9482/13.12.2024), […] (9928/27.12.2024), […] (9376/11.12.2024), […] (9489/13.12.2024), […] (9668/18.12.2024), […] (9665/18.12.2024), […] (9663/18.12.2024), […] (9416/12.12.2024), […] (9479/13.12.2024), […] (9459/13.12.2024) και […] (234/14.1.2025).

[286] Αναφέρθηκε από 16 ΣΑΕΚ: ([…] (9194/05.12.2024), […] (7681/21.10.2024), […] (7889/29.10.2024), […] (7936/30.10.2024), […] (7900/29.10.2024), […] (7707/21.10.2024), […] (7689/21.10.2024), […] (8093/04.11.2024), […] (9482/13.12.2024), […] (9376/11.12.2024), […] (9489/13.12.2024), […] (9416/12.12.2024), […] (9479/13.12.2024), […] (9668/18.12.2024), […] (9527/16.12.2024) και […] (9459/13.12.2024).

[287] Αναφέρθηκε από 16 ΣΑΕΚ: ([…] (9194/05.12.2024), […] (7681/21.10.2024), […] (7889/29.10.2024), […] (8688/18.11.2024), […] (7936/30.10.2024), […] (8093/04.11.2024), […] (9928/27.12.2024), […] (9376/11.12.2024), […] (9489/13.12.2024), […] (9663/18.12.2024), […] (9416/12.12.2024), […] (9479/13.12.2024), […] (234/14.1.2025), […] (9668/18.12.2024), […] (9459/13.12.2024) και […] (8255/06.11.2024).

[288] Βλ. υπ' αριθ. πρωτ. 7479/13.12.2024 απαντητική επιστολή της εταιρείας.

[289] Βλ. υπ' αριθ. πρωτ. 7681/21.10.2024 απαντητική επιστολή της εταιρείας.

ΣΑΕΚ γίνεται με αντιδιαμετρικά διαφορετικούς όρους. Οι υποψήφιοι πραγματοποιούν έρευνα αγοράς -στην οποία έρευνα δεν λογίζονται ως επιλογή οι δημόσιες ΣΑΕΚ- και επισκέπτονται διαφορετικές ΣΑΕΚ προτού καταλήξουν σε ποια θα φοιτήσουν».

iv) Υφίσταται σαφής διαφορά στο επίπεδο της διασύνδεσης με την αγορά εργασίας που προσφέρουν οι ιδιωτικές ΣΑΕΚ σε σχέση με τις δημόσιες[290]. Σε αντίθεση με όσα ισχυρίζεται η γνωστοποιούσα, μια σειρά ανταγωνιστών αναφέρει ότι η διασύνδεση με την αγορά εργασίας είναι καλύτερη στην περίπτωση των ιδιωτικών ΣΑΕΚ. Όπως αναφέρει η […][291] «*η πρακτική άσκηση στα ιδιωτικά γίνεται αμέσως και σε εταιρείες συνεργαζόμενες με το ΣΑΕΚ*», ενώ η […][292] υποστηρίζει ότι «*αν και οι δύο τύποι ΣΑΕΚ αποσκοπούν στην επαγγελματική κατάρτιση, ωστόσο, οι ιδιωτικές ΣΑΕΚ εστιάζουν περισσότερο σε ειδικότητες υψηλής ζήτησης και συνεργασίες με την αγορά εργασίας*» και θεωρεί επίσης ότι οι σπουδαστές «*επιλέγουν ιδιωτικές ΣΑΕΚ για ταχύτερη ένταξη στην αγορά εργασίας, λόγω των συνεργασιών τους και της πρακτικής εκπαίδευσης*.».

v) Υφίσταται ανταγωνισμός των ιδιωτικών ΣΑΕΚ μεταξύ τους μέσα από στρατηγικές μάρκετινγκ (διαφήμιση και προώθηση). Οι ανταγωνιστικές πρακτικές των ιδιωτικών ΣΑΕΚ ωστόσο δεν επεκτείνονται και απέναντι στις δημόσιες ΣΑΕΚ, αλλά περιορίζονται μόνο μεταξύ των ιδιωτικών. Όπως αναφέρει η […] η «*συγκρότηση οργανωμένων τμημάτων ενημέρωσης υποψήφιων σπουδαστών, η θέσπιση «σκληρών» πωλησιακών διαδικασιών για την προσέλκυση και εγγραφή σπουδαστών, η εξαιρετικά υψηλή διαφημιστική επένδυση με επταψήφιες δαπάνες ετησίως από κάθε έναν εκ των τριών-τεσσάρων βασικών «παικτών» συνθέτουν μια εικόνα αγοράς που ουδεμία σχέση έχει με αυτή των δημοσίων ΣΑΕΚ παρά μόνο κατ' όνομα*». «*Οι δημόσιες ΣΑΕΚ απορροφούν δεδομένο αριθμό σπουδαστών σε κάθε ακαδημαϊκό έτος, ο οποίος προκύπτει από τις επιλογές στα μηχανογραφικά των υποψηφίων φοιτητών χωρίς να επικρατούν συνθήκες ελεύθερου ανταγωνισμού σε αυτή τη διαδικασία. Οι ιδιωτικές ΣΑΕΚ λειτουργούν στην ελεύθερη αγορά εκπαιδευτικών υπηρεσιών και προσελκύουν σπουδαστές με εντελώς διαφορετικούς όρους από τις δημόσιες ΣΑΕΚ. Πρόκειται για παροχή μιας τυπικά πανομοιότυπης υπηρεσίας σε ουσιαστικά διαφορετικές αγορές που «δεν ανταγωνίζονται» μεταξύ τους*» ενώ αναφέρει περαιτέρω ότι οι «*υποψήφιοι πραγματοποιούν έρευνα αγοράς -στην οποία έρευνα δεν λογίζονται ως επιλογή οι δημόσιες ΣΑΕΚ- και επισκέπτονται διαφορετικές ΣΑΕΚ προτού καταλήξουν σε ποια θα φοιτήσουν. Το αυτό πιστοποιούν οι σημαντικές επενδύσεις των ιδιωτικών ΣΑΕΚ σε υπηρεσίες προώθησης και προβολής*[293]». Κατά την άποψη της […][294] «*ενώ τόσο οι δημόσιες όσο και οι ιδιωτικές ΣΑΕΚ λειτουργούν υπό κρατική εποπτεία και τους ίδιους κανόνες, οι δημόσιες ΣΑΕΚ δρουν με περιορισμένο βαθμό ευελιξίας και δυνατότητα ανταγωνιστικής*

[290] Ήτοι από 10 ανταγωνίστριες: […] (9194/05.12.2024), […] (7889/29.10.2024), […] (8688/18.11.2024), […] (8093/04.11.2024), […] (9479/13.12.2024), […] (8255/06.11.2024), […] (9228/06.12.2024), […] (9489/13.12.2024), […] (9527/16.12.2024) και […] (9459/13.12.2024)

[291] Βλ. υπ' αριθ. πρωτ. 518/21.1.2025 απαντητική επιστολή της εταιρείας.

[292] Βλ. υπ' αριθ. πρωτ. 9489/13.12.2024 απαντητική επιστολή της εταιρείας.

[293] Βλ. υπ' αριθ. πρωτ. 7681/21.10.2024 απαντητική επιστολή της εταιρείας. Η εταιρεία προσκόμισε πίνακα με το ύψος των GRPs στον οποίο περιλαμβάνονται 7 ΣΑΕΚ με την μεγαλύτερη διαφημιστική κάλυψη όπως και το ποσοστό του GRP (Gross Rating Points) ήτοι, με σειρά κατάταξης οι ΟΜΗΡΟΣ, ΔΕΛΤΑ, ΑΚΜΗ, ΣΒΙΕ, ΑΛΦΑ ΑΚΤΟ και NEW MEDIA STUDIES.

[294] Βλ. υπ' αριθ. πρωτ. 7479/13.12.2024 απαντητική επιστολή της εταιρείας καθώς και συναφείς απαντήσεις των εταιρειών […] (9476/13.12.2024), […] (9376/11.12.2024) και […] (9489/13.12.2024).

διαφοροποίησης. Αντίθετα, οι ιδιωτικές ΣΑΕΚ ανταγωνίζονται σε ένα πιο δυναμικό περιβάλλον, με έμφαση στην καινοτομία και την εξατομίκευση. Αυτή η διάρθρωση της προσφοράς και της ζήτησης ενισχύει τη διάκριση μεταξύ των δύο αγορών». «*Οι ιδιωτικές ΣΑΕΚ προσελκύουν εκείνους που θεωρούν τα δίδακτρα μια επένδυση για την απόκτηση ποιοτικότερων υπηρεσιών, καθώς τα πτυχία των ιδιωτικών ΣΑΕΚ έχουν μεγαλύτερο κύρος στην ευρύτερη αγορά εργασίας, λόγω και της ισχύος του εμπορικού τους σήματος*». Συναφώς, κατά την […][295] «*η είσοδος* [σε δημόσιες ΣΑΕΚ] … *έχει απλοποιηθεί μέσα από μηχανογραφικό που κάνουν οι απόφοιτοι Λυκείου. Σε αντίθεση τα ιδιωτικά ΣΑΕΚ χρεώνουν δίδακτρα και προσπαθούν μέσα από διαφημίσεις, και επενδύσεις εξοπλισμού, να προσελκύσουν νέους σπουδαστές.*» Τέλος η […][296] αναφέρει ότι ιδιωτικές και δημόσιες ΣΑΕΚ διαφοροποιούνται και με βάση «*τη χρήση και τις στρατηγικές μάρκετινγκ*». Με τις απόψεις των ανταγωνιστριών επιχειρήσεων συνηγορεί και συμπέρασμα του εσωτερικού εγγράφου Σχετικό 10 (Ιούλιος 2024) που προσκόμισε η ίδια η γνωστοποιούσα, το οποίο αναφέρει ότι […][297].

vi) Υφίστανται δύο διακριτές κατηγορίες υποψήφιων σπουδαστών που απευθύνονται σε δημόσιες και ιδιωτικές ΣΑΕΚ αντίστοιχα. Κατά την άποψη της […][298] υπάρχουν φοιτητές οι οποίοι «*εξ αρχής έχουν αποφασίσει ότι θα πάνε σε ιδιωτικά ΣΑΕΚ γιατί θέλουν υψηλής ποιότητας εξοπλισμό και παροχές και άτομα που θα κατευθυνθούν απευθείας σε δημοσιά ΣΑΕΚ γιατί δεν θέλουν να πληρώσουν δίδακτρα*». Η […][299] θεωρεί ότι «*οι υποψήφιοι σπουδαστές που έρχονται σε ιδιωτικές σχολές έχουν αποφασίσει να σπουδάσουν στην ιδιωτική εκπαίδευση*». Ως προς τους σπουδαστές που προτιμούν τις δημόσιες ΣΑΕΚ η […][300] διευκρινίζει ότι η «*πλειοψηφία των υποψηφίων σπουδαστών, εάν δεν βρουν θέση στα δημόσια ΣΑΕΚ τότε απευθύνονται στα δημόσια ΕΠΑΛ ή στις Σχολές μαθητείας του τέως ΟΑΕΔ*» ενώ η […][301] υποστηρίζει ότι ορισμένοι σπουδαστές «*μπορεί να επιλέξουν Ιδιωτικές ΣΑΕΚ για επιπλέον παροχές, όπως καλύτερες εγκαταστάσεις, σύγχρονο εξοπλισμό, ή αυξημένες ευκαιρίες σύνδεσης με την αγορά εργασίας*». Περαιτέρω, κατά την άποψη της […][302] *Η προσέγγισή τους* [σσ. των ιδιωτικών ΣΑΕΚ] *είναι προσανατολισμένη στη δημιουργία προστιθέμενης αξίας για τον σπουδαστή, προσφέροντας περισσότερες δυνατότητες επαγγελματικής εξέλιξης*» και συνεχίζει αναφέροντας ότι οι «*δημόσιες ΣΑΕΚ θεωρούνται μια προσιτή επιλογή βασικής κατάρτισης, ενώ, οι ιδιωτικές ΣΑΕΚ είναι αντιληπτές στη συνείδηση του καταναλωτή ως μια διαφοροποιημένη υπηρεσία που προσφέρει πρόσθετες παροχές, όπως εξειδικευμένη εκπαίδευση και προσανατολισμό στην αγορά εργασίας, καθιστώντας την πιο κατάλληλη για όσους επιδιώκουν ανώτερη ποιότητα και επαγγελματικές ευκαιρίες*». Τέλος η […][303] αναφέρει ότι οι «*υποψήφιοι σπουδαστές μπορεί να επιλέγουν ιδιωτική ΣΑΕΚ για πιο εξειδικευμένα προγράμματα ή δημόσια για ευκολότερη πρόσβαση*».

[295] Βλ. υπ' αριθ. πρωτ. 7889/29.10.2024 απαντητική επιστολή της εταιρείας.
[296] Βλ. υπ' αριθ. πρωτ. 7936/30.10.2024 απαντητική επιστολή της εταιρείας.
[297] Βλ. γνωστοποίηση, εσωτερικό έγγραφο Σχετικό 10 (Ιούλιος 2024): […].
[298] Βλ. υπ' αριθ. πρωτ. 7889/29.10.2024 απαντητική επιστολή της εταιρείας.
[299] Βλ. υπ' αριθ. πρωτ. 7648/18.10.2024 απαντητική επιστολή της εταιρείας.
[300] Βλ. υπ' αριθ. πρωτ. 7707/21.10.2024 απαντητική επιστολή της εταιρείας.
[301] Βλ. υπ' αριθ. πρωτ. 8093/04.11.2024 απαντητική επιστολή της εταιρείας.
[302] Βλ. υπ' αριθ. πρωτ. 7479/13.12.2024 απαντητική επιστολή της εταιρείας.
[303] Βλ. υπ' αριθ. πρωτ. 7681/21.10.2024 απαντητική επιστολή της εταιρείας.

123. Μόλις τρεις ΣΑΕΚ, διατυπώνουν την άποψη ότι η αγορά μεταλυκειακής επαγγελματικής κατάρτισης μέσω ΣΑΕΚ είναι ενιαία. Ειδικότερα η […][304] θεωρεί ότι η αγορά είναι ενιαία διότι «*τα ιδιωτικά ΣΑΕΚ λαμβάνουν υπόψη τους τις ειδικότητες που λειτουργούν τα δημόσια ώστε να κινηθούν ανάλογα και να διαμορφώσουν το δικό τους χαρτοφυλάκιο ειδικοτήτων*», η […][305] θεωρεί ότι «*προσφέρουν εναλλάξιμη υπηρεσία παροχής κατάρτισης οι δημόσιες και ιδιωτικές ΣΑΕΚ*» ενώ τέλος η […][306] βασίζει την άποψή της στο γεγονός ότι «*τυχαίνει συχνά να υπάρχει ενδιαφέρον από σπουδαστές δημόσιων ΣΑΕΚ να συνεχίσουν τη φοίτησή τους σε ιδιωτική ΣΑΕΚ*». Ο ισχυρισμός της γνωστοποιούσας υπό παρ. 104 ανωτέρω ότι από τις εν λόγω απαντήσεις προκύπτει ότι η αγορά είναι ενιαία δεν μπορεί να γίνει δεκτός. Τούτο διότι αφενός πρόκειται για μόλις τρεις εταιρείες που έχουν τη σχετική άποψη σε σύνολο 26 εταιρειών, η συντριπτική πλειοψηφία των οποίων υποστηρίζει το αντίθετο, αφετέρου οι απόψεις τους δεν στοιχειοθετούνται από τα λοιπά στοιχεία του φακέλου. Αντιθέτως, η πρώτη εταιρεία αναφέρει σε επόμενη απάντησή της ότι τα δίδακτρα στο μεγαλύτερο ποσοστό θεωρούνται υψηλά και μπορεί να λειτουργήσουν αποτρεπτικά για τη φοίτηση σε ιδιωτική ΣΑΕΚ, γεγονός το οποίο συνηγορεί υπέρ της διάκρισης των αγορών. Εξάλλου, όπως προαναφέρθηκε, και από το μοναδικό εσωτερικό έγγραφο που προσκόμισε η γνωστοποιούσα προκύπτει το ακριβώς αντίθετο, ότι δηλαδή […]. Συναφώς, ο λόγος που προβάλλει η […] είναι και αβάσιμος καθώς, όπως αναλύεται και κατωτέρω υπό παρ. 126 επ., οι μετεγγραφές σπουδαστών από δημόσιες ΣΑΕΚ είναι στις περισσότερες περιπτώσεις πάρα πολύ λίγες ή μηδενικές και κατά κανόνα αποτελούν ασήμαντο ποσοστό των εγγεγραμμένων σπουδαστών της κάθε ιδιωτικής ΣΑΕΚ. Η ίδια, δε, εταιρεία που προβάλλει τον σχετικό λόγο, κατά την 5ετία 2019-2023 είχε μόλις μία μετεγγραφή από δημόσια ΣΑΕΚ, ενώ παράλληλα στην απάντησή της αναφέρει ότι το ύψος των διδάκτρων παίζει ρόλο στην επιλογή του καταναλωτή, τα οποία αντισταθμίζονται από την ποιότητα των υπηρεσιών μιας ιδιωτικής ΣΑΕΚ, το υψηλό επίπεδο των εγκαταστάσεων, των εκπαιδευτών, τη διασύνδεση με την αγορά εργασίας.

Η αποτρεπτικότητα του ύψους των διδάκτρων

124. Σε συνέχεια του ισχυρισμού της γνωστοποιούσας ότι το ύψος των διδάκτρων στις ιδιωτικές ΣΑΕΚ δεν είναι υψηλό και συνεπώς ικανό να αποτρέψει την φοίτηση σε αυτά, η Υπηρεσία απεύθυνε ερώτημα προς τις ανταγωνίστριες των μερών, ζητώντας την άποψή τους για το αν το ύψος των διδάκτρων για την φοίτηση σε ιδιωτική ΣΑΕΚ θεωρείται στη συνείδηση των υποψήφιων σπουδαστών και των οικογενειών τους χαμηλό και αν είναι ικανό να τους αποτρέψει από το να φοιτήσουν σε αυτές, δεδομένης της ύπαρξης των δημόσιων ΣΑΕΚ.

125. Από τις απαντήσεις των επιχειρήσεων του κλάδου δεν μπορεί να αποκλειστεί ότι το ύψος των διδάκτρων των ιδιωτικών ΣΑΕΚ είναι αποτρεπτικό για τη φοίτηση σε αυτές. Ειδικότερα από τις 36 ΣΑΕΚ που απάντησαν στη σχετική ερώτηση, σαφή άποψη επί του θέματος εξέφρασαν οι 26[307]

[304] Βλ. υπ' αριθ. πρωτ. 7424/14.10.2024 απαντητική επιστολή της εταιρείας.
[305] Βλ. υπ' αριθ. πρωτ. 9805/23.12.2024 απαντητική επιστολή της εταιρείας.
[306] Βλ. υπ' αριθ. πρωτ. 9931/27.12.2024 απαντητική επιστολή της εταιρείας.
[307] Οι επιχειρήσεις […] (7648/18.10.2024), […] (7544/16.10.2024), […] (9147/04.12.2024), […] (9408/12.12.2024), […] (9637/18.12.2024), […] (9928/27.12.2024), […] (9663/18.12.2024), […] (9527/16.12.2024), […] (9416/12.12.2024), […] (9479/13.12.2024) και […] (234/14.1.2025), αν και απάντησαν (σε κάποιες δε εκ των περιπτώσεων εκτενώς) την σχετική ερώτηση, δεν κατέληξαν για το αν τελικά τα δίδακτρα

ΣΑΕΚ. Οι απόψεις των εν λόγω ανταγωνιστών είναι μοιρασμένες, με τις 14 επιχειρήσεις[308] να απαντούν ότι τα δίδακτρα αποτελούν μάλλον αποτρεπτικό παράγοντα και τις 12 επιχειρήσεις[309] να απαντούν ότι τα δίδακτρα δεν είναι αποτρεπτικά για τη φοίτηση σε ιδιωτικές ΣΑΕΚ.

Οι μετεγγραφές σπουδαστών μεταξύ δημοσίων και ιδιωτικών ΣΑΕΚ

126. Όπως αναφέρεται ανωτέρω, η γνωστοποιούσα, προκειμένου να ενισχύσει το επιχείρημα ότι η ύπαρξη διδάκτρων στις ιδιωτικές ΣΑΕΚ δεν είναι επαρκές κριτήριο για τον διαχωρισμό της αγοράς, ισχυρίστηκε ότι υπάρχουν μετεγγραφές σπουδαστών από δημόσιες ΣΑΕΚ σε ιδιωτικές. Στο πλαίσιο της έρευνας που διεξήγαγε η Υπηρεσία, απεύθυνε σχετικό ερώτημα προς τις ιδιωτικές ΣΑΕΚ σχετικά με τον αριθμό των μετεγγραφών από δημόσιες ΣΑΕΚ στη ΣΑΕΚ που λειτουργούν και το αντίστροφο. Αντίστοιχο ερώτημα τέθηκε και προς τα πέντε Υπουργεία[310], υπό την εποπτεία των οποίων λειτουργούν οι δημόσιες ΣΑΕΚ.

127. Ειδικότερα, βάσει των απαντήσεων των ιδιωτικών ΣΑΕΚ όσον αφορά στις μετεγγραφές από τις ιδιωτικές ΣΑΕΚ προς δημόσιες, από το σύνολο των 34 ΣΑΕΚ[311] που ήταν σε θέση να παράσχουν συγκεκριμένο αριθμό μετεγγραφών, στις 25 εξ αυτών πραγματοποιήθηκε την πενταετία 2019 – 2023 κατά μέγιστο όρο μια μετεγγραφή ανά έτος προς δημόσια ΣΑΕΚ. Περισσότερες μετεγγραφές πραγματοποιήθηκαν μόνο από τις μεγάλες ΣΑΕΚ, οι οποίες, ωστόσο, έχουν και πολλαπλάσιο αριθμό σπουδαστών σε σχέση με τις υπόλοιπες. Σε αυτές ο μέσος όρος των μετεγγραφών κυμαίνεται από […] έως […] κατ' έτος. Σημειώνεται ότι, για τις 32 από τις 34 ιδιωτικές ΣΑΕΚ, το ποσοστό των μετεγγραφών προς δημόσιες ΣΑΕΚ, στο σύνολο των σπουδαστών κάθε ιδιωτικής ΣΑΕΚ[312], ήταν κάτω από 1% (ανεξαρτήτων μεγέθους της ΣΑΕΚ).

128. Αντίστοιχα, ο αριθμός των μετεγγραφών από δημόσιες ΣΑΕΚ προς τις ιδιωτικές ΣΑΕΚ δεν είναι σημαντικός. Ειδικότερα από το σύνολο των 35 ΣΑΕΚ[313] που ήταν σε θέση να παράσχουν

είναι ικανά να αποτρέψουν την φοίτηση σε ιδιωτική ΣΑΕΚ. Το […,] δεδομένου ότι δεν δραστηριοποιείται στην αγορά, δεν εξέφρασε άποψη.

[308] [] (7900/29.10.2024), […] (7931/30.10.2024), […] (7707/21.10.2024), […] (7424/14.10.2024), […] (7689/21.10.2024), […] (8093/04.11.2024), […] (9482/13.12.2024), […] (9376/11.12.2024), […] (9489/13.12.2024), […] (9668/18.12.2024), […] (9416/12.12.2024), […] (9459/13.12.2024), […] (9801/23.12.2024), και […] (1353/13.02.2025).

[309] […] (9194/05.12.2024), […] (7681/21.10.2024), […] (7889/29.10.2024), […] (8688/18.11.2024), […] (7648/18.10.2024), […] (7936/30.10.2024), […] (8153/04.11.2024), […] (8255/06.11.2024), […] (9408/12.12.2024), […] (9805/23.12.2024), […] (9931/27.12.2024) και […] (679/27.1.2025).

[310] Πρόκειται για τα Υπουργεία Παιδείας, Τουρισμού ,Υγείας, τη ΔΥΠΑ του Υπουργείου Εργασίας και τον ΕΛΓΟ-ΔΗΜΗΤΡΑ του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης

[311] ΑΚΜΗ, ΔΕΛΤΑ (για τελευταία τριετία), […] (9194/05.12.2024), […] (7681/21.10.2024), […] (1353/13.02.2025), […] (7900/29.10.2024), […] (8153/04.11.2024), […] (9489/13.12.2024), […] (8688/18.11.2024), […] (7936/30.10.2024), […] (7889/29.10.2024), […] (679/27.1.2025), […] (9928/27.12.2024), […] (9479/13.12.2024), […] (7648/18.10.2024), […] (9416/12.12.2024), […] (8255/06.11.2024), […] (9931/27.12.2024), […] (9668/18.12.2024), […] (7544/16.10.2024), […] (9408/12.12.2024), […] (9805/23.12.2024), […] (9459/13.12.2024), […] (9665/18.12.2024), […] (9482/13.12.2024), […] (9663/18.12.2024), […] (234/14.1.2025), […] (9637/18.12.2024), […] (8093/04.11.2024), […] (9801/23.12.2024), […] (9376/11.12.2024), […] (7689/21.10.2024), […] (9228/06.12.2024) και […] (9527/16.12.2024).

[312] Η εταιρεία […] (8153/04.11.2024) κατά δήλωσή της έχει ποσοστό μετεγγραφών προς και από ιδιωτικές ΣΑΕΚ της τάξης του […]%.

[313] ΑΚΜΗ, ΔΕΛΤΑ (για τελευταία τριετία), […] (9194/05.12.2024), […] (7681/21.10.2024), […] (1353/13.02.2025), […] (7900/29.10.2024), […] (8153/04.11.2024), […] (9489/13.12.2024), […]

συγκεκριμένο αριθμό μετεγγραφών, στις 27 εξ αυτών πραγματοποιήθηκαν κατά μέγιστο όρο […] μετεγγραφές ανά έτος από δημόσια ΣΑΕΚ. Περισσότερες μετεγγραφές από δημόσιες ΣΑΕΚ πραγματοποιήθηκαν στην περίπτωση, και πάλι, των μεγάλων ιδιωτικών ΣΑΕΚ. Σε αυτές ο μέσος όρος των μετεγγραφών κυμαίνεται από […] έως […] κατ' έτος. Σημειώνεται ότι, για τις 34 από τις 35 ιδιωτικές ΣΑΕΚ, το ποσοστό των μετεγγραφών από δημόσιες ΣΑΕΚ, στο σύνολο των σπουδαστών κάθε ιδιωτικής ΣΑΕΚ, ήταν κάτω από 2% (ανεξαρτήτως μεγέθους της ΣΑΕΚ).

129. Η ίδια εικόνα προκύπτει και από τα συγκεντρωτικά μεγέθη που προσκομίστηκαν από τέσσερα Υπουργεία[314]. Ειδικότερα, από το σύνολο των ΣΑΕΚ που λειτουργούν υπό την αιγίδα τόσο του Υπουργείου Παιδείας (128 ΣΑΕΚ) όσο και του Υπουργείου Υγείας (48 ΣΑΕΚ), οι μετεγγραφές (προς και από ιδιωτικές ΣΑΕΚ) δεν ξεπερνούν το 0,5% των εγγεγραμμένων σπουδαστών, για κανένα έτος της εξεταζόμενης πενταετίας[315]. Από τις ΣΑΕΚ που εποπτεύονται από το Υπουργείο Τουρισμού έχουν πραγματοποιηθεί, την τελευταία πενταετία, μόλις […] μετεγγραφές προς ιδιωτικές ΣΑΕΚ και […] από ιδιωτική ΣΑΕΚ. Τέλος, από τις ΣΑΕΚ του ΕΛΓΟ ΔΗΜΗΤΡΑ δεν έχει πραγματοποιηθεί έως σήμερα καμία μετεγγραφή σπουδαστών σε ιδιωτική ΣΑΕΚ και το αντίστροφο[316].

V.1.1.1.2.2 Η Δημοσκόπηση Ε.Α.

Εναλλαξιμότητα μεταξύ δημόσιων και ιδιωτικών ΣΑΕΚ.

130. Με βάση τα αποτελέσματα της δημοσκόπησης που διενήργησε η Υπηρεσία μέσω εταιρείας δημοσκοπήσεων, η συντριπτική πλειοψηφία των φοιτούντων/αποφοίτων σε δημόσια ΣΑΕΚ (71%) απάντησε ότι, αν δεν ήταν δυνατή η φοίτηση σε δημόσια ΣΑΕΚ, θα επέλεγε να φοιτήσει αλλού ή δεν θα φοιτούσε κάπου αλλού, ενώ μόλις το 22% των αποφοίτων και των φοιτούντων σε δημόσια ΣΑΕΚ δήλωσε ότι θα φοιτούσε σε ιδιωτική ΣΑΕΚ. Αντίστοιχα, από τους δυνητικούς σπουδαστές, ποσοστό 65% απάντησε ότι θα επέλεγε να φοιτήσει αλλού και όχι σε ιδιωτική ΣΑΕΚ ή δεν θα φοιτούσε καθόλου, ενώ 30% απάντησε ότι θα φοιτούσε σε ιδιωτική ΣΑΕΚ. Ειδικότερα, το 71% των αποφοίτων δημοσίων ΣΑΕΚ απάντησαν ότι στην περίπτωση που δεν ήταν δυνατή η φοίτηση σε δημόσια ΣΑΕΚ δεν θα φοιτούσαν σε ιδιωτική ΣΑΕΚ, αλλά είτε θα επέλεγαν κάποιον άλλο φορέα κατάρτισης (30%) είτε δεν θα σπούδαζαν κάπου (41%). Το αντίστοιχο ποσοστό για τους φοιτούντες ανέρχεται σε 72% [άλλο φορέα κατάρτισης (40%) - δεν θα σπούδαζαν κάπου (32%)] και για τους δυνητικούς σπουδαστές σε 65% [άλλο φορέα κατάρτισης (39%) - δεν θα σπούδαζαν κάπου (26%)]. Από τα ανωτέρω, έπεται ότι για τους περισσότερους σπουδαστές σε δημόσιες

(8688/18.11.2024), […] (7936/30.10.2024), […] (7889/29.10.2024), […] (679/27.1.2025), […] (9928/27.12.2024), […] (9479/13.12.2024), […] (7648/18.10.2024), […] (9416/12.12.2024), […] (8255/06.11.2024), […] (9931/27.12.2024), […] (9668/18.12.2024), […] (7544/16.10.2024), […] (9408/12.12.2024), […] (9805/23.12.2024), […] (9459/13.12.2024), […] (9665/18.12.2024), […] (9482/13.12.2024), […] (9663/18.12.2024), […] (234/14.1.2025), […] (9637/18.12.2024), […] (8093/04.11.2024), […] (9801/23.12.2024), […] (9376/11.12.2024), […] (7931/30.10.2024), […] (7689/21.10.2024), […] (9228/06.12.2024) και […] (9527/16.12.2024).

[314] Η ΔΥΠΑ (φορέας εποπτευόμενος από το Υπουργείο Εργασίας) δεν μπόρεσε να παράσχει ακριβή νούμερα ή προσέγγιση μετεγγραφών για την εξεταζόμενη πενταετία (υπ' αριθ. πρωτ. 9996/31.12.2024 απαντητική επιστολή του φορέα).

[315] Με εξαίρεση το ποσοστό των μετεγγραφών από ιδιωτική σε δημόσια ΣΑΕΚ το 2021, το οποίο ανήλθε σε 0,83%.

[316] Υπ' αριθ. πρωτ. 9956/30.12.2024 απαντητική επιστολή του φορέα.

ΣΑΕΚ, η φοίτηση σε ιδιωτική ΣΑΕΚ δεν αποτελεί κατά κανόνα εναλλάξιμη επιλογή, καθώς συνολικό ποσοστό 71% των αποφοίτων και φοιτούντων σε δημόσιες ΣΑΕΚ δεν θα επέλεγαν να φοιτήσουν σε ιδιωτική ΣΑΕΚ, ενώ το αντίστοιχο ποσοστό για τους δυνητικούς σπουδαστές ανέρχεται σε 65%. Το ανωτέρω συμπέρασμα συνάδει και με την απάντηση της ιδιωτικής ΣΑΕΚ, […][317], η οποία αναφέρει ότι οι σπουδαστές οι οποίοι δεν θα μπορέσουν να σπουδάσουν σε δημόσια ΣΑΕΚ θα στραφούν σε άλλες δημόσιες δομές, όπως τα ΕΠΑΛ και τις σχολές μαθητείας του ΟΑΕΔ (πλέον ΔΥΠΑ).

131. Αντίστροφα, συνολικά το 54% των αποφοίτων και φοιτούντων σε ιδιωτικές ΣΑΕΚ απάντησαν ότι δεν θα επέλεγαν να φοιτήσουν σε δημόσια ΣΑΕΚ (είτε θα επέλεγαν να φοιτήσουν κάπου άλλου είτε δεν θα φοιτούσαν πουθενά), σε περίπτωση που δεν ήταν δυνατή η φοίτησή τους σε ιδιωτική ΣΑΕΚ. Ειδικότερα, το 51% των αποφοίτων ιδιωτικών ΣΑΕΚ απάντησαν ότι, στην περίπτωση που δεν ήταν δυνατή η φοίτηση σε ιδιωτική ΣΑΕΚ, δεν θα φοιτούσαν σε δημόσια ΣΑΕΚ, αλλά είτε θα επέλεγαν κάποιον άλλο φορέα κατάρτισης (35%) είτε δεν θα σπούδαζαν κάπου (16%). Το αντίστοιχο ποσοστό για τους φοιτούντες ανέρχεται σε 59% [άλλο φορέα κατάρτισης (45%) - δεν θα σπούδαζαν κάπου (14%)] και για τους δυνητικούς σπουδαστές σε 55% [άλλο φορέα κατάρτισης (37%) - δεν θα σπούδαζαν κάπου (18%)]. Λιγότεροι από τους μισούς αποφοίτους και φοιτούντες σε ιδιωτικές ΣΑΕΚ, ήτοι συνολικά ποσοστό 42% [απόφοιτοι (46%) και φοιτούντες (38%)], δήλωσε ότι θα φοιτούσε σε δημόσια ΣΑΕΚ, αν δεν ήταν δυνατή η φοίτηση σε ιδιωτική. Το αντίστοιχο ποσοστό για τους δυνητικούς σπουδαστές ανέρχεται σε 41%. Αν και περισσότεροι σπουδαστές σε ιδιωτικές ΣΑΕΚ, στην υποθετική περίπτωση που δεν ήταν δυνατή η φοίτησή τους σε αυτές, θα ήταν διατεθειμένοι να σπουδάσουν σε δημόσια ΣΑΕΚ από ό,τι το αντίστροφο, παρόλα αυτά και σε αυτή την περίπτωση, η φοίτηση σε δημόσια ΣΑΕΚ δεν αποτελεί κατά κανόνα εναλλάξιμη επιλογή, παρά μόνο για 4 στους 10 δυνητικούς σπουδαστές. Το εν λόγω συμπέρασμα συνάδει και με τις προαναφερθείσες απαντήσεις των ανταγωνιστών ως προς την διάκριση της αγοράς μεταξύ δημοσίων και ιδιωτικών ΣΑΕΚ οι οποίοι αναφέρουν ότι οι σπουδαστές των ιδιωτικών ΣΑΕΚ έχουν αποφασίσει να σπουδάσουν στην ιδιωτική εκπαίδευση και έχουν εξ αρχής αποφασίσει ότι θα σπουδάσουν σε αυτές τις σχολές.

Επίπεδο παρεχόμενων υπηρεσιών

132. Το μεγαλύτερο ποσοστό συνολικά των φοιτούντων και αποφοίτων ΣΑΕΚ, δημόσιων και ιδιωτικών (41%) εκτιμά ότι το επίπεδο παρεχόμενων υπηρεσιών κατάρτισης είναι ίδιο/περίπου το ίδιο μεταξύ ιδιωτικών και δημοσίων ΣΑΕΚ. Από το ποσοστό του 41% που απάντησαν κατ' αυτό τον τρόπο, ποσοστό 67,3% προέρχεται από δημόσιες ΣΑΕΚ και ποσοστό 32,7% προέρχεται από ιδιωτικές ΣΑΕΚ, ήτοι πρόκειται κατά πλειοψηφία για σπουδαστές οι οποίοι επέλεξαν να φοιτήσουν σε δημόσια ΣΑΕΚ. Αντίθετα, ποσοστό 34% θεωρεί ότι το επίπεδο των υπηρεσιών είναι ανώτερο στις ιδιωτικές ΣΑΕΚ, ενώ ποσοστό σχεδόν υποδιπλάσιο, ήτοι 18% θεωρεί ότι είναι ανώτερο στις δημόσιες σχολές. Από όσους θεωρούν ανώτερες τις ιδιωτικές ΣΑΕΚ, ως βασικοί λόγοι υπεροχής αυτών αναφέρονται σε πολύ μεγάλο ποσοστό (67%) το επίπεδο των εγκαταστάσεων και το επίπεδο διδασκαλίας, ενώ επίσης με μεγάλο ποσοστό (57%) αναφέρεται η καλύτερη διασύνδεση με την αγορά εργασίας, ενώ ακολουθούν η ποικιλία ειδικοτήτων (36%) και το κύρος (35%). Αντίστοιχα,

[317] Βλ. υπ' αριθ. πρωτ. 7707/21.10.2024 απαντητική επιστολή της εταιρείας.

ως βασικός λόγος υπεροχής των δημοσίων ΣΑΕΚ, από όσους θεωρούν ανώτερες τις δημόσιες ΣΑΕΚ, αναφέρεται ομοίως με πολύ μεγάλο ποσοστό (61%) το επίπεδο διδασκαλίας, ενώ ακολουθούν με μικρότερα ποσοστά η διασύνδεση με την αγορά εργασίας (40%),το κύρος (39%), η ποικιλία ειδικοτήτων (32%) και το επίπεδο των εγκαταστάσεων (20%).

133. Περαιτέρω, και ειδικότερα εντός του πληθυσμού των φοιτούντων σε ΣΑΕΚ, το μεγαλύτερο ποσοστό (43%) εκτιμά ότι το επίπεδο παρεχόμενων υπηρεσιών κατάρτισης είναι ίδιο/περίπου το ίδιο, είτε η σχολή είναι δημόσια, είτε ιδιωτική. Από το ποσοστό του 43% που έχει αυτήν την άποψη, το 74,7% προέρχεται από φοιτούντες σε δημόσιες ΣΑΕΚ και 25,3% προέρχεται από όσους φοιτούν σε ιδιωτικές ΣΑΕΚ. Ελαφρώς μικρότερο, αλλά σημαντικό ποσοστό των φοιτούντων (38%) συμμερίζεται την άποψη ότι το επίπεδο είναι ανώτερο στις ιδιωτικές ΣΑΕΚ, ενώ μόλις το 15% θεωρεί ότι οι παρεχόμενες υπηρεσίες είναι ανώτερες στις δημόσιες σχολές. Ως κυριότερος λόγος υπεροχής των ιδιωτικών σχολών καταγράφεται το προσφερόμενο επίπεδο διδασκαλίας (71%), ενώ ακολουθούν το επίπεδο των εγκαταστάσεων και η διασύνδεση με την αγορά εργασίας (57%). Η σχετική λίστα συμπληρώνεται από την αίσθηση περί μεγαλύτερου κύρους και την προσφερόμενη ποικιλία ειδικοτήτων. Σε μια παρόμοια, αλλά όχι ευθέως ανάλογη εικόνα, μεταξύ όσων θεωρούν ότι οι παρεχόμενες υπηρεσίες επαγγελματικής κατάρτισης είναι ανώτερες στις δημόσιες ΣΑΕΚ, ως ο κυριότερος λόγος αποτυπώνεται το επίπεδο διδασκαλίας (64%), με τη δεύτερη θέση να καταλαμβάνει (αναβαθμισμένη σε αυτή την περίπτωση) η αίσθηση περί μεγαλύτερου κύρους (55%) των δημοσίων ΣΑΕΚ. Λιγότερο συχνά προβάλλονται λόγοι, όπως η καλύτερη διασύνδεση με την αγορά εργασίας [36%], το καλύτερο επίπεδο εγκαταστάσεων [18%] και τέλος, η ποικιλία των ειδικοτήτων [12%].

134. Σε αντιστοιχία με τους φοιτούντες, έτσι και στην περίπτωση των αποφοίτων, το μεγαλύτερο ποσοστό (39%) εκτιμάει ότι το επίπεδο παρεχόμενων υπηρεσιών επαγγελματικής κατάρτισης είναι περίπου το ίδιο, είτε η σχολή είναι δημόσια, είτε ιδιωτική. Από το ποσοστό του 39% που έχει αυτήν την άποψη, το 61,5% προέρχεται από φοιτούντες σε δημόσιες ΣΑΕΚ και 38,5% προέρχεται από όσους φοιτούν σε ιδιωτικές ΣΑΕΚ. Αντιστοίχως, και σε αυτή την περίπτωση των αποφοίτων, όσοι θεωρούν ότι το επίπεδο υπηρεσιών επαγγελματικής κατάρτισης είναι ανώτερο στις ιδιωτικές ΣΑΕΚ (31%) υπερτερούν ποσοτικά έναντι όσων ισχυρίζονται ότι είναι ανώτερο στις δημόσιες ΣΑΕΚ (20%). Ως βασικότερος λόγος υπεροχής των ιδιωτικών σχολών καταγράφεται το προσφερόμενο επίπεδο εγκαταστάσεων (76%), ενώ ακολουθεί με 64% το προσφερόμενο επίπεδο διδασκαλίας (το οποίο αναφέρθηκε ως κυριότερος λόγος υπεροχής των ιδιωτικών ΣΑΕΚ και από όσους φοιτούν σήμερα σε κάποια σχολή), ενώ πάνω από τους μισούς (56%) θεωρούν τη διασύνδεση με την αγορά εργασίας και ακολουθεί η ποικιλία ειδικοτήτων [48%] και τέλος, το κύρος των ιδιωτικών ΣΑΕΚ [με ποσοστό 27%]. Από την άλλη πλευρά, μεταξύ όσων θεωρούν ότι οι παρεχόμενες υπηρεσίες επαγγελματικής κατάρτισης είναι ανώτερες στις δημόσιες ΣΑΕΚ, ως κυριότερος λόγος θεωρείται και εδώ το επίπεδο διδασκαλίας (59%), με τη δεύτερη θέση να καταλαμβάνει όχι η αίσθηση περί μεγαλύτερου κύρους, όπως προέκυψε από τις απαντήσεις των σημερινών φοιτητών, αλλά η καλύτερη διασύνδεση με την αγορά εργασίας (42%) και η ποικιλία των ειδικοτήτων (42%).

135. Σε αντίθεση, ωστόσο, με τους απόφοιτους και φοιτούντες σε ΣΑΕΚ, η μεγαλύτερη μερίδα των δυνητικών σπουδαστών (39%) θεωρεί ανώτερες τις ιδιωτικές ΣΑΕΚ. Το ίδιο ή περίπου το ίδιο

επίπεδο παρεχόμενων υπηρεσιών θεωρεί πως έχει το 36% και κατ' αντιστοιχία με τους απόφοιτους και φοιτούντες, το 23% των δυνητικών σπουδαστών θεωρεί ανώτερες τις δημόσιες ΣΑΕΚ. Διαφοροποιήσεις, ωστόσο, εντοπίζονται ως προς τους λόγους που αιτιολογούν την αντίστοιχη άποψη: μεταξύ όσων θεωρούν ανώτερης ποιότητας τις ιδιωτικές ΣΑΕΚ, ως κυρίαρχοι λόγοι εμφανίζονται, με πολύ μεγάλο ποσοστό (61%) η καλύτερη διασύνδεση με την αγορά εργασίας, δεύτερον επίσης με πολύ μεγάλο ποσοστό το επίπεδο των εγκαταστάσεων με (59%) και τρίτον το επίπεδο διδασκαλίας με ποσοστό (47%), ενώ μεταξύ όσων θεωρούν τις δημόσιες ΣΑΕΚ ανώτερες, ως κυρίαρχοι λόγοι εμφανίζονται και σε αυτή την περίπτωση με πολύ μεγάλο ποσοστό η καλύτερη διασύνδεση με την αγορά εργασίας (48%) και το επίπεδο διδασκαλίας (47%), με την μεγαλύτερη όμως ποικιλία ειδικοτήτων να συμπληρώνει τη σχετική τριάδα (36%)[318]. Η διαφοροποίηση των ιδιωτικών ΣΑΕΚ έναντι των δημοσίων, είτε σε μεγαλύτερο είτε σε μικρότερο βαθμό, λόγω καλύτερου επιπέδου εγκαταστάσεων, επιπέδου διδασκαλίας και διασύνδεσης με την αγορά εργασίας συνάδει και με τις απαντήσεις των ανταγωνιστών οι οποίοι αναφέρουν ότι οι σπουδαστές των ιδιωτικών ΣΑΕΚ έχουν αποφασίσει ότι θα φοιτήσουν σε αυτές γιατί θέλουν υψηλής ποιότητας εξοπλισμό, παροχές και αυξημένες ευκαιρίες διασύνδεσης με την αγορά εργασίας.

Κατηγορίες σπουδαστών στις οποίες απευθύνονται οι δημόσιες και οι ιδιωτικές ΣΑΕΚ.

136. Σε σχετική ερώτηση προς όσους απάντησαν ότι φοιτούν ή έχουν αποφοιτήσει από δημόσια ΣΑΕΚ, για ποιους λόγους την επέλεξαν έναντι μιας ιδιωτικής, το συντριπτικό ποσοστό (77%) απάντησε ότι ο κυριότερος λόγος επιλογής φοίτησης σε δημόσια ΣΑΕΚ έναντι ιδιωτικής αποτελεί η απουσία διδάκτρων ενώ ακολουθεί με, επίσης, μεγάλο ποσοστό (40%) η εγγύτητα της δημόσιας ΣΑΕΚ στον τόπο κατοικίας του σπουδαστή. Στη συνέχεια αναφέρονται με χαμηλότερα ποσοστά και μικρές διαφορές μεταξύ τους η διασύνδεση με την αγορά εργασίας (19%), η ποικιλία ειδικοτήτων/ η αναγνωρισιμότητα της σχολής/ και το γεγονός ότι είναι η καλύτερη ΣΑΕΚ στην ειδικότητα που ενδιαφέρει τον σπουδαστή (ποσοστό 17% για όλα τα προαναφερόμενα). Τέλος αναφέρονται το επίπεδο διδασκαλίας (14%) και οι εγκαταστάσεις (2%). Αντίστοιχα, όσοι εκ των ερωτηθέντων δυνητικών σπουδαστών απάντησαν ότι θα επέλεγαν μία δημόσια ΣΑΕΚ, η συντριπτική πλειοψηφία σε ποσοστό 78% απάντησε ότι θα το έκανε λόγω έλλειψης διδάκτρων στις δημόσιες ΣΑΕΚ, ενώ με μικρότερο ποσοστό ακολουθούν η εγγύτητα στον τόπο κατοικίας (39%), η διασύνδεση με την αγορά εργασίας (26%), η ποικιλία ειδικοτήτων (22%), η αναγνωρισιμότητα της σχολής (19%). Τέλος αναφέρονται το επίπεδο διδασκαλίας, το γεγονός ότι είναι η καλύτερη ΣΑΕΚ στην ειδικότητα που θα ενδιέφερε και οι εγκαταστάσεις.

137. Αντίστροφα, μεταξύ όσων απάντησαν ότι φοιτούν ή έχουν αποφοιτήσει από ιδιωτική ΣΑΕΚ για τους λόγους που την επέλεξαν έναντι μιας δημόσιας, το 43% απάντησε λόγω αναγνωρισιμότητας της σχολής και εν συνεχεία λόγω διασύνδεσης με την αγορά εργασίας (38%). Ακολουθούν με μικρότερα ποσοστά το επίπεδο διδασκαλίας (33%), η ποικιλία ειδικοτήτων (30%), το γεγονός ότι είναι η καλύτερη ΣΑΕΚ στην ειδικότητα που ενδιέφερε (21%), η εγγύτητα στον τόπο κατοικίας με ποσοστό 19% και οι εγκαταστάσεις με 18%. Συναφώς, μεταξύ των ερωτηθέντων οι οποίοι απάντησαν ότι θεωρούν πιθανό να φοιτήσουν σε μία ιδιωτική ΣΑΕΚ για τους λόγους επιλογής

[318] Βλ. το υπ'αριθ. πρωτ. 3025/16.4.2025 παραδοτέο-οπτικοποίηση της έρευνας της Prorata με τίτλο «Έρευνα οριοθέτησης αγοράς δημοσίων και ιδιωτικών ΣΑΕΚ/ΙΕΚ», σελ. 21

τους, η σειρά κατάταξης είναι ίδια για τους τέσσερις πρώτους λόγους με τον πληθυσμό των φοιτούντων/αποφοίτων με μεγαλύτερα, ωστόσο, ποσοστά (51% αναγνωρισιμότητα σχολής, 49% διασύνδεση με την εργασία, 43% επίπεδο διδασκαλίας και 36% ποικιλία ειδικοτήτων). Ακολουθούν οι εγκαταστάσεις (30%), το γεγονός ότι είναι η καλύτερη ΣΑΕΚ στην ειδικότητα που θα ενδιέφερε (14%) και τέλος η εγγύτητα στον τόπο κατοικίας (11%).

138. Παρόλο που η εγγύτητα στον τόπο κατοικίας των σπουδαστών, ως λόγος επιλογής μιας ιδιωτικής ΣΑΕΚ στους δύο πληθυσμούς (φοιτούντες/αποφοίτους και δυνητικούς σπουδαστές) εμφανίζει μικρότερο ποσοστό σε σύγκριση με τους λοιπούς λόγους σημειώνεται ότι, σύμφωνα με τη Δημοσκόπηση Ε.Α., πολύ μεγάλο ποσοστό (68%) όσων σπούδασαν ή σπουδάζουν σε ΣΑΕΚ, δήλωσαν ότι κατά την επιλογή σχολής έλαβαν υπόψη τους μόνο τις ΣΑΕΚ που βρίσκονταν κοντά στον τόπο κατοικίας τους. Αυτό, άλλωστε, συνάδει και με το γεγονός ότι ποσοστό 79% όσων φοιτούν/φοίτησαν σε ΣΑΕΚ μετακινούνταν καθημερινά προς και από τη σχολή, ενώ ποσοστό 56% απάντησε ότι η ΣΑΕΚ όπου φοιτά/φοιτούσε βρισκόταν στην ίδια περιοχή με τον τόπο κατοικίας του. Αντίστοιχα πολύ υψηλό είναι και το ποσοστό στους δυνητικούς σπουδαστές (69%), οι οποίοι απάντησαν ότι θα λάμβαναν υπόψιν μόνο τις ΣΑΕΚ που βρίσκονται κοντά στον τόπο κατοικίας τους.

139. Από τα ανωτέρω προκύπτει ότι, με συντριπτικό ποσοστό, ο κυριότερος λόγος επιλογής φοίτησης σε μία δημόσια ΣΑΕΚ έναντι μίας ιδιωτικής, για απόφοιτους (73%), φοιτούντες (83%) και δυνητικούς σπουδαστές (78%) των δημόσιων ΣΑΕΚ, αποτελεί η απουσία διδάκτρων. Ως δεύτερος λόγος για την επιλογή δημόσιας ΣΑΕΚ, με το μεγαλύτερο ποσοστό προβλήθηκε και από τις τρεις κατηγορίες [αποφοίτους (42%), φοιτούντες (36%) και μελλοντικούς σπουδαστές (39%)], η εγγύτητα στον τόπο κατοικίας των σπουδαστών. Άλλοι λόγοι που προκρίνονται με μικρότερη συχνότητα αφορούν στα ποιοτικά χαρακτηριστικά της προσφερόμενης υπηρεσίας (π.χ. διασύνδεση με την αγορά εργασίας, κάλυψη/ ποικιλία πολλών ειδικοτήτων - προγραμμάτων) και στην αναγνωρισιμότητα.

140. Αντίθετα, ο λόγος που προβάλλεται συχνότερα, για την επιλογή ιδιωτικών ΣΑΕΚ έναντι των δημοσίων, αφορά στην αναγνωρισιμότητα/ φήμη μιας σχολής [φοιτούντες (51%), απόφοιτοι (37%) και δυνητικοί σπουδαστές (51%)]. Στη συνέχεια ακολουθούν ποιοτικοί λόγοι όπως η διασύνδεση με την αγορά εργασίας και το επίπεδο διδασκαλίας, ενώ έπονται ως λόγοι η ποικιλία των ειδικοτήτων, η καλύτερη ΣΑΕΚ στην ειδικότητα που ενδιαφέρει, η εγγύτητα της σχολής με τον τόπο κατοικίας του σπουδαστή και τέλος το επίπεδο των εγκαταστάσεων (τα εργαστήρια και οι λοιπές υποδομές). Παρόλο που η εγγύτητα στον τόπο κατοικίας των σπουδαστών, ως λόγος επιλογής μιας ιδιωτικής ΣΑΕΚ εμφανίζει μικρότερο ποσοστό σε σύγκριση με τους λοιπούς λόγους, [φοιτούντες (20%), απόφοιτοι (18%) και δυνητικοί σπουδαστές (11%)] σημειώνεται ότι, σύμφωνα με τη Δημοσκόπηση Ε.Α., μεγάλο ποσοστό (57%) όσων σπούδασαν ή σπουδάζουν σε ιδιωτικές ΣΑΕΚ, δήλωσαν ότι κατά την επιλογή ΣΑΕΚ, έλαβαν υπόψη τους μόνο τις ΣΑΕΚ που βρίσκονταν κοντά στον τόπο κατοικίας τους. Ειδικότερα το 53% των αποφοίτων και το 64% των φοιτούντων σε ιδιωτικές ΣΑΕΚ, αναζήτησαν ΣΑΕΚ μόνο κοντά στον τόπο κατοικίας τους. Αντίστοιχα υψηλό είναι και το ποσοστό για τους δυνητικούς σπουδαστές (69%), οι οποίοι απάντησαν ότι θα λάβουν υπόψιν μόνο τις ΣΑΕΚ που βρίσκονται κοντά στον τόπο κατοικίας τους. Ευρύτερα, το 66% των

αποφοίτων και το 70% των φοιτούντων σε δημόσιες και ιδιωτικές ΣΑΕΚ δήλωσαν πως κατά την επιλογή ΣΑΕΚ έλαβαν υπόψη μόνο τις ΣΑΕΚ που βρίσκονται κοντά στον τόπο κατοικίας τους. Έπεται ότι, παρότι η εγγύτητα της ιδιωτικής ΣΑΕΚ στον τόπο κατοικίας δεν αποτελεί έναν από τους τρεις κυριότερους λόγους όσων φοιτούν/φοίτησαν ή θα φοιτούσαν σε ιδιωτική ΣΑΕΚ, δεν αναιρείται το γεγονός ότι η εγγύτητα της σχολής στον τόπο κατοικίας του σπουδαστή λαμβάνεται υπόψιν κατά την επιλογή ΣΑΕΚ, με συντριπτικό ποσοστό μεταξύ των ερωτηθέντων. Αυτό, άλλωστε, συνάδει και με το γεγονός ότι ποσοστό 79% όσων φοιτούν/φοίτησαν σε ΣΑΕΚ μετακινούνταν καθημερινά προς και από τη σχολή, ενώ ποσοστό 56% απάντησε ότι η ΣΑΕΚ όπου φοιτά/φοιτούσε βρισκόταν στην ίδια περιοχή με τον τόπο κατοικίας του. Επίσης από την επεξεργασία των στοιχείων της Δημοσκόπησης Ε.Α, προκύπτει ότι από τους μελλοντικούς σπουδαστές άνω των 25 ετών και με χαμηλό εισόδημα[319], κατηγορία σπουδαστών που θα ανέμενε κανείς ότι θεωρεί πιο πιθανό να φοιτήσει σε δημόσια ΣΑΕΚ, 40% δήλωσε ότι θεωρεί πιο πιθανό να φοιτήσει σε ιδιωτική ΣΑΕΚ, γεγονός που επίσης αποτελεί ένδειξη ότι υπάρχει διαφορά στην αντίληψη των καταναλωτών για την αντιλαμβανόμενη ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών μεταξύ δημοσίων και ιδιωτικών ΣΑΕΚ και άρα συνηγορεί υπέρ της διάκρισης των αγορών.

141. Τα αποτελέσματα της δημοσκόπησης, συνάδουν και με τις απαντήσεις ανταγωνιστριών επιχειρήσεων (βλ. ανωτέρω υπό ενότητα V.1.1.1.2.1), σύμφωνα με τις οποίες υφίστανται δύο διακριτές κατηγορίες υποψήφιων σπουδαστών και οι ιδιωτικές ΣΑΕΚ στη συνείδηση του καταναλωτή είναι μια διαφοροποιημένη υπηρεσία που προσφέρει πρόσθετες παροχές, όπως εξειδικευμένη εκπαίδευση και προσανατολισμό στην αγορά εργασίας ενώ οι δημόσιες επιλέγονται από τους σπουδαστές λόγω έλλειψης διδάκτρων και ευκολότερης πρόσβασης. Όπως αναφέρεται στην Έκθεση Αποτελεσμάτων της Δημοσκόπησης Ε.Α.[320], οι δημόσιες ΣΑΕΚ προτιμώνται κυρίως λόγω της απουσίας διδάκτρων και της εγγύτητας στον τόπο κατοικίας, ενώ, αντίθετα, οι ιδιωτικές ΣΑΕΚ επιλέγονται κυρίως λόγω της καλύτερης διασύνδεσης με την αγορά εργασίας, των ποιοτικών εγκαταστάσεων και της αντίληψης περί υψηλότερης ποιότητας σπουδών, στοιχεία τα οποία δείχνουν διαφορετικές προτεραιότητες και ανάγκες μεταξύ των δύο ομάδων σπουδαστών.

Η ικανότητα των διδάκτρων να αποτρέψουν την φοίτηση σε ιδιωτική ΣΑΕΚ

142. Σύμφωνα με τα συμπεράσματα της Έκθεσης Αποτελεσμάτων της Δημοσκόπησης Ε.Α σε γενικές γραμμές τα δίδακτρα των ιδιωτικών ΣΑΕΚ, που κατά κανόνα κυμαίνονται μεταξύ 1.000 και 2.500 ευρώ κατ' έτος, προσλαμβάνονται ως υψηλά ή σχετικά υψηλά, θεωρούμενα από το ήμισυ του πληθυσμού – στόχου, ως αποτρεπτικός παράγοντας φοίτησης.

Συγκεκριμένα, συνολικό ποσοστό 56% των φοιτούντων και αποφοίτων των ΣΑΕΚ θεωρεί το ύψος των διδάκτρων των ιδιωτικών ΣΑΕΚ αποτρεπτικό για τη φοίτηση σε αυτές, ενώ αντίθετα ποσοστό 39% θεωρεί το ύψος τους μη αποτρεπτικό. Εξ όσων απάντησαν ότι το ύψος των διδάκτρων είναι αποτρεπτικό, ποσοστό 72,3% φοιτά σε ή έχει αποφοιτήσει από δημόσια ΣΑΕΚ ενώ το 27,7% φοιτά ή έχει αποφοιτήσει από ιδιωτική ΣΑΕΚ, ήτοι πρόκειται κατά πλειοψηφία για φοιτητές οι οποίοι έχουν επιλέξει δημόσια ΣΑΕΚ. Αντίστοιχα, ποσοστό 65% των φοιτούντων και αποφοίτων των

[319] Οικογενειακό εισόδημα έως €21.000 ετησίως.
[320] Βλ. το υπ'αριθ. πρωτ. 3025/16.4.2025 παραδοτέο-Συνοπτική έκθεση Αποτελεσμάτων της Prorata με τίτλο «Έρευνα οριοθέτησης αγοράς δημοσίων και ιδιωτικών ΣΑΕΚ/ΙΕΚ».

ΣΑΕΚ θεωρεί τα δίδακτρα σχετικά υψηλά ή υψηλά σε σχέση με την υπηρεσία που παρέχουν. Ειδικότερα, από τους αποφοίτους δημοσίων και ιδιωτικών ΣΑΕΚ, ποσοστό 57% θεωρεί το ύψος των διδάκτρων των ιδιωτικών ΣΑΕΚ αποτρεπτικό για τη φοίτηση σε αυτές, ενώ αντίθετη άποψη έχει το 38% των αποφοίτων. Εξ αυτών που απάντησαν ότι τα δίδακτρα είναι αποτρεπτικά για τη φοίτηση, ποσοστό 70,4% έχουν αποφοιτήσει από δημόσια ΣΑΕΚ ενώ 29,6% έχουν αποφοιτήσει από ιδιωτική. Ως προς τους φοιτούντες σε δημόσιες και ιδιωτικές ΣΑΕΚ ποσοστό 54% θεωρεί το ύψος των διδάκτρων των ιδιωτικών ΣΑΕΚ αποτρεπτικό για τη φοίτηση σε αυτές, ενώ αντίθετη άποψη έχει το 39%. Από τους φοιτούντες που απάντησαν ότι τα δίδακτρα είναι αποτρεπτικά για τη φοίτηση, ποσοστό 75% φοιτούν σε δημόσια ΣΑΕΚ ενώ 25% φοιτούν σε ιδιωτική. Τέλος, υψηλό ή σχετικά υψηλό σε σχέση με την υπηρεσία που παρέχουν, θεωρούν το ύψος των διδάκτρων το 62% των αποφοίτων ΣΑΕΚ και το 68% των φοιτούντων. Από το 62% των αποφοίτων ΣΑΕΚ που θεωρούν το ύψος των διδάκτρων υψηλό ή σχετικά υψηλό, ποσοστό 62% έχει αποφοιτήσει από δημόσιες ΣΑΕΚ και ποσοστό 38% έχει αποφοιτήσει από ιδιωτικές. Αντίστοιχα, από το 68% των φοιτούντων σε ΣΑΕΚ που θεωρούν το ύψος των διδάκτρων υψηλό ή σχετικά υψηλό, ποσοστό 69% φοιτά σε δημόσια ΣΑΕΚ και 31% φοιτά σε ιδιωτική ΣΑΕΚ.

143. Περαιτέρω, οι απόψεις των δυνητικών σπουδαστών ως προς την αποτρεπτικότητα των διδάκτρων είναι μοιρασμένες καθώς ποσοστό 47% των δυνητικών σπουδαστών θεωρεί τα δίδακτρα αποτρεπτικά για τη φοίτηση σε ιδιωτικές ΣΑΕΚ, ενώ ποσοστό 45% τα θεωρεί μη αποτρεπτικά. Εξόσων απάντησαν ότι το ύψος των διδάκτρων είναι αποτρεπτικό, ποσοστό 74,4% προέρχεται από όσους απάντησαν ότι είναι πιο πιθανό να επιλέξουν μία δημόσια ΣΑΕΚ και ποσοστό 25,5% από όσους απάντησαν ότι είναι πιο πιθανό να επιλέξουν μια ιδιωτική ΣΑΕΚ. Επίσης, το μεγαλύτερο ποσοστό (63%) των δυνητικών σπουδαστών χαρακτηρίζει τα δίδακτρα σχετικά υψηλά/υψηλά. Τα ανωτέρω, ως προς την αποτρεπτικότητα ή μη των διδάκτρων φαίνεται να συνάδουν και με την πλειοψηφία των απόψεων των ανταγωνιστών, οι οποίες, ωστόσο, όπως προαναφέρθηκε, είναι κατά βάση μοιρασμένες.

144. Από τα ανωτέρω προκύπτει ότι οι σπουδαστές/απόφοιτοι/ δυνητικοί σπουδαστές ιδιωτικών ΣΑΕΚ θεωρούν τη φοίτηση ως μία επένδυση και εξ αυτού του λόγου η «προθυμία των σπουδαστών ιδιωτικών ΣΑΕΚ να πληρώσουν»[321] (willingness to pay) είναι σαφώς υψηλότερη από ό,τι των σπουδαστών σε δημόσιες ΣΑΕΚ, παρέχοντας μια ακόμα ένδειξη ότι οι δύο αγορές απευθύνονται σε διαφορετικό κοινό και είναι διακριτές μεταξύ τους. Ειδικότερα, ποσοστό 29,6% των αποφοίτων και 25% των φοιτούντων σπουδαστών ιδιωτικών ΣΑΕΚ χαρακτήρισε τα δίδακτρα για τη φοίτηση εν γένει σε ιδιωτική ΣΑΕΚ αποτρεπτικά. Τα αντίστοιχα ποσοστά των φοιτούντων σε δημόσιες ΣΑΕΚ είναι περίπου τριπλάσια (απόφοιτοι δημόσιων ΣΑΕΚ 70,4% και φοιτούντες δημοσίων ΣΑΕΚ 75%). Σημαντική είναι η διαπίστωση και για τους δυνητικούς σπουδαστές ότι ποσοστό 74,4% των δυνητικών σπουδαστών σε δημόσιες ΣΑΕΚ αντιλαμβάνεται τα δίδακτρα ως αποτρεπτικά ενώ το αντίστοιχο ποσοστό των δυνητικών σπουδαστών σε ιδιωτικές ΣΑΕΚ ανέρχεται σε 25,5%.

[321] Όπως αυτή προκύπτει από την αντίληψη των σπουδαστών περί αποτρεπτικότητας των διδάκτρων.

V.1.1.1.3 Η εκτίμηση της Επιτροπής Ανταγωνισμού

145. Αρχικά σημειώνεται ότι η Ε.Α.[322] δεν προέκρινε τον περαιτέρω διαχωρισμό της αγοράς παροχής υπηρεσιών μεταλυκειακής επαγγελματικής κατάρτισης μέσω ιδιωτικών ΣΑΕΚ με βάση τους τομείς φοίτησης[323] ή τις ειδικότητες. Η Ε.Α. αναγνωρίζει ότι υπάρχει μικρή υποκατάσταση, από την πλευρά της ζήτησης, μεταξύ των επιμέρους τομέων φοίτησης/ ειδικοτήτων. Ωστόσο από τον φάκελο της υπόθεσης και την έρευνα της ΓΔΑ προκύπτει ότι τα συμμετέχοντα μέρη, όπως και οι κύριοι ανταγωνιστές τους, δραστηριοποιούνται σε μεγάλο εύρος των προσφερόμενων ειδικοτήτων. Έτσι ο ανταγωνισμός μεταξύ των μερών αλλά και των άλλων κύριων ανταγωνιστών εστιάζεται (μεταξύ άλλων, και) στο εύρος/ την ποικιλία των ειδικοτήτων τις οποίες προσφέρουν (ή έχουν την δυνατότητα να προσφέρουν) στους σπουδαστές[324]. Επιπλέον, από την πλευρά της προσφοράς δεν φαίνεται να υφίστανται νομικά εμπόδια για την προσθήκη μίας νέας ειδικότητας, η οποία μπορεί να ενταχθεί στη λειτουργία της σχολής σε εύλογο χρονικό διάστημα. (βλ. κατωτέρω ενότητα VI). Επίσης αν και ο βαθμός δυσκολίας και το κεφάλαιο που χρειάζεται για την προσθήκη νέας ειδικότητας ποικίλλει ανά ειδικότητα και εξαρτάται από τις απαιτήσεις σε εργαστηριακό εξοπλισμό[325], ο χρόνος που απαιτείται για τη λειτουργία μιας νέας ειδικότητας εκτιμάται από τη συντριπτική πλειοψηφία των ανταγωνιστών σε έναν χρόνο ή λιγότερο. Τέλος, με την εν λόγω θέση συμφωνεί και η γνωστοποιούσα, η οποία σε ερώτηση της Υπηρεσίας για τη δυνατότητα περαιτέρω διαχωρισμού της αγοράς της μεταλυκειακής επαγγελματικής κατάρτισης, ανά τομέα φοίτησης θεωρεί ότι η αγορά της επαγγελματικής κατάρτισης δεν επιδέχεται επιμέρους κατάτμηση[326].

146. Επίσης σημειώνεται ότι απορρίπτεται και ο γενικός ισχυρισμός της γνωστοποιούσας ότι, εάν είχε λάβει πρόσβαση στα στοιχεία της Δημοσκόπησης Ε.Α. που χρησιμοποίησε στην ανάλυσή της η Υπηρεσία σε σημείο προγενέστερο της έκδοσης της Έκθεσης ώστε να μπορέσει να τα επεξεργαστεί ανεξάρτητα και να συζητήσει τα συμπεράσματα με την Υπηρεσία, θα μπορούσε εγκαίρως να είχε καταδειχθεί η σημασία κρίσιμων στοιχείων της Δημοσκόπησης (παρ. 14 (α) Συμπληρωματικό Υπόμνημα). Σύμφωνα με το άρθρο 15 παρ. 7 και 10 του Κανονισμού Λειτουργίας και Διαχείρισης

---

[322] Βλ. αντίστοιχα και Έκθεση παρ. 133.

[323] Σύμφωνα με την υπ' αριθ. πρωτ. 8439/11.11.2024 απάντηση του Υπουργείου Παιδείας στην νομοθεσία δεν υπάρχει κατηγοριοποίηση βάσει τομέων φοίτησης παρά μόνο βάσει ειδικοτήτων και ως εκ τούτου ένας ορισμός της αγοράς βάσει τομέων θα ήταν επισφαλής καθώς οι ΣΑΕΚ κατηγοριοποιούν με διαφορετικό τρόπο τους τομείς φοίτησης στους οποίους εντάσσουν τις ειδικότητές που προσφέρουν.

[324] Βλ. ενδεικτικές σχετικές απαντήσεις: […] (7900/29.10.2024) «*σχεδόν όλες οι ιδιωτικές ΣΑΕΚ, είτε λειτουργούν ως όμιλοι είτε λειτουργούν μεμονωμένα σε μια πόλη έχουν αναπτύξει τμήματα σε αρκετές έως πολλές ειδικότητες πολλών διαφορετικών τομέων. Οι μεμονωμένες εξαιρέσεις ΣΑΕΚ ή/και ΚΔΒΜ που παρέχουν προγράμματα σε ένα μόνο τομέα αποτελούν είναι ελάχιστες ανά την Ελλάδα π.χ. LE MONDE, WSPC, Μαθήματα Μαγειρικής, ΑΝΚΟ,ΑΜΑΡΑΝΤΟΣ*», […] (7424/14.10.2024) «*πέραν του δικού μας Οργανισμού, όσο λειτουργούσε, και της Αμερικανικής Γεωργικής Σχολής που υπήρχε ξεκάθαρη εξειδίκευση σε κάποιο τομέα, όλες οι άλλες ΣΑΕΚ αποτελούν ένα super market ειδικοτήτων.*»

Βλ. σχετικά Ανακοίνωση της Επιτροπής όσον αφορά τον ορισμό της σχετικής αγοράς για τους σκοπούς του δικαίου ανταγωνισμού της Ένωσης (C2024/1645), παρ. 32-35 για την υποκαταστασιμότητα από την πλευρά της προσφοράς και απόφαση ACM/20/039040 της Ολλανδικής Αρχής Ανταγωνισμού, παρ. 119

[325] Από τις απαντήσεις των ανταγωνιστών προκύπτει ότι μπορεί να χρειαστεί επένδυση έως και €50.000 για τον τεχνικό εξοπλισμό μίας νέας ειδικότητας και αρκετοί χαρακτηρίζουν την διαδικασία ως δύσκολη.

[326] Βλ. υπ' αριθ. πρωτ. 7714/22.10.2024 και 8404/08.11.2024 απαντητική επιστολή της γνωστοποιούσας, η οποία αναφέρει ότι εναπόκειται στην κάθε ΣΑΕΚ η κατηγοριοποίηση των ειδικοτήτων που προσφέρει σε διάφορους τομείς. Για το λόγο αυτό εξάλλου η ίδια ειδικότητα που μία ΣΑΕΚ εντάσσει σε έναν συγκεκριμένο τομέα φοίτησης ενδέχεται να ανήκει σε έτερο τομέα φοίτησης άλλης ΣΑΕΚ.

της Ε.Α. (ΚΛΔ) «7. *Τα πρόσωπα κατά των οποίων κινήθηκε η ενώπιον της Επιτροπής διαδικασία ή τα οποία γνωστοποίησαν συγκέντρωση έχουν δικαίωμα πρόσβασης στα μη απόρρητα στοιχεία του φακέλου ύστερα από την κοινοποίηση της κλήτευσης…..10. 10. Το δικαίωμα πρόσβασης στα στοιχεία του φακέλου ασκείται μετά από έγγραφο αίτημα του ενδιαφερόμενου μέρους: α) Με μελέτη των στοιχείων στα γραφεία της Γενικής Διεύθυνσης, ή β) με χορήγηση αντιγράφων, σε έντυπη ή ηλεκτρονική μορφή, με δαπάνη των αιτούντων την πρόσβαση….*» ενώ σύμφωνα με το άρθρο 14 παρ. 1 του ΚΛΔ «*Η Εισήγηση επιδίδεται στα μέρη με επιμέλεια των Γραμματέων της Επιτροπής μαζί με την κλήτευση….*». Κατά συνέπεια, δεν προβλέπεται πρόσβαση στα στοιχεία του φακέλου της υπόθεσης πριν από την επίδοση της εισήγησης και την κλήτευση του μέρους σε ακροαματική διαδικασία.

147. Εν προκειμένω η γνωστοποιούσα κλητεύθηκε με την από 21.05.2025 κλήτευση στην από 06.06.2025 συνεδρίαση της Ε.Α. Στη συνέχεια η γνωστοποιούσα κατέθεσε, κατά τα προβλεπόμενα στον ΚΛΔ, το υπ' αριθ. πρωτ. 3672/23.05.2025 αίτημα πρόσβασης στο φάκελο, το οποίο απαντήθηκε από την Υπηρεσία αυθημερόν και της χορηγήθηκε την ίδια ημέρα πλήρης πρόσβαση στα στοιχεία της Δημοσκόπησης Ε.Α., όπως προκύπτει από το από 23.05.2025 πρωτόκολλο παράδοσης παραλαβής της Υπηρεσίας. Ακολούθως η γνωστοποιούσα κατέθεσε το υπ' αριθ. πρωτ. 3705/27.05.2025 αίτημα πρόσβασης στο φάκελο, το οποίο επίσης απαντήθηκε από την Υπηρεσία αυθημερόν και της χορηγήθηκε την ίδια ημέρα πρόσβαση στα στοιχεία που είχαν χαρακτηριστεί από την Υπηρεσία ως πλήρως προσβάσιμα, όπως προκύπτει από το από 27.05.2025 πρωτόκολλο παράδοσης παραλαβής της Υπηρεσίας. Ως προς τα λοιπά αιτηθέντα στοιχεία του φακέλου, τα οποία είχαν χαρακτηριστεί από την Υπηρεσία ως μερικώς προσβάσιμα ή απόρρητα σύμφωνα με την υπ' αριθ. πρωτ. 3629/23.05.2025 επιστολή της Υπηρεσίας, σε αυτά χορηγήθηκε κατά περίπτωση μερική πρόσβαση ή δεν χορηγήθηκε καθόλου πρόσβαση με την υπ' αριθ. πρωτ. 3768/29.05.2025 επιστολή Προέδρου μετά της σχετικής αιτιολογίας. Τα δικαιώματα άμυνας της γνωστοποιούσας ασκήθηκαν πλήρως με την κατάθεση α) του υπ' αριθ. πρωτ. 126/04.06.2025 Υπομνήματος, β) των εγγράφων που προσκόμισε κατά την ακροαματική διαδικασία της 06.06.2025, γ) του υπ' αριθ. πρωτ. 139/20.06.2025 διαβιβαστικού πρόσθετων εγγράφων και δ) του υπ' αριθ. 152/30.06.2025 Συμπληρωματικού Υπομνήματος.

V.1.1.1.3.1 Επί των Οικονομικών Μελετών

148. Όπως αναλύθηκε ανωτέρω υπό παρ. 96 επ., κατά πάγια νομολογία η Επιτροπή διαθέτει ευρεία διακριτική ευχέρεια ως προς τα αποδεικτικά στοιχεία που θα χρησιμοποιήσει ως τα πλέον κατάλληλα για τον ορισμό της αγοράς, από το σύνολο των διαθέσιμων στοιχείων, προς στήριξη των συμπερασμάτων της σε κάθε υπόθεση, και τα οποία εκτιμώνται ελεύθερα. Ως εκ τούτου το τεστ SSNIP αποτελεί μόνον έναν εκ των δυνατών μεθοδολογικών τρόπων εκτίμησης της υποκαταστασιμότητας μεταξύ προϊόντων από ένα υφιστάμενο εύρος αποδεικτικών στοιχείων, ενώ σε επιχειρήσεις οι οποίες ανταγωνίζονται μεταξύ τους βάσει παραμέτρων διαφορετικών της τιμής και ιδίως στο πλαίσιο προϊόντων μηδενικής χρηματικής τιμής, η διενέργεια ελέγχου του τεστ

μπορεί να αποβεί και ακατάλληλη[327]. Κατά συνέπεια, ως προς τον ισχυρισμό της γνωστοποιούσας ότι δεν διεξήχθη κανένα οικονομετρικό τεστ στην παρούσα υπόθεση, προκύπτει εκ των ανωτέρω ότι η Ε.Α. δεν είχε υποχρέωση να προβεί σε τέτοιο τεστ, τυχόν, δε, διενέργειά του θα ήταν ακατάλληλη δεδομένου ότι η φοίτηση στις δημόσιες ΣΑΕΚ είναι δωρεάν, ενώ στις ιδιωτικές καταβάλλονται δίδακτρα και, κατά τούτο, ο εν λόγω ισχυρισμός απορρίπτεται[328]. Αυτό εξάλλου φαίνεται να επισημαίνει και ο μάρτυρας Frontier σε σχετική ερώτηση για την ποιότητα των υπηρεσιών. Ειδικότερα, στη συνεδρίαση της 06.06.2025 αναφέρει ότι «*για αυτό κάναμε αυτή την ερώτηση με την ποιότητα γιατί όταν δεν έχεις τιμή η ερώτηση που κάνεις είναι η ποιότητα*»[329]. Επισημαίνεται, δε, ότι η διαπίστωση περί διακριτής αγοράς παροχής υπηρεσιών επαγγελματικής κατάρτισης μέσω ιδιωτικών ΣΑΕΚ βασίστηκε σε σειρά στοιχείων και εκτιμήσεων που εκτίθενται στις παρ. 104 έως 135 της Έκθεσης.

149. Στο ως άνω πλαίσιο δεν μπορεί να γίνει δεκτή η επίκληση της γνωστοποιούσας αποφάσεων άλλων Αρχών Ανταγωνισμού στις οποίες προϊόντα μηδενικής τιμής συμπεριλήφθηκαν στην ίδια σχετική αγορά με προϊόντα θετικής τιμής καθώς και αποφάσεων στις οποίες προϊόντα με σημαντικά διαφορετικά επίπεδα τιμών συμπεριλήφθηκαν στην ίδια σχετική αγορά και του ισχυρισμού ότι, βάσει αυτών, θα έπρεπε να συμπεριληφθούν στην ίδια αγορά οι ιδιωτικές και οι δημόσιες ΣΑΕΚ. Τούτο διότι, όπως αναφέρθηκε και ανωτέρω, η οριοθέτηση της σχετικής αγοράς βασίζεται σε μια πολύπλευρη προσέγγιση, βασιζόμενη στα πραγματικά περιστατικά της εκάστοτε υπό κρίση υπόθεσης και αποσκοπεί στον προσδιορισμό των αποτελεσματικών και άμεσων ανταγωνιστικών πιέσεων, οι οποίες είναι κρίσιμες για την αξιολόγηση της υπόθεσης. Το αποτέλεσμα του ορισμού της αγοράς μπορεί να διαφέρει από υπόθεση σε υπόθεση ανάλογα με τις εμπλεκόμενες επιχειρήσεις, το διάστημα που εξετάζεται και τα προβλήματα ανταγωνισμού, ενώ η Επιτροπή, καθώς δεν δεσμεύεται να εφαρμόσει σε μελλοντικές υποθέσεις προγενέστερες αποφάσεις της ως προς τον ίδιο ορισμό αγοράς, κατά μείζονα λόγο δεν δεσμεύεται από αποφάσεις για τον ορισμό διαφορετικών αγορών. Σε κάθε περίπτωση, ως προς τις επικαλούμενες από τη γνωστοποιούσα αποφάσεις της Βρετανικής Αρχής Ανταγωνισμού λεκτέα είναι τα εξής: στην υπόθεση *Experian/Credit Laser*, η οποία αφορούσε στην αγορά εργαλείων ελέγχου πιστοληπτικής ικανότητας[330], η αποκτώσα δραστηριοποιείτο σε δύο αγορές, ήτοι τόσο στην αγορά που προσέφερε την υπηρεσία επί πληρωμή όσο και στην αγορά που προσέφερε την υπηρεσία δωρεάν ενώ η επιχείρηση στόχος δραστηριοποιούταν μόνο στην παροχή της δωρεάν υπηρεσίας. Τα μέρη στην εν λόγω υπόθεση υποστήριζαν ότι οι δύο αγορές είναι διακριτές, από εσωτερικά τους, ωστόσο, έγγραφα προέκυπτε ότι τα μέρη θεωρούσαν το ένα το άλλο ιδιαιτέρως στενούς ανταγωνιστές ενώ και οι δύο επιχειρήσεις ανέπτυσσαν κοινή ανταγωνιστική δυναμική για να υποστηρίξουν τα προϊόντα τους. Σημειωτέον ότι και η δωρεάν υπηρεσία ελέγχου πιστοληπτικής ικανότητας απέφερε

[327] Οι αποφάσεις της Ε.Επ. που επικαλείται η γνωστοποιούσα στην ενότ. 3 του υπ'αριθ. πρωτ. 139/20.06.2025 εγγράφου της Frontier αφορούν σε υποθέσεις στις οποίες το τεστ SSNIP εφαρμόστηκε σε προϊόντα τα οποία είχαν μία ορισμένη τιμή.

[328] Βλ. σελ. 43-44 των πρακτικών της από 06.06.2025 συνεδρίασης κατά την οποία γίνεται σχετική ερώτηση από την Εισηγήτρια προς τον μάρτυρα της Frontier περί ορθότητας της διενέργειας του τεστ SSNIP σε προϊόντα για τα οποία το ένα έχει μηδενική τιμή.

[329] Βλ. σελ. 55 των πρακτικών της από 06.06.2025 συνεδρίασης.

[330] CMA, Experian/Credit Laser, 2019 (προσωρινή απόφαση), παρ. 28-29, 3.14, 7.4, 7.12-7.13, 9.42, 9.44-9.47 και παρ. 69 της απόφασης.

στις επιχειρήσεις έσοδα μέσω των υπηρεσιών σύγκρισης πιστώσεων από τις οποίες, είχαν έσοδα μέσω προμηθειών που λάμβαναν από τους δανειστές όταν στη συνέχεια οι χρήστες τους επέλεγαν ή ενδιαφέρονταν για προσφορές δανειστών, γεγονός το οποίο η Αρχή έλαβε υπόψη της καθώς επρόκειτο για δίπλευρες αγορές. Η Βρετανική Αρχή, πέραν των εσωτερικών εγγράφων των μερών, βασίστηκε και στις απόψεις των τρίτων. Επιπρόσθετα, τα μέρη διενήργησαν SSNIP τεστ, το οποίο δεν κρίθηκε από την Αρχή ως πρόσφορο μέσο οριοθέτησης των αγορών, καθώς επρόκειτο για προϊόντα εκ των οποίων το ένα προσφερόταν σε κάποια συγκεκριμένη τιμή και το άλλο προσφερόταν δωρεάν, το εν λόγω, δε, τεστ θα προσήκε εφόσον υπήρχε αλληλεπικάλυψη των μερών σε υπηρεσίες που παρέχονταν και από τους δύο επί πληρωμή. Η Αρχή έκρινε ότι στη συγκεκριμένη περίπτωση, η εφαρμογή του σχετικού τεστ θα ήταν παραπλανητική και εσφαλμένη. Αυτό συνάδει και με την προαναφερθείσα υπό παρ. 97 ενωσιακή νομολογία σύμφωνα με την οποία η εφαρμογή του εν λόγω τεστ μπορεί να αποβεί και ακατάλληλη, όπως σε περιπτώσεις που υπάρχουν δωρεάν αγαθά.

150. Στην υπόθεση της Βρετανικής Αρχής *British Sky/ITV* για τον ορισμό της αγοράς στην παροχή υπηρεσιών συνδρομητικής τηλεόρασης και ελεύθερης μετάδοσης[331], προκειμένου η Αρχή να καταλήξει στο συμπέρασμα ότι επρόκειτο για ενιαία αγορά, βασίστηκε στα χαρακτηριστικά της αγοράς (επρόκειτο και σε αυτή την περίπτωση για δίπλευρες αγορές) και, εξ αυτού του λόγου, στη δυνατότητα των μερών να έχουν και στην περίπτωση της υπηρεσίας ελεύθερης μετάδοσης, έσοδα λόγω των διαφημίσεων, καθώς και στα εσωτερικά έγγραφα των μερών από τα οποία προέκυπτε ο τρόπος που η αποκτώσα επιχείρηση παρακολουθούσε, αξιολογούσε και λάμβανε υπόψη τον ανταγωνισμό από τις υπηρεσίες ελεύθερης μετάδοσης καθώς και τον βαθμό μετακίνησης των τηλεθεατών. Στην συγκεκριμένη υπόθεση οι απόψεις των ανταγωνιστών διίσταντο καθώς αρκετοί εξ αυτών είχαν την άποψη ότι επρόκειτο για διακριτές αγορές, γεγονός το οποίο επεσήμανε και η Αρχή, η οποία, αναγνωρίζοντας ότι οι αγορές παρουσίαζαν υψηλό βαθμό διαφοροποίησης, ανέλυσε τις σχετικές επιπτώσεις (και) στην αγορά της συνδρομητικής τηλεόρασης. Ομοίως, και στην υπόθεση *NortonLifeLock/Avast* για τον ορισμό της αγοράς στην παροχή ασφάλειας στον κυβερνοχώρο[332], η Βρετανική Αρχή στήριξε την εκτίμησή της περί ενιαίας αγοράς, ανεξαρτήτως του μοντέλου μετάβασης σε αυτήν (επί πληρωμή, δωρεάν, προεγκατεστημένο στον γνήσιο εξοπλισμό), σε εσωτερικά έγγραφα των μερών και στις απόψεις τρίτων ανταγωνιστών.

151. Στην υπό εξέταση υπόθεση, πέραν του ότι πρόκειται για διαφορετικούς κλάδους, τα χαρακτηριστικά των αγορών είναι εντελώς διαφορετικά. Τόσο η ALPHABET όσο και η επιχείρηση στόχος δραστηριοποιούνται σε αγορά παροχής υπηρεσιών για την οποία χρεώνουν δίδακτρα. Οι υπηρεσίες των ιδιωτικών και δημόσιων ΣΑΕΚ δεν είναι υπηρεσίες οι οποίες εμφανίζουν απλώς διαφοροποιημένες τιμές και παρουσιάζουν αποκλίσεις μεταξύ τους αλλά υπηρεσίες εκ των οποίων η μία έχει μηδενική τιμή, η οποία δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι αποτελεί διαφοροποιημένη τιμή στα συνήθη επίπεδα, και εξ αυτού του λόγου το τεστ SSNIP δεν ενδείκνυται. Επιπλέον, οι δημόσιες ΣΑΕΚ δεν έχουν κανένα έσοδο μέσω της φοίτησης σπουδαστών σε αυτές, ούτε άμεσο (η φοίτηση είναι δωρεάν) ούτε έμμεσο (π.χ. μέσω διαφήμισης). Περαιτέρω από κανένα εσωτερικό έγγραφων

[331] CMA, British Sky/ITV, 2007, παρ. 4.6, 4.14, 4.30, 4.73-4.76, 4.83.
[332] CMA NortonLifeLock/Avast, 2022, παρ. 5.12. και 5.24-5.25.

των μερών δεν προκύπτει ότι λαμβάνουν υπόψη τους τις δημόσιες ΣΑΕΚ για τον καθορισμό της επιχειρηματικής τους πολιτικής ή ότι οι δημόσιες ΣΑΕΚ ασκούν άμεση και ανταγωνιστική πίεση σε αυτές. Τουναντίον από το μοναδικό εσωτερικό έγγραφο Σχετικό 10 (Ιούλιος 2024) της γνωστοποιούσας προκύπτει ότι […]. Τέλος και από τις απόψεις των τρίτων-ανταγωνιστών προκύπτει ότι οι ιδιωτικές και δημόσιες ΣΑΕΚ αποτελούν για αυτούς διακριτές αγορές, ενώ οι ισχυρισμοί των μερών περί αισθητής μείωσης των σπουδαστών τους όταν λειτούργησαν πρώτη φορά δημόσιες ΣΑΕΚ εκεί όπου λειτουργούσαν παραρτήματα της ALPHABET, όπως καταδεικνύεται κατωτέρω υπό παρ. 180, είναι ατεκμηρίωτοι, προβάλλονται τουλάχιστον παρελκυστικά και σε κάθε περίπτωση είναι ουσία αβάσιμοι.

152. Σε κάθε περίπτωση και για λόγους πληρότητας, ως προς τη διενέργεια του τεστ SSNIP/ SSNDQ που προσκομίστηκε από τη γνωστοποιούσα κατά την ακροαματική στις 06.06.2025 και με το Συμπληρωματικό Υπόμνημα Frontier και τα σχετικά σε αυτό αποτελέσματα, λεπτομερής αξιολόγηση των οποίων παρουσιάζεται στο Παράρτημα ΣΤ, λεκτέα είναι τα ακόλουθα:

153. Αρχικά, σε σχέση με τη διατύπωση της ερώτησης για τον έλεγχο SSNIP και την επιλογή των σπουδαστών σε περίπτωση αύξησης της τιμής των διδάκτρων κατά 5% ή 10%, η ερώτηση που τέθηκε ήταν «*ποια από τις παρακάτω επιλογές θα εξετάζατε*» και όχι π.χ. «*τι θα κάνατε;*» και αντίστοιχα οι κρίσιμες εν προκειμένω απαντήσεις διατυπώνονται ως «*θα σκεφτόμουν να…*» και όχι π.χ. ως «*Θα άλλαζα σε …*» και «*Θα διέκοπτα …*» αντίστοιχα. Δεν ζητείται δηλαδή από τους σπουδαστές να δηλώσουν με βεβαιότητα ότι θα μετακινούντο σε δημόσια ΣΑΕΚ, αλλά το αν η υποτιθέμενη αύξηση διδάκτρων θα τους έκανε να εξετάσουν την πιθανότητα αυτή. Σύμφωνα με τη Frontier «*η ερώτηση προς τους συμμετέχοντες διατυπώθηκε ως προς το εάν θα εξέταζαν το ενδεχόμενο αλλαγής από επιλογή, καθώς η έρευνα αφορούσε ένα υποθετικό σενάριο σε σύνολο ερωτηθέντων που περιλάμβανε και υφιστάμενους σπουδαστές. Εάν η ερώτηση είχε διατυπωθεί ως «θα αλλάζατε», τα αποτελέσματα θα μπορούσαν να είναι μεροληπτικά, καθώς οι υφιστάμενοι σπουδαστές είναι πιο πιθανό να μην αλλάξουν κατά την διάρκεια των σπουδών τους*.». Η παραπάνω επιχειρηματολογία επιχειρεί να δικαιώσει ως ορθή την επιλεγείσα διατύπωση της ερώτησης SSNIP. Ωστόσο, δεν τεκμηριώνεται για ποιους λόγους «*οι υφιστάμενοι σπουδαστές είναι πιο πιθανό να μην αλλάξουν κατά την διάρκεια των σπουδών τους*». Αυτή η «τάση» των υφιστάμενων σπουδαστών, αποτελεί χαρακτηριστικό της ζήτησης στην αγορά, χαρακτηριστικό που ήδη από μόνο του καταδεικνύει μειωμένη υποκαταστασιμότητα. Σε κάθε περίπτωση, η ερώτηση και οι απαντήσεις δεν αντανακλούν το τι θα έκαναν οι ερωτώμενοι, αλλά το αν απλώς θα σκέφτονταν ή όχι να μεταπηδήσουν σε δημόσια ΣΑΕΚ. Κατά συνέπεια, η διατύπωση της ερώτησης είναι προβληματική και απομακρυσμένη από το να συλλάβει, μέσω των απαντήσεων σε αυτήν, τα χαρακτηριστικά της ζήτησης. Το ποσοστό που υπολογίστηκε δεν εκφράζει τους καταναλωτές με δηλωμένη προτίμηση να μετακινηθούν σε δημόσιες ΣΑΕΚ ή να διακόψουν σε περίπτωση αύξησης της τιμής των διδάκτρων των ιδιωτικών, αλλά εκείνους που απλώς θα εξέταζαν μια τέτοια πιθανότητα. Αυτό προκύπτει και από την απάντηση του μάρτυρα της Frontier, ο οποίος σε σχετική ερώτηση αναγνωρίζει ότι οι υφιστάμενοι σπουδαστές ιδιωτικών ΣΑΕΚ δεν μπορούν άμεσα να αλλάξουν σε

άλλη ΣΑΕΚ αφ' ης στιγμής ξεκινήσουν τις σπουδές τους σε αυτές[333], παρόλο που έχουν αυτή τη δυνατότητα μέσω μετεγγραφών.

154. Ως προς τα χαρακτηριστικά των συμμετεχόντων στη Δημοσκόπηση MRB: αυτοί είχαν μία από τις ακόλουθες ιδιότητες: απόφοιτοι ΣΑΕΚ, πιθανοί μελλοντικοί σπουδαστές ΣΑΕΚ και σπουδαστές ΣΑΕΚ. Η ζήτηση στην αγορά των ΣΑΕΚ υλοποιείται μέσω ενδιαφερομένων που ετοιμάζονται να σπουδάσουν και διενεργούν έρευνα αγοράς και υφιστάμενων σπουδαστών, δεδομένου ότι βρίσκονται εντός της αγοράς και έχουν τη δυνατότητα να αλλάξουν ΣΑΕΚ. Η ζήτηση στην αγορά δεν υλοποιείται δια μέσου αποφοίτων, διότι το εν λόγω «προϊόν» (διετής φοίτηση σε ΣΑΕΚ) καταναλώνεται άπαξ (εκτός ίσως ελαχίστων εξαιρέσεων) και οι απόφοιτοι δεν είναι καν δυνητικοί φορείς ζήτησης στην αγορά αυτή. Αυτό άλλωστε αναφέρει και η γνωστοποιούσα κατά την επιχειρηματολογία της ως προς τον γεωγραφικό προσδιορισμό της αγοράς προκειμένου να υποστηρίζει την πανελλήνια εμβέλειά της. Συγκεκριμένα αναφέρει ότι πρόκειται για προϊόντα τα οποία καταναλώνονται άπαξ καθώς «*η επαγγελματική κατάρτιση και η εκπαίδευση εν γένει συνιστά υπηρεσία που διαμορφώνει την προσωπικότητα, την επαγγελματική εξέλιξη και ολόκληρη την πορεία της ζωής του καταναλωτή, και η οποία τον συνοδεύει σε ολόκληρη τη ζωή του. Τις περισσότερες φορές δε ο καταναλωτής επιλέγει να καταρτιστεί/σπουδάσει άπαξ, σε αντιδιαστολή με τα προϊόντα λ.χ. του σούπερ μάρκετ που αγοράζονται από τον καταναλωτή πολλάκις. Επί παραδείγματι κάποιος θα καταρτιστεί/σπουδάσει μόνο μια φορά στη ζωή του…*»[334]. Επιπροσθέτως, οι απαντήσεις των αποφοίτων εκφράζουν προτιμήσεις βάσει εκ των υστέρων αποτίμησης των σπουδών τους και ανάλογα και με την επαγγελματική τους πορεία. Κατά συνέπεια, οι απαντήσεις των αποφοίτων δεν αντανακλούν τα χαρακτηριστικά της ζήτησης που αντιμετωπίζουν οι επιχειρήσεις και είναι παραπλανητικό και αναξιόπιστο να χρησιμοποιηθούν οι απαντήσεις τους σε έναν έλεγχο SSNIP. Στην περίπτωση, δε, που χρησιμοποιηθούν μαζί με τις απαντήσεις άλλων κατηγοριών, μολύνουν το στατιστικό δείγμα.

155. Από την άλλη πλευρά οι πιθανοί μελλοντικοί σπουδαστές χαρακτηρίστηκαν έτσι βάσει της ερώτησης «*πόσο πιθανό είναι να φοιτήσετε στην επόμενη 5ετία σε κάποια ΣΑΕΚ*», απομακρύνοντας κρίσιμα το εν λόγω υπο-δείγμα από τα χαρακτηριστικά εκείνα που θα το έκανε συναφές με όσους είτε ήδη φοιτούν είτε ετοιμάζονται να φοιτήσουν και ερευνούν την αγορά ενώ η συντριπτική τους πλειοψηφία είναι ήδη απόφοιτοι ΑΕΙ/ΤΕΙ, γεγονός το οποίο ενισχύει τον βαθμό αποξένωσης από τα χαρακτηριστικά εκείνα που θα τους έκαναν επαρκώς αντιπροσωπευτικό δείγμα της ζήτησης που αντιμετωπίζουν οι ιδιωτικές ΣΑΕΚ. Επιπλέον, στο δείγμα συμπεριλαμβάνονται ερωτηθέντες οι οποίοι απάντησαν ότι είναι μέτρια πιθανό να φοιτήσουν σε ΣΑΕΚ, γεγονός το οποίο ομοίως δείχνει ότι δεν μπορούν να αποτελέσουν αντιπροσωπευτικό δείγμα της ζήτησης καθώς δεν πρόκειται για ενδιαφερόμενους οι οποίοι ετοιμάζονται να σπουδάσουν και διενεργούν έρευνα αγοράς. Περαιτέρω, «πιθανοί μελλοντικοί» σπουδαστές απάντησαν πως είναι πιθανό να φοιτήσουν σε ΣΑΕΚ οι οποίες πλέον δεν υφίστανται, όπως οι ΣΑΕΚ ΞΥΝΗ, ΔΗΜΟΚΡΙΤΟΣ και ΠΑΣΤΕΡ, γεγονός που δείχνει ότι μέρος του δείγματος δεν έχει πραγματοποιήσει (ενδελεχή) έρευνα αγοράς για την «πιθανή» φοίτησή του σε ΣΑΕΚ. Κατά συνέπεια, οι απαντήσεις των «πιθανών»

[333] Βλ. σελ. 4 των πρακτικών της από 24.06.2025 συνεδρίασης.
[334] Βλ. την υπ' αριθ. πρωτ. 154/10.01.2025 απαντητικής επιστολής της γνωστοποιούσας.

μελλοντικών σπουδαστών, όπως αυτοί προσδιορίστηκαν στη συγκεκριμένη έρευνα, δεν αντανακλούν τα χαρακτηριστικά της ζήτησης που αντιμετωπίζουν οι επιχειρήσεις, και είναι παραπλανητικό και αναξιόπιστο να χρησιμοποιηθούν οι απαντήσεις αυτές σε έναν έλεγχο SSNIP. Στην περίπτωση δε, που χρησιμοποιηθούν μαζί με τις απαντήσεις άλλων κατηγοριών, μολύνουν το στατιστικό δείγμα και κατά τούτο η κεντρική προσέγγιση από την πλευρά της γνωστοποιούσας πρέπει να θεωρηθεί μεθοδολογικά αναξιόπιστη, δεδομένου ότι βασίζεται στην στατιστική επεξεργασία ενός ουσιωδώς μολυσμένου στατιστικού δείγματος (κατά 63%). Αυτό σημαίνει ότι τα συμπεράσματα που βασίζονται στο συνολικό δείγμα και οι σχετικοί πίνακες με τα αποτελέσματα που προσκομίστηκαν είναι μεθοδολογικά αναξιόπιστοι ως προς το ερώτημα ενδιαφέροντος, και πρέπει να αγνοηθούν ως μη-γενόμενοι.

156. Βάσει των αποτελεσμάτων της Δημοσκόπησης MRB (Πίνακας 11), η μεταστροφή ζήτησης για τους υφιστάμενους σπουδαστές ανέρχεται σε ποσοστό […]% σε μία αύξηση 5% των διδάκτρων και σε ποσοστό […]% σε μία αύξηση 10% των διδάκτρων. Σε μία εκτέλεση του τεστ SSNIP, στην πρώτη περίπτωση (+5%) η αύξηση τιμής αφήνει τα κέρδη αμετάβλητα ([…] εκ. ευρώ) ενώ στην δεύτερη περίπτωση (+10%) η αύξηση τιμής αυξάνει τα κέρδη ([…] εκ. ευρώ). Σε συνέχεια στατιστικών ελέγχων που εκτέλεσε η γνωστοποιούσα, σε ανταπόκριση σχετικού ερωτήματος που τέθηκε από την ΕΑ κατά την ακροαματική διαδικασία, μετά από σχετικό αίτημα της Ε.Α., προέκυψε ότι τα εν λόγω αποτελέσματα δεν ήταν στατιστικά σημαντικά. Ειδικότερα, στη Συμπληρωματική Μελέτη Frontier αναγνωρίζεται ότι [335] «*για τους σημερινούς σπουδαστές τα αποτελέσματα δεν είναι στατιστικά σημαντικά….*»…«*για τους τρέχοντες σπουδαστές δεν μπορούμε να απορρίψουμε την υπόθεση ότι το πραγματικό ποσοστό μεταστροφής είναι χαμηλότερο από το κρίσιμο ποσοστό μεταστροφής. Επισημαίνουμε, ωστόσο, ότι τα αποτελέσματα είναι σημαντικά όταν εξετάζουμε τους ερωτηθέντες μαζί χωρίς διαχωρισμό*». Κατά συνέπεια, τα αποτελέσματα όσον αφορά τους υφιστάμενους σπουδαστές παρουσιάζουν στατιστική αμφισημία και είναι λογικά αντιφατικά, το οποίο σημαίνει ότι μπορούν να χρησιμοποιηθούν τόσο για να υποστηρίξουν το ένα αποτέλεσμα (μείωση κερδών) όσο και το άλλο (αύξηση κερδών). Επίσης για τους λόγους που αναφέρθηκαν ήδη ανωτέρω, αν χρησιμοποιηθούν οι απαντήσεις και των άλλων κατηγοριών μολύνουν το στατιστικό δείγμα και η κεντρική προσέγγιση από την πλευρά της γνωστοποιούσας καθίσταται αναξιόπιστη. Εν κατακλείδι, ούτε οι υφιστάμενοι σπουδαστές μπορούν να συμβάλουν στην οριοθέτηση της αγοράς λόγω αυτής της αμφισημίας και κατά τούτο το τεστ SSNIP αποδεικνύεται (και) ακατάλληλο, όπως άλλωστε αναγνωρίζει και η νομολογία. Εξάλλου, τα ως άνω αποτελέσματα όσον αφορά τους υφιστάμενους σπουδαστές, δεν μπορούν να ληφθούν υπόψη ούτε για την ποιοτική αξιολόγηση της εναλλαξιμότητας. Σύμφωνα με αυτά το μέγεθος της αντίδρασης της ζήτησης («ελαστικότητα») σε αύξηση της τιμής κατά 10% είναι μικρότερο από το μέγεθος της αντίδρασης της ζήτησης σε αύξηση της τιμής κατά 5%, κάτι που αντίκειται στα διδάγματα της κοινής πείρας. Επιπροσθέτως, αυτές οι υψηλές «οιονεί ελαστικότητες» συνάδουν με το ότι η διατύπωση των ερωτήσεων είχε πιθανολογική/δυνητική χροιά («*θα σκεφτόσασταν να*…»), οπότε οι ερωτώμενοι δεν εκφράζουν στην ουσία προτίμηση περί μεταστροφής, αλλά προτίμηση

[335] Βλ. Συμπληρωματική Μελέτη Frontier, Πίνακας 11 σελ. 17. Βλ. και σελ. 7 των πρακτικών της από 24.06.2025 συνεδρίασης κατά την οποία σε σχετική ερώτηση του Εισηγητή για την αντιφατικότητα των αποτελεσμάτων και την ερμηνεία τους από μία Αρχή, ο μάρτυρας της Frontier δεν παίρνει θέση.

περί *διερεύνησης* μεταστροφής, διερεύνηση που φυσιολογικά θα επέλεγαν να κάνουν περισσότεροι καταναλωτές από όσους έχουν ρητή προτίμηση να μεταστρέψουν τη ζήτησή τους σε υποθετική αύξηση της τιμής. Όμως αυτό που απαιτείται να εκτιμηθεί είναι η ρητή προτίμηση μεταστροφής, όχι η προτίμηση διερεύνησης μεταστροφής.

157. Ως προς τον έλεγχο σε περίπτωση μείωσης της ποιότητας (SSNDQ), η ερώτηση τέθηκε ως εξής: εάν η ποιότητα διδασκαλίας και συνολικής εκπαίδευσης όλων των ιδιωτικών ΙΕΚ ήταν αισθητά χαμηλότερη ποια επιλογή θα εξέταζαν οι ερωτηθέντες. Η διατύπωση «*αισθητά χαμηλότερη*» δεν παραπέμπει σε «*μικρή αλλά σημαντική*» μείωση της ποιότητας, δεδομένου ότι η εν λόγω φράση χρησιμοποιείται στην ελληνική γλώσσα για να δηλώσει μια μεταβολή μεγαλύτερη του «αντιληπτή». Κατά συνέπεια, η εν λόγω ερώτηση δεν αντιστοιχεί στο εννοιολογικό πλαίσιο του ελέγχου SSNDQ, το οποίο, βάσει της νομολογίας, «*αυτό που έχει σημασία είναι η μείωση της ποιότητας να παραμείνει μικρή, μολονότι σημαντική και μη παροδική*». Πέραν αυτού, η διατύπωση της ερώτησης (*τί θα εξετάζατε*…) και οι σχετικές απαντήσεις (*θα σκεφτόμουν να* …) δεν ζητά από τους ερωτηθέντες να δηλώσουν με βεβαιότητα ότι θα μετακινούνταν σε δημόσια ΣΑΕΚ και κατά συνέπεια το ποσοστό που υπολογίστηκε ([…]% των φοιτούντων και […]% των δυνητικών) δεν εκφράζει τους καταναλωτές με δηλωμένη προτίμηση να μετακινηθούν σε δημόσιες ΣΑΕΚ αλλά απλώς εκείνους που θα εξέταζαν μια τέτοια πιθανότητα. Σε σχέση, δε, με τους πιθανούς μελλοντικούς σπουδαστές, εντοπίζονται τα ίδια προβλήματα που αναφέρθηκαν και ανωτέρω για το τεστ SSNIP καθώς η συντριπτική τους πλειοψηφία είναι ήδη απόφοιτοι ΑΕΙ/ΤΕΙ ενώ στο δείγμα συμπεριλαμβάνονται ερωτηθέντες οι οποίοι απάντησαν ότι είναι μέτρια πιθανό να φοιτήσουν σε ΣΑΕΚ. Αντίστοιχα δεν μπορούν να ληφθούν υπόψη τα αποτελέσματα για τους πιθανούς μελλοντικούς σπουδαστές, για τους λόγους που αναφέρθηκαν στην παρ. 155 ανωτέρω. Κατά συνέπεια, τα αποτελέσματα που προέκυψαν από τον έλεγχο δεν μπορούν να ληφθούν υπόψιν καθώς δεν ανταποκρίνονται στο εννοιολογικό πλαίσιο του τεστ ούτε ως προς τον βαθμό μεταβολής της ποιότητας ούτε ως προς τον βαθμό βεβαιότητας μετακίνησης σε άλλο προϊόν. Εξάλλου, τα ως άνω αποτελέσματα δεν μπορούν να ληφθούν υπόψη ούτε ως εννοιολογικό πλαίσιο για την ερμηνεία των στοιχείων καθώς δεν ανταποκρίνονται σε μία ορθή αποτύπωση του βαθμού μεταβολής της ποιότητας διότι αυτή δεν είναι αντιληπτή ή μικρή αλλά σημαντική, αλλά αισθητά χαμηλότερη. Αντιθέτως, η παράμετρος της ποιότητας μεταξύ ιδιωτικών και δημοσίων ΣΑΕΚ εξετάστηκε και αξιολογήθηκε, όπως περιγράφεται και κατωτέρω, με άλλους τρόπους καταδεικνύοντας ότι το επίπεδό της στις ιδιωτικές ΣΑΕΚ είναι ανώτερο. Σημειωτέον ότι ως προς την προσφορότητα του εν λόγω τεστ, ο μάρτυρας της Frontier, σε ερώτηση ως προς την ένταση του ανταγωνιστικού περιορισμού των δημοσίων στις ιδιωτικές ΣΑΕΚ, απαντά «*..για αυτό κάναμε αυτή την ερώτηση με την ποιότητα γιατί όταν δεν έχεις τιμή η ερώτηση που κάνεις είναι η ποιότητα. Δηλαδή αν η ποιότητα άλλαζε θα άλλαζες, θα μετακινιόσουνα; Μπορείς να απαντήσεις και αυτή την ερώτηση. Απλώς δεν είναι το ενδιαφέρον για εμάς. Δεν γίνεται συγχώνευση δημοσίων με ιδιωτικά, αυτό που γίνεται είναι συγχώνευση ιδιωτικών και η ερώτηση είναι τους περιορίζει το δημόσιο ή όχι;*»[336].

[336] Βλ. σελ. 55 των πρακτικών της 06.06.2025 συνεδρίασης.

V.1.1.1.3.2 Επί των λοιπών αιτιάσεων

158. Εν προκειμένω, ο ορισμός της σχετικής αγοράς, όπως προσδιορίζεται στην Έκθεση, βασίζεται σε πληθώρα ποιοτικών και ποσοτικών στοιχείων που εκτιμήθηκαν στο σύνολό τους[337]. Σε αντίθεση με τους ισχυρισμούς της γνωστοποιούσας, η οριοθέτηση της σχετικής αγοράς στην υπό κρίση υπόθεση ουδόλως «πάσχει» επειδή λήφθηκαν υπόψη τα ποιοτικά και ποσοτικά εκείνα στοιχεία, τη βαρύτητα και την αξιολόγηση των οποίων αποπειράται να υποβαθμίσει η γνωστοποιούσα ή επειδή δεν διενεργήθηκε από την Υπηρεσία το SSNIP/SSNDQ τεστ, όπως καταδείχθηκε ανωτέρω.

159. Συναφώς απορρίπτεται ο ισχυρισμός της ALPHABET, όπως περιγράφεται ανωτέρω υπό παρ. 106, ως προς την εσφαλμένη, κατά την άποψή της, μη λήψη υπόψη από την Έκθεση, παρεμφερούς σχετικής υπόθεσης της Ολλανδικής Αρχής Ανταγωνισμού ως προς τον ορισμό της σχετικής αγοράς και τα εσφαλμένα μεθοδολογικά εργαλεία που ακολούθησε η Έκθεση[338]. Καταρχάς σημειώνεται ότι η Έκθεση επικαλέστηκε την εν λόγω απόφαση στο πλαίσιο της διάκρισης που έκανε η Υπηρεσία μεταξύ των ΣΑΕΚ και των ΚΔΒΜ, ως διακριτών αγορών, και της μη ένταξης των τελευταίων στις ΣΑΕΚ προκειμένου να αντικρούσει τον σχετικό ισχυρισμό της γνωστοποιούσας ότι οι δύο φορείς επαγγελματικής εκπαίδευσης εντάσσονται στην ίδια αγορά. Επίσης, όπως προαναφέρθηκε υπό παρ. 95, η Επιτροπή δεν δεσμεύεται να εφαρμόσει σε μελλοντικές υποθέσεις τον ορισμό της σχετικής αγοράς στον οποίο κατέληξε σε προγενέστερες αποφάσεις και ο αιτών δεν μπορεί να αμφισβητήσει τα συμπεράσματα της Επιτροπής με το επιχείρημα ότι αυτά αποκλίνουν από συμπεράσματα που είχαν συναχθεί προηγουμένως σε άλλη υπόθεση, βάσει διαφορετικής γνωστοποίησης και διαφορετικού φακέλου, ακόμη και εάν οι σχετικές αγορές στις δύο υποθέσεις είναι παρόμοιες ή και απολύτως ταυτόσημες. Σε σχέση, δε, με τα εργαλεία που χρησιμοποιήθηκαν στην Έκθεση στην υπό κρίση υπόθεση, ο σχετικός ισχυρισμός προβάλλεται από την ALPHABET εσφαλμένα ως ουσία αβάσιμος και παρελκυστικά καθώς, πέραν της προαναφερθείσας ευρείας διακριτικής ευχέρειας της Ε.Α. ως προς τα εργαλεία που θα χρησιμοποιήσει ως τα πλέον κατάλληλα για τον ορισμό της αγοράς, η Ε.Α στην προκειμένη περίπτωση ανέθεσε (και αυτή) σε ανεξάρτητη εταιρεία δημοσκοπήσεων τη διενέργεια δημοσκόπησης- τη Δημοσκόπηση Ε.Α.- για τη συλλογή στοιχείων σχετικά με τα χαρακτηριστικά ομάδων σπουδαστών, τον τρόπο/λόγο επιλογής των σπουδών τους και τα ποιοτικά τους στοιχεία. Η Ε.Α. παρείχε (και αυτή) αμελλητί στην γνωστοποιούσα πρόσβαση στα πρωτογενή στοιχεία της έρευνας προκειμένου να διενεργήσει τη δική της ανάλυση ενώ συνέλεξε και χρησιμοποίησε (και αυτή) στοιχεία και απαντήσεις του αρμόδιου Υπουργείου Παιδείας αλλά και των λοιπών Υπουργείων, τα οποία λειτουργούν ΣΑΕΚ.

[337] Βλ. παρ. 104-135 της Έκθεσης.

[338] Ομοίως δεν γίνεται δεκτή και η επίκληση από τη γνωστοποιούσα της απόφασης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής Μ. 5529, *Oracle/Sun Microsystems*, στην οποία τα προϊόντα διαχείρισης βάσεων δεδομένων παρουσίαζαν πολύ μεγάλη διαφορά τιμής και παρόλα αυτά εντάχθηκαν στην ίδια αγορά καθώς αφενός επρόκειτο για την επιχείρηση στόχο η οποία είχε διαφορετική τιμή από την εξαγοράζουσα (και δεν έγινε σύγκριση με κάποιο τρίτο φορέα ο οποίος είχε μηδενική τιμή) αφετέρου ελήφθησαν υπόψη τα χαρακτηριστικά των μερών τα οποία καθιστούσαν ανταγωνιστή την επιχείρηση-στόχο ενώ ελήφθησαν υπόψη οι απαντήσεις τρίτων ανταγωνιστών και πελατών οι οποίοι θεωρούσαν ότι εμπίπτουν στην ίδια αγορά (παρ. 102-103, 202). Συναφώς, δεν μπορεί να γίνει δεκτή και οι επίκληση από τη γνωστοποιούσα της απόφασης της Επιτροπής Μ. 5650, *T-Mobile/Orange*, στην οποία εντάχθηκε στην ίδια αγορά η καρτοκινητή και η προπληρωμένη τηλεφωνία.

160. Επιπρόσθετα, ως προς τα πραγματικά περιστατικά της υπόθεσης της Ολλανδικής Αρχής, από τα στοιχεία προέκυπτε ότι και τα δημόσια-χρηματοδοτούμενα ιδρύματα χρέωναν δίδακτρα, τα οποία ναι μεν ήταν χαμηλότερα όταν χορηγούνταν υποτροφίες ωστόσο, ελλείψει αυτών, τα δίδακτρά τους ήταν υψηλότερα από αυτά των μη χρηματοδοτούμενων και ότι τα δημόσια-χρηματοδοτούμενα ιδρύματα είχαν σημαντικό κίνητρο να ανταγωνιστούν τα μη χρηματοδοτούμενα, καθώς ανταγωνίζονταν με αυτά μέσω άλλων παραμέτρων, ενώ πολιτική της κυβέρνησης ήταν να ενισχύσει περαιτέρω τον ανταγωνισμό μεταξύ τους στις εφαρμοσμένες επιστήμες[339]. Επιπλέον υπήρχαν δημόσια χρηματοδοτούμενα ιδρύματα τα οποία είχαν ισχυρή θέση σε επίπεδο περιφέρειας, ενώ βάσει των απόψεων των ανταγωνιστών υφίστατο ισχυρός ανταγωνισμός μεταξύ ιδιωτικών και δημόσιων παρόχων, ο οποίος θα αυξανόταν, ενόψει της συγκέντρωσης. Στο ως άνω πλαίσιο το 1/3 των σπουδαστών των μη χρηματοδοτούμενων ιδρυμάτων εξέτασε εναλλακτικές χρηματοδοτούμενων ιδρυμάτων. Αντίθετα στην περίπτωση της συγκέντρωσης ALPHABET-ΔΕΛΤΑ σε ερώτηση που έγινε στη Δημοσκόπηση Ε.Α. «*ποια ήταν η αμέσως επόμενη επιλογή ΣΑΕΚ, μετά από αυτή στην οποία πήγατε*», ποσοστό μόλις 4,7% των αποφοίτων σε ιδιωτικές ΣΑΕΚ είχε ως δεύτερη επιλογή δημόσιο ΣΑΕΚ και ποσοστό μόλις 9,1% των φοιτούντων είχε ως δεύτερη επιλογή δημόσιο ΣΑΕΚ, όπερ σημαίνει ότι οι σπουδαστές των ιδιωτικών ΣΑΕΚ είχαν σκεφτεί ως επόμενη επιλογή μια άλλη ιδιωτική ΣΑΕΚ και όχι μία δημόσια. Ενόψει των ανωτέρω, σύμφωνα με την εν λόγω απόφαση της Ολλανδικής Αρχής, τα δημόσια-χρηματοδοτούμενα ιδρύματα ασκούσαν ανταγωνιστική πίεση στα μη χρηματοδοτούμενα και εντάσσονταν στην ίδια αγορά με αυτά[340]. Ομοίως, και στην περίπτωση της δευτεροβάθμιας επαγγελματικής εκπαίδευσης, η Ολλανδική Αρχή προκειμένου να καταλήξει στην οριοθέτηση ενιαίας αγοράς, έλαβε υπόψη της το γεγονός ότι, παρόλο που υπήρχαν διαφορές στην τιμή μεταξύ χρηματοδοτούμενων και μη χρηματοδοτούμενων φορέων, εντούτοις ένας σπουδαστής, ανεξαρτήτως του φορέα στον οποίο φοιτούσε, είχε απεριόριστο δικαίωμα σε χρηματοδότηση και επομένως πάντοτε πληρούσε τις προϋποθέσεις για τα χαμηλότερα δίδακτρα, ενώ και οι δύο φορείς επικέντρωναν την προσφορά τους στην ίδια ομάδα στόχο[341]. Περαιτέρω, βάσει των απόψεων των ανταγωνιστών, υπήρχε έντονος ανταγωνισμός μεταξύ ιδιωτικών και δημοσίων φορέων, ενώ παράλληλα οι δημόσιοι φορείς, προκειμένου να προσελκύσουν στελέχη επιχειρήσεων, προσέφεραν εξατομικευμένα εκπαιδευτικά προγράμματα. Περίπου οι μισοί σπουδαστές των μη χρηματοδοτούμενων φορέων εξέτασαν ως επιλογή και τα χρηματοδοτούμενα ενώ το αντίστροφο έκανε περίπου το 1/3 των σπουδαστών των χρηματοδοτούμενων φορέων, η, δε, σύγκλιση μεταξύ των δύο φορέων ήταν ολοένα και αυξανόμενη. Παράλληλα υπήρχαν δημόσιοι χρηματοδοτούμενοι φορείς οι οποίοι είχαν ισχυρή θέση σε επίπεδο περιφέρειας, ενώ δεν υπήρχαν ενδείξεις προβλημάτων ανταγωνισμού συνεπεία της συγκέντρωσης[342]. Εν προκειμένω, τα πραγματικά περιστατικά και τα στοιχεία της υπόθεσης δεν οδηγούν σε αντίστοιχο συμπέρασμα για την υπό εξέταση συγκέντρωση.

161. Ειδικότερα, λαμβάνοντας υπόψιν τα ανωτέρω και κατά τη διακριτική ευχέρεια της Επιτροπής κατά τον ορισμό της αγοράς, από τη συνολική θεώρηση των προσκομισθέντων στοιχείων και των

[339] Υπόθεση ACM/20/039040, παρ. 43
[340] Υπόθεση ACM/20/039040, παρ. 6, 48, 60, 65, 80
[341] Υπόθεση ACM/20/039040, παρ. 102, 115
[342] Υπόθεση ACM/20/039040, παρ. 103, 104, 116, 117, 136, 140,141

στοιχείων του φακέλου ως προς τη διάκριση μεταξύ αγοράς ιδιωτικών και δημοσίων ΣΑΕΚ, κατά την κρίση της Ε.Α. προκύπτουν τα ακόλουθα:

α) Η ιδιαίτερα σημαντική διαφορά στο κόστος φοίτησης αποτελεί ισχυρή ένδειξη ότι οι δύο αγορές είναι διακριτές. Ειδικότερα τα δίδακτρα σε ιδιωτικές ΣΑΕΚ κυμαίνονται σήμερα συνήθως μεταξύ € 1.000 έως € 2500 ετησίως, ήτοι συνολικά στην διετία υπερβαίνουν τις € 2.000 και μπορούν, κατά περίπτωση, να υπερβούν και τις €5.000. Από την άλλη πλευρά, η φοίτηση στις δημόσιες ΣΑΕΚ είναι δωρεάν, ενώ σε κάποιες περιπτώσεις οι σπουδαστές λαμβάνουν και στεγαστικό επίδομα (π.χ. ΣΑΕΚ Υπουργείου Τουρισμού, ΕΛΓΟ ΔΗΜΗΤΡΑ) και κατά τούτο δεν μπορεί να συσχετιστεί με την υπόθεση της Ολλανδικής Αρχής στην οποία υπήρχαν δίδακτρα και στις δημόσιες σχολές. Ενδεχόμενα έξοδα σε δημόσιες ΣΑΕΚ στην Ελλάδα αφορούν στην αγορά εξοπλισμού π.χ. για ειδικότητες του Υπουργείου Τουρισμού έξοδα στολής εργαστηρίου και μαχαιριών τα οποία μπορεί να ανέρχονται περίπου στο ποσό των 85 και 110 ευρώ, ενώ οι πρώτες ύλες και τα αναλώσιμα διατίθενται από την εκπαιδευτική μονάδα. Ο ισχυρισμός της γνωστοποιούσας ότι η σχετική αναφορά της Έκθεσης στο ύψος των εξόδων σε δημόσιες ΣΑΕΚ δεν τεκμηριώνεται καθώς βασίζεται μόνο σε στοιχεία του Υπουργείου Τουρισμού και όχι σε στοιχεία των λοιπών Υπουργείων δεν μπορεί να γίνει δεκτός[343]. Τούτο διότι, σύμφωνα με τις απαντήσεις των λοιπών Υπουργείων, η φοίτηση στις δημόσιες ΣΑΕΚ είναι δωρεάν[344]. Κατά συνέπεια, δεν δύναται να θεωρηθεί ότι οι δημόσιες ΣΑΕΚ έχουν κόστος φοίτησης για προμήθεια αναλωσίμων, ενώ ακόμη και στις λίγες περιπτώσεις δημοσίων ΣΑΕΚ που αυτό τυχόν υπάρχει, σε καμία περίπτωση το ύψος του δεν μπορεί να εξισωθεί ή να συγκριθεί με το κόστος φοίτησης στις ιδιωτικές ΣΑΕΚ το οποίο συνίσταται στην ύπαρξη (υψηλών) διδάκτρων για τα δύο έτη διάρκειας των σπουδών. Συνακόλουθα, το γεγονός ότι τόσο οι δημόσιες όσο και οι ιδιωτικές ΣΑΕΚ προσφέρουν, βάσει νομοθεσίας, τις ίδιες ειδικότητες και ισοδύναμο πτυχίο, επιβεβαιώνει ότι στη συνείδησή των σπουδαστών υφίστανται διαφορές στο προσφερόμενο προϊόν π.χ. στην ποιότητα των υπηρεσιών (πραγματικές ή εκλαμβανόμενες), άλλως το σύνολο των σπουδαστών θα επέλεγε τις δωρεάν δημόσιες ΣΑΕΚ[345]. Αυτό άλλωστε διαπιστώνει και η ίδια η γνωστοποιούσα, η οποία, όπως αναφέρεται ανωτέρω υπό παρ. 103 (στ), αναγνωρίζει ότι τα δίδακτρα σε μία ιδιωτική ΣΑΕΚ αποτελούν έναν από τους πολλούς παράγοντες που θα συνεκτιμήσει ένας σπουδαστής, αν και όχι τον καθοριστικό παράγοντα. Άλλως, οι σπουδαστές δεν θα επέλεγαν να φοιτήσουν σε ιδιωτικές ΣΑΕΚ, και μάλιστα πολλές φορές εκτός του τόπου διαμονής τους, ενώ έχουν την δυνατότητα να σπουδάσουν δωρεάν στις δημόσιες. Ομοίως, απορριπτέος είναι και ο ισχυρισμός της ALPHABET[346] ότι η Έκθεση εσφαλμένως επικαλείται σχετική απόφαση της Γαλλικής Αρχής

[343] Βλ. παρ. 34-35 του Υπομνήματος

[344] Βλ. την υπ' αριθ. πρωτ. 9996/31.12.2024 απάντηση της ΔΥΠΑ (του Υπουργείου Εργασίας, η οποία λειτουργεί 30 ΣΑΕΚ), η οποία απαντά ότι η φοίτηση για τους σπουδαστές των ΣΑΕΚ της είναι δωρεάν και τα αναλώσιμα παρέχονται από τις ΣΑΕΚ. Βλ. επίσης την υπ'αριθ. πρωτ. 9956/30.12.2024 απάντηση του ΕΛΓΟ ΔΗΜΗΤΡΑ (του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης, ο οποίος λειτουργεί 6 ΣΑΕΚ), ο οποίος απάντησε ότι το ύψος των εξόδων που καταβάλλουν οι σπουδαστές τους είναι μηδενικό. Βλ. την υπ' αριθ. πρωτ. 10009/31.12.2024 απάντηση του Υπουργείου Υγείας (το οποίο λειτουργεί 48 ΣΑΕΚ) το οποίο απαντά ότι οι σπουδαστές δεν καταβάλλουν οποιοδήποτε χρηματικό ποσό για πρώτες ύλες, αναλώσιμα υλικά ή εξοπλισμό και η φοίτηση παρέχεται εξ ολοκλήρου δωρεάν.

[345] Οι οποίες, όπως αναφέρεται ανωτέρω στην Ενότητα IV.2.1, δεν λειτουργούν με 100% πληρότητα.

[346] Βλ. και παρ. 86 b της Οικονομικής Μελέτης Frontier.

Ανταγωνισμού ως προς τη διαφορά του ύψους των διδάκτρων μεταξύ δημοσίων και ιδιωτικών πανεπιστημίων και κατά συνέπεια την έλλειψη υποκαταστασιμότητας μεταξύ τους, διότι σε εκείνη την περίπτωση το ύψος των διδάκτρων των ιδιωτικών πανεπιστημίων ήταν πολύ μεγαλύτερο από αυτό των ιδιωτικών ΣΑΕΚ[347]. Τούτο διότι στην εν λόγω απόφαση, κρίσιμη θεωρήθηκε η σημαντική και διαρκής διαφορά στο ύψος των διδάκτρων/της τιμής μεταξύ των φορέων και το γεγονός ότι πολλοί σπουδαστές απέρριπταν τα ιδιωτικά πανεπιστήμια λόγω ακριβώς της ύπαρξης διδάκτρων, κριτήρια τα οποία ελήφθησαν υπόψιν και αξιολογήθηκαν ως κρίσιμα και στην παρούσα υπόθεση, συνηγορώντας υπέρ της διάκρισης των αγορών μεταξύ ιδιωτικών και δημοσίων ΣΑΕΚ. Ομοίως και στην υπό εξέταση υπόθεση και κατά την κρίση της Ε.Α. η πολύ σημαντική και διαρκής διαφορά στο ύψος των διδάκτρων (μηδενικά έναντι ετήσιων διδάκτρων), το γεγονός ότι οι σπουδαστές δημοσίων ΣΑΕΚ, σε συντριπτικό ποσοστό, τις επιλέγουν ακριβώς λόγω της έλλειψης διδάκτρων και το γεγονός ότι και οι ιδιωτικές ΣΑΕΚ εξακολουθούν να δραστηριοποιούνται, παρά την πολύ σημαντική διαφορά στην τιμή, αποτελούν στοιχεία τα οποία συνηγορούν υπέρ της διάκρισης των αγορών. Επίσης απορριπτέος είναι και ο ισχυρισμός της γνωστοποιούσας ότι στην Έκθεση ο ορισμός της αγοράς των ΣΑΕΚ έρχεται σε αντίθεση με τον ορισμό της αγοράς των ΚΔΒΜ, στην οποία εντάχθηκαν και τα δημόσια, παρόλο που και σε αυτά η διαφορά στο κόστος φοίτησης κυμαίνεται από μηδέν ευρώ έως αρκετές χιλιάδες ευρώ. Ο ισχυρισμός είναι ουσία αβάσιμος καθώς πρόκειται για αγορά με διαφορετική δομή και διαφορετικά χαρακτηριστικά. Όπως προκύπτει από την ενότητα IV.2.2, πέραν των λοιπών διαφορών που παρουσιάζουν τα ΚΔΒΜ σε σχέση με τις ΣΑΕΚ, μέρος των εκπαιδευτικών προγραμμάτων που υλοποιούν τα ιδιωτικά ΚΔΒΜ είναι προγράμματα τα δίδακτρα των οποίων επιδοτούνται και καλύπτονται από κρατικούς ή ευρωπαϊκούς πόρους μέσω συγχρηματοδοτούμενων έργων ή επιδοτήσεων. Τα προγράμματα αυτά έχουν ως αναθέτουσες αρχές φορείς όπως τη ΔΥΠΑ, το Υπουργείο Τουρισμού, Εργασίας κ.α οι οποίοι τα αναθέτουν σε ιδιωτικά ΚΔΒΜ και στα οποία οι εκπαιδευόμενοι δεν επιβαρύνονται με δίδακτρα λόγω της επιδότησης ενώ σε ορισμένες περιπτώσεις αμείβονται για τη συμμετοχή τους σε αυτά ενώ αντιστρόφως, υπάρχουν δημόσιοι φορείς οι οποίοι χρεώνουν και αυτοί δίδακτρα.

162. **β)** Επίσης, κατά την κρίση της Ε.Α., από τον φάκελο της υπόθεσης προκύπτει ότι <u>το ύψος των διδάκτρων αποτελεί μάλλον αποτρεπτικό παράγοντα</u> για την φοίτηση σε ιδιωτική ΣΑΕΚ και εξ αυτού του λόγου σπουδαστές επιλέγουν τις δημόσιες ΣΑΕΚ. Από την έρευνα της ΓΔΑ προέκυψε ότι πάνω από τις μισές ανταγωνίστριες (14 επιχειρήσεις από τις 26 που απάντησαν στη σχετική ερώτηση) θεωρούν ότι το ύψος των διδάκτρων αποτελεί αποτρεπτικό παράγοντα για την φοίτηση σε ιδιωτική ΣΑΕΚ και επομένως δεν μπορεί να γίνει δεκτός ο ισχυρισμός της γνωστοποιούσας ότι η μειοψηφία των ανταγωνιστών θεωρεί ότι τα δίδακτρα είναι αποτρεπτικά[348]. Επίσης, η γνωστοποιούσα ισχυρίζεται ότι το γεγονός ότι ένα ποσοστό των ερωτηθέντων στη Δημοσκόπηση Ε.Α. απάντησε είτε ότι τα δίδακτρα των ιδιωτικών ΣΑΕΚ είναι υψηλά, είτε ότι είναι μάλλον αποτρεπτικά, για τη φοίτηση σε αυτές, δεν σημαίνει ότι δεν υπάρχει εναλλαξιμότητα μεταξύ των δύο. Αντίθετα, κατά τη γνωστοποιούσα, σημαίνει ότι αυτοί είναι πιθανό να είναι ευαίσθητοι στις διακυμάνσεις των τιμών και επομένως- όσοι εξ αυτών απάντησαν ότι τα δίδακτρα είναι αποτρεπτικά και παρόλα αυτά φοιτούν σε ιδιωτικές ΣΑΕΚ- θα ήταν στα πρόθυρα να στραφούν σε

[347] Βλ. παρ. 36-38 του Υπομνήματος.
[348] Βλ. παρ. 42 του Υπομνήματος.

δημόσιες ΣΑΕΚ[349]. Κατά τη γνωστοποιούσα τα ανωτέρω στοιχεία δεν οδηγούν στο συμπέρασμα περί διακριτών αγορών αλλά στην ύπαρξη ενιαίας αγοράς. Ο ως άνω ισχυρισμός δεν μπορεί να γίνει δεκτός.

163. Αρχικά σημειώνεται ότι η ερώτηση περί αποτρεπτικότητας ή μη των διδάκτρων έγινε στο πλαίσιο της Δημοσκόπησης Ε.Α. προκειμένου να εξεταστεί ο ισχυρισμός της γνωστοποιούσας που αποτυπώθηκε κατά τη γνωστοποίηση της συγκέντρωσης ότι οι ιδιωτικές ΣΑΕΚ έχουν κατά μέσο όρο πολύ χαμηλά δίδακτρα τα οποία δεν είναι αποτρεπτικά για τη φοίτηση σε αυτές, γεγονός το οποίο συνηγορούσε, κατά τη γνωστοποιούσα, υπέρ του ορισμού της αγοράς των ΣΑΕΚ ως ενιαίας[350]. Ο εν λόγω ισχυρισμός της έρχεται σε αντίθεση με τον αμέσως προηγούμενο ισχυρισμό της ότι η αποτρεπτικότητα των διδάκτρων για μέρος των σπουδαστών, όπως προκύπτει από τη Δημοσκόπηση Ε.Α. συνηγορεί πάλι υπέρ της ενιαίας αγοράς, καθώς δεν μπορεί ταυτόχρονα και τα χαμηλά και μη αποτρεπτικά δίδακτρα και τα υψηλά και αποτρεπτικά δίδακτρα να οδηγούν σε ενιαίο ορισμό της αγοράς. Επίσης εσφαλμένα η ALPHABET θεωρεί ότι οι απαντήσεις των φοιτούντων και αποφοίτων περί αποτρεπτικότητας των διδάκτρων συνηγορεί υπέρ της εναλλακτικότητας μεταξύ των δύο αγορών. Τούτο διότι οι δύο κατηγορίες απάντησαν σε ερώτηση σχετικά με την εκτίμησή τους για το ύψος των διδάκτρων εν γένει και όχι σε σχέση με τη δική τους φοίτηση καθώς οι μεν απόφοιτοι έχουν ήδη ολοκληρώσει τις σπουδές τους και κατά συνέπεια δεν θα μπορούσαν να επηρεαστούν από μία αλλαγή στην τιμή ενώ οι φοιτούντες έχουν ήδη επιλέξει μια ιδιωτική ΣΑΕΚ έναντι μιας δημόσιας. Συναφώς, ακόμη και αν ήθελε θεωρηθεί ότι όσοι εκ των ιδιωτικών ΣΑΕΚ θεωρούν τα δίδακτρα εν γένει αποτρεπτικά και υψηλά, δεν εξέφρασαν μια γενική άποψη επί του θέματος αλλά μια άποψη σε σχέση με τη δική τους επιλογή, αυτοί αντιλαμβάνονται τη φοίτηση στις ιδιωτικές ΣΑΕΚ ως μια επένδυση, όπως αναφέρει άλλωστε και η γνωστοποιούσα [παρ. 103 ((στ)], την οποία διακρίνουν από τις δημόσιες δωρεάν ΣΑΕΚ και για την οποία είναι πρόθυμοι να καταβάλουν δίδακτρα. Η επίκληση, δε, από τη γνωστοποιούσα, έρευνας που πραγματοποιήθηκε σε αποφοίτους δημοσίων ΣΑΕΚ στο πλαίσιο διδακτορικής διατριβής, και τα σχετικά αποτελέσματά της[351], σύμφωνα με τα οποία ο βασικός λόγος επιλογής δημόσιας ΣΑΕΚ από τους σπουδαστές δεν είναι η δωρεάν φοίτηση στις δημόσιες ΣΑΕΚ αλλά η πιστοποίηση και τα επαγγελματικά δικαιώματα, είναι αβάσιμη και δεν μπορεί να γίνει δεκτή. Τούτο διότι αφενός η έρευνα διενεργήθηκε σε πολύ συγκεκριμένη πληθυσμιακή ομάδα, ήτοι σπουδαστές των δημοσίων ΣΑΕΚ της περιοχής του […], στην οποία αφορούσε και η σχετική διατριβή, αφετέρου οι απαντήσεις των σπουδαστών δεν αναφέρουν τη δωρεάν εκπαίδευση ως λόγο επιλογής της δημόσιας ΣΑΕΚ, ο οποίος συγκεντρώνει πολύ χαμηλό ποσοστό στις προτιμήσεις τους ([…]%), όπως εσφαλμένα και παρελκυστικά αναφέρει η γνωστοποιούσα, αλλά την ύπαρξη επιδότησης-επιταγής κατά την διάρκεια των σπουδών και κατά την πρακτική άσκηση, η οποία βάσει νομοθετικού πλαισίου προβλέπεται για σπουδαστές δημοσίων ΣΑΕΚ αρμοδιότητας του Υπουργείου Παιδείας[352].

[349] Βλ. παρ. 43-45 του Υπομνήματος και παρ. 14 (α) και παρ. 30 (β) του Συμπληρωματικού Υπομνήματος.
[350] Βλ. Ενότ. Γ σημ. 6, σελ. 43-44 της γνωστοποίησης και την υπ' αριθ. πρωτ. 7714/21.10.2024 απαντητική επιστολή της γνωστοποιούσας.
[351] Βλ. παρ. 45 του Υπομνήματος και τη σχετική υποσημείωση.
[352] Βλ. ανωτέρω ενότητα IV.1, παρ. 39. Σημειώνεται ότι στο Υπόμνημα η γνωστοποιούσα εσφαλμένως αναφέρεται ως προς τους λόγους επιλογής των δημοσίων ΣΑΕΚ σε ποσοστά […]% (παρεχόμενος τίτλος σπουδών και επαγγελματικά δικαιώματα) και […]% (δωρεάν σπουδές) διότι στην έρευνα (σελ. 164-165) τα ποσοστά

164. **γ)** Περαιτέρω, η συντριπτική πλειοψηφία των ανταγωνιστών (23 από τους 26 οι οποίοι εξέφρασαν σαφή άποψη) θεωρούν ότι η παροχή υπηρεσιών μεταλυκειακής επαγγελματικής κατάρτισης μέσω ιδιωτικών ΣΑΕΚ συνιστά διακριτή αγορά από την παροχή υπηρεσιών μεταλυκειακής επαγγελματικής κατάρτισης μέσω δημοσίων ΣΑΕΚ. Οι κύριοι λόγοι που προβάλλονται είναι η διαφορά στο κόστος φοίτησης, η διαφορά στα ποιοτικά χαρακτηριστικά και στη διασύνδεση με την αγορά εργασίας, η διαφορετική διαδικασία εισαγωγής και το γεγονός ότι ο ανταγωνισμός στην αγορά υφίσταται κατά βάση μεταξύ των ιδιωτικών ΣΑΕΚ (μέσω πολιτικών διαφήμισης και προώθησης) και κατά τούτο δεν μπορεί να συσχετιστεί με την υπόθεση της Ολλανδικής Αρχής στην οποία, βάσει των απόψεων των ανταγωνιστών, υφίστατο ισχυρός ανταγωνισμός μεταξύ ιδιωτικών και δημόσιων παρόχων, ο οποίος θα αυξανόταν, ενόψει της συγκέντρωσης. Η γνωστοποιούσα, πέραν του ότι αμφισβητεί τη βαρύτητα που προσδίδει η Έκθεση στις απαντήσεις των ανταγωνιστών ιδιωτικών ΣΑΕΚ, όπως αναφέρεται ανωτέρω υπό παρ. 105, ισχυρίζεται επίσης[353] ότι το ανωτέρω συμπέρασμα έρχεται σε αντίθεση με όσα αναφέρονται στην Έκθεση αλλά και με το ισχύον κανονιστικό πλαίσιο καθώς όλες οι παράμετροι που δύνανται να καθορίζουν το πρόγραμμα σπουδών (οδηγοί κατάρτισης, διάρκεια σπουδών, πρόγραμμα και διδακτέα ύλη, εκπαιδευτική μεθοδολογία κλπ.), πλήθος ειδικοτήτων, προσόντα εκπαιδευτών, εξοπλισμός και εγκαταστάσεις είναι κοινές για όλες τις ΣΑΕΚ, εξασφαλίζοντας καταρχήν κοινή μαθησιακή εμπειρία για όλους τους σπουδαστές των ΣΑΕΚ με συνέπεια οι ιδιωτικές και οι δημόσιες ΣΑΕΚ να εντάσσονται στην ίδια αγορά.

165. Ο ως άνω ισχυρισμός δεν μπορεί να γίνει δεκτός. Ως προς τη βαρύτητα των απόψεων των ανταγωνιστών και τους λόγους απόρριψης του εν λόγω ισχυρισμού παραπέμπουμε σε όσα αναλύθηκαν υπό παρ. 120. Περαιτέρω σημειώνεται ότι κατά την νομολογία η εναλλαξιμότητα και η υποκαταστασιμότητα των προϊόντων ή των υπηρεσιών δεν αξιολογείται μόνο επί τη βάσει των αντικειμενικών χαρακτηριστικών τους αλλά πρέπει να ληφθούν υπόψη οι ανταγωνιστικές συνθήκες και οι συνθήκες προσφοράς και ζήτησης[354]. Η Έκθεση, ως προς τις παραμέτρους που αναφέρει η γνωστοποιούσα, περιγράφει τη νομοθεσία η οποία προσδιορίζει το βασικό υποχρεωτικό πλαίσιο εντός του οποίου οφείλουν να δραστηριοποιούνται οι ιδιωτικές ΣΑΕΚ και να λειτουργούν οι δημόσιες (όπως άλλωστε ορίζεται και σε άλλους τομείς της εκπαίδευσης, π.χ. δημόσια και ιδιωτικά σχολεία) προκειμένου να ασκείται ενιαία η κρατική εποπτεία επί όλων των ΣΑΕΚ., όπως άλλωστε, αναφέρει και σε σχετική επιστολή προς τη γνωστοποιούσα η Γενική Γραμματέας Ε.Ε.Κ. και Δ.Β.Μ του Υπουργείου Παιδείας, την οποία προσκόμισε η γνωστοποιούσα[355], και προκειμένου να υπάρχει καταρχήν μια ενιαία εκπαιδευτική πολιτική. Το ερώτημα που τίθεται είναι εάν παρ' όλες τις ομοιότητες που υπάρχουν λόγω της ενιαίας νομοθετικής τους ρύθμισης, υφίστανται τέτοιες ποιοτικές διαφορές οι οποίες τόσο στην αντίληψη του καταναλωτή σπουδαστή όσο και στην αντιμετώπιση και προσέγγιση των ιδιωτικών ΣΑΕΚ, καθιστούν τις ιδιωτικές ΣΑΕΚ διακριτή αγορά από αυτή των δημοσίων. Όπως αναφέρει και η ίδια η γνωστοποιούσα, σε όλες τις ως άνω παραμέτρους υπάρχει ποιοτική διαφοροποίηση, υπέρ των ιδιωτικών ΣΑΕΚ, η οποία, κατά την

ανέρχονται σε […]% (παρεχόμενος τίτλος σπουδών και επαγγελματικά δικαιώματα) και […]% (επιδότηση-επιταγή).

[353] Βλ. παρ. 70-76 του Υπομνήματος και Οικονομική Μελέτη Frontier, Ενότητα 2.3.1. και παρ. 90 b.

[354] Βλ. ενδεικτικά Τ-699/14, Topps Europe κατά Επιτροπής, σκ. 81.

[355] Βλ. Σχετικό 1 του Συμπληρωματικού Υπομνήματος.

άποψή της, υφίσταται προκειμένου να μπορέσουν να αντισταθμίσουν το ανταγωνιστικό τους μειονέκτημα έναντι των δημοσίων, οι οποίες προσφέρουν το ίδιο προϊόν που οδηγεί στη λήψη ισάξιου πτυχίου με μικρότερο κόστος. Επίσης, η γνωστοποιούσα αναγνωρίζει την ποιοτική διαφοροποίηση μεταξύ των δύο αναφέροντας ότι η επιλογή παρόχου επαγγελματικής κατάρτισης από τους σπουδαστές γίνεται βάσει των προσφερόμενων ειδικοτήτων και της φήμης του κάθε παρόχου ενώ μεταξύ των παραγόντων που συνυπολογίζονται είναι οι προοπτικές επαγγελματικής αποκατάστασης, οι υποδομές, η φήμη και η ποιότητα του διδακτικού προσωπικού, οι δυνατότητες πρακτικής άσκησης, το κόστος και η τοποθεσία ενώ στις ιδιωτικές ΣΑΕΚ ο σπουδαστής ενδέχεται να έχει τη δυνατότητα συμμετοχής σε εθνικούς και διεθνείς διαγωνισμούς. Άλλως, οι σπουδαστές δεν θα επέλεγαν να φοιτήσουν σε ιδιωτικές ΣΑΕΚ, ενώ έχουν την δυνατότητα να σπουδάσουν δωρεάν στις δημόσιες (βλ. παρ. 103 στ ανωτέρω)[356]. Αυτό, άλλωστε, προκύπτει και από τις απαντήσεις των ανταγωνιστριών. Ειδικότερα, όπως αναφέρεται και ανωτέρω υπό παρ. 122 στοιχ. (ν) κατά την άποψη της […] «*ενώ τόσο οι δημόσιες όσο και οι ιδιωτικές ΣΑΕΚ λειτουργούν υπό κρατική εποπτεία και τους ίδιους κανόνες, οι δημόσιες ΣΑΕΚ δρουν με περιορισμένο βαθμό ευελιξίας και δυνατότητα ανταγωνιστικής διαφοροποίησης. Αντίθετα, οι ιδιωτικές ΣΑΕΚ ανταγωνίζονται σε ένα πιο δυναμικό περιβάλλον, με έμφαση στην καινοτομία και την εξατομίκευση. Αυτή η διάρθρωση της προσφοράς και της ζήτησης ενισχύει τη διάκριση μεταξύ των δύο αγορών*» ενώ η […] αναφέρει ότι «*..Δεδομένου ότι οι δημόσιες δομές ακολουθούν υποχρεωτικά ένα γενικό πρωτόκολλο που έχει αναφορά σε γενικούς κανόνες και αρχές, οι ιδιωτικές δομές είναι αυτές που δύνανται να επιλέξουν συγκεκριμένες ενέργειες με διακριτό μέρος της αγοράς προκειμένου να δώσουν έμφαση σε πολύ ιδιαίτερα χαρακτηριστικά που επιτρέπουν στα μελλοντικά επαγγελματικά στελέχη να αποκτήσουν εξειδικευμένες δεξιότητες και προφίλ που ανταποκρίνεται σε αυτές τις ανάγκες*»[357], η […] αναφέρει ότι «*…οι ιδιωτικές ΣΑΕΚ έχουν τη δυνατότητα να χρησιμοποιούν μεθόδους και εργαλεία πέρα από τον καθιερωμένο οδηγό σπουδών του Υπουργείου και να συνάπτουν συνεργασίες με ξένα πανεπιστήμια για μεταπτυχιακές σπουδές*»[358] και τέλος η […] αναφέρει ότι «*και οι δύο τύποι ΣΑΕΚ αποσκοπούν στην επαγγελματική κατάρτιση, ωστόσο οι ιδιωτικές ΣΑΕΚ εστιάζουν σε ειδικότητες υψηλής ζήτησης και συνεργασίες με την αγορά εργασίας*»[359]. Αν οι σπουδαστές δεν λάμβαναν υπόψιν τους τα ανωτέρω, δεν θα επέλεγαν να φοιτήσουν σε ιδιωτικές ΣΑΕΚ ενώ έχουν τη δυνατότητα να σπουδάσουν δωρεάν στις δημόσιες. Και η ίδια η γνωστοποιούσα αλλά και ο μάρτυρας της Frontier αναγνωρίζουν ότι οι ιδιωτικές ΣΑΕΚ είναι καλύτερες ειδάλλως οι σπουδαστές δεν θα επέλεγαν να καταβάλουν δίδακτρα[360]. Κατά συνέπεια, ούτε ως προς αυτή την παράμετρο η υπό εξέταση

[356] Βλ. την υπ' αριθ. πρωτ. 7714/21.10.2024 απαντητική επιστολή της γνωστοποιούσας.
[357] Βλ. την υπ' αριθ. πρωτ. 9476/13.12.2024 επιστολή παροχής στοιχείων της εταιρείας.
[358] Βλ. την υπ' αριθ. πρωτ. 9376/11.12.2024 επιστολή παροχής στοιχείων της εταιρείας.
[359] Βλ. την υπ' αριθ. πρωτ. 9489/13.12.2024 επιστολή παροχής στοιχείων της εταιρείας. Βλ. και σελ. 30 των πρακτικών της από 06.06.2025 συνεδρίασης και σχετική αναφορά της πληρεξούσιας δικηγόρου της γνωστοποιούσας σε ειδικότητες υψηλής ζήτησης, όπως ο τουρισμός.
[360] Βλ. σελ. 35-36 και 40, 44-45 των πρακτικών της από 06.06.2025 συνεδρίασης στην οποία ο μάρτυρα της Frontier αναφέρει «*Και εγώ νομίζω ότι αν δει κανείς τα στοιχεία, αυτό που λέμε εμείς δεν λέμε ότι είναι πανομοιότυπες οι υπηρεσίες που προσφέρονται. Αυτό που λέμε είναι ότι οι ιδιωτικές είναι καλύτερες και για αυτό πληρώνει ο κόσμος ειδάλλως δεν θα πλήρωνε. Απλώς λέμε ότι αυτή η διαφορά όταν τα λάβεις όλα υπόψη σου, την τιμή και την ποιότητα, δεν είναι τόσο σημαντική για να πεις ότι είναι σε διαφορετικές αγορές..[Ε]μείς θεωρούμε ότι οι φοιτητές θεωρούν τα ιδιωτικά καλύτερα από τα δημόσια και αυτό ως ένα σημείο ανταποκρίνεται στην πραγματικότητα…*» «*το δικό μου συμπέρασμα θα ήταν αυτό που σας είπα πριν ότι τα ιδιωτικά και το perception ότι είναι καλύτερα και είναι καλύτερα.* […]. *Το βασικό ερώτημα είναι πόσο καλύτερα είναι σε σχέση με την τιμή…*»,

συγκέντρωση μπορεί να συσχετιστεί με την απόφαση της Ολλανδικής Αρχής, καθώς εκεί τα δημόσια χρηματοδοτούμενα ιδρύματα ανταγωνίζονταν με τα μη χρηματοδοτούμενα μέσω άλλων παραμέτρων, ορισμένα, δε, είχαν ισχυρή θέση σε επίπεδο περιφέρειας, ενώ στην περίπτωση των δημοσίων ΣΑΕΚ στην Ελλάδα προκύπτει ότι τα ποσοστά των σπουδαστών που συγκεντρώνει καθεμία από τις δημόσιες ΣΑΕΚ στη γεωγραφική αγορά του Βόλου κυμαίνονται μεταξύ [5-10]%, ενώ στην Αθήνα και στη Θεσσαλονίκη καθεμία δημόσια ΣΑΕΚ έχει μερίδιο μέχρι [0-5%]%[361]. Κατά συνέπεια δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι υπάρχουν σημαντικές δημόσιες ΣΑΕΚ με υψηλά μερίδια αγοράς οι οποίες δύνανται να ασκήσουν ανταγωνιστική πίεση στις ιδιωτικές ΣΑΕΚ.

166. Επίσης, δεν μπορεί να γίνει δεκτός ο ισχυρισμός της ALPHABET ότι θεμελιώνεται υποκαταστασιμότητα μεταξύ δημοσίων και ιδιωτικών ΣΑΕΚ, διότι, βάσει της Δημοσκόπησης Ε.Α., το 41% των σπουδαστών και αποφοίτων ΣΑΕΚ θεωρεί το επίπεδο υπηρεσιών μεταξύ των δύο ίδιο ή περίπου το ίδιο και ότι μόλις ποσοστό 38% των σπουδαστών και 31% των αποφοίτων θεωρεί καλύτερη την ποιότητα των ιδιωτικών ΣΑΕΚ[362]. Τούτο διότι, όπως προκύπτει και ανωτέρω υπό παρ. 132-135, από το 41% που απαντούν ότι η ποιότητα των δύο είναι ίδια/σχεδόν ίδια, το συντριπτικό ποσοστό 67% προέρχεται από δημόσιες ΣΑΕΚ ενώ υποδιπλάσιο ποσοστό 32% προέρχεται από ιδιωτικές ΣΑΕΚ, με αποτέλεσμα αυτή την αντίληψη περί ίσου/σχεδόν ίσου επιπέδου υπηρεσιών να την έχουν οι σπουδαστές των δημοσίων ΣΑΕΚ οι οποίοι δεν καταβάλλουν σε αυτές δίδακτρα[363]. Αντίστοιχα, στους δυνητικούς σπουδαστές το ποσοστό που θεωρεί ότι το επίπεδο είναι ίδιο/σχεδόν ίδιο ανέρχεται σε 36% εκ του οποίου ποσοστό 64% σκέφτεται να σπουδάσει σε δημόσια ΣΑΕΚ.

167. Συναφώς, από τους αποφοίτους/φοιτούντες οι οποίοι θεωρούν ότι η ποιότητα των υπηρεσιών είναι ανώτερη στις ιδιωτικές ΣΑΕΚ, ποσοστό 51% προέρχεται από τις ιδιωτικές ΣΑΕΚ. Επίσης, από τους αποφοίτους/φοιτούντες οι οποίοι θεωρούν ανώτερες τις δημόσιες ΣΑΕΚ (ποσοστό μόλις 18%), το ποσοστό αυτών που προέρχονται από τις δημόσιες ΣΑΕΚ ανέρχεται σε 76%. Επίσης, και βάσει της Δημοσκόπησης MRB, παρουσιάζεται διαφοροποίηση στην ποιότητα σπουδών μεταξύ ιδιωτικών και δημοσίων ΣΑΕΚ καθώς ποσοστό […]% των υφιστάμενων σπουδαστών των ιδιωτικών ΣΑΕΚ τις επέλεξε λόγω καλύτερης ποιότητας υπηρεσιών, ενώ το αντίστοιχο ποσοστό

«*Δεν λέω ότι είναι ίδια* [σσ. η ποιότητα ιδιωτικών και δημόσιων ΣΑΕΚ]…*πολύ σωστή η ερώτηση αλλά δεν είναι ίδια, είναι παρόμοια και λέμε ότι τα ιδιωτικά είναι καλύτερα*», ωστόσο κατά την άποψη του μάρτυρα η διαφορά της σχέσης ποιότητας-τιμής μεταξύ των δύο τύπων ΣΑΕΚ δεν είναι τόσο σημαντική ώστε να θεωρηθούν διακριτές αγορές. Εν τούτοις, η εν λόγω άποψη, βάσει της ανάλυσης που έγινε ανωτέρω, καταρρίπτεται. Βλ. και σελ. 53-54 των πρακτικών της από 06.06.2025 συνεδρίασης και σχετική ερώτηση μέλους της Ε.Α. προς τον μάρτυρα της Frontier αναφορικά με το κίνητρο μιας ιδιωτικής επιχείρησης να εισέλθει στην αγορά και να επενδύσει στην οποία το προϊόν στις δημόσιες ΣΑΕΚ είναι δωρεάν και όχι αρκετά διαφοροποιημένο από αυτό των ιδιωτικών και την αόριστη απάντηση του μάρτυρα της Frontier στην οποία αναφέρει ότι δεν μπορούν να εξαχθούν συμπεράσματα με βάση αυτή τη θεωρία. Ωστόσο, αυτή αποτελεί βασικό προβληματισμό για την εξέταση της υποκαταστασιμότητας των προϊόντων. Βλ. ομοίως και σελ. 13 των πρακτικών της από 24.06.2025 συνεδρίασης καθώς και την υπ'αριθ. πρωτ. 7714/21.10.2024 επιστολή της γνωστοποιούσας.

[361] Βλ. την υπ'αριθ. πρωτ. 8439/11.11.2024 επιστολή του Υπουργείου Παιδείας.

[362] Βλ. και παρ. 30 (γ-δ) του Συμπληρωματικού Υπομνήματος και Οικονομική Μελέτη Frontier, παρ. 13-14.

[363] Βλ. και σελ. 45-46 των πρακτικών της από 06.06.2025 συνεδρίασης για τη βαρύτητα η οποία πρέπει να δοθεί στις σχετικές απαντήσεις λαμβάνοντας υπόψη την υποκειμενικότητα των απαντήσεων των ερωτηθέντων. Ωστόσο αυτή η προσέγγιση έρχεται σε αντίθεση με όσα υποστηρίζει η Frontier και κατ'επέκταση η γνωστοποιούσα για την ποιότητα των ιδιωτικών ΣΑΕΚ σε σχέση με τα δημόσια και το πως τα σχετικά ποσοστά των ερωτηθέντων λαμβάνονται από αυτήν υπόψη προκειμένου να στοιχειοθετήσει την ύπαρξη ενιαίας αγοράς.

όσων επέλεξαν δημόσια ΣΑΕΚ ανέρχεται σε μόλις […]%. Περαιτέρω, όπως αναφέρουν οι ίδιοι οι ανταγωνιστές των μερών επενδύουν σε εγκαταστάσεις[364] και εξοπλισμό, παροχές και καινοτομία, εξειδικευμένη εκπαίδευση και προσανατολισμό στην αγορά εργασίας, προσέλκυσης καταξιωμένων επαγγελματιών ως εκπαιδευτικό προσωπικό[365], προκειμένου να ανταγωνιστούν, όχι τις δημόσιες ΣΑΕΚ έναντι των οποίων, όπως αβασίμως ισχυρίζεται η γνωστοποιούσα, έχουν ανταγωνιστικό μειονέκτημα, αλλά τις λοιπές ιδιωτικές ΣΑΕΚ, όπως αναφέρουν οι ίδιες οι ιδιωτικές ανταγωνίστριες ΣΑΕΚ και προκύπτει και από την ανωτέρω ανάλυση. Και τούτο λόγω του ότι μεταξύ δημοσίων και ιδιωτικών ΣΑΕΚ υπάρχουν σημαντικές διαφοροποιήσεις ως προς τα χαρακτηριστικά των υπηρεσιών τους, με τις πρώτες να προσφέρουν μια βασική επαγγελματική κατάρτιση με μηδενικό κόστος στους σπουδαστές και τις δεύτερες να παρέχουν ποιοτικά διαφορετικές υπηρεσίες έναντι διδάκτρων, τα οποία θεωρούν ενός είδους επένδυση από την πλευρά των σπουδαστών, με σκοπό τη δημιουργία προστιθέμενης αξίας για αυτούς. Άλλωστε και η ίδια η γνωστοποιούσα αναφέρει ότι οι δαπάνες των σπουδαστών προσομοιάζουν με επένδυση προκειμένου αυτοί να εκπαιδευτούν και να αυξήσουν τις επαγγελματικές τους προοπτικές με συνέπεια η τιμή να αποτελεί ένα μόνο κριτήριο επιλογής, ενώ άλλα κριτήρια αποτελούν, επίσης, η ποιότητα των υπηρεσιών και η σύνδεση με την αγορά εργασίας. Επίσης και ο μάρτυρας της Frontier επεσήμανε ότι οι σπουδαστές των ιδιωτικών ΣΑΕΚ καταβάλλουν δίδακτρα με σκοπό την καλύτερη επαγγελματική αποκατάσταση, μέσω της οποίας θα αποσβέσουν την επένδυση που έκαναν, και ότι οι υπηρεσίες που προσφέρονται από τις ιδιωτικές ΣΑΕΚ είναι καλύτερες από αυτές των δημοσίων, για αυτό το λόγο και οι σπουδαστές δέχονται να καταβάλουν δίδακτρα[366]. Αυτό συνάγεται και από την επιστολή της Γενικής Γραμματέως Ε.Ε.Κ. και Δ.Β.Μ του Υπουργείου Παιδείας […], στην οποία αναφέρεται ότι πολλές ιδιωτικές ΣΑΕΚ επιλέγουν να εστιάσουν σε προσφορά συγκεκριμένων ειδικοτήτων με σημαντική υλικοτεχνική υποδομή και τις επακόλουθες επενδύσεις, γεγονός που βελτιώνει την ελκυστικότητά τους. Το ίδιο συμπέρασμα προκύπτει και από το εσωτερικό έγγραφο Σχετικό 10 (Ιούλιος 2024) της γνωστοποιούσας στο οποίο αναφέρεται ότι

[364] Σε σχέση με τη βαρύτητα που έχουν οι εγκαταστάσεις στην επιλογή των σπουδαστών μίας ιδιωτικής ΣΑΕΚ έναντι μιας δημόσιας σημειώνεται ότι η γνωστοποιούσα εσφαλμένως αναφέρει ότι αυτές δεν αποτελούν κριτήριο με ιδιαίτερη βαρύτητα και αντιστοιχούν σε ποσοστό 12% για όσους εκ των σπουδαστών ιδιωτικών ΣΑΕΚ επέλεξαν να σπουδάσουν σε αυτές (παρ. 74 του Υπομνήματος). Σύμφωνα με τη Δημοσκόπηση Ε.Α. το ποσοστό ανέρχεται σε 18% μεταξύ των αποφοίτων/ φοιτούντων σε ιδιωτική ΣΑΕΚ και σε 30% για τους δυνητικούς σε ιδιωτική ΣΑΕΚ σπουδαστές ενώ το αντίστοιχο ποσοστό αποφοίτων/φοιτούντων σε δημόσια ΣΑΕΚ ανέρχεται σε μόλις 2% και για τους δυνητικούς σε δημόσια ΣΑΕΚ σπουδαστές σε 6% γεγονός που ενισχύει τη διάκριση των δύο βάσει ποιοτικών διαφορών (βλ. ανωτέρω παρ. 136-137 και το υπ'αριθ. πρωτ. 3025/16.4.2025 παραδοτέο-οπτικοποίηση της έρευνας της Prorata με τίτλο «Έρευνα οριοθέτησης αγοράς δημοσίων και ιδιωτικών ΣΑΕΚ/ΙΕΚ», σελ. 26, 28, 48, 50.

[365] Βλ. ανωτέρω παρ. 122 των απόψεων των ανταγωνιστών καθώς και ιστοσελίδα της ίδιας της ΑΚΜΗ (τελευταία ημερομηνία εισόδου 21.07.2025), η οποία διαφημίζει τα προγράμματα εξειδίκευσης που προσφέρει σε συνεργασία με εταιρείες ηγέτες της αγοράς, τις συνεργασίες της με έγκριτους επαγγελματίες σε όλους τους κλάδους, την άμεση διασύνδεση με την αγορά εργασίας την οποία έχει αναπτύξει με κορυφαίες επιχειρήσεις και τις βραβεύσεις που έχει αποσπάσει εξ'αυτού του λόγου, τα σύγχρονα και πιο εξοπλισμένα campuses που διαθέτει και τις επενδύσεις που κάνει προς το σκοπό αυτό. Ομοίως και η ΔΕΛΤΑ στην ιστοσελίδα της (τελευταία ημερομηνία εισόδου 21.07.2025) διαφημίζει τις επενδύσεις που έχει κάνει σε επίπεδο εκπαιδευτικού προσωπικού, σύγχρονων εργαστηρίων, εγκαταστάσεων και προσφερόμενων ειδικοτήτων, τις διεθνείς συνεργασίες και τις στρατηγικές συνεργασίες με κορυφαίες εταιρείες των διαφόρων κλάδων στο πλαίσιο των εκπαιδευτικών της προγραμμάτων.

[366] Βλ. παρ. 46 του Υπομνήματος και παρ. 11 της Οικονομικής Μελέτης Frontier. Βλ. όπως παραπάνω υποσημείωση 360.

[…][367]. Κατά συνέπεια, εκ των ανωτέρω προκύπτει ότι, πέραν της διαφοράς τιμής (δίδακτρα έναντι δωρεάν φοίτησης), υφίστανται και ποιοτικές διαφορές τόσο στην αντίληψη των σπουδαστών-καταναλωτών όσο και στην αντιμετώπισή τους τόσο από τους ιδιώτες ΣΑΕΚ όσο και από την ίδια τη γνωστοποιούσα, οι οποίες καθιστούν τις δύο αγορές διακριτές. Κατά συνέπεια, ούτε ως προς αυτή την παράμετρο η υπό εξέταση συγκέντρωση μπορεί να συσχετιστεί με την απόφαση της Ολλανδικής Αρχής καθώς σε αυτήν η ποιότητα των δύο φορέων θεωρήθηκε περίπου ίδια.

168. **δ)** Επιπλέον, κατά την εκτίμηση της Ε.Α., υφίσταται <u>σαφής διαφορά στο επίπεδο της διασύνδεσης με την αγορά εργασίας</u> που προσφέρουν οι ιδιωτικές ΣΑΕΚ σε σχέση με τις δημόσιες. Σε αντίθεση με τους ισχυρισμούς της γνωστοποιούσας, τόσο από τις απαντήσεις των ανταγωνιστών όσο και από τα αποτελέσματα της Δημοσκόπησης Ε.Α. προκύπτει ότι στην αντίληψη των σπουδαστών η διασύνδεση με την αγορά εργασίας είναι καλύτερη στις ιδιωτικές ΣΑΕΚ. Ειδικότερα, κατά τους ισχυρισμούς της ALPHABET[368], δεν υπάρχει ουσιαστική διαφορά μεταξύ ιδιωτικών και δημοσίων ΣΑΕΚ ως προς τη διασύνδεση με την αγορά εργασίας καθώς οι απόφοιτοι λαμβάνουν κοινή επαγγελματική βεβαίωση και ίδια πιστοποίηση, οι εξετάσεις είναι κοινές, οι επιτυχόντες εγγράφονται στο ίδιο μητρώο και λαμβάνουν κοινή άδεια άσκησης επαγγέλματος, υπάρχουν και στις ιδιωτικές και στις δημόσιες γραφεία διασύνδεσης με την αγορά εργασίας και ψηφιακές πλατφόρμες. Επίσης, κατά την γνωστοποιούσα[369], δεν υπάρχει από την πλευρά των εργοδοτών διαφοροποίηση ως προς την αντιμετώπιση των αποφοίτων τους στην αγορά εργασίας και δεν υπάρχουν μισθολογικές διαφορές μεταξύ των αποφοίτων των δύο τύπων ΣΑΕΚ. Προς στοιχειοθέτηση του ισχυρισμού της προσκόμισε σχετική έρευνα που διενήργησε σε πιθανούς εργοδότες, σύμφωνα με την οποία δεν γίνεται διάκριση στις αγγελίες εργασίας μεταξύ των αποφοίτων δημοσίων και ιδιωτικών ΣΑΕΚ, οι εργοδότες προσλαμβάνουν ίσο αριθμό αποφοίτων ιδιωτικών και δημοσίων ΣΑΕΚ, το επίπεδο, δε, και η ποιότητα των δύο είναι ισότιμη καθώς η απόδοση των αποφοίτων δημοσίων και ιδιωτικών ΣΑΕΚ είναι συγκρίσιμη μεταξύ τους. Τέλος, κατά τη γνωστοποιούσα ούτε από τη Δημοσκόπηση Ε.Α. προκύπτει ότι οι σπουδαστές των δημοσίων και ιδιωτικών ΣΑΕΚ θεωρούν καλύτερες τις ιδιωτικές ΣΑΕΚ λόγω καλύτερης διασύνδεσής τους με την αγορά εργασίας, διότι το ποσοστό όσων έχουν αυτή την άποψη ανέρχεται μόνο σε 15% για τους απόφοιτους και σε 19% για τους φοιτούντες, γεγονός που συνηγορεί υπέρ του ενιαίου της αγοράς.

169. Οι ανωτέρω ισχυρισμοί δεν μπορούν να γίνουν δεκτοί. Το νομοθετικό πλαίσιο προβλέπει την χορήγηση κοινής βεβαίωσης και κοινές εξετάσεις για την απόκτηση της πιστοποίησης επιπέδου 5, στο πλαίσιο αντιστοίχισης των σχετικών πτυχίων στο ίδιο επίπεδο με αυτό που προβλέπεται στο Ευρωπαϊκό Πλαίσιο Επαγγελματικών Προσόντων, προβλέπει δηλαδή ένα ενιαίο πλαίσιο απόκτησης τίτλου (και συναφούς δικαιώματος άσκησης επαγγέλματος), όπως συμβαίνει σε όλους τους τομείς της εκπαίδευσης προς το σκοπό άσκησης ενιαίας πολιτικής και εναρμόνισης με την ενωσιακή νομοθεσία. Παρόλα αυτά, όπως αναφέρθηκε και ανωτέρω, οι ιδιωτικές ΣΑΕΚ, πέραν

[367] Βλ. εσωτερικό έγγραφο Σχετικό 10 (Ιούλιος 2024) της γνωστοποιούσας.
[368] Βλ. παρ. 77-85 του Υπομνήματος. Η γνωστοποιούσα και ως προς αυτόν τον παράγοντα αμφισβητεί τη βαρύτητα που προσδίδει η Έκθεση στις απαντήσεις των ανταγωνιστών ιδιωτικών ΣΑΕΚ όπως αναφέρεται ανωτέρω υπό παρ. 105. Ο ισχυρισμός αυτός απορρίπτεται. Ως προς τη βαρύτητα των απόψεων των ανταγωνιστών και τους λόγους απόρριψης του εν λόγω ισχυρισμού παραπέμπουμε σε όσα αναλύθηκαν υπό παρ. 120.
[369] Βλ. και Ενότητα 2.3.4 της Οικονομικής Μελέτης Frontier

των άλλων, επενδύουν και σε συνεργασίες με μεγάλες εταιρείες διαφόρων κλάδων προκειμένου να επιτύχουν την άμεση διασύνδεση των αποφοίτων τους με την αγορά εργασίας. Όπως επισημαίνουν, παρόλο που και οι δύο τύποι ΣΑΕΚ αποσκοπούν στην επαγγελματική κατάρτιση, οι ιδιωτικές ΣΑΕΚ εστιάζουν σε συνεργασίες με την αγορά εργασίας τις οποίες διαφημίζουν μέσα από πολιτικές μάρκετινγκ, με αποτέλεσμα οι σπουδαστές να τις επιλέγουν για ταχύτερη ένταξη στην αγορά εργασίας. Επίσης, από την Έκθεση προκύπτει ότι, βάσει της Δημοσκόπησης Ε.Α., το ποσοστό των φοιτούντων που απάντησαν ότι θεωρούν ανώτερες τις ιδιωτικές ΣΑΕΚ λόγω διασύνδεσης με την αγορά εργασίας ανέρχεται σε 57% (και όχι 15% όπως αναφέρει η γνωστοποιούσα) ενώ το αντίστοιχο ποσοστό των αποφοίτων που απάντησαν ότι θεωρούν ανώτερες τις ιδιωτικές ΣΑΕΚ λόγω διασύνδεσης με την αγορά εργασίας ανέρχεται σε 56% (και όχι σε 19% όπως αναφέρει η γνωστοποιούσα), το αντίστοιχο, δε, ποσοστό των δυνητικών σπουδαστών ανέρχεται σε 61%[370]. Πέραν της Δημοσκόπησης Ε.Α., και από τη Δημοσκόπηση MRB προκύπτει διαφοροποίηση μεταξύ των ιδιωτικών και δημοσίων ΣΑΕΚ ως προς αυτόν τον παράγοντα καθώς ποσοστό […]% των υφιστάμενων σπουδαστών επέλεξε ιδιωτική ΣΑΕΚ γιατί προσφέρει καλύτερες επαγγελματικές προοπτικές ενώ το αντίστοιχο ποσοστό όσων επέλεξαν δημόσια ΣΑΕΚ ανέρχεται σε μόλις […]%. Επίσης και στην Οικονομική Έκθεση Frontier αναφέρεται ότι ποσοστό […]% των αποφοίτων των ιδιωτικών ΣΑΕΚ βρίσκει εργασία εντός 12 μηνών από την αποφοίτηση έναντι μικρότερου αντίστοιχου ποσοστού αποφοίτων των δημοσίων ΣΑΕΚ, το οποίο ανέρχεται σε […]%[371]. Εξάλλου, όπως αναφέρεται στην ως άνω Οικονομική Έκθεση, ομοίως οι ιδιωτικές ΣΑΕΚ αξιολογούνται από τους σπουδαστές τους ως καλύτερες από άποψη δυνατότητας απασχόλησης και αυτή η διαφορά στην αντίληψη των παρεχόμενων υπηρεσιών μπορεί να εξηγήσει γιατί σπουδαστές των ιδιωτικών ΣΑΕΚ είναι διατεθειμένοι να καταβάλουν δίδακτρα για να φοιτήσουν σε αυτές. Κατά την κρίση της Ε.Α, η εν λόγω διαφορά, όπως και όλες οι προαναφερθείσες που υπάρχουν στην αντίληψη των σπουδαστών των δύο τύπων ΣΑΕΚ (π.χ. κόστος φοίτησης, ποιοτικά χαρακτηριστικά, φήμη και αναγνωρισιμότητα ιδιωτικών ΣΑΕΚ) συνηγορούν υπέρ της ύπαρξης δύο διακριτών αγορών.

170. Επιπλέον, σε σχέση με την έρευνα που διενεργήθηκε σε πιθανούς εργοδότες ως προς την αντιμετώπιση αποφοίτων και των δύο τύπων ΣΑΕΚ, αυτή δεν μπορεί να ληφθεί υπόψιν. Καταρχάς πρόκειται για επόμενο στάδιο της ζήτησης και όχι για καταναλωτές- πελάτες των ΣΑΕΚ, όπως εν προκειμένω είναι οι σπουδαστές, η αντίληψη των οποίων σε σχέση με το προϊόν πρέπει να ληφθεί υπόψιν προκειμένου να οριστεί η αγορά. Το γεγονός, δε, ότι στις αγγελίες δεν ζητείται από τους εργοδότες συγκεκριμένος τύπος ΣΑΕΚ δεν αποτελεί επιχείρημα υπέρ της ενιαίας αγοράς διότι γενικά στις αγγελίες δεν είθισται να γίνεται διάκριση μεταξύ των φορέων (π.χ. πτυχίο/μεταπτυχιακό δημόσιου/ ιδιωτικού πανεπιστημίου, απολυτήριο δημοσίου/ιδιωτικού λυκείου). Πέραν των ανωτέρω, ακόμη και αν η έρευνα προσκομίστηκε προκειμένου τα μέρη να υποστηρίξουν ότι τα πτυχία των ιδιωτικών και δημόσιων ΣΑΕΚ έχουν την ίδια αξία για τους εργοδότες, αυτή δεν μπορεί να γίνει δεκτή καθώς διενεργήθηκε μεταξύ μόλις […]εργοδοτών συγκεκριμένου κλάδου και όχι σε

[370] Βλ. παρ. 133-135 της παρούσας.
[371] Βλ. Σχήμα 1 και παρ. 53 της Οικονομικής Μελέτης Frontier. Βλ. ομοίως και σελ. 13 των πρακτικών της από 24.06.2025 συνεδρίασης κατά την οποία ο μάρτυρας της Frontier κάνει λόγο για διαφορά στη διασύνδεση με την αγορά εργασίας μεταξύ των δύο τύπων ΣΑΕΚ.

ανύποπτο χρόνο[372] ενώ οι απαντήσεις, πέρα από χειρόγραφες, είναι και αντιφατικές. Συγκεκριμένα, σε ερώτηση αν οι ίδιοι γνωρίζουν ότι τα πτυχία ΣΑΕΚ προσφέρονται τόσο από ιδιωτικές όσο και από δημόσιες σχολές, και οι […] απάντησαν αρνητικά ενώ στην αμέσως επόμενη ερώτηση εάν έχουν προσλάβει πτυχιούχους ΣΑΕΚ και από τους δύο φορείς η απάντηση όλων ήταν θετική, στην ερώτηση, δε, αν υπάρχει προτίμηση μεταξύ των αποφοίτων των δύο φορέων ή αν υπάρχει διαφορά στην ποιότητά τους, η απάντηση είναι αρνητική. Ενώ δηλαδή δεν γνωρίζουν ότι τα πτυχία των ΣΑΕΚ προσφέρονται και από ιδιωτικούς και από δημόσιους φορείς, ωστόσο, γνωρίζουν ότι έχουν προσλάβει πτυχιούχους και των δύο φορέων, χωρίς συγκεκριμένη προτίμηση και χωρίς να θεωρούν ότι υπάρχει ποιοτική διαφοροποίηση, γεγονός το οποίο, πέραν των ανωτέρω, είναι αντιφατικό. Κατά συνέπεια τα αποτελέσματα της εν λόγω έρευνας σε καμία περίπτωση δεν είναι ούτε αντιπροσωπευτικά ούτε αξιόπιστα και δεν μπορούν να ληφθούν υπόψιν[373]. Τέλος, και τα ίδια τα μέρη, όπως προαναφέρθηκε, διαφημίζουν στις ιστοσελίδες τους τις συνεργασίες που έχουν με μεγάλες εταιρείες διαφόρων κλάδων και την άμεση απορρόφηση των σπουδαστών τους.

171. Συναφώς, δεν γίνεται δεκτός ο ισχυρισμός της γνωστοποιούσας[374] ότι η Έκθεση δεν συνεκτίμησε επαρκώς την κοινή χρήση που επιτελούν οι σπουδές τόσο στις δημόσιες όσο και στις ιδιωτικές ΣΑΕΚ και οι οποίες επιτελούν τον ίδιο σκοπό, ήτοι την παροχή επαγγελματικής κατάρτισης και εν συνεχεία ένταξης στην αγορά εργασίας, όπως έκανε εν προκειμένω κατά την αξιολόγηση της διάκρισης μεταξύ ΣΑΕΚ και ΚΔΒΜ, προκειμένου να προβεί στην εκτίμηση ότι τα ΚΔΒΜ δεν εντάσσονται στην ίδια αγορά με τις ΣΑΕΚ. Κατά τη γνωστοποιούσα, η Έκθεση δεν έλαβε υπόψιν το γεγονός ότι σε όλους τους πτυχιούχους χορηγείται βεβαίωση επαγγελματικής κατάρτισης και δίπλωμα επιπέδου 5 κατόπιν επιτυχούς συμμετοχής σε κοινές εξετάσεις, με κοινά επαγγελματικά δικαιώματα. Επίσης, κατά τη γνωστοποιούσα, η κοινή χρήση της υπηρεσίας, ανεξαρτήτως εάν αυτή παρέχεται από δημόσια ή ιδιωτική ΣΑΕΚ, προκύπτει και από το γεγονός ότι το δίπλωμα ΣΑΕΚ αναγνωρίζεται ως τυπικό προσόν διορισμού στο δημόσιο ανεξαρτήτως προέλευσής του.

172. Οι ως άνω ισχυρισμοί απορρίπτονται ως ουσία αβάσιμοι. Όπως αναφέρεται και στην Ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τον ορισμό της σχετικής αγοράς για τους σκοπούς του δικαίου ανταγωνισμού[375], η σχετική προϊοντική αγορά περιλαμβάνει όλα τα προϊόντα που οι πελάτες θεωρούν ότι μπορούν να εναλλάσσονται με ή να υποκαθίστανται από τα προϊόντα των εμπλεκόμενων επιχειρήσεων, βάσει των χαρακτηριστικών τους, των τιμών και της χρήσης για την οποία προορίζονται, λαμβανομένων υπόψη των συνθηκών του ανταγωνισμού και της διάρθρωσης της προσφοράς και της ζήτησης στην αγορά. Ο ορισμός της αγοράς βασίζεται στα πραγματικά περιστατικά της υπόθεσης και η Επιτροπή λαμβάνει υπόψη τις διάφορες παραμέτρους του ανταγωνισμού που οι πελάτες θεωρούν σημαντικές στην περιοχή και στο χρονικό διάστημα που εξετάζονται. Οι εν λόγω παράμετροι μπορεί να περιλαμβάνουν την τιμή του προϊόντος, αλλά και

[372] Στο ερωτηματολόγιο υπό σχετικό 4δ που προσκομίστηκε με το Υπόμνημα δεν προκύπτει ούτε η ταυτότητα του εργοδότη παρά μόνο αναγράφονται οι σχετικές χειρόγραφες απαντήσεις.
[373] Βλ. και Ανακοίνωσης όσον αφορά τον ορισμό της σχετικής αγοράς για τους σκοπούς του δικαίου ανταγωνισμού της Ένωσης (C/2024/1645), παρ. 77 στην οποία αναφέρει ότι τα στοιχεία που χρησιμοποιεί η Επιτροπή για τον ορισμό της αγοράς πρέπει να είναι αξιόπιστα.
[374] Βλ. παρ. 95-101 του Υπομνήματος.
[375] Βλ. παρ. 12-18 της Ανακοίνωσης όσον αφορά τον ορισμό της σχετικής αγοράς για τους σκοπούς του δικαίου ανταγωνισμού της Ένωσης (C/2024/1645).

τον βαθμό καινοτομίας του και την ποιότητά του από διάφορες απόψεις. Κατά συνέπεια, στη σχετική αγορά εντάσσονται μόνο οι αποτελεσματικές και άμεσες ανταγωνιστικές πιέσεις. Όπως προκύπτει από την ανάλυση που προηγήθηκε στις ανωτέρω παραγράφους, η Έκθεση περιέγραψε τη νομοθεσία η οποία προσδιορίζει το βασικό υποχρεωτικό πλαίσιο εντός του οποίου λειτουργούν οι ΣΑΕΚ ως προς όλες τις παραμέτρους τους, συμπεριλαμβανομένης και της χρήσης της υπηρεσίας που προσφέρουν. Έλαβε, ωστόσο, περαιτέρω υπόψιν της και αξιολόγησε όχι μόνο τα κοινά, νομοθετικώς ορισθέντα, χαρακτηριστικά των δύο τύπων ΣΑΕΚ αλλά τις διάφορες παραμέτρους τις οποίες λαμβάνουν υπόψιν τους οι πελάτες, όπως την τιμή και την ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών, προκειμένου να εξεταστεί η αντίληψη του καταναλωτή σε σχέση με το προϊόν, η οποία, κατά τα ανωτέρω αναλυθέντα, οδηγεί στο συμπέρασμα ότι πρόκειται για διακριτές αγορές. Περαιτέρω, η Έκθεση εξέτασε και αξιολόγησε τις ανταγωνιστικές πιέσεις που επιβάλλουν μεταξύ τους οι επιχειρήσεις. Στο εν λόγω πλαίσιο δεν προκύπτει ότι οι δημόσιες ΣΑΕΚ ασκούν άμεση και ανταγωνιστική πίεση στις ιδιωτικές. Αντιθέτως, από τις απαντήσεις των ανταγωνιστών προκύπτει ότι πρόκειται για διακριτές αγορές. Όπως αναφέρουν χαρακτηριστικά ανταγωνιστές[376] «*πρόκειται για παροχή μιας τυπικά πανομοιότυπης διαδικασίας σε ουσιαστικά διαφορετικές αγορές που δεν ανταγωνίζονται μεταξύ τους. Το αυτό πιστοποιούν οι σημαντικές επενδύσεις των ιδιωτικών ΣΑΕΚ σε υπηρεσίες προβολής και προώθησης*" και "*ενώ τόσο οι δημόσιες όσο και οι ιδιωτικές ΣΑΕΚ λειτουργούν υπό κρατική εποπτεία και τους ίδιους κανόνες, οι δημόσιες ΣΑΕΚ δρουν με περιορισμένο βαθμό ευελιξίας και δυνατότητα ανταγωνιστικής διαφοροποίησης. Αντίθετα, οι ιδιωτικές ΣΑΕΚ ανταγωνίζονται σε ένα πιο δυναμικό περιβάλλον, με έμφαση στην καινοτομία και την εξατομίκευση*». Συναφώς από τη Δημοσκόπηση Ε.Α. προκύπτει ότι στη συνείδηση του καταναλωτή πρόκειται για διαφοροποιημένη υπηρεσία καθώς, ενδεικτικά, οι σπουδαστές δεν θα επέλεγαν να φοιτήσουν σε δημόσια ΣΑΕΚ και εκτιμούν το επίπεδο των παρεχόμενων υπηρεσιών των ιδιωτικών ΣΑΕΚ ανώτερο από αυτό των δημοσίων προσδιορίζοντας τα ποιοτικά χαρακτηριστικά που τις διαφοροποιούν, ότι οι σπουδαστές που επέλεξαν τις ιδιωτικές ΣΑΕΚ τις επέλεξαν λόγω σύνδεσης με την αγορά εργασίας, φήμης, επιπέδου υπηρεσιών σε αντίθεση με τους σπουδαστές των δημοσίων ΣΑΕΚ, οι οποίοι τις επέλεξαν στη συντριπτική τους πλειοψηφία λόγω της απουσίας διδάκτρων. Τέλος, από το ίδιο το εσωτερικό έγγραφο Σχετικό 10 (Ιούλιος 2024) της γνωστοποιούσας προκύπτει ότι οι δημόσιες ΣΑΕΚ δεν ασκούν ανταγωνιστική πίεση […], διότι σε αυτό σαφώς αναφέρεται ότι […]. Σε σχέση, δε, με τη διάκριση μεταξύ ΚΔΒΜ και ΣΑΕΚ την οποία επικαλείται η γνωστοποιούσα, σημειώνεται ότι η Έκθεση εξέτασε καταρχάς εάν οι δύο φορείς επαγγελματικής κατάρτισης αντιμετωπίζονται διαφορετικά σε νομοθετικό επίπεδο και διαπίστωσε ότι υπάρχουν βασικές και κρίσιμες διαφορές, δυνάμει των οποίων οι δύο φορείς δεν εντάσσονται στην ίδια αγορά. Αφ' ης διαπιστώθηκε η εν λόγω αρχική διάκριση ως έννοια γένους παρείλκε μία πρόσθετη έρευνα για να προσδιοριστεί εάν υφίσταται και περαιτέρω διάκριση μεταξύ ιδιωτικών και δημοσίων ως έννοιες είδους από την πλευρά της προσφοράς και της ζήτησης. Μια τέτοια έρευνα θα ήταν σκόπιμη προκειμένου να εξεταστεί εάν οι δύο φορείς παρόλο που (θα) αντιμετωπίζονταν νομοθετικά με όμοιο τρόπο (quod non), θα αποτελούσαν, ωστόσο, διακριτές αγορές από τους καταναλωτές και τις επιχειρήσεις βάσει της προσφοράς και της ζήτησης, όπως εν προκειμένω εξετάστηκε για τις ιδιωτικές και δημόσιες ΣΑΕΚ.

[376] Βλ. ανωτέρω παρ. 108 (v).

173. **ε)** Περαιτέρω, οι ομάδες σπουδαστών, στις οποίες απευθύνονται οι δημόσιες ΣΑΕΚ είναι διαφορετικές από αυτές στις οποίες απευθύνονται οι ιδιωτικές ΣΑΕΚ. Το εν λόγω συμπέρασμα προκύπτει τόσο από τις απαντήσεις των ανταγωνιστριών επιχειρήσεων όσο και από τα αποτελέσματα της Δημοσκόπησης Ε.Α. Συγκεκριμένα οι δημόσιες ΣΑΕΚ προτιμώνται από σπουδαστές για τους οποίους σημαντικός παράγοντας είναι η έλλειψη διδάκτρων και για τους οποίους ενδεχομένως η ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών (εγκαταστάσεις, προγράμματα σπουδών, διασύνδεση με την αγορά εργασίας) δεν είναι πρωτεύουσας σημασίας, όπως προκύπτει και από τη Δημοσκόπηση Ε.Α. Βάσει της Δημοσκόπησης Ε.Α. στη σχετική ερώτηση προς σπουδαστές/αποφοίτους δημοσίων ΣΑΕΚ για ποιο λόγο επέλεξαν δημόσια έναντι ιδιωτικής ΣΑΕΚ, το 77% απάντησε λόγω έλλειψης διδάκτρων ενώ ποσοστό μόλις 19% ανέφερε ως λόγο τη διασύνδεση με την αγορά εργασίας, 17% την ποικιλία των προγραμμάτων και την αναγνωρισιμότητα ενώ ποσοστό μόλις 2% ανέφερε τις εγκαταστάσεις[377]. Αντιθέτως, οι σπουδαστές σε ιδιωτικές ΣΑΕΚ, βλέπουν την φοίτησή τους σε αυτές ως επένδυση, όπως άλλωστε αναγνωρίζει και η γνωστοποιούσα,[378] και για αυτούς η αναγνωρισιμότητα/φήμη της σχολής και η διασύνδεση με την αγορά εργασίας (43% και 38%) και η ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών (επίπεδο διδασκαλίας 33%, ποικιλία ειδικοτήτων 30%, εγκαταστάσεις 19%) είναι εξέχουσας σημασίας[379]. Επίσης, από την ανωτέρω ανάλυση, προκύπτει ότι η «προθυμία πληρωμής» είναι σαφώς κατά πολύ μεγαλύτερη στους σπουδαστές των ιδιωτικών ΣΑΕΚ από ό,τι σε αυτούς των δημοσίων ΣΑΕΚ, οι οποίοι, όπως προκύπτει από τη Δημοσκόπηση Ε.Α., σε συντριπτικό ποσοστό (77%) τις επιλέγουν έναντι των ιδιωτικών λόγω της μη ύπαρξης διδάκτρων. Εξάλλου και με βάση τη Δημοσκόπηση MRB προκύπτει ότι οι δύο τύποι ΣΑΕΚ απευθύνονται σε διαφορετικές ομάδες σπουδαστών καθώς οι σπουδαστές των δημοσίων ΣΑΕΚ τις επιλέγουν λόγω της προσφερόμενης ποιότητας ελλείψει διδάκτρων και αδυναμίας χρηματοδότησης των σπουδών σε ιδιωτική ΣΑΕΚ. Αντιθέτως, για τους σπουδαστές των ιδιωτικών ΣΑΕΚ, η επιλογή γίνεται στη βάση ποιοτικών παραμέτρων όπως η ποιότητα της διδασκαλίας, η διασύνδεση με την αγορά εργασίας, τα ενδιαφέροντά τους, ενώ η οικονομική διάσταση δεν λαμβάνεται υπόψιν (μόλις από ποσοστό […]%).

174. **στ)** Συνακόλουθα, κατά την εκτίμηση της Ε.Α., δεν προέκυψε αξιοσημείωτος βαθμός εναλλαξιμότητας των υπηρεσιών που προσφέρονται από τις δημόσιες και ιδιωτικές ΣΑΕΚ. Από τη Δημοσκόπηση Ε.Α. προκύπτει ότι για τη συντριπτική πλειοψηφία των σπουδαστών σε δημόσιες ΣΑΕΚ (71% για φοιτούντες/φοιτήσαντες και 65% για δυνητικούς), η φοίτηση σε ιδιωτική ΣΑΕΚ δεν αποτελεί εναλλάξιμη επιλογή. Αν και σπουδαστές/δυνητικοί σπουδαστές σε ιδιωτικές ΣΑΕΚ θα ήταν περισσότερο διατεθειμένοι να σπουδάσουν σε δημόσια σχολή σε περίπτωση που δεν ήταν δυνατή η φοίτησή τους στην ιδιωτική, γεγονός παραμένει ότι η φοίτηση σε δημόσια ΣΑΕΚ δεν αποτελεί εναλλάξιμη επιλογή, παρά μόνο για 4 στους 10 σπουδαστές/αποφοίτους και δυνητικούς σπουδαστές καθώς ποσοστό 54% των σπουδαστών/αποφοίτων και 55% των δυνητικών δεν θα επέλεγε καθόλου τις δημόσιες ΣΑΕΚ (είτε θα φοιτούσαν αλλού είτε δεν θα φοιτούσαν πουθενά

[377] Βλ. το υπ' αριθ. πρωτ. 3025/16.4.2025 παραδοτέο-οπτικοποίηση της έρευνας της Prorata με τίτλο «Έρευνα οριοθέτησης αγοράς δημοσίων και ιδιωτικών ΣΑΕΚ/ΙΕΚ», σελ. 26.
[378] Βλ. παρ. 103 (στ) ανωτέρω καθώς και παρ. 46 του Υπομνήματος και σελ. 6 της Οικονομικής Μελέτης Frontier.
[379] Βλ. το υπ' αριθ. πρωτ. 3025/16.4.2025 παραδοτέο-οπτικοποίηση της έρευνας της Prorata με τίτλο «Έρευνα οριοθέτησης αγοράς δημοσίων και ιδιωτικών ΣΑΕΚ/ΙΕΚ», σελ. 28.

αλλού). Η γνωστοποιούσα ισχυρίζεται[380] ότι η Έκθεση δεν αξιολόγησε ορθώς τα ανωτέρω ποσοστά καθώς 42% των φοιτητών/αποφοίτων και 41% των δυνητικών σπουδαστών θα φοιτούσαν σε δημόσια ΣΑΕΚ αν δεν ήταν δυνατή η φοίτησή τους σε ιδιωτική ΣΑΕΚ. Επίσης κατά τη γνωστοποιούσα, εσφαλμένα στην Έκθεση συνυπολογίστηκε στο ποσοστό όσων θα φοιτούσαν κάπου αλλού, σε περίπτωση μη δυνατής φοίτησης σε ιδιωτική ΣΑΕΚ, και το ποσοστό όσων δεν θα φοιτούσαν πουθενά αλλού και ότι εν πάση περιπτώσει τα ως άνω ποσοστά δεν τεκμηριώνουν τη μη ύπαρξη εναλλαξιμότητας μεταξύ των δύο τύπων ΣΑΕΚ.

175. Οι εν λόγω ισχυρισμοί δεν μπορούν να γίνουν δεκτοί. Το ερώτημα που τέθηκε στους ερωτώμενους της Δημοσκόπησης Ε.Α. αφορούσε στο ποια θα ήταν η επιλογή τους, αν για οποιοδήποτε λόγο δεν ήταν δυνατή η φοίτησή τους σε ιδιωτική ΣΑΕΚ[381]. Το εν λόγω ερώτημα ισοδυναμεί με αυτό στο οποίο θα ζητούνταν από τους ερωτώμενους να απαντήσουν τί θα έκαναν σε μια ακραία περίπτωση ως προς τις ιδιωτικές ΣΑΕΚ, π.χ. αιφνίδιου κλεισίματος των ιδιωτικών ΣΑΕΚ ή πολύ μεγάλης/υπέρμετρης αύξησης των διδάκτρων- και σε κάθε περίπτωση όχι μικρής αύξησης των διδάκτρων-, μεγάλης μείωσης της ποιότητας των υπηρεσιών. Κατ' επέκταση το ποσοστό των σπουδαστών που απάντησαν ότι θα φοιτούσαν σε δημόσια ΣΑΕΚ υπό αυτές τις συνθήκες δεν ταυτίζεται με το ποσοστό των οριακών σπουδαστών (marginal customer), όπως αυτοί προσδιορίστηκαν ανωτέρω. Με βάση το ερώτημα που τέθηκε στη Δημοσκόπηση Ε.Α., προκύπτει ότι ακόμη και σε συνθήκες αδυναμίας χρήσης της υπηρεσίας των ιδιωτικών ΣΑΕΚ την οποία έχουν επιλέξει ή επρόκειτο να επιλέξουν, και σε αυτήν την ακραία περίπτωση, ποσοστό 54% των σπουδαστών/αποφοίτων και 55% των δυνητικών δεν θα επέλεγε καθόλου τις δημόσιες ΣΑΕΚ. Με τη θέση αυτή ως προς τη φύση της ερώτησης συντάσσεται και ο μάρτυρας της Frontier, παρόλο που θεωρεί το ποσοστό των φοιτητών που θα πήγαινε στη δημόσια ΣΑΕΚ σημαντικό. Όπως προκύπτει από τα πρακτικά της από 06.06.2025 συνεδρίασης, σε σχετική ερώτηση για τους οριακούς καταναλωτές αναφέρει ότι η ερώτηση είναι λίγο ακραία υπό την έννοια ότι «*Λες σε κάποιον αν δεν υπήρχε σχολή καθόλου, όχι αν ήταν πιο ακριβή…Λες αν δεν υπήρχε καθόλου αυτή η σχολή τί θα έκανες…λέει θα πήγαινα στο δημόσιο*», «*Μετά υπάρχει και μια άλλη ερώτηση η οποία είναι «Τι θα κάνατε αν δεν υπήρχε …Ότι αν δεν υπήρχε ιδιωτική ΣΑΕΚ θα πήγαινε στο δημόσιο*»[382]. Επιπλέον σε σχέση με τον ισχυρισμό της γνωστοποιούσας ότι εσφαλμένα στην Έκθεση συνυπολογίστηκε στο ποσοστό όσων θα φοιτούσαν κάπου αλλού, σε περίπτωση μη δυνατής φοίτησης σε ιδιωτική ΣΑΕΚ, και το ποσοστό όσων δεν θα φοιτούσαν πουθενά αλλού, σημειώνεται ότι τα δύο ποσοστά αθροίστηκαν καθώς πρόκειται για απαντήσεις οι οποίες δείχνουν ότι οι δημόσιες ΣΑΕΚ σε καμία περίπτωση δεν θα ήταν εναλλάξιμη επιλογή για αυτούς τους ερωτώμενους και είναι εκείνοι οι οποίοι για οποιονδήποτε λόγο δεν θα επέλεγαν μία δημόσια ΣΑΕΚ. Σημειώνεται ότι και η Frontier στο SSNIP test συνάθροισε το ποσοστό των ερωτώμενων οι οποίοι απάντησαν ότι σε μια αύξηση 5-10% της τιμής θα σκέφτονταν να διακόψουν εντελώς τις σπουδές σε ιδιωτική ΣΑΕΚ στο ποσοστό των ερωτώμενων που απάντησαν ότι θα σκέφτονταν να αλλάξουν σε δημόσια ΣΑΕΚ. Εξάλλου και από τη Δημοσκόπηση MRB προκύπτει ότι, σε μια

[380] Βλ. παρ. 49-53 του Υπομνήματος και παρ. 30 (α) του Συμπληρωματικού Υπομνήματος

[381] Βλ. το υπ' αριθ. πρωτ. 3025/16.4.2025 παραδοτέο-οπτικοποίηση της έρευνας της Prorata με τίτλο «Έρευνα οριοθέτησης αγοράς δημοσίων και ιδιωτικών ΣΑΕΚ/ΙΕΚ», σελ. 29 και 49 «*Σε περίπτωση που δεν θα ήταν δυνατή η φοίτησή σας σε ιδιωτική ΣΑΕΚ, τί από τα παρακάτω θα κάνατε;*».

[382] Βλ. σελ. 30 και 36 των πρακτικών της από 06.06.2025 συνεδρίασης.

υποτιθέμενη αύξηση τιμής των διδάκτρων κατά 5%-10% (πέραν του γεγονότος ότι όπως καταδείχθηκε ανωτέρω τα αποτελέσματα του τεστ SSNIP είναι αμφίσημα και δεν μπορούν να ληφθούν υπόψη), οι σπουδαστές των ιδιωτικών ΣΑΕΚ δεν θα άλλαζαν την ιδιωτική σχολή, επιλέγοντας την ίδια ιδιωτική ΣΑΕΚ σε συντριπτικό ποσοστό […]% (για 5% αύξηση) και […]% (για 10% αύξηση).

176. Επίσης δεν μπορεί να γίνει δεκτό το επιχείρημα της γνωστοποιούσας ότι υπέρ της εναλλαξιμότητας των δύο τύπων ΣΑΕΚ συνηγορούν και τα αποτελέσματα της Εσωτερικής Έρευνας των μερών βάσει των οποίων ποσοστό […]% των σπουδαστών της ΑΚΜΗ και […]% των σπουδαστών ΔΕΛΤΑ εξέτασε το ενδεχόμενο να εγγραφεί σε δημόσια ΣΑΕΚ, πριν επιλέξουν την ΑΚΜΗ και ΔΕΛΤΑ[383]. Τούτο διότι πρόκειται για εσωτερική δημοσκόπηση και όχι για δημοσκόπηση ανεξάρτητου φορέα, η οποία διενεργήθηκε όχι σε τυχαίο δείγμα και όχι ανώνυμα αλλά στους σπουδαστές των ΑΚΜΗ και ΔΕΛΤΑ επώνυμα, όχι σε ανύποπτο χρόνο αλλά ένα μήνα πριν την ακροαματική και της οποίας τα πρωτογενή στοιχεία δεν προσκομίστηκαν στην Ε.Α προκειμένου να ελεγχθούν, με αποτέλεσμα να μην είναι εφικτός ο έλεγχος αξιοπιστίας της έρευνας[384]. Περαιτέρω, η αξιοπιστία της έρευνας πλήττεται καθώς υπάρχει ανακολουθία ως προς τον αριθμό των απαντήσεων της ΑΚΜΗ. Συγκεκριμένα στην ερώτηση 3 της Εσωτερικής Έρευνας, […] ερωτώμενοι απάντησαν ότι όταν σκέφτονταν να εγγραφούν στην ΑΚΜΗ είχαν εξετάσει ως εναλλακτικές τις δημόσιες ΣΑΕΚ αριθμός ο οποίος δεν αντιστοιχεί στους […] ερωτώμενους οι οποίοι στην αμέσως επόμενη, ίδια σχεδόν, ερώτηση, αν είχαν εξετάσει το ενδεχόμενο εγγραφής σε κάποια δημόσια ΣΑΕΚ πριν επιλέξουν την ΑΚΜΗ, απάντησαν καταφατικά. Οι δύο ερωτήσεις είναι προφανώς ιδιαίτερα παρεμφερείς μεταξύ τους και το διαφορετικό πλήθος απαντήσεων σε σχέση με τις δημόσιες ΣΑΕΚ υποδηλώνει ότι δημιούργησαν σύγχυση και άρα στατιστικό «*θόρυβο*» στις απαντήσεις, δημιουργώντας ιδιαίτερο προβληματισμό για το κατά πόσον αυτές μπορούν να χρησιμοποιηθούν αξιόπιστα. Αντίστοιχη ανακολουθία υπάρχει και στο ερωτηματολόγιο της ΔΕΛΤΑ. Στην ερώτηση ποιες εναλλακτικές επιλογές αξιολόγησαν οι σπουδαστές της ΔΕΛΤΑ όταν σκέφτονταν τις μεταλυκειακές σπουδές, […] ερωτώμενοι απάντησαν «*Άλλη Ιδιωτική ΣΑΕΚ*» και […] απάντησαν «*Δημόσια ΣΑΕΚ*». Ο αριθμός των […] που απάντησαν «*Δημόσια ΣΑΕΚ*» δεν αντιστοιχεί στους […] ερωτώμενους οι οποίοι στην αμέσως επόμενη, ίδια σχεδόν, ερώτηση αν είχαν εξετάσει το ενδεχόμενο εγγραφής σε κάποια δημόσια ΣΑΕΚ πριν επιλέξουν τη ΔΕΛΤΑ, απάντησαν καταφατικά[385]. Κατά συνέπεια η Εσωτερική Έρευνα ελέγχεται ως προς την αντικειμενικότητα και αξιοπιστία της και τα συμπεράσματα τα οποία συνάγει η γνωστοποιούσα από αυτήν δεν μπορούν να γίνουν δεκτά[386]. Επίσης, δεν μπορεί να γίνει δεκτός ο ισχυρισμός ότι υπέρ της εναλλαξιμότητας

[383] Βλ. Σχετικό 2 και Σχετικό 3 του Υπομνήματος.

[384] Βλ. σελ. 58-59 των πρακτικών της από 06.06.2025 συνεδρίασης κατά την οποία ζητήθηκαν και τα πρωτογενή στοιχεία της. Βλ. και σελ. 58-59 των πρακτικών της από 06.06.2025 και απάντηση του νομίμου εκπροσώπου της γνωστοποιούσας.

[385] Επίσης ανακολουθία φαίνεται να υπάρχει μεταξύ των ερωτήσεων 6 και 7 του ερωτηματολογίου της ΑΚΜΗ. […].

Ομοίως, και οι απαντήσεις της ΔΕΛΤΑ εμφανίζουν αντίστοιχη ανακολουθία. […].

[386] Βλ. και Ανακοίνωσης όσον αφορά τον ορισμό της σχετικής αγοράς για τους σκοπούς του δικαίου ανταγωνισμού της Ένωσης (C/2024/1645), παρ. 77 στην οποία αναφέρει ότι τα στοιχεία που χρησιμοποιεί η Επιτροπή για τον ορισμό της αγοράς πρέπει να είναι αξιόπιστα. Βλ. και υπόθεση C-407/04 *Dalmine κατά Επιτροπής*, ECLI:EU:C:2007:53, σκ. 49, 63 και C-239/11 P, C-489/11 P and C-498/11 P, ECLI:EU:C: 2013: 866,

των δύο τύπων συνηγορούν τα αποτελέσματα της Δημοσκόπησης MRB, βάσει των οποίων ποσοστό […]% των φοιτούντων σε ιδιωτική ΣΑΕΚ είχαν σκεφτεί να φοιτήσουν σε δημόσια και αντιστρόφως ποσοστό […]% των φοιτούντων σε δημόσια είχαν σκεφτεί να φοιτήσουν σε ιδιωτική. Τα εν λόγω ποσοστά δεν υποδηλώνουν υποκαταστασιμότητα μεταξύ των δύο τύπων και άσκηση ανταγωνιστικής πίεσης. Αυτά τα ποσοστά αποτυπώνουν μια προκαταρκτική διερεύνηση των ερωτηθέντων, η οποία προηγείται της επιλογής για επαγγελματική κατάρτιση και δεν συνδέεται με καταναλωτικές επιλογές που αντανακλούν θέματα εναλλαξιμότητας. Π.χ αν οι σπουδαστές είχαν σκεφτεί και κάποιον άλλο φορέα (Κολλέγια, Πανεπιστήμια) πριν επιλέξουν μία ΣΑΕΚ, αυτό δεν σημαίνει ότι υπάρχει υποκαταστασιμότητα, κατά το δίκαιο ανταγωνισμού, μεταξύ των διαφόρων τύπων σπουδών και κατά συνέπεια ότι όλοι οι τύποι (Κολλέγια, Πανεπιστήμια, ΣΑΕΚ) θα εντάσσονταν στην ίδια σχετική αγορά[387]. Αυτό γίνεται εμφανές και στην επόμενη ερώτηση ως προς τους λόγους επιλογής του ενός τύπου ΣΑΕΚ έναντι του άλλου, παρόλο που οι ερωτηθέντες είχαν σκεφτεί και τους δύο τύπους. Όπως προαναφέρθηκε, οι σπουδαστές των δημόσιων ΣΑΕΚ τις επέλεξαν κυρίως λαμβάνοντας υπόψη οικονομικά κριτήρια ενώ οι σπουδαστές των ιδιωτικών κυρίως ποιοτικά. Κατά συνέπεια, και από τα ανωτέρω στοιχειοθετείται η ύπαρξη διακριτών αγορών.

177. Συναφώς, δεν μπορεί να γίνει δεκτός ο ισχυρισμός υπό παρ. 109 ανωτέρω ότι, λόγω εναλλαξιμότητας των δύο τύπων ΣΑΕΚ, τα δίδακτρα έχουν διατηρηθεί σταθερά κατά μέσο όρο καθώς μια αύξηση 5-10% δεν θα ήταν επικερδής και οι σπουδαστές θα μπορούσαν να στραφούν στις δημόσιες ΣΑΕΚ. Ο ισχυρισμός της γνωστοποιούσας απορρίπτεται ως αβάσιμος, καθώς δεν τεκμηριώνεται ο λόγος για τον οποίο οι τιμές της δεν αυξάνονται. Δεν προκύπτει από κάποιο στοιχείο ότι η μη αύξηση των τιμών οφείλεται στην ανταγωνιστική πίεση που ασκούν οι ΣΑΕΚ. Αντίθετα, από το εσωτερικό έγγραφο Σχετικό 10 (Ιούλιος 2024) της γνωστοποιούσας προκύπτει ότι οι δημόσιες ΣΑΕΚ δεν ασκούν ανταγωνιστική πίεση […], διότι σε αυτό σαφώς αναφέρεται ότι […]. Η μη αύξηση των τιμών της γνωστοποιούσας μπορεί να οφείλεται σε διάφορους λόγους π.χ. ανταγωνιστικές πιέσεις (μέχρι σήμερα από τη ΔΕΛΤΑ) ή στη γενικότερη οικονομική κατάσταση της χώρας, σε κάθε περίπτωση όμως ο προβαλλόμενος ισχυρισμός περί ανταγωνιστικών πιέσεων από τις δημόσιες ΣΑΕΚ δεν τεκμηριώνεται.

178. **ζ)** Επίσης, κατά την κρίση της Ε.Α. δεν στοιχειοθετείται το επιχείρημα της γνωστοποιούσας περί εναλλαξιμότητας μεταξύ δημοσίων και ιδιωτικών ΣΑΕΚ και μη επίδρασης σε αυτές των διδάκτρων

σκ. 128 αναφορικά με την αρχή της ελεύθερης εκτίμησης των αποδεικτικών στοιχείων που διέπει το ενωσιακό δίκαιο, μοναδικό κριτήριο, βάσει της οποίας αυτά εκτιμώνται, είναι η αξιοπιστία τους.

[387] Βλ. και σελ. 38-39 των πρακτικών της από 06.06.2025 συνεδρίασης, κατά την οποία σε σχετική ερώτηση της Γενικής Διεύθυνσης ως προς τις απαντήσεις των σπουδαστών της ΑΚΜΗ (εσωτερική έρευνα της ΑΚΜΗ) για τις εναλλακτικές επιλογές εκπαίδευσης που σκέφτηκαν οι σπουδαστές της ΑΚΜΗ και τυχόν συμπερίληψής τους στην ίδια σχετική αγορά. Από την απάντηση του μάρτυρα της Frontier προκύπτει ότι παρόλο που η ερώτηση προς τους ερωτώμενους περιλάμβανε και Πανεπιστήμια και Κολλέγια καθώς και δραστηριότητες εκτός σπουδών, ο μάρτυρας δήλωσε «*το δικό μας το ενδιαφέρον, γιατί αυτό είναι το βασικό ζητούμενο που μας ενδιαφέρει εμάς, είναι οι ιδιωτικές ΣΑΕΚ και οι δημόσιες ΣΑΕΚ. Δεν έκανα ανάλυση, δεν κάναμε ανάλυση κατά πόσον οι ιδιωτικές και δημόσιες ΣΑΕΚ είναι και στην ίδια αγορά με άλλες με τα άλλα options.*». Αγνόησε δηλαδή το γεγονός ότι στη συγκεκριμένη ερώτηση οι ερωτώμενοι απάντησαν ότι σκέφτηκαν και άλλους φορείς εκπαίδευσης αλλά και δραστηριότητες εκτός σπουδών, και έκανε μια επιλεκτική και κατά το δοκούν χρήση των απαντήσεων της σχετικής ερώτησης (μόνο ως προς το ότι σκέφτηκαν τις δημόσιες/ιδιωτικές ΣΑΕΚ) προκειμένου να εντάξει τους δύο αυτούς φορείς στην ίδια σχετική αγορά.

στις ιδιωτικές, το οποίο- κατά τη γνωστοποιούσα- προκύπτει και από την ύπαρξη μετεγγραφών μεταξύ τους. Τούτο διότι από τα στοιχεία του φακέλου προκύπτει ότι ο αριθμός των μετεγγραφών είναι αμελητέος. Η γνωστοποιούσα ισχυρίζεται ότι η Έκθεση εσφαλμένα συνδέει τις μετεγγραφές από και προς δημόσιες και ιδιωτικές ΣΑΕΚ με την έλλειψη εναλλαξιμότητας καθώς η έλλειψη μετεγγραφών μπορεί να οφείλεται σε άλλους λόγους, π.χ. ότι ο σπουδαστής είναι ευχαριστημένος με την επιλογή του, και κατά συνέπεια η Έκθεση δεν τεκμηριώνει την αξιολόγησή της[388]. Κατά τη γνωστοποιούσα[389], η Έκθεση έπρεπε να συνεξετάσει και τις μετεγγραφές από και προς τις ιδιωτικές ΣΑΕΚ ξεχωριστά και από και προς δημόσιες ΣΑΕΚ ξεχωριστά γεγονός που μπορεί να οδηγούσε στο συμπέρασμα ότι δεν υπάρχει εναλλαξιμότητα ούτε μεταξύ των ιδιωτικών ΣΑΕΚ. Κατά την ALPHABET[390], η εναλλαξιμότητα μεταξύ δημοσίων και ιδιωτικών ΣΑΕΚ προκύπτει και εκ του γεγονότος ότι, βάσει στοιχείων που προσκόμισε η ΑΚΜΗ για το ακαδημαϊκό έτος 2024-2025, σε περιπτώσεις όπου μία δημόσια ΣΑΕΚ προσέφερε μια νέα ειδικότητα, παρατηρούνταν σε συγκεκριμένες ειδικότητες της ΑΚΜΗ μεγάλη μείωση των εγγραφών και προσκομίζει σχετικό πίνακα για τα παραρτήματα της ΑΚΜΗ σε Λάρισα και Θεσσαλονίκη για το ακαδημαϊκό έτος 2024-2025 με τις ειδικότητες, τη δημόσια ΣΑΕΚ στην οποία προσφέρθηκε πρώτη φορά η συγκεκριμένη ειδικότητα και το ποσοστό της μείωσης των έγγραφών στις αντίστοιχες ειδικότητες της ΑΚΜΗ, το οποίο, όπως αναφέρει, κυμαίνεται από περίπου […]% έως […]% ανά ειδικότητα[391]. Συνεπώς, κατά τη γνωστοποιούσα, προκύπτει ότι μεγάλο ποσοστό των δυνητικών σπουδαστών της ΑΚΜΗ επέλεξε τη δημόσια ΣΑΕΚ έναντι της ιδιωτικής, γεγονός που αναδεικνύει την ύπαρξη εναλλαξιμότητας μεταξύ τους.

179. Οι ανωτέρω ισχυρισμοί προβάλλονται αβάσιμα και δεν μπορούν να γίνουν δεκτοί. Καταρχάς σημειώνεται ότι η Έκθεση (βλ. παρ. 113 της Έκθεσης) εξέτασε τις μετεγγραφές προς και από τις δημόσιες ΣΑΕΚ στο πλαίσιο αξιολόγησης της εναλλαξιμότητάς τους με τις ιδιωτικές, διότι αυτό εισφέρθηκε αρχικά ως επιχείρημα από τη γνωστοποιούσα με το έντυπο γνωστοποίησής της. Όπως, αναφέρεται ανωτέρω υπό ενότητα V.1.1.1.1, ένα από τα επιχειρήματα της γνωστοποιούσας περί εναλλαξιμότητας των δύο αγορών ήταν ότι η ύπαρξη διδάκτρων για την εγγραφή στις ιδιωτικές ΣΑΕΚ δεν αποτελεί επαρκές κριτήριο για το διαχωρισμό τους, το οποίο προκύπτει και από το γεγονός ότι σπουδαστές σε δημόσιες ΣΑΕΚ έχουν μετεγγραφεί κατά τη διάρκεια των σπουδών τους σε ιδιωτικές ΣΑΕΚ. Επομένως, η Έκθεση εξέτασε τον αριθμό των μετεγγραφών προς και από τις δημόσιες ΣΑΕΚ προκειμένου να αξιολογήσει την βασιμότητα του εν λόγω ισχυρισμού της γνωστοποιούσας. Από την έρευνα της Υπηρεσίας προκύπτει ότι οι μετεγγραφές μεταξύ των δημοσίων και ιδιωτικών ΣΑΕΚ είναι αμελητέες (στις 32 από τις 34 ιδιωτικές ΣΑΕΚ το ποσοστό των μετεγγραφών προς δημόσιες στο σύνολο των σπουδαστών κάθε ιδιωτικής ΣΑΕΚ ήταν κάτω από 1% ανεξαρτήτως μεγέθους ΣΑΕΚ)[392] και κατά τούτο ο ισχυρισμός της γνωστοποιούσας απορρίπτεται ως αβάσιμος. Συγκεκριμένα, από την έρευνα της Υπηρεσίας (βλ. παρ. 128 ανωτέρω) προκύπτει ότι οι μετεγγραφές σπουδαστών από και προς δημόσιες ΣΑΕΚ είναι στις περισσότερες περιπτώσεις πάρα πολύ λίγες ή μηδενικές και κατά κανόνα αποτελούν ασήμαντο ποσοστό των

[388] Βλ. παρ. 62-69 του Υπομνήματος.
[389] Βλ. και Οικονομική Μελέτη Frontier παρ. 18
[390] Βλ. και Οικονομική Μελέτη Frontier, παρ. 41 και 73.
[391] Οι σχετικοί πίνακες παρουσιάζονται ως Παράρτημα Ε της παρούσας.
[392] Βλ. παρ. 127 ανωτέρω.

εγγεγραμμένων σπουδαστών της κάθε ΣΑΕΚ. Το συμπέρασμα της Υπηρεσίας επιρρωνύεται και από την […][393], κατά την άποψη της οποίας «*οι μετεγγραφές προς και από τις δημόσιες ΣΑΕΚ αποτελούν ένα ελάχιστο κλάσμα του συνόλου των σπουδαστών προς επίρρωση του επιχειρήματος ότι δημόσιες και ιδιωτικές ΣΑΕΚ αποτελούν δύο διακριτές αγορές εκπαιδευτικών υπηρεσιών*»[394]. Συναφώς, απορρίπτεται και ο ισχυρισμός της περί αναγκαιότητας εξέτασης στην Έκθεση των μετεγγραφών μόνο προς και από ιδιωτικές ΣΑΕΚ και μόνο προς και από δημόσιες ΣΑΕΚ. Τούτο διότι η Έκθεση προέβη στη σχετική εξέταση προκειμένου να αξιολογηθεί εάν υπάρχει εναλλαξιμότητα μεταξύ των ιδιωτικών ΣΑΕΚ και των δημοσίων και κατ'επέκταση εάν υπάρχει ενιαία αγορά ιδιωτικών και δημοσίων ΣΑΕΚ, καθώς αυτός ήταν ο ισχυρισμός της ALPHABET ως προς την οριοθέτηση της σχετικής αγοράς.

180. Τέλος, απορρίπτεται και ο ισχυρισμός της γνωστοποιούσας τον οποίο αναφέρει και η Οικονομική Μελέτη Frontier αναφορικά με τη μείωση των εγγραφών της ΑΚΜΗ στα παραρτήματα της Λάρισας και της Θεσσαλονίκης σε κάποιες ειδικότητες, εξαιτίας του ότι αυτές προσφέρθηκαν για πρώτη φορά από δημόσιες ΣΑΕΚ κατά το ακαδημαϊκό έτος 2024-2025, με συνέπεια οι σπουδαστές να επιλέξουν να εγγραφούν στις εν λόγω δωρεάν δημόσιες ΣΑΕΚ. Ο σχετικός ισχυρισμός, πέραν του ότι ουδόλως τεκμηριώνεται (η γνωστοποιούσα αρκείται σε απλή αναφορά των ποσοστών μείωσης των εγγραφών), προβάλλεται τουλάχιστον παρελκυστικά και σε κάθε περίπτωση είναι ουσία αβάσιμος. Τούτο διότι από τα στοιχεία του φακέλου της υπόθεσης προκύπτει ότι σχεδόν όλες οι ειδικότητες των δημοσίων ΣΑΕΚ τις οποίες ισχυρίζεται η γνωστοποιούσα ότι προσφέρθηκαν για πρώτη φορά το έτος 2024-2025 από τις συγκεκριμένες δημόσιες ΣΑΕΚ και οι οποίες είχαν ως συνέπεια τη μείωση των δικών της σπουδαστών, λειτουργούσαν ήδη στις εν λόγω δημόσιες ΣΑΕΚ και προσφέρονταν ήδη από αυτές (τουλάχιστον) κατά το Γ εξάμηνο του προηγούμενου έτους ενώ ταυτόχρονα προσφέρονταν και από άλλες όμορες δημόσιες ΣΑΕΚ[395] (βλ. σχετικά Παράρτημα Ε της παρούσας). Η διαπίστωση αυτή αποδεικνύει αφενός ότι οι συγκεκριμένες ειδικότητες δεν προσφέρθηκαν από τις συγκεκριμένες δημόσιες ΣΑΕΚ το πρώτον κατά το 2024, όπως εσφαλμένα ισχυρίζεται η γνωστοποιούσα, και αφετέρου ότι η μείωση του ποσοστού των εγγραφών των αντίστοιχων ειδικοτήτων στην ΑΚΜΗ τις οποίες επικαλείται, σε καμία περίπτωση δεν είναι συνέπεια της λειτουργίας για πρώτη φορά των αντίστοιχων ειδικοτήτων στις δημόσιες ΣΑΕΚ, γιατί απλά αυτές δεν λειτούργησαν για πρώτη φορά το 2024 αλλά υπήρχαν ήδη. Εκ των 23 ειδικοτήτων στις οποίες αναφέρεται η γνωστοποιούσα, μόλις δύο ([…]στη Θεσσαλονίκη και […] στη Λάρισα)[396] λειτούργησαν για πρώτη φορά σε δημόσια ΣΑΕΚ, ωστόσο η μείωση την οποία επικαλείται η

[393] Υπ' αριθ. πρωτ. 7681/21.10.2024 απαντητική επιστολή της εταιρείας.

[394] Βλ. και σελ. 60 των πρακτικών της από 06.06.2025 συνεδρίασης κατά την οποία σε σχετική ερώτηση της Εισηγήτριας για την εναλλαξιμότητα των δύο τύπων ΣΑΕΚ βάσει μετεγγραφών σπουδαστών από ιδιωτικές σε δημόσιες ΣΑΕΚ, η πληρεξούσια δικηγόρος της γνωστοποιούσας συμφωνεί ότι αυτές είναι αμελητέες.

[395] Βλ. την υπ'αριθ. πρωτ. 8439/11.11.2024 επιστολή παροχής στοιχείων του Υπουργείου.

Βλ. Παράρτημα Ε της παρούσας και σχετική στήλη της Ε.Α. στην οποία φαίνονται όλες οι δημόσιες ΣΑΕΚ που προσφέρουν την κάθε ειδικότητα στην οποία αναφέρεται η γνωστοποιούσα.

Βλ. και σελ. 42 των πρακτικών της από 06.06.2025 συνεδρίασης κατά την οποία σε σχετική ερώτηση της ΓΔΑ προς τον μάρτυρα της Frontier για τις δημόσιες ΣΑΕΚ που υπάρχουν σε άλλες πόλεις και τη μετακίνηση σπουδαστών σε αυτές, ο μάρτυρας απαντά ότι οι σπουδαστές δεν θα μετακινηθούν από μία μικρότερη πόλη για να σπουδάσουν στην Αθήνα ή στη Θεσσαλονίκη. Εν προκειμένω, όμως το θέμα είναι ότι οι σπουδαστές αυτοί θα μπορούσαν ήδη να μετακινηθούν για να σπουδάσουν σε όμορες δημόσιες ΣΑΕΚ, οι οποίες υπήρχαν ήδη.

[396] Βλ. την υπ'αριθ. πρωτ. 8439/11.11.2024 επιστολή παροχής στοιχείων του Υπουργείου. […]

γνωστοποιούσα αποτελεί από πλευράς της μία μόνο παρατήρηση για το 2024 χωρίς να γνωρίζει ή να τεκμηριώνει εάν το συγκεκριμένο εξάμηνο υπήρχε αντίστοιχος αριθμός ενδιαφερομένων για τις εν λόγω ειδικότητες σε σύγκριση με προηγούμενα έτη/εξάμηνα, εάν υπήρχε κάποια αλλαγή της ζήτησης για τις συγκεκριμένες ειδικότητες, αν οι σπουδαστές επέλεξαν όντως τις νέες ειδικότητες των δημοσίων ΣΑΕΚ ή επέλεξαν τις αντίστοιχες ειδικότητες άλλων ιδιωτικών ΣΑΕΚ, ανταγωνιστριών της ΑΚΜΗ, οι οποίες τις πρόσφεραν ήδη (ΘΕΣΣΑΛΙΚΟ ΣΑΕΚ και ΔΗΜΗΤΡΑ για την ειδικότητα […] στη Λάρισα και ΑΛΦΑ και ΟΜΗΡΟΣ για την ειδικότητα […] στη Θεσσαλονίκη)[397]. Σε κάθε περίπτωση, και πέραν των ανωτέρω, η εν λόγω παρατήρηση για δύο μόνο συγκεκριμένες ειδικότητες, επ' ουδενί δεν μπορεί να οδηγήσει στο συμπέρασμα ότι οι ιδιωτικές και δημόσιες ΣΑΕΚ εντάσσονται στην ίδια προϊοντική αγορά.

181. **η)** Επιπρόσθετα, κατά την κρίση της Ε.Α., υφίσταται ανταγωνισμός των ιδιωτικών ΣΑΕΚ μεταξύ τους, μέσα από στρατηγικές μάρκετινγκ (διαφήμιση και προώθηση). Οι ανταγωνιστικές πρακτικές των ιδιωτικών ΣΑΕΚ ωστόσο δεν επεκτείνονται και έναντι των δημοσίων ΣΑΕΚ αλλά περιορίζονται μόνο μεταξύ των ιδιωτικών.

182. Η ALPHABET[398] ισχυρίζεται ότι δεν δαπανούν μόνο οι ιδιωτικές ΣΑΕΚ κονδύλια για διαφήμιση και προώθηση των σχολών τους αλλά και οι δημόσιες προβαίνουν σε διαφημίσεις των υπηρεσιών τους. Οι ιδιωτικές ΣΑΕΚ προβαίνουν στις εν λόγω δαπάνες προκειμένου να αντισταθμίσουν το ανταγωνιστικό τους μειονέκτημα έναντι των δημοσίων, οι οποίες προσφέρουν προϊόν ίσης αξίας με μικρότερο κόστος, λαμβάνοντας υπόψιν επίσης ότι, βάσει της Δημοσκόπησης Ε.Α., ποσοστό 55% των υφιστάμενων σπουδαστών των δημοσίων ΣΑΕΚ θεωρεί ότι αυτές έχουν μεγαλύτερο κύρος από τις ιδιωτικές. Οι ιδιωτικές ΣΑΕΚ, προκειμένου να προσελκύσουν σπουδαστές, διαφημίζουν τα πλεονεκτήματά τους έναντι των δημοσίων, όπως αναφέρεται και στις ιστοσελίδες τριών ιδιωτικών ΣΑΕΚ (ΑΛΦΑ, ΑΛΤΟ και MASTER). Στην Οικονομική Μελέτη Frontier[399] αναφέρεται επιπλέον ότι οι ιδιωτικές ΣΑΕΚ, […], προσφέρουν εκπτώσεις/δόσεις στην καταβολή των διδάκτρων και υποτροφίες προκειμένου να ανταγωνιστούν άμεσα τις δημόσιες ΣΑΕΚ και να προσελκύσουν σπουδαστές από χαμηλότερα οικονομικά στρώματα, οι οποίοι διαφορετικά θα ήταν περισσότερο διατεθειμένοι να επιλέξουν μια δημόσια ΣΑΕΚ. Επίσης, κατά την γνωστοποιούσα, ποσοστό […]% των σπουδαστών της αναμένει τα αποτελέσματα του παράλληλου μηχανογραφικού προκειμένου να δει εάν μέσω αυτού θα εγγραφεί σε δημόσια ΣΑΕΚ της προτίμησής του και στη συνέχεια, σε περίπτωση αποτυχίας, εγγράφεται στην ΑΚΜΗ[400].

183. Οι ανωτέρω ισχυρισμοί δεν μπορούν να γίνουν δεκτοί. Όπως αναφέρουν ιδιωτικές ΣΑΕΚ ανταγωνίστριες των μερών, υφίσταται ανταγωνισμός μεταξύ των ιδιωτικών ΣΑΕΚ και μέσω

[397] Βλ. και σελ. 61 των πρακτικών της από 06.06.2025 συνεδρίασης και σχετική απάντηση […] της γνωστοποιούσας «*Μα δεν μπορείς να ξέρεις ότι όλοι έχουν πάει* [σσ. σε δημόσια ΣΑΕΚ επειδή λειτούργησε πρώτη φορά], *δεν γίνεται όμως*».

[398] Βλ. παρ. 86-91 του Υπομνήματος και Οικονομική Μελέτη Frontier, παρ. 41 και 72-73.

[399] Βλ. και Οικονομική Μελέτη Frontier, παρ. 75-79. Η γνωστοποιούσα και ως προς αυτόν τον παράγοντα αμφισβητεί τη βαρύτητα που προσδίδει η Έκθεση στις απαντήσεις των ανταγωνιστών ιδιωτικών ΣΑΕΚ όπως αναφέρεται ανωτέρω υπό παρ. 105. Ο ισχυρισμός αυτός απορρίπτεται. Ως προς τη βαρύτητα των απόψεων των ανταγωνιστών και τους λόγους απόρριψης του εν λόγω ισχυρισμού παραπέμπουμε σε όσα αναλύθηκαν υπό παρ. 120.

[400] Βλ. παρ. 86-91 του Υπομνήματος.

στρατηγικής διαφήμισης και προώθησης των υπηρεσιών τους λόγω του ότι λειτουργούν με συνθήκες ελεύθερου ανταγωνισμού και προσελκύουν σπουδαστές με διαφορετικούς όρους από τις δημόσιες ΣΑΕΚ. Οι ιδιωτικές ΣΑΕΚ επενδύουν σε εγκαταστάσεις, εξοπλισμό, καινοτομία, εξειδικευμένη εκπαίδευση και σύνδεση με την αγορά εργασίας τις οποίες προωθούν μέσω διαφημίσεων προκειμένου να ανταγωνιστούν, όχι τις δημόσιες ΣΑΕΚ έναντι των οποίων, όπως αβασίμως ισχυρίζεται η γνωστοποιούσα, έχουν ανταγωνιστικό μειονέκτημα, αλλά τις λοιπές ιδιωτικές ΣΑΕΚ λόγω των ποιοτικά διαφορετικών χαρακτηριστικών μεταξύ των δύο τύπων ΣΑΕΚ. Αυτό άλλωστε αναφέρει και στην Οικονομική Έκθεση Frontier, για τον σκοπό της διαφήμισης των ιδιωτικών ΣΑΕΚ ο οποίος είναι η παρουσίαση των πλεονεκτημάτων τους τα οποία δικαιολογούν την καταβολή διδάκτρων σε σχέση με τις δωρεάν δημόσιες ΣΑΕΚ[401]. Οι ανταγωνίστριες ιδιωτικές ΣΑΕΚ αναφέρονται ρητά στη σημασία της διαφήμισης και των πολιτικών προώθησης προκειμένου μία ιδιωτική ΣΑΕΚ να αποκτήσει, διατηρήσει ή ενισχύσει την αναγνωρισιμότητά της έναντι των λοιπών ιδιωτικών ΣΑΕΚ. Χαρακτηριστικό είναι ότι η διαφημιστική δαπάνη των μερών (μέσω τηλεόρασης, ραδιοφώνου, έντυπου και ψηφιακού τύπου και άλλων μέσων) κυμαίνεται μεταξύ […]% και […]% του κύκλου εργασιών τους ανερχόμενη τα τελευταία δύο έτη περίπου σε […] ευρώ και […] εκ. ευρώ για την ΑΚΜΗ και […] εκ ευρώ και […] ευρώ για τη ΔΕΛΤΑ. Οι στρατηγικές αυτές και τα ποσά που δαπανώνται ουδόλως μπορούν να συγκριθούν με την προώθηση που αναφέρει η γνωστοποιούσα για τις ΣΑΕΚ της ΔΥΠΑ και του Υπουργείου Παιδείας και οι οποίες συνίστανται σε ένα βίντεο λίγων δευτερολέπτων από τη μεν ΔΥΠΑ, με απλή αναφορά στον αριθμό των ειδικοτήτων που προσφέρονται από αυτήν, από το δε Υπουργείο Παιδείας με απλή αναφορά στην ύπαρξη δημοσίων ΣΑΕΚ[402]. Όπως, άλλωστε, προκύπτει από τα αποτελέσματα της Δημοσκόπησης Ε.Α., σε αυθόρμητη ερώτηση για την πρώτη ΣΑΕΚ που τους έρχεται στο μυαλό, το 80% των ερωτηθέντων ανέφερε επώνυμα κάποια ιδιωτική ΣΑΕΚ[403]. Επίσης, σε πίνακα που προσκόμισε η […] σε σχέση με έρευνα της AGB TV για το ύψος των μετρήσεων της συνολικής έκθεσης διαφημιστικής καμπάνιας στο κοινό μέσω τηλεοπτικών καναλιών και οι επτά ΣΑΕΚ με τη μεγαλύτερη διαφημιστική κάλυψη που αναφέρονται σε αυτήν είναι ιδιωτικές. Το επιχείρημα, δε, της γνωστοποιούσας ότι ποσοστό 55% των φοιτούντων σε δημόσιες ΣΑΕΚ τις θεωρεί μεγαλύτερου κύρους και κατά συνέπεια οι δύο τύποι ΣΑΕΚ είναι ισάξιοι και εντάσσονται στην ίδια αγορά προβάλλεται αβάσιμα καθώς πρόκειται για τους ίδιους ερωτηθέντες οι οποίοι σε ποσοστό 83% απάντησαν ότι επέλεξαν τις δημόσιες ΣΑΕΚ διότι σε αυτές δεν υπάρχουν δίδακτρα, χαρακτηριστικό το οποίο, βάσει όσων αναλύθηκαν ανωτέρω, συνηγορεί και αυτό υπέρ της διάκρισης μεταξύ ιδιωτικών και δημοσίων ΣΑΕΚ. Επιπρόσθετα, ως προς τον ισχυρισμό ότι κάποιες ιδιωτικές ΣΑΕΚ[404] διαφημίζουν στις ιστοσελίδες τους τα πλεονεκτήματά τους έναντι των δημοσίων, γεγονός που, κατά τη γνωστοποιούσα, δείχνει ότι οι δύο τύποι ΣΑΕΚ ανταγωνίζονται μεταξύ τους, από τους ιστότοπους των εν λόγω εταιρειών συνάγεται το αντίθετο. Τούτο διότι οι εν λόγω επιχειρήσεις επισημαίνουν τις σημαντικές διαφορές που υπάρχουν μεταξύ των δύο τύπων

[401] Βλ. παρ. 90 e της Οικονομικής Μελέτης Frontier.

[402] Βλ. για ΔΥΠΑ https://www.youtube.com/watch?v=kUVXTA9ctoM και για Υπουργείο Παιδείας https://www.youtube.com/watch?v=wnXbvV9gYQ4, όπως αναφέρονται στο Υπόμνημα της γνωστοποιούσας (σελ. 29).

[403] Βλ. και κατωτέρω παρ. 375- 383 της Ενότητας VI ως προς την εμπιστοσύνη στο σήμα και την αναγνωρισιμότητα.

[404] Ο σύνδεσμος της ΣΑΕΚ ΑΛΦΑ που επεσήμανε η γνωστοποιούσα δεν μπορούσε να βρεθεί και δεν κατέστη δυνατό να εξακριβωθεί το περιεχόμενό του.

ΣΑΕΚ και του τρόπου λειτουργίας και παροχής κατάρτισης μεταξύ τους, επισημαίνοντας τις διαφορές σε επίπεδο εγκαταστάσεων, εκπαιδευτών λόγω συνεργασιών με κορυφαίους επαγγελματίες των κλάδων, εξειδίκευσης μέσω απόκτησης νέων δεξιοτήτων, σύνδεσης με την αγορά εργασίας, όπερ κατά την κρίση της Ε.Α. συνάδει και με όλη την ανωτέρω ανάλυση περί ποιοτικών διαφορών, πέραν της ύπαρξης διδάκτρων, μεταξύ των δύο τύπων ΣΑΕΚ και κατά συνέπεια υπέρ της διάκρισης των δύο αγορών. Επισημαίνεται, δε, ότι στον δικό τους ιστότοπο τα μέρη δεν κάνουν καμία αναφορά σε δημόσιες ΣΑΕΚ, όπως αυτή των δύο ανταγωνιστών τους ενώ η γνωστοποιούσα δεν προσκόμισε κάποιο εσωτερικό έγγραφο από το οποίο να προκύπτει ότι κατά τον καθορισμό της εμπορικής πολιτικής των μερών και τον υπολογισμό της διαφημιστικής τους δαπάνης στοχεύουν, ή τουλάχιστον λαμβάνουν υπόψιν, και τις δημόσιες ΣΑΕΚ. Αντιθέτως, στο μοναδικό εσωτερικό έγγραφο που προσκόμισε η γνωστοποιούσα αναφέρεται το ακριβώς αντίθετο, ότι δηλαδή […][405]. Εξ αυτού του λόγου δεν μπορεί να γίνει δεκτή και η θέση στην Οικονομική Μελέτη Frontier ότι οι ιδιωτικές ΣΑΕΚ προσφέρουν εκπτώσεις στα δίδακτρα και υποτροφίες για να ανταγωνιστούν άμεσα τις δημόσιες ΣΑΕΚ, ενώ σε κάθε περίπτωση η θέση αυτή δεν τεκμηριώνεται από τη γνωστοποιούσα. Δεν προκύπτει η αιτιώδης συνάφεια μεταξύ της χορήγησης υποτροφιών και εκπτώσεων και της ύπαρξης δημοσίων ΣΑΕΚ, καθώς οι εν λόγω πολιτικές μπορεί να είναι αποτέλεσμα των ανταγωνιστικών πιέσεων που ασκούνται μεταξύ των ιδιωτικών ΣΑΕΚ. Τέλος, και ο ισχυρισμός περί παράλληλου μηχανογραφικού προβάλλεται αβάσιμα. Η γνωστοποιούσα αναφέρεται αορίστως σε ένα ποσοστό σπουδαστών της, οι οποίοι ανέμεναν τα αποτελέσματα του παράλληλου μηχανογραφικού προκειμένου με βάση αυτά να επιλέξουν στη συνέχεια την ιδιωτική ΣΑΕΚ. Αν ήθελε υποτεθεί ότι οι εν λόγω σπουδαστές επεδίωκαν τη φοίτησή τους σε δημόσια ΣΑΕΚ και απέτυχαν μέσω της εν λόγω διαδικασίας, θα μπορούσαν να επιλέξουν την έτερη εναλλακτική διαδικασία της υποβολής σχετικής αίτησης, εκτός του παράλληλου μηχανογραφικού, καθώς η νομοθεσία προβλέπει[406] ότι η εισαγωγή στις δημόσιες ΣΑΕΚ γίνεται είτε μέσω παράλληλου μηχανογραφικού είτε με υποβολή αίτησης σε ειδικό πληροφοριακό σύστημα του Υπουργείου Παιδείας, χωρίς ο ένας τρόπος να αναιρεί τον άλλο ή να αποτελεί προϋπόθεσή του[407].

184. **θ)** Επιπλέον, υφίσταται σχετική <u>διαφοροποίηση στη διαδικασία εισαγωγής στις δημόσιες και τις ιδιωτικές ΣΑΕΚ</u>. Στην περίπτωση των δημοσίων ΣΑΕΚ, οι σπουδαστές εισάγονται είτε με τη συμπλήρωση παράλληλου μηχανογραφικού δελτίου από τους τελειόφοιτους και τους υποψηφίους των πανελλαδικών εξετάσεων είτε με την υποβολή αίτησης στο ειδικό πληροφοριακό σύστημα της Γ.Γ.Ε.Ε.Κ.Δ.Β.Μ.&Ν. και ακολουθεί μοριοδότηση. Αντιθέτως, οι υποψήφιοι σπουδαστές των ιδιωτικών ΣΑΕΚ μπορούν να εγγραφούν στην ιδιωτική ΣΑΕΚ της επιλογής τους μετά από έρευνα αγοράς χωρίς κάποια διαδικασία. Κατά συνέπεια, δεν μπορεί να γίνει δεκτός ο ισχυρισμός της APLHABET[408] ότι κρίσιμο στοιχείο είναι η κατοχή απολυτηρίου λυκείου και ότι η εισαγωγή στις

[405] Βλ. εσωτερικό έγγραφο Σχετικό 10 (Ιούλιος 2024) της γνωστοποίησης
[406] Βλ. παρ. 42 ανωτέρω.
[407] Βλ. σελ. 66 των πρακτικών της από 06.06.2025 συνεδρίασης και την απάντηση του νομίμου εκπροσώπου της γνωστοποιούσας καθώς η αναφορά αυτή μάλλον φαίνεται να σχετίζεται πρωτίστως με την αναμονή των μαθητών για τα αποτελέσματα των πανελληνίων εξετάσεων και την εισαγωγή τους στο πανεπιστήμιο και όχι με την εισαγωγή σε κάποια ΣΑΕΚ μέσω του παράλληλου μηχανογραφικού.
[408] Βλ. παρ. 92-94 του Υπομνήματος και παρ. 90 ε της Οικονομικής Μελέτης Frontier.

δημόσιες ΣΑΕΚ είτε μέσω παράλληλου μηχανογραφικού είτε μέσω υποβολής αίτησης δεν καθιστά τη διαδικασία πιο δύσκολη. Αυτό που διαφοροποιείται εν προκειμένω είναι ότι για την εισαγωγή στις ιδιωτικές ΣΑΕΚ δεν προβλέπεται κάποια ειδική διαδικασία καθώς αυτές λειτουργούν με όρους ελεύθερης αγοράς και δεν εγγράφουν σπουδαστές μέσω κάποιας διαδικασίας μηχανογραφικού ή μοριοδότησης.

Η γνώμη της μειοψηφίας ενός μέλους της Ε.Α.

185. Κατά την γνώμη του μέλους της ΕΑ Παναγιώτη Φώτη, η σχετική αγορά προϊόντος της παρούσας πρέπει να ορισθεί ευρύτερα ώστε να περιλαμβάνει τόσο τα ιδιωτικά, όσο και τα δημόσια ΣΑΕΚ. Συνεπώς, ως σχετική αγορά της παρούσας πρέπει να ορισθεί η αγορά παροχής υπηρεσιών επαγγελματικής κατάρτισης μέσω δημόσιων και ιδιωτικών ΣΑΕΚ.

186. Ειδικότερα, η σχετική αγορά προϊόντος περιλαμβάνει όλα τα προϊόντα που οι πελάτες θεωρούν ότι μπορούν να εναλλάσσονται με ή να υποκαθίστανται από το/τα προϊόν/-ντα της/των εμπλεκόμενης/-ων επιχείρησης/-εων, βάσει των χαρακτηριστικών των προϊόντων, των τιμών και της χρήσης για την οποία προορίζονται, λαμβανομένων υπόψη των συνθηκών του ανταγωνισμού και της διάρθρωσης της προσφοράς και της ζήτησης στην αγορά[409]. Κύριος σκοπός του ορισμού της αγοράς είναι ο προσδιορισμός, με συστηματικό τρόπο, των αποτελεσματικών και άμεσων ανταγωνιστικών πιέσεων που αντιμετωπίζουν οι εμπλεκόμενες επιχειρήσεις όταν προσφέρουν ορισμένα προϊόντα σε μία συγκεκριμένη περιοχή. Ο ορισμός της αγοράς καταλήγει στον προσδιορισμό των σχετικών ανταγωνιστών των εμπλεκόμενων επιχειρήσεων όταν προσφέρουν τα εν λόγω προϊόντα, καθώς και των σχετικών πελατών. Μόνο τα προϊόντα που ασκούν αποτελεσματικές και άμεσες ανταγωνιστικές πιέσεις εντός του σχετικού χρονικού πλαισίου αποτελούν μέρος της ίδιας σχετικής αγοράς με εκείνα των εμπλεκόμενων επιχειρήσεων, ενώ άλλες λιγότερο αποτελεσματικές ή απλώς δυνητικές πιέσεις θεωρούνται μέρος της αξιολόγησης από πλευράς ανταγωνισμού[410].

187. Σύμφωνα με την παρ. 100 ανωτέρω, τόσο η Ευρωπαϊκή Επιτροπή (Ε.Επ.)[411], όσο και η Ε.Α.[412] δεν έχουν εξετάσει έως σήμερα σε βάθος την αγορά της επαγγελματικής κατάρτισης. Σε επίπεδο εθνικών αρχών ανταγωνισμού, η Ολλανδική Αρχή[413] διακρίνει μεταξύ αναγνωρισμένης και μη αναγνωρισμένης εκπαιδευτικής κατάρτισης, ενώ η Γαλλική Αρχή Ανταγωνισμού[414] παρόλο που διακρίνει τη συνεχιζόμενη επαγγελματική κατάρτιση από την αρχική επαγγελματική κατάρτιση, αφήνει ανοιχτό τον σχετικό ορισμό της αγοράς. Η απόφαση της Γαλλικής Αρχής Ανταγωνισμού[415], που μνημονεύεται στην παρ. 100 της Έκθεσης ως συναφή με την παρούσα υπόθεση, η οποία αφορά

[409] Βλ. Ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής όσον αφορά τον ορισμό της σχετικής αγοράς για τους σκοπούς του δικαίου ανταγωνισμού της Ένωσης (C/2024/1645), παρ.12α με σχετικές παραπομπές (υποσ. 25). Βλ. επίσης σημείο 25 στοιχείο β) του παραρτήματος Ι του Εκτελεστικού Κανονισμού Συγκεντρώσεων.
[410] Βλ. Ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής όσον αφορά τον ορισμό της σχετικής αγοράς για τους σκοπούς του δικαίου ανταγωνισμού της Ένωσης (C/2024/1645), παρ. 6 και 17.
[411] Βλ. απόφαση Ε.Επ. COMP/M.9825 (2020) *CPPIB / TÉTHYS INVEST / GALILEO GLOBAL EDUCATION*
[412] Βλ. Ε.Α. 819/2023, παρ. 21.
[413] Πρβλ. υπόθεση ACM/20/039040, παρ. 147, 173.
[414] Βλ. Decision No. 12-DCC-140, 25.12.2012, παρ. 11-12. Βλ ομοίως και Décision n° 16-DCC-95 , 29.06.2016, παρ. 19.
[415] Βλ. Decision No. 10-DCC-79, 22.07.2010, παρ. 32-36 και σχετική αναφορά της εν λόγω απόφασης στην Décision n° 16-DCC-95 , 29.06.2016, παρ. 21 και στην Décision n° 16-DCC-96 du 29.06. 2016, παρ. 16-19.

σε διάκριση μεταξύ δημόσιας και ιδιωτικής ανώτατης εκπαίδευσης, κατά την άποψη της μειοψηφίας δεν έχει καμία σχέση με την παρούσα υπόθεση διότι αναφέρεται σε παροχή υπηρεσιών εκπαίδευσης από πανεπιστήμια και όχι στην παροχή υπηρεσιών επαγγελματικής κατάρτισης από δημόσια και ιδιωτικά ΣΑΕΚ.

188. Εκ των ανωτέρω, προκύπτει ότι η ευρύτερη αγορά παροχής επαγγελματικής κατάρτισης από δημόσια και ιδιωτικά ΣΑΕΚ τόσο στην Ελληνική επικράτεια, όσο και στον ενωσιακό χώρο, δεν έχει τύχει έως σήμερα ιδιαίτερης αξιολόγησης εξ απόψεως ανταγωνισμού. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα, ιδίως εν προκειμένω, όπου η οριοθέτηση της σχετικής αγοράς προϊόντος αποτελεί θεμελιώδες κριτήριο για την περαιτέρω αξιολόγηση της συγκέντρωσης στον βαθμό ανταγωνισμού στις αγορές που αφορά, η οριοθέτηση της σχετικής αγοράς προϊόντος να έχει βαρύνουσα σημασία ως προς τον υπολογισμό του μεγέθους και των μεριδίων αγοράς των εμπλεκόμενων μερών στη συγκέντρωση, διότι βάσει αυτού του υπολογισμού προκύπτει η ύπαρξη ή/και ενίσχυση τυχόν δεσπόζουσας θέσης, τόσο ατομικής, όσο και συλλογικής, κατά την ουσιαστική αξιολόγηση της συγκέντρωσης.

189. Συναφώς, ένα από τα βασικά εργαλεία που χρησιμοποιείται για την οριοθέτηση μιας σχετικής αγοράς προϊόντος είναι το SSNIP test. Η χρήση του SSNIP τεστ αποτελεί τον ακρογωνιαίο λίθο στην οριοθέτηση τόσο της σχετικής όσο και της γεωγραφικής αγοράς προϊόντος, όταν η τιμή του προϊόντος αποτελεί τη βασική στρατηγική μεταβλητή των επιχειρήσεων και τα ποσοτικά στοιχεία είναι αξιόπιστα[416]. Για την εφαρμογή του τεστ απαιτείται η εκτίμηση λογαριθμικής συνάρτησης ζήτησης, ιδίως των παραμέτρων της σταυροειδούς και ιδίας ελαστικότητας ως προς την τιμή, για να εξαχθούν ασφαλή συμπεράσματα σχετικά με τον βαθμό υποκαταστιμότητας μεταξύ προϊόντων/υπηρεσιών που αφορούν την υπό κρίση υπόθεση, όπως εν προκειμένω, των παρεχόμενων υπηρεσιών από δημόσια και ιδιωτικά ΣΑΕΚ. Η ΕΑ έχει εφαρμόσει το SSNIP test για την οριοθέτηση της σχετικής αγοράς προϊόντος/υπηρεσιών σε σημαντικές υποθέσεις τόσο ελέγχου συγκεντρώσεων (βλ. υπ' αριθ. 515/VI/2011 απόφαση ΕΑ), όσο και κατάχρησης δεσπόζουσας θέσης (βλ. υπ' αριθ. 663/VI/2018 απόφαση ΕΑ).

190. Ωστόσο, εν προκειμένω, η Υπηρεσία δεν εφάρμοσε το εν λόγω τεστ είτε γιατί, όπως ορθά αναφέρει ανωτέρω, δεν είναι υποχρεωμένη να το κάνει για να οριοθετήσει την σχετική αγορά προϊόντος[417], είτε γιατί θεωρεί ότι η εγγραφή στα δημόσια ΣΑΕΚ είναι δωρεάν και, ως εκ τούτου, δεν υφίσταται τιμή (ύπαρξη μηδενικής τιμής) για να εφαρμοστεί το SSNIP test. Θα πρέπει να επισημανθεί ότι η τιμή των διδάκτρων αποτελεί κόστος φοίτησης, μέρος του οποίου, όχι μοναδικό, αποτελεί και το κόστος εγγραφής σε δημόσια (μηδενικό) και ιδιωτικά ΣΑΕΚ. Στην τιμή των διδάκτρων περιλαμβάνονται και άλλα κόστη, εκτός του κόστους εγγραφής, τα οποία έχουν εκτιμηθεί από τα

---

[416] Βλ. Φώτης Π. (2013) *Βιομηχανική Οργάνωση και Πολιτική Ανταγωνισμού Θεωρία Βιομηχανικής Οργάνωσης, Πολιτική και Δίκαιο Ανταγωνισμού και Έλεγχος Συγκεντρώσεων*, σελ. 505, 515-517.

[417] Βλ. σχετικές αναφορές ανωτέρω στις παρ. 96 «*Κατά συνέπεια η Επιτροπή, παρότι μπορεί να στηρίζεται στις αρχές του ελέγχου SSNIP κατά την αξιολόγηση της σχετικής αγοράς, δεν υποχρεούται να διενεργεί εμπειρικά τον έλεγχο SSNIP, υπάρχουν δε άλλα είδη στοιχείων τα οποία είναι εξίσου αξιόπιστα για χρήση κατά τον ορισμό της αγοράς*» και παρ 97 «*Η Επιτροπή δεν δεσμεύεται να εφαρμόσει συγκεκριμένο τεστ κατά τον καθορισμό του κατά πόσον τα εξεταζόμενα προϊόντα είναι δυνατόν να θεωρηθούν υποκατάστατα, αλλά διατηρεί τη διακριτική ευχέρεια να επιλέγει, από το σύνολο των διαθέσιμων αποδεικτικών στοιχείων, εκείνα που θεωρεί πλέον κατάλληλα προς στήριξη των συμπερασμάτων της σε κάθε συγκεκριμένη υπόθεση*.».

ΣΑΕΚ και πληρώνονται από τους/τις φοιτητές/φοιτήτριες μέσω της καταβολής των διδάκτρων. Ένα εξ αυτών αποτελεί και το κόστος αναλώσιμων, όπως σχετικώς αναφέρει η γνωστοποιούσα στην παρ. 103 στ (iii) ανωτέρω. Συγκεκριμένα αναφέρει ότι, ενώ η εγγραφή στις δημόσιες ΣΑΕΚ μπορεί να είναι δωρεάν, ωστόσο η φοίτηση σε αυτές δεν είναι δωρεάν, καθώς στις δημόσιες ΣΑΕΚ ο σπουδαστής καλύπτει με δικά του έξοδα το κόστος για τις πρώτες ύλες, τα αναλώσιμα, και τον εξοπλισμό που απαιτούνται για τις σπουδές του (π.χ. μαγειρική, επαγγέλματα υγείας, αισθητική, κομμωτική, τα οποία ποικίλλουν ανά ειδικότητα[418]), ενώ αντίθετα στις ιδιωτικές ΣΑΕΚ τα έξοδα αυτά καλύπτονται από τις ίδιες και πληρώνονται από τους φοιτητές μέσω της καταβολής των διδάκτρων. Συνεπώς, παρόλο που η εγγραφή στα δημόσια ΣΑΕΚ είναι δωρεάν, το συνολικό κόστος φοίτησης σε αυτά δεν είναι και, ως εκ τούτου, η τιμή του κόστους φοίτησης στα δημόσια ΣΑΕΚ δεν είναι μηδενική[419]. Κατά την εκτίμηση της μειοψηφίας, παρόλο που η Υπηρεσία δεν είναι υποχρεωμένη να εφαρμόσει το SSNIP test, δεδομένου ότι η Ε.Επ. και η Ε.Α. δεν έχουν εξετάσει έως σήμερα σε βάθος την αγορά της επαγγελματικής κατάρτισης, ενώ δεν υφίσταται αντίστοιχη υπόθεση συγκέντρωσης στις λοιπές εθνικές αρχές ανταγωνισμού, θα έπρεπε, υπό την υπόθεση ότι η τιμή του κόστους φοίτησης στα δημόσια ΣΑΕΚ δεν είναι μηδενική, να εφαρμόσει το τεστ και τα αποτελέσματα του να συνεκτιμηθούν με τα λοιπά συμπεράσματα που προκύπτουν από την ανάλυση της οριοθέτησης της σχετικής αγορά παροχής υπηρεσιών επαγγελματικής κατάρτισης και να καταλήξει αν τα δημόσια ΣΑΕΚ εντάσσονται στην ίδια σχετική αγορά με τα ιδιωτικά ΣΑΕΚ.

191. Σε άμεση συνάφεια με την χρήση του SSNIP test για την οριοθέτηση της αγοράς είναι η χρήση της ανάλυσης «Σημαντικής Απώλειας» (Critical Loss Analysis)[420]. Η ΕΑ, όπως στην περίπτωση του SSNIP test, έχει εφαρμόσει την ανάλυση «Σημαντικής Απώλειας» για την οριοθέτηση της σχετικής αγοράς προϊόντος/υπηρεσιών σε σημαντικές υποθέσεις τόσο ελέγχου συγκεντρώσεων (βλ. υπ' αριθ. 515/VI/2011 απόφαση ΕΑ), όσο και κατάχρησης δεσπόζουσας θέσης (βλ. υπ' αριθ. 663/VI/2018 απόφαση ΕΑ). Κατά τα λοιπά, για τους ίδιους λόγους που αναφέρονται στην εφαρμογή του SSNIP test, η ΕΑ θα έπρεπε να εφαρμόσει το τεστ και τα αποτελέσματά του να συνεκτιμηθούν με τα λοιπά συμπεράσματα που προκύπτουν από την ανάλυση της οριοθέτησης της σχετικής αγορά παροχής υπηρεσιών επαγγελματικής κατάρτισης και να καταλήξει αν τα δημόσια ΣΑΕΚ εντάσσονται στην ίδια σχετική αγορά με τα ιδιωτικά ΣΑΕΚ.

192. Ακόμη όμως και αν ήθελε θεωρηθεί ότι το SSNIP test δεν μπορεί να εφαρμοστεί εν προκειμένω ή ότι δεν απαιτείται να εφαρμοστεί, συμπέρασμα που δεν μπορεί να γίνει δεκτό κατά τα ανωτέρω, η αξιολόγηση των λοιπών στοιχείων της Έκθεσης, κατά την κρίση της μειοψηφίας, οδηγούν στο συμπέρασμα ότι η σχετική αγορά παροχής επαγγελματικής κατάρτισης στην Ελλάδα περιλαμβάνει τόσο τα δημόσια, όσο και τα ιδιωτικά ΣΑΕΚ. Ειδικότερα, οι δημόσιες και ιδιωτικές ΣΑΕΚ

[418] Εκτίμησε τα ακόλουθα κόστη, ενδεικτικά για ορισμένες ειδικότητες σε 250-300 ευρώ για τη γαστρονομία, 150–200 ευρώ για τη μηχανολογία,, 200-300 ευρώ για την αισθητική και κομμωτική, Βλ. την αριθ. πρωτ. 7714/21.10.2024 απαντητική επιστολή της γνωστοποιούσας

[419] Το γεγονός ότι το μεγαλύτερο ποσοστό σπουδαστών σε δημόσια ΣΑΕΚ επέλεξαν να σπουδάσουν σε αυτά λόγω της απουσίας διδάκτρων (βλ. ανωτέρω παρ. 136 επ.), δεν αποτελεί ένδειξη υπέρ της ύπαρξης μηδενικής τιμής, δεδομένου ότι το κόστος φοίτησης, όπως περιγράφεται ανωτέρω, συνεχίζει να υφίσταται από την στιγμή που οι σπουδαστές δεν καταβάλουν δίδακτρα για την φοίτησή τους στα δημόσια ΣΑΕΚ.

[420] Βλ. Φώτης Π. (2013) *Βιομηχανική Οργάνωση και Πολιτική Ανταγωνισμού Θεωρία Βιομηχανικής Οργάνωσης, Πολιτική και Δίκαιο Ανταγωνισμού και Έλεγχος Συγκεντρώσεων*, σελ. 517-523.

εμπίπτουν στην ίδια σχετική αγορά και οι δημόσιες και οι ιδιωτικές ΣΑΕΚ είναι ανταγωνιστικές μεταξύ τους[421], για τους ακόλουθους λόγους:

Τα συμπεράσματα που προκύπτουν από την δημοσκόπηση που διενήργησε η ΕΑ

193. Η δημοσκόπηση της ΕΑ με σκοπό να αξιολογηθεί η εναλλαξιμότητα μεταξύ δημόσιων και ιδιωτικών ΣΑΕΚ (βλ. ανωτέρω παρ. 130 επ.) δείχνει ότι σε ποσοστό 42% οι φοιτητές σε ιδιωτικά ΣΑΕΚ [απόφοιτοι (46%) και φοιτούντες (38%)] δήλωσαν ότι θα φοιτούσαν σε δημόσια ΣΑΕΚ, αν δεν ήταν δυνατή η φοίτηση σε ιδιωτική. Το αντίστοιχο ποσοστό για τους δυνητικούς σπουδαστές ανέρχεται σε 41%. Η φράση «αν δεν ήταν δυνατή η φοίτηση σε ιδιωτική» ισχύει είτε γιατί ο φοιτητής δεν κρίνει την ποιότητα της φοίτησης ικανοποιητική, είτε για η αύξηση του κόστους φοίτησης είναι απαγορευτική για τον μέσο φοιτητή να σπουδάσει στα ιδιωτικά ΣΑΕΚ και, ως εκ τούτου, κρίνεται αδύνατη (ασύμφορη) η φοίτηση σε αυτά. Συνεπώς, το 42% των φοιτητών των ιδιωτικών ΣΑΕΚ που θα επέλεγαν να φοιτήσουν σε δημόσια ΣΑΕΚ αν δεν ήταν δυνατή η φοίτηση σε ιδιωτικά ΣΑΕΚ, δεν είναι αμελητέο και σε καμία περίπτωση δεν κρίνεται ο βαθμός εναλλαξιμότητας επειδή το εν λόγω ποσοστό είναι χαμηλότερο του 50% των ερωτηθέντων φοιτητών. Τουναντίον, είναι σημαντικό ποσοστό, το οποίο φανερώνει ικανό βαθμό εναλλαξιμότητας φοίτησης μεταξύ δημόσιων και ιδιωτικών ΣΑΕΚ.

194. Σε ποσοστό 22% οι φοιτητές σε δημόσια ΣΑΕΚ [απόφοιτοι και φοιτούντες], δήλωσαν ότι θα φοιτούσαν σε δημόσια ΣΑΕΚ, ενώ το αντίστοιχο ποσοστό μεταξύ των δυνητικών σπουδαστών ανέρχεται σε 30%. Παρόλο που τα εν λόγω ποσοστά είναι μικρότερα σε σχέση με τα ανωτέρω ποσοστά, δεν παύει να δείχνουν κάποιο βαθμό εναλλαξιμότητας μεταξύ των δημόσιων και ιδιωτικών ΣΑΕΚ.

195. Το μεγαλύτερο ποσοστό συνολικά των φοιτούντων ΣΑΕΚ, δημόσιων και ιδιωτικών (41%) εκτιμά ότι το επίπεδο παρεχόμενων υπηρεσιών κατάρτισης είναι το ίδιο μεταξύ ιδιωτικών και δημοσίων ΣΑΕΚ. Σε αντιστοιχία με τους φοιτούντες, έτσι και στην περίπτωση των αποφοίτων, το μεγαλύτερο ποσοστό (39%) εκτιμάει ότι το επίπεδο παρεχόμενων υπηρεσιών επαγγελματικής κατάρτισης είναι περίπου το ίδιο, είτε η σχολή είναι δημόσια, είτε ιδιωτική, ενώ το ίδιο πιστεύει το 36% των δυνητικών σπουδαστών.

196. Σε ποσοστό 38%-39% οι φοιτούντες και απόφοιτοι δημόσιων και ιδιωτικών ΣΑΕΚ θεωρούν ότι το ύψος των διδάκτρων των ιδιωτικών ΣΑΕΚ δεν αποτελεί αποτρεπτικό παράγοντα φοίτησης σε αυτά. Περαιτέρω, οι απόψεις των δυνητικών σπουδαστών ως προς την αποτρεπτικότητα των διδάκτρων είναι μοιρασμένες καθώς ποσοστό 47% των δυνητικών σπουδαστών θεωρεί τα δίδακτρα αποτρεπτικά για τη φοίτηση σε ιδιωτικές ΣΑΕΚ, ενώ ποσοστό 45% τα θεωρεί μη αποτρεπτικά (βλ. ανωτέρω παρ. 142-143).

197. Τα συμπεράσματα που προκύπτουν από την δημοσκόπηση που διενήργησε η ΕΑ οδηγούν στο συμπέρασμα ότι υφίσταται βαθμός εναλλαξιμότητας μεταξύ δημόσιων και ιδιωτικών ΣΑΕΚ, όπως αυτός προκύπτει από τις προτιμήσεις φοίτησης των σπουδαστών, το παρεχόμενο πακέτο υπηρεσιών και το ύψος των διδάκτρων φοίτησης σε ιδιωτικά ΣΑΕΚ.

[421] Βλ. και σελ. 41 – 45 της γνωστοποίησης.

Τα συμπεράσματα που προκύπτουν από την άποψη της γνωστοποιούσας επί της οριοθέτησης της σχετικής αγοράς

198. Κατά τη γνωστοποιούσα (βλ. ανωτέρω παρ. 103), οι δημόσιες και ιδιωτικές ΣΑΕΚ εμπίπτουν στην ίδια σχετική αγορά και οι δημόσιες και οι ιδιωτικές ΣΑΕΚ είναι ανταγωνιστικές μεταξύ τους, για τους ακόλουθους λόγους:

α) Η φοίτηση τόσο στις δημόσιες όσο και στις ιδιωτικές ΣΑΕΚ οδηγεί στη λήψη διπλώματος επιπέδου 5.

β) Κοινά επαγγελματικά δικαιώματα και αποκατάσταση σε όλους τους αποφοίτους των ΣΑΕΚ.

γ) Κοινό ρυθμιστικό πλαίσιο για την λειτουργία όλων των ΣΑΕΚ (Ν. 4763/2020).

δ) Κοινές προϋποθέσεις εισαγωγής σε όλες τις ΣΑΕΚ.

ε) Δικαίωμα συμμετοχής σε κατατακτήριες εξετάσεις για την φοίτηση σε ΑΕΙ.

στ) Η ύπαρξη διδάκτρων για την εγγραφή στις ιδιωτικές ΣΑΕΚ δεν είναι επαρκές κριτήριο για το διαχωρισμό ιδιωτικών και δημόσιων ΣΑΕΚ

(ζ) Περαιτέρω ενίσχυση των ΣΑΕΚ από το Υπουργείο Παιδείας.

199. Τα συμπεράσματα τα οποία προκύπτουν από τα ανωτέρω στοιχεία που εισφέρει η γνωστοποιούσα στην παρούσα υπόθεση, σε συνδυασμό με τα συμπεράσματα που προκύπτουν από την δημοσκόπηση της ΕΑ, οδηγούν έτι περαιτέρω στο συμπέρασμα ότι υφίσταται βαθμός εναλλαξιμότητας μεταξύ δημόσιων και ιδιωτικών ΣΑΕΚ.

Τα συμπεράσματα από τις απόψεις των ανταγωνιστών επί της οριοθέτησης της σχετικής αγοράς

200. Από τις απόψεις των ανταγωνιστών των εμπλεκόμενων μερών στη συγκέντρωση, όπως προκύπτουν από τις παρ. 120-129 ανωτέρω, προκύπτει ότι η αγορά παροχής επαγγελματικής κατάρτισης ιδιωτικών ΣΑΕΚ διακρίνεται από την αντίστοιχη αγορά δημόσιων ΣΑΕΚ. Από το σύνολο τω ερωτηθέντων, 26 ιδιωτικά ΣΑΕΚ απάντησαν υπέρ αυτής της άποψης και 3 ιδιωτικά ΣΑΕΚ απάντησαν ότι η αγορά παροχής επαγγελματικής κατάρτισης είναι ενιαία. Ωστόσο, κατά την εκτίμηση της μειοψηφίας, οι απόψεις αυτές είναι μεροληπτικές και κατά την συντριπτική τους πλειοψηφία υπέρ της διάκρισης της σχετικής αγοράς προϊόντος, διότι προέρχονται μόνο από τα ιδιωτικά ΣΑΕΚ, τα οποία έχουν συμφέρον να αναδείξουν με τις απαντήσεις τους τη σαφή διάκριση των αγορών, ιδίως της παροχής ποιοτικότερης δέσμης υπηρεσιών σε σχέση με το πακέτο παρεχόμενων υπηρεσιών από τα δημόσια ΣΑΕΚ. Συναφώς, η διάκριση των αγορών μειώνει το μέγεθος της αγοράς και αυξάνει τα μερίδια αγοράς των εμπλεκόμενων σε αυτή. Με τις απόψεις τους οι ανταγωνιστές των εμπλεκόμενων μερών στη συγκέντρωση, εμμέσως, οδηγούν στη δημιουργία δεσπόζουσας θέσης για τη νέα οντότητα που θα προκύψει από αυτή, με αποτέλεσμα να τίθεται εν αμφιβόλω η έγκριση της συγκέντρωσης από την ΕΑ. Το συμπέρασμα αυτό επιβεβαιώνεται και από τις απόψεις των ίδιων ανταγωνιστών επί των επιπτώσεων της συγκέντρωσης στον ανταγωνισμό (βλ. κατωτέρω παρ. 394 επ.), όπου στην πλειοψηφία τους (25 στους 30) εκφράζουν ανησυχίες ως προς τις αρνητικές επιπτώσεις της συγκέντρωσης στη

λειτουργία του ανταγωνισμού, ευρύτερα, στην αγορά δραστηριοποίησής τους, αλλά και στους καταναλωτές καθώς και στους προμηθευτές.

201. Σε κάθε περίπτωση, τα συμπεράσματα των ανταγωνιστών θα ήταν ασφαλέστερα αν στις απόψεις τους συμπεριλαμβάνονταν και οι απόψεις των δημόσιων ΣΑΕΚ. Το επιχείρημα ότι τα τελευταία δεν αποτελούν ανταγωνιστές των εμπλεκόμενων μερών στην παρούσα υπόθεση δεν κρίνεται σωστό από την στιγμή όπου κατά την άποψη της γνωστοποιούσας, εξ αρχής, η αγορά παροχής υπηρεσιών επαγγελματικής κατάρτισης θεωρείται ενιαία τόσο για δημόσια όσο και για ιδιωτικά ΣΑΕΚ.

Τα συμπεράσματα που προκύπτουν από την δημοσκόπηση της MRB

202. Σύμφωνα με την δημοσκόπηση της MRB για λογαριασμό της γνωστοποιούσας, ποσοστό περίπου […]% των φοιτούντων σε ιδιωτική ΣΑΕΚ είχαν σκεφτεί να φοιτήσουν σε δημόσιο, ενώ αντίστροφα ποσοστό […]% των φοιτούντων σε δημόσια ΣΑΕΚ είχαν σκεφτεί να φοιτήσουν σε ιδιωτική. Αντίστοιχα ποσοστό […]% των αποφοίτων σε ιδιωτική ΣΑΕΚ είχαν σκεφτεί να φοιτήσουν σε δημόσια, ενώ ποσοστό […]% των αποφοίτων σε δημόσια ΣΑΕΚ είχαν σκεφτεί να φοιτήσουν σε ιδιωτική. Από τους δυνητικούς σπουδαστές ποσοστό […]% εξετάζει το ενδεχόμενο φοίτησης σε ιδιωτικά ΣΑΕΚ έναντι ποσοστού […]% που εξετάζει να φοιτήσει σε δημόσια ΣΑΕΚ.

203. Ο παρακάτω πίνακας παρουσιάζει τα ποσοστά εναλλαξιμότητας μεταξύ δημόσιων και ιδιωτικών ΣΑΕΚ με βάση τις δημοσκοπήσεις για λογαριασμό της ΕΑ και της MRB (για λογαριασμό της γνωστοποιούσας):

	Φοίτηση σε δημόσια ΣΑΕΚ	Φοίτηση σε ιδιωτικά ΣΑΕΚ
Φοιτούντες σε ιδιωτικά ΣΑΕΚ (ΕΑ)	38%	-
Απόφοιτοι σε ιδιωτικά ΣΑΕΚ (ΕΑ)	46%	-
Φοιτούντες σε δημόσια ΣΑΕΚ (ΕΑ)	-	μ.δ.[*]
Απόφοιτοι σε δημόσια ΣΑΕΚ (ΕΑ)	-	μ.δ.[*]
Δυνητικοί σπουδαστές (ΕΑ)	41%	μ.δ.[*]
Φοιτούντες σε ιδιωτικά ΣΑΕΚ (MRB)	[…]%	-
Απόφοιτοι σε ιδιωτικά ΣΑΕΚ (MRB)	[…]%	-
Φοιτούντες σε δημόσια ΣΑΕΚ (MRB)	-	[…]%
Απόφοιτοι σε δημόσια ΣΑΕΚ (MRB)	-	[…]%
Δυνητικοί σπουδαστές (MRB)	[…]%	[…]%

[*] Δεν προκύπτουν τα ποσοστά από τα στοιχεία της παρ. 130 ανωτέρω.

204. Από τα στοιχεία του πίνακα προκύπτει ότι τα ποσοστά εναλλαξιμότητας μεταξύ φοίτησης από φοιτούντες/απόφοιτους και δυνητικούς σπουδαστές ιδιωτικών ΣΑΕΚ σε δημόσια ΣΑΕΚ είναι υψηλότερα στην δημοσκόπηση για λογαριασμό της ΕΑ σε σχέση με τα αντίστοιχα ποσοστά στη δημοσκόπηση για λογαριασμό της γνωστοποιούσας - MRB ([…]% > […]%, […]% > […]%, […]% > […]%). Αντίστοιχη σύγκριση για τον βαθμό εναλλαξιμότητας μεταξύ φοίτησης από φοιτούντες/απόφοιτους και δυνητικούς σπουδαστές δημόσιων ΣΑΕΚ σε ιδιωτικά ΣΑΕΚ δεν μπορεί να γίνει διότι οι απαντήσεις αναφέρονται γενικά «*κάπου αλλού*» και όχι σε ιδιωτικά ΣΑΕΚ (βλ. ανωτέρω παρ. 130).

205. Σε κάθε περίπτωση, από τα στοιχεία του πίνακα προκύπτει ότι υφίσταται βαθμός εναλλαξιμότητας μεταξύ των παρεχόμενων υπηρεσιών επαγγελματικής κατάρτισης από δημόσια και ιδιωτικά ΣΑΕΚ και το αντίθετο, συμπέρασμα το οποίο επιβεβαιώνεται από δύο δημοσκοπήσεις, εκ των οποίων η

μια είναι για λογαριασμό της ΕΑ. Το γεγονός ότι η γνωστοποιούσα εισφέρει την δημοσκόπηση της MRB με το αρχικό της υπόμνημα, κατόπιν της Έκθεσης της Εισηγήτριας και πριν την έναρξη της ακροαματικής διαδικασίας ενώπιων της ΕΑ, σε καμία περίπτωση δεν οδηγεί σε απομείωση της αποδεικτικής αξίας των αποτελεσμάτων της, τουναντίον, αποτελεί μέρος της υπεράσπισης των δικαιωμάτων άμυνας της γνωστοποιούσας, βαρύνουσας σημασίας, ιδίως, εν προκειμένω, όπου τα ποσοστά εναλλαξιμότητας που εισφέρει η γνωστοποιούσα είναι μικρότερα σε σχέση με τα αντίστοιχα ποσοστά που προκύπτουν από την δημοσκόπηση για λογαριασμό της ΕΑ, το οποίο εκτιμάται ελεύθερα από την Επιτροπή.

206. Εν κατακλείδι, τα συμπεράσματα που προκύπτουν από την δημοσκόπηση που διενήργησε η MRB για λογαριασμό της γνωστοποιούσας οδηγούν στο συμπέρασμα ότι υφίσταται ικανοποιητικός βαθμός εναλλαξιμότητας μεταξύ δημόσιων και ιδιωτικών ΣΑΕΚ, όπως αυτός προκύπτει από την μεταβολή των προτιμήσεων των σπουδαστών μετά από μικρή, αλλά σημαντική αύξηση της τιμής που πληρώνουν για να φοιτήσουν στα ιδιωτικά ΣΑΕΚ (από 5% έως 10%). Μάλιστα, για τους δυνητικούς σπουδαστές ιδιωτικών ΣΑΕΚ, το ποσοστό μεταστροφής από ιδιωτικά σε δημόσια ΣΑΕΚ ξεπερνάει το […]% ([…]%).

Γενικό συμπέρασμα της μειοψηφίας

207. Κατά τη γνώμη της μειοψηφίας, τα δημόσια και ιδιωτικά ΣΑΕΚ ανήκουν στην ίδια σχετική αγορά παροχής υπηρεσιών επαγγελματικής κατάρτισης. Τα στοιχεία που οδηγούν προς αυτό το συμπέρασμα είναι οι δύο δημοσκοπήσεις (της ΕΑ και της MRB) που αναδεικνύουν τον βαθμό εναλλαξιμότητας των δύο υπηρεσιών και τα λοιπά ποιοτικά και ποσοτικά στοιχεία που έχει εισφέρει η γνωστοποιούσα στον φάκελο της υπόθεσης, όπως αυτά αναφέρονται ανωτέρω.

V.1.1.1.3.3 Συμπέρασμα

208. Κατά συνέπεια, κατά την κρίση της πλειοψηφίας της Ε.Α., ως προϊοντική αγορά της υπό εξέταση συναλλαγής ορίζεται η αγορά παροχής υπηρεσιών επαγγελματικής κατάρτισης μέσω ιδιωτικών ΣΑΕΚ.

V.1.1.2 Ως προς την συμπερίληψη των ΚΔΒΜ και της Τάξης Μαθητείας στην ίδια σχετική αγορά με τις ΣΑΕΚ

V.1.1.2.1 Η άποψη της γνωστοποιούσας

209. Σύμφωνα με τη γνωστοποιούσα η σχετική αγορά περιλαμβάνει όλες τις ΣΑΕΚ (χωρίς διάκριση μεταξύ δημοσίων και ιδιωτικών, ισχυρισμός ο οποίος εξετάστηκε ανωτέρω υπό ενότητα V.1.1.1), τις Τάξεις Μαθητείας και τα ΚΔΒΜ.[422]. Κατά τη γνωστοποιούσα «[κ]*ρίσιμο κριτήριο εν προκειμένω συνιστά το γεγονός ότι η φοίτηση σε ΣΑΕΚ, τάξεις μαθητείας, και ΚΔΒΜ ορώνται από τον καταναλωτή (στην προκειμένη περίπτωση καταναλωτή συνιστά ο υποψήφιος σπουδαστής) ως εναλλάξιμες διεξόδους για την είσοδό του στην αγορά εργασίας και την επαγγελματική του αποκατάσταση. Αντίστοιχα, και από τους υποψήφιους εργοδότες, οι απόφοιτοι των τριών ως άνω φορέων επαγγελματικής κατάρτισης αντιμετωπίζονται κατά βάση ισότιμα. Συγκεκριμένα, αυτό που επιτυγχάνεται μέσω των ΣΑΕΚ, της τάξης μαθητείας, και των ΚΔΒΜ είναι η σύνδεση των*

[422] Βλ. γνωστοποίηση, σελ. 40 επ.

σπουδαστών με την αγορά εργασίας, μέσω της επαγγελματικής κατάρτισης που προσφέρεται από αυτά.»

210. Η γνωστοποιούσα προβάλλει τους ακόλουθους λόγους οι οποίοι δικαιολογούν τον συγκεκριμένο ορισμό της σχετικής αγοράς:

> ***α)*** *Παροχή επαγγελματικής κατάρτισης σε ενήλικες*: Σκοπός των ΣΑΕΚ, της Τάξης Μαθητείας, και των ΚΔΒΜ, είναι η παροχή επαγγελματικής κατάρτισης σε ενήλικες και η σύνδεση της προσφερόμενης κατάρτισης με την αγορά εργασίας. Εν προκειμένω, στους αποφοίτους των ΣΑΕΚ και της Τάξης Μαθητείας παρέχεται το δικαίωμα συμμετοχής στις εξετάσεις πιστοποίησης του ΕΟΠΠΕΠ. Εν συνεχεία, και υπό την αίρεση της επιτυχούς συμμετοχής τους στις εν λόγω εξετάσεις, απονέμεται σε αυτούς δίπλωμα επαγγελματικής ειδικότητας, εκπαίδευσης και κατάρτισης επιπέδου 5, το οποίο αναγνωρίζεται στην Ελλάδα και στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Οι σπουδαστές των ΚΔΒΜ δεν δύνανται να λάβουν δίπλωμα επαγγελματικής ειδικότητας, εκπαίδευσης και κατάρτισης επιπέδου 5, μπορούν εντούτοις, κατόπιν της επιτυχούς συμμετοχής τους στις εξετάσεις πιστοποίησης που διενεργούνται από τον ΕΟΠΠΕΠ, να αποκτήσουν πιστοποιητικό επάρκειας, το οποίο συνιστά έναν από τους αναγνωρισμένους τίτλους επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης, σύμφωνα με το άρθρο 14 του Ν. 4763/2020. Κατά τη γνωστοποιούσα, υπάρχει διάκριση μεταξύ προγραμμάτων σπουδών ΚΔΒΜ που παρέχουν αρχική επαγγελματική κατάρτιση, όπως οι ΣΑΕΚ και οι Τάξεις Μαθητείας, και συνεχιζόμενη επαγγελματική κατάρτιση. Ως εκ τούτου, τα προγράμματα σπουδών των ΚΔΒΜ αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης θεωρούνται εναλλάξιμα με αυτά των ΣΑΕΚ-Τάξης Μαθητείας[423]. Επίσης, στις περιπτώσεις των ΚΕΔΙΒΙΜ που λειτουργούν υπό την αιγίδα των ΑΕΙ (όπως π.χ. το ΚΔΒΜ του ΕΚΠΑ και του ΑΠΘ), η σχετική βεβαίωση παρακολούθησης ή το πιστοποιητικό εξειδικευμένης επιμόρφωσης που χορηγείται στους σπουδαστές φέρει το λογότυπο ΑΕΙ. Ως εκ τούτου, τα πιστοποιητικά που χορηγούνται από τα ΚΕΔΙΒΙΜ των ΑΕΙ αντιμετωπίζονται τις περισσότερες φορές από τον εκάστοτε εργοδότη ωσάν να προέρχονται από τα ίδια τα ΑΕΙ και δύνανται να θεωρούνται ως ισότιμα με το δίπλωμα επιπέδου 5 του ΕΟΠΠΕΠ που χορηγείται μέσω των σπουδών σε ΣΑΕΚ και σε Τάξεις Μαθητείας. Περαιτέρω, κατά τη γνωστοποιούσα[424], το κάθε ΚΔΒΜ έχει διακριτική ευχέρεια να καθορίζει ελεύθερα τις προϋποθέσεις και τα κριτήρια για την εγγραφή των εκπαιδευομένων στα προγράμματά του, ανάλογα με το είδος, τη διάρκεια και εν γένει το περιεχόμενο του κάθε προγράμματος. Στην πράξη πολλά προγράμματα που προσφέρονται από τα ΚΔΒΜ θέτουν ως προϋπόθεση την κατοχή απολυτηρίου, όπως απαιτείται για τις ΣΑΕΚ και τις Τάξεις Μαθητείας και ως εκ τούτου τα ΚΔΒΜ εντάσσονται (και για αυτόν τον λόγο) στην ίδια αγορά με τις ΣΑΕΚ και τις Τάξεις Μαθητείας. Η γνωστοποιούσα καταλήγει ότι, εκ του αποτελέσματος, κρίσιμο είναι το γεγονός ότι είτε μέσω της φοίτησης σε ΣΑΕΚ και σε Τάξη Μαθητείας, είτε μέσω της φοίτησης σε ΚΔΒΜ, οι απόφοιτοι αυτών μπορούν εν τέλει να ασκήσουν το ίδιο επάγγελμα, ανεξαρτήτως του «χαρακτηρισμού» του τίτλου σπουδών τους.

[423] Βλ. τις υπ' αριθ. πρωτ. 7714/22.10.2024 και 8404/08.11.2024 επιστολές της γνωστοποιούσας.
[424] βλ. την υπ' αριθ. πρωτ. 7714/21.10.2024 επιστολή.

β) *Συνάφεια των παρεχόμενων κατευθύνσεων:* Σε αντιδιαστολή με τις προσφερόμενες από τα ΑΕΙ κατευθύνσεις σπουδών και ειδικότητες, οι ΣΑΕΚ, οι Τάξεις Μαθητείας και τα ΚΔΒΜ προσφέρουν παραπλήσιες ειδικότητες[425].

γ) *Δικαίωμα συμμετοχής σε κατατακτήριες εξετάσεις:* Κοινό στοιχείο μεταξύ ΣΑΕΚ και Τάξης Μαθητείας συνιστά η δυνατότητα που έχουν οι απόφοιτοι και των δύο να κατατάσσονται σε ΑΕΙ συναφούς ειδικότητας με αυτήν που έχουν σπουδάσει μέσω κατατακτηρίων εξετάσεων[426].

δ) *Δραστηριότητα των ΣΑΕΚ ως ΚΔΒΜ*: Υπέρ της ενιαίας αντιμετώπισης των ΚΔΒΜ και των ΣΑΕΚ συνηγορεί και το γεγονός ότι η συντριπτική πλειονότητα των ΣΑΕΚ έχει λάβει άδεια ίδρυσης και λειτουργίας και ως ΚΔΒΜ. Τούτο αποδεικνύεται εξάλλου και από τον κατάλογο του Υπουργείου Παιδείας για τα αδειοδοτημένα ΚΔΒΜ, στα οποία συμπεριλαμβάνονται, μεταξύ άλλων, το ΙΕΚ ΔΕΛΤΑ, το ΙΕΚ ΑΚΜΗ, το ΙΕΚ ΑΛΦΑ, το ΙΕΚ ΟΜΗΡΟΣ, το ΙΕΚ INTERGRAPHICS, το PRAXIS κ.ά.

ε) *Δικαίωμα κατάταξης σε συναφείς ειδικότητες των ΣΑΕΚ από απόφοιτους ΣΑΕΚ και Τάξης Μαθητείας*: Επιπρόσθετο κοινό στοιχείο μεταξύ των ΣΑΕΚ και της Τάξης Μαθητείας, το οποίο συνηγορεί υπέρ της ενιαίας αντιμετώπισής τους, συνιστά το δικαίωμα που προβλέπεται στους απόφοιτους και των δύο για την κατάταξή τους σε συναφείς ειδικότητες των ΣΑΕΚ. Ειδικότερα, οι απόφοιτοι τόσο των ΣΑΕΚ όσο και της Τάξης Μαθητείας έχουν το δικαίωμα να κατατάσσονται για σπουδές σε ΣΑΕΚ σε συναφείς ειδικότητες με αυτές στις οποίες έχουν ήδη καταρτιστεί, με απαλλαγή από τα σχετικά μαθήματα στα οποία έχουν διδαχθεί στο πλαίσιο της προηγούμενης κατάρτισής τους[427]. Η νομοθετική πρόβλεψη καταδεικνύει τη θεώρηση του ίδιου του νομοθέτη, με βάση την οποία η ποιότητα και το επίπεδο των σπουδών τόσο στις ΣΑΕΚ όσο και στις Τάξεις Μαθητείας είναι κοινό.

στ) *Κοινά προσόντα εκπαιδευτικού προσωπικού*: Το εκπαιδευτικό προσωπικό των εν λόγω παρόχων επαγγελματικής κατάρτισης συνήθως δεν είναι απαραίτητο να έχει ιδιαίτερα ακαδημαϊκά προσόντα. Συγκεκριμένα, ο τίτλος σπουδών που απαιτείται να κατέχει ο εκπαιδευτής στις ΣΑΕΚ και στα ΚΔΒΜ εξειδικεύεται στην εκάστοτε προκήρυξη και ποικίλλει από πτυχίο ΑΕΙ μέχρι δίπλωμα ΣΑΕΚ και Τάξης Μαθητείας.

V.1.1.2.2 Η εκτίμηση της Επιτροπής Ανταγωνισμού

211. Κατά την εκτίμηση της Ε.Α. η αγορά παροχής υπηρεσιών επαγγελματικής κατάρτισης μέσω ΣΑΕΚ και Τάξης Μαθητείας των ΕΠΑ.Λ. είναι διακριτή από την αγορά των ΚΔΒΜ. Όπως προκύπτει και από το νομοθετικό πλαίσιο[428], οι ΣΑΕΚ (και η Τάξη Μαθητείας) παρέχουν τυπική αρχική επαγγελματική κατάρτιση επιπέδου 5 του Ε.Π.Π σε αποφοίτους της μη υποχρεωτικής

[425] Αυτές είναι, μεταξύ άλλων, γαστρονομία, τουριστικά επαγγέλματα, αισθητική, κομμωτική, πληροφορική, παραϊατρικά επαγγέλματα, γραφιστική, μηχανολογία, βρεφοκομία και ειδική αγωγή.
[426] Βλ. υπ' αριθ . ΥΑ 46935 /Ζ1/2022.
[427] Άρθρο 5 παρ. 4 της υπ' αριθ. 98750/Κ6/2022 (ΦΕΚ 4264/Β/10-08-2022) απόφασης του Γενικού Γραμματέα Επαγγελματικής Εκπαίδευσης, Κατάρτισης, Διά Βίου Μάθησης και Νεολαίας.
[428] Βλ. και σχετική αναφορά της […] (9416/12.12.2024) η οποία αναφέρει ότι στην περίπτωση των Σ.Α.Ε.Κ η λειτουργία τους καθορίζεται εντός ενός συγκεκριμένου πλαισίου που οριοθετείται από το Υπουργείο Παιδείας, ενώ για τα Κ.Δ.Β.Μ. από τα προγράμματα που προσφέρονται από το Υπουργείο Εργασίας αλλά και άλλους κρατικούς φορείς

δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, δηλαδή των Γενικών Λυκείων (ΓΕ.Λ.) και των ΕΠΑ.Λ., καθώς και σε κατόχους ισότιμων τίτλων. Οι υπηρεσίες κατάρτισης των ΣΑΕΚ εμπίπτουν δηλαδή στην τυπική μάθηση, η οποία παρέχεται στο πλαίσιο του τυπικού εκπαιδευτικού συστήματος. Τα ΚΔΒΜ, από την άλλη πλευρά, αποτελούν φορείς παροχής υπηρεσιών στο πλαίσιο της μη τυπικής μάθησης και δεν εμπίπτουν στο πλαίσιο του τυπικού εκπαιδευτικού συστήματος, έχοντας ως σκοπό τη συνεχιζόμενη επαγγελματική κατάρτιση, την επανειδίκευση (ήτοι την απόκτηση νέων δεξιοτήτων για αξιοποίηση στον ίδιο ή άλλο εργασιακό χώρο), την αναβάθμιση δεξιοτήτων και τη γενική εκπαίδευση ενηλίκων. Κατ' επέκταση, όπως προκύπτει και από την ενότητα IV.1 συντρέχουν διαφορές μεταξύ των δύο φορέων κατάρτισης, οι οποίες καταδεικνύουν ότι αποτελούν διακριτές αγορές. Ειδικότερα:

α) Μετά την επιτυχή παρακολούθηση ενός πιστοποιημένου προγράμματος ΚΔΒΜ και την ολοκλήρωση τυχόν πρακτικής, εφόσον απαιτείται, οι απόφοιτοι των ΚΔΒΜ, δεν λαμβάνουν τίτλο σπουδών, αλλά βεβαίωση παρακολούθησης. Όπως αναφέρει σχετικά το Υπουργείο Παιδείας[429], η βεβαίωση παρακολούθησης των ΚΔΒΜ δεν αντιστοιχεί σε κάποιο επίπεδο επαγγελματικής κατάρτισης και εκπαίδευσης του Ε.Π.Π., διότι δεν υπάρχει αντιστοίχιση της παρακολούθησης στα ΚΔΒΜ με το Ε.Π.Π και το Ευρωπαϊκό Πλαίσιο Προσόντων. Η παρακολούθηση ενός προγράμματος ΚΔΒΜ δεν οδηγεί στην απόκτηση τίτλου ισότιμου με τον τίτλο σπουδών επιπέδου 5, τον οποίο λαμβάνουν οι απόφοιτοι των ΣΑΕΚ και της Τάξης Μαθητείας των ΕΠΑΛ. Οι απόφοιτοι των ΣΑΕΚ και της Τάξης Μαθητείας, μετά την πιστοποίηση απόκτησης τίτλου σπουδών επιπέδου 5, εγγράφονται στο σχετικό μητρώο ενώ παράλληλα αποκτούν και την αντίστοιχη άδεια ασκήσεως επαγγέλματος, που προβλέπεται για το συγκεκριμένο επίπεδο προσόντων, χωρίς να ισχύει κάτι αντίστοιχο για τους κατόχους βεβαιώσεων Κ.Δ.Β.Μ.. Το Υπουργείο Παιδείας σημειώνει, περαιτέρω, ότι δεν προβλέπεται νομοθετικά ισοδυναμία προσόντων και τίτλων σπουδών ανάμεσα σε ΚΔΒΜ και ΣΑΕΚ/Τάξη Μαθητείας. Περαιτέρω το Υπουργείο επισημαίνει ότι, παρόλο που προβλέπεται από το άρθρο 25 παρ. 1 (ζ) του Ν. 4186/2013 η χορήγηση πιστοποιητικού επάρκειας από Κ.Δ.Β.Μ μετά από επιτυχή συμμετοχή σε εξετάσεις πιστοποίησης, όπως αναφέρεται και ανωτέρω στην ενότητα IV.1, το εν λόγω πιστοποιητικό προβλέπεται μεν στη νομοθεσία ως πιστοποιητικό εκροών, πλην όμως προς το παρόν δεν είναι ενεργό καθώς δεν έχουν εκδοθεί οι κανονιστικές πράξεις που προβλέπονται στη νομοθεσία[430]. Κατά συνέπεια, η σχετική αναφορά της γνωστοποιούσας[431] σε χορήγηση πιστοποιητικού επάρκειας σε εκπαιδευόμενους των ΚΔΒΜ κατόπιν επιτυχούς συμμετοχής σε εξετάσεις πιστοποίησης συγκεκριμένα για τους κομμωτές και τους τεχνίτες περιποίησης άκρων δεν είναι ακριβής, καθώς οι διατάξεις του άρθρου 239 παρ. 2 (ζ), παρ. 3 (γ) και παρ. 4 του Ν. 4281/2014, οι οποίες αναφέρονται σε χορήγηση βεβαίωσης επάρκειας κατόπιν επιτυχούς συμμετοχής σε εξετάσεις πιστοποίησης των εν λόγω ειδικοτήτων έχουν καταργηθεί με το άρθρο 108 παρ. 1 του Ν. 4763/2020, προβλεπόμενης μόνο μίας μεταβατικής περιόδου για όσους πληρούσαν ήδη μέχρι 01.12.2022 τις σχετικές προϋποθέσεις συμμετοχής στις εξετάσεις σύμφωνα με το προηγούμενο καθεστώς. Συναφώς,

[429] Βλ. την υπ' αριθ. πρωτ. 8439/11.11.2024 του Υπουργείου Παιδείας.
[430] Βλ. υπ' αριθ. πρωτ. 8439/11.11.2024 επιστολή του Υπουργείου Παιδείας.
[431] Βλ. γνωστοποίηση σελ. 36.

δεν μπορεί να γίνει δεκτό το επιχείρημα της γνωστοποιούσας ότι υπάρχουν προγράμματα των ΚΔΒΜ που παρέχουν *αρχική* επαγγελματική κατάρτιση τα οποία οδηγούν σε λήψη βεβαίωσης παρακολούθησης ή πιστοποιητικό εξειδικευμένης επιμόρφωσης με συνέπεια τα ΚΔΒΜ να θεωρούνται εναλλάξιμοι φορείς επαγγελματικής κατάρτισης με τις ΣΑΕΚ και την Τάξη Μαθητείας. Όπως προαναφέρθηκε, δεν παρέχεται σε όσους παρακολούθησαν προγράμματα ΚΔΒΜ κάποια πιστοποίηση κα ένταξή τους σε επίπεδο σπουδών Ε.Π.Π καθώς κάτι τέτοιο δεν προβλέπεται, όπως συμβαίνει με τις ΣΑΕΚ/Τάξη Μαθητείας, αλλά χορηγείται σχετική βεβαίωση παρακολούθησης. Σε κάθε, δε, περίπτωση, όπως προκύπτει από το νομοθετικό πλαίσιο, ο νομοθέτης σαφώς διακρίνει τους εν λόγω φορείς κατάρτισης (ΣΑΕΚ και ΚΔΒΜ), ενώ στο νομοθετικό πλαίσιο σαφώς ορίζεται ότι τα ΚΔΒΜ αφορούν σε *συνεχιζόμενη* επαγγελματική κατάρτιση, επανειδίκευση, ήτοι απόκτηση νέων δεξιοτήτων για αξιοποίηση στον ίδιο ή άλλο εργασιακό χώρο, αναβάθμιση δεξιοτήτων και γενική εκπαίδευση ενηλίκων, χωρίς να περιλαμβάνεται η αρχική επαγγελματική κατάρτιση.

β) Επιπλέον, η επίσημη διάρκεια κάθε προγράμματος των ΚΔΒΜ ορίζεται σε συνολικές διδακτικές ώρες, οι οποίες, σε αντίθεση με τη φοίτηση στις ΣΑΕΚ, καθορίζονται σύμφωνα με τα οριζόμενα στις εκάστοτε προσκλήσεις/προκηρύξεις των δικαιούχων έργων, εφόσον χρηματοδοτούνται από εθνικούς ή ενωσιακούς πόρους ή σε αντίθετη περίπτωση καθορίζονται από το εκάστοτε ΚΔΒΜ βάσει του προγράμματος εκπαίδευσης που παρέχουν και μπορούν να κυμαίνονται από 20 έως και πάνω από 1.400 ώρες, αναλόγως του αντικειμένου και του σκοπού του εκάστοτε προγράμματος[432]. Αντίθετα, η διάρκεια της φοίτησης στις ΣΑΕΚ καθορίζεται ρητώς από τον Ν. 4763/2020 και τον ενιαίο κανονισμό λειτουργίας όπως αυτός καταρτίζεται με απόφαση του Γ.Γ.Ε.Ε.Κ.Δ.Β.Μ.&Ν. και διαρκεί κατ' ελάχιστο 4 και κατ' ανώτατο όριο 6 εξάμηνα συνολικά (ανάλογα με την ειδικότητα)[433], ήτοι 4 εξάμηνα κατ' ελάχιστο θεωρητικής και εργαστηριακής κατάρτισης και 1 εξάμηνο πρακτικής άσκησης[434].

γ) Σε αντίθεση με τις προϋποθέσεις εισαγωγής στις ΣΑΕΚ, αλλά και ευρύτερα στους φορείς παροχής τυπικής επαγγελματικής κατάρτισης επιπέδου 5, η κατοχή απολυτηρίου λυκείου ή ισότιμου τίτλου, δεν αποτελεί προϋπόθεση για την παρακολούθηση προγράμματος που προσφέρεται από ΚΔΒΜ. Η διαδικασία και τα κριτήρια ένταξης των υποψηφίων εκπαιδευομένων προβλέπονται κατά περίπτωση από τα εκάστοτε προγράμματα σπουδών των ΚΔΒΜ και των σχετικών προκηρύξεων, εφόσον αυτά χρηματοδοτούνται από εθνικούς ή ενωσιακούς πόρους. Ως εκ τούτου ο σχετικός ισχυρισμός της γνωστοποιούσας δεν δύναται να γίνει δεκτός. Το γεγονός ότι προγράμματα ΚΔΒΜ (και δη προγράμματα ΚΕΔΙΒΙΜ, ήτοι

[432] Βλ. γνωστοποίηση, σελ. 17 και τα προγράμματα ΚΔΒΜ διαφόρων φορέων που αναφέρονται ενδεικτικά.
[433] Βλ. άρθρο 25 του Ν. 4763/2020 και Απόφαση Γ.Γ.Ε.Ε.Κ.Δ.Β.Μ.&Ν. 98750/Κ6/2022 (ΦΕΚ Β΄4264)
[434] Ως προς την ίδια μοριοδότηση των ΣΑΕΚ και ΚΔΒΜ σε διαγωνισμούς, την οποία επικαλείται η γνωστοποιούσα ως επιχείρημα για την ένταξη στην ίδια αγορά των δύο φορέων, σημειώνεται ότι αφενός δεν προβλέπεται γενική μοριοδότηση των προγραμμάτων ΚΔΒΜ στον γενικό νόμο για τον εκσυγχρονισμό των προσλήψεων του ΑΣΕΠ ενώ σε ειδικότερες διατάξεις, και κατά περίπτωση, προβλέπεται η μοριοδότηση προγραμμάτων ΚΔΒΜ εφόσον τα προγράμματα των ΚΔΒΜ είναι άνω των 300 ωρών. Επιπρόσθετα τα προγράμματα των ιδιωτικών ΚΔΒΜ μοριοδοτούνται εφόσον έχουν γίνει σε συνεργασία με ΚΔΒΜ πανεπιστημιακών ιδρυμάτων. Πέραν των ανωτέρω, σε κάθε περίπτωση, τυχόν κοινή αντιμετώπιση των διπλωμάτων ΣΑΕΚ και των προγραμμάτων ΚΔΒΜ ως προς τη μοριοδότησή τους σε επιμέρους προκηρύξεις δεν μπορεί να αποτελέσει επαρκές κριτήριο ένταξης των εν λόγω φορέων στην ίδια προϊοντική αγορά.

προγράμματα που προσφέρονται από πανεπιστημιακά ιδρύματα) ζητούν απολυτήριο λυκείου για την παρακολούθησή τους συνδέεται με το πρόγραμμα αυτό καθ' εαυτό και το αντικείμενό του και επ' ουδενί δεν μπορεί να αποτελέσει επαρκές στοιχείο ένταξης των ΚΔΒΜ στην ίδια αγορά με τις ΣΑΕΚ.

δ) Όπως αναφέρεται και στην ενότητα IV.1, οι ειδικότητες των ΣΑΕΚ προσδιορίζονται ρητά και συγκεκριμένα από το Υπουργείο Παιδείας. Από αυτές μπορούν να επιλέξουν οι ΣΑΕΚ ποιες θα εντάξουν στο πρόγραμμά τους σε αντίθεση με τα προγράμματα των Κ.Δ.Β.Μ τα οποία είναι ποικίλα χωρίς να προσδιορίζονται νομοθετικά, παρά μόνο βάσει των εκάστοτε προκηρύξεων/ προσκλήσεων σε περίπτωση χρηματοδότησής τους από εθνικούς ή ενωσιακούς πόρους. Περαιτέρω, κατά τα ανωτέρω αναφερόμενα, οι ΣΑΕΚ και τα ΚΔΒΜ διαφέρουν τόσο ως προς τον σκοπό που επιτελούν όσο και ως προς το επίπεδο σπουδών τους. Κατά συνέπεια, τυχόν συνάφεια ορισμένων κατευθύνσεων και τομέων μεταξύ των δύο φορέων δεν είναι επαρκής ώστε να στοιχειοθετήσει ένταξη των ΚΔΒΜ στην ίδια αγορά με τις ΣΑΕΚ και κατά τούτο το σχετικό επιχείρημα της γνωστοποιούσας δεν μπορεί να γίνει δεκτό. Ομοίως, δεν μπορεί να γίνει δεκτό το επιχείρημα ότι το εκπαιδευτικό προσωπικό των δύο φορέων έχει κοινά προσόντα, καθώς, βάσει της νομοθεσίας, οι εκπαιδευτές των (δημοσίων) ΣΑΕΚ και ΚΔΒΜ εγγράφονται σε διαφορετικά μητρώα εκπαιδευτών, τα προσόντα των εκπαιδευτών των πρώτων ορίζονται στους οδηγούς κατάρτισης που εκδίδονται από το Υπουργείο Παιδείας ενώ των δεύτερων από τις οικείες προκηρύξεις, εφόσον πρόκειται για χρηματοδοτούμενα προγράμματα. Συναφώς, δεν μπορεί να γίνει δεκτό και το επιχείρημα ότι πολλές ΣΑΕΚ λειτουργούν και ως ΚΔΒΜ. Η μία δραστηριότητα δεν αναιρεί την άλλη, υπάρχουν ΣΑΕΚ οι οποίες δεν λειτουργούν ως ΚΔΒΜ και αντίστροφα, ενώ η ταυτόχρονη λειτουργία τους μπορεί να υποδηλώνει την δυνατότητα συνεχιζόμενης επαγγελματικής κατάρτισης μέσω ΚΔΒΜ σε μια αρχική επαγγελματική κατάρτιση, η οποία αποκτήθηκε μέσω ΣΑΕΚ.

ε) Οι απόφοιτοι των ΣΑΕΚ και της Τάξης Μαθητείας δύνανται να κατατάσσονται σε ΣΑΕΚ συναφούς ειδικότητας με αυτήν που έχουν σπουδάσει μέσω κατατακτηρίων εξετάσεων. Αντίστοιχη δυνατότητα δεν προβλέπεται στους αποφοίτους ΚΔΒΜ[435] και, κατά συνέπεια, το σχετικό επιχείρημα της γνωστοποιούσας δεν είναι ακριβές, καθώς η δυνατότητα κατάταξης αφορά μόνο σε αποφοίτους ΣΑΕΚ και Τάξης Μαθητείας και όχι σε αποφοίτους ΚΔΒΜ.

V.1.1.2.3 Συμπέρασμα

212. Κατά συνέπεια, τα ΚΔΒΜ δεν μπορούν να ενταχθούν στην ίδια αγορά με τις ΣΑΕΚ και την Τάξη Μαθητείας. Καθώς, όμως, ως προϊοντική αγορά της υπό εξέτασης συναλλαγής ορίστηκε ανωτέρω υπό ενότητα V.1.1.2.3 η αγορά παροχής υπηρεσιών επαγγελματικής κατάρτισης μέσω ιδιωτικών ΣΑΕΚ, ούτε η Τάξη Μαθητείας εντάσσεται στην εν λόγω αγορά, διότι αυτή δεν μπορεί να λειτουργεί από ιδιωτικούς φορείς παρά μόνο από δημόσιους καθώς την ευθύνη υλοποίησής της την έχουν τα ΕΠΑ.Λ, έχοντας τα χαρακτηριστικά των δημοσίων ΣΑΕΚ, όπως περιγράφεται στην ενότητα IV.1.3, και οι οποίες δημόσιες ΣΑΕΚ δεν εντάσσονται στην ίδια αγορά με τις ιδιωτικές.

[435] Βλ. υπ' αριθ. πρωτ. 8437/11.11.2024 απαντητική επιστολή του Υπουργείου Παιδείας.

V.1.2 Σχετική γεωγραφική αγορά

V.1.2.1 Προσδιορισμός σχετικής γεωγραφικής αγοράς

V.1.2.1.1 Η άποψη της γνωστοποιούσας

213. Η γνωστοποιούσα, σύμφωνα με όσα αναφέρει στη γνωστοποίηση, θεωρεί ως σχετική γεωγραφική αγορά των υπηρεσιών παροχής επαγγελματικής κατάρτισης μέσω ΣΑΕΚ το σύνολο της ελληνικής επικράτειας και οποιαδήποτε στενότερη οριοθέτησή της δεν θα αντανακλούσε τη ζήτηση και τον τρόπο που επιλέγουν πάροχο επαγγελματικής κατάρτισης οι σπουδαστές[436]. Ειδικότερα, κατά τη γνωστοποιούσα:

i) Οι πάροχοι επαγγελματικής κατάρτισης λειτουργούν στο σύνολο της ελληνικής επικράτειας και δεν είναι συγκεντρωμένοι μόνο στα μεγάλα αστικά κέντρα (π.χ. Αθήνα, Θεσσαλονίκη), στην Αττική, δε, συγκεντρώνονται περισσότεροι πάροχοι λόγω του πολύ μεγάλου πληθυσμού της. Επίσης, πέρα από τα μέρη τα οποία δραστηριοποιούνται και σε άλλες πόλεις, πολλές άλλες ΣΑΕΚ δραστηριοποιούνται σε περισσότερες από μία πόλεις, π.χ. ΟΜΗΡΟΣ, ΔΗΜΗΤΡΑ, ΓΙΑΤΣΟΣ, οι ΣΑΕΚ της ΔΥΠΑ με παραρτήματα σε όλη την Ελλάδα. Βάσει των ανωτέρω, φαίνεται ότι η αγορά της επαγγελματικής κατάρτισης δεν παρουσιάζει ιδιαιτερότητες και επιμέρους χαρακτηριστικά ανά γεωγραφική περιοχή καθώς οι ίδιες υπηρεσίες δύνανται να προσφέρονται από τις ίδιες επιχειρήσεις ανεξαρτήτως, σε οποιαδήποτε πόλη ανά την ελληνική επικράτεια[437]. Συναφώς και η απόφαση Ε.Α. 819/2023 αναφέρει ότι οι ΣΑΕΚ λειτουργούν σε διάφορες πόλεις ανά την ελληνική επικράτεια, και δεν είναι συγκεντρωμένες μόνο στα μεγάλα αστικά κέντρα (π.χ. Αθήνα, Θεσσαλονίκη).

ii) Οι πάροχοι επαγγελματικής κατάρτισης που λειτουργούν στα μεγάλα αστικά κέντρα, όπως η Αθήνα και η Θεσσαλονίκη, ικανοποιούν τη ζήτηση των σπουδαστών από όλη την Ελλάδα και αποτελούν πόλο έλξης για τους σπουδαστές από όλη τη χώρα καθώς στις δύο αυτές πόλεις συγκεντρώνεται η πλειοψηφία των επιχειρήσεων, με αποτέλεσμα να υπάρχουν περισσότερες επαγγελματικές ευκαιρίες απορρόφησης των σπουδαστών[438].

iii) Η ζήτηση γίνεται επί τη βάσει της προσφερόμενης ειδικότητας και της αντίστοιχης φήμης και εξειδίκευσης ενός παρόχου σε μια συγκεκριμένη ειδικότητα και η τοποθεσία του παρόχου είναι αδιάφορη για έναν υποψήφιο σπουδαστή που έχει αποφασίσει ότι θέλει να καταρτιστεί σε μία συγκεκριμένη ειδικότητα. Έτσι, ένας υποψήφιος που είναι αποφασισμένος να σπουδάσει π.χ. εφαρμοσμένες τέχνες και γραφιστική, και κατοικεί σε μια γεωγραφική περιοχή της Ελλάδος όπου δεν παρέχεται η συγκεκριμένη ειδικότητα, θα μετακομίσει στην πόλη εκείνη της Ελλάδος που παρέχεται αυτή η ειδικότητα[439]. Προς στοιχειοθέτηση του ισχυρισμού της, η γνωστοποιούσα προσκόμισε στοιχεία σχετικά με την προέλευση των σπουδαστών, σύμφωνα

[436] Βλ. την υπ' αριθ. πρωτ. 7714/22.10.2024 απαντητική επιστολή της γνωστοποιούσας.
[437] Βλ. υπ' αριθ. πρωτ. 7714/22.10.2024 απαντητική επιστολή της γνωστοποιούσας.
[438] Βλ. υπ' αριθ. πρωτ. 7714/22.10.2024 απαντητική επιστολή. Η γνωστοποιούσα επικαλείται ως απόδειξη τα στοιχεία του τόπου προέλευσης των σπουδαστών που προσκόμισε με τα Σχετικά 13 και 14 της υπ' αριθ. πρωτ. 7714/2024 επιστολής της, τα οποία ωστόσο τροποποιήθηκαν στην συνέχεια με τις αριθ. πρωτ. 8965/2024 και υπ' αριθ. πρωτ. 495/2025 επιστολές της.[…]
[439] Βλ. υπ' αριθ. πρωτ. 7714/22.10.2024 απαντητική επιστολή.

με τα οποία, κατά την άποψή της, προκύπτει ότι μεγάλο ποσοστό των σπουδαστών ενός παραρτήματος προέρχεται από περιφερειακές ενότητες διαφορετικές από τον τόπο του παραρτήματος στο οποίο επιλέγουν να φοιτήσουν[440]. Κατά τη γνωστοποιούσα, η εθνική διάσταση της αγοράς προκύπτει και από το γεγονός ότι ορισμένες εξειδικευμένες ειδικότητες προσφέρονται, κατά βάση, σε συγκεκριμένα γεωγραφικά σημεία της Ελλάδας, όπου παρατηρείται ταυτόχρονα και υψηλή ζήτηση αυτών των ειδικοτήτων, π.χ. η ειδικότητα του τεχνικού εγκαταστάσεων ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και του τεχνικού εσωτερικών ηλεκτρικών εγκαταστάσεων προσφέρονται από το ΙΕΚ ΔΕΗ στην Κοζάνη[441]. Επίσης, σύμφωνα με τις εξαγγελίες του Υπουργείου Παιδείας θα δημιουργηθούν και νέες εξειδικευμένες ΣΑΕΚ σε περιοχές με ζήτηση σε συγκεκριμένες ειδικότητες όπως π.χ. οινοπαραγωγή στην Ημαθία και την Κόρινθο και ναυπηγοεπισκευαστική στο Πέραμα.

iv) Οι υποψήφιοι σπουδαστές είναι διατεθειμένοι, είτε να καλύπτουν μεγάλες αποστάσεις οδικώς, είτε ακόμη και να μετακομίσουν προκειμένου να φοιτήσουν σε μια ΣΑΕΚ της αρεσκείας τους. Κατά την γνωστοποιούσα, παρόλο που δεν υπάρχουν επίσημα στοιχεία-μελέτες σε σχέση με τη μέγιστη χιλιομετρική απόσταση/ χρόνο μετάβασης που είναι διατεθειμένος να διανύσει ο σπουδαστής για τη φοίτησή του σε μια ΣΑΕΚ, από τα στοιχεία που της ζητήθηκαν και προσκόμισε σχετικά με τους νομούς προέλευσης των σπουδαστών της ΑΚΜΗ και της ΔΕΛΤΑ, προκύπτει ότι σε πολλές περιπτώσεις μεγάλος αριθμός σπουδαστών δεν προέρχεται από τον ίδιο νομό, ούτε και από όμορο νομό με εκείνον που επιλέγει να φοιτήσει ο σπουδαστής, πράγμα το οποίο δείχνει ότι η χιλιομετρική απόσταση δεν παίζει ρόλο στη συγκεκριμένη αγορά και ότι μεγάλο ποσοστό των σπουδαστών μετακομίζει από διαφορετικούς νομούς παρόλο που σε πιο κοντινή τους απόσταση υπάρχει πληθώρα ΣΑΕΚ, όσο και ΕΠΑΛ στα οποία λειτουργούν τάξεις μαθητείας, αλλά και ΚΔΒΜ[442,443]. Ακόμη και οι σπουδαστές που φαίνεται να προέρχονται από τον ίδιο νομό στον οποίο λειτουργεί το εκάστοτε παράρτημα ή από όμορους νομούς, διανύουν τις περισσότερες φορές αρκετά μεγάλες αποστάσεις, περίπου

[440] Βλ. Σχετικό 13 για την ΑΚΜΗ της υπ' αριθ. πρωτ. 7714/22.10.2025 απαντητικής επιστολής της γνωστοποιούσας, […].
Ωστόσο, κατόπιν σχετικών διευκρινιστικών ερωτήσεων της Υπηρεσίας, υποβλήθηκαν εκ νέου ορισμένα στοιχεία τα οποία καταλήγουν σε σημαντικά διαφορετικά ποσοστά κατανομής από τα αρχικά προσκομισθέντα. Συγκεκριμένα ζητήθηκε από τη γνωστοποιούσα να προσκομίσει τα στοιχεία προέλευσης των σπουδαστών αφαιρώντας από τους σπουδαστές της από μη όμορους νομούς, εκείνους για τους οποίους δεν υπήρχαν στοιχεία προέλευσης, καθώς είχαν προσμετρηθεί στους σπουδαστές από μη όμορους νομούς. Για τον σκοπό του ορισμού της γεωγραφικής αγοράς, η Υπηρεσία έλαβε υπόψη της τα τελικά στοιχεία τα οποία προσκομίστηκαν για την ΑΚΜΗ με το Σχετικό 2 της υπ' αριθ. πρωτ. 8965/27.11.2024 απαντητικής επιστολής της γνωστοποιούσας και για την ΔΕΛΤΑ με το Σχετικό 1 της υπ' αριθ. πρωτ. 495/20.01.2025 απαντητικής επιστολής της γνωστοποιούσας.
Τα τελικά ποσοστά προέλευσης των σπουδαστών από τον ίδιο νομό, όμορους νομούς και μη όμορους νομούς, τόσο της ΔΕΛΤΑ και ΑΚΜΗ, όσο και ανταγωνιστριών ΣΑΕΚ, παρουσιάζονται στο ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Γ.

[441] Επισημαίνεται, ωστόσο, ότι με βάση τα στοιχεία που προσκομίστηκαν από το Υπουργείο Παιδείας (βλ. την υπ' αριθ. πρωτ. 8439/11.11.2024 επιστολή), η ΣΑΕΚ της ΔΕΗ εμφάνισε εγγεγραμμένους σπουδαστές τελευταία φορά το 2019.

[442] Η γνωστοποιούσα, επικαλείται τα στοιχεία που προσκόμισε με τα Σχετικά 13 και 14 της 7714/22.10.2024 απαντητικής επιστολής, ως προς την προέλευση των σπουδαστών. Ωστόσο τα συγκεκριμένα στοιχεία, τροποποιήθηκαν στη συνέχεια, με βάση τις οδηγίες της Υπηρεσίας, όπως αναφέρεται ανωτέρω στην υποσημείωση 438.

[443] Βλ. και την υπ' αριθ. πρωτ. 154/10.01.2025 απαντητική επιστολή για τους σπουδαστές της ΔΕΛΤΑ, σελ.4: […]

1-2 ώρες όλες τις ημέρες των μαθημάτων τους, προκειμένου να φοιτήσουν στη σχολή της αρεσκείας τους.

v) Σε αντίθεση με ό,τι συμβαίνει στον ορισμό της σχετικής γεωγραφικής αγοράς για τη λιανική πώληση ειδών σούπερ μάρκετ σε επίπεδο διανομής, για την οποία βάσει ενωσιακής και εθνικής πρακτικής, η γεωγραφική αγορά εξετάζεται σε τοπικό επίπεδο στενότερα σε ακτίνα έως 10 ή 30 λεπτών κατά περίπτωση, η σχετική γεωγραφική αγορά της επαγγελματικής κατάρτισης θα πρέπει να εξεταστεί σε εθνικό επίπεδο, καθώς η φύση της υπηρεσίας που παρέχεται από τους παρόχους επαγγελματικής κατάρτισης και εκπαίδευσης εν γένει διαφέρει κατά πολύ από τη φύση των προϊόντων που πωλούνται στα σούπερ μάρκετ. Τις περισσότερες φορές ο καταναλωτής επιλέγει να σπουδάσει άπαξ, σε αντιδιαστολή με τα προϊόντα του σούπερ μάρκετ, και εξ αυτού του λόγου είναι διατεθειμένοι να μετακομίσουν ή πάντως να διανύσουν μεγάλες αποστάσεις που ξεπερνούν τα όρια του νομού από τον οποίο προέρχονται/κατοικούν. Άλλωστε, το ίδιο ισχύει και με τα ΑΕΙ, τα οποία είναι διάσπαρτα στην Ελληνική Επικράτεια και στα οποία οι υποψήφιοι σπουδαστές είναι σύνηθες να μετακομίζουν, προκειμένου να φοιτήσουν σε αυτά[444].

vi) Το ρυθμιστικό πλαίσιο ίδρυσης και λειτουργίας των ΣΑΕΚ εφαρμόζεται για όλη την ελληνική επικράτεια και δεν υπάρχουν ρυθμιστικά εμπόδια επέκτασης σε άλλες περιοχές για ΣΑΕΚ που λειτουργούν σε μία πόλη[445].

vii) Οι μελλοντικές εξελίξεις στον χώρο της παιδείας, ενόψει της λειτουργίας των πρώτων ιδιωτικών ΑΕΙ, θα έχουν αντίκτυπο στην οριοθέτηση της σχετικής γεωγραφικής αγοράς στον ευρύτερο τομέα της εκπαίδευσης[446], καθώς αυτή μπορεί να επηρεαστεί και από τις περιοχές στις οποίες θα ανοίξουν παραρτήματα τα ιδιωτικά πανεπιστήμια και οι επαγγελματικές ακαδημίες κατάρτισης[447]. Οι υποψήφιοι σπουδαστές θα μπορούν να επιλέξουν να φοιτήσουν είτε στα μεγάλα αστικά κέντρα, τα οποία συγκεντρώνουν σπουδαστές από το σύνολο της ελληνικής επικράτειας, είτε σε άλλες πόλεις λόγω και της εξειδίκευσης του αντικειμένου κατάρτισής τους. Συνεπώς, η γνωστοποιούσα εκτιμά ότι οι ως άνω εξελίξεις ενισχύουν το συμπέρασμα ότι η γεωγραφική αγορά στον ευρύτερο τομέα της κατάρτισης είναι εθνικής εμβέλειας. Κατά την ALPHABET, η Ε.Α. θα πρέπει να λάβει υπόψη της τις ως άνω εξελίξεις και να προβεί σε μία μελλοντοστρεφή αξιολόγηση, βάσει και της Ανακοίνωσης της Επιτροπής για τον ορισμό της σχετικής αγοράς, προκειμένου να αποτυπωθεί η δυναμική της αγοράς και να αντικατοπτρίζονται, κατά το δυνατόν, οι εν λόγω αναμενόμενες αλλαγές. Όπως αναφέρει «*η οποιαδήποτε προσπάθεια στενής οριοθέτησης ή οριοθέτησης με βάση την έως τώρα διάρθρωση των τυχόν αγορών που συναπαρτίζουν την ευρύτερη αγορά της εκπαίδευσης, τη δεδομένη χρονική στιγμή, είτε ως προς τα προϊόντα/υπηρεσίες, είτε γεωγραφικά, κρίνεται ιδιαιτέρως επισφαλής, καθώς οι ισορροπίες και οι επιπτώσεις των πρόσφατων κανονιστικών και διαρθρωτικών αλλαγών δεν δύνανται να εκτιμηθούν με ασφάλεια. Ομοίως και οποιαδήποτε μερίδια αγοράς*

[444] Βλ. σελ. 5-6 της υπ' αριθ. πρωτ. 154/10.01.2025 απαντητικής επιστολής της.
[445] Βλ. γνωστοποίηση.
[446] Βλ. σελ. 6 υπό ii της υπ' αριθ. πρωτ. 1273/11.02.2025 απαντητικής επιστολής της.
[447] Π.χ. σύμφωνα με τις εξαγγελίες του Υπουργείου Παιδείας, οι πρώτες επαγγελματικές ακαδημίες που αναμένεται να λειτουργήσουν στην Κοζάνη, την Αρκαδία και το Κιλκίς.

εξεταστούν θα πρέπει να θεωρηθούν δυναμικά και ευμετάβλητα, ενόψει και των επικείμενων διαρθρωτικών αλλαγών»[448].

214. Περαιτέρω η γνωστοποιούσα, σε συνέχεια κοινοποίησης των αιτιάσεων της Έκθεσης, δεν αντιτίθεται στην τοπική οριοθέτηση των αγορών όπως αυτές αναλύονται στην Έκθεση (παρ. 141-235), με εξαίρεση την Αττική και τη Θεσσαλονίκη για τις οποίες, κατά την άποψή της, υπάρχουν διαφορετικές συνθήκες ανταγωνισμού βάσει των οποίων θα έπρεπε η αγορά να οριστεί πανελλήνια[449]. Συγκεκριμένα αναφέρει ότι στην Αττική λειτουργούν πολλές ΣΑΕΚ (ιδιωτικές και δημόσιες) που προσφέρουν πλήθος ειδικοτήτων αλλά και πιο εξειδικευμένες και για τις οποίες οι σπουδαστές μετακομίζουν καθώς αυτές λειτουργούν μόνο σε αυτές τις δύο μεγάλες πόλεις. Το γεγονός, δε, ότι οι ιδιωτικές ΣΑΕΚ ιδρύουν παραρτήματα και σε άλλες πόλεις, πέραν της Αττικής και της Θεσσαλονίκης δεν συνεπάγεται ότι θα πρέπει να περιοριστεί η γεωγραφική αγορά για την Αττική και τη Θεσσαλονίκη, διότι και οι δύο αποτελούν πόλο έλξης για σπουδαστές από όλη την επικράτεια. Τα ανωτέρω προκύπτουν, κατά την άποψή της, από τα στοιχεία που προσκόμισαν τα μέρη, τη Δημοσκόπηση Ε.Α και τις απόψεις των ανταγωνιστών. Ειδικότερα, κατά την ALPHABET, μεγάλο ποσοστό των σπουδαστών των μερών σε Αττική ([…]% για ΑΚΜΗ και ΔΕΛΤΑ αντίστοιχα) και Θεσσαλονίκη ([…]% αντίστοιχα) προέρχεται από όμορους και μη νομούς, ενώ η Έκθεση αυθαίρετα έχει υιοθετήσει την παραδοχή ότι μόνο όσοι σπουδαστές προέρχονται από μη όμορους νομούς έχουν μετακομίσει, παρουσιάζοντας έτσι μικρότερο ποσοστό σπουδαστών που έχουν μετακομίσει στις δύο πόλεις. Στην περίπτωση, δε, της Θεσσαλονίκης το ποσοστό αυτό εμφανίζεται μεγαλύτερο ([…]%) και στην Έκθεση. Κατά τη γνωστοποιούσα, το μικρότερο ποσοστό της Αττικής ([…]%) δεν συνηγορεί υπέρ του τοπικού χαρακτήρα της αγοράς αλλά είναι στατιστικά σημαντικό, καθώς στην Αττική κατοικούν άνθρωποι οι οποίοι μετακόμισαν ήδη πριν ξεκινήσουν τις σπουδές τους προς αναζήτηση εργασίας, το μεγαλύτερο μέρος του πληθυσμού είναι συγκεντρωμένο στην Αττική, ενώ παρόλο που υπάρχουν ΣΑΕΚ ποικίλων ειδικοτήτων σε άλλες πόλεις της Ελλάδας, οι σπουδαστές επιλέγουν τις αντίστοιχες ΣΑΕΚ που βρίσκονται στην Αττική.

215. Επιπλέον, η ALPHABET θεωρεί ότι υπέρ της πανελλήνιας αγοράς συνηγορούν και οι απόψεις ορισμένων ανταγωνιστών, βάσει των οποίων ένας σπουδαστής θα επιλέξει να μετακομίσει, εφόσον δεν προσφέρεται η ειδικότητα που θέλει να σπουδάσει σε κοντινή απόσταση, από την πόλη όπου κατοικεί[450]. Επίσης, η γνωστοποιούσα αναφέρει ότι από τη Δημοσκόπηση Ε.Α. προκύπτει ότι ένα σημαντικό ποσοστό σπουδαστών δίνει βαρύτητα στην ειδικότητα που τον ενδιαφέρει ανεξάρτητα από την εγγύτητα της ΣΑΕΚ με τον τόπο κατοικίας του. Ειδικότερα, με βάση τα στοιχεία της Δημοσκόπησης Ε.Α. 21% των φοιτούντων και 14% των αποφοίτων των δημόσιων ΣΑΕΚ επέλεξαν τις δημόσιες ΣΑΕΚ επειδή ήταν καλύτερες για τη συγκεκριμένη ειδικότητα, και αντίστοιχα 25% των φοιτούντων και 19% των αποφοίτων των ιδιωτικών ΣΑΕΚ επέλεξαν τις ιδιωτικές ΣΑΕΚ, επειδή ήταν καλύτερες για τη συγκεκριμένη ειδικότητα.

216. Συναφώς, η γνωστοποιούσα θεωρεί ότι οι αποφάσεις της Γαλλικής και Ολλανδικής Αρχής που επικαλείται η Έκθεση για τον ορισμό της γεωγραφικής αγοράς σε ακτίνα, δεν μπορούν να

[448] Βλ. σελ. 7 υπό ii της υπ' αριθ. πρωτ. 1273/11.02.2025 απαντητικής επιστολής της.
[449] Βλ. παρ. 108-129 του Υπομνήματος.
[450] Βλ. σελ. 21 του Υπομνήματος

εφαρμοστούν εν προκειμένω για την Αττική και τη Θεσσαλονίκη, διότι τα στοιχεία συλλέχθησαν στο πλαίσιο διαφορετικών ερευνών και στο πλαίσιο αυτό προσδιόρισαν διαφορετικές ακτίνες. Η Έκθεση, αντίθετα, δεν προέβη σε καμία αντίστοιχη εκτίμηση ποιοτικών στοιχείων και έκρινε αυθαίρετα τα όρια των σχετικών γεωγραφικών αγορών στη βάση της παράλληλης δραστηριοποίησης των μερών σε Αττική και Θεσσαλονίκη. Επίσης, στις εν λόγω αποφάσεις υπήρχαν φημισμένες σχολές όχι μόνο στις πρωτεύουσες αλλά και σε πιο περιφερειακές πόλεις, ενώ παράλληλα αναφέρουν ότι ένα από τα κριτήρια επιλογής των σπουδαστών είναι η ειδικότητα στην οποία θέλουν να σπουδάσουν, κριτήριο το οποίο επίσης καθορίζει την απόσταση μετακίνησης του σπουδαστή. Τέλος, κατά την ALPHABET ο ορισμός της γεωγραφικής αγοράς βάσει ακτίνας έρχεται σε αντίθεση με την οριοθέτηση της προϊοντικής αγοράς, η οποία κατά την Έκθεση αφορά στην παροχή υπηρεσιών επαγγελματικής κατάρτισης μέσω ιδιωτικών ΣΑΕΚ. Τούτο διότι, κατά την οριοθέτηση της σχετικής προϊοντικής αγοράς, η Έκθεση δέχεται ότι δεν υπάρχει εναλλαξιμότητα μεταξύ δημόσιων και ιδιωτικών ΣΑΕΚ ενώ κατά την οριοθέτηση της σχετικής γεωγραφικής αγοράς, η Έκθεση δέχεται ότι οι σπουδαστές δεν μετακινούνται πάνω από μία ώρα από τον τόπο κατοικίας τους. Εντούτοις, ακριβώς ενόψει της οριοθέτησης της σχετικής προϊοντικής αγοράς που έχει υιοθετήσει η Έκθεση, αν σε ένα νομό υπάρχει διαθέσιμη μόνο ιδιωτική ή μόνο δημόσια ΣΑΕΚ, αυτό θα σήμαινε ότι ο σπουδαστής θα πρέπει κατά τεκμήριο να μετακομίσει σε άλλο νομό που θα υπάρχει διαθέσιμη ιδιωτική ΣΑΕΚ, ή να διανύει τακτικά μεγαλύτερη της μιας ώρας απόσταση για να πάει στη ΣΑΕΚ της αρεσκείας του. Άλλως θα πρέπει να φοιτήσει στη διαθέσιμη στην περιοχή του ΣΑΕΚ, ανεξάρτητα εάν αυτή είναι ιδιωτική ή δημόσια, όπως υποστηρίζει η γνωστοποιούσα.

V.1.2.1.1.1 Η Οικονομική Μελέτη Frontier

217. Πέραν των ανωτέρω, στην Οικονομική Μελέτη Frontier[451] αναφέρεται ότι η δυναμική του ανταγωνισμού μεταξύ των Σ.Α.Ε.Κ που βρίσκονται σε νομούς μεγάλων πόλεων μπορεί να έχει ισχυρή εθνική συνιστώσα και ότι πολλά από τα στοιχεία που παρουσιάστηκαν στην Έκθεση θα υποστήριζαν αυτή την άποψη, παρόλο που στην Έκθεση η αγορά παροχής υπηρεσιών επαγγελματικής εκπαίδευσης μέσω (ιδιωτικών) ΣΑΕΚ ορίζεται τοπικά για τους λόγους που αναλύονται σε αυτήν. Κατά τη Frontier, η Δημοσκόπηση Ε.Α. αναφέρει δυνητικά αντιφατικά αποτελέσματα για τους δυνητικούς σπουδαστές, διότι ενώ ποσοστό 30% έλαβε υπόψη όλες τις ΣΑΕΚ, μόνο 9% θα ήταν διατεθειμένο να μετακομίσει για να σπουδάσει. Ωστόσο, αν από αυτό το ποσοστό εξαιρεθούν οι ερωτηθέντες από τις μητροπολιτικές περιοχές της Αθήνας και της Θεσσαλονίκης, το ποσοστό αυτό ανέρχεται περίπου σε 21% ενισχύοντας το επιχείρημα ότι οι σπουδαστές εκτός αστικών κέντρων είναι πιο πρόθυμοι να μετακινηθούν. Σε αυτό συνηγορούν, κατά τη Frontier, και τα στοιχεία των ΣΑΕΚ που προσκομίστηκαν στην Υπηρεσία σύμφωνα με τα οποία ποσοστό […]% έχει μετακινηθεί για τις σπουδές του, ενώ για τα μέρη της συγκέντρωσης το ποσοστό αυτό ανέρχεται σε […]%, χωρίς να υπολογίζονται οι σπουδαστές από όμορους νομούς. Το ποσοστό αυτό υποδηλώνει ότι οι ΣΑΕΚ στα μεγάλα αστικά κέντρα ανταγωνίζονται για ένα ποσοστό των σπουδαστών τους και εκτός της άμεσης γεωγραφικής τους περιοχής και κατά συνέπεια είναι εναλλάξιμα με αυτά, καθιστώντας την γεωγραφική αγορά πανελλήνια. Η επίκληση, δε, στην Έκθεση διαφορών στη μέση τιμολόγηση μεταξύ περιοχών είναι κατά την άποψη της

[451] Βλ. σελ. 36-41 της Οικονομικής Μελέτης Frontier.

Frontier μη στοιχειοθετημένη και δεν ερευνώνται άλλες πιθανές εξηγήσεις, ενώ τα μέσα δίδακτρα σε Αθήνα και Θεσσαλονίκη εμφανίζονται παρόμοια, γεγονός που τις εντάσσει στην ίδια γεωγραφική αγορά με πανελλήνια διάσταση. Ειδικά ως προς τη Θεσσαλονίκη, κατά τη Frontier, η πόλη προσελκύει υψηλό ποσοστό σπουδαστών από άλλες περιοχές γεγονός που έρχεται σε αντίθεση με τον ορισμό της γεωγραφικής αγοράς σε ακτίνα μίας ώρας γύρω από την πόλη, όπως εσφαλμένα έχει οριστεί στην Έκθεση, ενώ και στην Πάτρα και τα Ιωάννινα ποσοστό μεγαλύτερο από […]% προέρχεται από μη όμορους νομούς.

218. Κατά τη Frontier υπέρ της πανελλήνιας γεωγραφικής αγοράς συνηγορεί ο ανταγωνισμός στα μεγάλα αστικά κέντρα, όπως η Αθήνα και η Θεσσαλονίκη στα οποία συγκεντρώνεται ο μεγαλύτερος αριθμός ΣΑΕΚ ενώ οι τέσσερις βασικοί ανταγωνιστές δραστηριοποιούνται τόσο σε Αθήνα όσο και σε Θεσσαλονίκη. Σε αυτές τις πόλεις δραστηριοποιείται μεγάλος αριθμός και εξειδικευμένων ΣΑΕΚ, λόγω της υψηλότερης ζήτησης που υπάρχει για αυτές και των ευκαιριών επαγγελματικής αποκατάστασης, ενώ η καλύτερη συγκοινωνιακή σύνδεση ενισχύει τη δυνατότητα μετεγκατάστασης σε αυτές σπουδαστών από όλη την Ελλάδα.

V.1.2.1.2 Η έρευνα της Υπηρεσίας

219. Η Υπηρεσία, προκειμένου να ερευνήσει τη γεωγραφική διάσταση της αγοράς παροχής υπηρεσιών επαγγελματικής κατάρτισης μέσω ιδιωτικών ΣΑΕΚ, έθεσε μια σειρά ερωτήσεων προς τις ιδιωτικές ΣΑΕΚ. Ειδικότερα οι ΣΑΕΚ ερωτήθησαν εάν κατά την άποψή τους η γεωγραφική αγορά αφορά το σύνολο της ελληνικής επικράτειας ή μπορεί να διαχωριστεί περαιτέρω, ανά νομό/περιφέρεια ή ακτίνα γύρω από τα παραρτήματα. Οι επιχειρήσεις, επίσης, ρωτήθηκαν ως προς τη διαφοροποίηση της τιμολογιακής τους πρακτικής και των κύριων ανταγωνιστών τους ανά πόλη δραστηριοποίησής τους, ενώ τους ζητήθηκε να προσκομίσουν στοιχεία για τον τόπο προέλευσης των σπουδαστών τους.

V.1.2.1.2.1 Οι απόψεις των ανταγωνιστών

220. Η πλειονότητα[452] των ΣΑΕΚ που απάντησαν[453] θεωρεί ότι η γεωγραφική αγορά δεν αφορά στο σύνολο της ελληνικής επικράτειας και θα πρέπει να διαχωριστεί περαιτέρω. Ο κύριος λόγος που προβλήθηκε από τις ΣΑΕΚ είναι ότι οι σπουδαστές δεν μετακομίζουν εύκολα για να φοιτήσουν σε

[452] Στην Απόφαση όταν γίνεται αναφορά στον αριθμό των ληφθεισών απαντήσεων στις ερωτήσεις που αφορούν στην έρευνα αγοράς, από αυτήν αποκλείονται όλοι οι ερωτηθέντες που δεν απάντησαν σε αυτήν την ερώτηση, απάντησαν «Δεν γνωρίζω/Δεν ξέρω» ή δεν διατύπωσαν σαφή άποψη επί του θέματος, εκτός αν αναφέρεται διαφορετικά.

[453] Συνολικά 26 ΣΑΕΚ ([…] (9194/05.12.2024), […] (7681/21.10.2024), […] (7889/29.10.2024), […] (8688/18.11.2024), […] (7648/18.10.2024), […] (7936/30.10.2024), […] (7900/29.10.2024), […] (7424/14.10.2024), […] (8095/04.11.2024), […] (7689/21.10.2024), […] (8093/04.11.2024), […] (8255/06.11.2024), […] (9147/04.12.2024), […] (9228/06.12.2024), […] (9637/18.12.2024), […] (9928/27.12.2024), […] (9376/11.12.2024), […] (9489/13.12.2024), […] (9668/18.12.2024), […] (9527/16.12.2024), […] (9479/13.12.2024), […] (9459/13.12.2024), […] (9801/23.12.2024) , […] (9931/27.12.2024), […] (234/14.1.2025) και […] (1353/13.02.2025) σε σύνολο 28 ΣΑΕΚ που απάντησαν. Δεν διατύπωσαν άποψη ή δεν διατύπωσαν σαφή άποψη επί του ερωτήματος οι ακόλουθες 9 ΣΑΕΚ: […] (8153/04.11.2024), […] (7931/30.10.2024), […] (7707/21.10.2024), […] (7544/16.10.2024), […] (9482/13.12.2024), […] (9408/12.12.2024), […] (9663/18.12.2024), […] (9416/12.12.2024) και […] (9805/23.12.2024).

ΣΑΕΚ και «*προτιμούν σχολές που βρίσκονται κοντά στον τόπο διαμονής*»[454]. Σύμφωνα με την […][455] είναι «*πολύ σπάνιο για ένα σπουδαστή να μετακομίσει από τον τόπο κατοικίας του για να σπουδάσει σε ΙΣΑΕΚ*»[456]. Η επαγγελματική κατάρτιση έχει συνήθως έντονη τοπική διάσταση, καθώς, όπως αναφέρει η […][457], «*πολλοί σπουδαστές προτιμούν να φοιτήσουν σε περιοχές κοντά στον τόπο κατοικίας τους, ειδικά όταν η μετάβαση σε άλλη περιοχή συνεπάγεται πρόσθετα κόστη για διαμονή ή καθημερινή μετακίνηση».* Η εταιρεία επισημαίνει ότι έρευνες που έχει «*διεξάγει, δείχνουν ότι η απόσταση από τη σχολή αποτελεί έναν από τους βασικούς παράγοντες επιλογής, καθώς πολλοί σπουδαστές δεν είναι διατεθειμένοι να μετεγκατασταθούν ή να διανύουν μεγάλες αποστάσεις καθημερινά για τη φοίτησή τους*»[458]. Επίσης, όπως επισημαίνει η […][459], ένας «*σπουδαστής που έχει κοντά του ένα ιδιωτικό ΣΑΕΚ εννοείται ότι θα προτιμήσει αυτό από ένα άλλο που είναι αρκετά πιο μακριά, ακόμη και αν τα δίδακτρα είναι πιο ακριβά στο κοντινό ΣΑΕΚ ... παλαιότερα είχαμε αρκετούς σπουδαστές από επαρχία που ερχόντουσαν ΑΘΗΝΑ για να σπουδάσουν. Από όταν οι άλλες ιδιωτικές ΣΑΕΚ άνοιξαν παραρτήματα σε νέες πόλεις οι σπουδαστές από επαρχία που ερχόντουσαν να σπουδάσουν σε εμάς στην Αθηνά εκμηδενίστηκαν».* Ομοίως, η […][460] αναφέρει ότι η γεωγραφική αγορά δεν αφορά στο σύνολο της ελληνικής επικράτειας, αλλά μπορεί να διαχωριστεί ανά νομό ή περιφέρεια, καθώς οι σπουδαστές προτιμούν σχολές που βρίσκονται κοντά στον τόπο διαμονής τους, ενώ και η […][461] θεωρεί ότι η γεωγραφική αγορά μπορεί να διαχωριστεί περαιτέρω ανάλογα με την περιφέρεια ή/και την ακτίνα γύρω από τα παραρτήματα, διότι οι σπουδαστές είναι πιθανό να επιλέγουν εκπαιδευτικά ιδρύματα κοντά στον τόπο κατοικίας τους, καθώς η απόσταση και ο χρόνος μετακίνησης επηρεάζουν σημαντικά την απόφασή τους.

221. Ένδειξη ότι η αγορά παροχής υπηρεσιών επαγγελματικής κατάρτισης μέσω ΣΑΕΚ έχει τοπική διάσταση αποτελεί, σύμφωνα με την […] και την […], και η πρακτική που ακολουθείται πλέον, της ίδρυσης παραρτημάτων ιδιωτικών ΣΑΕΚ και σε άλλες πόλεις της χώρας, πέραν των μεγάλων αστικών κέντρων της Αθήνας και της Θεσσαλονίκης. Όπως αναφέρει ο πρώτος ανταγωνιστής[462], η «*ίδρυση παραρτημάτων ιδιωτικών ΣΑΕΚ σε πόλεις της Περιφέρειας πλην Αθήνας και Θεσσαλονίκης δείχνει ότι διαμορφώνονται διακριτές γεωγραφικές αγορές εντός της ελληνικής Επικράτειας*».

[454] Βλ. την υπ' αριθ. πρωτ. 9489/13.12.2024 απάντηση της […] (9489/13.12.2024)
[455] Υπ' αριθ. πρωτ. 8074/01.11.2024 απάντηση της εταιρείας.
[456] Αντίστοιχη είναι η άποψη και της […] (7424/14.10.2024) η οποία θεωρεί πως ο σπουδαστής «*Δεν θα φοιτήσει πλέον εκτός του τόπου διαμονής του*» και της […] (9665/18.12.2024) η οποία αναφέρει ότι «[σ]*υνήθως επιλέγουν να φοιτήσουν σε ΣΑΕΚ που βρίσκεται στην περιοχής τους καθώς το κόστος διαμονής σε άλλες πόλης είναι ακριβό.*»
[457] Βλ. υπ' αριθ. πρωτ. 7936/30.10.2024 απαντητική επιστολή της εταιρείας.
[458] Αντίστοιχη είναι η άποψη της […] (υπ' αριθ. πρωτ. 7931/30.10.2024) η οποία αναφέρει ότι «*οι σπουδαστές προτιμούν να φοιτούν κοντά στο χώρο κατοικίας τους. Αναζητούν Σχολές που να καλύπτουν την επιθυμητή ειδικότητα. Πιο έντονο γίνεται αυτό σε σπουδαστές μεγαλύτερες ηλικίες, οι οποίοι είτε φοιτούν και εργάζονται ταυτόχρονα, είτε έχουν ήδη δημιουργήσει οικογένεια, οπότε η εγγύτητα είναι σημαντικός παράγοντας*» και της […] (8255/06.11.2024) η οποία αναφέρει «*... λόγω του αυξημένου κόστους ζωής, οι σπουδαστές επιλέγουν πιο εύκολα μια σχολή στον τόπο κατοικίας τους ή κοντά σε αυτή.*» Ομοίως και η […] (υπ' αριθ. πρωτ. 9527/16.12.2024) η οποία αναφέρει ότι η μετακόμιση για σπουδές είναι πιο συνηθισμένη για προγράμματα ΑΕΙ και λιγότερο για μεταλυκειακή κατάρτιση, όπου οι σπουδαστές συχνά επιλέγουν φοίτηση κοντά στον τόπο κατοικίας τους και ότι ένας σπουδαστής θα μετακομίσει εφόσον η μετακόμιση δεν συνεπάγεται υψηλό κόστος και το πρόγραμμα της ΣΑΕΚ είναι μοναδικό και έχει πολύ υψηλή αξία στην αγορά εργασίας.
[459] Βλ. υπ' αριθ. πρωτ. 7889/29.10.2024 απαντητική επιστολή της εταιρείας
[460] Βλ. υπ' αριθ. πρωτ. 9489/13.12.2024 απαντητική επιστολή της εταιρείας
[461] Βλ. υπ' αριθ. πρωτ. 9479/13.12.2024 απαντητική επιστολή της εταιρείας
[462] Βλ. υπ' αριθ. πρωτ. 7681/21.10.2024 απαντητική επιστολή της εταιρείας.

Αντίστοιχα ο δεύτερος[463] αναφέρει ότι «*οι ιδιωτικές ΣΑΕΚ επενδύουν στη δημιουργία νέων παραρτημάτων στην Ελλάδα. Με σκοπό να προσελκύσουν περισσότερο κόσμο*».

222. Τέλος αναφέρθηκε ότι τα προσφερόμενα προγράμματα μπορεί να διαφοροποιούνται ανά περιοχή με βάση τις τοπικές βιομηχανίες και ανάγκες της αγοράς εργασίας, όπως ο τουρισμός, η γεωργία ή η βιοτεχνολογία[464]. Σύμφωνα με την άποψη της […][465] υπάρχει «*μία διαφοροποίηση, καθώς τα τοπικά παραρτήματα ΣΑΕΚ παρέχουν «υπηρεσίες τόπου». Ειδικά στην διάσπαρτη ελληνική επαρχία και στην νησιωτική χώρα.*». Ευρύτερα, η άποψη αρκετών ΣΑΕΚ είναι ότι ένας σπουδαστής θα σκεφτεί να μετακομίσει από τον τόπο κατοικίας του, κατά βάση αν δεν υφίσταται η ειδικότητα που επιθυμεί σε κοντινή απόσταση από την πόλη στην οποία κατοικεί[466].

223. Αντιθέτως, την άποψη ότι η γεωγραφική αγορά που αφορά στην παροχή υπηρεσιών επαγγελματικής κατάρτισης μέσω ΣΑΕΚ είναι εθνική έχουν δύο μόνο ΣΑΕΚ οι οποίες λειτουργούν στη […], η […….][467], η οποία παρέχει αποκλειστικά πολύ συγκεκριμένες ειδικότητες γαστρονομίας και η […][468]. Η πρώτη διατυπώνει την άποψη ότι η γεωγραφική αγορά αφορά «*όλη την ελληνική επικράτεια και την εποχή της ψηφιοποίησης, της προσφοράς online μαθημάτων, η ποιότητα της εκπαίδευσης θα πέσει, θα φτηνύνει το προϊόν και θα δημιουργούνται διαρκώς εμπόδια εισόδου νέων πιθανών ανταγωνιστών ενώ τα κόστη στις μεγάλες εταιρείες θα μειώνονται*». Ωστόσο η ίδια εταιρεία φαίνεται να αντιφάσκει καθώς σε άλλο σημείο αναφέρει ότι οι σπουδαστές «[σ]*υνήθως επιλέγουν να φοιτήσουν σε ΣΑΕΚ που βρίσκεται στην περιοχή τους καθώς το κόστος διαμονής σε άλλες πόλεις είναι ακριβό.».* Επίσης σύμφωνα με την ίδια εταιρεία «*οι ιδιωτικές στην πλειοψηφία τους είναι παραρτήματα των 4 μεγάλων ΙΣΑΕΚ …* [ΑΚΜΗ, ΔΕΛΤΑ, ΟΜΗΡΟΣ, ΑΛΦΑ]*, οι καταρτιζόμενοι που θέλουν να σπουδάσουν σε μια ΣΑΕΚ μπορούν να σπουδάσουν σε όποια πόλη της Ελλάδας επιθυμούν είτε σε δημόσια είτε σε ιδιωτική ΣΑΕΚ. Δεν θεωρούμε ότι η γεωγραφική αγορά είναι*

---

[463] Βλ. υπ' αριθ. πρωτ. 7889/29.10.2024 απαντητική επιστολή της εταιρείας.

[464] Βλ. υπ' αριθ. πρωτ 8093/04.11.2024 απαντητική επιστολή της […] (8093/04.11.2024): «*Ορισμένες περιοχές μπορεί να προσφέρουν συγκεκριμένα προγράμματα κατάρτισης που ανταποκρίνονται στις τοπικές βιομηχανίες και ανάγκες της αγοράς εργασίας, όπως ο τουρισμός, η γεωργία ή η βιοτεχνολογία*».

[465] Βλ. υπ' αριθ. πρωτ. 8688/18.11.2024 απαντητική επιστολή της εταιρείας.

[466] Ενδεικτικά: […] «*Θεωρούμε ότι θα είναι διατεθειμένος να μετακομίσει μόνο στην περίπτωση που δεν υπάρχει η ειδικότητα που επιθυμεί να σπουδάσει στην Δημόσια ΣΑΕΚ ή σε οποιαδήποτε ιδιωτική ΣΑΕΚ στην πόλη που κατοικεί*». […] (9665/18.12.2024) «*Συνήθως επιλέγουν να φοιτήσουν σε ΣΑΕΚ που βρίσκετε στην περιοχής τους καθώς το κόστος διαμονής σε άλλες πόλης είναι ακριβό. Από την άλλη αν βρίσκονται σε περιοχή που δεν υπάρχει ΣΑΕΚ με την ειδικότητα της επιθυμίας τους τότε αναζητούν ΣΑΕΚ άλλης περιοχής*». […] (9527/16.12.2024) «*Ένας σπουδαστής είναι πιθανότερο να μετακομίσει για να φοιτήσει σε μια ΣΑΕΚ: 1. Αν το πρόγραμμα είναι μοναδικό …*», […] (1353/13.02.2025) «*Συμβαίνει* [να μετακομίζουν] *όταν η επίδραση κάποιου ή κάποιων από τους προαναφερθέντες παράγοντες* [(Α) Φήμη / Κύρος, Β) Τοποθεσία / Προσβασιμότητα, Γ) Παρουσία φίλων και γνωστών, Δ) Εξειδίκευση στην ειδικότητα επιλογής, Ε) Δίδακτρα) *είναι αρκετά έντονη ώστε να τον ωθήσει σε αυτή την επιλογή*». […] (9416/12.12.2024) «*Εφόσον εκτιμάται ότι η ποιότητα των σπουδών που προσφέρεται ή ο βαθμός ειδίκευσης της ΣΑΕΚ είναι συγκριτικά υψηλότερος.*», […] (9479/13.12.2024) «*Επιπλέον, οι εξειδικευμένες ειδικότητες που προσφέρονται στις ΣΑΕΚ της Αθήνας αποτελούν πόλο έλξης για σπουδαστές από όλη την επικράτεια, καθώς συχνά αυτές οι ειδικότητες είτε δεν προσφέρονται στις περιοχές τους είτε δεν παρέχουν την ίδια ποιότητα εκπαίδευσης και προοπτικές ένταξης στην αγορά εργασίας.*», Σύμφωνα με τη […] (9459/13.12.2024) και την […] (679/27.1.2025), ένας σπουδαστής είναι διατεθειμένος να μετακομίσει εφόσον μπορεί να επωμιστεί το κόστος της στέγασης. Τέλος η […] (9801/23.12.2024) αν και αναφέρει ότι ένας σπουδαστής θα μπορούσε να μετακομίσει σε μια άλλη πόλη της Ελλάδας, σε άλλες απαντήσεις της αναφέρει ότι η γεωγραφική αγορά δεν μπορεί να θεωρηθεί εθνική και πως η ευρύτερη περιοχή στην οποία κατοικούν οι σπουδαστές της δεν υπερβαίνει τα 100 χιλιόμετρα.

[467] Υπ' αριθ. πρωτ. 9665/18.12.2024 απαντητική επιστολή της εταιρείας.

[468] Υπ' αριθ. πρωτ. 679/27.1.2025 απαντητική επιστολή της εταιρείας

στενότερη από την ελληνική επικράτεια. Ο κάθε καταρτιζόμενος μπορεί να σπουδάσει σε οποιαδήποτε πόλη στην Ελλάδα επιθυμεί, αρκεί να μπορεί να υποστηρίξει το κόστος μετακίνησης σε αυτήν». Θα πρέπει επίσης να επισημανθεί ότι η […][469], αν και θεωρεί ότι η γεωγραφική αγορά πρέπει να διαχωριστεί περαιτέρω, αναφέρει ότι «*με την εφαρμογή και ανάπτυξη της εξ αποστάσεως κατάρτισης, με την οποία παρέχεται η δυνατότητα εξ αποστάσεως σύγχρονης & ασύγχρονης τηλεκατάρτισης, καταργείται για ορισμένες ειδικότητες η γεωγραφική αγορά και δυνητικά μπορούν να είναι ανταγωνιστές όλες οι ΣΑΕΚ ανά την Ελλάδα*».

224. Επιπροσθέτως, η […][470], αν και αναφέρει ότι οι «*κύριοι ανταγωνιστές δεν περιορίζονται μόνο στην πόλη της Θεσσαλονίκης καθώς έχουμε σπουδαστές από όλη την Ελλάδα*» και ότι η γεωγραφική αγορά αφορά στο σύνολο της ελληνικής επικράτειας, επισημαίνει ότι αυτή μπορεί να διαχωριστεί και περαιτέρω ανά νομό/περιφέρει καθώς η χιλιομετρική απόσταση ή ο χρόνος μετάβασης αποτελούν παράγοντα που επηρεάζει την επιλογή ΣΑΕΚ φοίτησης.

225. Τέλος, οι […] [471] και […] [472] αναφέρουν πως οι σπουδαστές είναι περισσότερο διατεθειμένοι να μετακομίσουν, εφόσον πρόκειται να μετακομίσουν στην Αθήνα ή στη Θεσσαλονίκη. Ειδικότερα η πρώτη εκτιμά ότι «*Αθήνα και Θεσσαλονίκη συγκεντρώνουν σπουδαστές από την Περιφέρεια ενώ το αντίστροφο είναι σπάνιο*» και η δεύτερη αναφέρει ότι «*Ένας σημαντικός αριθμός σπουδαστών είναι διατεθειμένος να μετακινηθεί σε άλλη πόλη, και ιδιαίτερα στην Αθήνα, προκειμένου να φοιτήσει σε μια ΣΑΕΚ. Η επιλογή αυτή απορρέει από το γεγονός ότι η πρωτεύουσα παρέχει αυξημένες επαγγελματικές ευκαιρίες, τις οποίες δύσκολα μπορεί να βρει κανείς στην περιφέρεια. Επιπλέον, οι εξειδικευμένες ειδικότητες που προσφέρονται στις ΣΑΕΚ της Αθήνας αποτελούν πόλο έλξης για σπουδαστές από όλη την επικράτεια, καθώς συχνά αυτές οι ειδικότητες είτε δεν προσφέρονται στις περιοχές τους είτε δεν παρέχουν την ίδια ποιότητα εκπαίδευσης και προοπτικές ένταξης στην αγορά εργασίας. Η δυναμική της Αθήνας ως εκπαιδευτικό και επαγγελματικό κέντρο καθιστά τη μετακίνηση ελκυστική επιλογή για όσους επιδιώκουν ουσιαστική αναβάθμιση των* δεξιοτήτων *και της σταδιοδρομίας τους*.»

V.1.2.1.2.2 Επεξεργασία στοιχείων τόπου προέλευσης σπουδαστών

226. Από την επεξεργασία των στοιχείων που προσκομίστηκαν από τις επιχειρήσεις του κλάδου σχετικά με τη γεωγραφική προέλευση των σπουδαστών τους (βλ. Παράρτημα Γ), επιβεβαιώνονται τα αναφερόμενα των ανταγωνιστριών, σχετικά με την απροθυμία των σπουδαστών να μετακομίσουν προκειμένου να σπουδάσουν σε ΣΑΕΚ[473]. Ειδικότερα, από την επεξεργασία των στοιχείων των 30

[469] Υπ' αριθ. πρωτ. 8255/06.11.2024 απαντητική επιστολή της εταιρείας
[470] Υπ' αριθ. πρωτ. 9482/13.12.2024 απαντητική επιστολή της εταιρείας
[471] Υπ' αριθ. πρωτ. 7681/21.10.20024 απαντητική επιστολή της εταιρείας
[472] Υπ' αριθ. πρωτ. 9479/13.12.2024 απαντητική επιστολή της εταιρείας
[473] Στο πλαίσιο της έρευνας για τον προσδιορισμό της σχετικής γεωγραφικής αγοράς, ζητήθηκε τόσο από τις ΑΚΜΗ και ΔΕΛΤΑ, όσο και από τις 37 ανταγωνίστριες επιχειρήσεις, να προσδιορίσουν το ποσοστό, των εγγεγραμμένων σπουδαστών τους που προέρχεται α) από τον νομό στον οποίο λειτουργεί το παράρτημα στο οποίο φοιτούν, β) από νομό όμορο εκείνου στον οποίο λειτουργεί το παράρτημα στο οποίο φοιτούν και γ) από τους λοιπούς νομούς. Ως τόπος προέλευσης θεωρήθηκε ο τόπος κατοικίας των γονέων των σπουδαστών. Η Υπηρεσία έκανε την παραδοχή ότι όσοι σπουδαστές προέρχονται από νομό μη όμορο στον νομό που λειτουργεί το παράρτημα, αυτοί χρειάστηκε να μετακομίσουν προκειμένου να φοιτήσουν στην ΣΑΕΚ.
Για τη μεθοδολογία που ακολουθήθηκε για τον προσδιορισμό της σχετικής γεωγραφικής αγοράς βλ. αναλυτικά Παράρτημα Γ2.

ΣΑΕΚ που προσκόμισαν σχετικά στοιχεία, προκύπτει ότι στις 21 εξ αυτών, το ποσοστό των σπουδαστών τους που προέρχεται από μη όμορο νομό (συνεπώς σπουδαστών που σίγουρα μετακόμισαν προκειμένου να φοιτήσουν στη ΣΑΕΚ) δεν ξεπερνά το 10%. Επιπλέον 8 από τις 30 ΣΑΕΚ δεν διαθέτουν σπουδαστές από μη όμορους νομούς. Το ίδιο συμβαίνει και με το παράρτημα της […][474] στην Λάρισα. Επίσης, η […] [475], αν και δεν ήταν σε θέση να προσκομίσει ακριβή ποσοτικά στοιχεία, απαντά ότι σε σχέση με τους σπουδαστές της η «*συντριπτική πλειοψηφία προέρχεται από τον ίδιο νομό στον οποίο δραστηριοποιείται η έδρα* [Αθήνα] *και το υποκατάστημά μας* [Θεσσαλονίκη]»[476]. Στις 3 από τις 5 συνολικά περιπτώσεις στις οποίες το ποσοστό των σπουδαστών που προέρχεται από μη όμορους νομούς υπερβαίνει το 20%[477], πρόκειται για σχολές που είναι εξειδικευμένες σε ένα τομέα φοίτησης ([…][478], […][479], […][480]).

227. Ανάλογη επεξεργασία πραγματοποιήθηκε και για τις ΣΑΕΚ των ΑΚΜΗ και ΔΕΛΤΑ, σε επίπεδο όμως πόλης (δηλαδή ξεχωριστά για τις 7 πόλεις στις οποίες δραστηριοποιείται η ΑΚΜΗ και για τις 8 πόλεις στις οποίες δραστηριοποιείται η ΔΕΛΤΑ). Όσον αφορά στην ΑΚΜΗ, στις 6 από τις 7 πόλεις στις οποίες δραστηριοποιείται η εταιρεία, τα ποσοστά των σπουδαστών από μη όμορους νομούς, υπερβαίνουν το […]% αλλά είναι μικρότερα από […]%. Εξαίρεση αποτελεί το παράρτημα της Θεσσαλονίκης, στο οποίο το ποσοστό των σπουδαστών από μη όμορους νομούς ανέρχεται σε […]%. Τέλος, όσον αφορά στα παραρτήματα της ΔΕΛΤΑ αυτά μπορούν να διαχωριστούν σε δύο κατηγορίες: α) εκείνα στα οποία τα ποσοστά είναι μικρότερα από […]% (Βόλος […]%, Ξάνθη […]%, Χανιά […]% και Καλαμάτα […]%) και β) σε εκείνα στα οποία τα ποσοστά είναι μεγαλύτερα από το […]% (Πάτρα […]%, Ιωάννινα […]%, Θεσσαλονίκη […]% και Αττική […]%).

228. Σε κάθε περίπτωση, το ποσοστό του συνόλου των σπουδαστών από μη όμορο νομό (άθροισμα σπουδαστών από μη όμορο νομό των 30 ΣΑΕΚ) στον συνολικό πληθυσμό των σπουδαστών των ανωτέρω ΣΑΕΚ ανέρχεται για τις ανταγωνίστριες σε 15,48% ενώ εξακολουθεί να υπολείπεται του 20%, ανερχόμενο σε 19,2%, αν συνυπολογιστούν και τα αντίστοιχα μεγέθη των ΑΚΜΗ και ΔΕΛΤΑ.

V.1.2.1.2.3 Διαφοροποίηση ανταγωνιστών ανά περιοχή

229. Στην σχετική ερώτηση της Υπηρεσίας ως προς τη διαφοροποίηση των κύριων ανταγωνιστών ανά πόλη, το μεγαλύτερο μέρος των ΣΑΕΚ (28 από τις 37) δεν διατύπωσε άποψη επί του θέματος, ως επί το πλείστον επειδή η πλειοψηφία τους λειτουργεί ΣΑΕΚ μόνο σε μια πόλη[481].

[474] Υπ' αριθ. πρωτ. 7681/21.10.20024 απαντητική επιστολή της εταιρείας
[475] Υπ' αριθ. πρωτ. 8074/01.11.2024 απάντηση της εταιρείας.
[476] Υπ' αριθ. πρωτ. 7648/18.10.2024 απαντητική επιστολή της εταιρείας
[477] ([…] (9194/05.12.2024), […] (7900/29.10.2024), […] (9482/13.12.2024), […] (9408/12.12.2024), […] (9665/18.12.2024)
[478] Υπ' αριθ. πρωτ. 9482/13.12.2024 απαντητική επιστολή της εταιρείας
[479] Υπ' αριθ. πρωτ. 9665/18.12.2024 απαντητική επιστολή της εταιρείας
[480] Υπ' αριθ. πρωτ. 7900/29.10.2024 απαντητική επιστολή της εταιρείας
[481] Σημειώνεται ότι 11 εκ των ΣΑΕΚ που δεν εξέφρασαν άποψη επί του ερωτήματος, στην απάντησή τους προσδιόρισαν απλώς ότι λειτουργούν ΣΑΕΚ σε μια μόνο πόλη.

230. Από το σύνολο των 56 εν ενεργεία ΣΑΕΚ το 2024, μόλις οι 10 λειτουργούν σχολές σε περισσότερες από μια πόλεις[482]. Όπως προκύπτει και από την Ενότητα IV.2, οι επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στην αγορά είναι διαφορετικές σε κάθε περιφέρεια. Οι βασικές ανταγωνίστριες επιχειρήσεις στην αγορά θεωρούνται, με βάση τα μερίδια (βλ. κατωτέρω Ενότητα V.1.3) και τον αριθμό παραρτημάτων, οι ΑΚΜΗ, ΔΕΛΤΑ, ΟΜΗΡΟΣ και ΑΛΦΑ. Ωστόσο όπως προκύπτει και από τον κατωτέρω πίνακα, και οι 4 ΣΑΕΚ λειτουργούν ταυτόχρονα παραρτήματα μόνο στην Αθήνα και την Θεσσαλονίκη.

Περιφέρεια	**Αριθμός ΣΑΕΚ**	**Πόλεις**	**Βασικές ΣΑΕΚ[483]**
Ανατολική Μακεδονία & Θράκη	2	Αλεξανδρούπολη	ΑΚΜΗ
		Ξάνθη	ΔΕΛΤΑ
Κεντρική Μακεδονία	13	Θεσσαλονίκη,	ΑΚΜΗ, ΔΕΛΤΑ, ΟΜΗΡΟΣ, ΑΛΦΑ
		Κατερίνη	-
Δυτική Μακεδονία	1	Κοζάνη	-
Ήπειρος	2	Ιωάννινα	ΔΕΛΤΑ
Θεσσαλία	10	Βόλος	ΔΕΛΤΑ
		Λάρισα	ΑΚΜΗ, ΟΜΗΡΟΣ
		Τρίκαλα	-
Στερεά Ελλάδα	5	Χαλκίδα	ΑΚΜΗ
		Λαμία	-
Ιόνιες Νήσοι	-	-	-
Δυτική Ελλάδα	6	Πάτρα	ΔΕΛΤΑ
		Αγρίνιο	-
Πελοπόννησος	4	Καλαμάτα	ΔΕΛΤΑ
		Κόρινθος	-
		Πύργος	-
Αττική	34	Αττική	ΑΚΜΗ, ΔΕΛΤΑ, ΟΜΗΡΟΣ, ΑΛΦΑ
Βόρειο Αιγαίο	-	-	-
Νότιο Αιγαίο	3	Ρόδος	ΑΚΜΗ
		Κως	-
Κρήτη	11	Ηράκλειο	ΑΚΜΗ
		Ρέθυμνο	-
		Χανιά	ΔΕΛΤΑ

231. Ταυτόχρονη παρουσία με 2 εκ των βασικών ανταγωνιστριών σε άλλη πόλη υπάρχει μόνο στη Λάρισα. Οι υπόλοιπες ΣΑΕΚ που δραστηριοποιούνται ανά πόλη είναι κατά κανόνα τοπικές σχολές με ένα παράρτημα. Από τον ανωτέρω πίνακα προκύπτει ότι α) σε κάθε περιοχή δραστηριοποιούνται

[482] Πρόκειται για τις ΑΚΜΗ, ΔΕΛΤΑ, ΑΛΦΑ, ΟΜΗΡΟΣ, PRAXIS, ΑΚΤΟ, ΔΗΜΗΤΡΑ, ΓΙΑΤΣΟΣ, ΑΝΚΟ και ΣΒΙΕ.

[483] Ως βασικές ΣΑΕΚ νοούνται εκείνες με τα μεγαλύτερα μερίδια αγοράς και με πληθώρα παραρτημάτων, δηλαδή οι ακόλουθες τέσσερις ΑΚΜΗ, ΔΕΛΤΑ, ΑΛΦΑ και ΟΜΗΡΟΣ.

διαφορετικές ΣΑΕΚ, β) ο αριθμός των ΣΑΕΚ ποικίλλει ανά περιοχή (σε ορισμένες περιφέρειες δεν λειτουργούν ΣΑΕΚ [Ιόνια Νησιά, Βόρειο Αιγαίο] ενώ στα δύο μεγάλα αστικά κέντρα υπάρχουν σαφώς περισσότερες σχολές) και γ) οι τέσσερις βασικοί ανταγωνιστές δραστηριοποιούνται ταυτόχρονα μόνο στα δύο μεγάλα αστικά κέντρα, Αθήνα και Θεσσαλονίκη.

232. Στο ως άνω συμπέρασμα συνηγορούν και τα εξής: τρεις[484] από τις ΣΑΕΚ οι οποίες λειτουργούν παράρτημα σε πάνω από μία πόλη αναφέρουν ότι οι κύριοι ανταγωνιστές τους διαφοροποιούνται ανά πόλη στην οποία δραστηριοποιούνται. Η […] αναφέρει ειδικότερα ότι υπάρχει «*διαφοροποίηση των κύριων ανταγωνιστών ανά πόλη καθώς ακολουθούν διαφορετικές πολιτικές προσέγγισης και λειτουργίας των δομών τους ακόμη και τιμολογιακής πολιτικής από όσο μπορούμε να γνωρίζουμε*»[485]. Επίσης, οι […][486] και […][487] δεν διατυπώνουν άποψη σχετικά με τη διαφοροποίηση των ανταγωνιστών αλλά την περιγράφουν. Συγκεκριμένα, η πρώτη απαντά ότι στην […] (η επιχείρηση λειτουργεί σχολές στην […και την …]) «*εκ των ως άνω αναφερθέντων ανταγωνιστών* [ΑΚΜΗ, ΔΕΛΤΑ, ΑΛΦΑ, ΟΜΗΡΟΣ]*, λειτουργεί μόνο η ΔΕΛΤΑ 360* [ήτοι ΔΕΛΤΑ]*, καθώς και δύο (2) μικρότερες Ιδιωτικές ΣΑΕΚ:* [*η …και η ΣΑΕΚ …*]». Αντίστοιχα η δεύτερη προσδιορίζει «*ΑΚΜΗ, ΔΕΛΤΑ και ΑΛΦΑ δραστηριοποιούνται στις ίδιες πόλεις με τη ΣΑΕΚ* […]» Την αντίθετη άποψη ότι οι κύριοι ανταγωνιστές δεν διαφοροποιούνται ανά πόλη εξέφρασε η […][488], η οποία δραστηριοποιείται κατά κύριο λόγω στη […] ενώ διαθέτει και ένα παράρτημα στην Αθήνα.

233. Η […][489], η οποία λειτουργεί ΣΑΕΚ σε μια μόνο πόλη κάνει αναφορά στη διαφοροποίηση των συνθηκών ανταγωνισμού. Ειδικότερα αναφέρει ότι οι «*κύριοι ανταγωνιστές στις ΣΑΕΚ διαφοροποιούνται ανάλογα με την πόλη δραστηριοποίησης: • Σε μεγάλες πόλεις (π.χ. Ηράκλειο): Υπάρχει μεγαλύτερη συγκέντρωση εκπαιδευτικών φορέων, περιλαμβάνοντας ιδιωτικούς και δημόσιους φορείς. Ο ανταγωνισμός συχνά επικεντρώνεται στην ποικιλία ειδικοτήτων και στην τιμολογιακή πολιτική. • Σε μικρότερες πόλεις (π.χ. Ρέθυμνο): Οι ανταγωνιστές είναι λιγότεροι, αλλά μπορεί να λειτουργούν σε εξειδικευμένα πεδία. • Τοπικές διαφοροποιήσεις: Η διαφοροποίηση σχετίζεται με την παρουσία ή απουσία δημόσιων ΙΕΚ, εξειδικευμένων προγραμμάτων ή άλλων ιδιωτικών εκπαιδευτικών φορέων*». Επιπλέον η […][490] αναφέρει ότι θεωρεί «*βασικούς ανταγωνιστές πρωτίστως όσες ΣΑΕΚ δραστηριοποιούνται στην* […] [όπου δραστηριοποιείται η εταιρεία]*, δευτερευόντως όσες* δραστηριοποιούνται *στη Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδος και τριτευόντως όλες τις υπόλοιπες*» ενώ η […][491] αναφέρει σχετικά ότι «[ε]*μείς δεν διαθέτουμε παραρτήματα σε άλλες πόλεις πλην της […] όπου εδρεύουμε. Πιστεύουμε ότι διαφοροποιούνται* [οι ανταγωνιστές] *ανάλογα με την προσφορά και την ζήτηση σε κάθε πόλη.*». Από τις ΣΑΕΚ οι οποίες λειτουργούν σχολή σε μια μόνο

[484] […] (9194/05.12.2024), […] (7936/30.10.2024), […] (8153/04.11.2024)
[485] Υπ' αριθ. πρωτ. 7936/30.10.2024 απαντητική επιστολή της εταιρείας.
[486] Υπ' αριθ. πρωτ. 1353/13.02.2025 απαντητική επιστολή της εταιρείας.
[487] Υπ' αριθ. πρωτ. 7681/21.10.20024 απαντητική επιστολή της εταιρείας
[488] Υπ' αριθ. πρωτ. 8688/18.11.2024 απαντητική επιστολή της εταιρείας
[489] Υπ' αριθ. πρωτ. 9527/16.12.2024 απαντητική επιστολή της εταιρείας.
[490] Υπ' αριθ. πρωτ. 8255/06.11.2024 απαντητική επιστολή της εταιρείας.
[491] Υπ' αριθ. πρωτ. 7689/21.10.20024 απαντητική επιστολή της εταιρείας.

πόλη την άποψη ότι οι κύριοι ανταγωνιστές δεν διαφοροποιούνται γεωγραφικά εξέφρασαν μόνο δύο εταιρείες, οι ΣΑΕΚ […][492] και […][493].

234. Η διαφοροποίηση των κύριων ανταγωνιστών ανά γεωγραφική περιοχή προκύπτει και από τα στοιχεία που προσκόμισαν οι ΑΚΜΗ και ΔΕΛΤΑ, ως προς τους κύριους ανταγωνιστές τους σε Αθήνα, Θεσσαλονίκη και Κρήτη[494]. Ειδικότερα με βάση τα προσκομισθέντα στοιχεία, οι κύριοι ανταγωνιστές των δύο επιχειρήσεων είναι διαφορετικοί ανά πόλη-παράρτημα και περιλαμβάνουν μόνο ΣΑΕΚ που δραστηριοποιούνται στη συγκεκριμένη πόλη.

V.1.2.1.2.4 Διαφοροποίηση τιμολογιακής πολιτικής ανά πόλη

235. Από τις 8 ΣΑΕΚ, οι οποίες λειτουργούν σχολές σε περισσότερες από μια πόλεις πέραν των μερών, οι 5 απάντησαν πως η τιμολογιακή τους πολιτική προσδιορίζεται κεντρικά και δεν υπάρχουν διαφοροποιήσεις ανά πόλη[495]. Διαφοροποίηση στην τιμολογιακή πολιτική ανά πόλη εφαρμόζουν, σύμφωνα με τις απαντήσεις τους, οι […][496], […][497] και […][498]. Η δεύτερη παρέχει μάλιστα και μια εκτίμηση της διαφοράς στο ύψος των διδάκτρων αναφέροντας ότι στη «*δομή της […], όπου ο ανταγωνισμός είναι σαφώς ηπιότερος από αυτόν της Αθήνας, τα δίδακτρα είναι κατά τι (3 έως 5%) υψηλότερα*»[499]. Η […][500], αν και αναφέρει ότι ακολουθεί κοινή τιμολογιακή πολιτική σε όλα τα παραρτήματά της, επισημαίνει ότι οι ανταγωνιστές της «*ακολουθούν διαφορετικές πολιτικές προσέγγισης και λειτουργίας των δομών τους ακόμη και τιμολογιακής πολιτικής από όσο μπορούμε να γνωρίζουμε.*»[501].

236. Στην διαφοροποίηση στην τιμολογιακή πολιτική αναφέρονται επίσης οι […] [502] και […][503] οι οποίες λειτουργούν ένα παράρτημα. Συγκεκριμένα η πρώτη αναφέρει ότι «*οι ιδιωτικές ΣΑΕΚ εκτός ΑΤΤΙΚΗΣ χρεώνουν υψηλοτέρα δίδακτρα λόγω έλλειψης ανταγωνισμού. Για παράδειγμα μια ιδιωτική ΣΑΕΚ που βρίσκεται μονή της στην Καλαμάτα, ή στο Ηράκλειο Κρήτης μπορεί και χρεώνει αρκετά μεγαλύτερα δίδακτρα αφού δεν έχει ανταγωνισμό από άλλη ΣΑΕΚ στο σημείο*»[504], ενώ η δεύτερη αναφέρει ότι οι «*σχολές […, … και …] δεν διαφοροποιούνται ως προς τις ειδικότητες, διαφοροποιούνται ως προς τα δίδακτρα (έχουν ακριβότερα δίδακτρα από τη σχολή μας) ...*» [505].

237. Τέλος, σε αντίστοιχη ερώτηση της Υπηρεσίας προς τη γνωστοποιούσα, η τελευταία επισημαίνει ότι […][506]. Ωστόσο η γνωστοποιούσα αποδίδει τις διαφορές στην τιμολογιακή πολιτική στη

[492] Υπ' αριθ. πρωτ. 7544/16.10.2024 απαντητική επιστολή της εταιρείας.
[493] Υπ' αριθ. πρωτ. 9665/18.12.2024 απαντητική επιστολή της εταιρείας
[494] Βλ. Παραρτήματα 23 και 24 της υπ' αριθ. πρωτ. 7714/22.10.2024 απαντητικής επιστολής της γνωστοποιούσας.
[495] […] (7681/21.10.2024), […] (8688/18.11.2024), […] (7648/18.10.2024), […] (7936/30.10.2024) και […] (9805/23.12.2024)
[496] Υπ' αριθ. πρωτ. 9194/05.12.2024 απαντητική επιστολή της εταιρείας.
[497] Υπ' αριθ. πρωτ. 9376/11.12.2024 απαντητική επιστολή της εταιρείας.
[498] Υπ' αριθ. πρωτ. 8153/04.11.2024 απαντητική επιστολή της εταιρείας.
[499] Υπ' αριθ. πρωτ. 1353/13.02.2025 απαντητική επιστολή της εταιρείας.
[500] Υπ' αριθ. πρωτ. 7936/30.10.2024 απαντητική επιστολή της εταιρείας.
[501] Υπ' αριθ. πρωτ. 7936/30.10.2024 απαντητική επιστολή της εταιρείας.
[502] Υπ' αριθ. πρωτ. 7681/21.10.2024 απαντητική επιστολή της εταιρείας.
[503] Υπ' αριθ. πρωτ. 9376/11.12.2024 απαντητική επιστολή της εταιρείας
[504] Υπ' αριθ. πρωτ. 7889/29.10.2024 απαντητική επιστολή της εταιρείας.
[505] Υπ' αριθ. πρωτ. 9376/11.12.2024 απαντητική επιστολή της εταιρείας.
[506] Υπ' αριθ. πρωτ. 7714/22.10.2024 απαντητική επιστολή της γνωστοποιούσας

διαφορά του κόστους της παρεχόμενης υπηρεσίας και όχι σε διαφορά στην ένταση του ανταγωνισμού, […][507].

238. Η διαφοροποίηση των διδάκτρων ανά περιοχή προκύπτει και από ανάλυση που πραγματοποίησε η Υπηρεσία, βασισμένη σε στοιχεία που προσκομίστηκαν από ΣΑΕΚ στις περιοχές που αποτέλεσαν αντικείμενο έρευνάς της και στις οποίες διατηρούν παραρτήματα τα μέρη. Ο πίνακας που ακολουθεί, παρουσιάζει τα μέσα δίδακτρα ανά περιοχή[508] που εξετάστηκαν από την Υπηρεσία.

Μέσα δίδακτρα	2019	2020	2021	2022	2023
Αττική	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
Θεσσαλονίκη	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
Κρήτη (Ρέθυμνο, Ηράκλειο, Χανιά)	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
Θεσσαλία (Βόλος – Λάρισα)	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
Ανατολική Μακεδονία & Θράκη			[…]	[…]	[…]

239. Από τα ανωτέρω προκύπτει ότι υφίσταται διαφοροποίηση των διδάκτρων ανά περιοχή. Ειδικότερα, στα δύο μεγάλα αστικά κέντρα, τα μέσα δίδακτρα συγκλίνουν το 2023 και ανέρχονται περίπου κατά μέσο όρο στα […] ευρώ ετησίως. Στις άλλες τρεις περιοχές, το ύψος των μέσων διδάκτρων διαφοροποιείται και ανέρχεται κατά μέσο όρο σε σχεδόν […] ευρώ ετησίως στις ΣΑΕΚ που λειτουργούν στον Βόλο και τη Λάρισα, σε […] ευρώ ετησίως στις ΣΑΕΚ που λειτουργούν σε Χανιά, Ηράκλειο και Ρέθυμνο και σε […] ευρώ ετησίως στις δύο ΣΑΕΚ που λειτουργούν στην Ανατολική Μακεδονία & Θράκη.

240. Επισημαίνεται ότι από την ανάλυση του πίνακα προκύπτει ότι στην Αττική και τη Θεσσαλονίκη, πόλεις με αυξημένο κόστος διαβίωσης, τα μέσα δίδακτρα των ΣΑΕΚ είναι χαμηλότερα από ό,τι σε επαρχιακές πόλεις της Κρήτης ή της Αν. Μακεδονίας-Θράκης, με χαμηλότερο κόστος ζωής. Από τα εν λόγω δεδομένα προκύπτει ότι, οι αποκλίσεις στα μέσα δίδακτρα πιθανώς να αντικατοπτρίζουν εντονότερες συνθήκες ανταγωνισμού – όπως αυτές που υφίστανται στα αστικά κέντρα όπου υπάρχει μεγαλύτερος αριθμός ΣΑΕΚ. Κατά συνέπεια, δεν μπορεί να γίνει δεκτός ο ισχυρισμός της γνωστοποιούσας περί διαφοροποίησης των διδάκτρων λόγω κόστους ζωής και λειτουργικών εξόδων των σχολών.

241. Επίσης, από τον κάτωθι πίνακα προκύπτει ότι το εύρος που υφίσταται μεταξύ μέγιστων και ελάχιστων μέσων διδάκτρων ανά περιοχή αυξάνεται τα έτη 2022 και 2023. Το συμπέρασμα αυτό προκύπτει και από τον συντελεστή μεταβλητότητας, ο οποίος αυξάνεται απότομα από το 2021 και εξής σε σχέση με τα έτη 2019-2020, γεγονός το οποίο καταδεικνύει αποκλίνουσα εξέλιξη στα μέσα δίδακτρα ανά περιοχή.

[507] Ο.π.

[508] Τα μέσα δίδακτρα ανά περιοχή προκύπτουν από το πηλίκο του αθροίσματος του κύκλου εργασιών από τη λειτουργία ΣΑΕΚ των ΣΑΕΚ που δραστηριοποιούνται σε κάθε μια από τις εν λόγω περιοχές δια το άθροισμα των σπουδαστών των ΣΑΕΚ της περιοχής (στοιχεία Υπουργείου Παιδείας). Στην περίπτωση της Αττικής και της Θεσσαλονίκης έχουν ληφθεί υπόψη οι σχετικοί κύκλοι εργασιών των ΣΑΕΚ με πάνω από 100 εγγεγραμμένους σπουδαστές το 2023.

	2020	2021	2022	2023
min	[…]	[…]	[…]	[…]
max	[…]	[…]	[…]	[…]
Εύρος	[…]	[…]	[…]	[…]
Μέσος όρος	[…]	[…]	[…]	[…]
coefficient of variation	0,19	0,18	0,59	0,60

V.1.2.1.2.5 Τα αποτελέσματα της Δημοσκόπησης Ε.Α.

242. Στο πλαίσιο της Δημοσκόπησης Ε.Α. [509] ρωτήθηκαν απόφοιτοι, φοιτούντες και δυνητικοί σπουδαστές σε ΣΑΕΚ, κατά πόσο κατά τη διαδικασία επιλογής σχολής λάβανε/ θα λάβουν υπόψη το σύνολο των ΣΑΕΚ που λειτουργούν ανεξαρτήτως τοποθεσίας, ή αν λάβανε/ θα λάβουν υπόψη μόνο ΣΑΕΚ που βρίσκονται κοντά στον τόπο κατοικίας τους. Από τα αποτελέσματα της έρευνας προκύπτει ότι το 68% (αποφοίτων-φοιτούντων) έλαβε υπόψη μόνο τις ΣΑΕΚ που βρίσκονται κοντά στον τόπο κατοικίας του και μόνο το 31% (αποφοίτων-φοιτούντων) έλαβε υπόψιν όλες τις ΣΑΕΚ ανεξαρτήτως τοποθεσίας ενώ και το αντίστοιχο ποσοστό για τους δυνητικούς σπουδαστές οι οποίοι θα λάβουν υπόψη τους μόνο τις ΣΑΕΚ που βρίσκονται κοντά στον τόπο κατοικίας ανέρχεται ομοίως σε 69%. Ειδικότερα, οι περισσότεροι σπουδαστές και στις τρεις πληθυσμιακές ομάδες, έλαβαν/θα λάβουν υπόψη μόνο ΣΑΕΚ που βρίσκονται κοντά στον τόπο κατοικίας τους (66% αποφοίτων, 70% φοιτούντων και 69% δυνητικών σπουδαστών). Αντίθετα, μόνο το 32% των αποφοίτων και το 29% των φοιτούντων έλαβε υπόψη το σύνολο των ΣΑΕΚ ανεξαρτήτως τοποθεσίας ενώ το αντίστοιχο ποσοστό για τους δυνητικούς σπουδαστές ανήλθε σε 30%.

243. Επίσης απόφοιτοι και φοιτούντες σε ΣΑΕΚ στο πλαίσιο της Δημοσκόπησης Ε.Α ρωτήθηκαν αν μετακόμισαν προκειμένου να φοιτήσουν στην ΣΑΕΚ που επέλεξαν. Βάσει των αποτελεσμάτων, προκύπτει ότι ποσοστό 56% (αποφοίτων/φοιτούντων) φοίτησε σε ΣΑΕΚ στην ίδια περιοχή με τον τόπο κατοικίας του, ποσοστό 79% (αποφοίτων/φοιτούντων που απάντησαν ότι η ΣΑΕΚ βρισκόταν σε διαφορετική περιοχή από τον τόπο κατοικίας) μετακινούνταν καθημερινά από και προς τη σχολή ενώ μόνο το19% (αποφοίτων/φοιτούντων) μετακόμισαν στην περιοχή της σχολής. Εντός των δύο κατηγοριών (αποφοίτων/φοιτούντων), ποσοστό 55% των αποφοίτων φοίτησε τελικά σε ΣΑΕΚ στην ίδια περιοχή με τον τόπο κατοικίας τους, ενώ ποσοστό 73% (των αποφοίτων οι οποίοι απάντησαν ότι η ΣΑΕΚ βρισκόταν σε διαφορετική περιοχή από τον τόπο κατοικίας) μετακινούνταν καθημερινά προς και από τη σχολή. Τα αντίστοιχα ποσοστά των φοιτούντων ανέρχονται σε 57% (φοίτηση σε ΣΑΕΚ στην ίδια περιοχή με τον τόπο κατοικίας) και 87% (καθημερινή μετακίνηση προς και από τη σχολή για σπουδαστές για τους οποίους η ΣΑΕΚ ήταν εκτός του τόπου κατοικίας τους). Από τους απόφοιτους, ποσοστό 23% μετακόμισε στην περιοχή της σχολής, ενώ το ποσοστό των φοιτούντων, οι οποίοι έλαβαν την απόφαση να μετακομίσουν υπό τις τρέχουσες οικονομικές συνθήκες ανέρχεται ουσιαστικά στο μισό, ήτοι 12%. Από τα ανωτέρω στοιχεία προκύπτει ο τοπικός χαρακτήρας των ΣΑΕΚ. Συναφώς, ακόμη και σπουδαστές, που κατά την επιλογή σχολής τις έλαβαν

[509] Βλ. σελ. 35-37 (συνολικά απόφοιτοι/φοιτούντες), 17-19 (διακριτά απόφοιτοι και φοιτούντες), 54-56 (δυνητικοί) του υπ'αριθ. πρωτ. 3025/16.4.2025 παραδοτέου-οπτικοποίηση της έρευνας της Prorata με τίτλο «Έρευνα οριοθέτησης αγοράς δημοσίων και ιδιωτικών ΣΑΕΚ/ΙΕΚ».

όλες υπόψη ανεξαρτήτως τοποθεσίας, επέλεξαν εντέλει ΣΑΕΚ είτε στην ίδια περιοχή με τον τόπο κατοικίας τους είτε καθημερινή μετακίνηση σε αυτήν.

244. Σε αντίστοιχη ερώτηση προς τους δυνητικούς σπουδαστές, το ποσοστό που δήλωσε ότι είναι διατεθειμένο να μετακομίσει στην περιοχή που βρίσκεται η σχολή ανήλθε σε μόλις 9% με το συντριπτικό ποσοστό 88% να απαντά ότι δεν είναι διατεθειμένο να μετακομίσει. Συναφώς, ποσοστό 57% των δυνητικών σπουδαστών απάντησε ότι δεν είναι διατεθειμένο ούτε να μετακινείται καθημερινά για φοίτηση σε μία ΣΑΕΚ, ενώ το ποσοστό που απάντησε θετικά σε καθημερινή μετακίνηση ανέρχεται σε 41%. Ως προς τον ισχυρισμό της Frontier ότι οι σπουδαστές εκτός των αστικών κέντρων είναι περισσότερο πρόθυμοι να μετακομίσουν, διότι, αν από το ποσοστό 9% εξαιρεθούν οι ερωτηθέντες από Αθήνα και Θεσσαλονίκη, το ποσοστό των δυνητικών σπουδαστών που είναι διατεθειμένο να μετακομίσει ανέρχεται σε 21%, αυτός δεν μπορεί να γίνει δεκτός. Τούτο διότι ακόμη και υπό αυτή την εκδοχή, το ποσοστό που προκύπτει είναι αντίστοιχο με αυτό των αποφοίτων (23%), όπως αυτό περιγράφεται ανωτέρω, και το οποίο δεν μπορεί να θεωρηθεί υψηλό ποσοστό μετακόμισης σε σχέση με το ποσοστό των ερωτηθέντων που φοίτησε σε σχολή στον τόπο κατοικίας του και το ποσοστό όσων επέλεξαν την καθημερινή μετακίνηση. Στην περίπτωση, δε, των φοιτούντων το ποσοστό που επέλεξε να μετακομίσει είναι ακόμη χαμηλότερο, ανερχόμενο σε 12%.

V.1.2.1.3 Η εκτίμηση της Επιτροπής Ανταγωνισμού

245. Λαμβάνοντας υπόψη την έρευνα της Υπηρεσίας και μετά από συνολική θεώρηση της δέσμης των στοιχείων του φακέλου και συνολική αξιολόγησή τους στο πλαίσιο και της διακριτικής ευχέρειας που έχει η Επιτροπή κατά τον ορισμό της αγοράς, κατά την κρίση της Ε.Α. η σχετική γεωγραφική αγορά για την παροχή επαγγελματικής κατάρτισης μέσω ΣΑΕΚ δεν μπορεί να θεωρηθεί το σύνολο της ελληνικής επικράτειας και θα πρέπει να οριοθετηθεί στενότερα, σε τοπικό επίπεδο, καθώς οι συνθήκες ανταγωνισμού διαφέρουν αισθητά ανά περιοχή, όπως ορθά αναλύει και η Έκθεση (παρ. 141-194). Αυτό άλλωστε αναγνωρίζει και η γνωστοποιούσα στο Υπόμνημά της σε συνέχεια της επίδοσης της Έκθεσης[510]. Ειδικότερα:

α) η πλειοψηφία των σπουδαστών σε ΣΑΕΚ δεν μετακομίζουν και δεν είναι διατεθειμένοι να μετακομίσουν προκειμένου να φοιτήσουν σε αυτές. Το εν λόγω συμπέρασμα προκύπτει από α) τις απαντήσεις των ανταγωνιστών, οι οποίοι ανέφεραν ως συχνότερο λόγο για τον οποίο η σχετική γεωγραφική αγορά θα πρέπει να διαχωριστεί περαιτέρω το γεγονός ότι οι σπουδαστές δεν μετακινούνται εύκολα προκειμένου να σπουδάσουν σε ΣΑΕΚ, β) την επεξεργασία των στοιχείων που προσκομίστηκαν από τις ΣΑΕΚ σχετικά με τη γεωγραφική προέλευση των σπουδαστών, από την οποία προκύπτει ότι μόνο 1 στους 5 σπουδαστές προέρχεται από μη όμορο, με την ΣΑΕΚ, νομό (και άρα κατά παραδοχή της Ε.Α. αποτελεί σπουδαστή που μετακόμισε προκειμένου να φοιτήσει στη ΣΑΕΚ) και γ) τα αποτελέσματα της δημοσκόπησης, βάσει της οποίας i) η πλειοψηφία των αποφοίτων, φοιτούντων και δυνητικών σπουδαστών κατά την επιλογή ΣΑΕΚ, λαμβάνει υπόψη μόνο ΣΑΕΚ που βρίσκονται κοντά στον τόπο κατοικίας τους και ii) το ποσοστό των σπουδαστών που εν τέλει μετακόμισαν προκειμένου να φοιτήσουν σε ΣΑΕΚ ανέρχεται σε 23% για τους

[510] Βλ. παρ. 105 του Υπομνήματος.

αποφοίτους και μειώνεται σαφώς για φοιτούντες (12%) και δυνητικούς σπουδαστές (9%), οι οποίοι λαμβάνουν την συγκεκριμένη απόφαση, με τις τρέχουσες οικονομικές συνθήκες. Εκ των ανωτέρω, έπεται ότι οι ΣΑΕΚ ανά την επικράτεια δεν φαίνεται να ανταγωνίζονται μεταξύ τους για το σύνολο των σπουδαστών ΣΑΕΚ της χώρας, γεγονός το οποίο ισχύει περισσότερο σήμερα σε σχέση με το παρελθόν. Κατά συνέπεια, ο ισχυρισμός της γνωστοποιούσας ότι η Έκθεση αυθαίρετα έχει υιοθετήσει την παραδοχή ότι μόνο όσοι σπουδαστές προέρχονται από μη όμορους νομούς έχουν μετακομίσει, εμφανίζοντας με αυτόν τον τρόπο μικρότερο ποσοστό για την Αθήνα και τη Θεσσαλονίκη, δεν μπορεί να γίνει δεκτός. Η παραδοχή της Έκθεσης δεν έγινε αυθαίρετα αλλά βασίστηκε στο σύνολο των στοιχείων του φακέλου, όπως αυτά περιγράφονται ανωτέρω, ήτοι τις απόψεις των ανταγωνιστών και τα ποσοστά του τόπου προέλευσης των σπουδαστών τους αλλά και των αποτελεσμάτων της Δημοσκόπησης Ε.Α. βάσει των οποίων προκύπτει ότι η συντριπτική πλειοψηφία των τριών κατηγοριών που ερωτήθησαν δεν μετακομίζει ή δεν προτίθεται να μετακομίσει, ότι φοιτούν κατά βάση στον τόπο κατοικίας τους και ότι όσοι δεν φοιτούν στον τόπο κατοικίας τους επιλέγουν την καθημερινή μετακίνηση και μάλιστα εντός συγκεκριμένης ώρας (ακτίνας), όπως αναλύεται και κατωτέρω υπό ενότητα V.1.2.2.

Συναφώς δεν μπορεί να γίνει δεκτός και ο ισχυρισμός ότι υπέρ της πανελλήνιας αγοράς (ως προς την Αττική και τη Θεσσαλονίκη) συνηγορούν τόσο οι απόψεις ορισμένων ανταγωνιστών όσο και η Δημοσκόπηση Ε.Α. βάσει των οποίων σημαντικό ποσοστό των σπουδαστών δίνει βαρύτητα στην ειδικότητα που τον ενδιαφέρει ανεξάρτητα από την εγγύτητα της σχολής στον τόπο κατοικίας του. Τούτο διότι τα ανωτέρω συμπεράσματα της γνωστοποιούσας δεν προκύπτουν ούτε από τις απόψεις των ανταγωνιστών ούτε από τη Δημοσκόπηση Ε.Α. Αντιθέτως, η Δημοσκόπηση Ε.Α. έδειξε ότι η συντριπτική πλειονότητα των σπουδαστών δεν μετακομίζει ή επιλέγει την καθημερινή μετακίνηση προς τη σχολή. Τα ποσοστά τα οποία επικαλείται η γνωστοποιούσα δεν θα πρέπει να ειδωθούν ξεχωριστά από το πλαίσιο των απαντήσεων των ερωτηθέντων για τη μετακόμιση/μετακίνηση στη σχολή, αλλά αντιθέτως αξιολογούμενα συνδυαστικά ενισχύουν το επιχείρημα περί τοπικών αγορών, διότι οι σπουδαστές επιλέγουν μεν βάσει ενδιαφερόντων τους μία ΣΑΕΚ, λαμβάνουν όμως πρωτίστως υπόψη την εγγύτητά της στον τόπο κατοικίας τους, επιλέγοντας είτε τη φοίτηση στον τόπο κατοικίας είτε την καθημερινή μετακίνηση. Επίσης, βάσει των απόψεων των ανταγωνιστών ένας σπουδαστής θα σκεφτόταν να μετακομίσει αν δεν υπάρχει η ειδικότητα που επιθυμεί σε κοντινή απόσταση από τον τόπο κατοικίας του[511], γεγονός το οποίο επιβεβαιώνεται και από τα ως άνω αποτελέσματα της Δημοσκόπησης Ε.Α. περί καθημερινής μετακίνησης σπουδαστών. Τέλος, ως προς τις επικαλούμενες από τη γνωστοποιούσα αναγγελίες του Υπουργείου Παιδείας για την ίδρυση επαγγελματικών ακαδημιών και την επίδραση που θα έχουν αυτές στη μετακίνηση των σπουδαστών εντός της επικράτειας, αυτές επουδενί δεν μπορούν να ληφθούν υπόψη σε μια μελλοντοστρεφή αξιολόγηση της Ε.Α., καθώς, όπως ορθώς επισημαίνεται και στην Έκθεση, αποτελούν απλώς εξαγγελίες, χωρίς να μπορεί να προβλεφθεί ο βαθμός στον οποίο θα επηρεάσουν την επαγγελματική κατάρτιση μέσω ΣΑΕΚ σε σχέση με τη μετακίνηση των σπουδαστών εντός της επικράτειας και την επιλογή φορέα κατάρτισης με βάση τη γεωγραφική του τοποθέτηση. Ειδικότερα, στην Ανακοίνωση της Επιτροπής για τον ορισμό της σχετικής αγοράς αναφέρεται ότι η Επιτροπή, στο πλαίσιο διενέργειας μιας μελλοντοστρεφούς αξιολόγησης, μπορεί να λαμβάνει

[511] Βλ. ανωτέρω παρ. 220-222.

υπόψη αναμενόμενες μεταβάσεις στη διάρθρωση μιας αγοράς, οι οποίες θα πρέπει, ωστόσο, να είναι αρκούντως προβλέψιμες[512]. Εντούτοις, οι αναφερόμενες μελλοντικές εξελίξεις είναι απλές εξαγγελίες, *«χωρίς να είναι δυνατή μία ασφαλής πρόβλεψη για την ακριβή κατεύθυνση που θα λάβουν, πολλώ δε μάλλον για τις συνέπειές τους στην υπάρχουσα δομή της αγοράς»,* όπως αναγνωρίζει και η ίδια η γνωστοποιούσα[513]. Κατά συνέπεια, δεν μπορεί να συναχθεί επ'ουδενί όχι μόνο ασφαλές συμπέρασμα για την κατεύθυνση προς την οποία αυτές θα επηρεάσουν την επαγγελματική κατάρτιση μέσω ΣΑΕΚ αλλά και ότι η επέλευσή τους είναι αρκούντως πιθανή. Συναφώς, επ'ουδενί μπορούν αυτές να θεωρηθούν μεσοπρόθεσμες διαρθρωτικές μεταβάσεις της αγοράς με πραγματικό αντίκτυπο κατά το χρονικό διάστημα αξιολόγησης της παρούσας συγκέντρωσης.

β) οι πάροχοι υπηρεσιών επαγγελματικής κατάρτισης μέσω ιδιωτικών ΣΑΕΚ δεν είναι οι ίδιοι ανά περιφέρεια. Ειδικότερα, η έρευνα έδειξε ότι α) σε κάθε περιοχή δραστηριοποιούνται διαφορετικές τοπικές ΣΑΕΚ, β) ο αριθμός των ΣΑΕΚ ποικίλλει ανά περιοχή (σε ορισμένες περιφέρειες δεν λειτουργούν ΣΑΕΚ [Ιόνια Νησιά, Βόρειο Αιγαίο] ενώ στα δύο μεγάλα αστικά κέντρα υπάρχουν σαφώς περισσότερες σχολές) και γ) οι τέσσερις βασικοί ανταγωνιστές δραστηριοποιούνται ταυτόχρονα μόνο στα δύο μεγάλα αστικά κέντρα, Αθήνα και Θεσσαλονίκη.

γ) υπάρχουν ενδείξεις ότι τα μέσα δίδακτρα διαφοροποιούνται ανά περιοχή, σύμφωνα με τις απόψεις των ανταγωνιστών αλλά και την ανάλυση που πραγματοποίησε η Υπηρεσία βάσει των στοιχείων που προσκομίστηκαν από τις επιχειρήσεις. Φαίνεται ότι σε μικρότερες πόλεις το επίπεδο των τιμών είναι υψηλότερο σε σχέση με τα μεγάλα αστικά κέντρα. Ως εκ τούτου δεν μπορεί να γίνει δεκτός ο ισχυρισμός της γνωστοποιούσας ότι οι διαφορές στη μέση τιμολόγηση μεταξύ περιοχών είναι μη στοιχειοθετημένη.

V.1.2.2 Προσδιορισμός των επιμέρους σχετικών γεωγραφικών αγορών

246. Όπως αναφέρθηκε και ανωτέρω, οι δύο περιοχές στις οποίες λειτουργούν παραρτήματα τόσο η ΑΚΜΗ όσο και η ΔΕΛΤΑ, είναι η Αττική και η Θεσσαλονίκη. Ειδικότερα, στην Αττική η ΑΚΜΗ λειτουργεί συνολικά 3 παραρτήματα- στο κέντρο της Αθήνας, στον Πειραιά και το Ελληνικό, ενώ η ΔΕΛΤΑ λειτουργεί 4 παραρτήματα, εκ των οποίων 2 λειτουργούν στο κέντρο της Αθήνας (Σταδίου 26 και Ιπποκράτους 22), 1 στο Περιστέρι και 1 στην Αγία Παρασκευή. Στην Θεσσαλονίκη, η κάθε εταιρεία λειτουργεί από ένα παράρτημα, στο κέντρο της πόλης. Βάσει όσων αναλύθηκαν ανωτέρω υπό ενότητες V.1.2.1.2 και V.1.2.1.3[514] προκύπτουν δύο διακριτές γεωγραφικές αγορές για την παροχή υπηρεσιών επαγγελματικής κατάρτισης μέσω ιδιωτικών ΣΑΕΚ, της Αττικής και της Θεσσαλονίκης. Ως προς τον ισχυρισμό της γνωστοποιούσας περί πανελλήνιου χαρακτήρα της γεωγραφικής αγοράς της Αττικής και της Θεσσαλονίκης αυτός δεν μπορεί να γίνει δεκτός και επί αυτού λεκτέα είναι τα ακόλουθα: από τα στοιχεία που προσκόμισαν οι ΣΑΕΚ, η συντριπτική πλειοψηφία των σπουδαστών προέρχεται από τον ίδιο νομό. Ειδικά στην

[512] Βλ. παρ. 8,18 και 21 της Ανακοίνωσης της Επιτροπής όσον αφορά τον ορισμό της σχετικής αγοράς για τους σκοπούς του δικαίου ανταγωνισμού της Ένωσης (C/2024/1645, 22.02.2024).
[513] Βλ. την υπ'αριθ. πρωτ. 1273/11.02.2025 επιστολή παροχής στοιχείων της γνωστοποιούσας και παρ. 103 (ζ) ανωτέρω.
[514] Βλ. και Έκθεση, παρ. 166 επ.

ΑΚΜΗ και στη ΔΕΛΤΑ τα ποσοστά αυτά ανέρχονται σε […]% και […]% για την Αττική και σε […]% και […]% για τη Θεσσαλονίκη, ενώ μαζί με τα ποσοστά των όμορων νομών και την παραδοχή της Ε.Α. ότι και αυτοί οι σπουδαστές μετακινούνται για να φοιτήσουν και δεν μετακομίζουν, τα συνολικά ποσοστά της ΑΚΜΗ και ΔΕΛΤΑ ανέρχονται σε […]% και […]% για την Αττική και […]% και […]% για τη Θεσσαλονίκη (βλ. Παράρτημα Γ1). Οι τρεις ανταγωνίστριες σχολές στις οποίες το ποσοστό σπουδαστών που προέρχονται από μη όμορους νομούς ξεπερνά το […]% δραστηριοποιούνται σε αμιγώς εξειδικευμένους κλάδους σπουδών και αποκλειστικά είτε στη Θεσσαλονίκη είτε στην Αθήνα, έχοντας συγχρόνως πολύ χαμηλό μερίδιο αγοράς (βλ. κατωτέρω υπό ενότητα V.1.3), γεγονός το οποίο δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι συνηγορεί υπέρ του ορισμού της ως πανελλήνιας. Ειδικά, δε, ως προς την Αττική το γεγονός ότι οι ΑΚΜΗ και ΔΕΛΤΑ ιδρύουν παραρτήματα σε πολλά σημεία εντός της Αττικής σε διάφορους δήμους όχι μόνο ενισχύει την αξιολόγηση περί τοπικού χαρακτήρα της αγοράς αλλά και καταδεικνύει ότι οι σπουδαστές, όχι μόνο δεν είναι πρόθυμοι να μετακομίσουν αλλά επιλέγουν να μετακινηθούν ακόμη και εντός του νομού και σε διαφορετικούς δήμους, όπως προκύπτει άλλωστε και από τη Δημοσκόπηση Ε.Α[515]. Άλλως δεν θα κρινόταν σκόπιμη η ίδρυση νέων παραρτημάτων εντός της Αττικής. Το χαμηλό ποσοστό σπουδαστών από μη όμορους νομούς συνηγορεί υπέρ του τοπικού χαρακτήρα της αγοράς και όχι το αντίθετο, όπως εσφαλμένως ισχυρίζεται η γνωστοποιούσα, ενώ το γεγονός ότι στην Αττική κατοικεί ούτως ή άλλως το μεγαλύτερο μέρος του πληθυσμού, αυτό αποτελεί ένα χαρακτηριστικό της αγοράς, το οποίο, συνδυαστικά με τα προαναφερόμενα στοιχεία, ενισχύει τον τοπικό χαρακτήρα της. Συναφώς, δεν μπορεί να γίνει δεκτός ο ισχυρισμός της γνωστοποιούσας ότι η Αττική και η Θεσσαλονίκη εντάσσονται στην ίδια γεωγραφική αγορά με πανελλήνια διάσταση διότι εμφανίζουν παρόμοια μέσα δίδακτρα. Τούτου διότι μπορεί μεν οι μέσες τιμές να εμφανίζονται παρόμοιες στις δύο περιοχές, ωστόσο οι λοιπές συνθήκες ανταγωνισμού, βάσει των στοιχείων που αναλύθηκαν ανωτέρω και των στοιχείων (παρ. 141-194) της Έκθεσης, διαφέρουν συνηγορώντας υπέρ διακριτών γεωγραφικών αγορών της Αττικής και της Θεσσαλονίκης.

247. Επιπλέον, ο ισχυρισμός της γνωστοποιούσας ότι η Έκθεση αυθαίρετα έχει υιοθετήσει την παραδοχή ότι μόνο όσοι σπουδαστές προέρχονται από μη όμορους νομούς έχουν μετακομίσει, εμφανίζοντας με αυτόν τον τρόπο μικρότερο ποσοστό για την Αθήνα και τη Θεσσαλονίκη, δεν μπορεί να γίνει δεκτός. Η παραδοχή της Έκθεσης περί «μη όμορου νομού-μετακόμισης» δεν έγινε αυθαίρετα αλλά βασίστηκε στο σύνολο των στοιχείων του φακέλου, όπως αυτά περιγράφονται ανωτέρω, ήτοι τις απόψεις των ανταγωνιστών και τα ποσοστά του τόπου προέλευσης των σπουδαστών τους αλλά και των αποτελεσμάτων της Δημοσκόπησης Ε.Α. βάσει των οποίων προκύπτει ότι η συντριπτική πλειοψηφία των τριών κατηγοριών που ερωτήθησαν δεν μετακομίζει ή δεν προτίθεται να μετακομίσει, ότι φοιτούν κατά βάση στον τόπο κατοικίας τους και ότι όσοι δεν φοιτούν στον τόπο κατοικίας τους επιλέγουν την καθημερινή μετακίνηση και μάλιστα εντός συγκεκριμένης ώρας (ακτίνας), όπως αναλύεται και ανωτέρω υπό ενότητα V.1.2.1.2.

248. Σημειώνεται, επίσης, ότι σε αντίθεση με τους ισχυρισμούς της γνωστοποιούσας ότι η Έκθεση δεν προέβη σε καμία αντιστοίχιση ποιοτικών στοιχείων και έκρινε αυθαίρετα τα όρια των γεωγραφικών

[515] Βλ. σελ. 23-24 του υπ'αριθ. πρωτ. 3025/16.4.2025 παραδοτέου-Συνοπτική Έκθεση Αποτελεσμάτων της έρευνας της Prorata με τίτλο «Έρευνα οριοθέτησης αγοράς δημοσίων και ιδιωτικών ΣΑΕΚ/ΙΕΚ»

αγορών επί τη βάσει της δραστηριοποίησης των μερών στην Αττική και στη Θεσσαλονίκη, ο ορισμός της σχετικής γεωγραφικής αγοράς, όπως προσδιορίζεται στην Έκθεση (παρ. 141-194), βασίζεται σε πληθώρα ποιοτικών και ποσοτικών στοιχείων που εκτιμήθηκαν στο σύνολό τους, όπως αναλυτικά περιγράφεται και εν προκειμένω στην παρούσα. Η αναφορά, δε, στην Έκθεση σε ταυτόχρονη δραστηριοποίηση των μερών στις δύο προαναφερθείσες περιοχές την οποία επικαλείται η γνωστοποιούσα (παρ. 168 της Έκθεσης) δεν έχει την έννοια ότι σε αυτήν βασίστηκε ο προσδιορισμός της σχετικής γεωγραφικής αγοράς αλλά ότι λόγω της ταυτόχρονης δραστηριοποίησης των μερών σε Αττική και Θεσσαλονίκη μέσω των παραρτημάτων τους δεν απαιτούνταν να γίνει έρευνα για τυχόν επικάλυψη μεταξύ των παραρτημάτων των μερών μέσω ακτίνων, όπως συνέβη στις περιπτώσεις της Λάρισας-Βόλου, Ξάνθης-Αλεξανδρούπολης και Χανίων-Ηρακλείου, στις οποίες ναι μεν δεν δραστηριοποιούνται ταυτόχρονα τα μέρη σε κάθε πόλη, εξετάστηκε όμως η περίπτωση επικάλυψης των αγορών μέσω ακτίνων. Επιπρόσθετα και ο ισχυρισμός της γνωστοποιούσας ότι οι αποφάσεις της Γαλλικής και Ολλανδικής Αρχής τις οποίες αναφέρει η Έκθεση για τον ορισμό της γεωγραφικής αγοράς δεν μπορούν να εφαρμοστούν εν προκειμένω απορρίπτεται ως αβάσιμος. Τούτο διότι η Έκθεση επικαλείται τις σχετικές αποφάσεις προκειμένου να δείξει ότι σε τέτοιου είδους αγορές η γεωγραφική οριοθέτηση της αγοράς είναι στενότερη της εθνικής λόγω των χαρακτηριστικών τους. Προφανώς η Έκθεση προέβη σε ανεξάρτητη έρευνα και συνέλεξε τα δικά της στοιχεία για τον προσδιορισμό των αγορών σε τοπικό επίπεδο και βάσει ακτίνας και δεν υιοθέτησε τις ακτίνες που προέκυψαν στις σχετικές αποφάσεις των άλλων εθνικών αρχών. Περαιτέρω, και ο ισχυρισμός ότι η προϊοντική αγορά όπως έχει οριστεί στην Έκθεση έρχεται σε αντίθεση με τη γεωγραφική απορρίπτεται. Κατά τον ορισμό μιας αγοράς, αρχικά προσδιορίζεται η προϊοντική αγορά και εν συνεχεία η γεωγραφική. Εν προκειμένω, αφού αρχικά στην Έκθεση ορίστηκε ως σχετική προϊοντική αγορά η παροχή υπηρεσιών επαγγελματικής εκπαίδευσης από ιδιωτικές ΣΑΕΚ, εν συνεχεία εξετάστηκε αυτή η αγορά αν ορίζεται πανελλήνια ή έχει τοπικά χαρακτηριστικά και για αυτόν τον λόγο ζητήθηκαν από τις ιδιωτικές ανταγωνίστριες ΣΑΕΚ στοιχεία προέλευσης των σπουδαστών τους καθώς και η άποψή τους περί του ορισμού της γεωγραφικής αγοράς. Η Δημοσκόπηση Ε.Α. έγινε προκειμένου να εξεταστεί και από αυτή τη σκοπιά η βούληση ή μη μετακόμισης των καταναλωτών-σπουδαστών και να προσδιοριστεί η ακτίνα εντός της οποίας μετακινούνται καθημερινά, προκειμένου η ακτίνα αυτή να εφαρμοστεί στην ορισθείσα προϊοντική αγορά έτσι ώστε να βρεθούν τυχόν επικαλύψεις μεταξύ των παραρτημάτων των μερών, όπως γίνεται άλλωστε και σε άλλες αγορές που εφαρμόζουν τον προσδιορισμό της γεωγραφικής αγοράς βάσει ακτίνας, π.χ. στη γεωγραφική αγορά για τη λιανική πώληση ειδών σούπερ μάρκετ, στην αγορά αδρανών υλικών, στην αγορά έτοιμου σκυροδέματος.

249. Πέραν των δύο σχετικών γεωγραφικών αγορών – της Αττικής[516] και της Θεσσαλονίκης[517], οι οποίες προκύπτουν από την ταυτόχρονη δραστηριοποίηση σε αυτές παραρτημάτων των ΑΚΜΗ και ΔΕΛΤΑ, η Υπηρεσία πραγματοποίησε περαιτέρω έρευνα για τον προσδιορισμό ενδεχόμενων σχετικών γεωγραφικών αγορών σε τρεις ακόμα περιοχές.

250. Οι κάτωθι τρεις περιοχές ερευνήθηκαν λόγω της γεωγραφικής εγγύτητας των παραρτημάτων των ΑΚΜΗ και ΔΕΛΤΑ, τα οποία λειτουργούν, μεν, σε διαφορετικές πόλεις, βρίσκονται, ωστόσο, σε κοντινή απόσταση μεταξύ τους. Ειδικότερα πρόκειται για:

Παράρτημα - Στόχος ΔΕΛΤΑ- Βόλου: Διερευνήθηκε κατά πόσο η σχετική γεωγραφική αγορά στην οποία υπάγεται το παράρτημα της ΔΕΛΤΑ στο Βόλο περιλαμβάνει και την πόλη της Λάρισας στην οποία λειτουργεί παράρτημα η ΑΚΜΗ.

Παράρτημα – Στόχος ΔΕΛΤΑ - Ξάνθης: Διερευνήθηκε κατά πόσο η σχετική γεωγραφική αγορά στην οποία υπάγεται το παράρτημα της ΔΕΛΤΑ στην Ξάνθη περιλαμβάνει την πόλη της Αλεξανδρούπολης στην οποία λειτουργεί παράρτημα η ΑΚΜΗ.

Παράρτημα – Στόχος ΔΕΛΤΑ – Χανιά: Διερευνήθηκε κατά πόσο η σχετική γεωγραφική αγορά στην οποία υπάγεται το παράρτημα της ΔΕΛΤΑ στα Χανιά περιλαμβάνει την πόλη του Ηρακλείου στην οποία λειτουργεί παράρτημα η ΑΚΜΗ.

251. Στην ανάλυσή της η Υπηρεσία έλαβε υπόψη α) τις απαντήσεις των ιδιωτικών ΣΑΕΚ σχετικά με τον προσδιορισμό των επιμέρους γεωγραφικών αγορών β) τα αντίστοιχα στοιχεία που συλλέχθηκαν στο πλαίσιο της Δημοσκόπησης Ε.Α. και γ) τα στοιχεία τρέχουσας κατοικίας σπουδαστών που προσκομίστηκαν από την γνωστοποιούσα για την ΑΚΜΗ (Λάρισα, Αλεξανδρούπολη και Ηράκλειο) και τη ΔΕΛΤΑ (Βόλος, Ξάνθη, Χανιά).

252. Σκοπός της ανάλυσης ήταν η εξακρίβωση του χρόνου που αφιερώνουν οι περισσότεροι από τους υφιστάμενους σπουδαστές των δύο ΣΑΕΚ στις συγκεκριμένες περιοχές, προκειμένου να φτάσουν στις σχολές τους, δηλαδή:

- Παραρτήματα Βόλου (ΔΕΛΤΑ) – Λάρισας (ΑΚΜΗ)
- Παραρτήματα Ξάνθης (ΔΕΛΤΑ) – Αλεξανδρούπολης (ΑΚΜΗ)
- Παραρτήματα Χανίων (ΔΕΛΤΑ) – Ηρακλείου (ΑΚΜΗ)

Ο μέγιστος χρόνος που προκύπτει ότι αφιερώνει το μεγαλύτερο μέρος των σπουδαστών θα αποτελέσει την ακτίνα του κύκλου γύρω από το παράρτημα που οριοθετεί την σχετική γεωγραφική αγορά. Ως μεγαλύτερο μέρος των σπουδαστών θεωρήθηκε το 80% της πελατειακής βάσης των

[516] Από τα στοιχεία της δημοσκόπησης προκύπτει κινητικότητα των σπουδαστών που κατοικούν εντός της περιφέρειας Αττικής. Αρκετοί σπουδαστές δήλωσαν ότι μετακινούνται καθημερινά για να μεταβούν στη σχολή τους, εκτός του Δήμου στον οποίο κατοικούν. Διαπιστώνεται ότι οι σπουδαστές αντιμετωπίζουν την Περιφέρεια, ιδιαίτερα τους τέσσερις Τομείς Αθηνών και του Τομέα Πειραιά ως έναν ενιαίο «αστικό ιστό», πιθανώς λόγω και του πυκνού δικτύου δημόσιων συγκοινωνιών. Έπεται ότι τα παραρτήματα ανήκουν στην ίδια σχετική γεωγραφική αγορά ανεξαρτήτως εύρους ακτίνας.

[517] Τα παραρτήματα της ΑΚΜΗ και ΔΕΛΤΑ στη Θεσσαλονίκη λειτουργούν στο κέντρο της πόλης, σε απόσταση μόλις μερικών λεπτών το ένα από το άλλο. Έπεται ότι τα παραρτήματα ανήκουν στην ίδια σχετική γεωγραφική αγορά ανεξαρτήτως εύρους ακτίνας.

ΑΚΜΗ και ΔΕΛΤΑ, σύμφωνα με όσα ορίζονται στην Ανακοίνωση της Επιτροπής για τον ορισμό της σχετικής αγοράς[518].

V.1.2.2.1 Η άποψη της γνωστοποιούσας

253. Η γνωστοποιούσα, στο πλαίσιο του επιχειρήματός της και σύμφωνα με όσα ανέφερε στη γνωστοποίηση ότι η γεωγραφική αγορά είναι πανελλήνια, αναγνωρίζει ότι οι σπουδαστές είναι διατεθειμένοι να διανύσουν μεγάλες αποστάσεις προκειμένου να μεταβούν στην σχολή τους. Όπως αναφέρει «*οι σπουδαστές που φαίνεται να προέρχονται από τον ίδιο νομό στον οποίο λειτουργεί το εκάστοτε παράρτημα ή από όμορους νομούς, διανύουν τις περισσότερες φορές αρκετά μεγάλες αποστάσεις[519]».* Ειδικότερα η γνωστοποιούσα αναφέρει ότι οι σπουδαστές *«…είναι υποχρεωμένοι να διανύουν αρκετά μεγάλες αποστάσεις, περί των 1-2 ωρών όλες τις ημέρες των μαθημάτων τους, προκειμένου να φοιτήσουν στη σχολή της αρεσκείας τους»[520],* από το οποίο προκύπτει ότι η χρονική απόσταση που είναι διατεθειμένοι οι σπουδαστές να κάνουν προκειμένου να φτάσουν στην σχολή τους υπολογίζεται περί των 1 – 2 ωρών.

V.1.2.2.2 Ποιοτική ανάλυση – απόψεις ανταγωνιστών

254. Όπως προκύπτει από τις απαντήσεις της πλειονότητας των ΣΑΕΚ[521] που ρωτήθηκαν, για 23 εξ αυτών η χιλιομετρική απόσταση και ο χρόνος[522] που χρειάζεται να διανύσει ο σπουδαστής για να φτάσει στη ΣΑΕΚ που θα φοιτήσει είναι ένας από τους παράγοντες ο οποίος λαμβάνεται υπόψη από τους σπουδαστές κατά την επιλογή ΣΑΕΚ. Προκειμένου να προσδιοριστεί η σχετική γεωγραφική αγορά ως ακτίνα γύρω από το κάθε παράρτημα – στόχο, ζητήθηκε από τις ιδιωτικές ΣΑΕΚ, μεταξύ άλλων, να προσδιορίσουν το μέγιστο χρονικό διάστημα που είναι, κατά την εμπειρία τους, διατεθειμένοι οι σπουδαστές να διανύσουν καθημερινά προκειμένου να φτάσουν στη σχολή στην οποία φοιτούν.

255. Από τις 15 ΣΑΕΚ[523] οι οποίες ανέφεραν την εκτίμησή τους για τον μέγιστο χρόνο που είναι διατεθειμένοι να διανύσουν καθημερινά οι σπουδαστές προκειμένου να φτάσουν στη σχολή τους,

---

[518] Βλ. παρ. 74 της Ανακοίνωσης της Επιτροπής όσον αφορά τον ορισμό της σχετικής αγοράς για τους σκοπούς του δικαίου ανταγωνισμού της Ένωσης.

[519] Βλ. την υπ' αριθ. πρωτ. 154/10.01.2025 απαντητική επιστολή. […]

[520] Βλ. την υπ' αριθ. πρωτ. 8494/12.11.2024 απαντητική επιστολή της γνωστοποιούσας. […] Αντίστοιχο είναι το επιχείρημα της γνωστοποιούσας και για τα παραρτήματα της ΔΕΛΤΑ, αναφέροντας ενδεικτικά τα παραρτήματα της ΔΕΛΤΑ […].

[521] Καταφατικά στην σχετική ερώτηση απάντησαν 24 ΣΑΕΚ: […] (9194/05.12.2024), […] (7889/29.10.2024), […] (8688/18.11.2024), […] (7648/18.10.2024), […] (7936/30.10.2024), […] (7900/29.10.2024), […] (7931/30.10.2024), […] (7424/14.10.2024), […] (7689/21.10.2024), […] (8093/04.11.2024), […] (9147/04.12.2024), […] (9228/06.12.2024), […] (9482/13.12.2024), […] (9637/18.12.2024), […] (9376/11.12.2024), […] (9489/13.12.2024), […] (9668/18.12.2024) , […] (9527/16.12.2024), […] (9416/12.12.2024), […] (9479/13.12.2024)
[…] (9459/13.12.2024), […] (9801/23.12.2024), […] (234/14.1.2025) και […] (1353/13.02.2025)

[522] Κατά την έρευνά της, η Υπηρεσία συγκέντρωσε τόσο στοιχεία σχετικά με τον χρόνο που αναλώνουν οι σπουδαστές για να φτάσουν στην σχολή τους, όσο και την χιλιομετρική απόσταση που διανύουν. Από την συλλογή και επεξεργασία των στοιχείων η Υπηρεσία κατέληξε στο συμπέρασμα ότι ο βέλτιστος τρόπος προσδιορισμού της ακτίνας είναι σε όρους χρονικής απόστασης καθώς η χιλιομετρική απόσταση δεν μπορεί να αποτυπώσει την σχετική ευκολία ή δυσκολία προσέγγισης της σχολής, λόγω της διαφοράς στην ποιότητα του οδικού δικτύου και την μορφολογία της περιοχής.

[523] […] (7681/21.10.2024), […] (7889/29.10.2024), […] (7648/18.10.2024), […] (7900/29.10.2024), […] (7689/21.10.2024), […] (8093/04.11.2024), […] (9147/04.12.2024), […] (9228/06.12.2024), […]

οι 10 θεωρούν πως το εν λόγω διάστημα ανέρχεται στη μία ώρα ή λιγότερο. Οι λοιπές 5 ΣΑΕΚ προσδιορίζουν το μέγιστο χρονικό διάστημα, στη 1 – 1,5 ώρα ή στη 1,5 ώρα. Στον πίνακα που ακολουθεί συνοψίζονται οι σχετικές απαντήσεις των ΣΑΕΚ:

Χρόνος μετάβασης	ΣΑΕΚ
Μέχρι μισή ώρα	[…] (20 – 30 λεπτά), […] (30 λεπτά)
Μεταξύ μισής και μίας ώρας	[…] (45 λεπτά) , […] (40 λεπτά), […] (30 – 45 λεπτά), […] (1 ώρα), […] (1 ώρα), […] (1 ώρα), […] (30 με 60 λεπτά) , […] (1 ώρα)
Μεταξύ μίας και μιάμισης ώρας	[…] (1,5 ώρα), […] (1 – 1,5 ώρα), […] (1 – 1,5 ώρα), […] (1 – 1,5 ώρα), […] (1 – 1,5 ώρα)

256. Με βάση την πλειοψηφία των απόψεων των ΣΑΕΚ, προκύπτει ότι η ακτίνα γύρω από ένα παράρτημα, η οποία μπορεί να ληφθεί υπόψη για να οριοθετήσει την σχετική γεωγραφική αγορά, δεν μπορεί να είναι μεγαλύτερη της μίας ώρας.

V.1.2.2.3 Αποτελέσματα της Δημοσκόπησης Ε.Α.

Χρόνος μετάβασης στη σχολή[524]

257. Στο πλαίσιο της δημοσκόπησης ρωτήθηκαν απόφοιτοι, φοιτούντες και δυνητικοί σπουδαστές σε ΣΑΕΚ, πόση ώρα αντίστοιχα έκαναν, κάνουν, θα ήταν διατεθειμένοι να κάνουν προκειμένου να φτάσουν στην ΣΑΕΚ (μόνο ως προς τον χρόνο μετάβασης, χωρίς την επιστροφή).

258. Ο κάτωθι πίνακας δείχνει την ποσοστιαία κατανομή των αποφοίτων ΣΑΕΚ και φοιτούντων σε αυτές ανάλογα με την ώρα που έκαναν και κάνουν αντίστοιχα προκειμένου να φτάσουν στη σχολή. Έτσι προκύπτει ότι το 38% των ερωτηθέντων αποφοίτων έκανε περίπου μισή ώρα για να φτάσει στη ΣΑΕΚ που φοιτούσε ενώ το 25% των φοιτούντων κάνει περίπου μια ώρα.

Χρονική απόσταση	Απόφοιτοι ΣΑΕΚ[525]	Φοιτούντες σε ΣΑΕΚ
Λιγότερο από μισή ώρα	20%	36%
Περίπου μισή ώρα	38%	34%
Περίπου μία ώρα	30%	25%
Περίπου μιάμιση ώρα	8%	4%

(9489/13.12.2024), […] (9668/18.12.2024), […] (9663/18.12.2024), […] (9416/12.12.2024), […] (9479/13.12.2024), […] (9801/23.12.2024), […] (234/14.1.2025)

[524] Βλ. υπ' αριθ. πρωτ. 2329/19.03.2025 επιστολή προσκόμισης στοιχείων (excel) της Prorata.

[525] Τα ποσοστά έχουν υπολογιστεί στο σύνολο των ατόμων που απάντησαν και έχουν αφαιρεθεί από το σύνολο όσοι απάντησαν «δεν απαντώ».

Περίπου δύο ώρες	3%	1%
Περισσότερες από δύο ώρες	1%	

259. Από τα στοιχεία του πίνακα προκύπτει ότι το 80% της πελατειακής βάσης[526], τόσο στην περίπτωση των αποφοίτων όσο και στην περίπτωση των φοιτούντων, καλύπτεται εφόσον ληφθούν υπόψη και εκείνοι οι απόφοιτοι/ φοιτούντες οι οποίοι έκαναν/ κάνουν περίπου μια ώρα για να φτάσουν στη σχολή. Ειδικότερα, μέχρι περίπου μια ώρα έκανε το 88% των αποφοίτων ΣΑΕΚ και κάνει το 95% των φοιτούντων.

260. Αντίστοιχα, ο πίνακας που ακολουθεί παρουσιάζει την κατανομή των δυνητικών σπουδαστών με βάση τον μέγιστο χρόνο που θα ήταν διατεθειμένοι να αφιερώσουν καθημερινά, προκειμένου να φτάσουν στην ΣΑΕΚ.

Μέγιστη Χρονική απόσταση	**Δυνητικοί σπουδαστές σε ΣΑΕΚ**
Περίπου μισή ώρα	35%
Περίπου μία ώρα	40%
Περίπου μιάμιση ώρα	17%
Περίπου δύο ώρες	8%
Περισσότερες από δύο ώρες	1%

261. Από τον πίνακα προκύπτει ότι στην περίπτωση των δυνητικών σπουδαστών, έως και περίπου μία ώρα (μέγιστο χρόνο) θα ήταν διατεθειμένο να κάνει το 75% των δυνητικών σπουδαστών. Το 80% της πελατειακής βάσης καλύπτεται σε αυτή την περίπτωση λαμβάνοντας υπόψη και δυνητικούς σπουδαστές οι οποίοι είναι διατεθειμένοι να κάνουν έως και μιάμιση ώρα. Πρέπει να σημειωθεί ωστόσο ότι στην περίπτωση των δυνητικών σπουδαστών, η χρονική απόσταση είναι η θεωρητική μέγιστη και όχι πραγματική (καθώς οι σπουδαστές είναι μελλοντικοί).

262. Από τα ανωτέρω προκύπτει ότι η ακτίνα-χρονική απόσταση γύρω από την ΣΑΕΚ, στην οποία εκτείνεται η πελατειακή βάση των ΣΑΕΚ ως προς τους φοιτούντες/αποφοίτους ΣΑΕΚ (τουλάχιστον το 80% της πελατειακής βάσης), είναι η μία ώρα περίπου. Αναφορικά με τους δυνητικούς σπουδαστές, το ίδιο ισχύει για ποσοστό 75%. Τα αποτελέσματα της Δημοσκόπησης Ε.Α. συνάδουν με το συμπέρασμα που προέκυψε από τις απόψεις των ανταγωνιστών, η πλειοψηφία των οποίων προέκρινε ως μέγιστο χρόνο μετακίνησης προς τη σχολή την μια ώρα.

Μέσο μετακίνησης

263. Σύμφωνα με τα ευρήματα της Δημοσκόπησης Ε.Α., ως βασικό μέσο μετακίνησης τόσο για τους απόφοιτους όσο και τους φοιτούντες καταγράφεται το λεωφορείο [44% απόφοιτοι, 46% φοιτούντες], ενώ ακολουθούν το αυτοκίνητο [21% απόφοιτοι, 15% φοιτούντες], το μετρό και ο ηλεκτρικός σιδηρόδρομος [6% απόφοιτοι και 14% φοιτούντες], το τρένο [12% απόφοιτοι, 11% φοιτούντες], η μηχανή [7% απόφοιτοι, 10% φοιτούντες] και τέλος, το ΚΤΕΛ [7% απόφοιτοι, 4% φοιτούντες]. Όσον αφορά τους δυνητικούς σπουδαστές ως βασικό μέσο μετακίνησης προκρίνεται το λεωφορείο σε αυξημένο ποσοστό (52%), ακολουθεί το τρένο (16%) το αυτοκίνητο (14%) και η

[526] Βλ. παρ. 74 της Ανακοίνωση της Επιτροπής όσον αφορά τον ορισμό της σχετικής αγοράς για τους σκοπούς του δικαίου ανταγωνισμού της Ένωσης, (C/2024/1645, 22.02.2024)

μηχανή (8%). Λίγοι σπουδαστές ανέφεραν ως πιθανά μέσα μετακίνησης το ΚΤΕΛ (5%), το μετρό/ ηλεκτρικό (3%) και τα πόδια (1%).

V.1.2.2.4 Αποτελέσματα της ποσοτικής έρευνας

264. Η Υπηρεσία κατένειμε τους σπουδαστές των σχολών που βρίσκονται σε γεωγραφική εγγύτητα (μια σχολή της ΔΕΛΤΑ και μια της ΑΚΜΗ ανά περιοχή) με βάση τον χρόνο που κάνουν για να φτάσουν από την κατοικία τους στη σχολή. Σκοπός της ανάλυσης ήταν ο προσδιορισμός της ακτίνας γύρω από τα παραρτήματα των μερών της συγκέντρωσης, η οποία οριοθετεί την σχετική γεωγραφική αγορά. Ως ακτίνα ελήφθη το χρονικό διάστημα που κάνει το 80% των σπουδαστών για να φτάσει στη σχολή[527].

265. Στην ενότητα που ακολουθεί παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της έρευνας.

V.1.2.2.4.1 Παραρτήματα ΔΕΛΤΑ και ΑΚΜΗ στη Θεσσαλία

Ο πίνακας που ακολουθεί παρουσιάζει την κατανομή των σπουδαστών των δύο ΣΑΕΚ (της ΔΕΛΤΑ στον Βόλο και της ΑΚΜΗ στη Λάρισα) με βάση τη χρονική απόσταση της τρέχουσας κατοικίας τους από τη σχολή. Το μεγαλύτερο μέρος των σπουδαστών στο παράρτημα- στόχος της ΔΕΛΤΑ στο Βόλο ([…]%) κατοικεί σε απόσταση μέχρι μισή ώρα από τη σχολή. Για την κάλυψη του 80% των σπουδαστών του παραρτήματος, θα πρέπει να ληφθούν υπόψη και εκείνοι οι σπουδαστές οι οποίοι κατοικούν μεταξύ μισής και μίας ώρας από τη σχολή. Λαμβάνοντας αυτό υπόψη, σε απόσταση μέχρι μία ώρα από τη σχολή διαμένει συνολικά περίπου το […]% των σπουδαστών της. Η διασπορά των σπουδαστών γύρω από τη σχολή παρουσιάζει κάπως διαφορετική εικόνα στην περίπτωση του παραρτήματος της ΑΚΜΗ στην Λάρισα, όπου σε απόσταση μισής ώρας μένουν περίπου οι μισοί σπουδαστές ([…]%) ενώ το […]% των σπουδαστών μένει σε απόσταση μεταξύ μισής και μίας ώρας, ήτοι συνολικά το […]% των σπουδαστών και στην περίπτωση του παραρτήματος της ΑΚΜΗ στην Λάρισα κατοικεί σε απόσταση έως μίας ώρας από τη σχολή. Το 80% των σπουδαστών καλύπτεται και σε αυτή την περίπτωση, εφόσον ληφθούν υπόψη και οι σπουδαστές που κατοικούν μεταξύ μισής και μίας ώρας απόσταση από το παράρτημα. Εν προκειμένω, δέον όπως επισημανθεί ότι η […] η οποία δραστηριοποιείται […] στον Βόλο[528], ερωτηθείσα αν οι ΣΑΕΚ που λειτουργούν στη Λάρισα εντάσσονται στην ίδια σχετική γεωγραφική αγορά με αυτές που λειτουργούν στο Βόλο απάντησε ότι οι δύο πόλεις εντάσσονται στην ίδια γεωγραφική αγορά λόγω της μεταξύ τους χιλιομετρικής απόστασης.

Θεσσαλία		
Κατανομή σπουδαστών ΣΑΕΚ <u>ΔΕΛΤΑ - Βόλου</u> με βάση το χρόνο μετάβασης στη σχολή		
Χρόνος μετάβασης	**Πλήθος σπουδαστών**	**% συνόλου**
Μέχρι μισή ώρα	[…]	[…]%
Μεταξύ μισής και μίας ώρας	[…]	[…]%
Μεταξύ μίας και μιάμισης ώρας	[…]	[…]%

[527] Βλ. παρ. 74 της Ανακοίνωση της Επιτροπής όσον αφορά τον ορισμό της σχετικής αγοράς για τους σκοπούς του δικαίου ανταγωνισμού της Ένωσης, (C/2024/1645, 22.02.2024).
[528] Βλ. την υπ' αριθ. πρωτ. 9376/11.12.2024 επιστολή της εταιρείας.

Θεσσαλία		
Κατανομή σπουδαστών ΣΑΕΚ ΔΕΛΤΑ - Βόλου με βάση το χρόνο μετάβασης στη σχολή		
Μεταξύ μιάμισης και δύο ωρών	[…]	[…]%
Περισσότερες από 2 ώρες (έως 3)	[…]	[…]%
Σύνολο[529]	[…]	**100%**
Κατανομή σπουδαστών ΣΑΕΚ ΑΚΜΗ - Λάρισα με βάση το χρόνο μετάβασης στη σχολή		
Χρόνος μετάβασης	**Πλήθος σπουδαστών**	**% συνόλου**
Μέχρι μισή ώρα	[…]	[…]%
Μεταξύ μισής και μίας ώρας	[…]	[…]%
Μεταξύ μίας και μιάμισης ώρας	[…]	[…]%
Μεταξύ μιάμισης και δύο ωρών	[…]	[…]%
Περισσότερο από 2 ώρες (έως 3)	[…]	[…]%
Σύνολο[530]	[…]	**100%**

266. Αναφορικά με τις ανταγωνιστικές πιέσεις[531] που παρατηρούνται στις δύο πόλεις επισημαίνεται ότι, όπως αναλύεται και κατωτέρω υπό ενότητα V.1.3, το έτος που εισήλθε στην αγορά η ΔΕΛΤΑ στο Βόλο (Οκτώβριος 2021) το μερίδιο αγοράς βάσει εγγεγραμμένων σπουδαστών της ΑΚΜΗ στη Λάρισα μειώθηκε κατά […] ποσοστιαίες μονάδες. Ευρύτερα, η είσοδος της ΔΕΛΤΑ στο Βόλο είχε αρνητικό αντίκτυπο στη λειτουργία των ΣΑΕΚ στην Λάρισα. Αν και το πλήθος των σπουδαστών στις ΣΑΕΚ της Λάρισας παρέμεινε ουσιαστικά σταθερό ([…] το 2020 και […] το 2021), τα μέσα δίδακτρα των ΣΑΕΚ στη Λάρισα το 2021 μειώθηκαν κατά περίπου […]% σε σχέση με το 2020 (από […€] το 2020 σε […€] το 2021), καταδεικνύοντας την άμεση και αποτελεσματική ανταγωνιστική πίεση που άσκησε η είσοδος της ΔΕΛΤΑ στο Βόλο στις ΣΑΕΚ της Λάρισας. Σημειώνεται επίσης ότι, ειδικά για την περίπτωση της ΑΚΜΗ, το 2021 οι εγγεγραμμένοι σπουδαστές, σημείωσαν πτώση ύψους […]%, ενώ τα μέσα δίδακτρα μειώθηκαν κατά […]% (από […]€ το 2020 σε […]€ το 2021). Την επόμενη χρονιά, δε (2022), η ΑΚΜΗ φαίνεται να ανέκτησε το πλήθος σπουδαστών που είχε το 2020, μειώνοντας παράλληλα περαιτέρω τα μέσα δίδακτρα κατά […]%. Φαίνεται, ως εκ τούτου, ότι η είσοδος της ΔΕΛΤΑ στο Βόλο άσκησε ανταγωνιστικές πιέσεις στη λειτουργία της ΑΚΜΗ στη Λάρισα. Τα ανωτέρω στοιχεία ενισχύουν περαιτέρω την θεώρηση της Ε.Α. για την ένταξη των ΣΑΕΚ της Λάρισας στην ίδια σχετική γεωγραφική αγορά με τον Βόλο στην οποία εμπίπτει το παράρτημα της ΔΕΛΤΑ.

267. Με βάση την ανωτέρω ανάλυση, ως γεωγραφική αγορά δέον όπως οριστεί η χρονική απόσταση έως μία ώρα γύρω από το κάθε παράρτημα ΣΑΕΚ, καθώς σε αυτή την απόσταση από το παράρτημα κατοικεί τουλάχιστον το 80% των σπουδαστών αμφότερων των παραρτημάτων. Το αποτέλεσμα

[529] Το σύνολο αφορά σπουδαστές για τους οποίους υπήρχε έγκυρος ταχυδρομικός κωδικός, οι οποίοι κατοικούν έως 3 ώρες από το παράρτημα. Για μεγαλύτερες αποστάσεις θεωρήθηκε ότι ο ταχυδρομικός κωδικός αφορούσε τη διεύθυνση προέλευσης. Από το σύνολο έχουν αφαιρεθεί οι σπουδαστές από μη όμορους νομούς, οι οποίοι με βάση την παραδοχή της Υπηρεσίας, αφορούν σε σπουδαστές που μετακόμισαν και δεν θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη κατά τον προσδιορισμό της χρονικής απόστασης που είναι διατεθειμένοι να διανύσουν προκειμένου να φτάσουν στην σχολή τους.

[530] Βλ. υποσημείωση ανωτέρω.

[531] Βλ. παρ. 17 της Ανακοίνωσης της Επιτροπής όσον αφορά τον ορισμό της σχετικής αγοράς για τους σκοπούς του δικαίου ανταγωνισμού της Ένωσης (C/2024/1645, 22.02.2024).

της ανάλυσης είναι σύμφωνο και με το συμπέρασμα που προέκυψε τόσο από τις απόψεις των ανταγωνιστών όσο και από τα αποτελέσματα της Δημοσκόπησης Ε.Α. Ως εκ τούτου το παράρτημα της ΑΚΜΗ στη Λάρισα εντάσσεται στην ίδια σχετική γεωγραφική αγορά με το παράρτημα – στόχο της ΔΕΛΤΑ στο Βόλο λόγω επικάλυψης με αυτό, καθώς ο χρόνος μετάβασης από τη μια πόλη στην άλλη (κατά τι λιγότερο από μία ώρα[532]) εμπίπτει στην ακτίνα μέχρι μία ώρα γύρω από το παράρτημα – στόχο της ΔΕΛΤΑ στον Βόλο.

V.1.2.2.4.2 Παραρτήματα ΔΕΛΤΑ και ΑΚΜΗ στην Ανατολική Μακεδονία και Θράκη

268. Ο πίνακας που ακολουθεί παρουσιάζει την κατανομή των σπουδαστών των δύο ΣΑΕΚ (ΔΕΛΤΑ στην Ξάνθη και ΑΚΜΗ στην Αλεξανδρούπολη) με βάση την χρονική απόσταση της τρέχουσας κατοικίας τους από τη σχολή. Και στις δύο περιπτώσεις το μεγαλύτερο μέρος των σπουδαστών διαμένει σε απόσταση έως μισή ώρα από την σχολή στην οποία φοιτά. Συγκεκριμένα στο παράρτημα – στόχος της ΔΕΛΤΑ στην Ξάνθη το […]% των σπουδαστών μένει σε απόσταση μισής ώρας ή μικρότερης από τη σχολή, ενώ το αντίστοιχο ποσοστό για το παράρτημα της ΑΚΜΗ στην Αλεξανδρούπολη ανέρχεται σε […]%. Σημειώνεται ωστόσο ότι, στην περίπτωση του παραρτήματος – στόχου της ΔΕΛΤΑ στην Ξάνθη, σημαντικό είναι το ποσοστό των σπουδαστών που μένει σε απόσταση μεταξύ μισής και μίας ώρας ([…]%). Το αντίστοιχο ποσοστό είναι μικρότερο στην περίπτωση του παραρτήματος της ΑΚΜΗ στην Αλεξανδρούπολη και ανέρχεται σε […]%. Για την κάλυψη του 80% των σπουδαστών, στην περίπτωση του παραρτήματος της ΑΚΜΗ στην Αλεξανδρούπολη, θα πρέπει να ληφθούν υπόψη εκείνοι οι σπουδαστές οι οποίοι κατοικούν μέχρι μισή ώρα απόσταση από τη σχολή. Ωστόσο, για να καλυφθεί το ίδιο ποσοστό στην περίπτωση του παραρτήματος του Στόχου στην Ξάνθη, θα πρέπει να ληφθούν υπόψη και οι σπουδαστές που μένουν μεταξύ μισής και μίας ώρας απόσταση από την σχολή, των οποίων το ποσοστό ανέρχεται σε […]%. Λαμβάνοντας τα ανωτέρω υπόψη, συνολικά το ποσοστό των σπουδαστών του παραρτήματος της ΔΕΛΤΑ στην Ξάνθη που μένει σε απόσταση έως μία ώρα από αυτό ανέρχεται σχεδόν στο 100% ([…]).

Ανατολική Μακεδονία & Θράκη		
Κατανομή σπουδαστών ΣΑΕΚ <u>ΔΕΛΤΑ - Ξάνθη</u> με βάση το χρόνο μετάβασης στη σχολή		
Χρόνος μετάβασης	**Πλήθος σπουδαστών**	**% συνόλου**
Μέχρι μισή ώρα	[…]	[…]%
Μεταξύ μισής και μίας ώρας	[…]	[…]%
Μεταξύ μίας και μιάμισης ώρας	[…]	[…]%
Μεταξύ μιάμισης και δύο ωρών	[…]	[…]%
Περισσότερες από 2 ώρες (έως 3)	[…]	[…]%
Σύνολο[533]	[…]	**100%**
Κατανομή σπουδαστών ΣΑΕΚ <u>ΑΚΜΗ - Αλεξανδρούπολη</u> με βάση το χρόνο μετάβασης στη σχολή		
Χρόνος μετάβασης	**Πλήθος σπουδαστών**	**% συνόλου**
Μέχρι μισή ώρα	[…]	[…]%

[532] Με βάση το google maps, ο χρόνος μετάβασης από την μια πόλη στην άλλη υπολογίζεται σε 0:53 λεπτά περίπου.
[533] Βλ. υποσημείωση 529.

Μεταξύ μισής και μίας ώρας	[…]	[…]%
Μεταξύ μίας και μιάμισης ώρας	[…]	[…]%
Μεταξύ μιάμισης και δύο ωρών	[…]	[…]%
Περισσότερο από 2 ώρες (έως 3)	[…]	[…]%
Σύνολο[534]	[…]	**100%**

269. Με βάση την ανωτέρω ανάλυση, ως γεωγραφική αγορά δέον όπως θεωρηθεί η χρονική απόσταση έως μία ώρα γύρω από το κάθε παράρτημα ΣΑΕΚ καθώς σε αυτή την χρονική απόσταση καλύπτεται (τουλάχιστον) το 80% της πελατειακής βάσης και των δύο παραρτημάτων. Το αποτέλεσμα της ανάλυσης είναι σύμφωνο και με το συμπέρασμα που προέκυψε τόσο από τις απόψεις των ανταγωνιστών όσο και από τα αποτελέσματα της Δημοσκόπησης Ε.Α. Ως εκ τούτου προκύπτει ότι το παράρτημα της ΑΚΜΗ στην Αλεξανδρούπολη δεν εμπίπτει στην ίδια σχετική γεωγραφική αγορά με το παράρτημα – στόχος της ΔΕΛΤΑ στην Ξάνθη καθώς ο χρόνος μετάβασης μεταξύ των δύο πόλεων (1:15 με 1:30 ώρες) υπερβαίνει την μέγιστη χρονική ακτίνα της μίας ώρας γύρω από το παράρτημα – στόχος της ΔΕΛΤΑ στην Ξάνθη και δεν υπάρχει επικάλυψη μεταξύ τους.

V.1.2.2.4.3 Παραρτήματα ΔΕΛΤΑ και ΑΚΜΗ στην Κρήτη

270. Την άποψη ότι οι ΣΑΕΚ που λειτουργούν στα Χανιά δεν εντάσσονται στην ίδια γεωγραφική αγορά με αυτές που βρίσκονται στο Ηράκλειο έχουν οι ΣΑΕΚ […][535], […][536] και η […][537]. Συγκεκριμένα η […] αναφέρει ότι οι «*ΣΑΕΚ που* λειτουργούν *στο Ηράκλειο διαφοροποιούνται από αυτές των Χανίων και του Ρεθύμνου λόγω της μεγαλύτερης γεωγραφικής απόστασης και της αυξημένης ζήτησης στον νομό Ηρακλείου*.»

271. Ωστόσο αντίθετη άποψη έχουν οι ΣΑΕΚ […][538] και […][539]οι οποίες θεωρούν ότι εντάσσονται στην ίδια σχετική γεωγραφική αγορά. Η πρώτη αναφέρει ότι «*εντάσσονται στην ίδια σχετική γεωγραφική αγορά καθώς για την Κρήτη οι ενδιαφερόμενοι και οι οικογένειες αυτών είναι ανοιχτοί στο ενδεχόμενο μετακόμισης για λόγους σπουδών εντός της Κρήτης παρά εκτός. Καθώς οι Κρητικοί στηρίζουν την Κρητική αγορά θα προτιμούσαν να μετακομίσουν από το Ρέθυμνο ή τα Χανιά στο Ηράκλειο ώστε να σπουδάσουν σε μια ιδιωτική ΣΑΕΚ παρά να μετακομίσουν στην Αθήνα. ... Καθώς η σχολή […] υπάρχει στον τομέα του τουρισμού από το 2000…, μπορέσαμε να αντιληφθούμε αισθητά την αριθμητική διαφορά των σπουδαστών που είχαμε από Ρέθυμνο και Χανιά στο πέρασμα των χρόνων καθώς άνοιγαν αντίστοιχες σχολές στο Ρέθυμνο ή τα Χανιά. Παρόλα αυτά δεν μας επηρέασαν ποτέ παραρτήματα εκτός Κρήτης*». Παρόλα αυτά η ίδια εταιρεία προσδιορίζει τον μέγιστο χρόνο μετάβασης που είναι διατεθειμένος, κατά την εμπειρία της, να αφιερώσει ο σπουδαστής για την συστηματική μετακίνησή του από τον τόπο κατοικίας του στον τόπο φοίτησής του, στη μία ώρα

[534] Βλ. υποσημείωση 529.
[535] Υπ' αριθ. πρωτ. 9228/06.12.2024 απαντητική επιστολή της εταιρείας.
[536] Υπ' αριθ. πρωτ. 9527/16.12.2024 απαντητική επιστολή της εταιρείας.
[537] Υπ' αριθ. πρωτ. 234/14.1.2025 απαντητική επιστολή της εταιρείας.
[538] Υπ' αριθ. πρωτ. 9801/23.12.2024 απαντητική επιστολή της εταιρείας.
[539] Υπ' αριθ. πρωτ. (9637/18.12.2024) της εταιρείας. Η ΣΑΕΚ […] (9147/04.12.2024) ομοίως θεωρεί ότι οι ΣΑΕΚ που λειτουργούν στα Χανιά εντάσσονται στην ίδια αγορά με αυτές που λειτουργούν στο Ηράκλειο, ωστόσο σε ερώτημα σχετικά με την ευρύτερη γεωγραφική περιοχή στην οποία μένουν οι σπουδαστές της σχολής αναφέρεται στον νομό Ηρακλείου και μόνο.

(απόσταση που αποκλείει καθημερινή μετακίνηση σπουδαστών τόσο από το Ηράκλειο όσο και από τα Χανιά). Επίσης το ποσοστό των σπουδαστών της σχολής που προέρχεται από τον νομό Ηρακλείου ανέρχεται σε […]%.

272. Ο πίνακας που ακολουθεί παρουσιάζει την κατανομή των σπουδαστών των δύο ΣΑΕΚ (ΔΕΛΤΑ στα Χανιά και ΑΚΜΗ στο Ηράκλειο) με βάση τη χρονική απόσταση της τρέχουσας κατοικίας τους από τη σχολή. Το μεγαλύτερο μέρος των σπουδαστών στο παράρτημα- στόχος της ΔΕΛΤΑ στα Χανιά ([…]%) κατοικεί σε απόσταση μέχρι μισή ώρα από τη σχολή ενώ σε απόσταση μέχρι μία ώρα από τη σχολή μένει το […]% των σπουδαστών της. Η διασπορά των σπουδαστών γύρω από τη σχολή παρουσιάζει κάπως διαφορετική εικόνα στην περίπτωση του παραρτήματος της ΑΚΜΗ στο Ηράκλειο, όπου σε απόσταση μισής ώρας μένει το […]% των σπουδαστών. Σε απόσταση μεταξύ μισής και μίας ώρας κατοικεί το […]% των σπουδαστών της σχολής, συνολικά, δε, ποσοστό περίπου […]% διαμένει έως και μία ώρα από τη σχολή. Για την κάλυψη του 80% των σπουδαστών, στην περίπτωση του παραρτήματος της ΔΕΛΤΑ στα Χανιά, θα πρέπει να ληφθούν υπόψη εκείνοι οι σπουδαστές οι οποίοι κατοικούν μέχρι μισή ώρα απόσταση από τη σχολή. Για να καλυφθεί το ίδιο ποσοστό στην περίπτωση του παραρτήματος της ΑΚΜΗ στο Ηράκλειο, θα πρέπει να ληφθούν υπόψη και οι σπουδαστές που μένουν μεταξύ μισής και μίας ώρας απόστασης από την σχολή.

Κρήτη		
Κατανομή σπουδαστών ΣΑΕΚ <u>ΔΕΛΤΑ - Χανιά</u> με βάση το χρόνο μετάβασης στη σχολή		
Χρόνος μετάβασης	**Πλήθος σπουδαστών**	**% συνόλου**
Μέχρι μισή ώρα	[…]	[…]%
Μεταξύ μισής και μίας ώρας	[…]	[…]%
Μεταξύ μίας και μιάμισης ώρας	[…]	[…]%
Μεταξύ μιάμισης και δύο ωρών	[…]	[…]%
Περισσότερες από 2 ώρες (έως 3)	[…]	[…]%
Σύνολο[540]	[…]	**100%**
Κατανομή σπουδαστών ΣΑΕΚ <u>ΑΚΜΗ - Ηράκλειο</u> με βάση το χρόνο μετάβασης στη σχολή		
Χρόνος μετάβασης	**Πλήθος σπουδαστών**	**% συνόλου**
Μέχρι μισή ώρα	[…]	[…]%
Μεταξύ μισής και μίας ώρας	[…]	[…]%
Μεταξύ μίας και μιάμισης ώρας	[…]	[…]%
Μεταξύ μιάμισης και δύο ωρών	[…]	[…]%
Περισσότερο από 2 ώρες (έως 3)	[…]	[…]%
Σύνολο[541]	[…]	**100%**

273. Με βάση την ανωτέρω ανάλυση ως γεωγραφική αγορά ορίζεται η χρονική απόσταση έως μία ώρα από το κάθε παράρτημα ΣΑΕΚ, καθώς σε αυτή την χρονική απόσταση καλύπτεται το 80% της πελατειακής βάσης και των δύο παραρτημάτων. Το αποτέλεσμα της ανάλυσης είναι σύμφωνο και με το συμπέρασμα που προέκυψε τόσο από τις απόψεις των ανταγωνιστών όσο και από τα αποτελέσματα της Δημοσκόπησης Ε.Α. Ως εκ τούτου προκύπτει ότι το παράρτημα της ΑΚΜΗ στο

[540] Βλ. υποσημείωση 529.
[541] Ο.π.

Ηράκλειο δεν εμπίπτει στην ίδια σχετική γεωγραφική αγορά με το παράρτημα – στόχος της ΔΕΛΤΑ στα Χανιά, καθώς ο χρόνος μετάβασης μεταξύ των δύο πόλεων (περίπου 2 ώρες) υπερβαίνει την μέγιστη χρονική ακτίνα της μίας ώρας απόσταση γύρω από το παράρτημα – στόχος της ΔΕΛΤΑ στα Χανιά και δεν υπάρχει επικάλυψη μεταξύ τους.

V.1.3 Εκτιμώμενα μερίδια αγοράς

V.1.3.1 Η άποψη της γνωστοποιούσας

274. Η γνωστοποιούσα υποστηρίζει ότι η υπό κρίση πράξη δεν οδηγεί στη δημιουργία οριζόντιας επηρεαζόμενης αγοράς στην Ελλάδα, λαμβανομένης υπόψη της σχετικής αγοράς της επαγγελματικής κατάρτισης ενηλίκων, στην οποία περιλαμβάνονται, εκτός από τις δημόσιες και ιδιωτικές ΣΑΕΚ, τα δημόσια και ιδιωτικά ΚΔΒΜ και οι Τάξεις Μαθητείας, με αποτέλεσμα το συνδυασμένο μερίδιο αγοράς τους, σύμφωνα με τις εκτιμήσεις της, να μην υπερβαίνει το 15%.

275. Ειδικότερα, σύμφωνα με τις εκτιμήσεις της γνωστοποιούσας για τα μερίδια αγοράς της ΑΚΜΗ και ΔΕΛΤΑ με βάση τους εγγεγραμμένους σπουδαστές στο τμήμα εκείνο[542] της σχετικής αγοράς της επαγγελματικής κατάρτισης ενηλίκων που αφορά μαζί στις δημόσιες και ιδιωτικές ΣΑΕΚ, (χωρίς τις Τάξεις Μαθητείας και τα ΚΔΒΜ, τα οποία θεωρεί ότι αποτελούν ενιαία αγορά με τις ΣΑΕΚ) έχουν ως ακολούθως[543].

Μερίδιο αγοράς	Οκτώβριος 2019	Οκτώβριος 2020	Οκτώβριος 2021	Οκτώβριος 2022	Οκτώβριος 2023
ΑΚΜΗ	≈[15-25]%	≈[15-25]%	≈[15-25]%	≈[15-25]%	≈[15-25]%
ΔΕΛΤΑ	≈[10-15]%	≈[10-15]%	≈[10-15]%	≈[10-15]%	≈[10-15]%
Νέα οντότητα	≈[25-35]%	≈[25-35]%	≈[25-35]%	≈[25-35]%	≈[25-35]%

276. Σύμφωνα, δε, με την γνωστοποιούσα, τα μερίδια αγοράς των μερών που αφορούν στο σύνολο της σχετικής αγοράς, συμπεριλαμβανομένων των ΣΑΕΚ, ΚΔΒΜ, και των τάξεων μαθητείας εκτιμώνται κατά πολύ μικρότερα των ανωτέρω. Η γνωστοποιούσα δεν ήταν σε θέση να υπολογίσει

[542] Η γνωστοποιούσα κρίνει ότι ο υπολογισμός του μεγέθους του τμήματος εκείνου της αγοράς που αφορά στις ΣΑΕΚ, και των αντίστοιχων μεριδίων των μερών με βάση τον αριθμό των εγγεγραμμένων σπουδαστών είναι ασφαλέστερος, απ' ότι αν αυτά υπολογίζονταν με βάση τον τζίρο των δραστηριοποιούμενων παρόχων, διότι: (α) το κόστος σπουδών/δίδακτρα για την κάθε ΣΑΕΚ είναι διαφορετικό, έτσι ώστε ο συνολικός τζίρος της ΣΑΕΚ δεν αντιστοιχεί απαραίτητα με την παρουσία της στην αγορά, ενώ μάλιστα οι δημόσιες ΣΑΕΚ δεν έχουν δίδακτρα, (β) ο τζίρος της κάθε ΣΑΕΚ ενδέχεται να περιλαμβάνει κέρδη και από λοιπές δραστηριότητες που παρέχει η ΣΑΕΚ (όπως π.χ. δίδακτρα τόσο για σπουδές ΣΑΕΚ, όσο και για ΚΔΒΜ), και (γ) το ίδιο το Υπουργείο έχει επιλέξει ως ασφαλέστερο τρόπο απεικόνισης των στοιχείων που αφορούν στις ΣΑΕΚ τον αριθμό των σπουδαστών, και όχι τον τζίρο.

[543] Η γνωστοποιούσα σημειώνει ότι δεν υπάρχουν επίσημα στοιχεία για το συνολικό μέγεθος της αγοράς της επαγγελματικής κατάρτισης ενηλίκων στην Ελλάδα, ή για τα μερίδια των παρόχων που δραστηριοποιούνται σε αυτή. Παράλληλα, επίσημα στοιχεία από το πληροφοριακό σύστημα του Υπουργείου Παιδείας «ΠΗΓΑΣΟΣ» διατίθενται μόνο για τις ΣΑΕΚ. Αναφορικά με τα ΚΔΒΜ και τις Τάξεις Μαθητείας δεν υπάρχουν αντίστοιχα επίσημα συγκεντρωτικά στοιχεία στα οποία να έχει πρόσβαση. Παρόλα αυτά, για λόγους πληρότητας προχωρά σε εκτίμηση του μεριδίου αγοράς της ΑΚΜΗ και ΔΕΛΤΑ στο τμήμα της αγοράς που αφορά τις ΣΑΕΚ, σύμφωνα με τα στοιχεία του «ΠΗΓΑΣΟΣ». Η γνωστοποιούσα αναφέρει ότι σε κάθε περίπτωση τα παρακάτω στοιχεία αντικατοπτρίζουν μόνο ένα τμήμα της σχετικής αγοράς της επαγγελματικής κατάρτισης ενηλίκων, καθώς αφορούν μόνο τις ΣΑΕΚ (δημόσιες και ιδιωτικές), λόγω του ότι δεν υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία για τα ΚΔΒΜ και τις Τάξεις Μαθητείας ΕΠΑΛ.

τα συνολικά μερίδια αγοράς για την αγορά της επαγγελματικής κατάρτισης ενηλίκων καθώς δεν διαθέτει καθόλου στοιχεία ούτε για τον αριθμό των σπουδαστών στα ΚΔΒΜ ούτε για τον αριθμό σπουδαστών στις τάξεις μαθητείας και ως εκ τούτου οποιαδήποτε εκτίμηση θα ήταν επισφαλής και άνευ ερείσματος. Όμως, τουλάχιστον βάσει του αριθμού των γνωστών εν λειτουργία ΚΔΒΜ (303), που υπολείπεται του πραγματικού αριθμού αυτών, καθώς και του αριθμού των Τάξεων Μαθητείας των ΕΠΑΛ (223), η γνωστοποιούσα εκτιμά ότι ο συνολικός αριθμός σπουδαστών στους φορείς που παρέχουν επαγγελματική κατάρτιση (ΣΑΕΚ, σχολές μαθητείας, ΚΔΒΜ) υπερβαίνει το τριπλάσιο του γνωστού αριθμού φοιτούντων στις ΣΑΕΚ. Με βάση τα παραπάνω, συνάγει ότι το εκτιμώμενο μερίδιο αγοράς της νέας οντότητας που θα προκύψει από την υπό κρίση πράξη στην αγορά της επαγγελματικής κατάρτισης ενηλίκων θα είναι πολύ μικρότερο από αυτό που αποτυπώνεται στον πίνακα ανωτέρω και το οποίο αφορά σε ένα τμήμα μόνο της σχετικής αγοράς (ΣΑΕΚ). Ως εκ τούτου, καταλήγει ότι η παρούσα συγκέντρωση δεν δημιουργεί καμία επηρεαζόμενη αγορά και δεν είναι πιθανό να εμποδίσει τον αποτελεσματικό ανταγωνισμό. Σε κάθε περίπτωση, ακόμη κι αν υπήρχε επηρεαζόμενη αγορά, η συγκέντρωση δεν θα περιόριζε τον ανταγωνισμό στην αγορά της επαγγελματικής κατάρτισης ενηλίκων στην Ελλάδα.

V.1.3.2 Οι εκτιμήσεις της Υπηρεσίας

277. Ακολούθως, παρουσιάζονται οι εκτιμήσεις της Ε.Α. ως προς τα μερίδια αγοράς στην σχετική αγορά παροχής υπηρεσιών επαγγελματικής κατάρτισης μέσω ιδιωτικών ΣΑΕΚ ανά σχετική γεωγραφική αγορά στην οποία αφορά η υπό κρίση πράξη, όπως αυτή ορίστηκε και για τους λόγους που αναλύονται ανωτέρω υπό ενότητες V.1.1 και V.1.2[544]. Για λόγους πληρότητας υπολογίζονται τα μερίδια αγοράς και σε επίπεδο επικράτειας. Η Ε.Α. προχώρησε στον υπολογισμό των μεριδίων αγοράς τόσο βάσει του κύκλου εργασιών των επιχειρήσεων αποκλειστικά από την παροχή υπηρεσιών επαγγελματικής κατάρτισης μέσω ιδιωτικών ΣΑΕΚ, όσο και βάσει των εγγεγραμμένων σπουδαστών στις ιδιωτικές ΣΑΕΚ[545], καθώς τόσο ο κύκλος εργασιών όσο και ο αριθμός των εγγεγραμμένων σπουδαστών παρέχουν χρήσιμες πληροφορίες για την αξιολόγηση της θέσης μιας εταιρείας στην αγορά[546]. Σημειώνεται ότι ενόψει του ορισμού της σχετικής αγοράς ως της αγοράς παροχής υπηρεσιών επαγγελματικής κατάρτισης μέσω ιδιωτικών ΣΑΕΚ ανά σχετική γεωγραφική αγορά στην οποία αφορά η υπό κρίση πράξη, οι εκτιμήσεις των μεριδίων αγοράς της γνωστοποιούσας στο σύνολο των ΣΑΕΚ (ιδιωτικών και δημοσίων) και στην επικράτεια δεν μπορούν να γίνουν δεκτές.

[544] Τα οποία αναλύονται στην Έκθεση (παρ. 198 επ.).
[545] Για τον υπολογισμό των μεριδίων αγοράς βάσει εγγεγραμμένων σπουδαστών έχουν ληφθεί υπόψη τα στοιχεία που προσκομίστηκαν από το Υπουργείο Παιδείας και όχι τα στοιχεία που προσκόμισε η κάθε ΣΑΕΚ για λόγους ομοιογένειας και συστηματικότητας.
[546] Βλ. παρ. 107 της Ανακοίνωσης της Επιτροπής όσον αφορά τον ορισμό της σχετικής αγοράς για τους σκοπούς του δικαίου ανταγωνισμού της Ένωσης («*καθώς τόσο η αξία των πωλήσεων όσο και ο όγκος των πωλήσεων παρέχουν χρήσιμες πληροφορίες για την αξιολόγηση της θέσης μιας εταιρείας στην αγορά*»).

V.1.3.2.1 Εθνική αγορά

278. Όπως αναφέρθηκε και στην ενότητα IV.2.1, ο αριθμός των αδειοδοτημένων ιδιωτικών ΣΑΕΚ το 2023[547] ανερχόταν συνολικά σε 78, εκ των οποίων, το ακαδημαϊκό έτος 2023 – 2024, μόλις οι 56 εξ αυτών (δηλαδή το 72% των αδειοδοτημένων) είχαν εγγεγραμμένους σπουδαστές.

Βάσει κύκλου εργασιών

279. Ο πίνακας που ακολουθεί, παρουσιάζει τον κύκλο εργασιών των μερών από την λειτουργία ΣΑΕΚ πανελλαδικά, για τα έτη 2019 - 2023.

Επωνυμία ΣΑΕΚ	2019	2020	2021	2022	2023
ΑΚΜΗ	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
ΔΕΛΤΑ[548]	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]

280. Προκειμένου να εκτιμηθεί το μερίδιο αγοράς βάσει κύκλου εργασιών, η Ε.Α. έλαβε υπόψη τον κύκλο εργασιών από τη λειτουργία ΣΑΕΚ, εκείνων των σχολών οι οποίες τον Οκτώβριο του 2023 είχαν από 100 εγγεγραμμένους σπουδαστές και πάνω[549]. Στον πίνακα που ακολουθεί παρουσιάζονται εκείνες οι ΣΑΕΚ οι οποίες το 2023 συγκέντρωναν ποσοστό από 1% της αγοράς και πάνω.

Επωνυμία ΣΑΕΚ	2019	2020	2021	2022	2023
ΑΚΜΗ	[35-45]%	[35-45]%	[35-45]%	[35-45]%	[25-35] %
ΔΕΛΤΑ[550]	[15-25]%	[25-35]%	[15-25]%	25,08%	[25-35]%
Νέα οντότητα	**[55-65]%**	**[55-65]%**	**[55-65]%**	**[55-65]%**	**[55-65]%**
ΑΛΦΑ	[10-15]%	[10-15]%	[10-15]%	[10-15]%	[10-15]%
ΟΜΗΡΟΣ	[5-10]%	[5-10]%	[0-5]%	[5-10]%	[5-10]%
LE MONDE	[5-10]%	[5-10]%	[5-10]%	[5-10]%	[0-5]%
ΣΒΙΕ	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%
PRAXIS	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%

[547] Η ΓΔΑ έθεσε ως σημείο αναφοράς για την έρευνα που διεξήγαγε τον Οκτώβριο του 2023.
[548] Έως το 2023 που απορροφήθηκε η εταιρεία «ΣΧΟΛΕΣ ΔΕΛΤΑ ΑΘΗΝΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ» από τη ΔΕΛΤΑ, η ΔΕΛΤΑ λειτουργούσε στην Αττική μόνο το παράρτημα επί της οδού Σταδίου 26 (Αθήνα). Στη συνέχεια, η ΔΕΛΤΑ λειτουργούσε στην Αττική και τα παραρτήματα επί της οδού Ιπποκράτους 22 (Αθήνα), Λεωφ. Μεσογείων 465 (Αγία Παρασκευή) και Θηβών 197 (Περιστέρι). Στον πίνακα έχουν συμπεριληφθεί οι κύκλοι εργασιών του συνόλου των παραρτημάτων που διαθέτει πλέον η ΔΕΛΤΑ.
[549] Συνολικά 26 ΣΑΕΚ, συμπεριλαμβανομένων των ΑΚΜΗ και ΔΕΛΤΑ. Σημειώνεται ότι οι ΣΑΕΚ που δεν λήφθηκαν υπόψη κατά την εκτίμηση του μεριδίου αγοράς βάσει κύκλου εργασιών, συγκεντρώνουν μόλις το [0-5]% της αγοράς με βάση τους εγγεγραμμένους σπουδαστές. Ο αθροιστικός κύκλος εργασιών των εν λόγω ΣΑΕΚ είναι αμελητέος σε σχέση με αυτούς των μεγάλων ανταγωνιστριών του κλάδου και η συμπερίληψή τους δεν θα άλλαζε ουσιωδώς τις εκτιμήσεις των μεριδίων.
[550] Βλ. υποσημείωση 548 ανωτέρω. Στους σχετικούς υπολογισμούς των μεριδίων αγοράς έχουν συμπεριληφθεί οι κύκλοι εργασιών του συνόλου των παραρτημάτων που διαθέτει πλέον η ΔΕΛΤΑ. Σκοπός της έρευνας είναι να διαπιστωθεί το μερίδιο αγοράς που κατείχαν τα παραρτήματα Στόχος της ΔΕΛΤΑ (με το σήμα ΔΕΛΤΑ) ανεξαρτήτως ιδιοκτησιακού καθεστώτος. Έτσι αποτυπώνεται η διαχρονική ανταγωνιστική θέση και σημασία των παραρτημάτων στην αγορά.

Επωνυμία ΣΑΕΚ	2019	2020	2021	2022	2023
ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ [551]	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%
ΓΙΑΤΣΟΣ	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%
ΛΟΙΠΕΣ < 1% εκάστη το 2023	[5-10]%	[5-10]%	[5-10]%	[5-10]%	[5-10]%
Σύνολο	**100%**	**100%**	**100%**	**100%**	**100%**

281. Όπως προκύπτει από τα στοιχεία του πίνακα, στη διάρκεια της πενταετίας την πρώτη θέση στην αγορά κατέχει διαχρονικά η ΑΚΜΗ, παρά τη σταθερά μικρή πτωτική τάση του μεριδίου της, με μερίδιο το 2023 ύψους [25-35]% έναντι [35-45]% το 2019. Τη δεύτερη θέση διαχρονικά κατέχει η ΔΕΛΤΑ, η οποία συγκεντρώνει το 2023 το [25-35]% της αγοράς, καταγράφοντας σταθερά ανοδική πορεία. Το αθροιστικό μερίδιο αγοράς των μερών, κατά την εξεταζόμενη πενταετία κυμαίνεται περίπου στο [55-65]% της αγοράς (2023: [55-65]%).

282. Πάνω από 1% της αγοράς πανελληνίως συγκεντρώνουν άλλες επτά ΣΑΕΚ, εκ των οποίων αισθητή παρουσία έχουν μόνο δύο, η ΑΛΦΑ, η οποία συγκεντρώνει το [10-15]% της αγοράς το 2023 και η ΟΜΗΡΟΣ, το μερίδιο της οποίας το 2023 ανήλθε σε [5-10]% της αγοράς. Σημειώνεται ότι οι λοιπές 17 ΣΑΕΚ, με μερίδιο μικρότερο του 1%, συγκεντρώνουν αθροιστικά σχεδόν το [5-10]% της αγοράς το 2023.

Βάσει εγγεγραμμένων σπουδαστών

283. Ο πίνακας που ακολουθεί παρουσιάζει τον αριθμό των εγγεγραμμένων σπουδαστών στις ΣΑΕΚ των μερών πανελλαδικά για τα έτη 2019 - 2023.

Επωνυμία ΣΑΕΚ	2019	2020	2021	2022	2023
ΑΚΜΗ	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
ΔΕΛΤΑ[552]	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]

284. Η Ε.Α. προέβη σε εκτίμηση των μεριδίων αγοράς και με βάση τους εγγεγραμμένους σπουδαστές με υπολογισμό τους στο σύνολο των ΣΑΕΚ που συγκέντρωναν έστω και έναν εγγεγραμμένο σπουδαστή μεταξύ Οκτωβρίου 2019 και Οκτωβρίου 2023.

Επωνυμία ΣΑΕΚ	10/2019	10/2020	10/2021	10/2022	10/2023
ΑΚΜΗ	[35-45]%	[25-35]%	[25-35]%	[25-35]%	[25-35]%
ΔΕΛΤΑ[553]	[15-25]%	[15-25]%	[15-25]%	[25-35]%	[25-35]%

[551] Στον κύκλο εργασιών της εταιρείας περιλαμβάνονται και τα έσοδα από ΚΔΒΜ, καθώς δεν ήταν δυνατόν από την εταιρεία να διαχωρίσει τις πηγές των εσόδων. Σε κάθε περίπτωση, η συμπερίληψη των εσόδων από τα ΚΔΒΜ δεν δύναται να επηρεάσει ουσιωδώς τις εκτιμήσεις των μεριδίων αγοράς.

[552] Έως το 2023 που απορροφήθηκε η εταιρεία «ΣΧΟΛΕΣ ΔΕΛΤΑ ΑΘΗΝΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ», η ΔΕΛΤΑ λειτουργούσε στην Αττική μόνο το παράρτημα επί της οδού Σταδίου 26 (Αθήνα). Στη συνέχεια, η ΔΕΛΤΑ λειτουργούσε στην Αττική και τα παραρτήματα επί της οδού Ιπποκράτους 22 (Αθήνα), Λεωφ. Μεσογείων 465 (Αγία Παρασκευή) και Θηβών 197 (Περιστέρι). Στον πίνακα έχουν συμπεριληφθεί οι εγγεγραμμένοι σπουδαστές του συνόλου των παραρτημάτων που διαθέτει πλέον η ΔΕΛΤΑ.

[553] Βλ. υποσημείωση ανωτέρω. Στους σχετικούς υπολογισμούς των μεριδίων αγοράς έχουν συμπεριληφθεί οι εγγεγραμμένοι σπουδαστές του συνόλου των παραρτημάτων που διαθέτει πλέον η ΔΕΛΤΑ. Σκοπός της έρευνας

Επωνυμία ΣΑΕΚ	10/2019	10/2020	10/2021	10/2022	10/2023
Νέα οντότητα	**[55-65]%**	**[45-55]%**	**[45-55]%**	**[55-65]%**	**[55-65]%**
ΑΛΦΑ	[10-15]%	[10-15]%	[15-25]%	[10-15]%	[10-15]%
ΟΜΗΡΟΣ	[5-10]%	[5-10]%	[5-10]%	[5-10]%	[5-10]%
ΣΒΙΕ	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%
LE MONDE	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%
ΓΙΑΤΣΟΣ	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%
ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΕΝΩΣΗ	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%
PRAXIS	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%
ΛΟΙΠΕΣ < 1% εκάστη το 2023	[10-15]%	[10-15]%	[10-15]%	[5-10]%	[5-10]%
Σύνολο	**100%**	**100%**	**100%**	**100%**	**100%**

285. Όπως προκύπτει από τον πίνακα, τα μερίδια αγοράς βάσει εγγεγραμμένων σπουδαστών δεν παρουσιάζουν ουσιαστικές διαφορές ως προς την κατάταξη, σε σχέση με τα μερίδια αγοράς βάσει κύκλου εργασιών. Οι ΑΚΜΗ και ΔΕΛΤΑ εξακολουθούν να κατέχουν στην αγορά την πρώτη και δεύτερη θέση αντίστοιχα, συγκεντρώνοντας αθροιστικά το 2023 το [55-65]% της αγοράς. Αντίστοιχα, είναι και τα μερίδια των άλλων δύο ΣΑΕΚ με μια αισθητή παρουσία στην αγορά – ήτοι της ΑΛΦΑ η οποία συγκεντρώνει περίπου το [10-15]% στην εξεταζόμενη πενταετία και της ΟΜΗΡΟΣ το μερίδιο της οποίας έχει αυξηθεί και πλέον κυμαίνεται στο [5-10]% της αγοράς, τα έτη 2022 και 2023. Σημειώνεται ότι το σύνολο των λοιπών ΣΑΕΚ, με μερίδιο εκάστης μικρότερο του 1%, συγκεντρώνει περίπου το [5-10]% αγοράς το 2023.

286. Το επίπεδο συγκέντρωσης στην επικράτεια, με βάση τον δείκτη HHI εκτιμάται σε 2.054, ενώ μετά την πραγματοποίηση της υπό κρίση πράξης ο δείκτης θα ανέλθει σε 3.794. Η αύξηση του δείκτη (ΔΗΗΙ) είναι σημαντικά υψηλή και ανέρχεται σε 1.740[554] μονάδες, καταδεικνύοντας σημαντική μεταβολή στο επίπεδο συγκέντρωσης.

287. Συναφώς, οι ανταγωνίστριες επιχειρήσεις […][555] και […][556] προσκόμισαν τις εκτιμήσεις τους για τα μερίδια αγοράς των μερών και των κυριότερων ανταγωνιστών σε επίπεδο επικράτειας, εκτιμώντας ότι το μερίδιο της νέας οντότητας (βάσει εγγεγραμμένων σπουδαστών) ανέρχεται για το 2023 περίπου σε [65-75]% και [65-75]% αντίστοιχα, θεωρώντας και αυτές ότι οι δύο εταιρείες κατέχουν πολύ υψηλό ποσοστό μεριδίων στην επικράτεια.

είναι να διαπιστωθεί το μερίδιο αγοράς που κατείχαν τα παραρτήματα Στόχος της ΔΕΛΤΑ (με το σήμα ΔΕΛΤΑ) ανεξαρτήτως ιδιοκτησιακού καθεστώτος. Έτσι αποτυπώνεται η διαχρονική ανταγωνιστική θέση και σημασία των παραρτημάτων στην αγορά.

[554] Όταν μετά την πραγματοποίηση της συγκέντρωσης ο δείκτης HHI>2000 μονάδων, το ασφαλές όριο της μεταβολής αυτού (ΔΗΗΙ) είναι μικρότερο των 150 μονάδων, ενώ όταν ο δείκτης κυμαίνεται στο διάστημα 1000<HHI<2000 μονάδων, το ασφαλές όριο της μεταβολής είναι μικρότερος των 250 μονάδων. Τέλος, όταν ο δείκτης HHI είναι μικρότερος των 1000 μονάδων, τότε θεωρείται ότι ο βαθμός συγκέντρωσης μετά την πραγματοποίηση της συγκέντρωσης είναι πάρα πολύ χαμηλός στη σχετική αγορά προϊόντος που αφορά.

[555] Υπ' αριθ. πρωτ. 7681/21.10.20024 απαντητική επιστολή της εταιρείας

[556] Υπ' αριθ. πρωτ. 7889/29.10.2024 απαντητική επιστολή της εταιρείας.

V.1.3.2.2 Αττική

Βάσει κύκλου εργασιών

288. Ο πίνακας που ακολουθεί, παρουσιάζει τον κύκλο εργασιών των μερών από την λειτουργία των ΣΑΕΚ τους στην Αττική για τα έτη 2019 - 2023[557].

Επωνυμία ΣΑΕΚ	2019	2020	2021	2022	2023
ΑΚΜΗ	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
ΔΕΛΤΑ[558]	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]

289. Προκειμένου να εκτιμηθεί το μερίδιο αγοράς βάσει κύκλου εργασιών, η Ε.Α. έλαβε υπόψη τον κύκλο εργασιών από τη λειτουργία ΣΑΕΚ στην Αττική, εκείνων των σχολών οι οποίες τον Οκτώβριο του 2023 είχαν από 100 εγγεγραμμένους σπουδαστές και πάνω πανελλαδικά και λειτουργούσαν παράρτημα στην Αττική[559].

Επωνυμία ΣΑΕΚ	2019	2020	2021	2022	2023
ΑΚΜΗ	[35-45]%	[35-45]%	[35-45]%	[35-45]%	[35-45]%
ΔΕΛΤΑ[560]	[10-15]%	[5-10]%	[5-10]%	[5-10]%	[10-15]%
Νέα οντότητα	**[45-55]%**	**[45-55]%**	**[45-55]%**	**[45-55]%**	**[45-55]%**
ΑΛΦΑ	[10-15]%	[10-15]%	[15-25]%	[15-25]%	[15-25]%
ΟΜΗΡΟΣ	[10-15]%	[10-15]%	[5-10]%	[5-10]%	[10-15]%
LE MONDE	[15-25]%	[15-25]%	[10-15]%	[10-15]%	[5-10]%
ΣΒΙΕ	[0-5]%	[5-10]%	[5-10]%	[5-10]%	[5-10]%
INTERGRAPHICS	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%
ΑΚΤΟ	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%
PRAXIS	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%
PRESTIGE	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%
ΩΜΕΓΑ	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%
ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΕΝΩΣΗ	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%
ANTENNA MEDIA LAB	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%
MASTER	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%
Σύνολο	**100%**	**100%**	**100%**	**100%**	**100%**

290. Το μερίδιο αγοράς της ΑΚΜΗ στην Αττική ανήλθε στο [35-45]% της αγοράς το 2023, παραμένοντας κατά τη διάρκεια της πενταετίας σε επίπεδα μεταξύ [35-45]% και [35-45]%,

[557] Για τον κύκλο εργασιών και το σύνολο των εγγεγραμμένων σπουδαστών των ανταγωνιστών στην εν λόγω αγορά αλλά και στις υπόλοιπες βλ. αναλυτικά ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Δ.
[558] Βλ. υποσημείωση 548, για τους κύκλους εργασιών της ΔΕΛΤΑ που λήφθηκαν υπόψη.
[559] Σημειώνεται ότι οι ΣΑΕΚ που δεν λήφθηκαν υπόψη κατά την εκτίμηση του μεριδίου αγοράς συγκεντρώνουν μόλις το [0-5]% της αγοράς με βάση τους εγγεγραμμένους σπουδαστές. Ο αθροιστικός κύκλος εργασιών των εν λόγω ΣΑΕΚ είναι αμελητέος σε σχέση με αυτούς των μεγάλων ανταγωνιστριών του κλάδου και η συμπερίληψή του δεν θα άλλαζε ουσιωδώς τις εκτιμήσεις των μεριδίων.
[560] Βλ. υποσημείωση 548 για τους κύκλους εργασιών της ΔΕΛΤΑ που ελήφθησαν υπόψη.

υπερδιπλάσιο της ΑΛΦΑ και της ΔΕΛΤΑ, διατηρώντας διαχρονικά την πρώτη θέση. Το μερίδιο αγοράς της ΔΕΛΤΑ στην Αττική, είναι αρκετά χαμηλότερο και κυμαίνεται μεταξύ [5-10]% και [10-15]%, μερίδιο το οποίο την κατατάσσει για πρώτη φορά στην τρίτη θέση το 2023[561]. Αθροιστικά, το μερίδιο αγοράς της νέας οντότητας το 2023 ανέρχεται σε [45-55]%. Ειδικότερα, το μερίδιο αγοράς της ΑΚΜΗ εμφανίζει μικρή πτώση κατά τα έτη της πανδημίας και μετέπειτα. Αντίθετα, το μερίδιο της ΔΕΛΤΑ κατά τη διάρκεια της πανδημίας εμφανίζει μεν μικρή πτώση περίπου […], ωστόσο μετά την περίοδο COVID (το 2023) η ΔΕΛΤΑ είναι η μόνη ΣΑΕΚ η οποία εμφανίζει τη μεγαλύτερη αύξηση μεριδίου, ήτοι […] ποσοστιαίων μονάδων, τόσο έναντι της ΑΚΜΗ όσο και έναντι των άλλων ανταγωνιστριών. Συγκεκριμένα, το μερίδιο της ΑΛΦΑ εμφανίζει το 2023 έναντι του 2022 μικρή μείωση ([…]), ενώ της ΟΜΗΡΟΣ εμφανίζει αύξηση περίπου […].

291. Στην αγορά δραστηριοποιούνται, επίσης, άλλες 12 ΣΑΕΚ, με πάνω από 100 εγγεγραμμένους σπουδαστές πανελληνίως ενώ το σύνολο των ΣΑΕΚ με τουλάχιστον ένα σπουδαστή το 2023, μη συμπεριλαμβανομένων των μερών, ανέρχεται σε 23. Δεύτερη θέση στην αγορά της Αττικής κατέχει η ΑΛΦΑ, η οποία συγκεντρώνει το 2023 ποσοστό [15-25]%, καταγράφοντας ανοδική πορεία στην πενταετία. Μερίδιο αγοράς της τάξης του [5-10, 10-15]% συγκεντρώνουν οι LE MONDE και ΟΜΗΡΟΣ, ενώ παρουσία στην αγορά έχει και η ΣΒΙΕ, η οποία συγκεντρώνει το [5-10]% της αγοράς το 2023. Ωστόσο τα μερίδια τους στην Αττική, όπως και των λοιπών ΣΑΕΚ, εμφανίζουν σταθερή πτώση από το 2021 και έπειτα.

292. Το επίπεδο συγκέντρωσης στην αγορά, με βάση τον δείκτη HHI, εκτιμάται σε 2.001, ενώ μετά την πραγματοποίηση της υπό κρίση πράξης ο δείκτης θα ανέλθει σε 2.906. Η αύξηση του δείκτη (ΔΗΗΙ) είναι σημαντικά υψηλή και ανέρχεται σε 904 μονάδες, καταδεικνύοντας σημαντική μεταβολή στο επίπεδο συγκέντρωσης.

Βάσει εγγεγραμμένων σπουδαστών

293. Ο πίνακας που ακολουθεί, παρουσιάζει τον αριθμό των εγγεγραμμένων σπουδαστών στις ΣΑΕΚ των μερών στην Αττική για τα έτη 2019 - 2023.

Επωνυμία ΣΑΕΚ	2019	2020	2021	2022	2023
ΑΚΜΗ	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
ΔΕΛΤΑ[562]	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]

294. Στην αγορά της Αττικής μεταξύ Οκτωβρίου 2019 και Οκτωβρίου 2023, πέραν της ΑΚΜΗ και ΔΕΛΤΑ, δραστηριοποιούνταν συνολικά 26 ΣΑΕΚ με τουλάχιστον ένα σπουδαστή ενώ τον

[561] Πρώτο έτος κατά το οποίο εμφανίζεται κύκλος εργασιών του παραρτήματος της Σταδίου στην Αττική. Το παράρτημα επί της οδού Σταδίου 26, ξεκίνησε να λειτουργεί τον Οκτώβριο του 2022. Εντούτοις, για το έτος 2022 δεν υπάρχει κύκλος εργασιών για το εν λόγω παράρτημα, δεδομένου ότι το οικονομικό έτος της ΔΕΛΤΑ καταλαμβάνει την περίοδο από 01/07 έως 30/06. Ως εκ τούτου, ο τζίρος που πραγματοποίησε για το διάστημα έως 31.12.2022 υπολογίζεται στο οικονομικό έτος 2023 της ΔΕΛΤΑ (υπ' αριθ. πρωτ. 154/10.01.2025 απαντητική επιστολή της γνωστοποιούσας).

[562] Βλ. υποσημείωση 552, για τους εγγεγραμμένους σπουδαστές της ΔΕΛΤΑ που λήφθηκαν υπόψη.

Οκτώβριο του 2023 οι εν ενεργεία ΣΑΕΚ[563] ανέρχονται σε 23. Η Ε.Α. προέβη σε εκτίμηση των μεριδίων αγοράς και με βάση τους εγγεγραμμένους σπουδαστές, με υπολογισμό τους στο σύνολο των ΣΑΕΚ που λειτουργούν στην Αττική και συγκέντρωναν έστω και ένα εγγεγραμμένο σπουδαστή μεταξύ Οκτωβρίου 2019 και Οκτωβρίου 2023. Στον πίνακα που ακολουθεί παρουσιάζονται εκείνες οι ΣΑΕΚ οι οποίες το 2023 συγκέντρωναν ποσοστό 1% της αγοράς και πάνω.

Επωνυμία ΣΑΕΚ	**10/2019**	**10/2020**	**10/2021**	**10/2022**	**10/2023**
ΑΚΜΗ	[35-45]%	[25-35]%	[25-35]%	[25-35]%	[25-35]%
ΔΕΛΤΑ[564]	[5-10]%	[5-10]%	[5-10]%	[10-15]%	[15-25]%
Νέα οντότητα	**[45-55]%**	**[35-45]%**	**[35-45]%**	**[45-55]%**	**[45-55]%**
ΑΛΦΑ	[15-25]%	[15-25]%	[15-25]%	[15-25]%	[15-25]%
ΟΜΗΡΟΣ	[10-15]%	[10-15]%	[10-15]%	[10-15]%	[10-15]%
ΣΒΙΕ	[0-5]%	[5-10]%	[5-10]%	[5-10]%	[0-5]%
LE MONDE	[5-10]%	[5-10]%	[5-10]%	[0-5]%	[0-5]%
ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΕΝΩΣΗ	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%
INTERGRAPHICS	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%
PRESTIGE	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%
ΛΟΙΠΕΣ < 1% το 2023	[5-10]%	[5-10]%	[5-10]%	[5-10]%	[0-5]%
Σύνολο	**100%**	**100%**	**100%**	**100%**	**100%**

295. Όπως προκύπτει από τα στοιχεία του πίνακα, η κατάταξη των επιχειρήσεων παραμένει ίδια με την αντίστοιχη βάσει κύκλου εργασιών. Ειδικότερα, το 2023 την πρώτη θέση στην αγορά κατέχει η ΑΚΜΗ με μερίδιο της τάξης του [25-35] % και την δεύτερη θέση κατέχει η ΑΛΦΑ με μερίδιο της τάξης του [15-25]%. Η ΔΕΛΤΑ κατέχει το 2023 την τρίτη θέση (μερίδιο [15-25]%) καταγράφοντας ανοδική πορεία στην πενταετία. Αθροιστικά, το μερίδιο αγοράς της νέας το 2023 ανέρχεται σε [45-55]%. Σημειώνεται ότι οι λοιπές 16 ΣΑΕΚ, συγκεντρώνουν περίπου μόλις το [0-5]% της αγοράς.

296. Το επίπεδο συγκέντρωσης στην αγορά, με βάση τον δείκτη HHI, εκτιμάται σε 1.960, ενώ μετά την πραγματοποίηση της υπό κρίση πράξης ο δείκτης θα ανέλθει σε 3.090. Η αύξηση του δείκτη (ΔΗΗΙ) είναι σημαντικά υψηλή και ανέρχεται σε 1.129 μονάδες, καταδεικνύοντας σημαντική μεταβολή στο επίπεδο συγκέντρωσης.

V.1.3.2.3 Θεσσαλονίκη

Βάσει κύκλου εργασιών

297. Ο πίνακας που ακολουθεί, παρουσιάζει τον κύκλο εργασιών των μερών από την λειτουργία των ΣΑΕΚ τους στη Θεσσαλονίκη για τα έτη 2019 - 2023.

[563] Δηλαδή ΣΑΕΚ με τουλάχιστον ένα εγγεγραμμένο σπουδαστή.
[564] Βλ. υποσημείωση 552, για τους εγγεγραμμένους σπουδαστές της ΔΕΛΤΑ που λήφθηκαν υπόψη.

Επωνυμία ΣΑΕΚ	2019	2020	2021	2022	2023
ΑΚΜΗ	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
ΔΕΛΤΑ	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]

298. Προκειμένου να εκτιμηθεί το μερίδιο αγοράς βάσει κύκλου εργασιών, η Ε.Α. έλαβε υπόψη τον κύκλο εργασιών από τη λειτουργία ΣΑΕΚ στη Θεσσαλονίκη, εκείνων των σχολών οι οποίες τον Οκτώβριο του 2023 είχαν από 100 εγγεγραμμένους σπουδαστές και πάνω πανελλαδικά και λειτουργούσαν παράρτημα στην Θεσσαλονίκη[565].

Επωνυμία ΣΑΕΚ	2019	2020	2021	2022	2023
ΑΚΜΗ	[35-45]%	[35-45]%	[35-45]%	[35-45]%	[25-35]%
ΔΕΛΤΑ	[35-45]%	[35-45]%	[35-45]%	[35-45]%	[25-35]%
Νέα οντότητα	**[75-85]%**	**[75-85]**	**[75-85]**	**[65-75]%**	**[65-75]%**
ΑΛΦΑ	[10-15]%	[10-15]%	[15-25]%	[15-25]%	[15-25]%
ΟΜΗΡΟΣ	-	-	-	[0-5]%	[5-10]%
ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ[566]	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%
LA CHEF LEVI	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%
ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΗΣ ΓΕΩΡΓΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%
ΓΙΑΝΝΕΡΗ	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%
ΑΚΤΟ	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%
Σύνολο	**100%**	**100%**	**100%**	**100%**	**100%**

299. Η ΑΚΜΗ, την εξεταζόμενη πενταετία, συγκεντρώνει μερίδιο μεταξύ [25-35]%-[35-45]% ενώ η ΔΕΛΤΑ συγκεντρώνει μερίδιο της τάξης του [25-35]%-[35-45]%. Σημειώνεται ότι το μερίδιο αγοράς και των δύο εταιρειών παρουσιάζει πτωτική τάση, εμφανίζει, ωστόσο, και συμμετρία, ενώ τα μέρη εναλλάσσονται στις δύο πρώτες θέσεις. Ειδικότερα, το μερίδιο αγοράς της ΑΚΜΗ παρουσιάζει πτωτική τάση καθ' όλη την περίοδο αναφοράς, ενώ το μερίδιο της ΔΕΛΤΑ παρουσιάζει πτωτική τάση από το 2020 και μετά. Την πρώτη θέση στην αγορά κατείχε μεταξύ 2019 – 2021 η ΑΚΜΗ, με την ΔΕΛΤΑ να κατέχει το δεύτερο μεγαλύτερο μερίδιο στην αγορά. Το 2023, το αθροιστικό μερίδιο αγοράς των μερών βάσει αξίας ανέρχεται περίπου σε [65-75] %. Παρουσία στην αγορά με μερίδιο [15-25]% έχει επίσης η ΑΛΦΑ, το οποίο, ωστόσο, είναι υποδιπλάσιο από αυτό εκάστου μέρους της συγκέντρωσης και υποπολλαπλάσιο από το αθροιστικό μερίδιο των μερών της συγκέντρωσης. Στην αγορά της Θεσσαλονίκης εισήλθε το 2022 και η ΟΜΗΡΟΣ με μερίδιο [0-5]%, η οποία το 2023 συγκεντρώνει μερίδιο μόλις [5-10]%. Οι λοιπές ανταγωνίστριες που δραστηριοποιούνται στην εν λόγω αγορά παρουσιάζουν πολύ χαμηλά μερίδια, τα οποία κυμαίνονται μεταξύ [0-5]% έως [0-5]%.

[565] Σημειώνεται ότι οι ΣΑΕΚ που δεν λήφθηκαν υπόψη κατά την εκτίμηση του μεριδίου αγοράς μόλις το [0-5]% της αγοράς με βάση τους εγγεγραμμένους σπουδαστές. Ο αθροιστικός κύκλος εργασιών των εν λόγω ΣΑΕΚ είναι αμελητέος σε σχέση με αυτούς των μεγάλων ανταγωνιστριών του κλάδου και η συμπερίληψή του δεν θα άλλαζε ουσιωδώς τις εκτιμήσεις των μεριδίων.
[566] Βλ. υποσημείωση 551.

300. Το επίπεδο συγκέντρωσης στην αγορά, με βάση τον δείκτη HHI, εκτιμάται σε 2.652, ενώ μετά την πραγματοποίηση της υπό κρίση πράξης ο δείκτης θα ανέλθει σε 4.947. Η αύξηση του δείκτη (ΔΗΗΙ) είναι σημαντικά υψηλή και ανέρχεται σε 2.295 μονάδες, καταδεικνύει, δε, σημαντική μεταβολή στο επίπεδο συγκέντρωσης.

Βάσει εγγεγραμμένων σπουδαστών

301. Ο πίνακας που ακολουθεί, παρουσιάζει τον αριθμό των εγγεγραμμένων σπουδαστών στις ΣΑΕΚ των μερών στην Θεσσαλονίκη για τα έτη 2019 - 2023.

Επωνυμία ΣΑΕΚ	2019	2020	2021	2022	2023
ΑΚΜΗ	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
ΔΕΛΤΑ	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]

302. Στην αγορά της Θεσσαλονίκης, πέραν της ΑΚΜΗ και ΔΕΛΤΑ, δραστηριοποιούνταν συνολικά 12 ΣΑΕΚ με τουλάχιστον ένα σπουδαστή μεταξύ Οκτωβρίου 2019 και Οκτωβρίου 2023, ενώ τον Οκτώβριο του 2023, οι εν ενεργεία ΣΑΕΚ[567] ανέρχονται σε 10. Η Υπηρεσία προέβη σε εκτίμηση των μεριδίων αγοράς και με βάση τους εγγεγραμμένους σπουδαστές. Τα μερίδια υπολογίστηκαν στο σύνολο των ΣΑΕΚ που λειτουργούν στην Θεσσαλονίκη, οι οποίες συγκέντρωναν έστω και ένα εγγεγραμμένο σπουδαστή μεταξύ Οκτωβρίου 2019 και Οκτωβρίου 2023. Στον πίνακα που ακολουθεί παρουσιάζονται εκείνες οι ΣΑΕΚ οι οποίες το 2023 συγκέντρωναν ποσοστό 1% της αγοράς και πάνω.

Επωνυμία ΣΑΕΚ	10/2019	10/2020	10/2021	10/2022	10/2023
ΑΚΜΗ	[35-45]%	[35-45]%	[35-45]%	[35-45]%	[25-35]%
ΔΕΛΤΑ	[25-35]%	[25-35]%	[35-45]%	[35-45]%	[35-45]%
Νέα οντότητα	**[65-75]%**	**[65-75]%**	**[65-75]%**	**[65-75]%**	**[65-75]%**
ΑΛΦΑ	[10-15]%	[10-15]%	[15-25]%	[15-25]	[15-25]
ΟΜΗΡΟΣ	-	-	-	[0-5]%	[0-5]%
ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%
LA CHEF LEVI	-	-	-	[0-5]%	[0-5]%
ΛΟΙΠΕΣ < 1% το 2023	[10-15]%	[10-15]%	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%
Σύνολο	**100%**	**100%**	**100%**	**100%**	**100%**

303. Και σε αυτή την περίπτωση τα μερίδια αγοράς βάσει εγγεγραμμένων σπουδαστών δεν παρουσιάζουν ουσιαστικές διαφορές ως προς την κατάταξη των επιχειρήσεων, σε σχέση με τα μερίδια αγοράς βάσει κύκλου εργασιών. Τα έτη 2022 και 2023 η ΔΕΛΤΑ ανέρχεται στην πρώτη θέση με τα μερίδια βάσει όγκου να είναι σχετικά υψηλότερα από τα μερίδια βάσει αξίας, σε αντίθεση με την δεύτερη ΑΚΜΗ, της οποίας τα μερίδια όγκου και αξίας εμφανίζονται ίσα. Το 2023 το αθροιστικό μερίδιο της ΑΚΜΗ και ΔΕΛΤΑ ανέρχεται στο [65-75] %, ενώ η τρίτη επιχείρηση

[567] Ήτοι ΣΑΕΚ με τουλάχιστον ένα εγγεγραμμένο σπουδαστή.

στην αγορά είναι η ΑΛΦΑ, η οποία συγκεντρώνει μερίδιο περίπου [15-25]% και ακολουθεί η ΟΜΗΡΟΣ με μερίδιο περίπου [5-10]%.

304. Το επίπεδο συγκέντρωσης στην αγορά, με βάση τον δείκτη HHI, εκτιμάται σε 2.766, ενώ μετά την πραγματοποίηση της υπό κρίση πράξης ο δείκτης θα ανέλθει σε 5.138. Η αύξηση του δείκτη (ΔΗΗΙ) είναι σημαντικά υψηλή και ανέρχεται σε 2.373 μονάδες, καταδεικνύει, δε, σημαντική μεταβολή στο επίπεδο συγκέντρωσης.

V.1.3.2.4 Ακτίνα έως μία ώρα από τον Βόλο

Βάσει κύκλου εργασιών

305. Ο πίνακας που ακολουθεί παρουσιάζει τον κύκλο εργασιών των μερών από τη λειτουργία της ΣΑΕΚ της ΑΚΜΗ στη Λάρισα, για τα έτη 2019 - 2023 και της ΣΑΕΚ της ΔΕΛΤΑ στο Βόλο, για τα έτη 2022 - 2023.

Επωνυμία ΣΑΕΚ	2019	2020	2021	2022	2023
ΑΚΜΗ (ΛΑΡΙΣΑ)	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
ΔΕΛΤΑ (ΒΟΛΟΣ)	-	-	-	[…]	[…]

306. Προκειμένου να εκτιμηθεί το μερίδιο αγοράς βάσει κύκλου εργασιών, η Ε.Α. έλαβε υπόψη τον κύκλο εργασιών από τη λειτουργία εκείνων των ΣΑΕΚ οι οποίες λειτουργούν στον Βόλο και σε ακτίνα απόστασης έως μίας ώρας από αυτόν και τον Οκτώβριο του 2023 συγκέντρωναν πάνω από έναν εγγεγραμμένο σπουδαστή[568]. Στην εν λόγω αγορά, όπως αναλύθηκε ανωτέρω υπό ενότητα V.1.2.2.4.1, υπάρχει επικάλυψη του παραρτήματος της ΔΕΛΤΑ στον Βόλο με το παράρτημα της ΑΚΜΗ στη Λάρισα.

Επωνυμία ΣΑΕΚ	2019	2020	2021	2022	2023
ΑΚΜΗ - ΛΑΡΙΣΑ	[45-55]%	[45-55]%	[45-55]%	[25-35]%	[25-35]%
ΔΕΛΤΑ - ΒΟΛΟΣ	-	-	-	[15-25]%	[25-35]%
Νέα οντότητα	**[45-55]%**	**[45-55]%**	**[45-55]%**	**[45-55]%**	**[55-65]%**
ΟΜΗΡΟΣ Ε.Π.Ε. - ΛΑΡΙΣΑ	[5-10]%	[10-15]%	[15-25]%	[15-25]%	[15-25]%
ΔΗΜΗΤΡΑ (ΒΟΛΟΣ & ΛΑΡΙΣΑ)	[15-25]%	[15-25]%	[15-25]%	[15-25]%	[10-15]%
ΓΙΑΤΣΟΣ (ΒΟΛΟΣ & ΛΑΡΙΣΑ)	[10-15]%	[10-15]%	[10-15]%	[5-10]%	[0-5]%
ΙΣΑΕΚ ΔΗΜΟΥ ΒΟΛΟΥ - ΒΟΛΟΣ	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%
Σύνολο	**100%**	**100%**	**100%**	**100%**	**100%**

307. Η ΑΚΜΗ το διάστημα 2019 - 2020 συγκέντρωνε πάνω από το [45-55]% της αγοράς, με σημαντική μείωση τα επόμενα έτη καταλήγοντας το 2023 σε ποσοστό μικρότερο από το [25-35] % της αγοράς. Η μεγαλύτερη μείωση του μεριδίου αγοράς της ΑΚΜΗ βάσει κύκλου εργασιών σημειώθηκε το 2022, ήτοι το πρώτο έτος λειτουργίας του παραρτήματος της ΔΕΛΤΑ στον Βόλο[569]. Ειδικότερα, το

[568] Δεν περιλαμβάνεται μόνο μία ΣΑΕΚ, η οποία είχε εγγεγραμμένο μόνο έναν σπουδαστή.
[569] Οι πρώτοι σπουδαστές της ΔΕΛΤΑ ξεκίνησαν τον Οκτώβριο του 2021, με αποτέλεσμα τα έσοδα από τα δίδακτρά τους να εντάσσονται στην οικονομική χρήση 07/2021 – 06/2022.

μερίδιο αγοράς της ΑΚΜΗ στη Λάρισα, με βάση τον κύκλο εργασιών, μειώθηκε το 2022 κατά […] περίπου ποσοστιαίες μονάδες, το πρώτο έτος λειτουργίας του παραρτήματος της ΔΕΛΤΑ στον Βόλο, ενώ το επόμενο έτος εμφανίζει περαιτέρω πτώση κατά […] περίπου ποσοστιαίες μονάδες. Η ΔΕΛΤΑ, ήδη από το πρώτο έτος παρουσίας της στην αγορά (2022), απέκτησε ένα πολύ υψηλό ποσοστό της τάξης σχεδόν του [15-25] %, το οποίο σχεδόν διπλασίασε το 2023, ανερχόμενο σε ποσοστό [25-35] %. Ως εκ τούτο κατείχε πλέον την πρώτη θέση το 2023. Το αθροιστικό μερίδιο των μερών ανέρχεται το 2023 περίπου σε [55-65] %. Μερίδιο που υπερβαίνει ελαφρώς το [15-25]% τα τελευταία δύο χρόνια έχει η ΟΜΗΡΟΣ ενώ μικρότερη παρουσία με υποπολλαπλάσια μερίδια στην αγορά έχουν οι ΣΑΕΚ ΔΗΜΗΤΡΑ ([10-15]% το 2023) και ΓΙΑΤΣΟΣ ([0-5]% το 2023), οι οποίες λειτουργούν παραρτήματα κυρίως στη Θεσσαλία.

308. Το επίπεδο συγκέντρωσης στην αγορά, με βάση τον δείκτη HHI, εκτιμάται σε 2.559, ενώ μετά την πραγματοποίηση της υπό κρίση πράξης ο δείκτης θα ανέλθει σε 4.501. Η αύξηση του δείκτη (ΔΗΗΙ) είναι σημαντικά υψηλή και ανέρχεται σε 1.943 μονάδες, καταδεικνύοντας σημαντική μεταβολή στο επίπεδο συγκέντρωσης.

Βάσει εγγεγραμμένων σπουδαστών

309. Ο πίνακας που ακολουθεί, παρουσιάζει τους εγγεγραμμένους σπουδαστές της ΣΑΕΚ της ΑΚΜΗ στη Λάρισα, για τα έτη 2019 - 2023 και της ΣΑΕΚ της ΔΕΛΤΑ στο Βόλο, για τα έτη 2021 - 2023.

Επωνυμία ΣΑΕΚ	2019	2020	2021	2022	2023
ΑΚΜΗ (ΛΑΡΙΣΑ)	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
ΔΕΛΤΑ (ΒΟΛΟΣ)	-	-	[…][570]	[…]	[…]

310. Στην εν λόγω σχετική γεωγραφική αγορά, πέραν της ΑΚΜΗ και ΔΕΛΤΑ, με τουλάχιστον ένα σπουδαστή μεταξύ Οκτωβρίου 2019 και Οκτωβρίου 2023, δραστηριοποιούνται συνολικά 5 ΣΑΕΚ (εκ των οποίων οι ΔΗΜΗΤΡΑ και ΓΙΑΤΣΟΣ λειτουργούν παράρτημα τόσο στην Λάρισα όσο και στο Βόλο). Ο αριθμός των ανταγωνιστικών ΣΑΕΚ στην σχετική γεωγραφική αγορά δεν έχει μεταβληθεί από το 2021. Η Ε.Α. προέβη σε εκτίμηση των μεριδίων αγοράς με βάση τους εγγεγραμμένους σπουδαστές και για τον υπολογισμό των μεριδίων αγοράς ελήφθησαν υπόψη οι ΣΑΕΚ που λειτουργούν στον Βόλο και σε ακτίνα μίας ώρας από αυτόν.

Επωνυμία ΣΑΕΚ	10/2019	10/2020	10/2021	10/2022	10/2023
ΑΚΜΗ – ΛΑΡΙΣΑ	[35-45]%	[35-45]%	[25-35]%	[15-25]%	[15-25]%
ΔΕΛΤΑ - ΒΟΛΟΣ	-	-	[15-25]%	[15-25]%	[25-35]%
Νέα οντότητα	**[35-45]%**	**[35-45]%**	**[35-45]%**	**[45-55]%**	**[45-55]%**
ΟΜΗΡΟΣ Ε.Π.Ε. - ΛΑΡΙΣΑ	[5-10]%	[15-25]%	[15-25]%	[25-35]%	[25-35]%

[570] Το παράρτημα της ΔΕΛΤΑ στο Βόλο ξεκίνησε τη λειτουργία του τον Οκτώβριο του 2021, οπότε και εγγράφηκαν οι πρώτοι φοιτητές. Ωστόσο, η εταιρική χρήση της εταιρείας είναι, με βάση το άρθρο 29 του Καταστατικού της, από 01/07 έως 30/06 του επόμενου έτους. Ενόψει των ανωτέρω προκύπτει ότι για το οικονομικό έτος 2021, δηλαδή μέχρι τις 30/6/2021, ο κύκλος εργασιών για το παράρτημα του Βόλου ήταν μηδενικός καθώς τυχόν έσοδα από τις προκαταβολές που εισπράχθηκαν, προσμετρήθηκαν ως έσοδα της επόμενης χρήσης (υπ' αριθ. πρωτ. 8965/27.11.2024 απαντητική επιστολή της γνωστοποιούσας)

Επωνυμία ΣΑΕΚ	10/2019	10/2020	10/2021	10/2022	10/2023
ΔΗΜΗΤΡΑ (ΒΟΛΟΣ & ΛΑΡΙΣΑ)	[15-25]%	[15-25]%	[15-25]%	[10-15]%	[10-15]%
ΓΙΑΤΣΟΣ (ΒΟΛΟΣ & ΛΑΡΙΣΑ)	[15-25]%	[15-25]%	[5-10]%	[5-10]%	[0-5]%
ΙΣΑΕΚ ΔΗΜΟΥ ΒΟΛΟΥ - ΒΟΛΟΣ	[5-10]%	[5-10]%	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%
LE GOURMET - ΒΟΛΟΣ	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%
Σύνολο	**100%**	**100%**	**100%**	**100%**	**100%**

311. Από τον ανωτέρω πίνακα προκύπτει ότι τα μερίδια αγοράς των μερών με βάση τους εγγεγραμμένους σπουδαστές είναι μικρότερα σε σχέση με αυτά που προκύπτουν με βάση τον κύκλο εργασιών[571]. Ειδικότερα, με βάση τους εγγεγραμμένους σπουδαστές, το μεγαλύτερο μερίδιο αγοράς πριν την υπό εξέταση συναλλαγή συγκεντρώνει το παράρτημα της ΟΜΗΡΟΣ στην Λάρισα, το οποίο ανέρχεται περίπου σε [25-35]% το 2023. Ακολουθεί η ΔΕΛΤΑ με μερίδιο αγοράς [25-35]% και η ΑΚΜΗ με μερίδιο [15-25]%. Το αθροιστικό μερίδιο αγοράς των μερών με βάση τους εγγεγραμμένους σπουδαστές ανέρχεται περίπου σε [45-55] %.

312. Επισημαίνεται ότι το έτος που εισήλθε στην αγορά η ΔΕΛΤΑ στο Βόλο (Οκτώβριο 2021), οι εγγεγραμμένοι σπουδαστές της ΑΚΜΗ στη Λάρισα σημείωσαν πτώση ύψους […]%, και αντίστοιχα το μερίδιο αγοράς της ΑΚΜΗ μειώθηκε κατά […] ποσοστιαίες μονάδες, ενώ και τα επόμενα έτη (2022-2023) το μερίδιο της ΑΚΜΗ εμφάνισε πτώση κατά […] και […] ποσοστιαίες μονάδες αντίστοιχα. Αντίθετα η ΔΕΛΤΑ κατά το πρώτο έτος λειτουργίας της (2021) αποκτά κατευθείαν ένα πολύ υψηλό ποσοστό [15-25]%, ενώ τα επόμενα έτη (2022-2023) εμφανίζει επίσης άνοδο κατά […] και […] ποσοστιαίες μονάδες αντίστοιχα.

313. Το επίπεδο συγκέντρωσης στην αγορά, με βάση τον δείκτη HHI, εκτιμάται σε 2.427, ενώ μετά την πραγματοποίηση της υπό κρίση πράξης ο δείκτης θα ανέλθει σε 3.621. Η αύξηση του δείκτη (ΔΗΗΙ) είναι σημαντικά υψηλή και ανέρχεται σε 1.194 μονάδες, καταδεικνύει, δε, σημαντική μεταβολή στο επίπεδο συγκέντρωσης.

V.2 ΣΧΕΤΙΚΗ ΑΓΟΡΑ ΠΑΡΟΧΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΜΗ ΤΥΠΙΚΗΣ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗΣ (ΚΔΒΜ)

V.2.1 Σχετική αγορά υπηρεσίας

314. Όπως αναλύθηκε ανωτέρω υπό ενότητα V.1.1.2 δεν μπορεί να γίνει δεκτή η άποψη της γνωστοποιούσας ότι τα ΚΔΒΜ εντάσσονται στην ίδια αγορά με τις ΣΑΕΚ. Ως εκ τούτου, στην παρούσα ενότητα εξετάζεται ως ξεχωριστή αγορά η αγορά παροχής υπηρεσιών μη τυπικής επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης μέσω των ΚΔΒΜ.

[571] Στις περιπτώσεις όπου τα μερίδια αγοράς βάσει αξίας και όγκου (εν προκειμένω εγγεγραμμένοι σπουδαστές) διαφέρουν αισθητά, ως αφετηρία της αξιολόγησης λαμβάνονται υπόψη τα μερίδια με βάση τον κύκλο εργασιών (παρ. 111 Ανακοίνωσης της Επιτροπής όσον αφορά τον ορισμό της σχετικής αγοράς για τους σκοπούς του δικαίου ανταγωνισμού της Ένωσης).

315. Τα ΚΔΒΜ αποτελούν τους κατεξοχήν φορείς παροχής μεταλυκειακής μη τυπικής επαγγελματικής εκπαίδευσης, κατάρτισης και διά βίου μάθησης στη χώρα, ενώ παράλληλα προσφέρουν ευρεία γκάμα προγραμμάτων αναφορικά με τις επί μέρους ειδικότητες.

316. Τα ΚΔΒΜ διαχωρίζονται και από τα Κολλέγια, τα οποία, σε αντιδιαστολή, αποτελούν ανώτερο επίπεδο της *αρχικής* εκπαίδευσης και, επιπλέον, προσφέρουν πτυχία και μεταπτυχιακά πανεπιστημιακού επιπέδου, τα προγράμματα τους είναι μακροχρόνια (τουλάχιστον 3ετή), και οδηγούν σε διαφορετικού είδους αναγνώριση τυπικών προσόντων[572]. Τα προγράμματα ΚΔΒΜ τείνουν να είναι βραχυχρόνια και εστιασμένα σε απόκτηση νέων επαγγελματικών δεξιοτήτων (re-skilling) ή εμβάθυνση/αναβάθμιση υπαρχόντων (upskilling). Ενδεικτικό είναι ότι υπάρχουν Κολλέγια που διατηρούν παράλληλα και δομές παροχής προγραμμάτων ΚΔΒΜ, διακριτά από τα μακροχρόνια εκπαιδευτικά προγράμματα που προσφέρουν ως Κολλέγια, όπως συμβαίνει με την γνωστοποιούσα η οποία δραστηριοποιείται στα ΚΔΒΜ και μέσω του Μητροπολιτικού Κολλεγίου.

317. Βάσει των παραπάνω χαρακτηριστικών και διαπιστώσεων, τα ΚΔΒΜ αντιμετωπίζονται ως χωριστή αγορά τόσο από την αγορά παροχής υπηρεσιών επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης μέσω των ΣΑΕΚ όσο και από την αγορά παροχής υπηρεσιών μη τυπικής εκπαίδευσης και κατάρτισης μέσω των Κολλεγίων. Ως εκ τούτου, για τους σκοπούς εξέτασης της παρούσας συγκέντρωσης ως σχετική προϊοντική αγορά ορίζεται η παροχή υπηρεσιών μη τυπικής επαγγελματικής εκπαίδευσης, κατάρτισης και διά βίου μάθησης μέσω ΚΔΒΜ.

V.2.2 Σχετική γεωγραφική αγορά

318. Όπως αναλύθηκε υπό ενότητα V.1.1.2 της παρούσας η γνωστοποιούσα θεωρεί ότι τα ΚΔΒΜ πρέπει να αντιμετωπιστούν ως ενιαία αγορά με αυτή των ΣΑΕΚ. Υπό το φως αυτό, αναφορικά με τη γεωγραφική οριοθέτηση η γνωστοποιούσα υποστηρίζει «*ότι ως σχετική γεωγραφική αγορά δέον είναι να θεωρηθεί το σύνολο της ελληνικής επικράτειας*», προβάλλοντας ότι υπάρχει ενιαίο ρυθμιστικό πλαίσιο πανελλαδικά, ότι οι σχετικές δομές εκπαίδευσης είναι διεσπαρμένες γεωγραφικά και ότι δεν υπάρχουν εμπόδια επέκτασης δραστηριότητας σε άλλες πόλεις[573].

319. Ως προς τον τρόπο παροχής εκπαίδευσης στα ΚΔΒΜ από την έρευνα της Υπηρεσίας προκύπτει ότι γίνεται αρκετά εκτεταμένη χρήση της σύγχρονης και ασύγχρονης τηλεκπαίδευσης (ή «εξ αποστάσεως εκπαίδευσης») από παρόχους ΚΔΒΜ. Συγκεκριμένα, από 31 παρόχους ΚΔΒΜ που απάντησαν σχετικά με το ποσοστό των προγραμμάτων που υλοποιούν μόνο με φυσική παρουσία και πλήρως ή εν μέρει με εξ αποστάσεως εκπαίδευση[574], 6 πάροχοι δήλωσαν ότι δεν υλοποιούν καθόλου προγράμματα αποκλειστικά μέσω τηλεκπαίδευσης, 10 πάροχοι δήλωσαν ότι το πλήθος των προγραμμάτων αποκλειστικής τηλεκπαίδευσης είναι έως το 40% του συνόλου των προγραμμάτων τους και 15 δήλωσαν ότι είναι μεγαλύτερο του 40% του συνόλου των προγραμμάτων που προσφέρουν. Επιπλέον, 25 εκ των 31 ανέφεραν ότι προσφέρουν και

[572] Πρβλ. σχετικά και απόφαση της Γαλλικής Αρχής Ανταγωνισμού n° 10-DCC-79 du 22 juillet 2010 relative à la prise decontrôle exclusif des sociétés La Compagnie de Formation Chezy (CFC) et Forteam par Duke Street Holdings Ltd, παρ. 38-40.
[573] Βλ. σελ. 47-48 της γνωστοποίησης
[574] Ρωτήθηκαν 41 επιχειρήσεις οι οποίες λειτουργούν δομές ΚΔΒΜ.

προγράμματα «μικτής μάθησης» (blended learning) όπου μέρος του προγράμματος γίνεται με φυσική παρουσία και μέρος μέσω τηλεκπαίδευσης και τα οποία προγράμματα για τους 14 εκ των 25 ξεπερνούν το 50% του συνόλου των προγραμμάτων τους. Το ποσοστό των σπουδαστών που παρακολουθεί προγράμματα μέσω τηλεκπαίδευσης είναι ανάλογο των παραπάνω. Σύμφωνα με τις απαντήσεις των εταιρειών, η δυνατότητα σύγχρονης και ασύγχρονης εξ αποστάσεως εκπαίδευσης δύναται να αντιμετωπίσει περιορισμούς που ενδεχομένως αντιμετωπίζουν οι εκπαιδευόμενοι: περιορισμούς γεωγραφικής φύσης (απόσταση και τοπική διαθεσιμότητα υποδομών και εκπαιδευτών), οικονομικούς περιορισμούς, χρονικούς περιορισμούς λόγω επαγγελματικών ή άλλων υποχρεώσεων στην καθημερινότητα των σπουδαστών και εμπόδια λόγω περιορισμών στην κινητικότητα κάποιου σπουδαστή.

320. Η παράκαμψη των γεωγραφικών περιορισμών και η προσέλκυση περισσότερων σπουδαστών ως λόγος προσφοράς εξ αποστάσεως εκπαίδευσης αναφέρθηκε από 13 παρόχους[575], ενώ υπήρξαν και αντίθετες απόψεις παρόχων, ότι η δια ζώσης εκπαίδευση συμβάλλει θετικά στην προσέλευση σπουδαστών και δίνει τη δυνατότητα αξιοποίησης συνεργατικών μεθόδων εκπαίδευσης ενηλίκων[576]. Επίσης, από 7 παρόχους αναφέρθηκε[577] ότι η τηλεκπαίδευση βοηθά στην αντιμετώπιση προβλημάτων χρονικού προγραμματισμού ή/και κινητικότητας.

321. Από την άλλη πλευρά, αναφέρθηκε[578] ότι η δυνατότητα πρόσβασης και προσέλκυσης ενδιαφερομένων μέσω διαδικτύου απαιτεί σημαντική διαφημιστική και προωθητική ενασχόληση και δαπάνη. Άλλοι πάροχοι ανέφεραν επιπλέον ότι η δυνατότητα τηλεκπαίδευσης εξαρτάται και από τον εξοπλισμό που διαθέτουν οι ίδιοι οι σπουδαστές αλλά και από το κατά πόσο είναι εξοικειωμένοι με τη χρήση της σχετικής τεχνολογίας[579]. Ωστόσο, για την παροχή εξ αποστάσεως εκπαίδευση θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψιν και η φύση του εκπαιδευτικού αντικειμένου καθώς σε θεωρητικά αντικείμενα η εξ αποστάσεως εκπαίδευση μπορεί να λειτουργήσει πιο αποτελεσματικά σε σχέση με πρακτικά αντικείμενα τα οποία απαιτούν εργαστηριακή εξάσκηση ή χρήση εξειδικευμένου εξοπλισμού[580].

322. Σημειώνεται ότι τα προγράμματα ΚΔΒΜ που επιδοτούνται από ευρωπαϊκά ή κρατικά κονδύλια και ανατίθενται σε ιδιωτικά ΚΔΒΜ περιλαμβάνουν στις προκηρύξεις και στους όρους υλοποίησης την κατάρτιση μέσω τηλεκπαίδευσης. Κατά συνέπεια, πρόκειται για μία διάσταση που δεν υπόκειται πάντα σε επιχειρηματική επιλογή και απόφαση. Αυτό αναφέρθηκε από 14 παρόχους, γεγονός που

[575] Βλ. τις υπ' αριθ. πρωτ. 1744/27.02.2025, 2044/10.03.2025, 2052/10.03.2025, 1700/26.02.2025, 1921/06.03.2025, 1678/25.02.2025-1945/06.03.2025, 2319/18.03.2025, 1423/17.02.2025, 2378/20.03.2025, 2642/02.04.2025, 2029/10.03.2025, 2416/20.03.2025 και 2546/28.03.2025 επιστολές των εταιριών […] αντίστοιχα.

[576] Βλ. τις υπ' αριθ. πρωτ. 2017/10.03.2025, 2405/20.03.2025, 2029/10.03.2025 των […] αντίστοιχα. Ειδικά ο […] υλοποιεί εξ αποστάσεως προγράμματα τα οποία εξυπηρετούν άτομα και επιχειρήσεις που δεν έχουν εύκολη πρόσβαση στα εκπαιδευτικά του κέντρα και βρίσκονται σε απομακρυσμένες περιοχές, δεν έχουν πρακτικό - εργαστηριακό μέρος και δύνανται μέσω αυτών να διατηρούν την ποιότητα και την αποτελεσματικότητά τους στο ίδιο επίπεδο με αυτή των προγραμμάτων δια ζώσης εκπαίδευσης.

[577] Βλ. τις υπ' αριθ. πρωτ. 2052/10.03.2025, 1921/06.03.2025, 1700/26.02.2025, 1678/25.02.2025-1945/06.03.2025, 1423/17.02.2025, 2416/20.03.2025 και 2546/28.03.2025 απαντήσεις των […] αντίστοιχα.

[578] Βλ. τις υπ' αριθ. πρωτ. 2121/12.03.2025 και 2152/13.03.2025 απαντήσεις των […] αντίστοιχα.

[579] Βλ. τις υπ' αριθ. πρωτ. 2239/17.03.2025 και 2238/17.03.2025 απαντήσεις των […] αντίστοιχα.

[580] Βλ. την 1678/25.02.2025-1945/06.03.2025 απάντηση […].

υποδηλώνει επίσης και την έκταση στην οποία η εν λόγω δραστηριότητα βασίζεται στα επιδοτούμενα προγράμματα[581]. Επιπλέον αναφέρεται ότι τα εν λόγω προγράμματα αξιοποιούν ολοένα και περισσότερο τη μέθοδο της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης[582]. Πάντως, άλλης κατηγορίας επιδοτούμενα προγράμματα [π.χ. του Λογαριασμού για την Απασχόληση και την Επαγγελματική Κατάρτιση (ΛΑΕΚ) μέσω ΔΥΠΑ] απαιτούν φυσική παρουσία των εκπαιδευομένων[583] .

323. Ως προς τη γεωγραφική διασπορά δομών ΚΔΒΜ και την παρουσία άλλων παρόχων ΚΔΒΜ στις περιοχές όπου διατηρούν δομές τα μέρη[584] (εκ της λίστας των 303 παρόχων και των 517 δομών), παρουσιάζεται στον κάτωθι πίνακα η σχετική κατανομή.

Δομές ΚΔΒΜ ανά περιοχή παρουσίας των μερών της συγκέντρωσης

ΠΟΛΗ / ΠΕΡΙΟΧΗ	**Δομές ΚΔΒΜ Εξαγοράζουσας (*)**	**Δομές ΚΔΒΜ Στόχου**	**Δομές ΚΔΒΜ Νέας Οντότητας**	**Δομές ΚΔΒΜ Ανταγωνιστών (**)**	**(Σύνολο) Δομών ανά Περιοχή**	**% Δομών της Νέας Οντότητας**
ΑΤΤΙΚΗ	2	2	**4**	[…]	[…]	[…]
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ	2	1	**3**	[…]	[…]	[…]
ΛΑΡΙΣΑ-ΒΟΛΟΣ	2	1	**3**	[…]	[…]	[…]
ΗΡΑΚΛΕΙΟ ΚΡΗΤΗΣ	1		**1**	[…]	[…]	[…]
ΠΕΙΡΑΙΑΣ	2		**2**	[…]	[…]	[…]
ΡΟΔΟΣ	1		**1**	[…]	[…]	[…]
ΞΑΝΘΗ		1	**1**	[…]	[…]	[…]
ΙΩΑΝΝΙΝΑ		1	**1**	[…]	[…]	[…]
ΚΑΛΑΜΑΤΑ		1	**1**	[…]	[…]	[…]
ΠΑΤΡΑ		1	**1**	[…]	[…]	[…]
ΧΑΝΙΑ		1	**1**	[…]	[…]	[…]
Σύνολο	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
(*) Συμπεριλαμβάνονται οι δομές ΚΔΒΜ του Μητροπολιτικού Κολλεγίου. (**) Δεν συμπεριλαμβάνονται οι δομές των ΑΕΙ, ΟΤΑ/ΝΠΔΔ, ΔΥΠΑ και Στρατ. Σχολών.						
Πηγή: Υπουργείο Παιδείας, Επεξεργασία ΓΔΑ						

324. Όπως προκύπτει από τα ανωτέρω στοιχεία τα μέρη, κατ' αντιστοιχία με την ανάλυση της γεωγραφικής αγοράς που έγινε στις ΣΑΕΚ, εμφανίζουν γεωγραφική επικάλυψη στην Αττική (4 δομές), τη Θεσσαλονίκη (3 δομές) και τη Θεσσαλία (Λάρισα-Βόλος, 3 δομές), περιοχές στις οποίες υπάρχουν πολυάριθμοι άλλοι πάροχοι ([…], […] και […] δομές αντίστοιχα).

325. Ενόψει των ανωτέρω, καθώς εμφαίνεται ότι η δυνατότητα τηλεκπαίδευσης αξιοποιείται για την παράκαμψη των γεωγραφικών εμποδίων και την προσέλκυση σπουδαστών, ενώ προβλέπεται και

[581] Βλ. τις υπ' αριθ. πρωτ. 2405/20.03.2025, 2044/10.03.2025, 2121/12.03.2025, 1734/26.02.2025, 2133/12.03.2025-1955/07.03.2025, 1346/13.02.2025, 1773/27.02.2025, 2239/17.03.2025, 2029/10.03.2025, 2154/13.03.2025,2101/12.03.2025,2238/17.03.2025, 2130/12.03.2025 απαντήσεις των […] αντίστοιχα.
[582] Βλ. τις υπ' αριθ. πρωτ. 2133/12.03.2025-1955/07.03.2025 απαντήσεις των[...]
[583] Βλ. την υπ' αριθ .πρωτ. 1773/27.02.2025 απάντηση της […].
[584] Σημειώνεται ότι από τις 517 δομές που καταγράφονται πανελλαδικά ότι διατηρούν οι 303 πάροχοι που περιλαμβάνονται στη λίστα αδειοδοτημένων ΚΔΒΜ του Υπουργείου Παιδείας, τα μέρη της υπό εξέταση συγκέντρωσης διατηρούν 19, ήτοι ποσοστό ~[…]% αυτών.

από τις προκηρύξεις προγραμμάτων κατάρτισης που επιδοτούνται από ευρωπαϊκά ή κρατικά κονδύλια και ανατίθενται σε ιδιωτικά ΚΔΒΜ, θα μπορούσε να υποστηριχθεί ότι, λόγω της παρεχόμενης τηλεκπαίδευσης, ως γεωγραφική αγορά για τα ΚΔΒΜ θεωρείται η ελληνική επικράτεια. Περαιτέρω, θα μπορούσε να γίνει στενότερη οριοθέτηση της γεωγραφικής αγοράς, κατ' αντιστοιχία με την γεωγραφική αγορά όπως αυτή ορίζεται στις ΣΑΕΚ και για τους λόγους που αναφέρονται σε αυτήν[585]. Σε κάθε περίπτωση, για τους σκοπούς εξέτασης της παρούσας συγκέντρωσης η ακριβής οριοθέτηση της γεωγραφικής αγοράς των ΚΔΒΜ μπορεί να παραμείνει ανοικτή, καθώς υπό οποιαδήποτε θεώρηση εκτιμάται ότι δεν επηρεάζει την αξιολόγηση της παρούσης συγκέντρωσης διότι το μερίδιο αγοράς της νέας οντότητας εκτιμάται σε χαμηλά επίπεδα.

V.2.3 Εκτιμώμενα μερίδια αγοράς

326. Για την εκτίμηση των μεριδίων αγοράς στην αγορά των ΚΔΒΜ η Υπηρεσία έλαβε υπόψη συλλεχθέντα στοιχεία κύκλου εργασιών από επιχειρήσεις που παρέχουν προγράμματα ΚΔΒΜ, συμπεριλαμβανομένων και των εσόδων που εισπράττονται από φορείς που επιδοτούν τα δίδακτρα των εν λόγω προγραμμάτων μέσω ευρωπαϊκών ή εθνικών κονδυλίων, για την πενταετία 2019-2023, τόσο σε πανελλήνιο επίπεδο όσο και σε τοπικό επίπεδο και συγκεκριμένα για τις περιοχές της Αττικής, Θεσσαλονίκης και Λάρισας-Βόλου, στις οποίες δραστηριοποιούνται αμφότερα τα μέρη και στις οποίες, κατ' αντιστοιχία με τον ορισμό της γεωγραφικής αγοράς που δόθηκε στις ΣΑΕΚ, εμφανίζεται επικάλυψη. Το εν λόγω δείγμα δεν περιλαμβάνει το σύνολο των παρόχων ΚΔΒΜ αλλά τους περισσότερους από τους μεγαλύτερους, βάσει κύκλου εργασιών, παρόχους ΚΔΒΜ, τόσο σε εθνικό όσο και σε τοπικό επίπεδο, συνεπώς το πραγματικό μερίδιο αγοράς της νέας οντότητας σε κάθε περίπτωση σαφώς θα είναι μικρότερο από το ως κάτωθι εκτιμώμενο[586].

ΚΔΒΜ - Μερίδια αγοράς βάσει Πανελλήνιου Κύκλου Εργασιών					
Επωνυμία	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**
Εξαγοράζουσα (ΑΚΜΗ +ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΙΚΟ ΚΟΛΛΕΓΙΟ)	[5-10]%	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%
Εταιρεία-Στόχος (ΔΕΛΤΑ)	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%
Νέα Οντότητα	**[5-10]%**	**[0-5]%**	**[0-5]%**	**[0-5]%**	**[0-5]%**
ΑΠΟΨΗ ΑΕ	[0-5]%	[10-15]%	[15-25]%	[15-25]%	[25-35]%
ΣΑΡΩΝΙΣ ΑΤΕΒΕ	[5-10]%	[5-10]%	[5-10]%	[10-15]%	[5-10]%
GOLEARN	[15-25]%	[25-35]%	[15-25]%	[10-15]%	[5-10]%
ΤΕΧΝΟΠΟΛΙΣ	[0-5]%	[5-10]%	[0-5]%	[5-10]%	[5-10]%
ΛΟΙΠΟΙ < 5% (το 2023)	**[55-65]%**	**[35-45]%**	[35-45]**%**	**[45-55]%**	**[35-45]%**
Σύνολο	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
Πηγή: Έρευνα ΓΔΑ					

[585] Πβλ. σχετικά και απόφαση της Γαλλικής Αρχής Ανταγωνισμού n° 10-DCC-79 du 22 juillet 2010, παρ. 46-47.
[586] Σημειώνεται ότι από τις 517 δομές που καταγράφονται πανελλαδικά ότι διατηρούν οι 303 πάροχοι που περιλαμβάνονται στη λίστα αδειοδοτημένων ΚΔΒΜ του Υπουργείου Παιδείας, τα μέρη της συγκέντρωσης διατηρούν τις 19, ήτοι το ~[…]% αυτών.

327. Όπως φαίνεται από τα στοιχεία του ως άνω πίνακα, το εκτιμώμενο μερίδιο αγοράς της γνωστοποιούσας κυμαίνεται σε επίπεδα κάτω του [0-5]% διαχρονικά στην τετραετία 2020-2023 και της εξαγοραζόμενης κάτω του [0-5]%, αντιστοιχούμενα σε χαμηλό μερίδιο αγοράς της νέας οντότητας, σε επίπεδα της τάξης του [0-5]% για το 2023.

Τα εκτιμώμενα μερίδια αγοράς ανά γεωγραφική περιοχή παρουσιάζονται στους πίνακες που ακολουθούν:

(i) Αττική

Μερίδια αγοράς ΚΔΒΜ στην ΑΤΤΙΚΗ					
Επωνυμία	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**
Εξαγοράζουσα (ΑΚΜΗ +ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΙΚΟ ΚΟΛΛΕΓΙΟ)	[10-15]%	[0-5]%	[5-10]%	[5-10]%	[10-15]%
Εταιρεία-Στόχος (ΔΕΛΤΑ)	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%
Νέα Οντότητα	**[10-15]%**	**[0-5]%**	**[5-10]%**	**[5-10]%**	**[10-15]%**
GOLEARN	[35-45]%	[65-75]%	[65-75]%	[45-55]%	[35-45]%
EUROTRAINING	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%	[5-10]%	[5-10]%
3M PLAN	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%	[5-10]%	[5-10]%
ΑΛΦΑ	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%	[5-10]%
ΛΟΙΠΟΙ < 5% (το 2023)	**[45-55]%**	**[15-25]%**	**[15-25]%**	**[25-35]%**	**[25-35]%**
Σύνολο	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
Πηγή: Έρευνα ΓΔΑ					

Από τον πίνακα προκύπτει ότι η Εταιρεία-Στόχος δραστηριοποιήθηκε για πρώτη φορά το 2023 στην αγορά ΚΔΒΜ Αττικής, με μηδαμινό μερίδιο ([0-5]%). Το μερίδιο αγοράς της Εξαγοράζουσας παρουσιάζει έντονη διακύμανση παραμένοντας σταθερά κάτω του [10-15] % καθ' όλη την πενταετία και ανερχόμενο σε [10-15]% το 2023. Αθροιστικά το μερίδιο της νέας οντότητας ανέρχεται σε [10-15]% το 2023 και, βάσει των όσων σημειώθηκαν ανωτέρω, είναι υπερεκτιμημένο, καθώς δεν μπορεί να αποτυπωθεί το σύνολο της σχετικής αγοράς.

(ii) Θεσσαλονίκη

Μερίδια αγοράς ΚΔΒΜ στη ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ					
Επωνυμία	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**
Εξαγοράζουσα (ΑΚΜΗ +ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΙΚΟ ΚΟΛΛΕΓΙΟ)	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%
Εταιρεία-Στόχος (ΔΕΛΤΑ)	[10-15]%	[5-10]%	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%
Νέα Οντότητα	**[10-15]%**	**[5-10]%**	**[0-5]%**	**[0-5]%**	**[0-5]%**
ΤΕΧΝΟΠΟΛΙΣ	[25-35]%	[35-45]%	[25-35]%	[25-35]%	[35-45]%
IDEA	[10-15]%	[25-35]%	[25-35]%	[25-35]%	[25-35]%
ΙΑΝΑΠ Αστ. Μη Κερδ.	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%	[5-10]%
ΑΛΦΑ	[5-10]%	[5-10]%	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%
ΛΟΙΠΟΙ < 5% (το 2023)	**[25-35]%**	**[15-25]%**	**[15-25]%**	**[15-25]%**	**[15-25]%**

Μερίδια αγοράς ΚΔΒΜ στη ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ					
Επωνυμία	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**
Σύνολο	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
Πηγή: Έρευνα ΓΔΑ					

Από τον πίνακα προκύπτει ότι, με εξαίρεση το 2019-2020, το μερίδιο αγοράς της νέας οντότητας την περίοδο 2021-2023 κυμαίνεται κάτω του [0-5]%. Συγκεκριμένα το αθροιστικό μερίδιο της νέας οντότητας για το 2023 διαμορφώνεται σε ποσοστό [0-5]%, το οποίο είναι σε κάθε περίπτωση υπερεκτιμημένο καθώς δεν είναι εφικτό να προσδιοριστεί το σύνολο της εν λόγω αγοράς.

(iii) Ακτίνα έως μία ώρα από τον Βόλο

Μερίδια αγοράς ΚΔΒΜ στον Βόλο και σε ακτίνα έως μία ώρα					
Επωνυμία	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**
Εξαγοράζουσα (ΑΚΜΗ +ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΙΚΟ ΚΟΛΛΕΓΙΟ)	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%
Εταιρεία-Στόχος (ΔΕΛΤΑ)	-	-	-	[0-5]%	[0-5]%
Νέα Οντότητα	**[0-5]%**	**[0-5]%**	**[0-5]%**	**[0-5]%**	**[0-5]%**
ΕΥΡΩΠΡΟΟΔΟΣ	[15-25]%	[10-15]%	[25-35]%	[15-25]%	[15-25]%
ΔΗΜΗΤΡΑ	[25-35]%	[55-65]%	[35-45]%	[15-25]%	[15-25]%
ΚΕΠΕΘ	[10-15]%	[5-10]%	[5-10]%	[10-15]%	[10-15]%
ΙΑΝΑΠ Αστ. Μη-Κερδ.	[5-10]%	[5-10]%	[0-5]%	[5-10]%	[5-10]%
EUROTRAINING	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%	[5-10]%	[5-10]%
EDU4U	[0-5]%	[5-10]%	[0-5]%	[5-10]%	[5-10]%
ΛΟΙΠΟΙ < 5% (το 2023)	**[15-25]%**	[10-15]%	**[5-10]%**	**[10-15]%**	**[10-15]%**
(Σ)	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
Πηγή: Έρευνα ΓΔΑ					

Από τον πίνακα προκύπτει ότι το αθροιστικό μερίδιο της νέας οντότητας στην εν λόγω αγορά είναι αμελητέο και ανέρχεται για το 2023 σε [0-5]%.

V.3 ΣΧΕΤΙΚΗ ΑΓΟΡΑ ΠΑΡΟΧΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΜΗ ΤΥΠΙΚΗΣ ΜΕΤΑΛΥΚΕΙΑΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ (Κολλέγια)

V.3.1 Σχετική αγορά υπηρεσίας

328. Η ALPHABET δραστηριοποιείται μέσω της θυγατρικής της εταιρείας, ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΙΚΟ ΚΟΛΛΕΓΙΟ, στην παροχή υπηρεσιών μη τυπικής μεταλυκειακής εκπαίδευσης. Κατά την άποψη της γνωστοποιούσας[587] οι υπηρεσίες τριτοβάθμιας εκπαίδευσης που προσφέρονται από το Μητροπολιτικό Κολλέγιο εντάσσονται στην αγορά της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, την οποία απαρτίζουν τα ΑΕΙ, τα Κολλέγια, και προσεχώς τα ιδιωτικά πανεπιστήμια. Περαιτέρω, η

[587] Βλ. υπ' αριθ. πρωτ. 7714/22.10.2024 (απάντηση 34) και υπ. αριθμ. πρωτ. 559/22.01.2025.

γνωστοποιούσα[588] θεωρεί ότι η αγορά της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης δεν είναι συμπληρωματική της αγοράς παροχής υπηρεσιών μεταλυκειακής επαγγελματικής κατάρτισης μέσω ΣΑΕΚ ούτε συνιστά απαραίτητο πρωθύστερο/επόμενο στάδιο ή προαπαιτούμενο για την παρακολούθηση τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, διότι, κατά γενική ομολογία, το πρώτιστο μέλημα των αποφοίτων των ΣΑΕΚ είναι η ένταξή τους στην αγορά εργασίας και όχι η συνέχιση των σπουδών τους σε πανεπιστημιακό ίδρυμα[589].

329. Η Ε.Α. εξέτασε στην υπ' αριθ. 819/2023 απόφασή της την ευρύτερη αγορά εκπαίδευσης και κατάρτισης ενηλίκων στην Ελλάδα, χωρίς όμως περαιτέρω προσδιορισμό των σχετικών αγορών, αφήνοντας τον ορισμό ανοιχτό, δεδομένου ότι δεν υπήρχε επικάλυψη δραστηριοτήτων των συμμετεχόντων μερών και ως εκ τούτου υπό οιαδήποτε εναλλακτική οριοθέτηση της αγοράς, η αξιολόγηση της δυνατότητας της συγκέντρωσης να περιορίσει τον ανταγωνισμό δεν μεταβαλλόταν.

330. Από την έρευνα της Υπηρεσίας προκύπτει ότι τα Κολλέγια δεν εντάσσονται στην ίδια αγορά με τις ΣΑΕΚ[590], καθώς υφίστανται βασικά στοιχεία διαφοροποίησης μεταξύ τους. Ειδικότερα, το προφίλ των σπουδαστών ως προς τις ακαδημαϊκές και οικονομικές δυνατότητες και τις επαγγελματικές προοπτικές είναι «απόλυτα διακριτό», οι βασικές βαθμίδες εκπαίδευσης είναι διαφορετικές (οι ΣΑΕΚ στο επίπεδο 5, τα Κολλέγια στα επίπεδα 6, 7, 8 του Ευρωπαϊκού Πλαισίου Προσόντων-EQF), ενώ διαφέρουν τόσο η διάρκεια φοίτησης, όσο και τα επαγγελματικά δικαιώματα που απορρέουν από τον τίτλο σπουδών, η διαδικασία αναγνώρισης και οι επαγγελματικές προοπτικές. Υπό το φως των παραπάνω, για τους σκοπούς εξέτασης της παρούσας συγκέντρωσης μπορεί να θεωρηθεί ως σχετική αγορά η παροχή υπηρεσιών μη τυπικής μεταλυκειακής εκπαίδευσης, ο ορισμός της οποίας, ωστόσο, δύναται να παραμείνει ανοιχτός καθώς υπό οποιαδήποτε θεώρηση, δεν μεταβάλλεται η αξιολόγηση της υπό εξέταση συγκέντρωσης.

V.3.2 Σχετική γεωγραφική αγορά

331. Σύμφωνα με την υπ' αριθ. 819/2023 απόφαση της Ε.Α. η σχετική γεωγραφική αγορά, παρότι θα μπορούσε να θεωρηθεί ως το σύνολο της ελληνικής επικράτειας, παρέμεινε ανοικτή. Εν προκειμένω, για τους σκοπούς της παρούσας συγκέντρωσης θα μπορούσε να θεωρηθεί ως σχετική γεωγραφική αγορά η ελληνική επικράτεια, δεδομένου ότι, υπό οιαδήποτε εναλλακτική οριοθέτησή της, δεν μεταβάλλει την αξιολόγηση της υπό εξέτασης συγκέντρωσης.

V.3.3 Εκτιμώμενα μερίδια αγοράς

332. Στην συγκεκριμένη αγορά δραστηριοποιείται μόνο η ALPHABET μέσω της ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΙΚΟ ΚΟΛΛΕΓΙΟ. Βάσει των διαθέσιμων στοιχείων εγγεγραμμένων σπουδαστών που τηρεί το Υπουργείο Παιδείας, τα μερίδια αγοράς για τα έτη 2019-2024 διαμορφώνονται ως ακολούθως:

[588] Βλ. Γνωστοποίηση
[589] Βλ. την υπ' αριθ. πρωτ. 559/22.01.2025 απαντητική επιστολή της γνωστοποιούσας.
[590] Βλ. ενδεικτικά την υπ' αριθ. πρωτ. 7681/24.10.2024 επιστολή της […].

Κολλέγια - Μερίδια αγοράς βάσει πλήθους εγγεγραμμένων σπουδαστών κατά τον Οκτώβριο του κάθε έτους						
Επωνυμία	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**
ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΙΚΟ ΚΟΛΛΕΓΙΟ (Εξαγοράζουσα)	**[25-35]%**	**[25-35]%**	**[25-35]%**	**[25-35]%**	**[25-35]%**	**[25-35]%**
AEGEAN COLLEGE	[0-5]%	[5-10]%	[5-10]%	[10-15]%	[10-15]%	[15-25]%
ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΟ ΚΟΛΛΕΓΙΟ ΕΛΛΑΔΟΣ	[15-25]%	[15-25]%	[10-15]%	[10-15]%	[10-15]%	[10-15]%
MEDITERRANEAN COLLEGE	[5-10]%	[5-10]%	[5-10]%	[5-10]%	[5-10]%	[5-10]%
ΚΟΛΛΕΓΙΟ ΝΕΑ ΥΟΡΚΗ - NEW YORK COLLEGE A.E.	[0-5]%	[0-5]%	[5-10]%	[5-10]%	[0-5]%	[5-10]%
ΛΟΙΠΟΙ < 5% (το 2024)	**[35-45]%**	**[25-35]%**	**[25-35]%**	**[25-35]%**	**[25-35]%**	**[25-35]%**
Σύνολο	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
Πηγή: Υπουργείο Παιδείας, Επεξεργασία ΓΔΑ						

333. Όπως προκύπτει από τα στοιχεία του ανωτέρω πίνακα, το ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΙΚΟ ΚΟΛΛΕΓΙΟ διατηρεί καθ' όλη την περίοδο την πρώτη θέση με μερίδιο αγοράς της τάξης του [25-35]% περίπου και σχεδόν διπλάσιο του δεύτερου κατά σειρά κολλεγίου.

334. Περαιτέρω, από τα μέχρι σήμερα διαθέσιμα στοιχεία της υπηρεσίας και βάσει του κύκλου εργασιών Κολλεγίων που συγκεντρώνουν το 72%-75% των εγγεγραμμένων σπουδαστών την περίοδο 2022-2024, εκτιμάται ότι το συνολικό μέγεθος της αγοράς κατά το 2022 ανερχόταν σε 120,33 εκ. ευρώ και το 2023 σε 132,47 εκ. ευρώ. Ως εκ τούτου, εκτιμάται ότι το σχετικό μερίδιο της ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΙΚΟ ΚΟΛΛΕΓΙΟ βάσει κύκλου εργασιών ανερχόταν το 2022 σε [25-35]% και το 2023 σε [25-35]%.

V.4 ΣΧΕΤΙΚΗ ΑΓΟΡΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΩΝ

V.4.1 Σχετική αγορά υπηρεσίας

335. Απολύτως αναγκαίος παραγωγικός πόρος στις προαναφερθείσες σχετικές αγορές κατάρτισης και εκπαίδευσης είναι οι εκπαιδευτές, συνεπώς τα μέρη αλλά και οι ανταγωνιστές τους λειτουργούν ως συστηματικοί αγοραστές εργασίας (εργοδότες) στις αγορές αυτές (αγορά εργασίας-labour market)[591].

336. Όπως προαναφέρθηκε υπό ενότητα IV.1, τα προσόντα των εκπαιδευτών προβλέπονται στον οδηγό κατάρτισης κάθε ειδικότητας του Υπουργείου Παιδείας και είναι κοινά τόσο για τις δημόσιες όσο και για τις ιδιωτικές ΣΑΕΚ. Ως προς τα κριτήρια πρόσληψης, η γνωστοποιούσα συναφώς αναφέρει[592] ότι οι ελάχιστες προϋποθέσεις που πρέπει να πληροί ένας εκπαιδευτής ορίζονται κάθε φορά από τους αντίστοιχους οδηγούς κατάρτισης της κάθε ειδικότητας. Οι προϋποθέσεις αυτές σχετίζονται, κυρίως, με κατοχή τίτλου σπουδών συναφούς γνωστικού πεδίου με την ειδικότητα και

[591] Βλ. Ε.Α. 775/2022, παρ. 162. Αντίστοιχα και τα ΚΔΒΜ λειτουργούν ως εργοδότες για τους εκπαιδευτές σε προγράμματα ΚΔΒΜ.
[592] Βλ. την υπ' αριθ. πρωτ. 559/22.01.2025 επιστολή της γνωστοποιούσας

το εκπαιδευτικό πρόγραμμα, ή/και συνδυασμού τίτλου σπουδών και επαγγελματικής προϋπηρεσίας. Πέραν των ανωτέρω, δεν υπάρχει άλλο προβλεπόμενο από τη νομοθεσία κριτήριο προκειμένου να μπορεί κάποιος να εργαστεί ως εκπαιδευτής σε ιδιωτικές ΣΑΕΚ, ενώ δεν απαιτείται και η εγγραφή του σε κάποιο μητρώο, όπως αντιθέτως προβλέπεται η υποχρεωτική εγγραφή στο Μητρώο Εκπαιδευτών Επαγγελματικής Κατάρτισης των Δημοσίων Σ.Α.Ε.Κ για τη διδασκαλία σε δημόσιες ΣΑΕΚ[593]. Σημειωτέον ότι στο ως άνω μητρώο δημόσιων ΣΑΕΚ είναι εγγεγραμμένοι 24.991 εκπαιδευτές. Τα μέρη αναζητούν εκπαιδευτές […][594].

337. Η απασχόληση των εκπαιδευτών μπορεί να αποτελεί για τους ίδιους κύρια ή παράλληλη ή/και δευτερεύουσα επαγγελματική δραστηριότητα και οι εκπαιδευτές μπορούν να συνάπτουν διάφορα είδη συμβάσεων με τις ΣΑΕΚ, π.χ. σύμβαση παροχής ανεξάρτητων υπηρεσιών, σύμβαση εξαρτημένης εργασίας (ωρομισθίου/ημερομισθίου), σύμβαση εξαρτημένης εργασίας μισθωτού υπαλλήλου ορισμένου ή αορίστου χρόνου (πλήρους ή μερικής απασχόλησης). Περαιτέρω, σημειώνεται ότι ιδιώτες εκπαιδευτές που διδάσκουν σε ιδιωτικές ΣΑΕΚ μπορούν να διδάξουν και σε δημόσιες ΣΑΕΚ, εφόσον εγγραφούν στο σχετικό μητρώο του Υπουργείου Παιδείας[595]. Ειδικότερα, η ΑΚΜΗ και ΔΕΛΤΑ αθροιστικά απασχολούν […] εκπαιδευτές. Ως προς το συμβατικό πλαίσιο εργασίας των εκπαιδευτών τους, αυτοί συμβάλλονται με αυτές με διαφορετικά είδη συμβάσεων, ήτοι σύμβαση παροχής ανεξάρτητων υπηρεσιών, σύμβαση εξαρτημένης εργασίας είτε ωρομισθίου είτε ημερομισθίου, σύμβαση εξαρτημένης εργασίας μισθωτού υπαλλήλου ορισμένου ή αορίστου χρόνου. Το […]% των εκπαιδευτών απασχολείται με σύμβαση εξαρτημένης εργασίας σε ωρομίσθια βάση, ενώ […]% αυτών είναι ελεύθεροι επαγγελματίες με σύμβαση παροχής ανεξάρτητων υπηρεσιών. Ειδικότερα, η ΑΚΜΗ απασχολεί συνολικά […] εκπαιδευτές στις δομές της, εκ των οποίων μόνο […] με σύμβαση παροχής ανεξάρτητων υπηρεσιών, ενώ η ΔΕΛΤΑ απασχολεί συνολικά […] εκπαιδευτές εκ των οποίων τους […] ως ελεύθερους επαγγελματίες. Κατά συνέπεια, το ποσοστό των ελεύθερων επαγγελματιών που απασχολούνται στην ΑΚΜΗ αντιστοιχεί σε […]% επί του συνόλου των εκπαιδευτών της με το υπόλοιπο […]% να αντιστοιχεί σε εκπαιδευτές που απασχολούνται με σύμβαση εξαρτημένης εργασίας ανεξαρτήτως μορφής. Ομοίως, το ποσοστό των ελεύθερων επαγγελματιών που απασχολούνται στη ΔΕΛΤΑ αντιστοιχεί σε περίπου […]% επί του συνόλου των εκπαιδευτών της με το υπόλοιπο […]% να αντιστοιχεί σε εκπαιδευτές που απασχολούνται με σύμβαση εξαρτημένης εργασίας ανεξαρτήτως μορφής. Επιπροσθέτως, όπως προκύπτει από τα προσκομισθέντα στοιχεία, οι συμβάσεις των μερών με τους εκπαιδευτές, ανεξαρτήτως του είδους της εργασίας, εμπεριέχουν ρήτρες αποκλειστικής συνεργασίας, […][596]. Ωστόσο, κατά τη γνωστοποιούσα, […][597]. Για τους σκοπούς εξέτασης της παρούσας συγκέντρωσης θα μπορούσε να οριστεί ως σχετική προϊοντική αγορά η αγορά εργασίας εκπαιδευτών σε ΣΑΕΚ. Σε κάθε περίπτωση, ενόψει των περιορισμένων επιπτώσεων της

[593] Βλ. ΥΑ Κ1/104717/10-08-2020, αρθ. 7 *«Δεν είναι δυνατή η ανάθεση διδακτικού έργου σε εκπαιδευτές μη ενταγμένους στο Μητρώο».*
[594] Βλ. την υπ' αριθ. πρωτ. 559/22.01.2025 επιστολή της γνωστοποιούσας.
[595] Βλ. Ανακοίνωση της Επιτροπής όσον αφορά στον ορισμό της σχετικής αγοράς για τους σκοπούς του δικαίου ανταγωνισμού της Ένωση (C/2024/1645), παρ. 7.
[596] Οι ρήτρες αυτές διατυπώνονται ως εξής: για την ΑΚΜΗ, […]. Για την ΔΕΛΤΑ, [….] Βλ. την υπ. αριθμ. πρωτ. 559/22.01.2025 επιστολή της γνωστοποιούσας
[597] Βλ την υπ' αριθ. πρωτ. 1273/11.02.2025 επιστολή της γνωστοποιούσας.

εξεταζόμενης συγκέντρωσης στην εν λόγω αγορά, όπως αυτές αναλύονται κατωτέρω υπό ενότητα VIII.4, παρέλκει η ακριβής οριοθέτησής της.

V.4.2 Σχετική γεωγραφική αγορά

338. Ως προς τη σχετική γεωγραφική αγορά, αυτή θα μπορούσε να θεωρηθεί ότι έχει τοπική διάσταση, καθώς λειτουργούν πολλά παραρτήματα ΣΑΕΚ ανά τη χώρα τα οποία παρέχουν ευκαιρίες απασχόλησης στις τοπικές κοινωνίες, ενώ δεν μπορεί να θεωρηθεί δεδομένο ότι οι εκπαιδευτές (νυν ή εν δυνάμει) θα ήταν διατεθειμένοι να επωμιστούν το κόστος μετακίνησης σε άλλη πόλη ή νομό προς αναζήτηση αντίστοιχης θέσης εργασίας[598]. Σε κάθε περίπτωση, ενόψει των περιορισμένων επιπτώσεων της εξεταζόμενης συγκέντρωσης στην εν λόγω αγορά εργασίας, όπως αυτές αναλύονται κατωτέρω υπό ενότητα VIII.4, παρέλκει η ακριβής οριοθέτηση της σχετικής γεωγραφικής αγοράς.

V.4.3 Εκτιμώμενα μερίδια αγοράς

339. Όπως προαναφέρθηκε, για τη διδασκαλία σε ιδιωτικές ΣΑΕΚ δεν υπάρχουν πρόσθετες απαιτήσεις, πλην των βασικών τυπικών προσόντων ανάλογα με την ειδικότητα και τον οδηγό κατάρτισης εκάστης, ενώ οι δημόσιες ΣΑΕΚ διαφοροποιούνται ως προς την υποχρεωτική εγγραφή των εκπαιδευτών στο σχετικό μητρώο. Συνεπώς, η αγορά των εκπαιδευτών είναι ιδιαίτερα ευρεία και περιλαμβάνει όχι μόνο τους εκπαιδευτές που ήδη εργάζονται σε ΣΑΕΚ (δημόσια ή ιδιωτικά) αλλά και τους εν δυνάμει εκπαιδευτές που πληρούν τα βασικά τυπικά προσόντα. Για την εκτίμηση των μεριδίων των μερών στην αγορά εργασίας των εκπαιδευτών γίνεται, ελλείψει διαθέσιμων στοιχείων για το συνολικό μέγεθος αυτής, η υπόθεση ότι το ελάχιστο συνολικό της μέγεθος είναι τουλάχιστον το πλήθος των εγγεγραμμένων στο Μητρώο Εκπαιδευτών Επαγγελματικής Κατάρτισης των δημοσίων ΣΑΕΚ του Υπουργείου Παιδείας[599] αφαιρουμένου ενός ποσοστού περίπου 20% το οποίο από την έρευνα της Υπηρεσίας εκτιμάται ότι αποτελείται από μόνιμους καθηγητές του δημοσίου τομέα δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, οι οποίοι δεν μπορούν να διδάξουν σε ιδιωτικές ΣΑΕΚ. Κατά συνέπεια οι εκπαιδευτές οι οποίοι μπορούν να διδάξουν και στις ιδιωτικές ανέρχονται κατ' ελάχιστο σε 19.992. Υπό την υπόθεση αυτή και βάσει των προσκομισθέντων στοιχείων των μερών του Δεκεμβρίου 2024 για το πλήθος των εκπαιδευτών που απασχολούν, τα μερίδια αγοράς τους εκτιμώνται σε [0-5]% για την Εξαγοράζουσα και σε [5-10]% για την ΔΕΛΤΑ. Το συνδυασμένο μερίδιό τους εκτιμάται σε [5-10]%, το οποίο βάσει των όσων σημειώθηκαν ανωτέρω, είναι υπερεκτιμημένο καθώς δεν μπορεί να προσδιοριστεί το σύνολο της σχετικής αγοράς.

[598] «Ανακοίνωση της Επιτροπής όσον αφορά τον ορισμό της σχετικής αγοράς για τους σκοπούς του δικαίου ανταγωνισμού της Ένωσης» (C/2024/1645), παρ. 72.
[599] Όπως έχει προαναφερθεί, ανέρχεται σε 24.991 εγγεγραμμένους εκπαιδευτές.

VI. ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΥ

VI.1 Διάρθρωση Ζήτησης – Ωριμότητα Αγοράς

Εκτιμήσεις για την εξέλιξη της ζήτησης

340. Σύμφωνα με τη γνωστοποιούσα[600] «[…] *η ζήτηση για σπουδές σε παρόχους επαγγελματικής κατάρτισης αυξάνεται τα τελευταία χρόνια με γοργούς ρυθμούς»* με αποτέλεσμα να καταγράφεται την τελευταία πενταετία μία αύξηση της τάξεως του 20% στους σπουδαστές των ΣΑΕΚ, γεγονός που αποδεικνύεται και από τη ραγδαία αύξηση των θέσεων στις δημόσιες ΣΑΕΚ, καθώς από 14.200 θέσεις που προσφέρθηκαν για την εισαγωγή πρωτοείσακτων στις δημόσιες ΣΑΕΚ το έτος 2022-2023, οι προσφερόμενες θέσεις για το έτος 2024-2025-ανήλθαν σε 21.861, αυξημένες κατά 54%. Περαιτέρω αναφέρει ότι «*η αγορά της επαγγελματικής κατάρτισης ενηλίκων αποτελεί μία δυναμική και ταχέως αναπτυσσόμενη αγορά, η οποία χαρακτηρίζεται από έντονη κινητικότητα τα τελευταία χρόνια, ενώ μάλιστα αναμένεται να επεκταθεί σημαντικά και στο εγγύς μέλλον*», κατά την τελευταία, δε, πενταετία λειτούργησαν 13 νέες ΣΑΕΚ[601]. Παράλληλα, ήδη αδειοδοτημένες ΣΑΕΚ έχουν ανοίξει κατά την τελευταία πενταετία νέα παραρτήματα, όπως π.χ. η ΣΑΕΚ Όμηρος στη Λάρισα το 2019 και στη Θεσσαλονίκη το 2022, η ΣΒΙΕ στην Πάτρα το 2021, η PRAXIS στο Αλιβέρι το 2021 και η ΓΙΑΤΣΟΣ στη Λαμία το 2021[602]. Επιπροσθέτως, η γνωστοποιούσα κάνει αναφορά[603] σε εξαγγελίες του Υπουργείου Παιδείας περί δημιουργίας campuses σε ΣΑΕΚ και ΕΠΑΛ, λόγω των οποίων, κατά την άποψή της, αναμένεται να ανοίξουν ακόμη περισσότερες ΣΑΕΚ, συμπεριλαμβανομένων και εξειδικευμένων ΣΑΕΚ σε περιοχές με ζήτηση σε συγκεκριμένες ειδικότητες. Όπως προκύπτει από το εσωτερικό έγγραφο Σχετικό 10 (Ιούλιος 2024) που προσκόμισε η γνωστοποιούσα, εκτιμάται ανάπτυξη της εν λόγω αγοράς με τον μέσο ετήσιο ρυθμό (CAGR[604]), για τα επόμενα 5 έτη, να διαμορφώνεται […]%. Οι προωθούμενες κρατικές μεταρρυθμίσεις στον κλάδο στοχεύουν στην περαιτέρω ελκυστικότητα της επαγγελματικής κατάρτισης, ενώ συγχρόνως […][605]. Από την άλλη πλευρά, η γνωστοποιούσα αναφέρει[606] ότι η έλευση των ιδιωτικών πανεπιστημίων στη χώρα θα εντείνει τις ανταγωνιστικές πιέσεις αισθητά και εις βάρος των ΣΑΕΚ, οι οποίες δεν αποκλείεται να παρατηρήσουν απώλειες στον αριθμό των σπουδαστών τους[607].

341. Οι ως άνω εκτιμήσεις, θετικές για την εξέλιξη της μεταλυκειακής επαγγελματικής κατάρτισης αλλά ενίοτε αρνητικές για τις ΣΑΕΚ συγκεκριμένα, απαντώνται και στις απαντητικές επιστολές επιχειρήσεων του κλάδου. Συγκεκριμένα, από τις 26 επιχειρήσεις που απάντησαν στη σχετική

[600] Βλ. γνωστοποίηση σελ. 64.
[601] Βλ. γνωστοποίηση σελ. 82. Έχουν επίσης συσταθεί και αδειοδοτηθεί μέσα σε ένα μόλις χρόνο τουλάχιστον 41 νέα ΚΔΒΜ, βλ. γνωστοποίηση, σελ. 64 και 84.
[602] Βλ. γνωστοποίηση σελ. 81-83.
[603] Βλ. γνωστοποίηση, σελ. 85.
[604] Compound Annual Growth Rate
[605] Βλ. γνωστοποίηση, Σχετ. 10 […] Ιούλιος 2024.
[606] Υπ' αριθ. πρωτ. 1273/11.02.2025 επιστολή της γνωστοποιούσας.
[607] Βλ. την υπ' αριθ. πρωτ.1273/11.02.2025 επιστολή παροχής στοιχείων της γνωστοποιούσας.

ερώτηση, 14[608] εταιρείες επισημαίνουν ότι η ζήτηση για μεταλυκειακή επαγγελματική κατάρτιση αναμένεται να κινηθεί ανοδικά την επόμενη τριετία (2025-2027) στην Ελλάδα. Ωστόσο 8[609] επιχειρήσεις εκτιμούν ότι η ζήτηση για φοίτηση σε ΣΑΕΚ θα είναι πτωτική τα ερχόμενα έτη, 2[610] ότι θα είναι σταθερή προς πτωτική, ενώ 2[611] απαντούν ότι θα διατηρηθεί στα ίδια επίπεδα.

342. Σύμφωνα με τα στοιχεία του Υπουργείου Παιδείας[612] η διαχρονική εξέλιξη του πλήθους εγγεγραμμένων σπουδαστών στις ιδιωτικές ΣΑΕΚ παρουσιάζεται ως ακολούθως.

Εγγεγραμμένοι φοιτητές σε Ιδιωτικές ΣΑΕΚ τον Οκτώβριο κάθε έτους

	2019	2020	2021	2022	2023
Σύνολο σπουδαστών ιδιωτικών ΣΑΕΚ	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
%Ετήσια Μεταβολή		-2,17%	7,43%	13,46%	7,24%
Πηγή: Υπουργείο Παιδείας, Επεξεργασία ΓΔΑ					

343. Από τα στοιχεία του παραπάνω πίνακα προκύπτει ότι το 2023 οι εγγεγραμμένοι σπουδαστές ιδιωτικών ΣΑΕΚ ήταν αυξημένοι κατά 27,9% σε σχέση με το 2019, με μέσο ετήσιο ρυθμό αύξησης κατά την πενταετία 2019-2023 της τάξης του 6,3%, ενώ κατά την τριετία 2021-2023, δηλαδή τη μετά-COVID-19 εποχή, ο μέσος ετήσιος ρυθμός αύξησης είναι μεγαλύτερος και ανέρχεται σε 10,3%.

Ενισχυτικοί παράγοντες της ζήτησης

344. Η γνωστοποιούσα[613] επισημαίνει ότι η αύξηση της ζήτησης για σπουδές σε ΣΑΕΚ οφείλεται, μεταξύ άλλων, στην στροφή των νέων σε πιο σύγχρονες και πιο τεχνικές ειδικότητες και στην άμεση επαγγελματική αποκατάσταση. Όπως αναφέρει, ορισμένες ειδικότητες εξασφαλίζουν άμεση επαγγελματική αποκατάσταση λόγω της σύνδεσής τους με την αγορά εργασίας μέσω της πρακτικής άσκησης/μαθητείας και λόγω της αυξανόμενης προτίμησης των επιχειρήσεων προς τους υποψήφιους που διαθέτουν μεγαλύτερη πρακτική εμπειρία και τεχνικές γνώσεις έναντι εργαζομένων με υψηλότερο ακαδημαϊκό υπόβαθρο και τίτλους σπουδών, ενώ ορισμένες νομοθετικές μεταρρυθμίσεις έχουν, επίσης, οδηγήσει με τη σειρά τους σε αύξηση των σπουδαστών σε παρόχους επαγγελματικής κατάρτισης.

[608] […] (7936/30.10.2024), […] (7707/21.10.2024), […] (8095/04.11.2024), […] (7689/21.10.2024), […] (8093/04.11.2024), […] (8255/06.11.2024), […] (9482/13.12.2024), […] (9408/12.12.2024), […] (9489/13.12.2024), […] (9668/18.12.2024), […] (9663/18.12.2024), […] (9527/16.12.2024), […] (9416/12.12.2024), […] (9931/27.12.2024).

[609] […] (7889/29.10.2024), […] (7900/29.10.2024), […] (9194/05.12.2024), […] (9228/06.12.2024), […] (9459/13.12.2024), […] (9479/13.12.2024), […] (9637/18.12.2024), […] (9801/23.12.2024

[610] Βλ. τις υπ' αριθ. πρωτ. 7681/21.10.2024 και 9376/11.12.2024 απαντητικές επιστολές των ΣΑΕΚ […], […] και […], αντίστοιχα

[611] Βλ. τις υπ' αριθ. πρωτ. 7648/18.10.2024 και 7424/14.10.2024 απαντητικές επιστολές των […], αντίστοιχα.

[612] Βλ. την υπ' αριθ. πρωτ. 1811/04.03.2025 επιστολή του Υπουργείου Παιδείας.

[613] Βλ. γνωστοποίηση.

345. Σύμφωνα με τις ανταγωνίστριες ιδιωτικές ΣΑΕΚ, οι παράγοντες που αναμένεται να ενισχύσουν τη ζήτηση για σπουδές σε ΣΑΕΚ είναι ποικίλοι και σχετίζονται[614] με α) τεχνολογικές εξελίξεις οι οποίες οδηγούν σε ταχείες αλλαγές στην αγορά εργασίας και συνοδεύονται από απαιτήσεις επανακατάρτισης και συνεχούς επαγγελματικής κατάρτισης, β) βελτίωση στην ποιότητα των προσφερόμενων εκπαιδευτικών προγραμμάτων από δημόσιους και ιδιωτικούς φορείς που προσφέρουν εξειδικευμένη γνώση και δεξιότητες, γ) νομοθετικές μεταρρυθμίσεις όπως η ψήφιση του ν. 4777/2021 για την εισαγωγή στην τριτοβάθμια εκπαίδευση που καθιέρωσε, μεταξύ άλλων, την ελάχιστη βάση εισαγωγής για τα ΑΕΙ αλλά και μια σειρά από κρατικές και ενωσιακές πολιτικές και χρηματοδοτικά εργαλεία, δ) μεταβολές στην κοινωνική αντίληψη γύρω από την εκπαίδευση και την κατάρτιση και τέλος ε) δημογραφικούς παράγοντες, όπως η γήρανση του πληθυσμού. Αντιστοίχως, σύμφωνα με το Υπουργείο Παιδείας[615] η ζήτηση θα επηρεαστεί από παράγοντες όπως η εξέλιξη του δημογραφικού, οι μεταβαλλόμενες ανάγκες της αγοράς εργασίας, η ίδρυση των μη δημόσιων πανεπιστημίων .

346. Όπως επισημαίνεται από τις επιχειρήσεις του κλάδου, η εισχώρηση της τεχνολογίας σε ευρύ φάσμα δραστηριοτήτων του ανθρώπου, μεταξύ αυτών, και στο χώρο εργασίας συνεπάγεται ότι τα παραδοσιακά επαγγέλματα αντικαθίστανται ή αλλάζουν μορφή σε σχέση με τις δεξιότητες τις οποίες απαιτούν για τη διεξαγωγή τους, με συνέπεια οι εργαζόμενοι και οι νέοι απόφοιτοι να χρειαστούν πρόσθετη κατάρτιση για να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις της αγοράς εργασίας. Σε αυτό το πλαίσιο αυξάνεται το ενδιαφέρον των υποψήφιων σπουδαστών για φοίτηση σε προγράμματα μέσω ΣΑΕΚ στα οποία επιχειρείται η εξοικείωση του σπουδαστή με τη χρήση των τεχνολογιών πληροφορικής και η απόκτηση ψηφιακών δεξιοτήτων για τις οποίες υπάρχει ζήτηση στην αγορά εργασίας[616]. Η […] εκτιμά ότι τα έτη 2025-2027 θα συνεχίσει να υπάρχει ζήτηση για νέες δεξιότητες, όπως η τεχνητή νοημοσύνη, η ανάλυση δεδομένων, και οι ψηφιακές δεξιότητες, οδηγώντας σε αύξηση των εγγραφών σε προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης[617]. Πέραν των μεταβαλλόμενων αναγκών σε δεξιότητες ως επακόλουθο των τεχνολογικών εξελίξεων στο χώρο εργασίας, οι επιχειρήσεις επισημαίνουν, περαιτέρω, ότι παρατηρείται η μετάβαση σε υβριδικά μοντέλα εργασίας που σύμφωνα με την […] «*θα αυξήσει τη ζήτηση για προγράμματα κατάρτισης σε ψηφιακές δεξιότητες και νέες μορφές επιχειρηματικότητας*»[618].

347. Σύμφωνα με τις ανταγωνίστριες εταιρείες, οι ΣΑΕΚ προσαρμόζονται στις μεταβαλλόμενες ανάγκες της αγοράς εργασίας προσφέροντας περισσότερα και ποιοτικότερα προγράμματα φοίτησης, τα οποία ανταποκρίνονται στις απαιτήσεις για εξειδικευμένη γνώση και δεξιότητες. Η προσαρμογή των ΣΑΕΚ πραγματώνεται μέσω της προσθήκης, στα προγράμματα σπουδών τους, δημοφιλών ειδικοτήτων γεγονός το οποίο, κατά την […], συνεπάγεται ότι «*Οι σπουδές στα δημόσια και ιδιωτικά ΣΑΕΚ της χώρας έχουν όλο και μεγαλύτερη ζήτηση στους απόφοιτους Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης*». Όπως αναφέρει η […], παρατηρείται χάσμα μεταξύ των δεξιοτήτων που αποκτά ο

[614] […] (8093/04.11.2024), […] (7936/30.10.2024), […] (7707/21.10.2024), […] (8095/04.11.2024), […] (8093/04.11.2024), […] (8255/06.11.2024), […] (9489/13.12.2024), […] (9668/18.12.2024), […] (9527/16.12.2024), […] (9416/12.12.2024).
[615] Υπ' αριθ. πρωτ. 8439/11.11.2024 απαντητική επιστολή του Υπουργείου Παιδείας.
[616] Βλ. την υπ' αριθ. πρωτ 7936/30.10.2024 απαντητική επιστολή της […].
[617] Βλ. την υπ' αριθ. πρωτ. 8093/04.11.2024 απαντητική επιστολή της εταιρείας.
[618] Βλ. την υπ' αριθ. πρωτ. 7936/30.10.2024 απαντητική επιστολή της εταιρείας.

υποψήφιος σπουδαστής από την τυπική εκπαίδευση και εκείνων που απαιτεί η αγορά εργασίας και αυτό το κενό μεταξύ των δεξιοτήτων δημιουργεί νέες ευκαιρίες για τις ΣΑΕΚ.

Περιοριστικοί Παράγοντες της ζήτησης

348. Εκ των 26 επιχειρήσεων που απάντησαν σε σχετική ερώτηση περί εξέλιξης της ζήτησης, 5 επιχειρήσεις[619] αναφέρουν ότι η έλευση ιδιωτικών πανεπιστημίων θα επηρεάσει αρνητικά τη ζήτηση για σπουδές σε ΣΑΕΚ, επηρεάζοντας, υπέρ της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, την πρωτογενή απόφαση των ενδιαφερομένων για το επίπεδο εκπαίδευσης που θα επιλέξουν καθώς τόσο οι ΣΑΕΚ όσο και τα ιδιωτικά πανεπιστήμια στοχεύουν καταρχάς στην ίδια ομάδα[620], ενώ μέσω μιας αλυσιδωτής αντίδρασης (όπου τα υφιστάμενα Κολλέγια προκειμένου να αντιμετωπίσουν τον ανταγωνισμό από τα ιδιωτικά πανεπιστήμια θα προχωρήσουν σε μείωση τιμών κάτι που με τη σειρά του θα πιέσει αντίστοιχα προς τα κάτω τις τιμές των ΣΑΕΚ), η αγορά των ιδιωτικών ΣΑΕΚ θα οδηγηθεί σε συνολικότερη συρρίκνωση (τόσο από πλευράς τιμών όσο και από πλευράς πελατών). Όπως αναφέρει, δε, η επιχείρηση […], η πτωτική τάση των ΣΑΕΚ έχει «*ήδη διαφανεί στους περισσότερους τομείς σπουδών, με εξαίρεση τις αμιγώς «τεχνικές» ειδικότητες (π.χ. τεχνικοί υδραυλικών εγκαταστάσεων, τεχνικοί ηλεκτρικών εγκαταστάσεων, τεχνικοί μηχανοτρονικής, κ.ά.), για τις οποίες δεν διατίθενται σπουδές ανώτερου επιπέδου*». Συναφώς, μία ακόμη ΣΑΕΚ[621] αναφέρει πως η νοοτροπία της ελληνικής οικογένειας περί κατωτερότητας των σπουδών σε σχολές επαγγελματικής κατάρτισης σε σχέση με τα πανεπιστήμια περιορίζει τη ζήτηση. Ωστόσο, άλλη επιχείρηση[622] εκτιμά ότι η ιδιωτικοποίηση της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης πιθανόν να ωφελήσει την μεταλυκειακή εκπαίδευση δίνοντας της την ευκαιρία να οριστεί σε πιο σαφή πλαίσιο.

349. Ως παράγοντας περιοριστικός της ζήτησης αναφέρθηκε η απομάκρυνση των σπουδαστών από κάποιους γνωστικούς τομείς, και συγκεκριμένα από τα τεχνικά επαγγέλματα αλλά και από τα τουριστικά επαγγέλματα, διότι η ένταξη σε αυτά έχει σταματήσει να απαιτεί εκπαίδευση τόσο στην συνείδηση του ενδιαφερόμενου όσο και στην συνείδηση του επιχειρηματία, ενώ, παράλληλα, επιχειρήσεις μπορεί να επιλέξουν την κατάρτιση κατά την εργασία (on-the-job training) προκειμένου να καλύψουν κενές θέσεις[623]. Επιπροσθέτως, άλλη ΣΑΕΚ αναφέρει ότι η επέκταση των ταχύρρυθμων επιδοτούμενων προγραμμάτων κατάρτισης (ΚΔΒΜ) περιορίζει και αυτή τη ζήτηση για σπουδές σε ΣΑΕΚ[624].

---

[619] […] (7889/29.10.2024), […] (9637/18.12.2024), […] (9479/13.12.2024), […] (9459/13.12.2024), […] (1353/13.02.2025).

[620] Χαρακτηριστικό όμως της αγοράς των ΣΑΕΚ είναι ότι απευθύνονται σε διάφορες ηλικιακές ομάδες, παρότι ο βασικός στόχος παραμένει οι ηλικίες 18-24, και αυτό παρέχει μια σχετική σταθερότητα στη ζήτηση καθώς μεγαλύτερες ηλικίες μπορούν να ενισχύσουν δεξιότητες αλλά και να καταρτιστούν σε νέες ειδικότητες. Βλ. τις υπ' αριθ. πρωτ. 9479/13.12.2024 και 9489/13.12.2024 απαντητικές επιστολές των […] αντίστοιχα.

[621] Βλ. την υπ' αριθ. πρωτ. 9376/11.12.2024 απαντητική επιστολή της […]

[622] Βλ. την υπ' αριθ. πρωτ. 9801/23.12.2024 απαντητική επιστολή της […].

[623] Βλ. τις υπ' αριθ. πρωτ. 9928/27.12.2024, 7900/29.10.2024, 9801/23.12.2024, 9637/18.12.2024 απαντητικές επιστολές των […], αντίστοιχα.

[624] Βλ. την υπ' αριθ. πρωτ. 7681/21.10.2024 απαντητική επιστολή της […].

350. Τρεις επιχειρήσεις[625] αναφέρουν ότι η ένταξη των δημοσίων ΣΑΕΚ στο μηχανογραφικό των πανελληνίων εξετάσεων θα ενισχύσει την ροή σπουδαστών προς την αγορά των δημοσίων ΣΑΕΚ από όσους δεν κατορθώνουν να ενταχθούν σε ΑΕΙ, διότι αναβαθμίζει τις δημόσιες ΣΑΕΚ στη συνείδηση των υποψηφίων. Επιπροσθέτως, η κρατική πολιτική επιδότησης των σπουδών σε δημόσιες ΣΑΕΚ και συναφείς δομές (ΕΠΑΛ, ΣΕΚ), είτε άμεσης (δωρεάν σπουδές) είτε έμμεσης (επιδόματα σίτισης, στέγασης), αποτελεί γενικότερα περιοριστικό παράγοντα της ζήτησης[626]. Τέλος ως παράγοντες περιοριστικοί της ζήτησης αναφέρθηκαν μακροοικονομικοί και κοινωνικοί λόγοι, ήτοι η οικονομική αβεβαιότητα και η ακρίβεια, αλλά και η υπογεννητικότητα, η οποία μειώνει μεσοπρόθεσμα το πλήθος των μελλοντικών καταναλωτών[627].

351. Συμπερασματικά, ενόψει των ανωτέρω, εμφαίνεται ως ένα βαθμό διάσταση απόψεων και εκτιμήσεων μεταξύ των παραγόντων της αγοράς ακόμη και επί της επίδρασης των ίδιων φαινομένων (όπως π.χ. η επίδραση της ίδρυσης και λειτουργίας ιδιωτικών πανεπιστημίων ή του δημογραφικού). Παραταύτα, παράγοντες που αναφέρθηκαν αναλυτικά ανωτέρω, όπως π.χ. η προωθούμενη ενίσχυση της μεταλυκειακής επαγγελματικής κατάρτισης, οι απαιτήσεις σχετικής εξειδίκευσης αλλά και τεχνολογικές εξελίξεις στην αγορά εργασίας, ενισχύουν τη ζήτηση στην αγορά παροχής υπηρεσιών κατάρτισης μέσω ιδιωτικών ΣΑΕΚ και εκτιμάται ότι η τάση της αγοράς τουλάχιστον μεσοπρόθεσμα θα είναι ανοδική, όπως άλλωστε προκύπτει και από τις εκτιμήσεις της γνωστοποιούσας στο εσωτερικό της έγγραφο Σχετ. 10 (Ιούλιος 2024).

VI.2 Εγγύτητα Ανταγωνισμού

Εγγύτητα ανταγωνιστών

352. Ως μεγαλύτερους ανταγωνιστές της ΑΚΜΗ και της ΔΕΛΤΑ η γνωστοποιούσα αναφέρει[628] τις ακόλουθες ιδιωτικές ΣΑΕΚ: ΑΛΦΑ, INTERGRAPHICS, ΟΜΗΡΟΣ, PRAXIS, ΑΚΤΟ, ΔΗΜΗΤΡΑ, ΘΕΣΣΑΛΙΚΟ ΙΕΚ-ΓΙΑΤΣΟΣ, LE MONDE. Ειδικότερα αναφέρει[629] ως κυριότερους ανταγωνιστές- παρόχους πανελλαδικής εμβέλειας, οι οποίοι προσφέρουν μεγάλη ποικιλία ειδικοτήτων, τις εταιρείες ΟΜΗΡΟΣ, ΑΛΦΑ, ΔΗΜΗΤΡΑ, ενώ σε επίπεδο εξειδικευμένων παρόχων οι οποίοι φημίζονται για ορισμένες ειδικότητες και ανταγωνίζονται τα μέρη σε αυτές, αναφέρει, πέραν των άλλων, τις PRAXIS, LE MONDE, ΑΚΤΟ, EUROTRAINING. Επίσης αναφέρει ότι στενότερος ανταγωνιστής τόσο της ΑΚΜΗ όσο και της ΔΕΛΤΑ είναι η ΣΑΕΚ ΟΜΗΡΟΣ. Από τη δήλωση της γνωστοποιούσας έπεται ότι και τα μέρη αποτελούν ο ένας στενό ανταγωνιστή του άλλου, δεδομένου ότι οι υπηρεσίες, που προσφέρουν αμφότερα τα μέρη,

[625] Βλ. τις υπ'αριθ. πρωτ. 8093/04.11.2024, 9228/06.12.2024, 7681/21.10.2024, απαντητικές επιστολές της […] αντίστοιχα.
[626] Βλ. την υπ' αριθ. πρωτ. 9228/06.12.2024 απαντητική επιστολή της […]
[627] Βλ. τις υπ' αριθ. πρωτ. 9527/16.12.2024 και 7900/29.10.2024 απαντητικές επιστολές της […], αντίστοιχα.
[628] Βλ. γνωστοποίηση, σελ. 55-57. Η γνωστοποιούσα, στο πλαίσιο θεώρησης από πλευράς της ότι η αγορά ιδιωτικών και δημοσίων ΣΑΕΚ είναι ενιαία, ανέφερε επίσης ως μεγαλύτερους ανταγωνιστές σε επίπεδο δημοσίων ΣΑΕΚ τις Πειραματικές ΣΑΕΚ του Υπουργείου Παιδείας, τις ΣΑΕΚ της ΔΥΠΑ, τις ΣΑΕΚ του Υπουργείου Υγείας και του ΕΚΑΒ καθώς και όλες τις δημόσιες ΣΑΕΚ στις πόλεις Πειραιά, Αιγάλεω, Κηφισιάς, Θεσσαλονίκης, Λάρισας, Ηρακλείου Κρήτης και Ρόδου.
[629] Βλ. την υπ' αριθ. πρωτ. 7714/22.10.2024 επιστολή παροχής στοιχείων, απάντηση 28 και 59.

θεωρούνται από την γνωστοποιούσα εγγύτερες με αυτές της ΣΑΕΚ ΟΜΗΡΟΣ, άρα και εγγύτερες μεταξύ τους.

353. Η ALPHABET ισχυρίζεται ότι η Έκθεση εσφαλμένα υποστηρίζει ότι η ΑΚΜΗ και η ΔΕΛΤΑ συνιστούν τις σημαντικότερες επιχειρήσεις στην αγορά των ιδιωτικών ΣΑΕΚ και τους εγγύτερους ανταγωνιστές. Τούτο διότι, κατά την άποψή της, καθώς πρόκειται για μια αγορά με ανοδική και δυναμική τάση, τα υφιστάμενα μερίδια των μερών δεν αντικατοπτρίζουν αξιόπιστα την πραγματική δύναμη και τη σημασία των συμμετεχόντων στην αγορά, καθώς, πέραν των μερών, υπάρχουν 2 μεγάλες ιδιωτικές ΣΑΕΚ, η ΑΛΦΑ και η ΟΜΗΡΟΣ, οι οποίες δραστηριοποιούνται ευρέως στην επικράτεια. Η δυναμική τάση της αγοράς προκύπτει, κατά τη γνωστοποιούσα, και από τα μερίδια των ανταγωνιστών τα οποία αυξήθηκαν κατά την πενταετία 2019-2023, αναφερόμενη στο μερίδιο της ΟΜΗΡΟΣ στη Θεσσαλία, η οποία αποτελεί τη μεγαλύτερη ΣΑΕΚ σε αυτή την αγορά, και το μερίδιο της ΑΛΦΑ στη Θεσσαλονίκη, το οποίο παρουσιάζει ανοδική τάση, ενώ και η ΟΜΗΡΟΣ κατά την είσοδό της στην αγορά της Θεσσαλονίκης απέκτησε μερίδιο [5-10]%. Αντιθέτως, η ΑΚΜΗ παρουσιάζει πτωτική τάση σε όλες τις επιμέρους γεωγραφικές αγορές. Επίσης, κατά τη γνωστοποιούσα, βάσει των μεριδίων, οι δύο εταιρείες δεν συνιστούν σε κάθε μία από τις εξεταζόμενες αγορές τους εγγύτερους ανταγωνιστές, καθώς στην Αττική η ΔΕΛΤΑ είναι η 3η κατά σειρά ΣΑΕΚ. Αντιθέτως, στην Αττική η ΑΛΦΑ είναι η 2η κατά σειρά ΣΑΕΚ και κατά συνέπεια η εγγύτερη ανταγωνίστρια της ΑΚΜΗ, ενώ τα μέρη δέχονται πιέσεις από διαφορετικές ΣΑΕΚ αναλόγως της ειδικότητας. Παράλληλα, οι ΣΑΕΚ (δημόσιες και ιδιωτικές) προσθέτουν νέες ειδικότητες στα χαρτοφυλάκιά τους, ενώ μεγάλη επίδραση στις εγγραφές της ΑΚΜΗ είχε, κατά τη γνωστοποιούσα, η προσθήκη νέων ειδικοτήτων από τις δημόσιες ΣΑΕΚ στη Θεσσαλία και στη Θεσσαλονίκη (βλ. παρ. 180 ανωτέρω).

354. Οι ως άνω ισχυρισμοί απορρίπτονται ως αβάσιμοι και αλυσιτελείς. Σύμφωνα με τις Κατευθυντήριες Γραμμές της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την αξιολόγηση των οριζόντιων συγκεντρώσεων και την νομολογία αρκεί ότι οι συμμετέχουσες στη συγκέντρωση επιχειρήσεις είναι άμεσοι/εγγύς ανταγωνιστές και όχι οι εγγύτεροι ανταγωνιστές. Τα προϊόντα μπορούν να διαφοροποιηθούν εντός της σχετικής αγοράς, στη βάση ότι ορισμένα προϊόντα είναι πλησιέστερα υποκατάστατα απ' ό,τι άλλα. Διαφοροποίηση μπορεί να υπάρξει με βάση το σήμα, την ποιότητα ή το επίπεδο εξυπηρέτησης, ενώ τα επίπεδα της διαφήμισης μπορεί να αποτελούν ένδειξη ότι οι επιχειρήσεις προσπαθούν να διαφοροποιούν τα προϊόντα τους[630]. Έτσι ο εγγύτερος ανταγωνιστής μιας επιχείρησης δεν είναι απαραίτητα εκείνος ο οποίος έχει το πλησιέστερο μερίδιο αγοράς με εκείνη, το οποίο εν προκειμένω συμβαίνει ούτως ή άλλως, αλλά ο ανταγωνιστής ο οποίος παρέχει τις υπηρεσίες, εντός της σχετικής αγοράς, οι οποίες είναι πλησιέστερες στις δικές της. Όπως ορθά

[630] Βλ. Κατευθυντήριες γραμμές για την αξιολόγηση των οριζόντιων συγκεντρώσεων σύμφωνα με τον κανονισμό του Συμβουλίου για τον έλεγχο των συγκεντρώσεων μεταξύ επιχειρήσεων (2004/C 31/03), παρ. 28 «*..Όσο μεγαλύτερη είναι η δυνατότητα υποκατάστασης μεταξύ των προϊόντων των συμμετεχουσών επιχειρήσεων, τόσο πιθανότερο είναι οι τελευταίες να αυξήσουν σημαντικά τις τιμές τους. Για παράδειγμα, η συγκέντρωση μεταξύ δύο παραγωγών που προσφέρουν προϊόντα τα οποία αποτελούν πρώτη και δεύτερη επιλογή για σημαντικό αριθμό πελατών, μπορεί να οδηγήσει σε σημαντική αύξηση τιμών. Έτσι, το γεγονός ότι η άμιλλα μεταξύ των μερών αποτελούσε σημαντική πηγή ανταγωνισμού στην αγορά μπορεί να αποτελεί τον κεντρικό άξονα της ανάλυσης*». Βλ Τ- 251/19, Wieland κατά Επιτροπής, ECLI:EU:T:2022:296, σκ. 127-130 και Τ-584/19, thyssenkrup κατά Επιτροπής, ECLI:EU:T:2022:386, σκ.740-742.

συνοψίζει η ΣΑΕΚ […][631] η ΑΚΜΗ και η ΔΕΛΤΑ αποτελούν η μία την στενότερη ανταγωνίστρια της άλλης καθώς και οι δύο καλύπτουν μεγάλο εύρος ειδικοτήτων, διατηρούν συγκρίσιμες τιμολογιακές πρακτικές, γεγονός που δημιουργεί άμεση ανταγωνιστική πίεση, διαθέτουν και οι δύο παραρτήματα σε πολλές πόλεις, εξασφαλίζοντας εθνική παρουσία και ανταγωνιστική πρόσβαση σε ευρύτερη γεωγραφική αγορά και τέλος και οι δύο είναι αναγνωρίσιμες με σημαντική επίδραση στην αντίληψη των σπουδαστών.

355. Ειδικότερα, ως προς τους εγγύτερους ανταγωνιστές των μερών σε σχέση με την ποικιλία των προσφερόμενων ειδικοτήτων, την τιμή, την κάλυψη ειδικοτήτων και το σήμα, η Υπηρεσία απηύθυνε σχετικό ερώτημα σε 37 ανταγωνίστριες εταιρείες. Εκ των 22 που απάντησαν στο ερώτημα αυτό, στους στενότερους ανταγωνιστές της ΣΑΕΚ ΑΚΜΗ, 17[632] ανέφεραν την ΔΕΛΤΑ, 8[633] την ΑΛΦΑ, 8[634] την ΟΜΗΡΟΣ, ενώ 4[635] ανέφεραν τη ΣΒΙΕ, και 1 ανέφερε την ΑΝΚΟ[636]. Εκ των 17 που ανέφεραν την ΔΕΛΤΑ, οι 13[637] ανέφεραν μόνο αυτή. Αντίστοιχα. στους στενότερους ανταγωνιστές της ΣΑΕΚ ΔΕΛΤΑ, 17[638] ανέφεραν την ΑΚΜΗ, 8[639] την ΑΛΦΑ και 8[640] την ΟΜΗΡΟΣ, ενώ 4 ανέφεραν τη ΣΒΙΕ[641]. Εκ των 17 που ανέφεραν την ΑΚΜΗ, οι 13 ανέφεραν μόνο αυτή. Πρόκειται για τις ίδιες ΣΑΕΚ οι οποίες ανέφεραν μόνο τη ΔΕΛΤΑ ως εγγύτερο ανταγωνιστή της ΑΚΜΗ.

356. Συγκεκριμένα, η […] και η […] ανέφεραν ότι οι δύο εταιρείες αποτελούν στενούς και τους κυριότερους ανταγωνιστές η μία της άλλης, με την μία να επισημαίνει ότι πρόκειται για τους ηγέτες της αγοράς των ιδιωτικών ΣΑΕΚ με πολύ μεγάλη διαφορά από τον τρίτο[642]. Περαιτέρω η […][643] αναφέρει ότι οι δύο εταιρείες καλύπτουν ποσοστό σχεδόν [65-75]% της αγοράς και ότι οι διαφορές μεταξύ των μερών και των άλλων ανταγωνιστών τους (ΑΛΦΑ, ΟΜΗΡΟΣ και ΣΒΙΕ) είναι πολύ

[631] Υπ' αριθ. πρωτ.9489/13.12.2024 επιστολή.
[632] Υπ' αριθ. πρωτ. 9194/05.12.2024, 7681/21.10.2024, 8688/18.11.2024, 7900/29.10.2024, 7689/21.10.2024, 8093/04.11.2024, 9408/12.12.2024, 9489/13.12.2024, 9668/18.12.2024, 9665/18.12.2024, 9527/16.12.2024, 9416/12.12.2024, 9479/13.12.2024, 9459/13.12.2024, 9801/23.12.2024, 679/27.01.2025, 1353/13.02.2025 επιστολές.
[633] Υπ' αριθ. πρωτ. 7889/29.10.2024, 7936/30.10.2024, 7900/29.10.2024, 8153/04.11.2024, 8255/06.11.2024, 9668/18.12.2024, 9459/13.12.2024, 1353/13.02.2025 επιστολές.
[634] Υπ' αριθ. πρωτ. 7889/29.10.2024, 7936/30.10.2024, 7900/29.10.2024, 8153/04.11.2024, 7424/14.10.2024, 8255/06.11.2024, 9459/13.12.2024, 1353/13.02.2025 επιστολές.
[635] Υπ' αριθ. πρωτ. 7889/29.10.2024, 7900/29.10.2024, 8153/04.11.2024, 1353/13.02.2025 επιστολές.
[636] Υπ' αριθ. πρωτ. 7900/29.10.2024 επιστολή.
[637] Υπ' αριθ. πρωτ. 7681/21.10.2024, 7689/21.10.2024, 8093/04.11.2024, 8688/18.11.2024, 9194/05.12.2024, 9408/12.12.2024, 9416/12.12.2024, 9479/13.12.2024, 9489/13.12.2024, 9527/16.12.2024, 9665/18.12.2024, 9801/23.12.2024, 679/27.01.2025 επιστολές.
[638] Υπ' αριθ. πρωτ. 9194/05.12.2024, 7681/21.10.2024, 8688/18.11.2024, 7900/29.10.2024, 7689/21.10.2024, 8093/04.11.2024, 9408/12.12.2024, 9489/13.12.2024, 9668/18.12.2024, 9665/18.12.2024, 9527/16.12.2024, 9416/12.12.2024, 9479/13.12.2024, 9459/13.12.2024, 9801/23.12.2024, 679/27.01.2025, 1353/13.02.2025 επιστολές.
[639] Υπ' αριθ. πρωτ. 7889/29.10.2024, 7936/30.10.2024, 7900/29.10.2024, 8153/04.11.2024, 8255/06.11.2024, 9668/18.12.2024, 9459/13.12.2024, 1353/13.02.2025 επιστολές.
[640] Υπ' αριθ. πρωτ. 7889/29.10.2024, 7936/30.10.2024, 7900/29.10.2024, 8153/04.11.2024, 7424/14.10.2024, 8255/06.11.2024, 9459/13.12.2024, 1353/13.02.2025 επιστολές.
[641] Υπ' αριθ. πρωτ. 7889/29.10.2024, 7900/29.10.2024, 8153/04.11.2024, 1353/13.02.2025 επιστολές.
[642] Υπ' αριθ. πρωτ. . 9194/05.12.2024 και 7681/21.10.2024 επιστολές
[643] Υπ' αριθ. πρωτ. 7889/29.10.2024 επιστολή.

μεγάλη. Επιπλέον η […][644] ανέφερε ότι ανταγωνιστής της ΑΚΜΗ είναι η ΔΕΛΤΑ, διότι έχει αναπτύξει ισχυρό σήμα με καλή φήμη, ενώ σε σχέση με τον εγγύτερο ανταγωνιστή της ΔΕΛΤΑ ανέφερε ότι είναι η ΑΚΜΗ στην ποικιλία προγραμμάτων. Ως προς την τιμή ανέφερε τη δημόσια ΣΑΕΚ Αθηνών λόγω της μη ύπαρξης διδάκτρων σε αυτήν. Η […][645], ως προεκτέθηκε, αναφέρει ότι η ΑΚΜΗ και η ΔΕΛΤΑ αποτελούν η μία τον στενότερο ανταγωνιστή της άλλης καθώς και οι δύο καλύπτουν μεγάλο εύρος ειδικοτήτων, διατηρούν συγκρίσιμες τιμολογιακές πρακτικές, γεγονός που δημιουργεί άμεση ανταγωνιστική πίεση, διαθέτουν και οι δύο παραρτήματα σε πολλές πόλεις, εξασφαλίζοντας εθνική παρουσία και ανταγωνιστική πρόσβαση σε ευρύτερη γεωγραφική αγορά και τέλος και οι δύο είναι αναγνωρίσιμες με σημαντική επίδραση στην αντίληψη των σπουδαστών. Αντίστοιχα απάντησε και η […][646], καταλήγοντας ότι η αγορά χαρακτηρίζεται από έντονο ανταγωνισμό μεταξύ των δύο εταιριών λόγω της ευρείας κάλυψης ειδικοτήτων, των παρόμοιων τιμών και της ισχυρής φήμης τους. Ομοίως απάντησε και η […][647], η οποία καταλήγοντας ανέφερε ότι ο τομέας της επαγγελματικής κατάρτισης κυριαρχείται από αυτές τις δύο εταιρείες, ενώ ανταγωνιστές σε μικρότερο βαθμό είναι η ΟΜΗΡΟΣ και η ΑΛΦΑ, οι οποίοι προσφέρουν ποικιλία, ωστόσο, δεν έχουν την ίδια γεωγραφική κάλυψη ή το ίδιο μέγεθος στις διαφημιστικές καμπάνιες. Συναφώς, η […][648] απάντησε ότι οι δύο εταιρείες «*είναι ακριβώς το ίδιο, ίδιο positioning, ίδια τιμολογιακή πολιτική, ίδιο target γκρουπ*».

357. Πράγματι, βάσει των στοιχείων του φακέλου, σε επίπεδο δραστηριοποίησης στην επικράτεια, η ΑΚΜΗ και η ΔΕΛΤΑ είναι οι δύο ΣΑΕΚ με τη μεγαλύτερη διασπορά παραρτημάτων και το ευρύτερο χαρτοφυλάκιο τομέων με την ΔΕΛΤΑ να καλύπτει τις περισσότερες ειδικότητες. Συγκεκριμένα η ΑΚΜΗ έχει συνολικά 9 παραρτήματα στην Ελλάδα (με 3 εξ αυτών στην Αττική) καλύπτοντας 17 τομείς με 73 διαφορετικές ειδικότητες και η ΔΕΛΤΑ έχει συνολικά 10 παραρτήματα στην Ελλάδα (με 4 εξ αυτών στην Αττική) καλύπτοντας 16 τομείς με 111 διαφορετικές ειδικότητες. Αντίθετα η ΑΛΦΑ έχει συνολικά μόλις 4 παραρτήματα στην Ελλάδα (με 3 εξ αυτών στην Αττική) καλύπτοντας 10 τομείς και 78 ειδικότητες. Ομοίως και η ΟΜΗΡΟΣ έχει συνολικά 4 παραρτήματα στην Ελλάδα (με 2 εξ αυτών στην Αττική) καλύπτοντας 12 τομείς και 84 ειδικότητες. Το γεγονός ότι η ΑΚΜΗ θεωρεί ότι η ΔΕΛΤΑ έχει ευρεία γεωγραφική κάλυψη μέσω των παραρτημάτων και των ειδικοτήτων της και τη συγκεκριμένη εξαγορά και εξ αυτού του λόγου επιδιώκει προκύπτει και από όσα εξηγεί ο εκπρόσωπος της ALPHABET. Ειδικότερα, πέραν των άλλων λόγων, αναφέρει τα εξής: […][649].

358. Περαιτέρω, ως προς την αναγνωρισιμότητα των σημάτων, τα σήματα των μερών έχουν τη μεγαλύτερη αναγνωρισιμότητα στην αγορά. Σύμφωνα με δημοσκόπηση που προσκόμισε η […][650] η οποία διεξήχθη σε ανύποπτο χρόνο, ήτοι τον Απρίλιο του 2024, η ΑΚΜΗ και η ΔΕΛΤΑ είναι οι δύο πρώτες σε ποσοστά ΣΑΕΚ που «*έρχονται αυθόρμητα στο μυαλό*» των ερωτώμενων, με ποσοστό

[644] Υπ' αριθ. πρωτ 8093/04.11.2024 επιστολή.
[645] Υπ' αριθ. πρωτ.9489/13.12.2024 επιστολή.
[646] Υπ' αριθ. πρωτ. 9416/12.12.2024 επιστολή.
[647] Υπ' αριθ. πρωτ. 9479/13.12.2024 επιστολή
[648] Υπ' αριθ. πρωτ. 9665/18.12.2024 επιστολή.
[649] Βλ. σελ. 26-27 των πρακτικών της από 06.06.2025 συνεδρίασης.
[650] Υπ. αριθ. πρωτ. 9194/05.12.2024 επιστολή.

[…]% και […]% αντίστοιχα ενώ ακολουθεί η ΑΛΦΑ/ΞΥΝΗ[651] με ποσοστό […]%. Ομοίως είναι οι δύο πρώτες σε αναγνωρισιμότητα και σε ερώτηση υποβοηθούμενης αναγνωρισιμότητας καθώς στην ερώτηση «*ποια ιδιωτικά ΙΕΚ γνωρίζετε*», η ΑΚΜΗ λαμβάνει ποσοστό […]% και η ΔΕΛΤΑ ποσοστό […]%, ακολουθούμενη από την ΑΛΦΑ και την ΟΜΗΡΟΣ με ποσοστά […]% και […]% αντίστοιχα, με την εικόνα να είναι εν πολλοίς παρόμοια ανεξαρτήτως ηλικίας ή τόπου κατοικίας (Αθήνα-Θεσσαλονίκη).

359. Επίσης, σύμφωνα με τη Δημοσκόπηση Ε.Α., μεταξύ των αποφοίτων ή φοιτούντων, οι περισσότεροι σπουδαστές (νυν και πρώην) της ΑΚΜΗ δήλωσαν ως «*αμέσως επόμενη επιλογή τους*» (επώνυμη) την ΣΒΙΕ και η δεύτερη σε συχνότητα απάντηση με μικρή διαφορά στην ίδια ερώτηση είναι η ΔΕΛΤΑ. Στην ίδια ερώτηση, οι περισσότεροι σπουδαστές (νυν και πρώην) της ΔΕΛΤΑ δήλωσαν ως αμέσως επόμενη επώνυμη επιλογή τους την ΑΚΜΗ ενώ η δεύτερη σε συχνότητα απάντηση στην ίδια ερώτηση είναι η ΣΑΕΚ ΟΜΗΡΟΣ. Σε ερώτηση της ίδιας δημοσκόπησης προς όσους θεωρούν πιθανό να σπουδάσουν στο μέλλον σε ΣΑΕΚ, για το «*ποια είναι η πρώτη ΣΑΕΚ/ ΙΕΚ που σας έρχεται στο μυαλό*», οι δύο πρώτες ΣΑΕΚ ήταν η ΑΚΜΗ ([…]%) και η ΔΕΛΤΑ ([…]%), μεταξύ όσων ανέφεραν μία ιδιωτική ΣΑΕΚ, με την ΑΛΦΑ και την ΟΜΗΡΟΣ να ακολουθούν με […] ποσοστό.

360. Συναφώς, σύμφωνα με τη Δημοσκόπηση MRB, οι πιθανοί σπουδαστές ΣΑΕΚ στην ερώτηση (Πίνακας 10 του Σχετ. 7 του Συμπληρωματικού Υπομνήματος) σε ποια ΣΑΕΚ σκέφτονται να φοιτήσουν, σε αυθόρμητη απάντηση η ΑΚΜΗ λαμβάνει το υψηλότερο ποσοστό, […]% ακολουθούμενη από τη ΔΕΛΤΑ με ποσοστό […]% με την ΑΛΦΑ και ΟΜΗΡΟΣ να λαμβάνουν υποδιπλάσια ποσοστά, γεγονός που και αυτό καταδεικνύει την πολύ στενή εγγύτητα, βάσει αναγνωρισιμότητας, των δύο εταιρειών.

361. Επιπρόσθετα, η πολύ στενή εγγύτητα των δύο εταιρειών σε ποιοτικές παραμέτρους και η μεγάλη αναγνωρισιμότητα που απολαμβάνουν προκύπτει με σαφήνεια και από το εσωτερικό έγγραφο Σχετικό 10 (Ιούλιος 2024) που προσκόμισε η γνωστοποιούσα. Σύμφωνα με το εν λόγω στοιχείο, τα μέρη είναι οι εγγύτεροι ανταγωνιστές σε όλες σχεδόν τις ποιοτικές παραμέτρους που τέθηκαν, λαμβάνοντας πολύ υψηλή βαθμολογία και επιβεβαιώνοντας την ισχυρή τους φήμη[652].

Διάγραμμα

[…]

Ειδικότερα, όπως προκύπτει από το ανωτέρω διάγραμμα (ΑΚΜΗ= μπλε κύκλος, ΔΕΛΤΑ= κόκκινο τρίγωνο και γκρι τετράγωνο) βάσει έρευνας που διενεργήθηκε για λογαριασμό της ΑΚΜΗ […], οι ΑΚΜΗ και ΔΕΛΤΑ έχουν την υψηλότερη βαθμολογία σε όλες σχεδόν τις ποιοτικές παραμέτρους (αναγνωρισιμότητα πτυχίου, σύνδεση με την αγορά εργασίας, τοποθεσία, ποιότητα εγκαταστάσεων, αναγνωρισιμότητα στο εξωτερικό, προσφερόμενες ειδικότητες, σχέση ποιότητας-τιμής, υψηλό επίπεδο ακαδημαϊκών επιδόσεων), με την ΑΚΜΗ να είναι πρώτη και την ΔΕΛΤΑ να ακολουθεί.

[651] Πρόκειται για την ίδια εταιρεία, η οποία μετονομάστηκε σε ΑΛΦΑ.
[652] Βλ. εσωτερικό έγγραφο Σχετικό 10 (Ιούλιος 2024) της γνωστοποιούσας, σελ. 5 […]. Στο ΙΕΚ ΔΕΛΤΑ 360ο προσμετράται και η αξιολόγηση του ΙΕΚ ΔΕΛΤΑ, το οποίο απορροφήθηκε από τη ΔΕΛΤΑ το 2023.

Από το ίδιο έγγραφο (σελ. 5 Awareness) προκύπτει ότι η ΑΚΜΗ απολαμβάνει πολύ υψηλής αναγνωρισιμότητας καθώς για ποσοστό […]% των ερωτηθέντων η ΑΚΜΗ τους είναι οικεία/γνωστή ως ΣΑΕΚ ενώ ποσοστό […]% την έχει ακούσει αλλά δεν του είναι οικεία. Αντίστοιχα υψηλή και, δη, υψηλότερη αναγνωρισιμότητα έχει και η ΔΕΛΤΑ καθώς ποσοστό […]% των ερωτηθέντων τους είναι οικεία/γνωστή ως ΣΑΕΚ και ποσοστό […]% την έχει ακούσει αλλά δεν του είναι οικεία. Αντίθετα, η ΟΜΗΡΟΣ λαμβάνει υποδιπλάσιο σχεδόν ποσοστό καθώς […]% των ερωτηθέντων τους είναι οικεία/γνωστή ενώ για ποσοστό […]% την έχει ακούσει αλλά δεν του είναι οικεία[653].

362. Ο ισχυρισμός, δε, της ALPHABET περί της ίδρυσης νέων δημοσίων ΣΑΕΚ το 2024 οι οποίες, κατά τη γνωστοποιούσα, είχαν ως αποτέλεσμα τη μείωση των εγγραφών της γεγονός το οποίο αντικατοπτρίζει τις συνθήκες και τη δυναμική της αγοράς, απορρίπτεται τουλάχιστον ως αβάσιμος για τους λόγους που αναφέρονται ανωτέρω, υπό παρ. 180. Και τούτο διότι οι εν λόγω ειδικότητες των συγκεκριμένων δημοσίων ΣΑΕΚ προσφέρονταν από αυτές ήδη πριν το 2024 και συνεπώς η όποια τυχόν μείωση στις εγγραφές της γνωστοποιούσας δεν συνδέεται αιτιωδώς με τη λειτουργία των δημοσίων ΣΑΕΚ. Επίσης, ο ισχυρισμός της γνωστοποιούσας ότι οι λοιπές ιδιωτικές ΣΑΕΚ ασκούν πιέσεις στα μέρη αναλόγως με την ειδικότητα, απορρίπτεται και αυτός ως αβάσιμος. Ειδικότερα, στην αγορά της Θεσσαλονίκης τα μερίδια των λοιπών ανταγωνιστριών εμφανίζονται σαφώς πολύ χαμηλότερα με το μεγαλύτερο να ανέρχεται περίπου σε [0-5]% (βλ. παρ. 298-299 ανωτέρω) ενώ τα μέσα δίδακτρά τους πολύ υψηλότερα, κυμαινόμενα από […] έως […] ευρώ περίπου στις πιο εξειδικευμένες ΣΑΕΚ. Ομοίως, το υποδιπλάσιο μερίδιο αγοράς της τρίτης, κατά σειρά, ΑΛΦΑ εμφανίζεται αντιστρόφως ανάλογο των μέσων διδάκτρων της, […][654]. Στην αγορά της Αττικής τα μερίδια των λοιπών ανταγωνιστριών εμφανίζουν σταθερή πτώση και είναι πολύ χαμηλότερα από αυτά των μερών με το μεγαλύτερο να ανέρχεται σε περίπου [5-10]% (βλ. παρ. 289-290 ανωτέρω) ενώ τα μέσα δίδακτρά τους είναι πολύ υψηλότερα, κυμαινόμενα από […] έως […] ευρώ περίπου[655]. Τέλος, στην αγορά του Βόλου, οι ΣΑΕΚ ΔΗΜΗΤΡΑ και ΓΙΑΤΣΟΣ έχουν υποπολλαπλάσια μερίδια από τα μέρη της συγκέντρωσης, ανερχόμενα σε [10-15]% και [0-5]% (βλ παρ. 306-307) παρόλο που τα μέσα δίδακτρά τους εμφανίζονται κατά πολύ χαμηλότερα των ΑΚΜΗ και ΔΕΛΤΑ (περίπου […] και […] ευρώ αντίστοιχα)[656]. Κατά συνέπεια, από τα ανωτέρω προκύπτει ότι οι λοιποί ανταγωνιστές δεν ασκούν ανταγωνιστικές πιέσεις βάσει ειδικότητας. Συναφώς, η όποια προσθήκη νέων ειδικοτήτων από τις λοιπές ιδιωτικές ΣΑΕΚ δεν φαίνεται να ασκεί κάποια επίδραση/αύξηση στα μερίδιά τους, τα οποία εμφανίζονται τουλάχιστον σταθερά χαμηλά αν όχι μειούμενα, όπως περιγράφεται ανωτέρω.

363. Συνοψίζοντας, από τα παραπάνω στοιχεία προκύπτει ότι η ΑΚΜΗ και η ΔΕΛΤΑ αποτελούν τις σημαντικότερες επιχειρήσεις στην αγορά των ιδιωτικών ΣΑΕΚ και, σε όλες σχεδόν τις παραμέτρους, τους εγγύτερους ανταγωνιστές. Σε κάθε δε, περίπτωση, βάσει της νομολογίας και

[653] Βάσει των ποσοστών, φαίνεται να πρόκειται για ερώτηση πολλαπλής επιλογής.
[654] Τα δίδακτρα προκύπτουν από τη διαίρεση του σχετικού κύκλου εργασιών με τον αριθμό εγγεγραμμένων σπουδαστών, βάσει των πινάκων στο Παράρτημα Δ.1.3.
[655] Τα δίδακτρα προκύπτουν από τη διαίρεση του σχετικού κύκλου εργασιών με τον αριθμό εγγεγραμμένων σπουδαστών, βάσει των πινάκων στο Παράρτημα Δ1.2.
[656] Τα δίδακτρα προκύπτουν από τη διαίρεση του σχετικού κύκλου εργασιών με τον αριθμό εγγεγραμμένων σπουδαστών, βάσει των πινάκων στο Παράρτημα Δ1.4.

της ενωσιακής πρακτικής που προαναφέρθηκε, αξιολογείται εάν οι συμμετέχουσες επιχειρήσεις είναι άμεσοι ανταγωνιστές και όχι οι αμεσότεροι. Κατά συνέπεια, ακόμη και αν ήθελε θεωρηθεί ότι από την ως άνω ανάλυση προκύπτει ότι υπό κάποιες παραμέτρους τα μέρη δεν είναι οι εγγύτεροι ανταγωνιστές (quod non), σε κάθε περίπτωση αποτελούν άμεσο ανταγωνιστή η μία της άλλης ασκώντας άμεσες ανταγωνιστικές πιέσεις εκατέρωθεν και κατά συνέπεια ο σχετικός ισχυρισμός της γνωστοποιούσας ότι δεν είναι οι εγγύτεροι ανταγωνιστές προβάλλεται αλυσιτελώς.

VI.3 Εμπόδια Εισόδου, δραστηριοποίησης και επέκτασης

VI.3.1 Ρυθμιστικά εμπόδια

364. Σύμφωνα με τη γνωστοποιούσα δεν υπάρχουν νομικά εμπόδια εισόδου και επέκτασης στην αγορά της επαγγελματικής κατάρτισης ενηλίκων[657], καθώς οι προϋποθέσεις που προβλέπει ο νόμος για την ίδρυση και την αδειοδότηση των ΣΑΕΚ, την προσθήκη ειδικοτήτων και την ίδρυση νέου παραρτήματος είναι διαδικαστικής φύσης, περιορίζονται, δε, κατά κύριο λόγο στη συνδρομή συγκεκριμένων ελάχιστων κτιριολογικών προϋποθέσεων, την κατοχή βασικού εκπαιδευτικού εξοπλισμού και την ύπαρξη υποδομών ψηφιακής τεχνολογίας. Σε επίπεδο εξεύρεσης εκπαιδευτικού προσωπικού, ομοίως, κατά την άποψή της, δεν υφίστανται εμπόδια. Τούτο διότι δεν απαιτείται από τη νομοθεσία οι καθηγητές των ΣΑΕΚ να έχουν ιδιαίτερα ακαδημαϊκά προσόντα, τα προσόντα ποικίλλουν βάσει ειδικότητας και οδηγού κατάρτισης, από πτυχίο ΑΕΙ μέχρι δίπλωμα ΣΑΕΚ/Τάξης Μαθητείας, ενώ σε ορισμένες ειδικότητες αρκεί το απολυτήριο λυκείου και σχετική εμπειρία. Συνεπώς η ίδρυση και επέκταση ΣΑΕΚ υπόκειται σε συνήθεις, κατά κανόνα, προϋποθέσεις που αποβλέπουν στην εξασφάλιση κάποιων εχέγγυων που τίθενται από το κράτος ως προς την ασφάλεια των κτιριολογικών υποδομών. Όπως αναφέρει χαρακτηριστικά,*[…] αυτά εξάλλου αποτελούν δαπάνες που ούτως ή άλλως θα επωμίζονταν οι εν λόγω πάροχοι προκειμένου να είναι σε θέση να παρέχουν τις υπηρεσίες τους*. Τέτοια κριτήρια δεν είναι δύσκολο να πληρωθούν και δεν λειτουργούν αποτρεπτικά για τους νέους παρόχους που επιθυμούν να εισέλθουν/επεκταθούν στη σχετική αγορά, γεγονός το οποίο, κατά τη γνωστοποιούσα, αποδεικνύεται και από τις 13 νέες ΣΑΕΚ (10 ιδιωτικές και 3 δημόσιες) που ιδρύθηκαν την τελευταία πενταετία και από την επέκταση των ανταγωνιστών με νέα παραρτήματα[658].

365. Τη μη ύπαρξη ρυθμιστικών εμποδίων εισόδου υποστηρίζουν επίσης οι 16[659] από τις 29 ανταγωνίστριες ΣΑΕΚ που απάντησαν σε σχετική ερώτηση της Υπηρεσίας. Ομοίως, το Υπουργείο Εργασίας (ΔΥΠΑ)[660] αναφέρει ότι η ίδρυση μίας ΣΑΕΚ αλλά και η προσθήκη νέων ειδικοτήτων είναι μια εύκολη διαδικασία, ενώ και το Υπουργείο Υγείας αναφέρει ότι η προσθήκη και λειτουργία

[657] Βλ. γνωστοποίηση, σελ. 49-50, 63 και 86.
[658] Π.χ. ΟΜΗΡΟΣ στη Λάρισα και στη Θεσσαλονίκη, ΣΒΙΕ στην Πάτρα, ΓΙΑΤΣΟΣ στη Λαμία, PRAXIS στην Εύβοια και δημόσιες ΣΑΕΚ, όπως οι ΣΑΕΚ Αττικής, Ηράκλειου, Ιωαννίνων, Λάρισας, Κορίνθου, οι οποίες επεκτάθηκαν με νέες ειδικότητες.
[659] […] (1353/13.02.2025), […..] (679/27.01.2025), […] (7424/14.10.2024), […] (7544/16.10.2024), […] (7707/21.10.2024), […] (7889/29.10.2024), […] (7900/29.10.2024), […] (8153/04.11.2024), […] (8255/06.11.2024), […] (8688/18.11.2024), […] (9194/05.12.2024), […] (9408/12.12.2024), […] (9482/13.12.2024), […] (9637/18.12.2024), […] (9665/18.12.2024), […] (9668/18.12.2024).
[660] Υπ' αριθ. πρωτ. 9996/31.12.2024 επιστολή της ΔΥΠΑ.

νέων ειδικοτήτων του τομέα υγείας αρμοδιότητας του Υπουργείου είναι εφικτή εφόσον υπάρχουν κατάλληλες αίθουσες διδασκαλίας και υλικοτεχνικός εξοπλισμός[661]. Αντίστοιχη άποψη εκφράζει και το Υπουργείο Παιδείας αναφέροντας ότι δεν υπάρχουν συγκεκριμένοι περιορισμοί[662]. Αντίθετη άποψη εκφράζουν οι υπόλοιπες 13[663] επιχειρήσεις/ανταγωνιστές, οι οποίες αναφέρουν ότι εμπόδια αποτελούν οι συχνές αλλαγές στο νομοθετικό πλαίσιο και οι διοικητικές διαδικασίες, οι οποίες δημιουργούν αβεβαιότητα σε όσους ενδιαφέρονται να εισέλθουν στην αγορά. Ενδεικτικά, οι ΣΑΕΚ […και …] χαρακτήρισαν το κανονιστικό πλαίσιο «*αυστηρό*»[664], ενώ οι ΣΑΕΚ [….] χαρακτήρισαν τις διαδικασίες «*πολύπλοκες, χρονοβόρες, κοστοβόρες*» και «*απίστευτα γραφειοκρατικές*»[665].

366. Ενόψει όλων των ανωτέρω και λαμβανομένου υπόψιν του νομοθετικού πλαισίου, όπως αναλύθηκε ανωτέρω υπό ενότητα IV.1, εκτιμάται ότι δεν υπάρχουν νομικά εμπόδια εισόδου στην αγορά παροχής υπηρεσιών επαγγελματικής κατάρτισης μέσω ιδιωτικών ΣΑΕΚ, ενώ τα αναφερόμενα ως εμπόδια από ορισμένους ανταγωνιστές θεωρούνται ότι εμπίπτουν στη συνήθη διαδικασία ίδρυσης μιας ΣΑΕΚ και τη λήψη των απαιτούμενων αδειών.

VI.3.2 Κόστος Εισόδου και Ανάπτυξης

367. Κατά την άποψη της γνωστοποιούσας[666], η βασική δαπάνη που αφορά στη μίσθωση κτιριακών εγκαταστάσεων είναι εξαιρετικά χαμηλή και στο ως άνω πλαίσιο δεν υπάρχουν εμπόδια για τις ΣΑΕΚ που δραστηριοποιούνται σε μία πόλη να επεκταθούν και να λειτουργήσουν σε περισσότερες πόλεις στην Ελλάδα. Εξάλλου, όπως αναφέρει, η μη ύπαρξη εμποδίων αποδεικνύεται από την ίδρυση 13 νέων ΣΑΕΚ κατά την τελευταία πενταετία 2019-2023[667]. Η διαδικασία έγκρισης για την

[661] Συναφώς το Υπουργείο Τουρισμού δεν μπορεί να εκτιμήσει το χρόνο που απαιτείται για την ίδρυση μίας νέας ΣΑΕΚ, αναφέρει ωστόσο ότι δεν έχει ιδρύσει νέα ΣΑΕΚ από το 2013, οπότε και ανέλαβε την αρμοδιότητα των τουριστικών σχολών του Οργανισμού Τουριστικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης (βλ. την υπ'αριθ. πρωτ. 9994/31.12.2024 επιστολή του Υπουργείου Τουρισμού). Βλ. την υπ'αριθ. πρωτ. 10.009/31.12.2024 επιστολή παροχής στοιχείων του Υπουργείου Υγείας στην οποία αναφέρει ότι την περίοδο 2024-2025 προστέθηκε νέα ειδικότητα.

[662] Υπ' αριθ. πρωτ. 8439/11.11.2024 επιστολή.

[663] Είναι οι επιχειρήσεις […] (7648/18.10.2024), […] (7681/21.10.2024), […] (7936/30.10.2024), […] (8093/04.11.2024), […] (9147/04.12.2024), […] (9228/06.12.2024), […] (9416/12.12.2024), […] (9459/13.12.2024), […] (9479/13.12.2024), […] (9489/13.12.2024), […] (9527/16.12.2024), […] (9663/18.12.2024), […] (9801/23.12.2024).

[664] Υπ' αριθ. πρωτ. 9489/13.12.2024, 9228/06.12.2024.

[665] Υπ' αριθ. πρωτ. 8093/04.11.2024, 9527/16.12.2024, 9801/23.12.2024, 9663/18.12.2024, 9479/13.12.2024, 9459/13.12.2024.

[666] Βλ. γνωστοποίηση, σελ. 63 και την υπ' αριθ. πρωτ. 7714/21.10.2024 επιστολή παροχής στοιχείων της εταιρείας. [667] I.I.E.K. UNICERT STUDIES, I.I.E.K. ANTENNA MEDIA LAB, I.I.E.K. ΙΣΟΚΡΑΤΗΣ, I.I.E.K. SWISS APPROVAL INSTITUTE, I.I.E.K. LE GOURMET - ΤΣΕΛΙΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΑ, I.I.E.K. MISEL GROUP MASTERCLASS, ΙΣΑΕΚ ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟΥ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ, Κ.Ε.Κ ΕΥΡΩΕΡΓΑΣΙΑΚΗ, I.I.E.K. GRAND FOYER - ΣΩΤΗΡΙΟΣ ΜΠΙΣΔΑΣ, ΞΕΝΟΥ ΑΝΝΑ Ι.ΙΕΚ, Δημόσια Επαγγελματική Σχολή Κατάρτισης Μετσόβου, Δημόσια Επαγγελματική Σχολή Κατάρτισης Περάματος, Δημόσια Επαγγελματική Σχολή Κατάρτισης Σύρου.

[667] I.I.E.K. UNICERT STUDIES, I.I.E.K. ANTENNA MEDIA LAB, I.I.E.K. ΙΣΟΚΡΑΤΗΣ, I.I.E.K. SWISS APPROVAL INSTITUTE, I.I.E.K. LE GOURMET - ΤΣΕΛΙΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΑ, I.I.E.K. MISEL GROUP MASTERCLASS, ΙΣΑΕΚ ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟΥ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ, Κ.Ε.Κ ΕΥΡΩΕΡΓΑΣΙΑΚΗ, I.I.E.K. GRAND FOYER - ΣΩΤΗΡΙΟΣ ΜΠΙΣΔΑΣ, ΞΕΝΟΥ ΑΝΝΑ Ι.ΙΕΚ, Δημόσια Επαγγελματική Σχολή Κατάρτισης Μετσόβου, Δημόσια Επαγγελματική Σχολή Κατάρτισης Περάματος, Δημόσια Επαγγελματική Σχολή Κατάρτισης Σύρου.

ίδρυση νέας ΣΑΕΚ χαρακτηρίζεται από τη γνωστοποιούσα ως τυπική και όχι ιδιαίτερα δύσκολη ενώ το χρονικό διάστημα για την ολοκλήρωση της σχετικής διαδικασίας κυμαίνεται από 6 έως 12 μήνες[668]. Αντιστοίχως, δεν θεωρεί δύσκολη την διαδικασία για το άνοιγμα νέου παραρτήματος, εκτιμώντας τον αναγκαίο χρόνο από 6 έως 8 μήνες.

368. Αντιθέτως, 9[669] από 29 ανταγωνίστριες ιδιωτικών ΣΑΕΚ που απάντησαν αναφέρουν ότι το οικονομικό κόστος της επένδυσης για την είσοδο στην εν λόγω αγορά είναι υψηλό, προσδιορίζοντας κυρίως τις ανάγκες διαμόρφωσης κτιρίων (ανάγκες των οποίων το κόστος επιτείνεται υπό καθεστώς έλλειψης κτιρίων κατάλληλων για εκπαιδευτήρια) και την υλικοτεχνική υποδομή, με μία εξ αυτών […] να αναφέρει ότι για την είσοδο νέας επιχείρησης και τη διεκδίκηση μεριδίου στην αγορά απαιτείται υψηλή επένδυση σε χώρους, εξοπλισμό, προσωπικό και διαφήμιση με άγνωστο το χρόνο απόσβεσης και μία άλλη […] να αναφέρει την ανάγκη σε εξειδικευμένο προσωπικό. Οι λοιποί 20 ανταγωνιστές δεν αναφέρουν την ύπαρξη οικονομικών εμποδίων.

369. Σε ερώτηση προς ανταγωνίστριες ΣΑΕΚ για το κατά πόσο μπορούν άμεσα και με μικρό κόστος σε σχέση με τις υφιστάμενες υποδομές τους να αυξήσουν τις θέσεις φοίτησης που διαθέτουν, οι 20 από τις 28 επιχειρήσεις που απάντησαν σε αυτό το ερώτημα δήλωσαν ότι είναι σε θέση να αυξήσουν τις προσφερόμενες θέσεις[670] με ορισμένες […], ωστόσο, να αναφέρουν ότι το κόστος εξαρτάται από την ειδικότητα καθώς σε ειδικότητες με εξειδικευμένο εργαστηριακό εξοπλισμό το κόστος είναι υψηλότερο ενώ μία […] ανέφερε ότι η αύξηση των θέσεων εξαρτάται από τη διαθεσιμότητα των εκπαιδευτών. Οι υπόλοιπες 8 ανέφεραν ότι δεν δύνανται να αυξήσουν τις θέσεις με ορισμένες να επισημαίνουν το μεγάλο κόστος[671]. Συναφώς, από τις 30 επιχειρήσεις που απάντησαν σε σχετικό ερώτημα της Υπηρεσίας αναφορικά με την πληρότητα των τμημάτων τους, 25 ανταγωνιστές δήλωσαν ότι δεν έχουν υψηλή πληρότητα στα τμήματα που ήδη λειτουργούν[672]

---

[668] Υπ' αριθ. πρωτ. 7714/22.10.2024 επιστολή.

[669] […] (7648/18.10.2024), […] (7681/21.10.2024), […] (7889/29.10.2024), […] (7936/30.10.2024), […] (8093/04.11.2024), […] (8255/06.11.2024), […] (8688/18.11.2024), […] (9228/06.12.2024), […] (9489/13.12.2024).

[670] […] (1353/13.02.2025), […] (679/27.01.2025), […] (7544/16.10.2024), […] (7648/18.10.2024), […] (7681/21.10.2024), […] (7689/21.10.2024), […] (7900/29.10.2024), […] (8093/04.11.2024), […] (8153/04.11.2024), […] (8255/06.11.2024), […] (9194/05.12.2024), […] (9408/12.12.2024), […] (9459/13.12.2024), […] (9482/13.12.2024), […] (9489/13.12.2024), […] (9527/16.12.2024), […] (9637/18.12.2024), […] (9668/18.12.2024), […] (9801/23.12.2024), […] (9931/27.12.2024),

[671] […] (7889/29.10.2024), […] (7936/30.10.2024) η οποία ανέφερε ότι είναι «*οριακά δυνατή με μικρό προς μεσαίο κόστος σε τομείς που δεν απαιτούν εξειδικευμένες εγκαταστάσεις και εξοπλισμό. Αντίθετα, σε τομείς που στηρίζονται σε πρακτική εξάσκηση, η άμεση αύξηση θέσεων είναι περιορισμένη, εκτός αν πραγματοποιηθούν επιπλέον επενδύσεις σε υποδομές, εξοπλισμό και χώρους.*», […] (8688/18.11.2024) η οποία ανέφερε ότι «*το κόστος και ο χρόνος είναι μεγάλα*», […] (9228/06.12.2024), […] (9416/12.12.2024) η οποία αναφέρει ότι αν πρόκειται για αύξηση θέσεων με προσθήκη νέων ειδικοτήτων τότε «*το κόστος της αναγκαίας επένδυσης είναι μεγάλο*», […] (9479/13.12.2024) «*υψηλό κόστος επένδυσης*», […] (9665/18.12.2024), […] (9928/27.12.2024),

[672] […] (1353/13.02.2025), […] (679/27.01.2025), […] (7544/16.10.2024), […] (7681/21.10.2024), […] (7689/21.10.2024), […] (7889/29.10.2024), […] (7900/29.10.2024), […] (7931/30.10.2024), […] (7936/30.10.2024), […] (8153/04.11.2024), […] (8255/06.11.2024), […] (9147/04.12.2024), […] (9194/05.12.2024), […] (9228/06.12.2024), […] (9408/12.12.2024), […] (9416/12.12.2024), […] (9479/13.12.2024), […] (9482/13.12.2024), […] (9489/13.12.2024), […] (9637/18.12.2024), […] (9665/18.12.2024), […] (9668/18.12.2024), […] (9801/23.12.2024), […] (9805/23.12.2024), […] (9931/27.12.2024),

(άρα έχουν πλεονάζον παραγωγικό δυναμικό), ενώ μόνο 5 απάντησαν ότι έχουν πληρότητα[673]. Συνδυαστικά των ανωτέρω προκύπτει ότι 16 εταιρείες δήλωσαν αφενός ότι μπορούν άμεσα και με μικρό κόστος να αυξήσουν τις θέσεις φοίτησης και αφετέρου ότι διαθέτουν ταυτόχρονα και πλεονάζον παραγωγικό δυναμικό. Αυτό συνεπάγεται ότι η εγκατεστημένη παραγωγική βάση στην αγορά ξεπερνά αρκετά την τρέχουσα ζήτηση και συνεπώς υπάρχει περιθώριο να απορροφήσει κατ' αρχάς τυχόν ανοδικές τάσεις αυτής, χωρίς χρονικές καθυστερήσεις ή υψηλό κόστος.

370. Αναφορικά με την ευχέρεια ίδρυσης νέου παραρτήματος, χαρακτηριστικό είναι ότι όλες οι ανταγωνίστριες εταιρείες οι οποίες απάντησαν στο σχετικό ερώτημα, προέβησαν σε εκτίμηση των απαιτήσεων και του χρόνου ολοκλήρωσης, υπό την προϋπόθεση ότι αυτές δεν συνεπάγονται ανέγερση νέου κτιρίου αλλά κατάλληλη διαμόρφωση και εξοπλισμό υφιστάμενου κτιρίου που θα φιλοξενήσει το νέο παράρτημα. Από τις 25 επιχειρήσεις, 8 ανέφεραν ότι απαιτείται έως 1 έτος[674], 16 εκτίμησαν ότι απαιτείται τουλάχιστον 1 ή 1 έως 2 έτη[675], ενώ μία ανέφερε ότι το χρονικό διάστημα υπερβαίνει τα 2 χρόνια[676]. Μία ακόμη εταιρεία ανέφερε ότι το άνοιγμα ενός παραρτήματος είναι πάρα πολύ δύσκολο, χρονοβόρο και απαιτούνται τεράστια επενδυτικά κεφάλαια, ενώ οι διαδικασίες αδειοδότησης από τον φορέα ελέγχου είναι πάρα πολύ αυστηρές. Τέλος, μία άλλη ΣΑΕΚ ανέφερε ότι το κόστος είναι σημαντικό για νέες υποδομές και προσωπικό[677].

VI.3.3 Ευχέρεια – κόστος/χρόνος εισαγωγής νέων προϊόντων στο χαρτοφυλάκιο

371. Σύμφωνα με τη γνωστοποιούσα[678], η διαδικασία προσθήκης νέες ειδικότητας δεν παρουσιάζει ιδιαίτερες δυσχέρειες, εκτιμώντας τον χρόνο που απαιτείται από 6 έως 12 μήνες. Αναφέρει, δε, ότι την τελευταία τριετία η ΑΚΜΗ προσέφερε τέσσερις νέες ειδικότητες ενώ η ΔΕΛΤΑ μία νέα ειδικότητα. Ωστόσο θεωρεί ότι ο βαθμός ευκολίας και η δυνατότητα δραστηριοποίησης μιας ΣΑΕΚ σε έτερο τομέα φοίτησης ποικίλλει και εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από την κάθε ειδικότητα και κατά πόσο αυτή απαιτεί ειδικό εξοπλισμό (όπως αυτός προβλέπεται από τους οδηγούς σπουδών), χωρίς εντούτοις να είναι δύσκολο να πληρωθούν τα σχετικά κριτήρια.

372. Από τις απαντήσεις των ανταγωνιστριών επιχειρήσεων, αναφορικά με την ευχέρεια εισαγωγής νέων ειδικοτήτων στις ΣΑΕΚ που ήδη λειτουργούν, προκύπτει ότι το κόστος και ο χρόνος έναρξης νέας ειδικότητας εξαρτάται (και) από το είδος και τις απαιτήσεις αυτής. Οι εργαστηριακές ειδικότητες απαιτούν, αναμενόμενα, μεγαλύτερο χρόνο και επένδυση, λαμβανομένης υπόψιν και της ανάγκης εξεύρεσης εκπαιδευτικού προσωπικού[679] καθώς και της διαφήμισης που απαιτείται

[673] […] (7648/18.10.2024), […] (8688/18.11.2024), […] (9459/13.12.2024), […] (9527/16.12.2024), […] (9928/27.12.2024).
[674] […] (679/27.01.2025), […] (7424/14.10.2024), […] (7648/18.10.2024), […] (7681/21.10.2024), […] (9459/13.12.2024), […] (9665/18.12.2024), […] (9928/27.12.2024), […] (9931/27.12.2024).
[675] […] (1353/13.02.2025), […] (7544/16.10.2024), […] (7689/21.10.2024), […] (7900/29.10.2024), …] (7936/30.10.2024), […] (8093/04.11.2024), […] (8153/04.11.2024), […] (8255/06.11.2024), […] (8688/18.11.2024), […] (9416/12.12.2024), […] (9479/13.12.2024), […] (9489/13.12.2024), […] (9527/16.12.2024), […] (9663/18.12.2024), […] (9668/18.12.2024), […] (9801/23.12.2024).
[676] […] 7889/29.10.2024.
[677] Υπ' αριθ. πρωτ. 9194/05.12.2024 […] και υπ' αριθ. πρωτ. 9527/16.12.2024 […]
[678] Βλ. υπ'αριθ. πρωτ. 7714/2024 επιστολή παροχής στοιχείων.
[679] Βλ. […] (9459/13.12.2024),

για την προσέλκυση σπουδαστών[680]. Πιο συγκεκριμένα, από τις 26 ΣΑΕΚ που παρείχαν εκτίμηση του χρόνου, 9 εκτιμούν ότι χρειάζονται έως 6 μήνες[681], 11 υπολογίζουν 6 μήνες με έναν χρόνο[682], ενώ 6 ανέφεραν ότι απαιτείται χρονικό διάστημα μεγαλύτερο του έτους [683], από τον χρόνο έναρξης της διαδικασίας μέχρι να καταστεί δυνατή η προσφορά της ειδικότητας στους ενδιαφερόμενους. Ενδεικτικά η ΣΑΕΚ […] αναφέρει ότι «*Διοικητικά είναι μέτριας δυσκολίας, πρακτικά όμως για να δουλέψει σωστά μια ειδικότητα θέλει εργαστήρια (μέσο κόστος 20 χιλ ευρώ) και 2 με 3 χρόνια δουλειά.».* Αντιστοίχως η ΣΑΕΚ […] αναφέρει ότι «το *κόστος προσθήκης ενός νέου τομέα μπορεί να κυμαίνεται από 5,000 έως 50,000 ευρώ»* ανάλογα με τις απαιτούμενες υποδομές, εξοπλισμό και υλικά διδασκαλίας, μισθοδοσία, δαπάνη προώθησης marketing, αναφέροντας ως παραδείγματα την προσθήκη τομέα πληροφορικής («Α*γορά υπολογιστών και λογισμικού (15,000 ευρώ), Ανάπτυξη προγράμματος σπουδών και πιστοποίηση (10,000 ευρώ), Χρόνος: 1 χρόνος»)* και τομέα γαστρονομίας («*εξοπλισμός κουζίνας (τουλάχιστον 25,000 ευρώ) και εκπαιδευτές (5,000 ευρώ) συν τα κατασκευαστικά έξοδα. Χρόνος: 8-12 μήνες.»).* Συναφώς, η ΣΑΕΚ […] αναφέρει[684] το παράδειγμα προσθήκης ειδικότητας του βοηθού βρεφονηπιοκομίας το οποίο κατά την εκτίμησή της μπορεί να απαιτεί επένδυση ύψους έως περίπου 1.500€, και αντίστοιχα της ειδικότητας του βοηθού φυσικοθεραπείας με κόστος επένδυσης έως και 15.000€ εξαιτίας ακριβού και απαιτητικού εξοπλισμού. Επιπλέον, η […] αναφέρει ότι γενικά η προσθήκη θεωρητικών ειδικοτήτων όπως π.χ. παιδαγωγικά ή ορισμένες ειδικότητες τουρισμού (π.χ. διοίκηση ξενοδοχείων, κυρίως θεωρητικά μαθήματα, χρόνος 2 μήνες, κόστος: 5.000 – 10.000 ευρώ) είναι πιο εύκολη και με χαμηλό κόστος ενώ πιο δύσκολη και υψηλότερου κόστους είναι η προσθήκη τομέων που απαιτούν εξειδικευμένες υποδομές (εργαστήρια, εξοπλισμό), όπως καλλιτεχνικά (π.χ. κεραμική τέχνη, εργαστήριο με φούρνους, τροχούς, και εξειδικευμένο προσωπικό, περίπου 6 μήνες, κόστος: 20.000 – 30.000 ευρώ) ή η γαστρονομία[685]. Από τις 32 εταιρείες που απάντησαν στη σχετική ερώτηση, 14 ΣΑΕΚ[686] πρόσθεσαν νέες ειδικότητες την τελευταία τριετία, ενώ 2[687] ΣΑΕΚ, αν και αρχικά ενέταξαν νέες ειδικότητες, δεν κατάφεραν να τις διατηρήσουν.

[680] Βλ. […] (8093/04.11.2024) και […]

[681] […] (7681/21.10.2024), […] (7689/21.10.2024), […] (9194/05.12.2024), […] (9228/06.12.2024), […] (9376/11.12.2024), […] (9416/12.12.2024), […] (9489/13.12.2024), […] (9665/18.12.2024), […] (9668/18.12.2024).

[682] […] (1353/13.02.2025), […] (7424/14.10.2024), […] (7544/16.10.2024), […] (7648/18.10.2024), […] (7900/29.10.2024), […] (8093/04.11.2024), […] (9147/04.12.2024), […] (9459/13.12.2024), […] (9482/13.12.2024), […] (9527/16.12.2024), […] (9663/18.12.2024).

[683] […] (7936/30.10.2024), […] (8153/04.11.2024), […] (8255/06.11.2024), […] (8688/18.11.2024), […] (9479/13.12.2024), […] (9801/23.12.2024).

[684] Σημειώνει επίσης ότι το χρονικό περιθώριο ένταξης μίας νέας ειδικότητας είναι περίπου 4-5 μήνες υπό την προϋπόθεση ότι η ΣΑΕΚ έχει την οικονομική δυνατότητα.

[685] Ομοίως, η […] (7936/30.10.2024) αναφέρει ότι αν απαιτούνται επενδύσεις σε εξοπλισμό και υποδομές, το κόστος μπορεί να ξεπεράσει τις 50.000 ευρώ, η […] (7900/29.10.2024) αναφέρει ότι για ειδικότητες μαγειρικής το κόστος μπορεί να ξεκινά από 60.000 ευρώ ενώ η […] (1353/13.12.2024) αναφέρει ότι για ειδικότητα μαγειρικής το κόστος μπορεί να ανέλθει σε 40.000 ευρώ.

[686] […] (234/14.01.2025), […] (1353/13.12.2024), […] (9459/13.12.2024), […] (9489/13.12.2024), […] (9376/11.12.2024), […] (9228/06.12.2024), […] (9408/12.12.2024), […] (9194/05.12.2024), […] (7681/21.10.2024), […] (7936/30.10.2024), […] (7689(21.10.2024), […] (9527/16.12.2024), […] (7544/16.10.2024), […] (8255/06.11.2024).

[687] […] (7900/29.10.2024), […] (9482/13.12.2024).

373. Ενόψει των ανωτέρω και λαμβάνοντας υπόψιν το υφιστάμενο νομοθετικό πλαίσιο το οποίο δεν προβλέπει περιορισμούς[688], η Ε.Α. εκτιμά ότι υπάρχει σχετική ευχέρεια για την εισαγωγή/προσθήκη νέας ειδικότητας σε ΣΕΑΚ που ήδη λειτουργεί, ωστόσο το κόστος υλοποίησης της επιχειρηματικής απόφασης συναρτάται με τον τομέα αυτής, ειδικά όταν απαιτείται εξειδικευμένος εργαστηριακός εξοπλισμός και την εύρεση κατάλληλου κτιρίου και μπορεί να είναι από σχετικά μικρό έως και σχετικά σημαντικό.

374. Αντίστοιχο συμπέρασμα μπορεί να εξαχθεί και για την είσοδο νέας επιχείρησης στην αγορά, αναφορικά με το χρονικό διάστημα που απαιτείται (δεδομένου ότι αυτό εξομοιώνεται με το χρονικό διάστημα έναρξης νέου υποκαταστήματος από τη χρονική στιγμή που θα συσταθεί και θα στελεχωθεί διοικητικά το σχετικό νομικό πρόσωπο, και πάντα υπό την προϋπόθεση ότι δεν θα κατασκευάσει νέο κτήριο αλλά θα διαμορφώσει υφιστάμενο). Ωστόσο, θα πρέπει να σημειωθεί ότι και σε αυτή την περίπτωση υπάρχει ένα κόστος υλοποίησης, το οποίο συναρτάται κυρίως με την εύρεση του κατάλληλου κτιρίου και τους τομείς των ειδικοτήτων, ειδικά όταν απαιτείται εξειδικευμένος εργαστηριακός εξοπλισμός ενώ, δεδομένης της βαρύτητας που έχει η αναγνωρισιμότητα και η εμπιστοσύνη στο σήμα στην εν λόγω αγορά, όπως αναλύεται ακολούθως, εκτιμάται ότι μια νέα επιχείρηση θα χρειαστεί να δαπανήσει συγκριτικά υψηλά κονδύλια σε διαφημιστικές και προωθητικές ενέργειες.

VI.3.4 Εμπιστοσύνη στο σήμα και αναγνωρισιμότητα

VI.3.4.1 Η άποψη της γνωστοποιούσας

375. Κατά την άποψη της γνωστοποιούσας[689], δεν υπάρχει πίστη στο σήμα συγκεκριμένης ΣΑΕΚ, «*με εξαίρεση ίσως ορισμένες ΣΑΕΚ που φημίζονται για εξειδικευμένες κατευθύνσεις, όπως λ.χ. η ΑΚΤΟ για γραφιστική και καλές τέχνες, η Le Monde για τουριστικά επαγγέλματα, η ΣΑΕΚ Αιγάλεω για πληροφορική κ.ά.*». Αναφέρει ότι η επιλογή των σπουδαστών γίνεται με βάση τις προσωπικές τους προτιμήσεις ως προς το επάγγελμα που επιθυμούν να ακολουθήσουν και της διασύνδεσης των σπουδών τους με την αγορά εργασίας ενώ δευτερεύοντα ρόλο έχουν, ενδεχομένως, άλλοι παράγοντες όπως π.χ. η ποιότητα, οι εκπαιδευτές, το συνολικό κόστος σπουδών, ενώ και οι ΣΑΕΚ είναι δύσκολο να διαφοροποιηθούν ως προς τις παρεχόμενες ειδικότητες, λόγω του ότι ο καθορισμός τους γίνεται αυστηρά από το Υπουργείο Παιδείας. Σε αντιστάθμισμα, δε, των δημοσίων ΣΑΕΚ που δεν έχουν δίδακτρα, οι ιδιωτικές ΣΑΕΚ προσπαθούν να παρέχουν ποιοτικές υπηρεσίες, π.χ. πρόσκληση γνωστών επαγγελματιών για μαθήματα-διαλέξεις, σύγχρονες υποδομές και εργαστηριακό εξοπλισμό. Η ALPHABET ισχυρίζεται ότι η Έκθεση εσφαλμένως κατέληξε στο συμπέρασμα ότι το εμπορικό σήμα μιας εταιρείας στην εν λόγω αγορά είναι πολύ σημαντικό και εν προκειμένω τα σήματα των μερών είναι τόσο σημαντικά ώστε δημιουργούν εμπόδια επέκτασης υφιστάμενων ανταγωνιστών και εισόδου νέων[690]. Κατά τη γνωστοποιούσα, σύμφωνα με τη Δημοσκόπηση Ε.Α. οι περισσότεροι σπουδαστές επιλέγουν μία ΣΑΕΚ βάσει ειδικότητας και βάσει

[688] Ως προς τη διάρκεια της αδειοδοτικής διαδικασίας, το σχετικό αίτημα ίδρυσης και λειτουργίας μίας ΣΑΕΚ εγκρίνεται ή απορρίπτεται από το Υπουργείο Παιδείας εντός 5 μηνών. Βλ. υπ. αριθμ. πρωτ. 9479/13.12.2024 επιστολή της ΣΑΕΚ […], καθώς και την υπ. αριθμ. πρωτ. 8861/25.11.2024 επιστολή του Υπ. Παιδείας
[689] Έντυπο γνωστοποίησης υπό 8.7, σελ. 81
[690] Βλ. παρ. 164-173 του Υπομνήματος.

ποιότητας. Το ίδιο συμπέρασμα προκύπτει και από την Εσωτερική Έρευνα των μερών, καθώς η φήμη αποτελεί λόγο επιλογής για τους σπουδαστές της ΑΚΜΗ σε ποσοστό […]% με πρώτο λόγο να αναφέρεται η ειδικότητα που τους ενδιέφερε σε ποσοστό […]%. Από την ίδια Εσωτερική Έρευνα, τα αντίστοιχα ποσοστά για τη ΔΕΛΤΑ (φήμη-ειδικότητα) ανέρχονται σε […]% και […]% αντίστοιχα. Επίσης αναφέρει ότι εάν το σήμα ήταν το πλέον σημαντικό στην εν λόγω αγορά οι υποψήφιοι σπουδαστές δεν θα πραγματοποιούσαν έρευνα αγοράς προτού καταλήξουν σε ποια θα φοιτήσουν. Συνοψίζοντας, κατά την ALPHABET υπάρχει αντίθεση μεταξύ του συμπεράσματος της Έκθεσης ότι υπάρχει αναγνωρισιμότητα σήματος στην εν λόγω αγορά και α) των απαντήσεων των ανταγωνιστών ότι οι υποψήφιοι σπουδαστές πραγματοποιούν έρευνα αγοράς προτού επιλέξουν μια ΣΑΕΚ, β) των προαναφερόμενων αποτελεσμάτων της Εσωτερικής Έρευνας των μερών και γ) των αποτελεσμάτων της Δημοσκόπησης Ε.Α. βάσει των οποίων οι σπουδαστές που επέλεξαν δημόσιες ΣΑΕΚ τις επέλεξαν σε ποσοστό 22% λόγω αναγνωρισιμότητας και φήμης ενώ ποσοστό 34% απάντησε ότι όταν σκέφτονται ΣΑΕΚ, σκέφτονται τις δημόσιες ΣΑΕΚ. Κατά συνέπεια ο εν λόγω παράγοντας δεν είναι χαρακτηριστικό μόνο των ιδιωτικών ΣΑΕΚ.

VI.3.4.2 Οι απόψεις των ανταγωνιστών

376. Από την πλευρά των ανταγωνιστών, από τις απαντήσεις 33 επιχειρήσεων σε ερώτημα σχετικά με την ισχύ του δικού τους σήματος αλλά και του σήματος των μερών της συγκέντρωσης, προκύπτει ότι όλες θεωρούν σημαντική τη δημιουργία ισχυρού σήματος αναφορικά με την προσέλκυση σπουδαστών. Πέραν της καθαυτής ποιότητας των προσφερόμενων υπηρεσιών, βασικές παράμετροι της ισχύος αυτής φαίνεται ότι είναι η μακρόχρονη παρουσία στην αγορά, η εξειδίκευση προϊοντικά και η γεωγραφική εντοπιότητα. Οι λέξεις «*κύρος, αξιοπιστία, εμπιστοσύνη, προστιθέμενη αξία*», εμφανίστηκαν συχνά στις εν λόγω απαντήσεις, καταδεικνύοντας και με τον τρόπο αυτό τη σημασία που αποδίδουν οι επιχειρήσεις της αγοράς στη δημιουργία ισχυρού σήματος. Σε όλες τις σχετικές απαντήσεις καταγράφηκε η μεγάλη ισχύς του σήματος της ΑΚΜΗ και ακολούθως της ΔΕΛΤΑ, λόγω της μακρόχρονης παρουσίας στο χώρο της κατάρτισης, του εκτεταμένου δικτύου με παρουσία σε πολλές πόλεις, επιπλέον της Αθήνας και της Θεσσαλονίκης, της προσφοράς ευρείας ποικιλίας προγραμμάτων και ειδικοτήτων και της μεγάλης αναγνωρισιμότητας λόγω σημαντικής προβολής μέσω διαφημίσεων σε πανελλαδικό επίπεδο. Ενδεικτικά, η ΣΑΕΚ […] [691] αναφέρει ότι η διαχρονική αναγνωρισιμότητα του σήματος των μερών ενισχύει την εμπιστοσύνη των σπουδαστών και διευκολύνει την προσέλκυση νέων υποψηφίων, ενώ η ΑΚΜΗ, έχοντας διασύνδεση με την αγορά εργασίας, ενισχύει ακόμα περισσότερο την αξία του εμπορικού της σήματος. Αντιστοίχως, η ΣΑΕΚ […] [692] αναφέρει ότι η ΔΕΛΤΑ «*ως ένας από τους μακροβιότερους ιδιωτικούς εκπαιδευτικούς οργανισμούς, έχει δημιουργήσει ισχυρές σχέσεις εμπιστοσύνης με σπουδαστές και εργοδότες*». Περαιτέρω, η ΣΑΕΚ […][693] θεωρεί ότι το εμπορικό σήμα της ΔΕΛΤΑ «*έχει καθιερωθεί ως σύμβολο ποιοτικής επαγγελματικής κατάρτισης*», καταλήγοντας ότι η καθιέρωση της επωνυμίας στην αγορά και για τα μέρη «*σχετίζεται με την αξιοπιστία, την ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών και τη διαρκή επένδυση σε ανθρώπινο δυναμικό, υποδομές και καινοτόμες εκπαιδευτικές πρακτικές».*

[691] Υπ' αριθ. πρωτ 8093/04.11.2024.
[692] Υπ' αριθ. πρωτ. 9527/16.12.2024.
[693] Υπ' αριθ. πρωτ. 9416/12.12.2024

Συναφώς, η […][694] αναφέρει ότι «*η ΑΚΜΗ επένδυσε σημαντικά στη δημιουργία και προβολή του brand "ΙΕΚ ΑΚΜΗ", καθιερώνοντας τη λέξη "ΙΕΚ" ως βασικό στοιχείο της ταυτότητάς της. Η στρατηγική αυτή είχε καθοριστική σημασία για την αναγνωρισιμότητά της, προσδίδοντας κύρος και συνδέοντας την επωνυμία της με την επαγγελματική κατάρτιση υψηλού επιπέδου... η ΑΚΜΗ έχει καταφέρει να ισχυροποιήσει το εμπορικό της σήμα, η κυριαρχία της στην αγορά έχει μειώσει σημαντικά τον ανταγωνισμό…*», ενώ η ΔΕΛΤΑ «*διαθέτει ευρεία γεωγραφική κάλυψη, καθώς δραστηριοποιείται σε όλες τις μεγάλες πόλεις της Ελλάδας. Αυτή η ευρεία δικτύωση την καθιστά έναν από τους πιο διαδεδομένους φορείς του κλάδου*»[695].

377. Συναφώς, 10 επιχειρήσεις[696] ανέφεραν ως εμπόδιο εισόδου στην αγορά την ύπαρξη μεγάλων και εδραιωμένων επιχειρήσεων, η οποία αποθαρρύνει την είσοδο νέων ανταγωνιστών μικρής οικονομικής δύναμης. Ενδεικτικά η […][697] αναφέρει ότι υπάρχουν οικονομικά εμπόδια λόγω της

---

[694] Υπ' αριθ. πρωτ. 9479/13.12.2024.

[695] Βλ. επίσης και απαντητικές επιστολές υπ' αριθ. πρωτ. 7681/21.10.2024 […], η οποία αναφέρει ότι «*στοιχεία όπως η διαφημιστική δαπάνη, η κατάταξη των brands σε κλαδικές αναζητήσεις στη google, η ισχύς των ιστοσελίδων τους σε σύγκριση με αυτές των ανταγωνιστικών ΣΑΕΚ (πηγή: google trends), συνηγορούν στην υπόθεση ότι τα εμπορικά σήματα ΑΚΜΗ και ΔΕΛΤΑ κατέχουν κυρίαρχη θέση στην αγορά των ιδιωτικών ΣΑΕΚ*», υπ' αριθ. πρωτ. 7889/29.10.2024 […] η οποία αναφέρει για τις δύο εταιρείες ότι «*Για την ΑΚΜΗ είναι ένα όνομα που το γνωρίζουν οι περισσότεροι Έλληνες, έχει επενδύσει πάρα πολύ σε branding και σε εξοπλισμό, αίθουσες κλπ με αποτέλεσμα να είναι το πλέον αναγνωρισμένο ΣΑΕΚ στην Ελλάδα. Αυτό φαίνεται ούτως ή άλλως και με τις εγγραφές που έχει κάθε χρόνο. Αντίστοιχα για την ΔΕΛΤΑ είναι ένα όνομα που υπάρχει πάρα πολλά χρόνια στην Ελλάδα. Το γνωρίζουν επίσης οι περισσότεροι Έλληνες, τα τελευταία 10 χρόνια έχει επενδύσει σε πάρα πολλά παραρτήματα στην Ελλάδα. Έχει πιθανόν τα περισσότερα παραρτήματα στην Ελλάδα από οποιοδήποτε άλλο ιδιωτικό ΣΑΕΚ. Είναι το δεύτερο πιο ισχυρό brand μετά την ΑΚΜΗ.»*, υπ' αριθ. πρωτ. 7648/18.10.2024 […], υπ' αριθ. πρωτ.7936/30.10.2024 […], η οποία αναφέρει ότι «*το σήμα της ΑΚΜΗ είναι ισχυρότατο λόγω μεγάλης χρονικής παρουσίας στο χώρο, υψηλής διαφημιστικής προβολής και ύπαρξης δομών σε όλη την επικράτεια*» ενώ τους ίδιους λόγους αναφέρει και ως προς το σήμα της ΔΕΛΤΑ το οποίο χαρακτηρίζει «*ισχυρότατο*», υπ' αριθ. πρωτ. 7900/29.10.2024 […], υπ' αριθ. πρωτ. 8153/04.11.2024 […], υπ' αριθ. πρωτ. 7931/30.10.2024 […] η οποία αναφέρει ότι «*η ισχύς και των δύο εμπορικών σημάτων είναι πολύ μεγάλη. Είναι σχεδόν συνώνυμα με το ΙΕΚ (ΣΑΕΚ)*», υπ' αριθ. πρωτ. 7424/14.10.2024 […], υπ' αριθ. πρωτ. 7689/21.10.2024 […], η οποία αναφέρει ότι η ΑΚΜΗ έχει ένα από τα πιο ισχυρά σήματα στην Ευρώπη, υπ' αριθ. πρωτ. 8093/04.11.2024 […], υπ' αριθ. πρωτ. 8255/06.11.2024 […], υπ'αριθ. πρωτ.9228/06.12.2024 […], υπ 'αριθ. πρωτ. 9482/13.12.2024 […], υπ' αριθ. πρωτ. 9408/12.12.2024 […], υπ' αριθ. πρωτ. 9376/11.12.2024 […], υπ' αριθ. πρωτ9489/13.12.2024 […], η οποία αναφέρει ότι «*η ΑΚΜΗ κατέχει ένα από τα ισχυρότερα brand names στην Ελλάδα, με πανελλαδική αναγνωρισιμότητα, που στηρίζεται στην πολύχρονη παρουσία της στον κλάδο* ενώ και *η ΔΕΛΤΑ διαθέτει ισχυρή παρουσία και αναγνωρισιμότητα σε όλη την Ελλάδα*», υπ' αριθ. πρωτ. 9668/18.12.2024 […], υπ' αριθ. πρωτ. 9527/16.12.2024 […], υπ' αριθ. πρωτ. 9801/23.12.2024 […], υπ' αριθ. πρωτ. 679/27.01.2025 […], υπ' αριθ. πρωτ. 1353/13.02.2025 […]. Οι λοιπές ΣΑΕΚ που δήλωσαν με ποικίλους τρόπους τη σπουδαιότητα του σήματος στην εν λόγω αγορά είναι οι […] (9805/23.12.2024), […] (9665/18.12.2024), […] (234/14.01.2025), […] (9459/13.12.2024), […] (8688/18.11.2024), […] (9928/27.12.2024), […] (9931/27.12.2024), […] (7707/21.10.2024), […] (9663/18.12.2024), […] (9147/04.12.2024).

[696] Βλ. […] (7707/21.10.2024), […] (8093/04.11.2024), η οποία αναφέρει ότι ο ανταγωνισμός από ήδη εδραιωμένες και καθιερωμένες επιχειρήσεις αποτελεί εμπόδιο, […] (9482/13.12.2024), η οποία αναφέρει ότι υπάρχουν φορείς που δραστηριοποιούνται πολλά χρόνια στον κλάδο και έχουν ήδη αποκτήσει ένα μεγάλο μερίδιο της αγοράς, […] (9489/13.12.2024), σύμφωνα με την οποία «*οι μεγάλοι παίκτες, όπως η ΑΚΜΗ και η ΔΕΛΤΑ 360, διαθέτουν οικονομικούς και επικοινωνιακούς πόρους που καθιστούν δύσκολη την είσοδο μικρότερων ή νέων παικτών*», […] (1353/13.02.2025.), η οποία, λαμβάνοντας υπόψιν τις εκτιμήσεις της για μείωση της ζήτησης, θεωρεί «*ότι οι προοπτικές για επιτυχημένη πορεία νέων – μη εδραιωμένων στη συνείδηση του κοινού – ανταγωνιστών είναι περιορισμένες*», και […] (7889/29.10.2024), η οποία αναφέρει ότι υπάρχουν οικονομικά εμπόδια καθώς υπάρχουν ήδη ΣΑΕΚ και η νέα επιχείρηση που θα εισέλθει στην αγορά θα πρέπει να επενδύσει πολύ μεγάλα ποσά σε χώρους, εξοπλισμό, προσωπικό, διαφήμιση, προκειμένου να πάρει μερίδιο της αγοράς, με αβέβαιο αποτέλεσμα.

[697] Βλ. την υπ' αριθ. πρωτ.7936/30.10.2024 επιστολή της εταιρείας.

ανάγκης υψηλών επενδύσεων και «*της ήδη ισχυρής παρουσίας καθιερωμένων φορέων όπως οι ΑΚΜΗ και ΔΕΛΤΑ που κατέχουν δεσπόζουσα θέση στην αγορά*». Επίσης η […][698] αναφέρει ως εμπόδιο τον υψηλό ανταγωνισμό από τα «*ισχυρά brand names ΑΚΜΗ και ΔΕΛΤΑ*» και η […][699] θεωρεί ότι «*υπάρχει δυσκολία διείσδυσης σε ήδη κατακτημένες αγορές, όπου υπάρχουν καθιερωμένοι φορείς με ισχυρό brandname και δίκτυο*».

378. Περαιτέρω, 13 επιχειρήσεις[700] αναφέρθηκαν ρητά στη σημασία της διαφήμισης και των ενεργειών μάρκετινγκ προκειμένου να αποκτηθεί, να επεκταθεί και να διατηρηθεί η αναγνωρισιμότητα ενός σήματος, αναφέροντας τις εκτεταμένες και πανελλήνιου βεληνεκούς διαφημιστικές ενέργειες στις οποίες προβαίνουν η ΑΚΜΗ και η ΔΕΛΤΑ. Ειδικότερα, η […][701] αναφέρει ότι η ΑΚΜΗ έχει επεκταθεί σε όλη τη χώρα, με έμφαση στην εκτενή διαφημιστική προβολή που την παρουσιάζει, εδώ και πολλά χρόνια ως "ηγέτη στην εκπαίδευση" και έναν από τους κορυφαίους παρόχους επαγγελματικής κατάρτισης στην Ευρώπη, ενώ η διείσδυσή της σε πολλές γεωγραφικές περιοχές συνοδεύεται από έντονη επικοινωνιακή στρατηγική, εδραιώνοντας τη φήμη της, ειδικά τα τελευταία χρόνια. Η ΣΑΕΚ […][702] αναφέρει ότι η ΑΚΜΗ στηριζόμενη «*σε διαφημιστικές συνεργασίες τόσο με δημοφιλή πρόσωπα ανά πεδίο εκπαίδευσης τόσο και με εταιρίες μπορεί να ισχυροποιήσει την θέση της* ….[και] *έχοντας την ευελιξία να επικοινωνήσει διαφημιστικά εγκαταστάσεις και προσωπικό που δεν εξυπηρετούν πάντα την γεωγραφική αγορά που απευθύνεται μπορεί να προσελκύει ενδιαφερόμενους*».

VI.3.4.3 Η εκτίμηση της Επιτροπής Ανταγωνισμού

379. Βάσει στοιχείων που προσκόμισε η γνωστοποιούσα[703], κατά την τριετία 2021-2023, το ποσοστό της διαφημιστικής δαπάνης[704] για έκαστο των μερών στον κύκλο εργασιών τους από τη λειτουργία ΣΑΕΚ, κυμάνθηκε μεταξύ […]% και […]%, ξεπερνώντας ομοίως έκαστο […] ευρώ, καταγράφοντας σημαντική αύξηση τη διετία 2021-2022 (από […]% έως και […]%) και μείωση για το 2023 (περίπου -[…]%).

[698] Βλ. την υπ' αριθ. πρωτ. 8255/06.11.2024 επιστολή της εταιρείας.
[699] Βλ. την υπ 'αριθ. πρωτ. 9527/16.12.2024 επιστολή της εταιρείας.
[700] […] (234/14.01.2025), η οποία αναφέρει ότι «*τα Ι.ΣΑΕΚ με υποκαταστήματα σε όλη την Ελλάδα διαφημίζονται περισσότερο λόγω της Πανελλαδικής εμβέλειας τους και του οικονομικού τους μεγέθους*», […] (7681/21.10.2024), […] (7936/30.10.2024), […] (8153/04.11.2024), […] (9376/11.12.2024), […] (9416/12.12.2024), […] (9482/13.12.2024), […] (9489/13.12.2024), […] (9663/18.12.2024), […] (9665/18.12.2024), […] (9805/23.12.2024).
[701] Βλ. την υπ' αριθ. πρωτ. 9479/13.12.2024 επιστολή της εταιρείας.
[702] Βλ. την υπ' αριθ. πρωτ. 9801/23.12.2024 επιστολή της εταιρείας.
[703] Βλ. την υπ' αριθ. πρωτ. 7714/22.10.2024 επιστολή της εταιρείας.
[704] Η γνωστοποιούσα διευκρινίζει ότι οι διαφημιστικές δαπάνες της ΔΕΛΤΑ περιλαμβάνουν […]. Βλ. την υπ'αριθ. πρωτ. 8404/2024 επιστολή της γνωστοποιούσας.

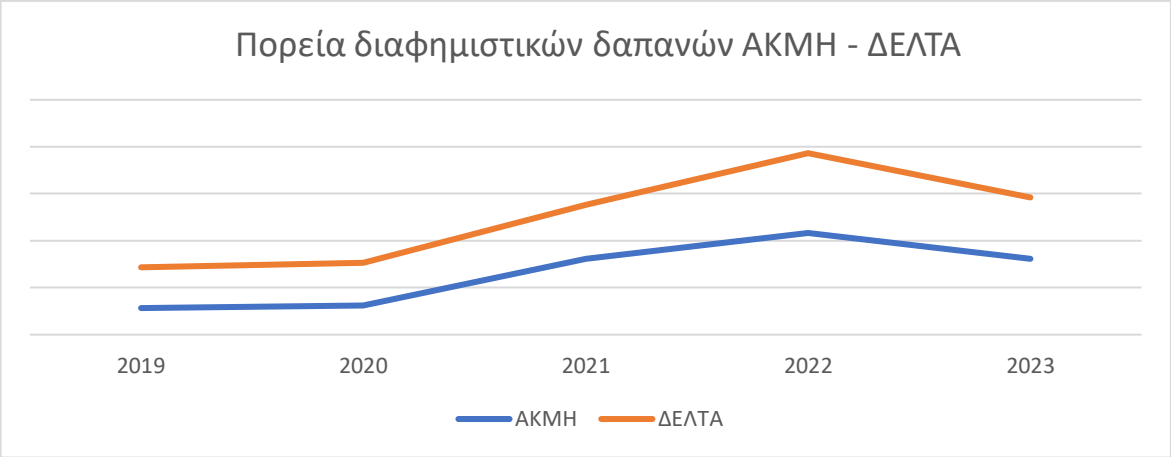

Πηγή: Υπ' αριθ. πρωτ. 7714/22.10.2024 απαντητική επιστολή της γνωστοποιούσας
Διάγραμμα 1:Πορεία διαφημιστικών δαπανών ΑΚΜΗ – ΔΕΛΤΑ, 2019 - 2023

Συναφώς, σύμφωνα με στοιχεία τηλεθέασης που προσκόμισε η ΣΑΕΚ […][705] για επτά ΣΑΕΚ[706] κατά το 4μηνο 13.05.2024 – 15.09.2024 σε 10 τηλεοπτικούς σταθμούς, η ΑΚΜΗ και η ΔΕΛΤΑ αντιστοιχούν αθροιστικά στο […]% των συνολικών GRPs (Gross Rating Points), ήτοι σχεδόν οι μισοί τηλεθεατές παρακολούθησαν τουλάχιστον μία φορά μια διαφήμιση είτε του ενός είτε του άλλου μέρους. Περαιτέρω, όπως προαναφέρθηκε υπό παρ. 361, από το εσωτερικό έγγραφο Σχετικό 10 (Ιούλιος 2024) που προσκόμισε η γνωστοποιούσα[707], […]. Η ΑΚΜΗ και ΔΕΛΤΑ λαμβάνουν την υψηλότερη βαθμολογία σε όλες σχεδόν τις ποιοτικές παραμέτρους (αναγνωρισιμότητα πτυχίου, σύνδεση με την αγορά εργασίας, τοποθεσία, ποιότητα εγκαταστάσεων, αναγνωρισιμότητα στο εξωτερικό, προσφερόμενες ειδικότητες, σχέση ποιότητας-τιμής, υψηλό επίπεδο ακαδημαϊκών επιδόσεων), με την ΑΚΜΗ να είναι πρώτη και τη ΔΕΛΤΑ να ακολουθεί. Από το ίδιο έγγραφο προκύπτει και ότι η ΑΚΜΗ και ΔΕΛΤΑ απολαμβάνουν της υψηλότερης αναγνωρισιμότητας μεταξύ των ΣΑΕΚ με ποσοστά που ανέρχονται σε […]% για την ΑΚΜΗ και […]% για τη ΔΕΛΤΑ ενώ η ΟΜΗΡΟΣ λαμβάνει υποδιπλάσιο ποσοστό […]%.

380. Συναφώς, από την πλευρά των καταναλωτών, όπως προκύπτει από τα αποτελέσματα δημοσκόπησης που αφορά σε έρευνα του Απριλίου 2024 προσκομισθείσα από την ΣΑΕΚ […][708], στην ερώτηση «*Ποιο είναι το πρώτο Ι.Ε.Κ. που σας έρχεται αυθόρμητα στο μυαλό;*», το 80% των ερωτηθέντων απάντησε αναφέροντας την επωνυμία συγκεκριμένης ιδιωτικής ΣΑΕΚ. Σύμφωνα επίσης με τη Δημοσκόπηση Ε.Α[709], σε αντίστοιχη ερώτηση, το 59%, των ερωτηθέντων μελλοντικών/δυνητικών σπουδαστών, απάντησε αναφέροντας επώνυμη ιδιωτική ΣΑΕΚ. Τα υψηλά αυτά ποσοστά καταδεικνύουν ότι τα brand names των ιδιωτικών παρόχων υπηρεσιών ΣΑΕΚ έχουν

[705] Υπ' αριθ. πρωτ. 7681/21.10.2024, Πίνακας 7, Έρευνα της AGB TV Πανελλαδικά, για την περίοδο 13.05.2024 – 15.09.2024 στα κανάλια πανελλαδικής εμβέλειας MEGA T.V, ANT1 T.V, ALPHA, STAR CHANNEL, ΣΚΑΙ TV, OPEN TV, ΕΡΤ 1, ΕΡΤ 2, ΕΡΤ3, TV ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ.
[706] ΟΜΗΡΟΣ, ΔΕΛΤΑ 360, ΑΚΜΗ, ΣΒΙΕ, ΙΕΚ ΑΛΦΑ, ΑΚΤΟ, NEW MEDIA STUDIES.
[707] Γνωστοποίηση, σχετ. 10 […]- πρόκειται για εσωτερικό έγγραφο της Εξαγοράζουσας, το οποίο συντάχθηκε σε ανύποπτο χρόνο […].
[708] Υπ' αριθ. πρωτ. 9194/05.12.2024, η οποία δημοσκόπηση διενεργήθηκε για λογαριασμό της εταιρείας σε ανύποπτο χρόνο.
[709] Υπ' αριθ. πρωτ. 3025/16.04.2025.

εγκαθιδρυθεί στη συνείδηση των καταναλωτών και κατά συνέπεια ότι στην εν λόγω αγορά υπάρχει ευρεία αναγνωρισιμότητα σήματος.

381. Κατά συνέπεια δεν μπορούν να γίνουν δεκτοί οι προαναφερθέντες ισχυρισμοί της γνωστοποιούσας. Καταρχάς σημειώνεται ότι η σχετική ερώτηση στη Δημοσκόπηση Ε.Α. έγινε στο πλαίσιο προσδιορισμού της σχετικής αγοράς και της διάκρισης μεταξύ ιδιωτικών και δημοσίων ΣΑΕΚ, και επιλογής του ενός τύπου ΣΑΕΚ έναντι του άλλου από τους σπουδαστές, η οποία έχει εκτενώς αναλυθεί ανωτέρω υπό ενότητα V.1. Ως εκ τούτου, το γεγονός ότι 22% των σπουδαστών σε δημόσια ΣΑΕΚ τις επέλεξαν λόγω αναγνωρισιμότητας, όπως ισχυρίζεται η γνωστοποιούσα, ουδεμία επίδραση ασκεί στην παρούσα αξιολόγηση περί αναγνωρισιμότητας μεταξύ των ιδιωτικών ΣΑΕΚ. Ακολούθως, όπως αναφέρεται και στην παρ. 140 ανωτέρω, η φήμη και η αναγνωρισιμότητα αναφέρεται ως πρώτος λόγος επιλογής για όλες τις κατηγορίες σπουδαστών [φοιτούντες (51%), απόφοιτοι (37%) και δυνητικοί σπουδαστές (51%)], ακολουθούν ποιοτικοί λόγοι και έπεται η ποικιλία ειδικοτήτων. Ως προς την αξιοπιστία της Εσωτερικής Έρευνας των μερών, τα συμπεράσματα στα οποία καταλήγει και τον βαθμό στον οποίο αυτή δύναται να ληφθεί υπόψη, αναφέρεται ότι πρόκειται για εσωτερική δημοσκόπηση και όχι για δημοσκόπηση ανεξάρτητου φορέα, η οποία διενεργήθηκε όχι σε τυχαίο δείγμα και όχι ανώνυμα αλλά στους σπουδαστές των ΑΚΜΗ και ΔΕΛΤΑ επώνυμα, όχι σε ανύποπτο χρόνο αλλά ένα μήνα πριν την ακροαματική και της οποίας τα πρωτογενή στοιχεία δεν προσκομίστηκαν στην Ε.Α προκειμένου να ελεγχθούν, όπως αναφέρεται ανωτέρω υπό παρ. 176. Σε κάθε όμως περίπτωση, ούτε τυχόν διενέργεια έρευνας αγοράς πριν από μία επιλογή ούτε η επιλογή μίας ΣΑΕΚ και βάσει ειδικότητας, δεν αναιρεί το γεγονός ότι για πολύ μεγάλο ποσοστό των ερωτηθέντων μία ΣΑΕΚ επιλέγεται βάσει αναγνωρισιμότητας και φήμης, αφού προηγουμένως έχει σκεφτεί την ειδικότητα στην οποία θέλει να φοιτήσει.

382. Περαιτέρω, όπως προαναφέρθηκε και ανωτέρω υπό παρ. 358-360, στη δημοσκόπηση που προσκόμισε η ΣΑΕΚ […], ως προς την ερώτηση αυθόρμητης απάντησης «*ποιο είναι το πρώτο ΙΕΚ που σας έρχεται αυθόρμητα στο μυαλό*», η ΑΚΜΗ εμφανίζεται στην πρώτη θέση (με ποσοστό […]%) και στη δεύτερη θέση η ΔΕΛΤΑ (με συνολικό ποσοστό […]% και με το ποσοστό της ειδικά στη Θεσσαλονίκη να ανέρχεται σε […]%), ενώ ακολουθούν τα brand names ΑΛΦΑ/ΞΥΝΗ με […]% και ΟΜΗΡΟΣ με […]%. Επισημαίνεται επίσης ότι σε μία αγορά όπου η σημασία του σήματος θα ήταν μικρή, θα ήταν αναμενόμενο ένα μεγάλο μέρος των ερωτηθέντων να απαντούσε στην ανωτέρω ερώτηση «*κανένα*». Ωστόσο στην έρευνα της ΣΑΕΚ […], την συγκεκριμένη απάντηση έδωσε μόλις το 2% των ερωτηθέντων. Σε έτερη ερώτηση υποβοηθούμενης αναγνωρισιμότητας, της δημοσκόπησης που προσκόμισε η ΣΑΕΚ […] «*Ποια Ιδιωτικά Ι.Ε.Κ. γνωρίζετε;*»[710] η ΑΚΜΗ και η ΔΕΛΤΑ εμφανίζονται πρώτες με ποσοστά […]% και […]%, στο σύνολο του δείγματος. Στη Δημοσκόπηση Ε.Α., ως προς την ανωτέρω ερώτηση (προς μελλοντικούς/δυνητικούς σπουδαστές που ανέφεραν μια ιδιωτική ΣΑΕΚ) η ΑΚΜΗ εμφανίζεται επίσης στην πρώτη θέση (με ποσοστό […]%) και στη δεύτερη θέση η ΔΕΛΤΑ (με ποσοστό […]%), ενώ ακολουθούν τα brand names ΑΛΦΑ/ΞΥΝΗ και ΟΜΗΡΟΣ, με υποπολλαπλάσια ποσοστά, ήτοι

[710] Αποτελεί ερώτηση «υποβοηθούμενης αναγνωρισιμότητας», δηλαδή οι ερωτώμενοι απαντούν επί των εξής 7 επιλογών (αλφαβητική σειρά) ΑΚΜΗ, ΑΛΦΑ, ΔΕΛΤΑ, ΞΥΝΗ, ΟΜΗΡΟΣ, ΣΒΙΕ, άλλο.

[…]% και […]% αντίστοιχα. Επίσης, και σύμφωνα με τη Δημοσκόπηση MRB σε ερώτηση προς πιθανούς σπουδαστές ΣΑΕΚ (Πίνακας 10 του Σχετ. 7 του Συμπληρωματικού Υπομνήματος) σε ποια ΣΑΕΚ σκέφτονται να φοιτήσουν, σε αυθόρμητη απάντηση η ΑΚΜΗ λαμβάνει το υψηλότερο ποσοστό […]%, ακολουθούμενη από τη ΔΕΛΤΑ με ποσοστό […]% με την ΑΛΦΑ και ΟΜΗΡΟΣ να λαμβάνουν υποδιπλάσια ποσοστά, γεγονός το οποίο και αυτό από την πλευρά του καταδεικνύει την μεγάλη αναγνωρισιμότητα των δύο εταιρειών.

383. Συνοψίζοντας, από τα στοιχεία του φακέλου και κατά την εκτίμηση της Ε.Α., προκύπτει ότι το εμπορικό σήμα μιας εταιρείας στην εν λόγω αγορά είναι πολύ σημαντικό. Ειδικά ως προς την ΑΚΜΗ και τη ΔΕΛΤΑ, οι δύο εταιρείες χαίρουν της υψηλότερης φήμης και αναγνωρισιμότητας. Προκειμένου να την εδραιώσουν, να την διατηρήσουν και να την ενισχύσουν προβαίνουν σε μεγάλες διαφημιστικές δαπάνες. Οι δαπάνες αυτές τις κατατάσσουν ως τις δύο μεγαλύτερες εταιρείες στην αγορά παροχής υπηρεσιών επαγγελματικής κατάρτισης μέσω ιδιωτικών ΣΑΕΚ, όπως προκύπτει τόσο από τους ανταγωνιστές όσο και από την άποψη των καταναλωτών, γεγονός που κατατείνει στη δημιουργία εμποδίων τόσο επέκτασης για τους υφιστάμενους ανταγωνιστές όσο και για την είσοδο νέων στην αγορά. Η ύπαρξη σημαντικών διαφημιστικών δαπανών για την προώθηση των σημάτων στην αγορά, καταδεικνύει από μόνη της, την σημασία των εμπορικών σημάτων, καθώς, σε μια αγορά όπου το σήμα δεν αποτελεί σημαντικό παράγοντα επιλογής από τους καταναλωτές, τα μέρη δεν θα λάμβαναν την απόφαση να πραγματοποιήσουν δαπάνη για διαφήμιση και δη του μεγέθους […] που πραγματοποιείται στην εν λόγω αγορά. Η, δε, σύνδεση μεταξύ διαφήμισης και αναγνωρισιμότητας ιδιωτικών ΣΑΕΚ επισημαίνεται και από τη γνωστοποιούσα, η οποία θεωρεί ότι η αναφορά των ερωτηθέντων σε επώνυμη ιδιωτική ΣΑΕΚ μπορεί να γίνεται λόγω της διαφήμισης στην οποία προβαίνουν οι ιδιωτικές ΣΑΕΚ για την προσέλκυση σπουδαστών[711].

VI.4 Δυνητικός Ανταγωνισμός

384. Σύμφωνα με τη γνωστοποιούσα[712] η αγορά της επαγγελματικής κατάρτισης ενηλίκων αποτελεί μία δυναμική και ταχέως αναπτυσσόμενη αγορά, η οποία χαρακτηρίζεται από έντονη κινητικότητα τα τελευταία χρόνια, ενώ μάλιστα αναμένεται να επεκταθεί σημαντικά και στο εγγύς μέλλον. Οι εξαγγελίες, δε, του Υπουργείου Παιδείας περί δημιουργίας campuses σε ΣΑΕΚ και ΕΠΑΛ αναμένεται να οδηγήσουν στην ίδρυση ακόμη περισσότερων ΣΑΕΚ, μεταξύ των οποίων και στοχευμένες/εξειδικευμένες ΣΑΕΚ σε περιοχές με ζήτηση σε συγκεκριμένες ειδικότητες. Αυτό αποδεικνύεται και από το γεγονός ότι την τελευταία πενταετία έχουν ανοίξει 13 νέες ΣΑΕΚ, ενώ παράλληλα, μέσα στην τελευταία πενταετία, ήδη αδειοδοτημένες ιδιωτικές ΣΑΕΚ έχουν ανοίξει νέα παραρτήματα[713]. Ειδικότερα, η γνωστοποιούσα αναφέρει ότι πολύ σύντομα πρόκειται να

[711] Βλ. παρ. 171 του Υπομνήματος. Η γνωστοποιούσα, εσφαλμένα θεωρεί ότι η διαφήμιση από πλευράς ιδιωτικών ΣΑΕΚ γίνεται προκειμένου να προσελκύσουν σπουδαστές σε μια αγορά όπου υπάρχουν οι δωρεάν δημόσιες ΣΑΕΚ, καθώς όπως αναλύθηκε και ανωτέρω υπό παρ. 163, 165, 167, 169 οι ιδιωτικές ΣΑΕΚ είναι καλύτερες από τις δημόσιες και προσφέρουν διαφοροποιημένο προϊόν σε σχέση με τις δημόσιες ΣΑΕΚ. Άλλως οι σπουδαστές δεν θα επέλεγαν να καταβάλουν δίδακτρα, αν ήθελε υποτεθεί ότι το ίδιο προϊόν προσφέρεται δωρεάν από τις δημόσιες ΣΑΕΚ. Βλ. και παρ. 103 (στ-iii) για τη σχετική απάντηση της γνωστοποιούσας.
[712] Γνωστοποίηση, υπ' αριθ. πρωτ. 6324/17.09.2024, σελ. 81.
[713] Βλ. και ανωτέρω υπό ενότητα VI.1

ιδρυθούν και λειτουργήσουν στη χώρα οι επαγγελματικές ακαδημίες κατάρτισης, οι οποίες θα προσφέρουν προσόντα, τόσο από τυπικής, όσο και από ουσιαστικής άποψης, όμοια με εκείνα των ΣΑΕΚ, ενόψει σχετικής παρουσίασης στις 31.01.2025 σχεδίου νόμου από τον Υπουργό Παιδείας, και αναμένεται να λειτουργήσουν από την αρχή του ακαδημαϊκού έτους 2025-2026 σύμφωνα με σχετικές εξαγγελίες του Υπουργείου[714]. Οι εν λόγω ακαδημίες θα ιδρύονται από ιδιωτικές επιχειρήσεις σε συνεργασία με δημόσιους φορείς (όπως ΟΤΑ, τοπικά επαγγελματικά επιμελητήρια κ.ά.) και θα είναι ισάξιες με τις ΣΑΕΚ καθώς η φοίτηση σε αυτές θα έχει θεωρητική και εργαστηριακή κατάρτιση, καθώς και πρακτική άσκηση, θα έχουν συγκεκριμένο θεματικό αντικείμενο και ειδικότητες που θα εστιάζουν στις ανάγκες της τοπικής επιχειρηματικότητας, θα παρέχουν ίδιου επιπέδου με τα ΣΑΕΚ τίτλο σπουδών (επίπεδο 5), ενώ θα έχουν άμεση σύνδεση με την αγορά εργασίας εφόσον η επιχείρηση που θα λειτουργεί την επαγγελματική ακαδημία θα πρέπει να απορροφά ένα ποσοστό των αποφοίτων. Συναφώς, κατά τη γνωστοποιούσα, ανταγωνιστικές πιέσεις θα ασκηθούν και από τα ιδιωτικά ξένα πανεπιστήμια που πρόκειται να λειτουργήσουν στην Ελλάδα.

385. Από τις 21 ανταγωνίστριες εταιρείες που απάντησαν σε σχετική ερώτηση για το κατά πόσο προβλέπουν είσοδο νέων επιχειρήσεων στην επόμενη διετία, 9 απάντησαν αρνητικά. Ειδικότερα, η […][715] απάντησε ότι δεν προβλέπεται είσοδος νέων παικτών στον κλάδο αλλά η συγκέντρωση του κλάδου μέσω εξαγορών, ενώ κατά την εκτίμηση της […][716] «*δεν υπάρχουν δεδομένα και ενδείξεις εισόδου στο χώρο της μεταλυκειακής εκπαίδευσης νέων ανταγωνιστών ή επενδυτών που δυνητικά θα μπορούσαν να ανταγωνιστούν κυρίως τις εταιρίες ΑΚΜΗ και ΔΕΛΤΑ*»[717]. Συναφώς η […][718], χωρίς να μπορεί να προβλέψει τυχόν αύξηση της ζήτησης, θεωρεί ότι η είσοδος νέων ανταγωνιστών δεν θα επηρεάσει την ΑΚΜΗ και ΔΕΛΤΑ, καθώς «*η «πίτα» πλέον έχει περιοριστεί σε βαθμό που κατά τη γνώμη μας η εμφάνιση ανταγωνιστών δε θα επιφέρει καμία ουσιαστική μεταβολή*». Επίσης, η […][719] αναφέρει την είσοδο ανταγωνιστών την επόμενη διετία, αλλά θεωρεί ότι η ΑΚΜΗ και η ΔΕΛΤΑ «*δεν έχουν φόβο ανταγωνισμού καθώς* [με την εξαγορά] *κατέχουν πλέον το μεγαλύτερο μερίδιο αγοράς στις ιδιωτικές ΣΑΕΚ, πλέον μπορούν να λειτουργούν κατά το δοκούν και να διαμορφώνουν την αγορά, τα δίδακτρα και εξ ανάγκης οι υπόλοιπες ιδιωτικές ΣΑΕΚ να ακολουθούν*». Τέλος η […][720] δεν θεωρεί πιθανό να προκύψει νέος, ισχυρός ανταγωνισμός στην επόμενη διετία στις ΣΑΕΚ ενώ αντίθετα σε επίπεδο ΚΔΒΜ (δια βίου μάθησης) θεωρεί ότι η αγορά είναι γόνιμη για την είσοδο νέων ανταγωνιστών.[721].

[714] Βλ. την υπ'.αριθ. πρωτ.1273/11.02.2025 επιστολή της. Όπως αναφέρει περαιτέρω η Γνωστοποιούσα, με βάση τις διαθέσιμες πληροφορίες, καθώς και τις σχετικές εξαγγελίες του Υπουργείου, οι πρώτες επαγγελματικές ακαδημίες αναμένεται να λειτουργήσουν στην Κοζάνη, την Αρκαδία και το Κιλκίς.
[715] Βλ. την υπ' αριθ. πρωτ. 7681/21.10.2024 επιστολή της εταιρείας.
[716] Βλ. την υπ' αριθ. 8255/06.11.2024 επιστολή της εταιρείας.
[717] Οι άλλες επτά ήταν οι […] (9482/13.12.2024), […] (9194/05.12.2024), […] (7889/29.10.2024), […] (7707/21.10.2024), […] (7424/14.10.2024), [….] (679/27.01.2025), η οποία αναφέρει ότι δεν είναι εύκολο να δημιουργηθούν νέες ιδιωτικές ΣΑΕΚ αλλά εκτιμά ότι θα δημιουργηθούν νέα ΚΔΒΜ, […] (1353/13.02.2025).
[718] Βλ. την υπ' αριθ. 9637/18.12.2024 επιστολή της εταιρείας. Βλ. ομοίως και […] (9416/12.12.2024), η οποία δεν θεωρεί ότι η είσοδος νέων επιχειρήσεων στον κλάδο μπορεί να αποτελεί ουσιαστικό εμπόδιο για την ΑΚΜΗ/ΔΕΛΤΑ και η […] (9665/18.12.2024) η οποία δεν θεωρεί ότι νέες εταιρείες θα μπορέσουν να ανταγωνιστούν τις ΑΚΜΗ και ΔΕΛΤΑ, εκτός αν είναι πολύ μεγάλες ή/και δεν αποσκοπούν στο άμεσο κέρδος.
[719] Βλ. την υπ' αριθ. πρωτ. 7889/29.10.2024 επιστολή της εταιρείας.
[720] Βλ. την υπ' αριθ. πρωτ. 1353/13.02.2025 επιστολή της εταιρείας.
[721] Υπ' αριθ. πρωτ. 7707/21.10.2024, 9482/13.12.2024.

386. Οι υπόλοιπες 12 ανταγωνίστριες θεωρούν πιθανή ή βέβαιη την είσοδο νέων ανταγωνιστών στην εν λόγω αγορά. Επτά εξ αυτών δεν εξειδίκευσαν την πρόβλεψή τους[722]. Πέντε αναφέρθηκαν σε είσοδο ξένων εταιρειών [(είτε αυτόνομα είτε μέσω εξαγορών ή/και συνεργασιών), κάποιες εκ των οποίων δραστηριοποιούνται ήδη στην εκπαίδευση][723], τέσσερις εστίασαν σε είσοδο νέων παικτών βασιζόμενων στην εξειδίκευση εκπαιδευτικών αντικειμένων/διαφοροποίηση[724], τρεις[725] έδωσαν έμφαση στην εξάπλωση της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης και την είσοδο επιχειρήσεων που θα βασίζονται σε αυτήν, θεωρώντας αυτήν αναγκαία προϋπόθεση, η οποία σημειωτέον αυτή τη στιγμή δεν επιτρέπεται στις ΣΑΕΚ. Ειδικότερα, η […] εκτιμά ότι κυρίως οι εξελίξεις στην αγορά εργασίας, η αυξημένη ζήτηση για εξειδικευμένες δεξιότητες και η κρατική στήριξη της εκπαίδευσης και κατάρτισης μέσω προγραμμάτων voucher αποτελούν παράγοντες για την πιθανή είσοδο νέων ανταγωνιστών (ακόμα και μέσω συνεργασιών διεθνών εκπαιδευτικών οργανισμών με τοπικούς φορείς) τα επόμενα δύο χρόνια. Αντιστοίχως, η […] αλλά και η […] εκτιμούν ότι η είσοδος αρκετών δυνητικών ανταγωνιστών που θα μπορούσαν να εισέλθουν στην αγορά μέσα στην επόμενη διετία επηρεάζεται από την ύπαρξη πολλών νεοφυών επιχειρήσεων (startups) στον τομέα της εκπαίδευσης (μέσω πχ online πλατφορμών ή εξειδικευμένων προγραμάτων κατάρτισης), την αύξηση της ψηφιακής εκπαίδευσης και της ζήτησης ευέλικτων προγραμμάτων, την πιθανή επιχορήγηση από το κράτος για προγράμματα κατάρτισης που μπορεί να διευκολύνει την είσοδο νέων δημόσιων φορέων στην αγορά, την επέκταση επιχειρήσεων δια βίου μάθησης στην παροχή μεταλυκειακής επαγγελματικής κατάρτισης, την επέκταση διεθνών πλατφορμών εκπαίδευσης, όπως Coursera, Udemy, και LinkedIn Learning και στην ελληνική αγορά, και τέλος, από αλλαγές στη ζήτηση στην αγορά εργασίας για εξειδικευμένες δεξιότητες (όπως τεχνολογία, τουρισμός και υγειονομική περίθαλψη). Συναφώς, δύο εταιρείες θεωρούν ότι η είσοδος νέων ανταγωνιστών θα αυξήσει την ανταγωνιστική πίεση στα Μέρη[726].

387. Ενόψει των ανωτέρω, αν και θα μπορούσε να θεωρηθεί πιθανή η είσοδος νέων ανταγωνιστών στην εν λόγω αγορά επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης (είτε αυτόνομα είτε μέσω εξαγορών), εντούτοις δεν προκύπτει από τα στοιχεία του φακέλου η άμεση είσοδος νέων ανταγωνιστών, ενώ για τους λόγους που αναφέρονται κατωτέρω υπό παρ. 425 επ., δεν εκτιμάται ως πιθανό ότι αυτοί θα μπορούσαν να ασκήσουν αποτελεσματική ανταγωνιστική πίεση στα μέρη.

[722] Βλ. επιστολές παροχής στοιχείων […] (7689/21.10.2024), […] (9416/12.12.2024), […] (9637/18.12.2024), […] (9665/18.12.2024), […] (9801/23.12.2024), […] (9931/27.12.2024), […] (7900/29.10.2024) η οποία ωστόσο αναφέρει ότι λόγω της φθίνουσας ζήτησης στην μεταλυκειακή επαγγελματική κατάρτιση, μπορεί να μην δημιουργείται ελκυστικό περιβάλλον εισόδου.
[723] Βλ. επιστολές παροχής στοιχείων […] (7936/30.10.2024), […] (9479/13.12.2024), […] (9489/13.12.2024), […] (9527/16.12.2024), […] (9668/18.12.2024).
[724] Βλ. επιστολές παροχής στοιχείων […] (7936/30.10.2024), […] (9479/13.12.2024), […] (9489/13.12.2024), […] (9527/16.12.2024).
[725] […] (7936/30.10.2024), […] (9489/13.12.2024), […] (8153/04.11.2024). Η τελευταία θεωρεί ότι είναι πιθανή είσοδος νέων ανταγωνιστών μόνο «*αν επιτραπεί η πλήρης εξ αποστάσεως εκπαίδευση αλλιώς όχι*».
[726] Βλ. επιστολές παροχής στοιχείων […] (9479/13.12.2024), […] (9489/13.12.2024).

VI.5 Κόστος μεταστροφής

388. Σύμφωνα με τη Γνωστοποιούσα[727], δεν υπάρχουν κόστη μεταστροφής για τους σπουδαστές που επιθυμούν τη μετεγγραφή τους σε άλλη ΣΑΕΚ, ιδιωτική ή δημόσια, ούτε εξ απόψεως χρόνου ούτε δαπανών. Σύμφωνα με το νομοθετικό πλαίσιο, όπως περιγράφεται ανωτέρω υπό παρ. 41, παρέχεται η δυνατότητα μετεγγραφής σπουδαστών από μία ΣΑΕΚ σε άλλη, είτε ιδιωτική είτε δημόσια,, με την υποβολή απλής αίτησης στη ΣΑΕΚ όπου επιθυμούν να συνεχίσουν τη φοίτηση στην ίδια ειδικότητα με αυτή στην οποία φοιτούσαν, και στο αντίστοιχο εξάμηνο κατάρτισης, διατηρώντας τα μαθήματα που έχουν περάσει επιτυχώς. Ενόψει αυτών, εκτιμάται ότι δεν υφίσταται κόστος μεταστροφής για τους σπουδαστές. Ο ισχυρισμός, δε, της γνωστοποιούσας ότι η Έκθεση δεν καταλήγει ως προς την ύπαρξη ή μη κόστους μεταστροφής απορρίπτεται ως αβάσιμος καθώς από τις παρ. 315 και 339 της Έκθεσης προκύπτει η εκτίμηση περί μη ύπαρξης του σχετικού κόστους.

VI.6 Διαπραγματευτική δύναμη αγοραστών

389. Ως αντισταθμιστική αγοραστική ισχύς πρέπει να νοείται η διαπραγματευτική ισχύς που έχει ο πελάτης έναντι του πωλητή στις μεταξύ τους διαπραγματεύσεις, λόγω του μεγέθους του, της εμπορικής σημασίας για τον πωλητή και της ικανότητας του πελάτη να στραφεί σε εναλλακτικούς προμηθευτές. Μία πηγή αντισταθμιστικής ισχύος είναι η δυνατότητα του πελάτη να απειλήσει ότι σε εύλογο χρονικό διάστημα θα στραφεί σε εναλλακτικές πηγές εφοδιασμού, αν ο προμηθευτής αποφάσιζε να αυξήσει τις τιμές ή να εφαρμόσει δυσμενέστερους όρους παράδοσης. Συνήθως η αντισταθμιστική ισχύς χαρακτηρίζει μεγάλους και πολυσύνθετους πελάτες παρά μικρές επιχειρήσεις σε ένα κατακερματισμένο κλάδο[728]. Δεν αρκεί η ύπαρξη αγοραστικής ισχύος πριν τη συγκέντρωση, αλλά πρέπει να υπάρχει και μετά τη πραγματοποίησή της, καθώς η συγκέντρωση δύο προμηθευτών μπορεί να καταργεί μία αξιόπιστη πηγή εφοδιασμού.

390. Όπως προκύπτει από τα αποτελέσματα της Δημοσκόπησης Ε.Α. (βλ. ενότητα V.1.1.1.2.2), οι προτιμήσεις των σπουδαστών των ιδιωτικών ΣΑΕΚ επηρεάζονται κατά βάση από ποιοτικούς παράγοντες, οι οποίοι είναι ποικίλοι και διαφορετικοί για τον κάθε σπουδαστή. Περαιτέρω, παρόλο που το κόστος μεταστροφής εκτιμάται χαμηλό, εντούτοις οι σπουδαστές των ΣΑΕΚ δεν προβαίνουν σε μετεγγραφές (παρ. 126-129). Επιπλέον, η δύναμη των σπουδαστών μπορεί να είναι ισχυρότερη όταν παρέχονται πολλές επιλογές για τη φοίτησή τους, ενώ όταν οι επιλογές περιορίζονται, όπως εν προκειμένω, και ιδιαιτέρως στις γεωγραφικές αγορές της Θεσσαλονίκης και του Βόλου, συνεπεία της συγκέντρωσης, η διαπραγματευτική τους δύναμη εκτιμάται χαμηλή. Εν προκειμένω στην αγορά επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης αγοραστές/πελάτες των μερών είναι οι μεμονωμένοι[729] σπουδαστές. Πρόκειται για εξαιρετικά διευρυμένη πελατειακή βάση που απαρτίζεται από χιλιάδες μεμονωμένα φυσικά πρόσωπα, τα οποία επιλέγουν τις ιδιωτικές ΣΑΕΚ με βάση τα δικά τους κριτήρια, όπως αναφέρει και η γνωστοποιούσα στο Υπόμνημά της[730],

[727] Βλ. γνωστοποίηση, σελ. 66 και 80-81.
[728] Κατευθυντήριες γραμμές για την αξιολόγηση των οριζόντιων συγκεντρώσεων σύμφωνα με τον κανονισμό του Συμβουλίου για τον έλεγχο των συγκεντρώσεων μεταξύ επιχειρήσεων (2004/C 31/3) παρ. 65.
[729] Βλ. και Porter, M. E. (2008). The five competitive forces that shape strategy. Harvard Business Review, 86(1), 79–93.
[730] Βλ. παρ. 182-186 του Υπομνήματος.

και εκ πρώτης όψεως εκτιμάται ότι οι τελευταίοι έχουν μικρότερη διαπραγματευτική δύναμη έναντι των ΣΑΕΚ. Τούτο διότι οι σπουδαστές δεν είναι οργανωμένοι σε ομάδες ή σχετικούς συλλόγους ώστε να μπορεί να υποστηριχθεί ότι εκπροσωπούνται συλλογικά και μπορούν να ασκήσουν πιέσεις για καλύτερη ποιότητα ή χαμηλότερες τιμές, έτσι ώστε σε μία ενδεχόμενη αύξηση τιμών ή μείωση ποιότητας αυτοί να αποχωρήσουν σε πολύ μεγάλο ποσοστό από τον φορέα ή να μειωθούν οι εγγραφές σε πολύ μεγάλο ποσοστό και να στραφούν σε άλλον ανταγωνιστή. Κατά συνέπεια, ο ισχυρισμός της γνωστοποιούσας περί ύπαρξης αντισταθμιστικής ισχύος των σπουδαστών απορρίπτεται ως αβάσιμος.

VI.7 Τιμολόγηση - Διαφάνεια

391. Η τιμολόγηση των υπηρεσιών των μερών λαμβάνει υπόψη ορισμένες παραμέτρους και ιδίως την κάλυψη των δαπανών λειτουργίας, «*θέτοντας συνάμα ανταγωνιστικές τιμές*», όπως αναφέρει η γνωστοποιούσα. Ειδικότερα, τα δίδακτρα της ΣΑΕΚ ΑΚΜΗ […][731] […]. Το μέσο ύψος των διδάκτρων της ΑΚΜΗ ανέρχεται σε […] ευρώ/έτος. Το μέσο ύψος διδάκτρων της ΔΕΛΤΑ ανέρχεται περίπου σε […] ευρώ/έτος, η εν λόγω, δε, παρέχει, επίσης, […] [(…)]. Περαιτέρω, σύμφωνα με τη γνωστοποιούσα, η τιμολογιακή πολιτική των μερών […][732]. Η γνωστοποιούσα διευκρινίζει ότι τα δίδακτρα των μερών έχουν παραμείνει σε γενικές γραμμές σταθερά κατά την τελευταία πενταετία 2020-2024, προσκομίζοντας σχετικό πίνακα με το μέσο ύψος διδάκτρων για έκαστο μέρος (βλ. κατωτέρω), αναφέροντας ότι «*αυτό οφείλεται κατά κύριο λόγο στο γεγονός ότι, ακριβώς επειδή οι δημόσιες ΣΑΕΚ ανταγωνίζονται με τις ιδιωτικές, οποιαδήποτε μη δικαιολογημένη π.χ. από άποψη πληθωρισμού, αύξηση των διδάκτρων δεν θα ήταν αποδεκτή από το σχετικό καταναλωτικό κοινό.*[733]

[731] Τη σχετική διαφοροποίηση των διδάκτρων για ορισμένες ειδικότητες (π.χ. γαστρονομίας) αναφέρουν και κάποιοι ανταγωνιστές (ενδεικτικά […] (7936/30.10.2024), […] (7689/21.10.2024)]) για τους ίδιους λόγους που αναφέρει και η γνωστοποιούσα. Ενδεικτικά η ΣΑΕΚ […] (8255/6.11.2024) αναφέρει «*Τα κόστη υλοποίησης των προγραμμάτων σύμφωνα με τους οδηγούς σπουδών, είναι διαφορετικά ανά τομέα φοίτησης πχ. Μαγειρική με πολλά αναλώσιμα και πρώτες ύλες σε αντιδιαστολή με τη Διοίκηση Επιχειρήσεων, που δεν έχει τέτοια κόστη. Τα τελευταία χρόνια όμως, ο έντονος ανταγωνισμός έχει διαμορφώσει μια συνθήκη ενιαίας τιμολογιακής πολιτικής για όλες τις ειδικότητες.*»

[732] Υπ' αριθ. πρωτ. 7714/22.10.2024 επιστολή της γνωστοποιούσας.

[733] Υπ' αριθ. πρωτ. 559/22.01.2025 επιστολή της γνωστοποιούσας

Πίνακας 1 – Μέσος όρος διδάκτρων της ΑΚΜΗ (σε ευρώ) σε πανελλήνια βάση κατά την τελευταία πενταετία

Έτος	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**
Μέσος όρος διδάκτρων ΑΚΜΗ	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]

Πίνακας 2 – Μέσος όρος διδάκτρων της ΔΕΛΤΑ (σε ευρώ) σε πανελλήνια βάση κατά την τελευταία πενταετία

Έτος	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**
Μέσος όρος διδάκτρων ΔΕΛΤΑ	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]

392. Εντούτοις, ο ισχυρισμός ότι τα δίδακτρα των μερών παραμένουν σταθερά λόγω του ανταγωνισμού μεταξύ των ιδιωτικών και δημοσίων ΣΑΕΚ δεν μπορεί να γίνει δεκτός, καθώς για τους λόγους που αναλύθηκαν κατά τον προσδιορισμό της σχετικής αγοράς αλλά και για τους λόγους που αναφέρονται κατωτέρω υπό παρ. 428-430, οι δημόσιες ΣΑΕΚ δεν θεωρείται ότι ασκούν ανταγωνιστικές πιέσεις στις ιδιωτικές. Παράλληλα, όπως προκύπτει ανωτέρω υπό ενότητα VI.2, οι ανταγωνιστικές πιέσεις ασκούνται μεταξύ των μερών της συγκέντρωσης και όχι από τις δημόσιες ΣΑΕΚ.

393. Στην εν λόγω αγορά επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης δεν υπάρχει διαφάνεια στις τιμές τις οποίες χρεώνουν οι ιδιωτικές ΣΑΕΚ, καθώς δεν αναγράφονται στις ιστοσελίδες τους τα δίδακτρα ενώ το ύψος αυτών διαφοροποιείται ανάλογα με την ειδικότητα, τις διδακτικές ώρες κ.α. Όπως αναφέρει η γνωστοποιούσα[734], […]. Προς επίρρωση της άποψής της, αναφέρει επιπλέον ότι η μη διαφάνεια ενισχύεται από την πληθώρα των ανταγωνιστών που δραστηριοποιούνται στην αγορά, ενώ δεν είναι γνωστός ούτε ο αριθμός των σπουδαστών ούτε τα μερίδια αγοράς εκάστης ΣΑΕΚ.

VII. ΑΠΟΨΕΙΣ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΩΝ ΕΠΙ ΤΩΝ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ ΤΗΣ ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΣΗΣ

394. Από τις 30 Σ.Α.Ε.Κ. που απάντησαν στη σχετική ερώτηση, η μεγάλη πλειοψηφία[735] εξέφρασε την έντονη ανησυχία της ως προς τις αρνητικές επιπτώσεις της γνωστοποιηθείσας πράξης στη

[734] Βλ. Γνωστοποίηση, σελ. 67.

[735] Πρόκειται για τις εξής 25 εταιρείες: […] (*«δυσμενείς και δυνητικά ολέθρια αποτελέσματα στην αγορά επηρεάζοντας την ισορροπία του ανταγωνισμού» «Συνεπώς, η εν λόγω συγκέντρωση αφορά μεγαλύτερο ποσοστό της συνολικής αγοράς και με την ολοκλήρωσή της θα έχει στην κατοχή της ένα ποσοστό της τάξεως άνω του 65% της συνολικής αγοράς. Εάν συνυπολογιστούν τα παραρτήματα των δύο εταιρειών, διαπιστώνεται ότι καλύπτουν 10 από τις 13 διοικητικές περιφέρειες της χώρας»*), […] με υπ' αριθ. πρωτ. 9194/05.12.2024, 7681/21.10.2024, 7889/29.10.2024, 8688/18.11.2024, 7936/30.10.2024, 8153/04.11.2024, 7931/30.10.2024, 7707/21.10.2024, 7689/21.10.2024, 8255/06.11.2024, 9147/04.12.2024, 9228/06.12.2024, 9482/13.12.2024, 9408/12.12.2024, 9376/11.12.2024, 9489/13.12.2024, 9665/18.12.2024, 9527/16.12.2024, 9416/12.12.2024, 9479/13.12.2024, 9459/13.12.2024, 9801/23.12.2024, 9931/27.12.2024, 679/27.1.2025 και 1353/13.02.2025 αντίστοιχα.

δραστηριότητά τους, στη λειτουργία του ανταγωνισμού, ευρύτερα, στην αγορά δραστηριοποίησής τους αλλά και στους καταναλωτές καθώς και στους προμηθευτές.

395. Ειδικότερα, αναφέρουν ότι λόγω του πολύ υψηλού μεριδίου των μερών θα δημιουργηθούν μονοπωλιακές συνθήκες στην αγορά[736] και κάνουν λόγο για το ισχυρό brand name, την πανελλαδική παρουσία, τις οικονομίες κλίμακας και τους υψηλούς πόρους που θα διαθέτει η νέα οντότητα για προβολή και διαφήμιση[737], πράγμα που θα πλήξει κυρίως τις μικρότερου μεγέθους

Σημειώνεται ότι η […] (9416/12.12.2024) αρχικά μεν αναφέρει ότι η υπό εξέταση πράξη δε θα έχει μεγάλες επιπτώσεις για την ίδια, δε θα επηρεάσει άμεσα τις επιλογές των εν δυνάμει σπουδαστών και ότι δε θα έχει ουσιαστικές άμεσες επιπτώσεις για προμηθευτές και καταναλωτές, ωστόσο καταλήγει ότι *«Η σύνδεση όμως αυτών των επιχειρήσεων με έναν επενδυτικό όμιλο παγκόσμιας εμβέλειας δεν μπορεί παρά να σηματοδοτεί μια σημαντική αναστάτωση (disruption) για τον κλάδο καθώς συνεπάγεται πρόσβαση σε πόρους (κεφάλαια, γνώση, ανθρώπινο δυναμικό) που το μέγεθός τους υπερβαίνει τα μέχρι τώρα δεδομένα του κλάδου. Κατά συνέπεια εκτιμάται ότι αυτό το σημαντικό συγκριτικό πλεονέκτημα θα επιφέρει αλλαγές στον ανταγωνισμό και θα αποτελεί ένα ορατό εμπόδιο εισόδου»*. Επίσης, μολονότι η […] (7900/29.10.2024) δεν τοποθετείται συγκεκριμένα, αναφέρει ότι *«Στον χώρο της μεταλυκειακής επαγγελματικής κατάρτισης κι εκπαίδευσης, στα έτη που δραστηριοποιούμαστε από όσο γνωρίζουμε* ***δεν υπάρχει προηγούμενο μιας τέτοιας συγκέντρωσης*** [έμφαση του γράφοντος]. *Επομένως, είναι δύσκολο να εκτιμηθούν οι επιπτώσεις στη λειτουργία της επιχείρησης μας, καθώς και στον υφιστάμενο και δυνητικό ανταγωνισμό»*. Η […] (8093/04.11.2024) τοποθετήθηκε με αντιφατικό τρόπο επί των ερωτημάτων, καθώς, ενώ αναφέρεται στις δυσχέρειες που προκύπτουν για τις μικρότερες Σ.Α.Ε.Κ., στα δημιουργούμενα εμπόδια εισόδου και σε ορισμένες επιπτώσεις στους προμηθευτές, καταλήγει *«• Ενίσχυση Υπηρεσιών: Οι σπουδαστές μπορεί να ωφεληθούν από την καλύτερη ποιότητα υπηρεσιών, την ευρύτερη γκάμα προγραμμάτων και τις ανταγωνιστικές τιμές. • Μειωμένες Επιλογές: Αν η συγκέντρωση περιορίσει τον ανταγωνισμό, μπορεί να οδηγήσει σε λιγότερες επιλογές για τους σπουδαστές. • Αυξημένα Δίδακτρα: Με περιορισμό των ανταγωνιστών, μπορεί να υπάρξει πίεση στα δίδακτρα, μειώνοντας την προσιτότητα των σπουδών. Συμπέρασμα: Η συγκέντρωση στον τομέα της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης μπορεί να έχει πολύπλευρες επιπτώσεις, οι οποίες θα χρειαστεί να αναλυθούν προσεκτικά για να διασφαλιστεί ότι θα προάγεται ο υγιής ανταγωνισμός και θα ικανοποιούνται οι ανάγκες των σπουδαστών»*. Τέλος, αρνητικά απάντησαν στις σχετικές ερωτήσεις μόνο δύο επιχειρήσεις, η […] (9476/13.12.2024), η οποία δεν θεωρεί ότι την επηρεάζει η συγκέντρωση και η […] (7424/14.10.2024) (η τελευταία με εξαίρεση στις επιπτώσεις για τους προμηθευτές, βλ. παρακάτω), η οποία ωστόσο δε λειτουργεί πλέον ως Σ.Α.Ε.Κ. Η, δε […] (9668/18.12.2024) τοποθετήθηκε αρνητικά μόνο ως προς το κατά πόσον επηρεάζεται η ίδια, χωρίς να απαντήσει ως προς τα λοιπά ζητήματα.

[736] Βλ. […] (9194/05.12.2024) («*Οι επιπτώσεις είναι τεράστιες λόγω του ότι θα δημιουργηθούν μονοπωλιακές συνθήκες στην αγορά και στην λειτουργία του υφιστάμενου ανταγωνισμού λόγω του ότι θα κλείσουν πολλά μικρά ΣΑΕΚ*»), […](7931/30.10.2024) («*Ήδη και οι επιχειρήσεις είναι συνώνυμες με το ΙΕΚ (ΣΑΕΚ). Μια συγχώνευση θα οδηγήσει στην απόλυτη επικράτηση στο χώρο της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης*»), […] (7689/21.10.2024) («*εξαγορές που δημιουργούν έναν όμιλο γίγαντα στον κλάδο*» «*στους σπουδαστές θα δίνεται η εικόνα ενός ακόμη πιο ισχυρού brand name γεγονός που δεν σημαίνει απαραίτητα ότι θα λαμβάνουν καλύτερη ποιότητα σπουδών από τα τοπικά ΣΑΕΚ*»), […] (9408/12.12.2024) («*τα εμπόδια εισόδου και ανάπτυξης μεγιστοποιούνται, γιατί απέναντι σε ένα ισχυρό brand name οι πιθανότητες επιτυχίας διεκδίκησης μεριδίου της αγοράς ελαχιστοποιείται*»), […] (8255/06.11.2024) («*η υπερσυγκέντρωση που επιχειρείται με την εν λόγω εξαγορά αναμένεται να επιφέρει απτές συνέπειες σε μικρότερες δομές*»), […] (9416/12.12.2024) («*συνεπάγεται πρόσβαση σε πόρους (κεφάλαια, γνώση, ανθρώπινο δυναμικό) που το μέγεθός τους υπερβαίνει τα μέχρι τώρα δεδομένα του κλάδου*»).

[737] Ως προς το εν λόγω ζήτημα βλ. […] (7681/21.10.2024), ALTO (8255/06.11.2024) («*Εφόσον επί της ουσίας θα πρόκειται για ένα ενιαίο σύνολο επιχειρηματικών συμφερόντων, το διαφημιστικό της «μπάτζετ» θα μειωθεί στο 50% με αποτέλεσμα να κατακλύσουν την αγορά με διαφήμιση*»), […] (9665/18.12.2024), […] (9479/13.12.2024) («*Επιπλέον, η ικανότητα των μεγαλύτερων ανταγωνιστών να διαθέτουν μεγάλες διαφημιστικές δαπάνες και να εκμεταλλεύονται την προβολή στα μέσα μαζικής ενημέρωσης για την ενίσχυση της αναγνωρισιμότητας του σήματος τους αποτελεί σημαντικό παράγοντα για την αγορά. Η αυξημένη διαφημιστική παρουσία στα ΜΜΕ θα τους επιτρέψει να προσεγγίσουν ένα ευρύτερο κοινό και να εδραιώσουν την ηγετική τους θέση στην αγορά, καθιστώντας πιο δύσκολη την επικοινωνιακή στρατηγική μικρότερων φορέων. Το κόστος των διαφημιστικών καμπανιών και η ενίσχυση της εταιρικής εικόνας μέσω μέσων όπως τηλεόραση, ραδιόφωνο και ψηφιακή διαφήμιση θα δημιουργήσει πρόσθετο ανταγωνισμό για μικρές επιχειρήσεις, δυσχεραίνοντας τη θέση τους στην αγορά*»). Επίσης, και η […] (7900/29.10.2024), μολονότι γενικά δίνει μία ουδέτερη απάντηση, αναφέρει ότι *«Αν εξαιρέσουμε τον τομέα της*

Σ.Α.Ε.Κ. και όσες δραστηριοποιούνται σε τοπικό επίπεδο (όπως σε κάποιες περιπτώσεις είναι οι ίδιες), οι οποίες δεν θα μπορούν πλέον να ανταπεξέλθουν και ενδεχομένως να οδηγηθούν σε παύση δραστηριότητας[738]. Κάποιοι ανταγωνιστές εκφράζουν επιπλέον την ανησυχία τους ότι η νέα οντότητα θα εφαρμόσει επιθετική στρατηγική τιμολόγησης, μειώνοντας κατά πολύ τα δίδακτρά της, προκειμένου να εξοβελίσει τους ανταγωνιστές της, οπότε στη συνέχεια θα ακολουθήσει μεγάλη αύξηση των τιμών[739]. Περαιτέρω, αναφέρουν[740] ότι η *«υπερσυγκεντρωμένη αγορά»*[741] λειτουργεί αποθαρρυντικά τόσο για την είσοδο νέων παικτών στην αγορά όσο και για την ανάπτυξη των υφιστάμενων π.χ. μέσω της ίδρυσης νέων παραρτημάτων, καθώς θα καθίσταται πλέον πολύ δύσκολη η πρόσβαση σε πόρους, δίκτυα και συνεργασίες. Επισημαίνεται ότι ορισμένοι εκ των ανταγωνιστών[742] θεωρούν μεγάλο ανταγωνιστικό πλεονέκτημα το γεγονός ότι η νέα οντότητα

διαφήμισης, όπου πράγματι λόγω της αναμενόμενη υψηλής διαφημιστικής δαπάνης δύναται να υπάρχουν σημαντικές επιπτώσεις …».

[738] Η […] (1353/13.02.2025), μολονότι θεωρεί ότι η ίδια δεν επηρεάζεται από την υπό κρίση συγκέντρωση, αναφέρει ότι *«Για κάθε επιχείρηση που δραστηριοποιείται ή σκέπτεται να δραστηριοποιηθεί στον κλάδο, η σύμπραξη των δύο μεγαλύτερων παρόχων επαγγελματικής κατάρτισης αποτελεί «σημείο καμπής», που πρέπει να λάβει σοβαρά υπόψη στο επιχειρηματικό της πλάνο. Η εν λόγω πράξη θέτει τον «πήχη» ψηλά από πλευράς διείσδυσης στην αγορά, αριθμού παραρτημάτων, εύρους προσφερόμενων ειδικοτήτων και υλικοτεχνικής υποδομής, σε βαθμό που να καθιστά δύσκολο για μικρότερης εμβέλειας ΣΑΕΚ να προσφέρουν συγκρίσιμες - ανταγωνιστικές υπηρεσίες»*. Σύμφωνα με την […] (7889/29.10.2024) *«ακόμη και κάποια από τις άλλες μεγάλες ΣΑΕΚ, ΑΛΦΑ, ΟΜΗΡΟΣ, ΣΒΙΕ να αναγκαστούν είτε να κλείσουν κάποιο παράρτημα είτε να μην μπορούν πλέον να αναπτυχθούν»*. […] (9376/11.12.2024) «*Η συγκέντρωση της επαγγελματικής κατάρτισης σε μεγάλες ανταγωνιστικές μονάδες σαφώς και θα επιφέρει επιπτώσεις στην επιχείρηση .. καθώς δεν θα μπορεί να ανταπεξέλθει στον τεράστιο ανταγωνισμό και θα οδηγήσει στη μείωση των σπουδαστών και πιθανότατα στο κλείσιμο της σχολής»*.

[739] […] (7681/21.10.2024), […] (7936/30.10.2024) (*«πιθανά να έχει τη δυνατότητα να επηρεάζει τις τιμές-κόστη (πόλεμος τιμών – πουλώντας και κάτω του κόστους σε συγκεκριμένες ειδικότητες»*), […] (7889/29.10.2024) («*Όταν πιεστούμε να χαμηλώσουμε επιπλέον τα δίδακτρα μας θα μας δημιουργήσει πρόβλημα στην λειτουργία μας και στην ποιότητα των προσφερόμενων υπηρεσιών μας*»), […] (8255/06.11.2024), […] (9408/12.12.2024), […] (9489/13.12.2024) (*«Η δημιουργία ενός νέου μεγάλου φορέα μέσω της συγχώνευσης των ΑΚΜΗ και ΔΕΛΤΑ 360 θα του δώσει τη δυνατότητα να ανταγωνίζεται με τιμές διδάκτρων οριακά χαμηλότερες ή ακόμα και κάτω του κόστους για μεγάλα χρονικά διαστήματα» «Η πρακτική των χαμηλών τιμών θα χρησιμοποιηθεί για τη μείωση του ανταγωνισμού, ενώ η κυριαρχία του νέου φορέα θα δημιουργήσει εμπόδια για νέες εισόδους στην αγορά», «Οι μικροί παίκτες θα αποθαρρυνθούν να αναπτυχθούν λόγω των ασύμμετρων οικονομικών πιέσεων»*), […] (9479/13.12.2024) («*Οι μεγάλες εταιρείες ενδέχεται να εφαρμόσουν επιθετικές στρατηγικές τιμολόγησης, όπως εκπτώσεις ή προσφορές, κάτι που θα μπορούσε να μειώσει τη βιωσιμότητα των προγραμμάτων μας και να δυσχεράνει την ικανότητά μας να ανταγωνιστούμε*»), […] (9459/13.12.2024)

[740] […] (9194/05.12.2024), […] (7681/21.10.2024), […] (7889/29.10.2024) («*Σίγουρα η ανάπτυξη για όλες τις ΣΑΕΚ θα είναι πολύ δύσκολη, για τις υπάρχουσες θα είναι πολύ δύσκολο να ανοίξουν νέο παράρτημα. Ακόμη πιο δύσκολο θα είναι να δημιουργηθεί μια καινούργια ιδιωτική ΣΑΕΚ*»), […] (8688/18.11.2024), […] (7936/30.10.2024), […] (7707/21.10.2024), […] (7689/21.10.2024), […] (8255/06.11.2024), […] (9228/06.12.2024), […] (9482/13.12.2024), […] (9408/12.12.2024), […] (9489/13.12.2024), […] (9527/16.12.2024), […] (9479/13.12.2024) (*«η κυριαρχία της νέας οντότητας μπορεί να επιδεινώσει τις συνθήκες χρηματοδότησης για μικρότερους ή νέους παρόχους, καθώς οι χρηματοπιστωτικοί φορείς μπορεί να επιλέγουν να επενδύουν σε μεγαλύτερους, σταθερότερους παίκτες» «Όσον αφορά τους δυνητικούς ανταγωνιστές, η αγορά θα καταστεί λιγότερο ελκυστική για νέους παίκτες, καθώς η είσοδος θα απαιτεί μεγαλύτερες επενδύσεις για να ανταγωνιστούν την ενισχυμένη συγκεντρωτική δομή»*), […] (9459/13.12.2024), […] (9801/23.12.2024), […] (9931/27.12.2024).

Ωστόσο, η […] (7900/29.10.2024) αναφέρει ότι *«Η ισχύουσα νομοθεσία περιγράφει τις προϋποθέσεις ίδρυσης και λειτουργίας, επομένως δεν θεωρούμε ότι πρόκειται να υπάρξει κάποια αλλαγή στη διαδικασία εισόδου και λειτουργίας»*. Η […] (1353/13.02.2025) δεν απάντησε στο σχετικό υποερώτημα.

[741] […] (7681/21.10.2024). Βλ. και […] (9931/27.12.2024), η οποία αναφέρει ότι *«κατόπιν της ενοποίησης θα δύναται ο βασικός ανταγωνιστής να υλοποιεί περισσότερες ειδικότητες πράγμα που δεν θα μπορούμε εμείς να πράττουμε»*.

[742] […] (9416/12.12.2024), […] (9479/13.12.2024), […] (9459/13.12.2024).

συνδέεται με έναν όμιλο παγκόσμιου βεληνεκούς, το οποίο επιτείνει τις αρνητικές επιπτώσεις της υπό εξέταση συγκέντρωσης, καθώς της εξασφαλίζει πρόσβαση σε πόρους μη διαθέσιμους για τις λοιπές επιχειρήσεις της αγοράς.

396. Ειδικά όσον αφορά τους προμηθευτές της νέας οντότητας, οι ανταγωνιστές αναφέρονται[743] αφενός στην αυξημένη διαπραγματευτική ισχύ που θα έχει το νέο σχήμα, πράγμα που ενδεχομένως να έχει ως αποτέλεσμα οι προμηθευτές να μην προμηθεύουν ταυτοχρόνως ανταγωνιστικές επιχειρήσεις και σε κάθε περίπτωση να τους προμηθεύουν με λιγότερο ευνοϊκούς όρους, και αφετέρου στη μειωμένη πελατειακή βάση για τους προμηθευτές. Επίσης, κάνουν λόγο και για τον κίνδυνο αποκλεισμού των μικρότερων τοπικών προμηθευτών[744]. Ιδιαίτερη αναφορά γίνεται από τις […], […] και […][745] στις επιπτώσεις της υπό εξέταση πράξης στο ανθρώπινο δυναμικό των Σ.Α.Ε.Κ. (ως μία κατηγορία προμηθευτών), οι οποίες ισχυρίζονται η μεν πρώτη ότι θα υπάρξει μείωση των απολαβών των διδασκόντων, οι δε ότι περιορίζονται τα περιθώρια διαπραγμάτευσης για τις αποδοχές τόσο του εκπαιδευτικού όσο και του διοικητικού προσωπικού, καθώς και ότι αξιόλογα στελέχη μετακινούνται σε ισχυρούς ανταγωνιστές λόγω δελεαστικών προτάσεων συνεργασίας, αφού οι μικρότερες επιχειρήσεις δεν μπορούν να προσφέρουν κάτι ανάλογο[746].

397. Όσον αφορά τις επιπτώσεις της υπό εξέταση πράξης για το καταναλωτικό κοινό, οι ανταγωνιστές[747] θεωρούν ότι αυτή θα οδηγήσει σε αύξηση των διδάκτρων και θα περιορίσει τις επιλογές των

---

[743] […] (7889/29.10.2024), […] (7936/30.10.2024), […] (7689/21.10.2024), […] (9228/06.12.2024), […] (9408/12.12.2024), […] (9489/13.12.2024), […] (9479/13.12.2024), […] (9459/13.12.2024) και […] (7681/21.10.2024), η οποία επιπλέον αναφέρει ως προς τους προμηθευτές *«Αποκλεισμός ανταγωνιστών της BC Partners από μέσα και πλατφόρμες που ελέγχει η BC Partners (βλ. NOVA)»*.
Αντιθέτως, σύμφωνα με την […] (9482/13.12.2024) *«δεν θα επηρεαστούν τόσο οι σχέσεις με τους προμηθευτές»*, παρόμοια δε άποψη εξέφρασε και η […] (9416/12.12.2024). Περαιτέρω, η […] (9376/11.12.2024) αναφέρει ότι *«Δεν πιστεύουμε πως θα έχει επίπτωση στους προμηθευτές καθώς ο […] έχει διαφορετική πολιτική προμηθειών από τους ιδιώτες»*. Τέλος, σύμφωνα με τη […] (7900/29.10.2024) *«Θεωρούμε ότι οι προμηθευτές κάθε τομέα γνωρίζουν τη φερεγγυότητα και τις ορθές ή μη πρακτικές που ακολουθούν οι επιχειρήσεις του κλάδου τους. Αν εξαιρέσουμε το τομέα της διαφήμισης, όπου πράγματι λόγω της αναμενόμενης υψηλής διαφημιστικής δαπάνης δύναται να υπάρχουν σημαντικές επιπτώσεις, σε άλλους τομείς θεωρούμε ότι οι επιπτώσεις δεν πρόκειται να είναι αξιοσημείωτες»*.
[744] […] (9459/13.12.2024).
[745] Βλ. υπ' αριθ. πρωτ. 7681/21.10.2024, 9408/12.12.2024 και 9489/13.12.2024 απαντήσεις των εταιρειών αντίστοιχα.
[746] Στο εν λόγω ζήτημα αναφέρεται και η […] (7424/14.10.2024), η οποία αναφέρει ότι πιθανόν να υπάρξει δυσχέρεια στην προσέλκυση διδακτικού προσωπικού από ανταγωνιστές λόγω ενδεχόμενης δέσμευσής του με αποκλειστικά συμβόλαια από τη νέα οντότητα.
[747] […] (9194/05.12.2024), […] (7681/21.10.2024), […] (8688/18.11.2024), […] (7936/30.10.2024), […] (9408/12.12.2024), […] (9489/13.12.2024), […] (9376/11.12.2024), […] (9479/13.12.2024), […] (9459/13.12.2024), […] (9801/23.12.2024). Η […] (7889/29.10.2024) έμμεσα απαντά σε αυτό κάνοντας λόγο για κλείσιμο παραρτημάτων ανταγωνιστών.
Επίσης, η […] (9527/16.12.2024) αναφέρει *«Πιθανή αύξηση τιμών λόγω μειωμένου ανταγωνισμού ή εναλλακτικά, ενίσχυση ποιότητας υπηρεσιών»*, η […] (9228/06.12.2024) *«Οι σπουδαστές ενδέχεται να ωφεληθούν από τη διεύρυνση της προσφοράς προγραμμάτων, των χαμηλότερων διδάκτρων ή την ενίσχυση της ποιότητας μέσω συνεργασιών ή συγκεντρώσεων. Ωστόσο, υπάρχει κίνδυνος οι μικρές σχολές να μην μπορούν να ανταγωνιστούν κι έτσι να αναστείλουν τη λειτουργία τους, καθιστώντας τους μεγάλους φορείς μονοπώλιο»* και η […] (9482/13.12.2024) *«Θεωρούμε ότι θα έχει επίπτωση στον τελικό καταναλωτή/σπουδαστή και στην λήψη απόφασης καθώς πιθανώς η τιμολογιακή πολιτική να αλλάξει τις συνθήκες ανταγωνισμού»*. Σημειώνεται ότι η […] (9416/12.12.2024) θεωρεί ότι η υπό εξέταση πράξη δε θα έχει ουσιαστικές άμεσες επιπτώσεις για τους καταναλωτές, ενώ στάση αναμονής φαίνεται να τηρεί η […] (7900/29.10.2024), σύμφωνα με την οποία *«Ένας εκπαιδευτικός φορέας είναι ένας ζωντανός οργανισμός όπου η αποστολή του, η φιλοσοφία του, οι παραδόσεις και η μεθοδολογία του, καθώς και το διδακτικό του προσωπικό αποτελούν τους βασικούς παράγοντες που καθορίζουν την*

σπουδαστών τόσο ως προς τις Σ.Α.Ε.Κ. όσο και ως προς τα προγράμματα και τις ειδικότητες, καθώς κάποια από αυτά πιθανόν να καταργηθούν, ιδίως όσα έχουν χαμηλή ζήτηση[748]. Επίσης, ελλείψει ανταγωνισμού θα υπάρξει μείωση της ποιότητας και της ποικιλίας των προγραμμάτων[749].

398. Τέλος, όσον αφορά άλλους τομείς, πέραν της μεταλυκειακής επαγγελματικής κατάρτισης καθώς και της δια βίου μάθησης, οι οποίοι ενδέχεται να επηρεαστούν από την παρούσα συγκέντρωση, αρκετοί ανταγωνιστές[750] αναφέρθηκαν σε άλλες εκπαιδευτικές δομές και ειδικότερα στα Κολλέγια[751], τα ιδιωτικά πανεπιστήμια, τα φροντιστήρια μέσης εκπαίδευσης, τα ιδιωτικά σχολεία, τα φροντιστήρια ξένων γλωσσών, καθώς και στους τομείς της ψηφιακής κατάρτισης με την ενίσχυσή της, των συμβουλευτικών υπηρεσιών, των υποδομών και τεχνολογίας, στην αγορά ανθρώπινου δυναμικού (υπό την έννοια που προεκτέθηκε σχετικά με το δυναμικό των Σ.Α.Ε.Κ.), καθώς και στην αγορά εργασίας. Ειδικότερα οι […], […], […][752] θεωρούν ότι η μείωση ειδικοτήτων θα επηρεάσει κατ' επέκταση και την αγορά εργασίας, καθώς οι απόφοιτοι δεν θα διαθέτουν τις απαιτούμενες δεξιότητες προκειμένου να καλύψουν τις ανάγκες της, θα υπάρξει δε *«υπερπληθώρα εργαζομένων σε συγκεκριμένα πεδία»*[753] και ελλείψεις σε εξειδικευμένο προσωπικό σε άλλους τομείς. Η, δε, […][754] θεωρεί ότι θα υπάρξει απαξίωση των σπουδών στις Σ.Α.Ε.Κ. γενικότερα, καθώς η νέα οντότητα θα επιδιώξει μέσω της Σ.Α.Ε.Κ. να ενισχύσει την πελατειακή της βάση στο Κολλέγιό της, και αναφέρει ότι *«Η ματαίωση του ρόλου τους θα υπονομεύσει την ικανότητα της επαγγελματικής κατάρτισης να ανταποκρίνεται στις ανάγκες της αγοράς εργασίας και της κοινωνίας, πλήττοντας την απασχολησιμότητα και τις επαγγελματικές προοπτικές των σπουδαστών»*. Τέλος, η […][755] αναφέρει ότι στην επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση μπορεί να υπάρξει αλληλεπίδραση με δημόσιες εκπαιδευτικές δομές υπό την έννοια της βελτίωσης των

ποιότητα του εκπαιδευτικού του έργου και κατά συνέπεια αποτελούν βασικό στοιχείο επιλογής. Δεν έχουμε παρά να δούμε πως θα λειτουργήσει αυτή η εκπαιδευτική λογική στις δύο υπό ενοποίηση ΣΑΕΚ. Τέλος, δημιουργεί μια αναστάτωση στους σπουδαστές και τους αποφοίτους οι οποίοι αιφνιδιάστηκαν από μια τέτοια ενέργεια η οποία ενδέχεται να έρχεται και σε αντίφαση με την αρχική τους επιλογή». Τέλος, η […] (1353/13.02.2025) θεωρεί ότι *«Οι δύο φορείς παρέχουν αντίστοιχης ποιότητας υπηρεσίες. Η συνύπαρξή τους υπό την ίδια επιχειρηματική «στέγη» δεν είναι πιθανό να έχει επιπτώσεις στους σπουδαστές τους»*.

[748] […] (7681/21.10.2024).Βλ. και […] (9931/27.12.2024), η οποία αναφέρει ότι *«κατόπιν της ενοποίησης θα δύναται ο βασικός ανταγωνιστής να υλοποιεί περισσότερες ειδικότητες πράγμα που δεν θα μπορούμε εμείς να πράττουμε»*.

[749] […] (8255/06.11.2024), […] (9489/13.12.2024), […] (9479/13.12.2024)

[750] […] (7681/21.10.2024) (η οποία αναφέρει και άλλους τομείς όπου δραστηριοποιείται ο όμιλος BCP, ήτοι μέσα ενημέρωσης, φαρμακοβιομηχανία, αθλητισμός), […] (8688/18.11.2024), […] (7689/21.10.2024), […] (679/27.01.2025), […] (8093/04.11.2024), […] (9228/06.12.2024), […] (9408/12.12.2024) (η οποία επίσης αναφέρει τον οικονομικό και πολιτικό τομέα), […] (9489/13.12.2024), […] (9479/13.12.2024) (η οποία επίσης αναφέρει στις εκπαιδευτικές κρατικές στρατηγικές), […] (9459/13.12.2024), […] (9801/23.12.2024). Η […] (9527/16.12.2024) αναφέρει ότι μπορεί να υπάρξει έμμεση επίδραση στον τουρισμό, την τεχνολογία και την εκπαίδευση λόγω των προγραμμάτων που σχετίζονται με αυτούς τους τομείς. Η […] (9931/27.12.2024) αναφέρει ότι «*Εκτιμούμε πως ναι χωρίς να είμαστε σε θέση να προσδιορίσουμε επακριβώς τους τομείς*».

[751] Η […] (9489/13.12.2024) θεωρεί ότι η νέα οντότητα θα αποκτήσει μεγάλη βάση υποψηφίων μέσω της Σ.Α.Ε.Κ. για το Κολλέγιό της, καθώς κα ότι θα μπορεί να προσφέρει προγράμματα που συνδυάζουν τις δύο μορφές εκπαίδευσης δημιουργώντας δεσπόζουσα θέση στην αγορά των Κολλεγίων και δημιουργώντας εμπόδια εισόδου για νέους παίκτες.

[752] Βλ. υπ' αριθ. πρωτ. 7681/21.10.2024, 9479/13.12.2024 και 9801/23.12.2024 απαντήσεις των εταιρειών αντίστοιχα.

[753] Βλ. […] (7681/21.10.2024).

[754] Βλ. υπ' αριθ. πρωτ. 9489/13.12.2024 απαντητική επιστολή της εταιρείας.

[755] Βλ. υπ' αριθ. πρωτ. 8093/04.11.2024 απαντητική επιστολή της εταιρείας.

υπηρεσιών και των προγραμμάτων κατάρτισης από την πλευρά των δημοσίων σχολών και των πανεπιστημίων προκειμένου να ανταγωνιστούν τις νέες επιχειρήσεις της αγοράς. Συναφώς αναφέρει ότι στην δια βίου μάθηση μπορεί να υπάρξει ανάπτυξη συνεργασιών ή συμπράξεων με άλλους εκπαιδευτικούς φορείς για τη δημιουργία νέων προγραμμάτων και την προσφορά ολοκληρωμένων λύσεων στους καταναλωτές, επηρεάζοντας άλλες εκπαιδευτικές αγορές.

VIII. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

VIII.1 Κριτήρια Αξιολόγησης των Οριζοντίων Συγκεντρώσεων

VIII.1.1 Εισαγωγικά

399. Σύμφωνα με το άρθρο 7 παρ. 1 Ν. 3959/2011, με απόφαση της Επιτροπής Ανταγωνισμού απαγορεύεται κάθε συγκέντρωση επιχειρήσεων, η οποία υπόκειται σε προηγούμενη γνωστοποίηση και η οποία μπορεί να περιορίσει σημαντικά τον ανταγωνισμό στην εθνική αγορά ή σε ένα σημαντικό σε συνάρτηση με τα χαρακτηριστικά των προϊόντων ή των υπηρεσιών τμήμα της, ιδίως με τη δημιουργία ή ενίσχυση μιας δεσπόζουσας θέσης. Το αντίστοιχο κριτήριο που προβλέπεται στον Κανονισμό (ΕΚ) 139/2004 για τον έλεγχο των συγκεντρώσεων μεταξύ επιχειρήσεων (εφεξής και «Κανονισμός Συγκεντρώσεων»)[756] είναι αυτό της σημαντικής παρεμπόδισης του αποτελεσματικού ανταγωνισμού ("significant impediment to effective competition" ή "SIEC"), το οποίο εξειδικεύεται περαιτέρω στην ενωσιακή νομολογία και τις σχετικές Κατευθυντήριες Γραμμές της Ευρωπαϊκής Επιτροπής[757]. Σύμφωνα με το άρθρο 2 παρ. 3 του Κανονισμού Συγκεντρώσεων, οι συγκεντρώσεις που ενδέχεται να παρακωλύουν σημαντικά τον αποτελεσματικό ανταγωνισμό στην κοινή αγορά ή σε σημαντικό τμήμα της, ιδίως ως αποτέλεσμα της δημιουργίας ή της ενίσχυσης μιας δεσπόζουσας θέσης, κηρύσσονται ασυμβίβαστες με την κοινή αγορά.

400. Οριζόντιες είναι οι συγκεντρώσεις στις οποίες συμμετέχουν επιχειρήσεις που αποτελούν πραγματικούς ή δυνητικούς ανταγωνιστές στην ίδια σχετική αγορά. Δύο είναι οι βασικοί τρόποι με τους οποίους οι οριζόντιες συγκεντρώσεις ενδέχεται να εμποδίσουν σημαντικά τον αποτελεσματικό ανταγωνισμό, ιδίως με τη δημιουργία ή ενίσχυση δεσπόζουσας θέσης[758]:

α) καταργώντας σημαντικές ανταγωνιστικές πιέσεις σε μία ή περισσότερες επιχειρήσεις, οι οποίες ως εκ τούτου θα έχουν αυξημένη ισχύ στην αγορά[759], χωρίς να καταφύγουν σε συντονισμό της συμπεριφοράς τους (επιπτώσεις μη συντονισμένης συμπεριφοράς) ή/και

[756] Κανονισμός ΕΚ 139/2004 του Συμβουλίου της 20.1.2004 (L 024/29.1.2004, σελ. 1-22).
[757] Βλ. Κατευθυντήριες γραμμές της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την αξιολόγηση των οριζόντιων συγκεντρώσεων σύμφωνα με τον Κανονισμό του Συμβουλίου για τον έλεγχο των συγκεντρώσεων μεταξύ επιχειρήσεων (ΕΕ C 31/5 της 5.2.2004) – εφεξής και ως «Κατευθυντήριες Γραμμές για την αξιολόγηση των οριζόντιων συγκεντρώσεων», παρ. 5. Οι ως άνω Κατευθυντήριες Γραμμές ακολουθούνται και από την ΕΑ κατά την αξιολόγηση των οριζοντίων συγκεντρώσεων.
[758] Βλ. Κατευθυντήριες γραμμές για την αξιολόγηση των οριζόντιων συγκεντρώσεων, παρ. 22. Βλ. επίσης ΕΑ 607/2015, σκ. 45-46, και ΕΑ 605/2015, σκ. 49-52.
[759] Ως «αυξημένη ισχύς στην αγορά» θεωρείται η ικανότητα μιας ή περισσοτέρων επιχειρήσεων να αυξάνει επικερδώς τις τιμές της, να περιορίζει την παραγωγή, την επιλογή ή την ποιότητα των προϊόντων και των υπηρεσιών, να μειώνει την καινοτομία ή κατ' άλλο τρόπο να επηρεάζει τις παραμέτρους του ανταγωνισμού (βλ. Κατευθυντήριες γραμμές για την αξιολόγηση των οριζόντιων συγκεντρώσεων, παρ. 8).

β) μεταβάλλοντας τη φύση του ανταγωνισμού, ούτως ώστε επιχειρήσεις, που προηγουμένως δεν συντόνιζαν τη συμπεριφορά τους, μετά τη συγκέντρωση είναι πολύ πιθανότερο να συντονίζουν και να αυξάνουν τις τιμές ή με άλλο τρόπο να βλάπτουν τον αποτελεσματικό ανταγωνισμό. Μία συγκέντρωση μπορεί επίσης να καταστήσει το συντονισμό ευκολότερο, σταθερότερο ή αποτελεσματικότερο για τις επιχειρήσεις που συντόνιζαν τη συμπεριφορά τους και πριν από τη συγκέντρωση (επιπτώσεις συντονισμένης συμπεριφοράς)[760].

VIII.1.2 Δημιουργία ή ενίσχυση δεσπόζουσας θέσης

401. Σύμφωνα με τις αιτιολογικές σκέψεις 24-26 του Κανονισμού Συγκεντρώσεων, καθιερώνεται η αρχή βάσει της οποίας θα πρέπει να κηρύσσεται ασυμβίβαστη με την κοινή αγορά κάθε συγκέντρωση με κοινοτική διάσταση που δημιουργεί ή ενισχύει δεσπόζουσα θέση και η οποία συνεπάγεται μία σημαντική παρακώλυση του αποτελεσματικού ανταγωνισμού στην κοινή αγορά ή σε σημαντικό τμήμα της. Ένα σημαντικό εμπόδιο για τον αποτελεσματικό ανταγωνισμό οφείλεται γενικά στη δημιουργία ή την ενίσχυση μιας δεσπόζουσας θέσης. Συναφώς, η έννοια της "σημαντικής παρακώλυσης του αποτελεσματικού ανταγωνισμού" στο άρθρο 2 παράγραφοι 2 και 3 του Κανονισμού, ερμηνεύεται ως εκτεινόμενη, πέρα από την έννοια της δεσπόζουσας θέσης, μόνο στις αντιανταγωνιστικές επιπτώσεις μιας συγκέντρωσης που προκύπτουν από τη μη συντονισμένη συμπεριφορά των επιχειρήσεων που δεν έχουν δεσπόζουσα θέση στην εν λόγω αγορά. Κατά τη νομολογία, τα πλέον σαφή μη συντονισμένα οριζόντια αποτελέσματα επέρχονται όταν η προκύπτουσα από τη συγκέντρωση οντότητα αποκτά ή ενισχύει ατομική δεσπόζουσα θέση[761]. Συνεπώς, μια συγκέντρωση δύναται να οδηγήσει σε επιπτώσεις μη συντονισμένης συμπεριφοράς είτε διότι οδηγεί στη δημιουργία ή ενίσχυση (ατομικής) δεσπόζουσας θέσης είτε διότι οδηγεί στην κατάργηση σημαντικών ανταγωνιστικών πιέσεων σε μια ή περισσότερες επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στην αγορά, χωρίς οι δύο υποκατηγορίες μη συντονισμένων επιπτώσεων να αλληλοαποκλείονται, καθώς αμφότερες στηρίζονται στην έννοια της αύξησης της δύναμης αγοράς.

402. Σύμφωνα με τις Κατευθυντήριες Γραμμές για την αξιολόγηση των οριζόντιων συγκεντρώσεων, μία συγκέντρωση μπορεί να παρακωλύσει σημαντικά τον αποτελεσματικό ανταγωνισμό στην αγορά καταργώντας σημαντικές ανταγωνιστικές πιέσεις σε μία ή περισσότερες επιχειρήσεις, οι οποίες ως εκ τούτου έχουν αυξημένη ισχύ στην αγορά. Κατά κανόνα, μία συγκέντρωση με επιπτώσεις μη συντονισμένης συμπεριφοράς θα εμποδίσει σημαντικά τον αποτελεσματικό ανταγωνισμό με τη δημιουργία ή την ενίσχυση δεσπόζουσας θέσης από μία και μόνη επιχείρηση, η οποία θα έχει συνήθως αισθητά μεγαλύτερο μερίδιο αγοράς από τον επόμενο σε μέγεθος ανταγωνιστή μετά τη συγκέντρωση[762]. Η δεσπόζουσα θέση ορίζεται ως μια «*κατάσταση οικονομικής ισχύος που κατέχουν μία ή περισσότερες επιχειρήσεις, η οποία τους επιτρέπει να παρεμποδίσουν τη διατήρηση ουσιαστικού*

[760] Επισημαίνεται εκ προοιμίου ότι στην υπό εξέταση υπόθεση ενόψει των μεριδίων αφενός της νέας οντότητας και αφετέρου των λοιπών παικτών στις επηρεαζόμενες αγορές δε συντρέχει περίπτωση πρόκλησης επιπτώσεων συντονισμένης συμπεριφοράς και ως εκ τούτου παρέλκει οποιαδήποτε σχετική ανάλυση.

[761] Βλ. C-581/22 P, *thyssenkrupp κατά Επιτροπής*, ECLI:EU:C:2024:821, σκ. 201-202 και 204 και T 584/19 t*hyssenkrupp AG κατά Επιτροπής*, ECLI:EU:T: 2022:386, σκ. 561.

[762] Βλ. Κατευθυντήριες Γραμμές για την αξιολόγηση των οριζόντιων συγκεντρώσεων, παρ. 24-25 και 27 και παρ. 17-18.

ανταγωνισμού στη σχετική αγορά, παρέχοντάς τους τη δυνατότητα να συμπεριφέρονται σε μεγάλο βαθμό ανεξάρτητα έναντι των ανταγωνιστών, των πελατών τους και, τελικά, των καταναλωτών»[763]. Στην περίπτωση αυτή, η σημαντική παρακώλυση του ανταγωνισμού προκύπτει από μια διαρθρωτική αλλαγή στην αγορά που μειώνει την ικανότητα των ανταγωνιστών να εισέλθουν ή να επεκταθούν στην αγορά και γενικότερα να ανταγωνιστούν[764].

403. Καθώς η δημιουργία ή ενίσχυση δεσπόζουσας θέσης αποτελεί περίπτωση οριζοντίων επιπτώσεων μη συντονισμένης συμπεριφοράς, η Ε.Επ. λαμβάνει υπόψη – σε μεγαλύτερη ή μικρότερη έκταση και αναλόγως των συγκεκριμένων περιστάσεων εκάστης υπόθεσης - τα κριτήρια που αναλύονται στις Κατευθυντήριες Γραμμές για την αξιολόγηση των οριζόντιων συγκεντρώσεων και συνοψίζονται κατωτέρω. Κατά την αξιολόγηση των επιπτώσεων μίας συγκέντρωσης, συγκρίνονται οι ανταγωνιστικές συνθήκες που θα επικρατήσουν μετά την ολοκλήρωση της συγκέντρωσης, με τις ανταγωνιστικές συνθήκες που θα επικρατούσαν, αν δεν πραγματοποιείτο η συγκέντρωση ("counterfactual")[765]. Στις περισσότερες περιπτώσεις οι συνθήκες ανταγωνισμού που υπάρχουν κατά τον χρόνο της συγκέντρωσης αποτελούν το στοιχείο σύγκρισης για την αξιολόγηση των επιπτώσεων της συγκέντρωσης. Μελλοντικές αλλαγές ενδέχεται να ληφθούν υπόψη σε ορισμένες περιπτώσεις, όταν όμως μπορούν εύλογα να αναμένονται στην αγορά[766]. Κατά την εκτίμηση των εν λόγω επιπτώσεων, η ΕΑ λαμβάνει υπόψη της έναν αριθμό παραγόντων και συνθηκών, όπως αυτοί συνοψίζονται κατωτέρω, οι οποίοι πάντως δεν αξιολογούνται μηχανικά σε κάθε περίπτωση, αλλά η ανάλυση κάθε συγκεκριμένης υπόθεσης από πλευράς ανταγωνισμού βασίζεται σε μια γενική αξιολόγηση των προβλεπόμενων επιπτώσεων της συγκέντρωσης, λαμβάνοντας υπόψη τους εκάστοτε σχετικούς παράγοντες και τις συνθήκες της υπόθεσης. Ωστόσο, αυτή η συνολική αξιολόγηση δεν είναι απαραίτητο να συμπεριλαμβάνει την ανάλυση όλων των εν λόγω παραγόντων, ούτε η απαρίθμησή τους, όπως παρατίθεται αμέσως κατωτέρω, πρέπει να θεωρείται εξαντλητική[767]. Οι εν λόγω παράγοντες είναι κυρίως οι εξής:

α) Υψηλά μερίδια αγοράς: Τα μερίδια αγοράς και τα επίπεδα συγκέντρωσης αποτελούν χρήσιμες πρώτες ενδείξεις για τη διάρθρωση της αγοράς και τη σπουδαιότητα τόσο των συμμετεχόντων μερών όσο και των ανταγωνιστών τους από πλευράς ανταγωνισμού[768]. Όσο μεγαλύτερο είναι το μερίδιο αγοράς της νέας οντότητας μετά τη συγκέντρωση, τόσο πιθανότερο είναι η συγκέντρωση να οδηγήσει σε σημαντική αύξηση της ισχύος της στην αγορά.

Έχει γίνει δεκτό ότι τα πολύ μεγάλα μερίδια αγοράς (άνω του 50%) μπορούν καθεαυτά να μαρτυρούν την ύπαρξη δεσπόζουσας θέσης στη σχετική αγορά[769]. Κατά πάγια νομολογία, πολύ

[763] Βλ. Κατευθυντήριες Γραμμές, παρ. 25, παρ. 2.
[764] Βλ. ενδεικτικά Μ.10615 – *Booking Holdings / Etraveli Group*, σκ. 190, 192. Βλ. και Κατευθυντήριες Γραμμές για την αξιολόγηση των οριζόντιων συγκεντρώσεων, παρ. 36.
[765] Βλ. Levy, European Merger Control Law: A guide to the Merger Regulation, Lexis Nexis (2021), Ενότητα 10.04.
[766] Βλ. Κατευθυντήριες Γραμμές για την αξιολόγηση των οριζόντιων συγκεντρώσεων, παρ. 9.
[767] Σχετικά βλ. Κατευθυντήριες γραμμές για την αξιολόγηση των οριζόντιων συγκεντρώσεων, παρ. 13 και 26.
[768] Βλ. Κατευθυντήριες γραμμές για την αξιολόγηση των οριζόντιων συγκεντρώσεων, παρ. 14.
[769] Βλ. Κατευθυντήριες γραμμές για την αξιολόγηση των οριζόντιων συγκεντρώσεων, παρ. 17. Από την ενωσιακή νομολογία βλ. ενδεικτικά υποθέσεις Τ-221/95 *Endemol*, σκ. 134, Τ-102/96 *Gencor*, σκ. 205, και Τ-210/01, *General Electric κατά Επιτροπής*, σκ. 570-574 (όπου το Γενικό Δικαστήριο αποδέχτηκε τη στοιχειοθέτηση δημιουργίας δεσπόζουσας θέσης της General Electric στην αγορά των κινητήρων επιχειρηματικών αεροσκαφών,

υψηλά μερίδια αγοράς - 50% ή περισσότερο - μπορούν από μόνα τους να αποτελούν απόδειξη της ύπαρξης δεσπόζουσας θέσης στην αγορά[770]. Αν και τα μερίδια αγοράς και τα επαυξητικά μερίδια παρέχουν μόνο τις πρώτες ενδείξεις ισχύος και αύξησης ισχύος στην αγορά, κατά κανόνα αποτελούν σημαντικούς παράγοντες στην αξιολόγηση της δημιουργίας ή ενίσχυσης δεσπόζουσας θέσης. Ομοίως, ο βαθμός συγκέντρωσης σε μια αγορά μπορεί επίσης να παρέχει χρήσιμες πληροφορίες σχετικά με την ανταγωνιστική κατάσταση που είναι πιθανό να επικρατήσει μετά την ολοκλήρωση της συναλλαγής. Πέραν τούτου, άλλες σχετικές παράμετροι του ανταγωνισμού που λαμβάνονται υπόψη κατά την αξιολόγηση των μη συντονισμένων επιπτώσεων και, ιδίως, της δημιουργίας δεσπόζουσας θέσης περιλαμβάνουν την ισχύ και τον αριθμό των ανταγωνιστών, την ύπαρξη περιορισμών στην παραγωγική ικανότητα ή τον βαθμό στον οποίο τα προϊόντα των μερών που συμμετέχουν στη συγκέντρωση είναι στενά υποκατάστατα, παρόλο που, σύμφωνα με τις Κατευθυντήριες Γραμμές, αυτά τα στοιχεία είναι ιδιαίτερα σχετικά όταν το συνδυασμένο μερίδιο αγοράς της συγχωνευμένης οντότητας θα παραμείνει κάτω του 50%[771]. Συναφώς, μία συγκέντρωση στην οποία συμμετέχει μία επιχείρηση με μερίδιο αγοράς που θα παραμείνει κάτω από 50% μετά την πραγματοποίησή της μπορεί να δημιουργεί επίσης προβλήματα ανταγωνισμού ενόψει άλλων παραγόντων, όπως η ισχύς και ο αριθμός των ανταγωνιστών, η ύπαρξη περιορισμών παραγωγικής ικανότητας ή ο βαθμός στον οποίο τα προϊόντα των συμμετεχουσών επιχειρήσεων αποτελούν στενά υποκατάστατα[772]. Σε αυτό το πλαίσιο, η Ε.Επ. έκρινε για κάποιες συγκεντρώσεις οι οποίες

κυρίως διότι διέθετε μερίδιο αγοράς άνω του 50%, το οποίο θεωρήθηκε τεκμήριο δεσπόζουσας θέσης πλην εξαιρετικών περιστάσεων τις οποίες δεν επικαλέστηκε η προσφεύγουσα), και υποθέσεις Ε.Επ., M.3732, *Procter & Gamble/Gilette*, παρ. 19-20, 22-24 (όπου το μερίδιο αγοράς της νέας οντότητας κυμαινόταν μεταξύ 50-80% στις περισσότερες των σχετικών αγορών, με αποτέλεσμα τούτο να αποτελεί παράγοντα θεμελίωσης δεσπόζουσας θέσης σε συνδυασμό με τα πολύ χαμηλά μερίδια των ανταγωνιστών), υπόθεση IV/M.774, *St. Gobain/Wacker-Chemie/NOM*, παρ. 223 (όπου μερίδιο αγοράς άνω του 60% θεωρήθηκε ενδεικτικό δεσπόζουσας θέσης της νέας οντότητας σε συνδυασμό με τα μερίδια των ανταγωνιστών που κυμαίνονταν κάτω του 10%), M.2861 *Siemens/Dragerwerk/JV*, παρ. 86, 103-106 (όπου έγινε δεκτό ότι μερίδια άνω του 50% σε συνδυασμό με τη στενή υποκαταστασιμότητα των προϊόντων των δύο συμμετεχουσών και με τα υψηλά εμπόδια εισόδου δημιουργούσαν σοβαρές υπόνοιες για δημιουργία δεσπόζουσας θέσης εκ της συγκεντρώσεως), M.3197 *Candover/Cinven/Bertelsmann-Springer*, παρ. 60-63 (όπου μερίδιο της τάξεως του 50-60% σε συνδυασμό με την έλλειψη αντισταθμιστικής ισχύος των πελατών θεωρήθηκε επαρκές για τη διαπίστωση δεσπόζουσας θέσης της νέας οντότητας) και M.4494, *Evraz/Highveld*, παρ. 91-93 (όπου έγινε δεκτό ότι το μερίδιο αγοράς περίπου 70-80% σε συνδυασμό με το χαμηλό μερίδιο αγοράς των ανταγωνιστών αλλά και την αδυναμία άμεσης ανεύρεσης επαρκών και αξιόπιστων εναλλακτικών πηγών προμήθειας συνιστούσε τεκμήριο ύπαρξης δεσπόζουσας θέσης της νέας οντότητας). Επίσης, βλ. ΕΑ 434/V/2009, παρ. 28, ΕΑ 515/VI/2011, παρ. 263, ΕΑ 658/2018, παρ. 201, 360-365 και 387.

[770] Βλ. Κατευθυντήριες Γραμμές για την αξιολόγηση των οριζόντιων συγκεντρώσεων, παρ. 17 και ενδεικτικά υπόθεση M.10078 – *Cargotec/Konecranes*. Τα συνδυασμένα μερίδια αγοράς (άνω του 60%), το επαυξητικό μερίδιο (άνω του 10%) η διαφορά από τον επόμενο ανταγωνιστή (ο οποίος θα κατείχε μερίδιο 10-20%), ο βαθμός συγκέντρωσης HHI θεωρήθηκαν ως prima facie απόδειξη της δημιουργίας δεσπόζουσας θέσης συνεπεία της συγκέντρωσης, βλ. παρ. 536, 540-542, 575-576. Υπόθεση M.6471 – *Outokumpu/INOXUM*, παρ. 317- 322, 345, 347-351, 372 κατά την οποία η Ε.Επ έκρινε ότι η συγκέντρωση θα οδηγούσε στη δημιουργία δεσπόζουσας θέσης καθώς το μερίδιο της νέας οντότητας θα διαμορφωνόταν σε ποσοστό άνω του 50%, το επαυξητικό μερίδιο θα ήταν μεγαλύτερο από 10%, η νέα οντότητα θα έχει τριπλάσια μερίδια από τα μερίδια αγοράς του επόμενου ανταγωνιστή και ο βαθμός συγκέντρωσης θα αυξανόταν σημαντικά. Βάσει των ανωτέρω, η Ε.Επ θεώρησε ότι η σημαντική μεταβολή στη δομή της αγοράς που επιφέρει η προτεινόμενη συναλλαγή αποτελεί μια ισχυρή και βάσιμη πρώτη ένδειξη ότι η προτεινόμενη συναλλαγή είναι πιθανό να οδηγήσει σε σημαντική παρεμπόδιση του ανταγωνισμού, υπό τη μορφή μη συντονισμένων επιπτώσεων, μέσω της δημιουργίας δεσπόζουσας θέσης στην αγορά.

[771] Βλ. ενδεικτικά M.10078 – *Cargotec / Konecranes*, παρ. 521.

[772] Βλ. Κατευθυντήριες γραμμές για την αξιολόγηση των οριζόντιων συγκεντρώσεων, παρ. 17.

κατέληγαν στη δημιουργία επιχειρήσεων με μερίδιο αγοράς μεταξύ 40 και 50%, και σε ορισμένες περιπτώσεις και κάτω από 40%, ότι οδηγούν στη δημιουργία ή στην ενίσχυση δεσπόζουσας θέσης[773].

Μερίδια αγοράς της τάξης του 40-50% σε κάποιες περιπτώσεις αξιολογείται ότι δεν δημιουργούν προβλήματα στον ανταγωνισμό, ιδίως όταν συντρέχουν ένας ή περισσότεροι από τους κατωτέρω παράγοντες[774]: α) το επαυξητικό μερίδιο είναι χαμηλό, κατά κανόνα χαμηλότερο του 5%[775] και, εφόσον συντρέχουν και άλλοι παράγοντες, όταν κυμαίνεται μεταξύ 5 και 10%[776], β) η νέα οντότητα θα αντιμετωπίσει ανταγωνισμό από εταιρείες με υψηλά μερίδια αγοράς[777], ενώ ειδικώς η απόσταση από τον επόμενο ανταγωνιστή αποτελεί σημαντικό παράγοντα αξιολόγησης[778], ακόμη κι όταν τα μερίδια αγοράς υπερβαίνουν το 50% και υποδεικνύουν σαφέστερα δεσπόζουσα θέση[779], γ) τα

---

[773] Βλ. Κατευθυντήριες γραμμές για την αξιολόγηση των οριζόντιων συγκεντρώσεων, παρ. 17 με παραπομπή σε απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής M.2337, *Nestle/Ralston Purina*, παρ. 41-47 και 48-50. Βλ. επίσης ενδεικτικά υποθέσεις Ευρωπαϊκής Επιτροπής M.3829, *Maersk/Ponl*, παρ. 100-119, M. 3149, *Procter & Gamble/Wella*, παρ. 50-51, και M.2544, *Masterfoods/Royal Chain*, παρ. 75 (όπου μερίδιο 35-45% έγινε δεκτό ότι συνιστούσε ένδειξη προβλημάτων ανταγωνισμού λόγω σώρευσης χαρτοφυλακίου, εμποδίων εισόδου και ισχυρής θέσης της νέας οντότητας σε παραπλήσια αγορά) και M.10687 *D'ieteren/PHE* (δημιουργία δεσπόζουσας θέσης ή/και εξάλειψη ανταγωνιστικών πιέσεων στη γαλλική αγορά επιδιόρθωσης γυαλιού οχήματος με συνδυασμένο μερίδιο 40-50% και επαύξηση 10-20%), M.214 *Du Pont κατά ICI*, σκ.32-47, M.3149 *PROCTEUR & GAMBLE/WELLA*, σκ.50-51 (όπου μερίδια αγοράς της τάξης του 40-50% κρίθηκαν προβληματικά διότι: α) τα μερίδια των επόμενων ανταγωνιστών απείχαν από το μερίδιο αγοράς της νέας οντότητας πάνω από 20 ποσοστιαίες μονάδες και β) οι συμμετέχουσες είχαν τα μεγαλύτερα ηγετικά σήματα στις εν λόγω αγορές), M.2033 *Metso/Svedala*, σκ.189-192. M.2609 *HP/COMPAQ*, σκ.36, 40-47, M.2223 *Getronics/Hagemeyer/JV*, σκ.21-31

[774] Βλ ενδεικτικά απόφαση Ευρωπαϊκής Επιτροπής M.1882, *Pirelli/BICC*,παρ. 69-80 M.2502, *Cargill/Cerestar* παρ. 19, M.11086 *Arcelik/Whirlpool EMEA MDA*, παρ. 70-71.

[775] Βλ. υποθέσεις Ευρωπαϊκής Επιτροπής M.8765 *Lenovo/Fujitsu/FCC*, παρ. 64, M.7932 *Dow/DuPont*, παρ. 1144 επ., M.7908 *CMA CGM/NOL*, παρ. 123, M.7292 *DEMB/Mondelez/Charger OPCO*, παρ. 451, M.6320 *GKN/Getrag Corporation/Getrag All Wheel Drive*, παρ. 34-37, M.2373, *COMPASS/SELECTA*, παρ. 29, M.2643, *Blackstone/Cdpq/Deteks bw*, παρ. 13-15, M.2740 *Scottish & Newcastle/Hartwall*, παρ. 12, και M.1859, *ENI/GALP*, παρ. 16, M.2517 *Bristol Myers Squibb/Du Pont*, παρ. 28-32, M.1932 *Basf/American Cyanamid (ahp)*, παρ. 53, M.2337 *Nestle/Ralston Purina*, παρ. 38.

[776] Βλ. υπόθεση Ευρωπαϊκής Επιτροπής M.3571, *IBM/Maerskdata/Dmdata*, παρ. 31-32, όπου επαύξηση μεριδίου έως 10%, κρίθηκε ότι δε δημιουργεί προβλήματα στον ανταγωνισμό, δεδομένου ότι στην εξεταζόμενη αγορά υπήρχαν σημαντικοί διεθνείς και τοπικοί ανταγωνιστές, κανείς εκ των οποίων δεν προέβαλε ανησυχίες σχετικά με την υλοποίηση της υπό εξέταση πράξης και τα μερίδια αγοράς ήταν μεταβλητά, καθώς η ανάθεση ενός διαγωνισμού σε μία εταιρεία μπορούσε να τα μεταβάλει αισθητά. Βλ. επίσης υπόθεση Ευρωπαϊκής Επιτροπής M.1601, *AlliedSignal/Honeywell*, παρ. 87-88 όπου επαύξηση μεριδίου αγοράς έως 10% κρίθηκε ότι δεν δημιουργεί προβλήματα στον ανταγωνισμό, δεδομένου ότι ο μεγαλύτερος ανταγωνιστής είχε μερίδιο άνω του 50%.

[777] Βλ. υπόθεση Ευρωπαϊκής Επιτροπής M.1859, *ENI/GALP*, παρ. 16, σύμφωνα με την οποία η νέα οντότητα θα είχε μερίδιο αγοράς μεταξύ 45-50%, το επαυξητικό μερίδιο ήταν <5% και οι επόμενοι ανταγωνιστές ήταν οι BP Amoco με μερίδιο 20%-25%, η Shell με μερίδιο 15%-20% και η Repsol με μερίδιο 5%-10%, ενώ υπήρχε και ένας ολοένα αυξανόμενος αριθμός νεοεισερχομένων επιχειρήσεων. Βλ. επίσης υπόθεση Ευρωπαϊκής Επιτροπής M.2609, *HP/COMPAQ*, παρ. 36, όπου η νέα οντότητα θα είχε μερίδιο 45%-50%, ακολουθούμενη από τη Dell με μερίδιο αγοράς 20-25%, την IBM και τη Fujitsu-Siemens, εκάστη με μερίδιο 10-15%, και ορισμένους άλλους μικρότερους ανταγωνιστές.

[778] Βλ. υπόθεση Ευρωπαϊκής Επιτροπής M.2033, *Metso/Svedala*, παρ. 189 και 197, όπου η νέα οντότητα θα είχε μερίδιο αγοράς 35-45%, ο επόμενος ανταγωνιστής 15-25% και ο τρίτος 10-20% και η Επιτροπή κατέληξε ότι αυτή η διαφορά στο μερίδιο αγοράς σημαίνει ότι οι ανταγωνιστές δεν θα μπορούσαν να περιορίσουν την ανταγωνιστική της συμπεριφορά.

[779] Βλ. απόφαση Ευρωπαϊκής Επιτροπής M.3083, *GE/Instrumentarium*, παρ. 116, στην οποία η νέα οντότητα θα είχε μερίδια άνω του 50%, αξιολογούμενος ως σημαντικός παράγοντας και το γεγονός ότι θα είχε διπλάσιο μέγεθος από τους επόμενους ανταγωνιστές. Η θέση των ανταγωνιστών αποτελεί σημαντικό παράγοντα για τη

συγχωνευόμενα μέρη δεν είναι στενοί ανταγωνιστές[780] και δ) η νέα οντότητα θα υφίσταται ισχυρές ανταγωνιστικές πιέσεις από νεοεισερχόμενες εταιρείες ή πελάτες[781].

Περαιτέρω, συνεκτιμάται και η δυνατότητα των εναπομεινάντων ανταγωνιστών να ασκήσουν ανταγωνιστική πίεση στη νέα οντότητα. Στο πλαίσιο αυτό, η σχέση μεταξύ των μεριδίων αγοράς των συμμετεχουσών στη συγκέντρωση επιχειρήσεων και των ανταγωνιστών τους (και ιδιαίτερα αυτών που κατέχουν την επόμενη θέση από απόψεως μεγέθους), αποτελεί κριτήριο αξιολόγησης της ύπαρξης δεσπόζουσας θέσης[782]. Έτσι, σύμφωνα με την πρακτική της Ε.Επ. προβλήματα ανταγωνισμού έχουν διαπιστωθεί σε περιπτώσεις όπου η απόσταση ανάμεσα στις συμμετέχουσες επιχειρήσεις και τον επόμενο ανταγωνιστή είναι από 20% έως και 50%[783].

Επίσης, η Ε.Επ. έχει κρίνει ότι συγκεντρώσεις που οδηγούν σε μερίδια αγοράς μεταξύ 25-40% κατά κανόνα δεν προκαλούν προβλήματα μη συντονισμένων αποτελεσμάτων, ιδίως εφόσον υφίστανται στις σχετικές αγορές άλλοι ισχυροί ανταγωνιστές, καθώς και άλλοι μικρότεροι ανταγωνιστές[784],

---

θεμελίωση δεσπόζουσας θέσης, δεδομένου ότι *«η κατοχή ιδιαίτερα σημαντικού μεριδίου αγοράς θέτει την επιχείρηση που κατέχει το μερίδιο αυτό για συγκεκριμένη περίοδο, με τον όγκο παραγωγής και προσφοράς που αντιπροσωπεύει —χωρίς να μπορούν οι κάτοχοι αισθητά μικροτέρων μεριδίων να ικανοποιήσουν γρήγορα τη ζήτηση που θα επιθυμούσε να εγκαταλείψει την επιχείρηση που κατέχει το πιο σημαντικό ποσοστό— σε θέση ισχύος που την καθιστά αναγκαστικό συμβαλλόμενο και, ήδη για το λόγο αυτό, της εξασφαλίζει, τουλάχιστον για τη διάρκεια σχετικά μεγάλων περιόδων, την ανεξαρτησία συμπεριφοράς που χαρακτηρίζει τη δεσπόζουσα θέση»* (βλ. υπόθεση ΔΕΕ 85/76, *Hoffmann-La Roche & Co*, σκ. 41).

[780] Βλ. υποθέσεις Ευρωπαϊκής Επιτροπής M.6438 *Saria/Teeuwissen/Jagero II/ Quintet/Bioiberica*, σκ. 51, M.6255 *Terex/ Demag Cranes*, σκ. 25, M.5672, σκ. 53-63

[781] Βλ. χαρακτηριστικά υπόθεση Ευρωπαϊκής Επιτροπής M.2072, *Phillip Morris/Nabisco*, παρ. 23-25, όπου η νέα οντότητα είχε μερίδιο 40-50% στη σχετική αγορά των δισκίων σοκολάτας. Η Επιτροπή έκρινε ότι, παρόλο που οι άλλοι μεγάλοι παραγωγοί προϊόντων σοκολάτας δεν είχαν δραστηριοποιηθεί μέχρι τότε στην παραγωγή δισκίων σοκολάτας, ήταν σε θέση να το πράξουν εύκολα και αυτή τους η ευχέρεια συνιστούσε ανταγωνιστική πίεση στη νέα οντότητα (σε συναφείς αγορές προϊόντων είχαν μερίδια που κυμαίνονταν από 25% έως 65%). Στο ζήτημα της υψηλής ανταγωνιστικής πίεσης στάθηκε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και στην απόφαση M.2901, *Magna/Donelly*, παρ.16.

[782] Βλ. υπόθεση Ευρωπαϊκής Επιτροπής M.2187, *CVC/Lenzing*, παρ.137 (και νομολογία στην οποία παραπέμπει).

[783] Ειδικώς επί απόστασης της τάξης του 30% βλ. ενδεικτικά υπόθεση Ευρωπαϊκής Επιτροπής M.3197, *CANDOVER/CINVEN /BERTELSMANN-SPRINGER*, παρ. 60 (η απόφαση κάνει δεκτές δεσμεύσεις), και M.1741, *MCI WorldCom/Sprint*, παρ. 117 όπου *«Ακόμη και αν υποτεθεί ότι ο συνολικός όγκος κίνησης που διαβιβάζεται μέσω των 12 άλλων δικτύων ισούται με το διπλάσιο της αντίστοιχης του ομίλου MCI WorldCom (που, σύμφωνα με την παράγραφο 115 ανωτέρω, είναι αδύνατον εφόσον το συνολικό μέγεθός τους δεν μπορεί να είναι περισσότερες από 1,8 φορές μεγαλύτερο από το μέγεθος του ομίλου MCI WorldCom) τα μέρη θα εξακολουθούν να κατέχουν συνολικό μερίδιο αγοράς της τάξης του 32-35% και [μέχρι] τρεις φορές μεγαλύτερο από το επόμενο δίκτυο»* (η απόφαση ακυρώθηκε από το Πρωτοδικείο για λόγους αρμοδιότητας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, βλ. απόφαση T-310/00). Βλ. και υπόθεση M.10638 *ALD/Leaseplan*, παρ. 126 επ. όπου η απόσταση 20% μεταξύ της νέας οντότητας και του επόμενου ανταγωνιστή της κρίθηκε ως προβληματική, δεδομένων και των λοιπών συνθηκών στην αγορά (επαυξητικό 10-20%, κατακερματισμένη αγορά με πολύ μικρούς τους υπόλοιπους ανταγωνιστές, εγγύτητα των συγχωνευόμενων μερών, δυσκολία εναλλαγής προμηθευτή, υψηλά εμπόδια εισόδου). M.1990, *UNILEVER/BESTFOODS*, παρ.104-105 (όπου μόνο η απόσταση άνω του 20% μεταξύ των μεριδίων της νέας οντότητας και των επόμενων ανταγωνιστών θεωρήθηκε ότι δημιουργούσε προβλήματα ανταγωνισμού).

[784] Βλ. ενδεικτικά υπόθεση Ευρωπαϊκής Επιτροπής M.3267 *CRH/CEMENTBOUW*, παρ. 21-22 (όπου μερίδια της τάξης του 30-40% θεωρήθηκε ότι δεν δημιουργούσαν προβλήματα ανταγωνισμού λόγω του ότι υπήρχαν ισχυροί ανταγωνιστές με παρόμοια μερίδια και αρκετοί μικρότεροι ανταγωνιστές).

συνεκτιμώμενης και της απόστασης των μεριδίων αγοράς μεταξύ της νέας οντότητας και των επόμενων ανταγωνιστών[785].

Σημειώνεται ότι συνδυασμένα μερίδια αγοράς που δεν υπερβαίνουν το 25% κατατείνουν υπέρ της απουσίας οριζόντιων επιπτώσεων μη συντονισμένης συμπεριφοράς[786]. Παράλληλα, έχει γίνει δεκτό ότι αύξηση των μεριδίων λόγω της συγκέντρωσης της τάξης του 0-5% θεωρείται καταρχήν ανεπαίσθητη[787].

β) Επίπεδα συγκέντρωσης (δείκτης HHI): Είναι ελάχιστα πιθανό να εντοπισθούν οριζόντια προβλήματα ανταγωνισμού σε αγορές, όπου ο δείκτης HHI μετά τη συγκέντρωση δεν θα ξεπερνά το 1000 ή που κυμαίνεται μεταξύ 1000 και 2000 και η μεταβολή (Δ) είναι κάτω από 250 ή με δείκτη HHI πάνω από 2000 και μεταβολή κάτω από 150 εκτός ειδικών περιστάσεων[788].

γ) Εγγύτητα ανταγωνιστών: Τα προϊόντα μπορούν να διαφοροποιηθούν εντός της σχετικής αγοράς, λαμβάνοντας υπόψη ότι ορισμένα προϊόντα/υπηρεσίες είναι πλησιέστερα υποκατάστατα απ' ότι άλλα. Όσο μεγαλύτερη είναι η δυνατότητα υποκατάστασης μεταξύ των προϊόντων/υπηρεσιών των συμμετεχουσών επιχειρήσεων, τόσο πιθανότερο είναι οι τελευταίες να αυξήσουν σημαντικά τις τιμές τους. Για παράδειγμα , η συγκέντρωση μεταξύ δύο παικτών που προσφέρουν προϊόντα/υπηρεσίες που αποτελούν πρώτη και δεύτερη επιλογή για σημαντικό αριθμό πελατών, μπορεί να οδηγήσει σε σημαντική αύξηση τιμών[789]. Η ίδια έννοια ορίζεται στην παράγραφο 17 των Κατευθυντήριων Γραμμών, σύμφωνα με την οποία μια συγχώνευση μπορεί να εγείρει ανησυχίες για τον ανταγωνισμό με βάση «*τον βαθμό στον οποίο τα προϊόντα των συγχωνευόμενων μερών είναι στενά υποκατάστατα*». Και οι δύο διατυπώσεις καθορίζουν μια θετική συσχέτιση μεταξύ του βαθμού υποκατάστασης μεταξύ των προϊόντων των συγχωνευόμενων μερών και της πιθανότητας και της σοβαρότητας των ανησυχιών για τον ανταγωνισμό που εγείρονται από την προτεινόμενη συγχώνευση. Επομένως, εάν τα προϊόντα των συγχωνευόμενων μερών είναι στενά υποκατάστατα το ένα του άλλου, οι ανησυχίες για τον ανταγωνισμό μπορεί να είναι ιδιαίτερα έντονες. Περαιτέρω, όπως προαναφέρθηκε, το ΔΕΕ διευκρίνισε ότι δεν απαιτείται από την Ε. Επ. να αποδείξει ότι η ανταγωνιστική σχέση μεταξύ των συμμετεχουσών επιχειρήσεων είναι «ιδιαίτερα άμεση», ήτοι ότι τα συμμετέχοντα μέρη είναι «ιδιαιτέρως στενοί ανταγωνιστές». Ακόμη και όταν η δυνατότητα υποκατάστασης μεταξύ των προϊόντων των συμμετεχουσών επιχειρήσεων δεν είναι ιδιαίτερα μεγάλη, μπορεί επίσης να υφίσταται μικρότερη δυνατότητα υποκατάστασης μεταξύ των δικών τους προϊόντων και των προϊόντων των επιχειρήσεων που δεν μετέχουν στη συγκέντρωση,

---

[785] Βλ. ενδεικτικά απόφαση Ευρωπαϊκής Επιτροπής M.3191 *Philip Morris/Papastratos*, παρ. 17-19, και M.1990, *UNILEVER/BESTFOODS*, παρ. 104-105 (όπου απόσταση άνω του 20% μεταξύ των μεριδίων της νέας οντότητας και των επόμενων ανταγωνιστών θεωρήθηκε ότι συνιστούσε ένδειξη δημιουργίας προβλημάτων ανταγωνισμού).
[786] Βλ. Κατευθυντήριες Γραμμές για την αξιολόγηση των οριζόντιων συγκεντρώσεων, παρ. 18.
[787] Βλ. υποθέσεις Ευρωπαϊκής Επιτροπής, M.5384 *BNP PARIBAS / FORTIS,* παρ. 85, 90, 95-96, M.4844 *FORTIS / ABN AMRO ASSETS*, παρ. 137-138, 139-140,155-156, M.4155, *Bnp Paribas/Bnl*, παρ. 30-31.
[788] Βλ. Κατευθυντήριες γραμμές για την αξιολόγηση των οριζόντιων συγκεντρώσεων, παρ. 19-20. Επίσης, βλ. υπόθεση Ευρωπαϊκής Επιτροπής, M.4314, *Johnson & Johnson/Pfizer*, παρ. 73, όπου η αύξηση μετά τη συγκέντρωση του δείκτη HHI από 2.904 σε 4.482 με Δ 1.578 αποτέλεσε παράγοντα που λήφθηκε υπόψη για τη θεμελίωση δεσπόζουσας θέσης της νέας οντότητας σε συνδυασμό με το μερίδιο αγοράς άνω του 50% στη σχετική αγορά.
[789] Βλ. Κατευθυντήριες γραμμές για την αξιολόγηση των οριζόντιων συγκεντρώσεων, παρ. 28 επ.

κάτι που μπορεί να αποτελεί κίνητρο για τις συμμετέχουσες επιχειρήσεις να αυξήσουν τις τιμές των προϊόντων τους[790].

δ) Εναλλακτικές επιλογές εφοδιασμού: Η δυσκολία των πελατών των συμμετεχουσών επιχειρήσεων να ανεύρουν εναλλακτικούς προμηθευτές, είτε διότι οι τελευταίοι είναι ελάχιστοι είτε διότι οι πρώτοι αντιμετωπίζουν σημαντικά έξοδα προσαρμογής επιτείνει τις πιθανότητες παρακώλυσης του ανταγωνισμού. Οι πελάτες αυτοί επηρεάζονται σε μεγάλο βαθμό από τις αυξήσεις τιμών και η συγκέντρωση μπορεί να επηρεάσει την ικανότητά τους να προστατευθούν έναντι των αυξήσεων[791].

ε) Δυνατότητα αποκλεισμού ανταγωνιστών: Η προκύπτουσα από τη συγκέντρωση επιχείρηση δύναται να δυσχεράνει την επέκταση μικρότερων εταιριών στη σχετική αγορά ή να περιορίσει την ικανότητα των αντίπαλων επιχειρήσεων να την ανταγωνιστούν, με συνέπεια να είναι περισσότερο δαπανηρή η επέκταση δραστηριοτήτων ή η είσοδος αντίπαλων επιχειρήσεων[792].

στ) Αντισταθμιστική ισχύς αγοραστών: Ως αντισταθμιστική αγοραστική ισχύς πρέπει να νοείται η διαπραγματευτική ισχύς που έχει ο πελάτης έναντι του πωλητή στις μεταξύ τους διαπραγματεύσεις λόγω του μεγέθους του, της εμπορικής του σημασίας για τον πωλητή και της ικανότητάς του να στραφεί σε εναλλακτικούς προμηθευτές[793]. Μία πηγή αντισταθμιστικής ισχύος είναι η δυνατότητα του πελάτη να απειλήσει ότι σε εύλογο χρονικό διάστημα θα στραφεί σε εναλλακτικές πηγές εφοδιασμού, αν ο προμηθευτής αποφάσιζε να αυξήσει τις τιμές ή να μειώσει την ποιότητα. Συνήθως η αντισταθμιστική ισχύς χαρακτηρίζει μεγάλους και πολυσύνθετους πελάτες παρά μικρές επιχειρήσεις σε ένα κατακερματισμένο κλάδο[794]. Δεν αρκεί η ύπαρξη αγοραστικής ισχύος πριν τη συγκέντρωση, αλλά πρέπει να υπάρχει και μετά τη πραγματοποίησή της, καθώς η συγκέντρωση δύο προμηθευτών μπορεί να καταργεί μία αξιόπιστη πηγή εφοδιασμού[795].

---

[790] Η αμεσότητα της ανταγωνιστικής σχέσης μεταξύ των συμμετεχουσών επιχειρήσεων αποτελεί σημαντική ένδειξη για την εκτίμηση της ενδεχόμενης εξάλειψης των σημαντικών ανταγωνιστικών πιέσεων που ασκούνταν μεταξύ τους. Ο υψηλότερος βαθμός αμεσότητας της ανταγωνιστικής σχέσης μεταξύ των συμμετεχουσών επιχειρήσεων μπορεί να συνιστά ένδειξη ότι είναι περισσότερο πιθανό παρά απίθανο ότι η συγκέντρωση θα παρακωλύσει σημαντικά τον αποτελεσματικό ανταγωνισμό στην εσωτερική αγορά ή σε σημαντικό τμήμα της, ενώ μικρότερος βαθμός αμεσότητας της ανταγωνιστικής σχέσης μεταξύ των επιχειρήσεων αυτών μπορεί να συνιστά ένδειξη περί του αντιθέτου (βλ. C 376/20 P, *Επιτροπή κατά CK Telecoms UK Investments Ltd*, σκ. 187-188 και σκ. 189, 192).

[791] Βλ. Κατευθυντήριες γραμμές για την αξιολόγηση των οριζόντιων συγκεντρώσεων, παρ. 31.

[792] Βλ. Κατευθυντήριες γραμμές για την αξιολόγηση των οριζόντιων συγκεντρώσεων, παρ. 36 και τη νομολογία όπου παραπέμπει.

[793] Βλ. Κατευθυντήριες Γραμμές για την αξιολόγηση οριζόντιων συγκεντρώσεων, παρ. 64 και υποθέσεις Ε.Επ., Μ.2533, *BP/E.ON*, παρ. 128-132, Μ.3732, *PROCTER & GAMBLE / GILLETTE*, παρ. 24 (όπου λήφθηκε υπόψη η αγοραστική δύναμη των μεγάλων πελατών Metro και Carrefour, αλλά η Επιτροπή κατέληξε ότι τα μεγάλα μερίδια αγοράς και η μεγάλη δύναμη της νέας οντότητας δεν μπορούσαν να υπερκεραστούν από την ισχύ των μεγάλων αυτών πελατών), Μ.774, *SAINT GOBAIN / WACKER CHEMIE / NOM*, παρ. 228-229, όπου έγινε δεκτό ότι το γεγονός ότι η αγορά προμήθειας (buyer side) ήταν λιγότερο συγκεντρωμένη από την αγορά παραγωγής (supplier side) και είχε μεγαλύτερο αριθμό αγοραστών οδηγούσε σε μη θεμελίωση αγοραστικής ισχύος των πελατών, γεγονός που λήφθηκε υπόψη για τη στοιχειοθέτηση της δεσπόζουσας θέσης (παρ. 265).

[794] Βλ. ενδεικτικά Μ.2139 *Bombardier/ADtranz*, σκ.67 (όπου θεωρήθηκε ότι οι μικρότερες εταιρίες δεν μπορούσαν να ασκήσουν αντισταθμιστική ισχύ παρά την ύπαρξη ενός μεγάλου αγοραστή που θεωρητικά μπορούσε να ασκήσει τέτοια πίεση).

[795] Βλ. Κατευθυντήριες γραμμές για την αξιολόγηση των οριζόντιων συγκεντρώσεων, παρ. 64, 65 και 67.

ζ) Δυνητικός ανταγωνισμός - Εμπόδια εισόδου στην αγορά[796]: Όταν η είσοδος σε μία αγορά είναι πιθανή, έγκαιρη και επαρκής, τότε είναι δυνατόν να ματαιώσει ή να αποτρέψει τις αντιανταγωνιστικές επιπτώσεις μίας συγκέντρωσης[797]. Η είσοδος είναι πιθανή, εάν είναι επικερδής, λαμβάνοντας υπόψη τις επιπτώσεις που θα έχει στις τιμές η αύξηση του όγκου παραγωγής ως αποτέλεσμα της εισόδου της νέας επιχείρησης και τις πιθανές αντιδράσεις των ήδη δραστηριοποιούμενων στην αγορά επιχειρήσεων. Οι πιθανότητες εισόδου μειώνονται αν το κόστος αποτυχίας είναι μεγάλο. Παραδείγματα επιχειρήσεων που εισήλθαν και εξήλθαν από το κλάδο κατά το παρελθόν μπορούν να αποτελέσουν χρήσιμες πληροφορίες σχετικά με το μέγεθος των εμποδίων εισόδου. Τα εμπόδια εισόδου μπορεί να λάβουν τις ακόλουθες μορφές[798]: νομικά πλεονεκτήματα που περιορίζουν τον αριθμό επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στην αγορά (λόγω π.χ. περιορισμού του αριθμού αδειών εκμετάλλευσης), τεχνικά πλεονεκτήματα των υπαρχουσών επιχειρήσεων (όπως π.χ. η πρόσβαση σε βασικές διευκολύνσεις με προνομιακούς όρους ή η πρόσβαση σε βασικές τεχνολογίες), καθώς και εμπόδια που απορρέουν από την εδραιωμένη θέση των δραστηριοποιούμενων ήδη στη σχετική αγορά επιχειρήσεων, όπως η ύπαρξη πείρας ή φήμης που είναι δύσκολο να αποκτηθεί από μία νεοεισερχόμενη επιχείρηση, η προσήλωση στο σήμα, η σημασία προώθησης της διαφήμισης καθώς και άλλα πλεονεκτήματα που σχετίζονται με τη φήμη. Περαιτέρω, το κατά πόσον θα είναι επικερδής η είσοδος σε μία αγορά εξαρτάται και από το αν η αγορά είναι υπό ανάπτυξη ή κορεσμένη ή αναμένεται να συρρικνωθεί[799]. Η είσοδος θεωρείται κατά κανόνα έγκαιρη, αν γίνει εντός δύο (2) ετών, πάντοτε όμως εξαρτάται από τα χαρακτηριστικά της αγοράς, πρέπει, δε, να είναι επαρκής, ώστε να θεωρηθεί υπολογίσιμη[800].

404. Σε κάθε περίπτωση, με βάση τη νομολογία των ενωσιακών δικαστηρίων και την διοικητική πρακτική της Ε.Επ., η Επιτροπή, στο πλαίσιο της άσκησης του εκ των προτέρων ελέγχου των συγκεντρώσεων, διαθέτει ευρύ περιθώριο εκτιμήσεως ως προς οικονομικά θέματα, για τους σκοπούς της εφαρμογής των ουσιαστικού δικαίου κανόνων των συγκεντρώσεων, δεδομένου ότι η Επιτροπή προβαίνει σε οικονομικές αναλύσεις των προοπτικών εξέλιξης μιας αγοράς προκειμένου να προσδιορίσει την πιθανότητα επέλευσης ορισμένων εξελίξεων σε αυτήν εντός προβλέψιμου χρονικού διαστήματος. Ωστόσο, οι εν λόγω αναλύσεις των προοπτικών εξέλιξης μιας αγοράς, οι οποίες έχουν συνήθως περίπλοκο χαρακτήρα, είναι κατ' ανάγκην πιο αβέβαιες από τις εκ των υστέρων αναλύσεις[801]. Συναφώς, η ανάλυση των προοπτικών εξέλιξης μιας αγοράς, όπως οι αναλύσεις που είναι αναγκαίες όταν πρόκειται να ελεγχθούν συγκεντρώσεις, πρέπει να γίνεται με μεγάλη προσοχή, καθόσον το ζήτημα δεν είναι να εξετασθούν πράξεις του παρελθόντος, για τις οποίες συχνά υπάρχουν πολλά στοιχεία που καθιστούν δυνατό να κατανοηθούν οι αιτίες τους, ούτε

[796] Βλ. Κατευθυντήριες γραμμές για την αξιολόγηση των οριζόντιων συγκεντρώσεων, παρ. 68 επ.
[797] Βλ. υπόθεση Τ-342/99, σκ. 262, 266-268, όπου έγινε δεκτή η πιθανότητα άμεσης και έγκαιρης εισόδου επιχειρήσεων οργανώσεων ταξιδίων σε περίπτωση περιορισμού της προσφοράς εκ μέρους του δυοπωλίου. Επίσης, βλ. υπόθεση Ε.Επ. Μ.3732, *PROCTER & GAMBLE /GILLETTE* παρ. 26-27, όπου λήφθηκε υπόψη το κόστος δημιουργίας ενός ανταγωνιστικού σήματος, τα έξοδα προώθησης και τα σημαντικά διπλώματα ευρεσιτεχνίας ως εμπόδια εισόδου ενός νέου ανταγωνιστή στη σχετική αγορά, γεγονός το οποίο συνέβαλε στη θεμελίωση δεσπόζουσας θέσης της νέας οντότητας.
[798] Βλ. Κατευθυντήριες γραμμές για την αξιολόγηση των οριζόντιων συγκεντρώσεων, παρ. 71.
[799] Βλ. υπόθεση Ε.Επ. Μ.774, *Saint-Gobain/Wacker-Chemie/NOM*, παρ. 232.
[800] Βλ. Κατευθυντήριες γραμμές για την αξιολόγηση των οριζόντιων συγκεντρώσεων, παρ. 74-75.
[801] Βλ. C-376/20 P, *Επιτροπή κατά CK Telecoms UK Investments Ltd*, σκ. 84 και την εκεί παρατιθέμενη νομολογία.

καν πράξεις του παρόντος, αλλά να προβλεφθούν με λίγο-πολύ ισχυρή πιθανολόγηση πράξεις που θα λάβουν χώρα αν δεν ληφθεί καμία απόφαση που να απαγορεύει τη σχεδιαζόμενη συγκέντρωση ή να της θέτει συγκεκριμένες προϋποθέσεις. Όπως επισημαίνει το ΔΕΕ, λαμβάνοντας ιδίως υπόψη ότι η δομή του άρθρου 2 παράγραφοι 2 και 3 του Κανονισμού 139/2004 είναι συμμετρική και ενόψει της μελλοντοστρεφούς ανάλυσης της Επιτροπής σε υποθέσεις συγκεντρώσεων, προκειμένου να κριθεί ότι συγκέντρωση είναι ασυμβίβαστη ή συμβατή με την εσωτερική αγορά, αρκεί η Επιτροπή να αποδείξει, με αρκούντως σημαντικά και συγκλίνοντα στοιχεία, ότι είναι μάλλον πιθανό παρά απίθανο ότι η συγκεκριμένη συγκέντρωση θα παρακώλυε σημαντικά τον αποτελεσματικό ανταγωνισμό στην εσωτερική αγορά ή σε σημαντικό τμήμα της και όχι να τηρήσει ιδιαιτέρως υψηλό επίπεδο απόδειξης[802].

VIII.2 Οριζόντιες μη συντονισμένες επιπτώσεις της συγκέντρωσης στις επηρεαζόμενες αγορές παροχής υπηρεσιών επαγγελματικής κατάρτισης μέσω ιδιωτικών ΣΑΕΚ

VIII.2.1 Η άποψη της γνωστοποιούσας

405. Κατά την άποψη της γνωστοποιούσας[803] η Έκθεση δεν αποδεικνύει με αρκούντως σημαντικά και συγκλίνοντα στοιχεία ότι είναι μάλλον πιθανό παρά απίθανο η συγκεκριμένη συγκέντρωση να παρακωλύσει σημαντικά τον αποτελεσματικό ανταγωνισμό στην εσωτερική αγορά ή σε σημαντικό τμήμα αυτής. Η υπό εξέταση συγκέντρωση δεν έχει αντιανταγωνιστικές επιπτώσεις (συντονισμένες και μη συντονισμένης συμπεριφοράς) στην αγορά παροχής υπηρεσιών επαγγελματικής κατάρτισης. Τούτο διότι, κατά τη γνωστοποιούσα, στην ελληνική επικράτεια δραστηριοποιείται πληθώρα ΣΑΕΚ, είτε δημόσιες, είτε ιδιωτικές, των οποίων ο αριθμός ανέρχεται επί του παρόντος σε 308. Στους ανταγωνιστές των μερών συγκαταλέγονται ΣΑΕΚ με πολυετή παρουσία στην ελληνική αγορά και μακροχρόνια παράδοση σε ορισμένες εξειδικεύσεις, όπως η δημόσια ΣΑΕΚ Αιγάλεω σε επαγγέλματα πληροφορικής η δημόσια ΣΑΕΚ Κηφισιάς στη φωτογραφία, η ΑΚΤΟ σε εφαρμοσμένες και καλές τέχνες, η Le MONDE σε τουριστικά, η ANTENNA LAB σε δημοσιογραφία κλπ. Ως προς τις περιπτώσεις της Αττικής και της Θεσσαλονίκης, κατά τη γνωστοποιούσα, η συγκέντρωση ουδεμία επίπτωση δύναται να επιφέρει στον ανταγωνισμό, λόγω του ότι και στις δύο περιοχές λειτουργεί πολύ μεγάλος αριθμός ΣΑΕΚ που καλύπτουν μια μεγάλη γκάμα ειδικοτήτων, είτε πρόκειται για τοπικές δημόσιες ΣΑΕΚ είτε για ΣΑΕΚ πανελλαδικής εμβέλειας με πολλά παραρτήματα ανά τη Ελλάδα, (όπως π.χ. το ΙΕΚ Όμηρος, ΙΕΚ ΑΛΦΑ, ΙΕΚ Δήμητρα, Πειραματικές ΣΑΕΚ του Υπουργείου Παιδείας, Θρησκευμάτων και Αθλητισμού κ.ά.). Σύμφωνα με την ALPHABET, στην Αττική δραστηριοποιούνται άνω των 95 ΣΑΕΚ (συμπεριλαμβανομένων και των δημοσίων) ενώ στη Θεσσαλονίκη δραστηριοποιούνται περί τις 25 ΣΑΕΚ (συμπεριλαμβανομένων και των δημοσίων). Στην ως άνω εκτίμηση επί των επιπτώσεων της συγκέντρωσης, η γνωστοποιούσα συμπεριλαμβάνει και τα ΚΔΒΜ καθώς και τις Τάξεις Μαθητείας,

[802] Βλ. C-376/20 P, *Επιτροπή κατά CK Telecoms UK Investments Ltd*, σκ. 85-87, C- 581/22 P, *Thyssenkrupp AG κατά Επιτροπής,* ECLI:EU:C:2024:821, σκ. 127, C- 12/03 P*, Επιτροπή κατά Tetra Laval BV*, παρ. 42-43, T-210/01 *General Electric Company κατά Επιτροπής*., παρ. 64.
[803] Βλ. γνωστοποίηση.

τα οποία θεωρούσε εξαρχής, κατά τον ορισμό της σχετικής αγοράς, ότι εντάσσονται στην ίδια αγορά με τις ΣΑΕΚ.

406. Ειδικότερα, κατά την ALPHABET, η εν λόγω συγκέντρωση δεν θα επιφέρει οριζόντιες επιπτώσεις στην αγορά καθώς δεν υπάρχουν εμπόδια τόσο εισόδου όσο και επέκτασης σε αυτήν, ενώ η νέα οντότητα σε καμία περίπτωση δεν θα είναι σε θέση να ελέγχει ή να επηρεάζει την είσοδο νέων ανταγωνιστών. Επίσης, υπάρχει αύξηση των σπουδαστών των ΣΑΕΚ και εξ αυτού του λόγου αντίστοιχα αυξάνονται και οι προσφερόμενες θέσεις των δημοσίων ΣΑΕΚ. Επιπλέον, η γνωστοποιούσα αναφέρει ότι η νέα οντότητα δεν θα έχει κανένα κίνητρο να περιορίσει τον ανταγωνισμό στην αγορά ακριβώς λόγω του μεγάλου αριθμού των ανταγωνιστών που δραστηριοποιούνται σε αυτήν και των δημοσίων ΣΑΕΚ στις οποίες η φοίτηση είναι δωρεάν. Σύμφωνα με το Υπόμνημα και την Οικονομική Μελέτη Frontier[804], η συστηματική αξιολόγηση των στοιχείων του φακέλου οδηγεί στο συμπέρασμα ότι οι δημόσιες ΣΑΕΚ ανταγωνίζονται άμεσα τις ιδιωτικές ΣΑΕΚ και ασκούν ουσιαστικό ανταγωνιστικό περιορισμό σε αυτές καθώς ένα σημαντικό ποσοστό των σημερινών και υποψηφίων σπουδαστών θα σκεφτόταν να στραφεί στις δημόσιες ΣΑΕΚ σε περίπτωση μικρής αλλά σημαντικής αύξησης των διδάκτρων και/ή μείωσης της ποιότητας των υπηρεσιών. Κατά συνέπεια, σε περίπτωση που η νέα οντότητα αύξανε σημαντικά τα δίδακτρά της αυτό θα είχε ως συνέπεια τη δυνατότητα των σπουδαστών να στραφούν σε άλλες ιδιωτικές αλλά και δημόσιες ΣΑΕΚ, σε ΚΔΒΜ και Τάξεις Μαθητείας.

407. Λόγω των συνθηκών ανταγωνισμού στην εν λόγω αγορά, τα υφιστάμενα μερίδια των μερών δεν αντικατοπτρίζουν αξιόπιστα την πραγματική τους δύναμη και τη σημασία των λοιπών συμμετεχόντων στην αγορά[805]. Η δραστηριότητα π.χ. της ΟΜΗΡΟΣ στη Θεσσαλονίκη το 2022, οπότε και ίδρυσε ένα υποκατάστημα, και η κατάκτηση ενός μεριδίου αγοράς [5-10]%, το οποίο για το 2023 βρίσκεται σε αυξητική πορεία, δείχνει τον περιορισμό που άσκησε στην αγορά, μειώνοντας ταυτόχρονα τα μερίδια της ΑΚΜΗ και ΔΕΛΤΑ. Ομοίως στην αγορά του Βόλου, η ΟΜΗΡΟΣ, η οποία λειτουργεί ήδη από το 2018, έχει μερίδιο αγοράς μεταξύ [25-35]% βάσει εγγεγραμμένων σπουδαστών, το οποίο παραμένει ισχυρό και αυξανόμενο. Συναφώς η ΑΛΦΑ παραμένει ο δεύτερος μεγαλύτερος ανταγωνιστής στην Αττική, ενώ και το μερίδιό της στη Θεσσαλονίκη αυξάνεται. Αντίθετα τα μερίδια αγοράς της ΑΚΜΗ και ΔΕΛΤΑ εμφανίζουν πτώση. Ως εκ τούτου, κατά την ALPHABET, δεν στοιχειοθετείται και το επιχείρημα της Έκθεσης ότι, παρόλο που εκτιμάται αύξηση της ζήτησης, από αυτήν θα επωφεληθούν τα μέρη εις βάρος των μικρότερων παικτών. Τούτο διότι υπάρχουν μεγάλοι ανταγωνιστές όπως η ΟΜΗΡΟΣ και ΑΛΦΑ, που κατέχουν σημαντικό μερίδιο αγοράς, ενώ ταυτόχρονα το σήμα δεν είναι αποφασιστικός παράγοντας για την επιλογή των σπουδαστών, οι οποίοι εστιάζουν στην ειδικότητα που τους ενδιαφέρει και στην ποιότητα των υπηρεσιών. Σε σχέση, δε, με την αγορά της Αττικής, το μερίδιο της νέας οντότητας είναι χαμηλότερο του [45-55]%, ενώ λαμβάνοντας υπόψη και τις λοιπές ανταγωνιστικές συνθήκες, δεν μπορεί να υποστηριχθεί η δημιουργία δεσπόζουσας θέσης και οριζόντιων μη συντονισμένων επιπτώσεων της συγκέντρωσης. Ομοίως, και στην αγορά του Βόλου, όπου το μερίδιο αγοράς των μερών βάσει όγκου σπουδαστών υπολείπεται του ποσοστού [45-55]%. Παράλληλα στις εν λόγω

[804] Βλ. Ενότητα 3.2 της Οικονομικής Μελέτης Frontier.
[805] Βλ. παρ. 197-205 του Υπομνήματος.

γεωγραφικές αγορές δραστηριοποιείται πληθώρα ανταγωνιστών, τόσο ιδιωτικών όσο και δημοσίων ΣΑΕΚ, οι οποίοι ασκούν ανταγωνιστικές πιέσεις στα μέρη. Τέλος, ακόμη και αν ήθελε θεωρηθεί ότι τα υψηλά μερίδια των μερών στην αγορά είναι αντιπροσωπευτικά της δύναμής τους σε αυτήν, σε υποθέσεις της Ε.Επ και της Ε.Α. κρίθηκε ότι αυτά δεν είναι πιθανόν να οδηγήσουν σε μη συντονισμένες οριζόντιες επιπτώσεις.

408. Επίσης, σύμφωνα με το Υπόμνημα και την Οικονομική Μελέτη Frontier[806], η νέα οντότητα θα αντιμετωπίσει ανταγωνιστικό περιορισμό από τις λοιπές ιδιωτικές ΣΑΕΚ λόγω της εγγύτητας του ανταγωνισμού μεταξύ των παρόχων, δεδομένου ότι οι ανταγωνίστριες ΣΑΕΚ προσφέρουν παρόμοιες υπηρεσίες και θεωρούνται στενά υποκατάστατα μεταξύ τους, σε αντίθεση με αυτό που υπονοείται από τα μερίδια αγοράς τους. Οι απαντήσεις των ανταγωνιστών έδειξαν ότι, ενώ η πλειονότητα των ερωτηθέντων αναγνώρισε την ΑΚΜΗ και τη ΔΕΛΤΑ ως τους πλησιέστερους ανταγωνιστές η μία της άλλης, οι απαντήσεις δείχνουν ένα μεγαλύτερο σύνολο ανταγωνιστών. Πέραν των προαναφερόμενων συνθηκών ανταγωνισμού και της ανταγωνιστικής πίεσης που ασκούν οι δημόσιες ΣΑΕΚ στις ιδιωτικές, η εκτίμηση ότι τα μέρη είναι εγγύτεροι ανταγωνιστές σε όλες τις ειδικότητες, κατά την άποψη της γνωστοποιούσας, έρχεται σε αντίθεση με τα αποτελέσματα της Δημοσκόπησης Ε.Α. και την Εσωτερική Έρευνα των μερών, σύμφωνα με τις οποίες οι σπουδαστές επιλέγουν ΣΑΕΚ βάσει ειδικότητας και κατά συνέπεια η Έκθεση έπρεπε να συνεκτιμήσει τις ειδικότητες των λοιπών ανταγωνιστών, διότι τα μέρη, αναλόγως της ειδικότητας, δέχονται πιέσεις από διαφορετικές ΣΑΕΚ ανεξαρτήτως του μεριδίου αγοράς που κατέχει η συγκεκριμένη ΣΑΕΚ στο σύνολο της σχετικής αγοράς των ιδιωτικών ΣΑΕΚ. Ειδικά, δε, σε σχέση με την Αττική, πέραν του μεριδίου της νέας οντότητας το οποίο υπολείπεται του [45-55]%, τα μέρη δεν συνιστούν τους εγγύτερους ανταγωνιστές, καθώς μετά την ΑΚΜΗ ακολουθεί η ΑΛΦΑ, ενώ στον Βόλο δεύτερη ΣΑΕΚ βάσει όγκου σπουδαστών είναι η ΟΜΗΡΟΣ και όχι η ΔΕΛΤΑ.

409. Περαιτέρω, κατά τη γνωστοποιούσα, εσφαλμένως η Έκθεση απέρριψε τον ισχυρισμό της γνωστοποιούσας ότι οι δημόσιες ΣΑΕΚ ασκούν ανταγωνιστική πίεση στις ιδιωτικές και δεν το αξιολόγησε στις αντιανταγωνιστικές επιπτώσεις της συγκέντρωσης. Τούτο διότι βάσει της Δημοσκόπησης Ε.Α. ποσοστό 42% των φοιτούντων/αποφοίτων και 41% των δυνητικών σπουδαστών θα στρέφονταν στις δημόσιες σε μια αύξηση τιμής των ιδιωτικών ΣΑΕΚ, ενώ, βάσει της Εσωτερικής Έρευνας των μερών, το […]% των σπουδαστών της ΑΚΜΗ και το […]% της ΔΕΛΤΑ είχαν εξετάσει το ενδεχόμενο εγγραφής σε δημόσιες ΣΑΕΚ, πριν την εγγραφή στην ιδιωτική. Επίσης, η προσθήκη νέων ειδικοτήτων στις δημόσιες ΣΑΕΚ είχε ως αποτέλεσμα την πτώση των εγγραφών της ΑΚΜΗ στις αντίστοιχες ειδικότητες. Παράλληλα, η Έκθεση αβάσιμα δεν λαμβάνει υπόψιν ως παράγοντες δυνητικού ανταγωνισμού τις δημόσιες ΣΑΕΚ και τις επαγγελματικές ακαδημίες που πρόκειται να ιδρυθούν με το επιχείρημα ότι πρόκειται για εξαγγελίες για τις οποίες δεν μπορεί να γίνει ακριβής πρόβλεψη των συνεπειών τους στην αγορά. Τούτο διότι, κατά τη γνωστοποιούσα, αρκεί οι μελλοντικές αλλαγές να μπορούν εύλογα να αναμένονται στην αγορά χωρίς να απαιτείται να προσδιοριστούν επακριβώς οι συνέπειές τους, αναφέρει, δε, ως παράδειγμα περιπτώσεις στην αγορά φαρμακευτικών προϊόντων που ήταν σε φάση ανάπτυξης παρόλο που υπήρχε και το ενδεχόμενο να μην κυκλοφορήσουν ποτέ. Συναφώς, η

[806] Βλ. παρ. 209-211 του Υπομνήματος και Ενότητα 3.3.1 της Οικονομικής Μελέτης Frontier.

γνωστοποιούσα αναφέρει ότι δεν υπάρχει κόστος μεταστροφής για τους σπουδαστές, οι οποίοι μπορούν να μετεγγραφούν από μία ΣΑΕΚ σε άλλη (από ιδιωτική σε δημόσια και το αντίστροφο) υποβάλλοντας μία αίτηση και συνεχίζοντας την εκπαίδευσή τους σε αυτή από το επόμενο εξάμηνο.

410. Επιπρόσθετα, κατά την ALPHABET, η αγορά των ιδιωτικών ΣΑΕΚ χαρακτηρίζεται από χαμηλά εμπόδια εισόδου και επέκτασης[807]. Οι ανταγωνίστριες ΣΑΕΚ έχουν την ικανότητα να απορροφήσουν επιπλέον σπουδαστές καθώς λειτουργούν με πλεονάζουσα χωρητικότητα ενώ ταυτόχρονα μπορούν να αυξήσουν τον αριθμό των διαθέσιμων θέσεων σχετικά γρήγορα και με χαμηλό κόστος και να εισάγουν νέες ειδικότητες εύκολα. Πρόκειται για μια αγορά στην οποία παρουσιάζεται αύξηση στη ζήτηση αλλά και στον αριθμό των σπουδαστών, καθώς μεταξύ 2019 και 2023 οι σπουδαστές αυξήθηκαν κατά 28%, ενώ από το 2019 έχουν εισέλθει στην αγορά 12 νέες ιδιωτικές ΣΑΕΚ. Κατά συνέπεια πρόκειται για μια σχετικά δυναμική και ανταγωνιστική αγορά χωρίς ιδιαίτερα εμπόδια εισόδου. Ως εκ τούτου, η αξιολόγηση της Έκθεσης ότι υφίστανται υψηλά εμπόδια εισόδου και ανάπτυξης λόγω της εδραιωμένης θέσης και φήμης των μερών έρχεται σε αντίθεση με την αξιολόγηση των ανταγωνιστικών συνθηκών της Έκθεσης, η οποία καταλήγει ότι δεν υπάρχουν ιδιαίτερα εμπόδια εισόδου και ανάπτυξης ενώ έρχονται σε αντίθεση και με τα δεδομένα εισόδου και ανάπτυξης που αναφέρονται σε αυτήν. Περαιτέρω, η γνωστοποιούσα θεωρεί ότι υπάρχουν οικονομικοί λόγοι οι οποίοι περιορίζουν τη δυνατότητα των παρόχων ιδιωτικών ΣΑΕΚ να αυξήσουν τα δίδακτρά τους, λόγω του μέσου μισθού στην Ελλάδα ο οποίος είναι χαμηλός και των περιορισμών ρευστότητας για τους πραγματικούς και δυνητικούς σπουδαστές. Οι περισσότεροι σπουδαστές σπουδάζουν στις ΣΑΕΚ λόγω των προοπτικών απασχόλησης και η προθυμία τους να πληρώσουν δίδακτρα είναι πιθανό να συνδέεται στενά με τα αναμενόμενα μελλοντικά τους κέρδη[808].

411. Τέλος, η γνωστοποιούσα αναφέρει ότι η συγκέντρωση θα οδηγήσει σε βελτιώσεις αποτελεσματικότητας επιδρώντας θετικά στον ανταγωνισμό προς όφελος των καταναλωτών. Και τούτο, διότι η νέα οντότητα, συνδυάζοντας την εμπειρία και την τεχνογνωσία που διαθέτει, θα παράσχει καλύτερες υπηρεσίες στους σπουδαστές της. Περαιτέρω, θα επιτύχει σημαντικές συνέργειες καθώς θα επεκτείνει τις δραστηριότητές της γεωγραφικά σε περιοχές που δεν δραστηριοποιούνταν και θα προσφέρει ειδικότητες που μέχρι πριν δεν προσέφερε π.χ. την ειδικότητα αγροτικής κατάρτισης που προσφέρεται μέχρι στιγμής μόνο από την ΔΕΛΤΑ.

VIII.2.2 Η εκτίμηση της Επιτροπής Ανταγωνισμού

412. Σύμφωνα με τα προαναφερόμενα, τόσο η αποκτώσα ALPHABET (μέσω της ΑΚΜΗ) όσο και η αποκτώμενη ΔΕΛΤΑ δραστηριοποιούνται αμφότερες στις αγορές παροχής υπηρεσιών επαγγελματικής κατάρτισης μέσω ιδιωτικών ΣΑΕΚ της Αττικής και της Θεσσαλονίκης, καθώς και στην αντίστοιχη αγορά που περιλαμβάνει τις ιδιωτικές ΣΑΕΚ που λειτουργούν στο Βόλο (όπου δραστηριοποιείται η ΔΕΛΤΑ) και σε ακτίνα έως μία ώρα απόσταση από αυτόν και συνεπώς περιλαμβάνει και τη Λάρισα (όπου δραστηριοποιείται η ΑΚΜΗ). Ως εκ τούτου, δεδομένου ότι τα μέρη δραστηριοποιούνται στις ίδιες ως άνω αγορές, στις οποίες το αθροιστικό τους μερίδιο

[807] Βλ. παρ. 212 του Υπομνήματος και Ενότητα 3.3.2 της Οικονομικής Μελέτης Frontier.
[808] Βλ. Ενότητα 3.3.3 της Οικονομικής Μελέτης Frontier

υπερβαίνει το 15% καθιστώντας τες επηρεαζόμενες, η παρούσα πράξη αποτελεί οριζόντια συγκέντρωση και εξετάζονται οι επιπτώσεις της σε αυτές[809].

VIII.2.2.1 Θεσσαλονίκη

413. Βάσει των στοιχείων που αναλύθηκαν ανωτέρω υπό ενότητα V.1.3.2[810] αναφορικά με τα μερίδια αγοράς των μερών και των ανταγωνιστών τους στην αγορά παροχής υπηρεσιών επαγγελματικής κατάρτισης μέσω ιδιωτικών ΣΑΕΚ στη Θεσσαλονίκη, με την ολοκλήρωση της υπό κρίση συναλλαγής η ΑΚΜΗ, η οποία κατέχει επί του παρόντος τη δεύτερη θέση, υπερδιπλασιάζει το ήδη υψηλό μερίδιό της σε αυτήν ([25-35]% βάσει κύκλου εργασιών για το 2023), αποκτώντας την ισχυρότερη επιχείρηση της αγοράς (ΔΕΛΤΑ) με μερίδιο [25-35]%, και μετατάσσεται έτσι (υπό τη μορφή της νέας οντότητας) στην πρώτη θέση. Ως εκ τούτου, η νέα οντότητα, με πολύ υψηλό επαυξητικό μερίδιο [25-35]%, θα κατέχει αθροιστικό μερίδιο [65-75]%, υπερακοντίζοντας τον αμέσως επόμενο ανταγωνιστή, την ΑΛΦΑ, που ακολουθεί με υποπολλαπλάσιο ποσοστό, ήτοι μόλις [15-25]%. Τα ανωτέρω ισχύουν και στην περίπτωση που ληφθούν υπόψη τα μερίδια αγοράς βάσει εγγεγραμμένων σπουδαστών για το ίδιο έτος. Συγκεκριμένα, η 2η ΑΚΜΗ με μερίδιο αγοράς [25-35]% θα αποκτήσει την πρώτη ΔΕΛΤΑ με μερίδιο [35-45]% και θα κατέχουν αθροιστικό μερίδιο [65-75]%, ενώ η ΑΛΦΑ θα κατέχει υποπολλαπλάσιο μερίδιο, ποσοστού [15-25]%. Πέραν αυτού, υπό αμφότερες τις εκδοχές (κύκλοι εργασιών-εγγεγραμμένοι σπουδαστές) τα μερίδια εκάστου των λοιπών 6 ανταγωνιστών ιδιωτικών ΣΑΕΚ που δραστηριοποιούνται στη Θεσσαλονίκη και διαθέτουν πανελλαδικά πάνω από 100 εγγεγραμμένους σπουδαστές, συμπεριλαμβανομένης και της ΟΜΗΡΟΣ (η οποία εισήλθε στην αγορά της Θεσσαλονίκης το 2022), κυμαίνονται σε πολύ χαμηλά ποσοστά, από [0-5] έως [5-10]%, με αποτέλεσμα να θεωρείται ότι δεν μπορούν να ασκήσουν ουδεμία ανταγωνιστική πίεση στην νέα οντότητα. Συνεπώς, ο ισχυρισμός της γνωστοποιούσας ότι στη Θεσσαλονίκη δραστηριοποιείται πληθώρα ανταγωνιστών οι οποίες ασκούν ανταγωνιστικές πιέσεις στα μέρη δεν μπορεί να γίνει δεκτός.

414. Επισημαίνεται ότι παρά τις όποιες μικρές αυξομειώσεις των μεριδίων τους κατά τη διάρκεια της 5ετίας που εξετάστηκε (2019-2023), λόγω των οποίων ο κάτοχος της πρώτης θέσης έχει μεταβληθεί (αρχικά η ΑΚΜΗ και στη συνέχεια η ΔΕΛΤΑ), τα μέρη διατηρούν σταθερά τις 2 πρώτες θέσεις στην εν λόγω αγορά καθ' όλη τη διάρκεια του ως άνω διαστήματος. Ειδικότερα, από το 2019 μέχρι το 2021, η ΑΚΜΗ εμφανίζεται πρώτη και η ΔΕΛΤΑ δεύτερη, ενώ η ΑΛΦΑ έρχεται τρίτη με υποδιπλάσιο μερίδιο από τις δύο πρώτες και υποπολλαπλάσιο μερίδιο από το συνολικό μερίδιο της νέας οντότητας ενώ η ΟΜΗΡΟΣ εισέρχεται το 2022 στην αγορά με ένα μερίδιο [0-5]% το οποίο το έτος 2023 αυξάνει κατά […] ποσοστιαίες μονάδες. Στη συνέχεια, τα έτη 2022 και 2023 η ΔΕΛΤΑ ανέρχεται στην πρώτη θέση με τα μερίδια βάσει όγκου να είναι σχετικά υψηλότερα από τα μερίδια βάσει αξίας, σε αντίθεση με την δεύτερη ΑΚΜΗ, της οποίας τα μερίδια όγκου και αξίας εμφανίζονται ίσα. Σύμφωνα με τη νομολογία που εκτέθηκε ανωτέρω υπό παρ. 401 επ., η εδραιωμένη θέση τους βάσει μεριδίων σε συνδυασμό με το γεγονός ότι το αθροιστικό τους μερίδιο

[809] Υπενθυμίζεται σύμφωνα με τα προαναφερόμενα ότι στην προκειμένη υπόθεση οποιαδήποτε αναφορά σε οριζόντιες επιπτώσεις αφορά μόνο στις επιπτώσεις μη συντονισμένης συμπεριφοράς, καθώς δεν συντρέχει περίπτωση πρόκλησης επιπτώσεων συντονισμένης συμπεριφοράς, λόγω της μεγάλης απόκλισης των μεριδίων της νέας οντότητας από τα μερίδια των ανταγωνιστών της.
[810] Βλ. και παρ. 332-335 της Έκθεσης.

θα υπερβαίνει το μερίδιο του αμέσως επόμενου ανταγωνιστή (ΑΛΦΑ) κατά τουλάχιστον […] ποσοστιαίες μονάδες[811] έχει ως συνέπεια τη δημιουργία υπερδεσπόζουσας θέσης στην αγορά για τη νέα οντότητα και εξ αυτού του λόγου τη σημαντική παρακώλυση του ανταγωνισμού. Το εν λόγω πολύ υψηλό μερίδιο και η διαρθρωτική αλλαγή που παρουσιάζεται στην αγορά εκτιμώνται ως ικανά να δημιουργήσουν εμπόδια ανάπτυξης για τις ανταγωνίστριες ΑΛΦΑ και ΟΜΗΡΟΣ, στερώντας από την ΑΛΦΑ, της οποίας το μερίδιο από το 2021 εμφανίζεται σταθερό, τη δυνατότητα να επεκταθεί και να ασκήσει επαρκείς ανταγωνιστικές πιέσεις στη νέα οντότητα. Αντιστοίχως, εκτιμάται ότι ούτε η ΟΜΗΡΟΣ θα έχει τη δυνατότητα να αυξήσει το μερίδιο που απέκτησε με την είσοδό της στην αγορά το 2022 (από [0-5]% το 2022 το μερίδιο ανήλθε σε [0-5]% το 2023 βάσει κύκλου εργασιών) και αντιστοίχως να ασκήσει κάποια ανταγωνιστική πίεση στη νέα οντότητα. Κατά συνέπεια, απορρίπτεται ως αβάσιμος ο ισχυρισμός της γνωστοποιούσας ότι τα μερίδια των μερών δεν αντικατοπτρίζουν την πραγματική τους ισχύ και την ισχύ των λοιπών ανταγωνιστών στην εν λόγω γεωγραφική αγορά. Ο ισχυρισμός, δε, ότι σε αποφάσεις τους η Ε.Επ. και η Ε.Α. έκριναν ότι πολύ υψηλά μερίδια δεν είναι ικανά να επιφέρουν περιορισμό στον ανταγωνισμό απορρίπτεται ομοίως ως αβάσιμος. Τούτο διότι, πέραν του ότι κατά πάγια νομολογία, όταν η Επιτροπή εκδίδει απόφαση σχετικά με τη συμβατότητα συγκέντρωσης με την εσωτερική αγορά βάσει γνωστοποίησης και φακέλου που αφορούν τη συγκεκριμένη πράξη, ο αιτών δεν δικαιούται να αμφισβητήσει τα συμπεράσματα της Επιτροπής με το επιχείρημα ότι αυτά αποκλίνουν από συμπεράσματα που είχαν συναχθεί προηγουμένως σε άλλη υπόθεση, βάσει διαφορετικής γνωστοποίησης και διαφορετικού φακέλου, ακόμη και εάν οι σχετικές αγορές στις δύο υποθέσεις είναι παρόμοιες ή και απολύτως ταυτόσημες[812], εν προκειμένω οι επικαλούμενες υποθέσεις αφορούν αφενός σε άλλες αγορές και σε πολύ χαμηλότερα μερίδια αγοράς σε σχέση με την υπό εξέταση αγορά και αφετέρου σε διαφορετικές ανταγωνιστικές συνθήκες, οι οποίες εν προκειμένω δεν είναι αντίστοιχες, όπως αναλύεται και κατωτέρω[813].

415. Επιπλέον, στην εξεταζόμενη αγορά, πέραν των μερών (τα οποία κατέχουν περίπου ποσοστό [65-75]% βάσει κύκλου εργασιών) και της ΑΛΦΑ (η οποία ωστόσο κατέχει ποσοστό υποπολλαπλάσιο,

[811] Ειδικότερα […] ποσοστιαίες μονάδες υπό το ευνοϊκότερο σενάριο, ήτοι βάσει κύκλου εργασιών, βάσει δε εγγεγραμμένων σπουδαστών η διαφορά αυξάνει ελαφρώς σε […] ποσοστιαίες μονάδες).

[812] Βλ. υπόθεση T-584/19, *thyssenkrup κατά Επιτροπής*, ECLI:EU:T:2022:386, σκ. 66-67 και την εκεί παρατιθέμενη νομολογία καθώς και την κρίση του Δικαστηρίου ότι μια τέτοια διαφορετική αξιολόγηση δεν συνιστά παραβίαση της αρχής της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης. Βλ. και υπόθεση T- 251/19, Wieland κατά Επιτροπής, ECLI:EU:T:2022:296, σκ. 78-79.

[813] Στην επικαλούμενη υπόθεση της Ε.Επ., Μ. 2072 *Philip Morris/Nabisco,* παρ. 23-25, τα μερίδια ανέρχονταν μεταξύ 40-50%, στη σχετική αγορά ασκούνταν ανταγωνιστικές πιέσεις από προϊόντα ιδιωτικής ετικέτας, υπήρχαν πολύ ισχυροί ανταγωνιστές-πολυεθνικές εταιρίες από πλευράς προσφοράς που θα μπορούσαν να εισαγάγουν νέα προϊόντα σοκολάτας και υπήρχε διαπραγματευτική ισχύς από μεγάλες αλυσίδες σούπερ μάρκετ. Ομοίως, στην επικαλούμενη υπόθεση Ε.Επ., Μ. *HP/COMPAQ,* παρ. 36, το μερίδιο αγοράς της νέας οντότητας κυμαίνονταν μεταξύ 45-50%, επρόκειτο για μια πολύ εξειδικευμένη αγορά με όγκους πωλήσεων που αντιστοιχούσαν μόνο σε ένα πολύ μικρό ποσοστό των πωλήσεων των ηλεκτρονικών υπολογιστών και ως εκ τούτου η εξέταση αυτής της αγοράς ως μέρος της ευρύτερης αγοράς των Η/Υ κρίθηκε ότι δεν θα επηρέαζε σημαντικά τη θέση των μερών. Επίσης, τα σχετικά προϊόντα αντιμετώπιζαν ανταγωνισμό και από άλλα προϊόντα ενώ στην αγορά, πέραν των μερών, δραστηριοποιούνταν πολύ ισχυρές εταιρίες όπως η Dell, IBM, Fujitsu-Siemens. Τέλος στην Απόφαση Ε.Α.803/2022, παρ. 92-93, πέραν του ότι το μερίδιο αγοράς της νέας οντότητας ανέρχονταν σε 45-55%, η συγκέντρωση αξιολογήθηκε ως μη συνεπαγόμενη οριζόντιες μη συντονισμένες επιπτώσεις πρωτίστων διότι το μερίδιο αγοράς του αμέσως επόμενου ανταγωνιστή- ισχυρής αλυσίδας σούπερ μάρκετ ανερχόταν ομοίως σε ποσοστό 45-55%.

ήτοι περίπου [15-25]%), το υπόλοιπο [10-15]% κατέχεται αθροιστικά από τις υπόλοιπες 9 δραστηριοποιούμενες επιχειρήσεις, οι οποίες το 2023 είχαν τουλάχιστον 1 εγγεγραμμένο σπουδαστή, γεγονός το οποίο δείχνει αφενός τη συγκέντρωση στην αγορά και αφετέρου ότι οι υπόλοιπες ΣΑΕΚ δεν μπορούν να ασκήσουν ανταγωνιστική πίεση στη νέα οντότητα. Τα ανωτέρω αντικατοπτρίζονται και στον πολύ υψηλό βαθμό συγκέντρωσης που παρατηρείται στην υπό εξέταση αγορά επί τη βάσει του δείκτη HHI. Συγκεκριμένα, μετά τη συγκέντρωση ο δείκτης θα ανέλθει στις 4.947 ή στις 5.138 μονάδες, αναλόγως της βάσης υπολογισμού (κύκλος εργασιών και εγγεγραμμένοι σπουδαστές αντίστοιχα), με τη μεταβολή του (2.295 και 2.373 μονάδες αντίστοιχα) να κείται κατά πολύ πέραν του ασφαλούς ορίου, σύμφωνα με όσα αναφέρονται ανωτέρω υπό παρ. 403 στοιχ. β.

416. Περαιτέρω, τα μέρη της συγκέντρωσης τελούν σε σχέση άμεσου ανταγωνισμού μεταξύ τους[814] ως προς όλες τις παραμέτρους (ποιοτικές παραμέτρους, π.χ. ποικιλία και κάλυψη των προσφερόμενων ειδικοτήτων, σύνδεση με την αγορά εργασίας, αναγνωρισιμότητα πτυχίου, τοποθεσία, εγκαταστάσεις, σχέση ποιότητας-τιμής, σήμα). Ειδικότερα, εκ των 22 ανταγωνιστών που απάντησαν σχετικώς, 17 ερωτηθέντες θεωρούν τις ΔΕΛΤΑ και ΑΚΜΗ εγγύτερους ανταγωνιστές τη μία της άλλης, μάλιστα οι περισσότεροι από τους μισούς (13 από τους 22), μεταξύ των οποίων και βασικοί ανταγωνιστές [(…. και …)], ανέφεραν ως στενότερο ανταγωνιστή εκάστου μέρους αποκλειστικά το έτερο μέρος. Η εγγύτητα ανταγωνισμού των δύο ΣΑΕΚ και το μέγεθος της νέας οντότητας αποτυπώνεται στις απαντήσεις των ανταγωνιστών , οι οποίοι θεωρούν ότι οι δύο ΣΑΕΚ αποτελούν εν γένει τους ηγέτες στην αγορά παροχής υπηρεσιών επαγγελματικής κατάρτισης ιδιωτικών ΣΑΕΚ και επισημαίνουν ότι καλύπτουν σχεδόν το [65-75]% της αγοράς με μεγάλη διαφορά από τον τρίτο και τους υπόλοιπους ανταγωνιστές τους. Σημειωτέον ότι οι εν λόγω εκτιμήσεις των ανταγωνιστών για το μερίδιο των μερών προσεγγίζει το μερίδιο αγοράς, όπως αυτό εκτιμάται στην παρούσα αλλά και στην Έκθεση, τόσο στη συγκεκριμένη αγορά όσο και σε επίπεδο επικράτειας.

417. Η στενή σχέση υποκαταστασιμότητας που χαρακτηρίζει τις υπηρεσίες που προσφέρουν τα μέρη και αναγνωρισιμότητας των σημάτων τους προκύπτει και από το καταναλωτικό κοινό (αποφοίτους, υφιστάμενους και δυνητικούς σπουδαστές). Σύμφωνα με τη Δημοσκόπηση Ε.Α., τα μέρη της συγκέντρωσης, ΑΚΜΗ και ΔΕΛΤΑ, είναι οι δύο πρώτες εκ των ιδιωτικών ΣΑΕΚ τις οποίες οι δυνητικοί σπουδαστές ανέφεραν ότι γνωρίζουν, με ποσοστό […]% και […]% αντίστοιχα, με την ΑΛΦΑ και την ΟΜΗΡΟΣ να ακολουθούν με […] ποσοστό. Συναφώς, οι περισσότεροι σπουδαστές, απόφοιτοι και υφιστάμενοι, της ΔΕΛΤΑ δήλωσαν ως αμέσως επόμενη επιλογή τους την ΑΚΜΗ. Αντίστοιχα, η ΔΕΛΤΑ αποτελεί τη δεύτερη σε συχνότητα εναλλακτική επιλογή των σπουδαστών (αποφοίτων και υφισταμένων) της ΑΚΜΗ με μικρή διαφορά μετά τη ΣΒΙΕ. Ομοίως και από τη δημοσκόπηση που διενήργησε σε ανύποπτο χρόνο (Απρίλιος του 2024) η ανταγωνίστρια ΣΑΕΚ […] προκύπτει ότι σε ερώτηση αυθόρμητης απάντησης για το ποια είναι η πρώτη ΣΑΕΚ που έρχεται αυθόρμητα στο μυαλό του ερωτώμενου, η ΑΚΜΗ και η ΔΕΛΤΑ συγκεντρώνουν τα υψηλότερα ποσοστά ([…]% και […]% αντίστοιχα), με την ΑΛΦΑ να ακολουθεί τρίτη με ποσοστό […]%. Επίσης σε ερώτηση υποβοηθούμενης αναγνωρισιμότητας, οι ΑΚΜΗ και ΔΕΛΤΑ είναι οι

[814] Βλ. και παρ. 336 της Έκθεσης.

δύο πρώτες εταιρείες, με ποσοστά […]% και […]% αντίστοιχα, ακολουθούμενες από την ΑΛΦΑ ([…]%) και την ΟΜΗΡΟΣ ([…]%).

418. Επίσης και από τη Δημοσκόπηση MRB που διενεργήθηκε για λογαριασμό της γνωστοποιούσας προκύπτει ότι, σε ερώτηση αυθόρμητης απάντησης από πιθανούς σπουδαστές για τη ΣΑΕΚ στην οποία σκέφτονται να σπουδάσουν, το μεγαλύτερο ποσοστό συγκεντρώνουν πάλι η ΑΚΜΗ και η ΔΕΛΤΑ (με ποσοστά […] και […]% αντίστοιχα), ενώ η ΑΛΦΑ και η ΟΜΗΡΟΣ λαμβάνουν υποδιπλάσια ποσοστά στην προτίμησή τους. Επιπρόσθετα, από το εσωτερικό έγγραφο Σχετικό 10 (Ιούλιος 2024) της γνωστοποιούσας, το οποίο συντάχθηκε σε ανύποπτο χρόνο […], προκύπτει ότι η ΑΚΜΗ και η ΔΕΛΤΑ είναι εγγύτεροι ανταγωνιστές σε όλες σχεδόν τις ποιοτικές παραμέτρους, λαμβάνοντας πολύ υψηλή βαθμολογία σε αυτές, όπως αποτυπώνεται ανωτέρω υπό παρ. 361. Ειδικότερα, η ΑΚΜΗ και ΔΕΛΤΑ εμφανίζονται να είναι οι εγγύτεροι ανταγωνιστές σε αναγνωρισιμότητα πτυχίου, σύνδεση με την αγορά εργασίας, τοποθεσία, ποιότητα εγκαταστάσεων, προσφερόμενες ειδικότητες, σχέση ποιότητας-τιμής. Επίσης από το εν λόγω έγγραφο προκύπτει και η πολύ ισχυρή τους φήμη καθώς η ΑΚΜΗ απολαμβάνει πολύ υψηλής αναγνωρισιμότητας σε ποσοστό […]% των ερωτηθέντων και η ΔΕΛΤΑ αντίστοιχα με μεγαλύτερο ποσοστό […]% σε αντίθεση με την ΟΜΗΡΟΣ, της οποίας το ποσοστό είναι υποδιπλάσιο ([…]%).

419. Συναφώς, επισημαίνεται ότι τα ήδη υψηλά μερίδια της ΑΚΜΗ και της ΔΕΛΤΑ στην εν λόγω αγορά εμφανίζουν μεταξύ τους μεγάλη συμμετρία ανά έτος, (περίπου [35-45]-[35-45]%, [35-45]-[35-45]%, [35-45]-[35-45]%, [35-45]-[35-45]%, [25-35]-[25-35]% βάσει κύκλου εργασιών) με την ΑΛΦΑ να διατηρεί για τα έτη 2021-2023 σταθερά τα ποσοστά της περί του [15-25]%, παρά τη σχετική αύξηση κατά […] ποσοστιαίες μονάδες που παρουσίασε το 2021. Η εν λόγω συμμετρία των μεριδίων των δύο εταιρειών, λαμβανομένων υπόψιν και των ανωτέρω στοιχείων, επίσης καταδεικνύει ότι αυτές αποτελούν τον πιο ισχυρό ανταγωνιστή η μία της άλλης και ότι η ΑΚΜΗ, προβαίνοντας στην εν λόγω εξαγορά, εξαλείφει τον πιο ισχυρό ανταγωνιστή της.

420. Οι ισχυρισμοί της γνωστοποιούσας ότι η νέα οντότητα θα αντιμετωπίσει ανταγωνιστικό περιορισμό από τις λοιπές ιδιωτικές ΣΑΕΚ λόγω εγγύτητας του ανταγωνισμού μεταξύ των παρόχων, καθώς αυτοί προσφέρουν παρόμοιες υπηρεσίες, ότι οι απαντήσεις των ανταγωνιστών έδειξαν ένα μεγαλύτερο σύνολο ανταγωνιστών, πέραν του ανταγωνισμού μεταξύ της ΑΚΜΗ και ΔΕΛΤΑ, και ότι το συμπέρασμα της Έκθεσης περί εγγύτητας του ανταγωνισμού σε όλες τις ειδικότητες έρχεται σε αντίθεση με τη Δημοσκόπηση Ε.Α. και την Εσωτερική Έρευνα των μερών, διότι οι σπουδαστές επιλέγουν ΣΑΕΚ βάσει ειδικότητας, το οποίο έπρεπε να συνεκτιμηθεί, απορρίπτονται ως αβάσιμοι. Πέραν των λόγων που αναλύθηκαν αμέσως προηγουμένως, στη Δημοσκόπηση Ε.Α. (παρ. 140 ανωτέρω) η φήμη και η αναγνωρισιμότητα αναφέρεται ως πρώτος λόγος επιλογής για όλες τις κατηγορίες σπουδαστών [φοιτούντες (51%), απόφοιτοι (37%) και δυνητικοί σπουδαστές (51%)], ακολουθούν ποιοτικοί λόγοι και έπεται η ποικιλία ειδικοτήτων. Ως προς την αξιοπιστία της Εσωτερικής Έρευνας των μερών και τα συμπεράσματα στα οποία αυτή καταλήγει και κατά συνέπεια τον βαθμό στον οποίο αυτή μπορεί να ληφθεί υπόψη, σημειώνεται ότι πρόκειται για εσωτερική δημοσκόπηση και όχι για δημοσκόπηση ανεξάρτητου φορέα, η οποία διενεργήθηκε όχι σε τυχαίο δείγμα και όχι ανώνυμα αλλά στους σπουδαστές των ΑΚΜΗ και ΔΕΛΤΑ επώνυμα, όχι σε ανύποπτο χρόνο αλλά ένα μήνα πριν την ακροαματική και της οποίας τα πρωτογενή στοιχεία

δεν προσκομίστηκαν στην Ε.Α προκειμένου να ελεγχθούν (βλ. παρ. 176). Σε κάθε όμως περίπτωση, ακόμη και αν ήθελε υποτεθεί ότι τα αποτελέσματά της ήταν αξιόπιστα, το γεγονός ότι επιλέγεται μία ΣΑΕΚ και βάσει ειδικότητας δεν αναιρεί το ότι για πολύ μεγάλο ποσοστό των ερωτηθέντων μία ΣΑΕΚ επιλέγεται βάσει αναγνωρισιμότητας και φήμης, αφού προηγουμένως ο ερωτηθείς έχει σκεφτεί την ειδικότητα στην οποία θέλει να φοιτήσει, και κατά συνέπεια η ανταγωνιστική πίεση ασκείται λόγω της φήμης της κάθε ΣΑΕΚ. Επίσης, από τα στοιχεία του φακέλου προκύπτει ότι η ΑΚΜΗ και η ΔΕΛΤΑ είναι οι ΣΑΕΚ με το ευρύτερο χαρτοφυλάκιο τομέων, με τη ΔΕΛΤΑ να καλύπτει 16 τομείς και τις περισσότερες ειδικότητες (111 ειδικότητες) και την ΑΚΜΗ να καλύπτει 17 τομείς (73 ειδικότητες). Σημειώνεται, δε, ότι στη Θεσσαλονίκη η ΑΚΜΗ προσφέρει 63 ειδικότητες και η ΔΕΛΤΑ 88.[815].

421. Λαμβανομένου υπόψη του νομικού πλαισίου που διέπει την αγορά παροχής υπηρεσιών επαγγελματικής κατάρτισης μέσω ιδιωτικών ΣΑΕΚ, των απόψεων της γνωστοποιούσας, των απόψεων της πλειοψηφίας των ανταγωνιστών και των απόψεων των αρμοδίων Υπουργείων εν γένει, και κατά συνέπεια και για την υπό εξέταση γεωγραφική αγορά, δεν υφίστανται ιδιαίτερα νομικά εμπόδια εισόδου νέων ανταγωνιστών/επέκτασης των ήδη δραστηριοποιούμενων μέσω της προσθήκης νέων ειδικοτήτων ή της λειτουργίας νέων παραρτημάτων και συνεπώς από αυτή την άποψη υπάρχει σχετική ευχέρεια. Το, δε, σχετικό κόστος συνάπτεται κυρίως με την εύρεση κτιριακών υποδομών και τις υλοποιούμενες ειδικότητες, καθώς σε ορισμένες περιπτώσεις απαιτείται εξειδικευμένος εξοπλισμός. Επίσης, από τις απαντήσεις των ανταγωνιστών προκύπτει αφενός ότι στην αγορά υφίσταται καταρχήν πλεονάζουσα παραγωγική δυναμικότητα, καθώς οι περισσότερες από τις ΣΑΕΚ[816] δεν εμφανίζουν πληρότητα, αφετέρου ότι η πλειοψηφία των ανταγωνιστών είναι σε θέση άμεσα και με μικρό σχετικά κόστος να αυξήσει τις προσφερόμενες θέσεις φοίτησης[817], με συνέπεια να υπάρχει περιθώριο η εγκατεστημένη παραγωγική βάση στην αγορά να απορροφήσει καταρχάς τυχόν ανοδικές τάσεις αυτής χωρίς χρονικές καθυστερήσεις ή κόστος.

422. Ωστόσο, από την έρευνα της Υπηρεσίας[818] προκύπτει ότι το σημαντικότερο εμπόδιο επέκτασης υφιστάμενων ανταγωνιστών και εισόδου νέων και, κατ'επέκταση, ικανότητας και κινήτρου άσκησης επαρκών ανταγωνιστικών πιέσεων στη νέα οντότητα, αποτελεί εν προκειμένω η εδραιωμένη θέση και η φήμη που διαθέτουν τα μέρη στην παροχή υπηρεσιών επαγγελματικής κατάρτισης μέσω ιδιωτικών ΣΑΕΚ, και κατ'επέκταση και στην υπό εξέταση αγορά. Ειδικότερα, από τα στοιχεία του φακέλου προκύπτει ότι εμπόδιο εισόδου και ανάπτυξης αποτελεί η ύπαρξη μεγάλων και εδραιωμένων επιχειρήσεων, όπως εν προκειμένω τα μέρη της συγκέντρωσης, τα οποία έχουν τα πιο ισχυρά σήματα στην αγορά και ανταγωνίζονται πολύ στενά μεταξύ τους. Οι ανταγωνιστές που απάντησαν σχετικώς[819] ανέδειξαν γενικώς τη σημασία του σήματος στην υπό εξέταση αγορά και ειδικώς την ισχύ του σήματος των μερών που οφείλεται στη μακρόχρονη παρουσία τους στην αγορά, στο εκτεταμένο πανελλαδικά δίκτυο, στην ευρεία γκάμα ειδικοτήτων

[815] Βλ. 7714/22.10.2024 και 8404/08.11.2024 επιστολή παροχής στοιχείων της γνωστοποιούσας.
[816] Ειδικότερα 25 εκ των 30 που απάντησαν σχετικώς.
[817] Την ως άνω άποψη εξέφρασαν 20 εκ των 28 ανταγωνιστών που απάντησαν σχετικώς.
[818] Βλ. και παρ. 338 της Έκθεσης
[819] Ήτοι 33.

που προσφέρουν, στη διασύνδεση με την αγορά εργασίας, καθώς και στη μεγάλη διαφημιστική τους προβολή, στοιχεία που ενισχύουν την εμπιστοσύνη των σπουδαστών και διευκολύνουν την προσέλκυση νέων. Όλες οι ανταγωνίστριες που απάντησαν σχετικώς επεσήμαναν τη σημασία των σημάτων ΑΚΜΗ και ΔΕΛΤΑ και την πανελλήνια αναγνωρισιμότητά τους. Τα ανωτέρω συμπεράσματα επιβεβαιώνονται και από το καταναλωτικό κοινό (από τις έρευνες που αναλύονται ανωτέρω υπό παρ. 417-418). Από τις εν λόγω δημοσκοπήσεις προέκυψε ότι αφενός υπάρχει αναγνωρισιμότητα σήματος και αφετέρου τα σήματα των ιδιωτικών ΣΑΕΚ έχουν εγκαθιδρυθεί στη συνείδηση των καταναλωτών. Ειδικότερα προέκυψε ότι τα σήματα ΑΚΜΗ και ΔΕΛΤΑ εμφανίζουν τα υψηλότερα ποσοστά αναγνωρισιμότητας, [με ποσοστά που ανέρχονται στη δημοσκόπηση της […] σε […]% και […]% αντίστοιχα (με το σήμα της ΔΕΛΤΑ ειδικά στη Θεσσαλονίκη να συγκεντρώνει ποσοστό […]%) και με τα ποσοστά στη Δημοσκόπηση Ε.Α. να ανέρχονται περίπου σε […]% και […]% αντίστοιχα]. Επιπρόσθετα η ισχυρή φήμη των ΑΚΜΗ και ΔΕΛΤΑ προκύπτει και από τα στοιχεία που προσκόμισε η γνωστοποιούσα (τη Δημοσκόπηση MRB και το εσωτερικό έγγραφο Σχετικό 10 (Ιούλιος 2024) και σύμφωνα με τα οποία επιβεβαιώνεται ότι τα μέρη έχουν την πιο ισχυρή φήμη σε όλους σχεδόν τους δείκτες που χρησιμοποιήθηκαν, συμπεριλαμβανομένου του κύρους, της επαγγελματικής αποκατάστασης και της σχέσης ποιότητας/τιμής[820].

423. Συναφώς και σε συνάρτηση με τα ανωτέρω[821], από τους ανταγωνιστές επισημάνθηκε η σημασία της διαφήμισης στην εν λόγω αγορά προκειμένου να εδραιωθεί ένα σήμα και να χαίρει αναγνωρισιμότητας. Οι ανταγωνίστριες αναφέρθηκαν στις εκτεταμένες και πανελλήνιου βεληνεκούς διαφημιστικές ενέργειες στις οποίες προβαίνουν οι ΑΚΜΗ και ΔΕΛΤΑ, οι οποίες τους δίνουν τη δυνατότητα να ισχυροποιήσουν τη θέση τους στην αγορά. Βάσει των στοιχείων του φακέλου, η διαφημιστική δαπάνη των δύο εταιρειών ανέρχεται σε υψηλό ποσοστό του κύκλου εργασιών τους από τη λειτουργία ΣΑΕΚ ([…]-[…]%για καθεμία) ξεπερνώντας […] ευρώ για κάθε εταιρεία, παρουσιάζοντας πολύ σημαντική αύξηση τη διετία 2021-2022 και μία σχετική μείωση το 2023. Αυτό σημαίνει ότι η ΑΛΦΑ και ΟΜΗΡΟΣ, προκειμένου να μπορέσουν να ανταγωνιστούν την νέα οντότητα σε αυτό το επίπεδο, εάν προέβαιναν σε αντίστοιχες δαπάνες διαφήμισης αυτό θα συνεπαγόταν ένα κόστος το οποίο θα αντιστοιχούσε σε ποσοστό μεταξύ […%] και […%] του κύκλου εργασιών από παροχή υπηρεσιών κατάρτισης μέσω ΣΑΕΚ στην περίπτωση της ΑΛΦΑ και σε […%] με [….%] στην περίπτωση της ΟΜΗΡΟΣ, το οποίο με τη σειρά του θα συνεπαγόταν ενδεχόμενη αύξηση του κόστους των υπηρεσιών τους, με αβέβαιο αποτέλεσμα. Εκτιμάται, δε, ότι ακόμη και αν προέβαιναν στις αντίστοιχες δαπάνες, δεν θα μπορούσαν να ασκήσουν επαρκή ανταγωνιστική πίεση στη νέα οντότητα ή δεν θα είχαν το κίνητρο, λόγω της υπερδεσπόζουσας θέσης που αυτή θα κατέχει στην υπό εξέταση αγορά. Συναφώς, ακόμη και αν προβαίνουν ήδη σε αυτές τις δαπάνες, δεν μπορούν να ανταγωνιστούν αποτελεσματικά τα μέρη ούτε υπό τις υφιστάμενες συνθήκες, όπως προκύπτει από το μερίδιο το οποίο η ΑΛΦΑ και ΟΜΗΡΟΣ κατέχουν στην εν λόγω αγορά αλλά και από όσα αναλύθηκαν ανωτέρω περί αναγνωρισιμότητας, ισχύς σήματος και εγγύτητας ανταγωνισμού. Κατά συνέπεια, εκτιμάται ότι μια τέτοιας έκτασης διαφημιστική δαπάνη από την πλευρά της νέας οντότητας, λαμβανομένου υπόψιν και του

[820] Βλ. το εσωτερικό έγγραφο Σχετικό 10 (Ιούλιος 2024) της γνωστοποιούσας.
[821] Βλ. και παρ. 339 της Έκθεσης.

γεγονότος ότι η ΑΚΜΗ ανήκει σε έναν ισχυρό όμιλο, ο οποίος θα δίνει τη δυνατότητα στη νέα οντότητα να δαπανά αντίστοιχα ή πολλαπλάσια ποσά, θα δημιουργούσε εμπόδια ανάπτυξης για τους υφιστάμενους ανταγωνιστές, οι οποίοι δεν θα μπορούσαν ή δεν θα είχαν το κίνητρο να ασκήσουν ανταγωνιστική πίεση σε αυτήν. Αντιστοίχως, λόγω της φήμης, της αναγνωρισιμότητας και του υψηλού ποσοστού διαφημιστικής δαπάνης των μερών εκτιμάται ότι η υπό εξέταση συγκέντρωση θα δημιουργούσε εμπόδια εισόδου σε δυνητικούς ανταγωνιστές, λαμβανομένου, μάλιστα, υπόψιν του γεγονότος ότι από τα στοιχεία του φακέλου δεν προκύπτει η άμεση είσοδος νέων ανταγωνιστών. Συναφώς, δεν θεωρείται ότι η απουσία κόστους μεταστροφής από την πλευρά των σπουδαστών μπορεί να οδηγήσει σε αύξηση των ανταγωνιστικών πιέσεων προς τη νέα οντότητα, υπό τον κίνδυνο ο σπουδαστής να επιλέξει άλλη ΣΑΕΚ, λαμβανομένων υπόψιν της ισχύος του σήματος των μερών, του μεγέθους των εταιρειών από άποψη εύρους ειδικοτήτων, διασύνδεσης με την αγορά εργασίας και ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών και της έλλειψης διαπραγματευτικής ισχύος, την οποία εκτιμάται ότι δεν διαθέτουν οι σπουδαστές λόγω του κατακερματισμού τους.

424. Ως εκ τούτου, ενόψει των ανωτέρω, δεν μπορεί να γίνει δεκτή η άποψη της γνωστοποιούσας ότι, με εξαίρεση κάποιες εξειδικευμένες ΣΑΕΚ, δεν υπάρχει πίστη στο σήμα, ότι η επιλογή ΣΑΕΚ από τους σπουδαστές γίνεται με βάση τις επαγγελματικές τους προτιμήσεις, λόγω της διασύνδεσης των σπουδών με την αγορά εργασίας και δευτερευόντως λόγω της ποιότητας και του κόστους των σπουδών και ότι η αξιολόγηση της Έκθεσης περί υψηλών εμποδίων εισόδου και επέκτασης έρχεται σε αντίθεση με την αξιολόγηση της Έκθεσης περί σχετικής ευχέρειας για την είσοδο μιας επιχείρησης στην αγορά και για την επέκτασή της μέσω παραρτήματος/προσθήκης νέων ειδικοτήτων. Ειδικότερα ο τελευταίος ισχυρισμός της γνωστοποιούσας είναι απορριπτέος ως αβάσιμος. Τούτο διότι, όπως αναφέρεται στην Έκθεση (παρ. 290-307 της Έκθεσης) αλλά και προκύπτει και από την παρούσα (παρ. 373-374 και ενότητα VI.3.4 ανωτέρω), ναι μεν μπορεί να υπάρχει σχετική ευχέρεια για τους ανταγωνιστές από άποψη κόστους για την είσοδο/ επέκταση στην αγορά, προκειμένου να συστήσουν και να στελεχώσουν ένα νέο παράρτημα ή να προσθέσουν μια ειδικότητα από πλευράς ανθρωπίνου δυναμικού και υλικοτεχνικής υποδομής, εντούτοις, δεδομένης της βαρύτητας που έχει η αναγνωρισιμότητα και η εμπιστοσύνη στο σήμα στην εν λόγω αγορά, εκτιμάται ότι μια νέα επιχείρηση θα χρειαστεί να δαπανήσει συγκριτικά υψηλά κονδύλια σε διαφημιστικές και προωθητικές ενέργειες. Τα ανωτέρω, βάσει και όσων αναλύονται ανωτέρω υπό παρ. 403 στοιχ. (ζ), συνιστούν εμπόδια εισόδου στην αγορά. Εξάλλου, οι νέες είσοδοι στην αγορά που αναφέρει η γνωστοποιούσα στο Υπόμνημά της[822] δεν αφορούν στην είσοδο νέων επιχειρήσεων στην αγορά αλλά είτε σε υφιστάμενους ανταγωνιστές οι οποίοι ίδρυσαν παραρτήματα σε πόλεις εκτός των γεωγραφικών αγορών που εξετάζονται (Θεσσαλονίκη, Βόλος-Λάρισα, Αττική) είτε σε δημόσιες ΣΑΕΚ, οι οποίες, σε κάθε περίπτωση, δεν είναι ικανές να ασκήσουν ανταγωνιστική πίεση στη νέα οντότητα, όπως αναλύεται κατωτέρω υπό παρ. 428. Η ίδρυση, δε, παραρτήματος από την ΟΜΗΡΟΣ στη Λάρισα (2019) δεν άσκησε καμία ανταγωνιστική πίεση στην ΑΚΜΗ, η οποία μέχρι το 2021 είχε μερίδιο αγοράς πάνω από [45-55]% και στη συνέχεια το 2022, έτος εισόδου της ΔΕΛΤΑ, έχασε πολύ σημαντικό μερίδιο από τη ΔΕΛΤΑ, όπως αναλύεται ανωτέρω υπό ενότητα V.1.3.2.4. Αντίθετα, στη Θεσσαλονίκη η ίδρυση νέου

[822] Βλ. παρ. 159 του Υπομνήματος και παρ. 118 της Οικονομικής Μελέτης Frontier.

παραρτήματος από την ΟΜΗΡΟΣ (2022) δεν φαίνεται να άσκησε ανταγωνιστική πίεση στα μέρη καθώς απέκτησε μερίδιο αγοράς μόλις [0-5]%, το οποίο το επόμενο έτος αυξήθηκε κατά […] ποσοστιαίες μονάδες. Επίσης οι σχολές που αναφέρονται στην Οικονομική Μελέτη Frontier ως εισερχόμενες στην αγορά κατά τα έτη 2019-2021[823], απέκτησαν μερίδιο μικρότερο από [0-5]%[824] και κατά συνέπεια δεν κατάφεραν να ασκήσουν καμία ανταγωνιστική πίεση στα μέρη.

425. Ως προς την άσκηση ανταγωνιστικών πιέσεων στη νέα οντότητα από δυνητικούς ανταγωνιστές στην παροχή υπηρεσιών κατάρτισης μέσω ιδιωτικών ΣΑΕΚ, και εν προκειμένω και στην υπό εξέταση αγορά[825], λεκτέα είναι τα ακόλουθα. Οι μισές σχεδόν ανταγωνίστριες, εξ αυτών που απάντησαν, δεν προβλέπουν είσοδο νέων ανταγωνιστών στην επόμενη διετία. Τυχόν νέοι ανταγωνιστές θα προέλθουν από εξαγορές υφιστάμενων ΣΑΕΚ, ενώ κατά την εκτίμηση κάποιων ΣΑΕΚ, ακόμη και αν υπάρξει νέα είσοδος στην αγορά, αυτή δεν θα επηρεάσει την νέα οντότητα λόγω του υψηλότερου μεριδίου που αυτή θα κατέχει στην αγορά και κατά συνέπεια αυτή θα μπορεί να λειτουργεί ανεξάρτητα από τους ανταγωνιστές της σε σχέση με τα δίδακτρα και άλλες παραμέτρους του ανταγωνισμού. Οι υπόλοιπες εταιρείες εκτιμούν ότι θα υπάρξει είσοδος νέων ανταγωνιστών λόγω της αύξησης της ζήτησης σε υπηρεσίες επαγγελματικής κατάρτισης, ενώ δύο εξ αυτών θεωρούν ότι η είσοδος νέων ανταγωνιστών θα αυξήσει την ανταγωνιστική πίεση στα μέρη. Παρόλο που ορισμένες επιχειρήσεις αναφέρουν ότι η έλευση των ιδιωτικών πανεπιστημίων θα επηρεάσει αρνητικά τη ζήτηση για κατάρτιση μέσω ΣΑΕΚ, ειδικά στις περισσότερο «θεωρητικές ειδικότητες», όπως αντίστοιχα θα επηρεάσει αρνητικά τη ζήτηση η ένταξη στο μηχανογραφικό των δημοσίων ΣΑΕΚ, από τα στοιχεία του φακέλου εμφαίνεται ότι θα υπάρξει μια αύξηση της ζήτησης σε επαγγελματική κατάρτιση εξαιτίας των μεταβαλλόμενων αναγκών στην αγορά εργασίας, των τεχνολογικών εξελίξεων, της γήρανσης του πληθυσμού κ.ά.. Αυτό προκύπτει και από το εσωτερικό έγγραφο Σχετ. 10 (Ιούλιος 2024) που προσκόμισε η γνωστοποιούσα, το οποίο συνέταξε […] σε ανύποπτο χρόνο, σύμφωνα με το οποίο εκτιμάται σταθερή ανάπτυξη της αγοράς για τα επόμενα 5 έτη.

426. Ωστόσο, παρόλο που εκτιμάται σχετική αύξηση της ζήτησης και ενδεχόμενη είσοδος δυνητικών ανταγωνιστών στην αγορά, (αν και επί του παρόντος δεν εμφαίνεται κάποια άμεση είσοδος νέου ανταγωνιστή σε αυτήν) δεν φαίνεται από τα στοιχεία του φακέλου ότι οι δύο παράγοντες θα μπορούσαν να ασκήσουν ανταγωνιστικές πιέσεις στη νέα οντότητα. Όπως καταδεικνύεται από το ίδιο το εσωτερικό έγγραφο Σχετ.10 (Ιούλιος 2024) της γνωστοποιούσας, από την αύξηση της ζήτησης, η οποία εκτιμάται ότι θα προκύψει από τις νομοθετικές μεταρρυθμίσεις και θα προσελκύσει σπουδαστές στην επαγγελματική κατάρτιση, αναμένεται να […][826]. Ως εκ τούτου, το όποιο μερίδιο αγοράς αναμένεται ότι θα κατανεμηθεί στις μεγάλες επιχειρήσεις, όπως εν προκειμένω η νέα οντότητα, η οποία στην εν λόγω αγορά θα κατέχει υπερδεσπόζουσα θέση και, κατά συνέπεια, οι (δυνητικοί) ανταγωνιστές της εκτιμάται ότι δεν θα μπορέσουν να διεκδικήσουν

[823] Πίνακας 4, σελ. 47 της Οικονομικής Μελέτης Frontier.
[824] Βλ. Παράρτημα Δ, Δ.1.1. (λοιπές < 1% εκάστη το 2023) για την πανελλήνια αγορά και Ενότητα V. 1.3.2 για τις επιμέρους γεωγραφικές αγορές.
[825] Βλ. και παρ. 341 της Έκθεσης.
[826] Βλ. σελ. 4 του Σχετ. 10 προσκομισθέν με τη γνωστοποίηση σύμφωνα με το οποίο […]

ικανές πωλήσεις για να εδραιωθούν στην αγορά και να έχουν τη δυνατότητα να ασκήσουν επαρκή ανταγωνιστική πίεση σε αυτήν.

427. Συναφώς, δεν μπορεί να γίνει δεκτός ο ισχυρισμός της γνωστοποιούσας ότι θα υπάρξει δυνητικός ανταγωνισμός στην αγορά επαγγελματικής κατάρτισης, την οποία χαρακτηρίζει δυναμική και ταχέως αναπτυσσόμενη, λόγω των εξαγγελιών του Υπουργείου Παιδείας περί ίδρυσης campuses σε ΣΑΕΚ και ίδρυσης επαγγελματικών ακαδημιών κατάρτισης, οι οποίες θα προσφέρουν αντίστοιχες υπηρεσίες με τις ΣΑΕΚ και θα ασκήσουν ανταγωνιστικές πιέσεις στις ιδιωτικές ΣΑΕΚ και ότι η Έκθεση αβάσιμα δεν τις λαμβάνει υπόψη ως παράγοντες άσκησης ανταγωνιστικής πίεσης στα μέρη. Τούτο διότι, όπως προκύπτει από την Έκθεση (παρ. 343 της Έκθεσης) βάσει του εσωτερικού εγγράφου Σχετικό 10 (Ιούλιος 2024) της γνωστοποιούσας, η όποια αύξηση της ζήτησης αναμένεται ότι […], χωρίς να γίνεται σε αυτό καμία αναφορά ούτε σε δυνητικούς ανταγωνιστές ούτε σε δημόσιες ΣΑΕΚ ούτε στις σχετικές εξαγγελίες τις οποίες επικαλείται η γνωστοποιούσα. Σύμφωνα με όσα αναφέρονται ανωτέρω υπό υπό παρ. 403 στοιχ. (ζ), η είσοδος σε μία αγορά μπορεί να ματαιώσει ή να αποτρέψει τις αντιανταγωνιστικές επιπτώσεις μιας συγκέντρωσης, εφόσον είναι πιθανή, έγκαιρη και επαρκής. Θεωρείται, δε, έγκαιρη όταν πραγματοποιείται εντός 2 ετών, λαμβανομένων υπόψη και των χαρακτηριστικών της αγοράς, ενώ ταυτόχρονα πρέπει να είναι και επαρκής για να θεωρηθεί υπολογίσιμη. Η ίδρυση campuses και επαγγελματικών ακαδημιών αποτελούν απλές εξαγγελίες του Υπουργείου Παιδείας. Όπως και η ίδια η γνωστοποιούσα αναγνωρίζει ως προς τις αλλαγές τις οποίες επικαλείται και τις επιπτώσεις τους «[οι αλλαγές]…., *χωρίς ωστόσο να είναι δυνατή αυτή τη στιγμή μία ασφαλής πρόβλεψη για την ακριβή κατεύθυνση που θα λάβουν, πολλώ δε μάλλον για τις συνέπειές τους στην υπάρχουσα δομή της αγοράς*[827]» και ως εκ τούτου δεν μπορούν να ληφθούν υπόψιν για την αξιολόγηση της παρούσας, πολλώ, δε, μάλλον να θεωρηθεί ότι θα ασκήσουν ανταγωνιστικές πιέσεις στη νέα οντότητα. Εξάλλου και το ίδιο το Υπουργείο Παιδείας σε σχετική του επιστολή […] αναφέρει ότι […][828]. Ως εκ τούτου, δεν μπορεί να εκτιμηθεί όχι μόνο η άσκηση από πλευράς των ακαδημιών και των campuses επαρκούς ανταγωνιστικής πίεσης στη νέα οντότητα, η οποία θα μπορεί ταυτόχρονα να αποτρέψει τις ανταγωνιστικές επιπτώσεις της συγκέντρωσης, αλλά ούτε καν η πιθανή και έγκαιρη είσοδος αυτών των φορέων στην υπό εξέταση αγορά και κατά τούτο ο σχετικός ισχυρισμός της γνωστοποιούσας απορρίπτεται ως αβάσιμος.

428. Επιπρόσθετα, δεν μπορεί να γίνει δεκτός ο ισχυρισμός της γνωστοποιούσας (βλ. παρ.406 και 409 ανωτέρω) ότι η Έκθεση εσφαλμένως απέρριψε τον ισχυρισμό της ότι οι δημόσιες ΣΑΕΚ ασκούν ανταγωνιστική πίεση στις ιδιωτικές και κατ' επέκταση και στα μέρη και δεν τον αξιολόγησε στις ανταγωνιστικές συνθήκες. Τούτο διότι, όπως ορθώς αναλύεται στην Έκθεση (παρ. 344 της Έκθεσης), από τον φάκελο προκύπτει από τις 34 ιδιωτικές ΣΑΕΚ που παρείχαν σχετικά στοιχεία, στις 25 πραγματοποιήθηκε το πολύ μία μετεγγραφή ανά έτος προς δημόσια ΣΑΕΚ, για τα έτη 2019-2023 ενώ στις μεγαλύτερες ΣΑΕΚ πραγματοποιήθηκαν κατά μέσο όρο από 3 έως 9 μετεγγραφές κατ' έτος. Συνολικά το ποσοστό των μετεγγραφών από ιδιωτική σε δημόσια ΣΑΕΚ για τις 32 από

[827] Βλ. την υπ' αριθ. πρωτ. 1273/11.02.2025 επιστολή παροχής στοιχείων της γνωστοποιούσας.

[828] Βλ. Σχετικό 3 (η από 17.06.2025 επιστολή του Υπουργείου Παιδείας) του υπ'αριθ. πρωτ. 139/20.06.2025 εγγράφου της γνωστοποιούσας. Βλ. επίσης σχετικά και άρθ. 40^{Α} του Ν. 4763/2020 με το οποίο θεσμοθετούνται τα Κέντρα Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης, και τα οποία ακόμη δεν έχουν υλοποιηθεί.

τις 34 ιδιωτικές ΣΑΕΚ ήταν κάτω από 1% (ανεξαρτήτως μεγέθους της σχολής). Επίσης, στο εσωτερικό έγγραφο Σχετικό 10 (Ιούλιος 2024) της ίδιας της γνωστοποιούσας σαφώς αναγνωρίζεται από την ίδια ότι […][829] και, ως εκ τούτου, δεν δύναται να θεωρηθεί ότι θα ασκήσουν καμία ανταγωνιστική πίεση στη νέα οντότητα. Εξάλλου μόλις το […]% των ΣΑΕΚ του Υπουργείου Παιδείας λειτουργούν με πληρότητα άνω του 90% και, ως εκ τούτου, δεν μπορεί να εκτιμηθεί ότι η όποια αύξηση των θέσεων στις δημόσιες ΣΑΕΚ συνδέεται αιτιωδώς με την αύξηση της ζήτησης σε αυτές.

429. Περαιτέρω, ως προς το ποσοστό 42% των σπουδαστών ιδιωτικών ΣΑΕΚ το οποίο θα μετακινούνταν στις δημόσιες ΣΑΕΚ σε περίπτωση αύξησης της τιμής (Δημοσκόπηση Ε.Α.), το οποίο είναι μεγαλύτερο για τους ερωτηθέντες που προέρχονται από τη Θεσσαλονίκη και στο οποίο κάνει αναφορά η γνωστοποιούσα [830], υπενθυμίζεται ότι, όπως αναλύθηκε και ανωτέρω υπό παρ. 175, το εν λόγω ερώτημα ισοδυναμεί με αυτό στο οποίο θα ζητούνταν από τους ερωτώμενους να απαντήσουν τί θα έκαναν σε μια ακραία περίπτωση ως προς τις ιδιωτικές ΣΑΕΚ, π.χ. αιφνίδιου κλεισίματος των ιδιωτικών ΣΑΕΚ ή πολύ μεγάλης/υπέρμετρης αύξησης των διδάκτρων- και σε κάθε περίπτωση όχι μικρής αύξησης των διδάκτρων-, μεγάλης μείωσης της ποιότητας των υπηρεσιών. Με βάση το ερώτημα που τέθηκε στη Δημοσκόπηση Ε.Α- ακραίο, κατά τον μάρτυρα της Frontier-, προκύπτει ότι ακόμη και σε συνθήκες αδυναμίας χρήσης της υπηρεσίας των ιδιωτικών ΣΑΕΚ την οποία έχουν επιλέξει ή επρόκειτο να επιλέξουν, και σε αυτήν την ακραία περίπτωση, ποσοστό 54% των σπουδαστών/αποφοίτων και 55% των δυνητικών δεν θα επέλεγε καθόλου τις δημόσιες ΣΑΕΚ και κατά συνέπεια δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι οι δημόσιες ΣΑΕΚ ασκούν ανταγωνιστική πίεση στις ιδιωτικές. Ως προς την αξιοπιστία της Εσωτερικής Έρευνας των μερών (την οποία επίσης επικαλείται η γνωστοποιούσα ως προς την άσκηση ανταγωνιστικής πίεσης από τις δημόσιες ΣΑΕΚ), και των συμπερασμάτων στα οποία αυτή καταλήγει, υπενθυμίζεται ότι πρόκειται για εσωτερική δημοσκόπηση και όχι για δημοσκόπηση ανεξάρτητου φορέα, η οποία διενεργήθηκε όχι σε τυχαίο δείγμα και όχι ανώνυμα αλλά στους σπουδαστές των ΑΚΜΗ και ΔΕΛΤΑ επώνυμα, όχι σε ανύποπτο χρόνο αλλά ένα μήνα πριν την ακροαματική και της οποίας τα πρωτογενή στοιχεία δεν προσκομίστηκαν στην Ε.Α προκειμένου να ελεγχθούν.

430. Τέλος, σε σχέση με τον ισχυρισμό της ALPHABET ότι η προσθήκη νέων ειδικοτήτων σε δημόσιες ΣΑΕΚ είχε ως αποτέλεσμα την πτώση των εγγραφών της ΑΚΜΗ στις αντίστοιχες ειδικότητες στη Θεσσαλονίκη, υπενθυμίζεται ότι, όπως αναλύεται ανωτέρω υπό παρ. 180, από τα στοιχεία του φακέλου προκύπτει ότι οι συγκεκριμένες ειδικότητες δεν προσφέρθηκαν από τις συγκεκριμένες δημόσιες ΣΑΕΚ το πρώτον κατά το 2024, όπως εσφαλμένα ισχυρίζεται η γνωστοποιούσα, και ότι η μείωση του ποσοστού των εγγραφών των αντίστοιχων ειδικοτήτων στην ΑΚΜΗ τις οποίες επικαλείται σε καμία περίπτωση δεν είναι συνέπεια της λειτουργίας για πρώτη φορά των αντίστοιχων ειδικοτήτων στις δημόσιες ΣΑΕΚ, γιατί απλά αυτές δεν λειτούργησαν για πρώτη φορά το 2024 αλλά υπήρχαν ήδη. Εκ των 14 ειδικοτήτων, στις οποίες αναφέρεται η γνωστοποιούσα για την αγορά της Θεσσαλονίκης, μόλις 1 ([…][831]) λειτούργησε για πρώτη φορά σε δημόσια ΣΑΕΚ, ωστόσο η μείωση την οποία επικαλείται η γνωστοποιούσα αποτελεί από πλευράς της μία μόνο

[829] Βλ. σελ. 2 του Σχετ. 10 της γνωστοποίησης […]
[830] Βλ. σχετικό ισχυρισμό στην Οικονομική Μελέτη Frontier, σελ. 22.
[831] […] (η ειδικότητα προσφέρεται τουλάχιστον από τις ιδιωτικές ΣΑΕΚ ΑΛΦΑ και ΟΜΗΡΟΣ).

παρατήρηση για το 2024 χωρίς να γνωρίζει εάν το συγκεκριμένο εξάμηνο υπήρχε αντίστοιχος αριθμός ενδιαφερομένων για την εν λόγω ειδικότητα σε σύγκριση με προηγούμενα έτη/εξάμηνα, εάν υπήρχε κάποια αλλαγή της ζήτησης για αυτήν, αν οι σπουδαστές επέλεξαν όντως την αντίστοιχη ειδικότητα των δημοσίων ΣΑΕΚ ή επέλεξαν αυτή άλλων ιδιωτικών ΣΑΕΚ, ανταγωνιστριών της ΑΚΜΗ, οι οποίες την πρόσφεραν ήδη (ΑΛΦΑ και ΟΜΗΡΟΣ)[832]. Κατά τούτο, δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι οι δημόσιες ΣΑΕΚ ασκούν ανταγωνιστικές πιέσεις στις ιδιωτικές και, δη, στην νέα οντότητα.

431. Πέραν των όσων έχουν αναλυθεί ανωτέρω, λαμβάνονται υπόψιν και συνεκτιμώνται οι απόψεις των ανταγωνιστών ως προς τις συνέπειες της εν λόγω συγκέντρωσης στη δομή του ανταγωνισμού, οι οποίες συνάδουν και με τα συμπεράσματα της Ε.Α., όπως αυτά έχουν αναλυθεί εκτενώς[833]. Όπως περιγράφεται υπό ενότητα VII, η μεγάλη πλειοψηφία των ανταγωνιστών έκανε λόγο για μονοπωλιακές συνθήκες που θα προκύψουν στην αγορά επαγγελματικής κατάρτισης των ιδιωτικών ΣΑΕΚ συνεπεία της συγκέντρωσης, λόγω του μεγέθους των εταιρειών, της φήμης και του σήματός τους, του εύρους των προσφερόμενων ειδικοτήτων και της εκτεταμένης γεωγραφικής τους παρουσίας σε επίπεδο επικράτειας. Ως πιθανές επιπτώσεις αναφέρουν τον αποκλεισμό από την αγορά πολλών μικρών ΣΑΕΚ ή ακόμη και το κλείσιμο παραρτημάτων μεγαλύτερων ΣΑΕΚ οι οποίες θα αντιμετωπίσουν εμπόδια ανάπτυξης λόγω δυσκολίας πρόσβασης σε πόρους, δίκτυα και συνεργασίες, λόγω της μείωσης για την νέα οντότητα του κόστους της διαφημιστικής δαπάνης και της ταυτόχρονης αυξημένης παρουσίας της μέσω διαφημίσεων στα ΜΜΕ, την αύξηση των διδάκτρων, τη μείωση της ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών και των προσφερόμενων ειδικοτήτων, την αύξηση των εμποδίων εισόδου σε δυνητικούς ανταγωνιστές, για τους οποίους η αγορά θα καταστεί λιγότερο ελκυστική λόγω των αυξημένων αναγκαίων επενδύσεων από πλευράς διαφήμισης και προώθησης του σήματός τους. Ορισμένοι ανταγωνιστές ανέφεραν ότι η νέα οντότητα ενδέχεται να εφαρμόσει επιθετικές στρατηγικές τιμολόγησης με σκοπό να εξοβελίσει τους ανταγωνιστές της από την αγορά και εν συνεχεία να προβεί σε μονομερή αύξηση των διδάκτρων χωρίς να αντιμετωπίζει ανταγωνιστικές πιέσεις. Περαιτέρω, ορισμένοι αναφέρονται σε αυξημένη διαπραγματευτική ισχύ που θα έχει η νέα οντότητα έναντι των προμηθευτών της, όπως π.χ. στο ανθρώπινο δυναμικό των ΣΑΕΚ.

432. Τέλος στα ανωτέρω, θα πρέπει να συνεκτιμηθεί και το γεγονός ότι η νέα οντότητα θα διαθέτει πολύ υψηλό μερίδιο αγοράς και σε εθνικό επίπεδο[834]. Βάσει κύκλου εργασιών, το αθροιστικό της μερίδιο ανέρχεται σε ποσοστό περίπου [55-65]% και βάσει σπουδαστών σε [55-65]%, με την ΑΚΜΗ να κατέχει διαχρονικά την πρώτη θέση, καταγράφοντας μικρή πτωτική τάση, και τη ΔΕΛΤΑ να βρίσκεται διαχρονικά στη δεύτερη θέση και να είναι η μεγαλύτερη ανταγωνίστριά της. Στην εθνική αγορά η ΑΛΦΑ συγκεντρώνει μερίδιο περίπου [10-15]%, η ΟΜΗΡΟΣ περίπου [5-10]%, ενώ μερίδιο πάνω από 1% συγκεντρώνουν μόλις 5 ΣΑΕΚ. Τα εν λόγω πολύ υψηλά μερίδια της νέας οντότητας, πενταπλάσια από τον επόμενο ανταγωνιστή της, την ΑΛΦΑ, και εννεαπλάσια σχεδόν

[832] Βλ. και σελ. 61 των πρακτικών της από 06.06.2025 συνεδρίασης και σχετική απάντηση […] της γνωστοποιούσας «*Μα δεν μπορείς να ξέρεις ότι όλοι έχουν πάει* [σσ. σε δημόσια ΣΑΕΚ επειδή λειτούργησε πρώτη φορά], *δεν γίνεται όμως*».
[833] Βλ. και παρ. 345 της Έκθεσης.
[834] Βλ. και παρ. 346 της Έκθεσης

από την ΟΜΗΡΟΣ, σε συνδυασμό με α) το εκτεταμένο δίκτυο παραρτημάτων που αυτή θα διαθέτει πανελληνίως, ήτοι συνολικά 20 παραρτήματα σε αντίστοιχες πόλεις της Ελλάδας, αριθμός που την καθιστά τη μεγαλύτερη επιχείρηση στην αγορά (με την ΑΛΦΑ να διαθέτει 4 παραρτήματα- εκ των οποίων τα 3 στην Αττική και το ένα στη Θεσσαλονίκη, και την ΟΜΗΡΟΣ 4 παραρτήματα συνολικά, σε Αθήνα, Θεσσαλονίκη και Λάρισα), β) το μεγάλο εύρος τομέων και ειδικοτήτων (η ΑΚΜΗ προσφέρει 73 ειδικότητες σε 17 τομείς και η ΔΕΛΤΑ τις περισσότερες ειδικότητες από όλες τις ΣΑΕΚ, ήτοι 111 ειδικότητες σε 16 τομείς, με την ΑΛΦΑ να προσφέρει 78[835] ειδικότητες και την ΟΜΗΡΟΣ 84 ειδικότητες,) που καθιστά την ΑΚΜΗ και τη ΔΕΛΤΑ από τις μεγαλύτερες ΣΑΕΚ από πλευράς εύρους ειδικοτήτων, έχουν ως συνέπεια ότι υπό όλες τις παραμέτρους η ΑΚΜΗ αποκτά και εξαλείφει τον εγγύτερο ανταγωνιστή της στην αγορά παροχής υπηρεσιών επαγγελματικής κατάρτισης μέσω ΣΑΕΚ. Ενόψει τούτου εκτιμάται, για τους λόγους που αναλύθηκαν ανωτέρω, ότι οι υπόλοιπες δραστηριοποιούμενες ΣΑΕΚ δεν θα μπορέσουν να ασκήσουν επαρκή ανταγωνιστική πίεση στην νέα οντότητα.

433. Η γνωστοποιούσα προβάλλει, επίσης, τον ισχυρισμό ότι η ανησυχία που διατυπώνεται στην Έκθεση περί πιθανής αύξησης των τιμών λόγω της δεσπόζουσας θέσης της στην εν λόγω αγορά δεν είναι βάσιμη, διότι τα υφιστάμενα μερίδια των μερών δεν αντικατοπτρίζουν αξιόπιστα την πραγματική τους δύναμη, εφόσον, βάσει της Δημοσκόπησης Ε.Α. το 42% των σπουδαστών θα στρέφονταν στις δημόσιες ΣΑΕΚ σε μια αύξηση της τιμής, οι μισοί από τους σπουδαστές θεωρούν τα δίδακτρα αποτρεπτικά και δεν υπάρχει κόστος μεταστροφής οπότε θα μπορούσαν να στραφούν σε άλλη ιδιωτική ΣΑΕΚ. Επίσης, υπάρχει διαθεσιμότητα θέσεων από την πλειοψηφία των ΣΑΕΚ, οι οποίες δεν εμφανίζουν πληρότητες, ενώ τίθενται περιορισμοί στα δίδακτρα από εξωτερικούς παράγοντες, π.χ. το επίπεδο μισθών στην Ελλάδα. Ο εν λόγω ισχυρισμός δεν μπορεί να γίνει δεκτός καθώς, όπως αναλύθηκε και ανωτέρω υπό παρ. 414-415, σύμφωνα με τη νομολογία, η εδραιωμένη θέση των μερών βάσει μεριδίων σε συνδυασμό με το γεγονός ότι το αθροιστικό τους μερίδιο θα υπερβαίνει το μερίδιο του αμέσως επόμενου ανταγωνιστή (ΑΛΦΑ) κατά τουλάχιστον […] ποσοστιαίες μονάδες έχει ως συνέπεια τη δημιουργία υπερδεσπόζουσας θέσης για τη νέα οντότητα, την πολύ μεγάλη διαρθρωτική αλλαγή στην αγορά και εν τέλει τη σημαντική παρακώλυση του ανταγωνισμού. Επίσης, σε σχέση με τα αποτελέσματα της Δημοσκόπησης Ε.Α., επαναλαμβάνεται (βλ. παρ. 429) ότι το ερώτημα αφορά σε μία ακραία περίπτωση πολύ μεγάλης/υπέρμετρης αύξησης και όχι σε μια μικρή αλλά σημαντική αύξηση των διδάκτρων και κατά συνέπεια δεν μπορεί να θεωρηθεί εξ αντιδιαστολής ότι δεν υπάρχει το ενδεχόμενο αύξησης των διδάκτρων (έστω και μικρής) από τα μέρη ενόψει της υπερδεσπόζουσας θέσης τους στην αγορά. Οι ισχυρισμοί ,δε, της γνωστοποιούσας ότι οικονομικοί λόγοι, που άπτονται του χαμηλού μέσου μισθού στην Ελλάδα, περιορίζουν τη δυνατότητα των παρόχων ιδιωτικών ΣΑΕΚ να αυξήσουν τα δίδακτρά τους δεν μπορούν να γίνουν δεκτοί. Τούτο διότι ο χαμηλός μέσος μισθός στην Ελλάδα είναι ένας γενικός περιορισμός που ισχύει για όλες τις αυξήσεις σε αγαθά και υπηρεσίες. Ενδεχομένως, δε, αυτός ο παράγοντας να λειτουργεί αποτρεπτικά για υπέρμετρες αυξήσεις σε αυτά. Ωστόσο, αυτό που εξετάζεται εν προκειμένω δεν αφορά σε υπέρμετρη αύξηση της τιμής των διδάκτρων αλλά σε μικρότερες αυξήσεις τους.

[835] Σημειώνεται ότι εκ παραδρομής στην παρ. 346 της Έκθεσης αναφέρεται ότι η ΑΛΦΑ προσφέρει […] ειδικότητες. Βλ. την υπ'αριθ. πρωτ. 9194/05.12.2024 και 518/21.01.2025 επιστολή.

434. Σε σχέση, δε, με το ποσοστό των σπουδαστών που θεωρεί τα δίδακτρα αποτρεπτικά, επαναλαμβάνεται (βλ. παρ. 142-143 και 163) ότι το συντριπτικό ποσοστό όσων απάντησαν ότι είναι αποτρεπτικά σπούδασαν, σπουδάζουν ή είναι πιθανό να σπουδάσουν σε δημόσιες ΣΑΕΚ, ενώ οι σπουδαστές των ιδιωτικών ΣΑΕΚ αντιλαμβάνονται τη φοίτηση σε αυτές ως μια επένδυση για την οποία είναι πρόθυμοι να καταβάλουν δίδακτρα. Συναφώς ως προς αυτό σημειώνεται ότι στη Θεσσαλονίκη η δεύτερη, σε μερίδιο αγοράς, ΑΚΜΗ εμφανίζει τα υψηλότερα μέσα δίδακτρα ([…] ευρώ) μεταξύ των ΑΚΜΗ, ΔΕΛΤΑ, ΑΛΦΑ και ΟΜΗΡΟΣ[836], ήτοι δεν αποτελεί αποτρεπτικό παράγοντα για τους σπουδαστές για να φοιτήσουν σε αυτήν, πιθανώς λόγω και της μεγάλης αναγνωρισιμότητας την οποία απολαμβάνει. Από την άλλη πλευρά τα μέσα δίδακτρα της πρώτης σε μερίδιο αγοράς ΔΕΛΤΑ ανέρχονται σε […] ευρώ[837], γεγονός το οποίο δείχνει την ανταγωνιστική πίεση προς την ΑΚΜΗ. Αντιστρόφως, η τρίτη, με υποδιπλάσιο μερίδιο αγοράς ΑΛΦΑ, αν και εμφανίζει […] μετά την ΑΚΜΗ, αυτά φαίνεται να λειτουργούν αντιστρόφως ανάλογα με το μερίδιο αγοράς της. Βάσει των ανωτέρω, δεν μπορεί να γίνει δεκτός ο ισχυρισμός της γνωστοποιούσας περί μη ενδεχόμενης αύξησης των διδάκτρων από τη νέα οντότητα, η οποία θα δύναται, λόγω της υπερδεσπόζουσας θέσης της, να λειτουργεί ανεξάρτητα από τους ανταγωνιστές και τους πελάτες της.

435. Τέλος η ALPHABET ισχυρίζεται ότι η νέα οντότητα δεν είναι πιθανό να περιορίσει τις ειδικότητες και την ποιότητα των υπηρεσιών, διότι η ειδικότητα έχει βαρύνουσα σημασία στην επιλογή μιας ΣΑΕΚ από τους σπουδαστές, οι οποίοι, την επιλέγουν και λόγω της ποιότητας των υπηρεσιών. Όσον αφορά το ενδεχόμενο αύξησης των διαφημιστικών δαπανών από τη νέα οντότητα και τη δημιουργία εμποδίων εισόδου και επέκτασης ανταγωνιστών, η γνωστοποιούσα ισχυρίζεται ότι αυτό δεν είναι βάσιμο καθώς το σήμα και η φήμη δεν αποτελούν, κατά την άποψή της, εμπόδιο εισόδου στην αγορά. Οι εν λόγω ισχυρισμοί δεν μπορούν να γίνουν δεκτοί, διότι όπως αναφέρεται ανωτέρω υπό παρ. 140, η φήμη και η αναγνωρισιμότητα αναφέρεται ως πρώτος λόγος επιλογής μιας ιδιωτικής ΣΑΕΚ για όλες τις κατηγορίες σπουδαστών, ακολουθούν ποιοτικοί λόγοι και εν συνεχεία η ποικιλία των ειδικοτήτων. Επίσης, βάσει των ανωτέρω προκύπτει εγγύτητα του ανταγωνισμού των μερών ως προς όλες τις ποιοτικές παραμέτρους (βλ. παρ. 357- 361) και άσκηση ανταγωνιστικής πίεσης του ενός μέρους στο άλλο. Κατά συνέπεια, εκτιμάται ως πιθανό να υπάρξει περιορισμός των (κοινών) ειδικοτήτων/ποιότητας των υπηρεσιών.

436. Συνοψίζοντας, ενόψει των ανωτέρω αρκούντως σημαντικών και συγκλινόντων στοιχείων, ήτοι α) του πολύ υψηλού αθροιστικού μεριδίου των μερών στην αγορά παροχής υπηρεσιών επαγγελματικής κατάρτισης μέσω ιδιωτικών ΣΑΕΚ στη Θεσσαλονίκη, β) της πολύ μεγάλης απόκλισης του μεριδίου της ΑΛΦΑ από τη νέα οντότητα, ανερχόμενο σε […] περίπου ποσοστιαίες μονάδες και του πολύ μικρού συνολικού ποσοστού των υπολοίπων ανταγωνιστριών της νέας οντότητας, γ) της άμεσης εγγύτητας ανταγωνισμού των δύο μερών ως προς όλες τις παραμέτρους του ανταγωνισμού, δ) των πολύ υψηλών εμποδίων εισόδου νέων ανταγωνιστών και ανάπτυξης υφιστάμενων ανταγωνιστών λόγω της εδραιωμένης θέσης και φήμης των μερών, την οποία

[836] Τα δίδακτρα προκύπτουν από τη διαίρεση του σχετικού κύκλου εργασιών με τον αριθμό εγγεγραμμένων σπουδαστών, βάσει των πινάκων στο Παράρτημα Δ.1.3.
[837] Τα δίδακτρα προκύπτουν από τη διαίρεση του σχετικού κύκλου εργασιών με τον αριθμό εγγεγραμμένων σπουδαστών, βάσει των πινάκων στο Παράρτημα Δ.1.3.

διατηρούν και ενισχύουν μέσω μεγάλων διαφημιστικών δαπανών, ε) της έλλειψης ανταγωνισμού/δυνητικού ανταγωνισμού από δημόσιες ΣΑΕΚ, κατά την άποψη της πλειοψηφίας της Ε.Α. εκτιμάται ότι συνέπεια της συγκέντρωσης στην υπό εξέταση αγορά είναι η δημιουργία σε αυτή υπερδεσπόζουσας θέσης για τη νέα οντότητα με την εξάλειψη του πιο σημαντικού ανταγωνιστή με ικανότητα της νέας οντότητας να αυξήσει τις τιμές, να μειώσει την ποιότητα των προσφερόμενων υπηρεσιών και σαφώς να μειώσει τη δυνατότητα επέκτασης των υφιστάμενων ανταγωνιστών στην εν λόγω αγορά, αυξάνοντας ταυτόχρονα και τα εμπόδια εισόδου δυνητικών ανταγωνιστών σε αυτήν. Ως εκ τούτου εκτιμάται μάλλον πιθανό παρά απίθανο ότι η συγκέντρωση, μέσω της δημιουργίας υπερδεσπόζουσας θέσης της νέας οντότητας, θα επιφέρει σημαντική διαρθρωτική αλλαγή στην εν λόγω αγορά και θα οδηγήσει σε σημαντική παρακώλυση του αποτελεσματικού ανταγωνισμού σε αυτή. Συναφώς, απορρίπτεται και ο ισχυρισμός της γνωστοποιούσας ότι η Έκθεση δεν αποδεικνύει επαρκώς ότι η υπό κρίση συγκέντρωση θα παρακωλύσει σημαντικά τον αποτελεσματικό ανταγωνισμό. Από την ανάλυση των παρ. 332-347 της Έκθεσης και μέσω αρκούντως σημαντικών και συγκλινόντων στοιχείων τα οποία αναλύονται εκτενώς σε αυτήν, προκύπτει ότι η Έκθεση απέδειξε στο απαιτούμενο μέτρο απόδειξης, ήτοι ότι είναι μάλλον πιθανό παρά απίθανο η συγκέντρωση να επηρεάσει σημαντικά τον αποτελεσματικό ανταγωνισμό στην υπό εξέταση αγορά.

VIII.2.2.2 Βόλος και ακτίνα έως μία ώρα απόσταση από αυτόν

437. Όπως αναλύθηκε ανωτέρω υπό ενότητα V.1.2.2, στην εν λόγω αγορά εντάσσονται το παράρτημα της ΑΚΜΗ στη Λάρισα και το παράρτημα της ΔΕΛΤΑ στο Βόλο[838]. Βάσει των προπαρατεθέντων στοιχείων, με την ολοκλήρωση της υπό κρίση πράξης η νέα οντότητα θα κατέχει, βάσει κύκλου εργασιών, μερίδιο αγοράς [55-65]%. Λόγω της αισθητής απόκλισης των μεριδίων βάσει αξίας και όγκου στην υπό εξέταση αγορά (ήτοι βάσει κύκλου εργασιών και εγγεγραμμένων σπουδαστών αντίστοιχα), υπενθυμίζεται ότι για την παρούσα αξιολόγηση λαμβάνονται υπόψη τα μερίδια με βάση τον κύκλο εργασιών[839] και ως εκ τούτου ο ισχυρισμός της γνωστοποιούσας ότι το μερίδιο της νέας οντότητας υπολείπεται του [45-55]% βάσει όγκου προβάλλεται αλυσιτελώς. Ειδικότερα, η ΑΚΜΗ, η οποία επί του παρόντος κατέχει την δεύτερη θέση με μερίδιο [25-35]% για το 2023, θα αυξήσει το μερίδιό της κατά [25-35]% (ήτοι κατά το ποσοστό της ΔΕΛΤΑ), υπερδιπλασιάζοντάς το, και συνεπώς θα καταταγεί (ως νέα πλέον οντότητα) στην πρώτη θέση. Στην εν λόγω αγορά, πέραν της νέας οντότητας, δραστηριοποιούνται ακόμη μόλις 5 ανταγωνίστριες. Συγκεκριμένα η ΟΜΗΡΟΣ θα κατέχει μερίδιο [15-25]% βάσει κύκλου εργασιών, και τη δεύτερη θέση σε αυτήν. Ωστόσο, το μερίδιό της θα υπολείπεται του μεριδίου της νέας οντότητας κατά […] ποσοστιαίες μονάδες, με αποτέλεσμα να εκτιμάται ότι η ΟΜΗΡΟΣ δεν θα έχει την ικανότητα να ασκήσει στη νέα οντότητα ανταγωνιστικές πιέσεις και να λειτουργήσει ως αντισταθμιστικός παράγοντας σε περίπτωση που αυτή προβεί σε αύξηση των διδάκτρων ή μείωση της ποιότητας των υπηρεσιών. Τέλος, παρουσία στην αγορά ομοίως με υποπολλαπλάσια μερίδια έχουν επίσης οι ΣΑΕΚ ΔΗΜΗΤΡΑ ([10-15]%) και ΓΙΑΤΣΟΣ ([0-5]%). Σημειώνεται ότι τα μερίδιά τους εμφανίζουν

[838] Βλ. και παρ. 348 της Έκθεσης.
[839] Βλ. Ανακοίνωση της Επιτροπής όσον αφορά τον ορισμό της σχετικής αγοράς για τους σκοπούς του δικαίου ανταγωνισμού της Ένωσης, ΕΕ C/2024/1645 της 22.2.2024, παρ. 111.

σαφώς πτωτική τάση κατά τα έτη 2019-2023. Στην εν λόγω αγορά δραστηριοποιείται ακόμη μία ΣΑΕΚ (ΙΣΑΕΚ Δήμου Βόλου) με αμελητέο μερίδιο, ύψους [0-5]%. Συνεκτιμάται ότι η υπό εξέταση αγορά χαρακτηρίζεται από σημαντικά υψηλό βαθμό συγκέντρωσης βάσει του δείκτη HHI, ο οποίος μετά τη συγκέντρωση θα ανέλθει στις 4.501 μονάδες, η δε μεταβολή του (1.943 μονάδες) υπερβαίνει το ασφαλές όριο σύμφωνα με τα προεκτεθέντα υπό παρ. 403 (α) και (β). Κατά συνέπεια, ο ισχυρισμός της γνωστοποιούσας ότι τα μερίδια των μερών δεν αντικατοπτρίζουν την πραγματική τους ισχύ και την ισχύ των λοιπών ανταγωνιστών στην αγορά, απορρίπτεται ως αβάσιμος. Σε σχέση, δε, με τις επικαλούμενες από την πλευρά της ενωσιακές αποφάσεις, παραπέμπουμε στην παρ. 414 ανωτέρω για την απόρριψη των ερειδομένων επ' αυτών ισχυρισμών. Ενόψει των ανωτέρω, εκτιμάται ότι η συγκέντρωση θα έχει ως συνέπεια τη δημιουργία (υπερ)δεσπόζουσας θέσης στην αγορά για τη νέα οντότητα και εξ αυτού του λόγου τη σημαντική παρακώλυση του ανταγωνισμού σε αυτήν.

438. Ως προς την άμεση ανταγωνιστική σχέση μεταξύ των μερών και την άμεση εγγύτητά τους ως προς όλες τις παραμέτρους και την απόρριψη των σχετικών ισχυρισμών της γνωστοποιούσας, οι οποίοι αφορούν και στην εν λόγω αγορά, παραπέμπουμε στην ανάλυση που έγινε ανωτέρω υπό παρ. 416-418 και 420[840]. Επιπρόσθετα, ισχυρή απόδειξη της στενής σχέσης υποκαταστασιμότητας που χαρακτηρίζει τις υπηρεσίες που προσφέρουν οι δύο ΣΑΕΚ στην εν λόγω αγορά και των ισχυρών ανταγωνιστικών πιέσεων που ασκεί η ΔΕΛΤΑ στην ΑΚΜΗ αποτελεί η επίπτωση που είχε η είσοδος της ΔΕΛΤΑ στο Βόλο τον Οκτώβριο του 2021 επί του παραρτήματος της ΑΚΜΗ στη Λάρισα. Είναι χαρακτηριστικό ότι κατά τη διάρκεια της εξετασθείσας 5ετίας (2019-2023) αρχικά το μερίδιο της ΑΚΜΗ βάσει κύκλου εργασιών ξεπερνούσε το [45-55]% ([45-55]% το 2019 και [45-55]% το 2020), σημειώνοντας μικρή πτώση το 2021 ([45-55]%). Ωστόσο, το 2022, ήτοι κατά το πρώτο έτος στο οποίο εμφανίζεται κύκλος εργασιών από το παράρτημα της ΔΕΛΤΑ στο Βόλο[841], το μερίδιο της ΑΚΜΗ περιορίστηκε το [25-35]%, ήτοι μειώθηκε σχεδόν κατά […] ποσοστιαίες μονάδες, που αποτελεί μακράν τη μεγαλύτερη μείωση κατά την εν λόγω 5ετία, ενώ το μερίδιο της ΔΕΛΤΑ, αμέσως μόλις εισήλθε στην αγορά ανήλθε στο πολύ υψηλό ποσοστό [15-25]%. Αντίστοιχα, κατά το πρώτο έτος λειτουργίας του παραρτήματος της ΔΕΛΤΑ (2021)[842] οι εγγεγραμμένοι σπουδαστές της ΑΚΜΗ μειώθηκαν κατά […]%, ενώ μέχρι τότε ο αριθμός τους ήταν σχεδόν σταθερός, και το μερίδιο αγοράς της (βάσει σπουδαστών) μειώθηκε κατά περίπου […] ποσοστιαίες μονάδες (από [35-45] % σε [25-35]%) με τη ΔΕΛΤΑ κατά την πρώτη χρονιά λειτουργίας της να εγγράφει [….] σπουδαστές. Η είσοδος της ΔΕΛΤΑ στην οικεία αγορά δεν άφησε ανεπηρέαστη ούτε την τιμή των μέσων διδάκτρων της ΑΚΜΗ. Τα μέσα δίδακτρα μειώθηκαν (κατά [….]%) το 2021 (πρώτο έτος λειτουργίας του παραρτήματος της ΔΕΛΤΑ). Στη συνέχεια η ΑΚΜΗ, προκειμένου να αντιμετωπίσει περαιτέρω μείωση των σπουδαστών της ενόψει της εισόδου της ΔΕΛΤΑ στην αγορά, μείωσε εκ νέου το 2022 τα δίδακτρά της (κατά […]%), γεγονός που φαίνεται να δικαιολογεί την ανάκτηση από την ΑΚΜΗ του μεγαλύτερου μέρους των

[840] Βλ. παρ. 349-350 της Έκθεσης.
[841] Σημειώνεται ότι ναι μεν το παράρτημα της ΔΕΛΤΑ στο Βόλο ξεκίνησε να λειτουργεί τον Οκτώβριο του 2021, ωστόσο ο κύκλος εργασιών εξ αυτού εμφανίζεται λόγω του οικονομικού έτους της ΔΕΛΤΑ (1.7 - 30.6) το 2022.
[842] Υπενθυμίζεται ότι τα σχετικά στοιχεία αφορούν τον αριθμό σπουδαστών κατά τον Οκτώβριο εκάστου έτους και συνεπώς η επίπτωση από τη λειτουργία του παραρτήματος της ΔΕΛΤΑ στο Βόλο εμφανίζεται ήδη από το 2021.

σπουδαστών που είχε χάσει το 2021. Εκ των ανωτέρω προκύπτει ότι η είσοδος της ΔΕΛΤΑ στο Βόλο άσκησε άμεσες και ισχυρές ανταγωνιστικές πιέσεις στη λειτουργία της ΑΚΜΗ στη Λάρισα, η οποία την έλαβε σοβαρά υπόψη της και αντέδρασε μάλιστα σχεδόν αντανακλαστικά με την αισθητή μείωση των διδάκτρων της προκειμένου να διατηρήσει και εν συνεχεία να αυξήσει τους σπουδαστές της. Ως εκ τούτου καταδεικνύεται ότι τα μέρη είναι άμεσοι ανταγωνιστές στην εν λόγω αγορά και με την υπό εξέταση πράξη καταργείται η βασικότερη ανταγωνιστική πίεση της ΑΚΜΗ σε αυτήν.

439. Ομοίως, για τους ίδιους λόγους που εκτίθενται ανωτέρω υπό παρ. 422-424[843], εκτιμάται ότι, λόγω της εδραιωμένης φήμης των εταιρειών και της αναγνωρισιμότητας των σημάτων τους, του εύρους των ειδικοτήτων, των δαπανών διαφήμισης στις οποίες προβαίνουν προς διατήρηση και ενίσχυση της αναγνωρισιμότητάς τους, δημιουργούνται εμπόδια επέκτασης των ανταγωνιστών και εισόδου νέων και στην εν λόγω αγορά. Εν προκειμένω, ειδικά ως προς τη ΣΑΕΚ ΔΗΜΗΤΡΑ εκτιμάται ότι αυτή δεν θα ήταν σε θέση να προβεί σε αντίστοιχες δαπάνες διαφήμισης, δεδομένου ότι το σύνολο του κύκλου εργασιών της από τη λειτουργία ΣΑΕΚ υπολείπεται […] ευρώ, ποσό το οποίο δαπανά έκαστο των μερών μόνο σε έξοδα διαφήμισης. Εκτιμάται, δε, ότι ακόμη και αν μπορούσε να προβεί στις αντίστοιχες δαπάνες (quod non), (πέραν της ΟΜΗΡΟΣ) ούτε αυτή θα μπορούσε να ασκήσει επαρκή ανταγωνιστική πίεση στη νέα οντότητα, λόγω της υπερδεσπόζουσας θέσης που η νέα οντότητα θα κατέχει στην υπό εξέταση αγορά. Σημειώνεται, δε, ότι παρόλο που η ΔΗΜΗΤΡΑ προσφέρει 26[844] ειδικότητες και η ΓΙΑΤΣΟΣ 53 ειδικότητες, η επίπτωση του αριθμού των ειδικοτήτων δεν αποτυπώνεται στα μερίδιά τους, τα οποία παραμένουν πολύ χαμηλά.

440. Επίσης, για τους ίδιους λόγους που αναλύονται ανωτέρω υπό παρ. 425-429[845], εκτιμάται ότι ούτε δυνητικοί ανταγωνιστές ούτε οι εξαγγελίες του Υπουργείου Παιδείας για την ίδρυση επαγγελματικών ακαδημιών κατάρτισης ούτε οι υφιστάμενες δημόσιες ΣΑΕΚ μπορούν να ασκήσουν ανταγωνιστική πίεση, και δη, σημαντική, στην νέα οντότητα, η οποία, ενόψει της δημιουργίας δεσπόζουσας θέσης, θα οδηγήσει σε σημαντική παρακώλυση του ανταγωνισμού. Ειδικά ως προς την άσκηση ανταγωνιστικής πίεσης από δημόσιες ΣΑΕΚ, από την ανάλυση που έγινε ανωτέρω σε σχέση με την είσοδο της ΔΕΛΤΑ στο Βόλο διαφάνηκε ότι άσκηση ανταγωνιστικής πίεσης στις ιδιωτικές ΣΑΕΚ υπήρξε λόγω της εισόδου στην αγορά μιας άλλης ιδιωτικής ΣΑΕΚ και όχι υφιστάμενων ή νεοϊδρυθεισών δημοσίων ΣΑΕΚ. Συναφώς, σε σχέση με τον ισχυρισμό της ALPHABET ότι η προσθήκη νέων ειδικοτήτων σε δημόσιες ΣΑΕΚ είχε ως αποτέλεσμα την πτώση των εγγραφών της ΑΚΜΗ στις αντίστοιχες ειδικότητες στη Θεσσαλία, υπενθυμίζεται ότι, όπως αναλύεται ανωτέρω υπό παρ 180, από τα στοιχεία του φακέλου προκύπτει ότι οι συγκεκριμένες ειδικότητες δεν προσφέρθηκαν από τις συγκεκριμένες δημόσιες ΣΑΕΚ το πρώτον κατά το 2024, όπως εσφαλμένα ισχυρίζεται η γνωστοποιούσα, και ότι η μείωση του ποσοστού των εγγραφών των αντίστοιχων ειδικοτήτων στην ΑΚΜΗ τις οποίες επικαλείται σε καμία περίπτωση δεν είναι συνέπεια της λειτουργίας για πρώτη φορά των αντίστοιχων ειδικοτήτων στις δημόσιες ΣΑΕΚ, γιατί απλά αυτές δεν λειτούργησαν για πρώτη φορά το 2024 αλλά υπήρχαν

[843] Βλ. και παρ. 350 της Έκθεσης.
[844] Σημειώνεται ότι εκ παραδρομής στην παρ. 350 της Έκθεσης αναφέρεται ότι η ΔΗΜΗΤΡΑ προσφέρει […] ειδικότητες.
[845] Βλ. και παρ. 350 της Έκθεσης.

ήδη. Εκ των 9 ειδικοτήτων στις οποίες αναφέρεται η γνωστοποιούσα για τη Θεσσαλία, μόλις 1 ([…])[846] λειτούργησε για πρώτη φορά σε δημόσια ΣΑΕΚ, ωστόσο η μείωση την οποία επικαλείται η γνωστοποιούσα αποτελεί από πλευράς της μία μόνο παρατήρηση για το 2024 χωρίς να γνωρίζει εάν το συγκεκριμένο εξάμηνο υπήρχε αντίστοιχος αριθμός ενδιαφερομένων για την εν λόγω ειδικότητα σε σύγκριση με προηγούμενα έτη/εξάμηνα, εάν υπήρχε κάποια αλλαγή της ζήτησης για αυτήν, αν οι σπουδαστές επέλεξαν όντως την αντίστοιχη ειδικότητα των δημοσίων ΣΑΕΚ ή επέλεξαν αυτή άλλων ιδιωτικών ΣΑΕΚ, ανταγωνιστριών της ΑΚΜΗ, οι οποίες την πρόσφεραν ήδη (ΘΕΣΣΑΛΙΚΟ ΣΑΕΚ και ΔΗΜΗΤΡΑ)[847]. Κατά τούτο, δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι οι δημόσιες ΣΑΕΚ ασκούν ανταγωνιστικές πιέσεις στις ιδιωτικές και, δη, στην νέα οντότητα.

441. Περαιτέρω, για τους λόγους που αναλύονται ανωτέρω υπό παρ. 431-432, περί του μεριδίου της νέας οντότητας σε εθνικό επίπεδο, της διασποράς των παραρτημάτων των μερών σε πανελλήνια κλίμακα, του εύρους των ειδικοτήτων αλλά και των απόψεων των ανταγωνιστών για τις επιπτώσεις της συγκέντρωσης, η ΑΚΜΗ αποκτά και εξαλείφει τον εγγύτερο ανταγωνιστή της στην αγορά παροχής υπηρεσιών επαγγελματικής κατάρτισης μέσω ΣΑΕΚ, με συνέπεια να εκτιμάται και εν προκειμένω ότι οι υπόλοιπες δραστηριοποιούμενες ΣΑΕΚ δεν θα μπορέσουν να ασκήσουν επαρκή ανταγωνιστική πίεση στην νέα οντότητα. Τέλος για τους λόγους που αναφέρονται ανωτέρω υπό παρ. 433-435, απορρίπτονται οι ισχυρισμοί της ALPHABET περί μη αύξησης διδάκτρων/ μείωσης της ποιότητας-των ειδικοτήτων και μη αύξησης των διαφημιστικών δαπανών. Ειδικά, ως προς την εν λόγω αγορά, όπως προκύπτει ανωτέρω υπό παρ. 438, η μείωση των διδάκτρων της ΑΚΜΗ επήλθε συνεπεία της εισόδου της ΔΕΛΤΑ στην αγορά και της άσκησης ανταγωνιστικής πίεσης που άσκησε η δεύτερη στην ΑΚΜΗ. Με την εξαγορά της ΔΕΛΤΑ και την εξάλειψη αυτού του σημαντικού ανταγωνιστικού παράγοντα εκτιμάται ότι υφίσταται δυνατότητα της νέας οντότητας για αύξηση των διδάκτρων.

442. Συνοψίζοντας, ενόψει των ανωτέρω αρκούντως σημαντικών και συγκλινόντων στοιχείων, ήτοι α) του πολύ υψηλού αθροιστικού μεριδίου των μερών στην αγορά παροχής υπηρεσιών επαγγελματικής κατάρτισης μέσω ιδιωτικών ΣΑΕΚ στο Βόλο-Λάρισα, β) της πολύ μεγάλης απόκλισης του μεριδίου της ΟΜΗΡΟΣ από τη νέα οντότητα, ανερχόμενο σε […] ποσοστιαίες μονάδες και του πολύ μικρού συνολικού ποσοστού των υπολοίπων ανταγωνιστριών της νέας οντότητας, γ) της άμεσης εγγύτητας ανταγωνισμού των δύο μερών ως προς όλες τις παραμέτρους του ανταγωνισμού, δ) των πολύ υψηλών εμποδίων εισόδου νέων ανταγωνιστών και ανάπτυξης υφιστάμενων ανταγωνιστών λόγω της εδραιωμένης θέσης και φήμης των μερών, την οποία διατηρούν και ενισχύουν μέσω μεγάλων διαφημιστικών δαπανών, ε) της έλλειψης ανταγωνισμού/δυνητικού ανταγωνισμού από δημόσιες ΣΑΕΚ, κατά την άποψη της πλειοψηφίας της Ε.Α. εκτιμάται ότι συνέπεια της συγκέντρωσης στην υπό εξέταση αγορά είναι η δημιουργία σε αυτή υπερδεσπόζουσας θέσης για τη νέα οντότητα με την εξάλειψη του εγγύτερου ανταγωνιστή της και η αντίστοιχη ικανότητά της να αυξήσει τις τιμές, να μειώσει την ποιότητα των υπηρεσιών και σαφώς να μειώσει τη δυνατότητα επέκτασης των υφιστάμενων (λίγων) ανταγωνιστών στην εν

[846] […] (η ειδικότητα προσφέρεται επίσης από τις Ιδιωτικές ΣΑΕΚ Θεσσαλικό ΣΑΕΚ και ΣΑΕΚ Δήμητρα).

[847] Βλ. και σελ. 61 των πρακτικών της από 06.06.2025 συνεδρίασης και σχετική απάντηση […] της γνωστοποιούσας «*Μα δεν μπορείς να ξέρεις ότι όλοι έχουν πάει* [σσ. σε δημόσια ΣΑΕΚ επειδή λειτούργησε πρώτη φορά], *δεν γίνεται όμως*».

λόγω αγορά, αυξάνοντας ταυτόχρονα και τα εμπόδια εισόδου δυνητικών ανταγωνιστών σε αυτήν. Ως εκ τούτου εκτιμάται μάλλον πιθανό παρά απίθανο ότι η συγκέντρωση, μέσω της δημιουργίας υπερδεσπόζουσας θέσης της νέας οντότητας, θα επιφέρει σημαντική διαρθρωτική αλλαγή στην εν λόγω αγορά και θα οδηγήσει σε σημαντική παρακώλυση του αποτελεσματικού ανταγωνισμού σε αυτή. Συναφώς, απορρίπτεται και ο ισχυρισμός της γνωστοποιούσας ότι η Έκθεση δεν αποδεικνύει επαρκώς ότι η υπό κρίση συγκέντρωση θα παρακωλύσει σημαντικά τον αποτελεσματικό ανταγωνισμό. Από την ανάλυση των παρ. 348-351 της Έκθεσης και μέσω αρκούντως σημαντικών και συγκλινόντων στοιχείων τα οποία αναλύονται εκτενώς σε αυτήν, προκύπτει ότι η Έκθεση απέδειξε στο απαιτούμενο μέτρο απόδειξης, ήτοι ότι είναι μάλλον πιθανό παρά απίθανο η συγκέντρωση να επηρεάσει σημαντικά τον αποτελεσματικό ανταγωνισμό στην υπό εξέταση αγορά.

VIII.2.2.3 Αττική

443. Βάσει των στοιχείων που αναλύθηκαν ανωτέρω υπό ενότητα V.1.3.2.2[848], στην υπό εξέταση αγορά το 2023 η ΑΚΜΗ βρίσκεται ήδη στην πρώτη θέση με μερίδιο αγοράς βάσει κύκλου εργασιών [35-45]%. Ακολουθεί η ΑΛΦΑ με υποδιπλάσιο μερίδιο [15-25]%, ενώ η ΔΕΛΤΑ κατέχει την τρίτη θέση με μερίδιο αγοράς [10-15]%. Έπονται οι ΟΜΗΡΟΣ και LE MONDE, έκαστη με μερίδιο της τάξης του [10-15]% περίπου, και η ΣΒΙΕ με ποσοστό περίπου [0-5]%, τα δε μερίδια των λοιπών ανταγωνιστών είναι αμελητέα και δεν ξεπερνούν το [0-5]%. Μετά την ολοκλήρωση της υπό κρίση πράξης οι ΑΚΜΗ και ΔΕΛΤΑ θα κατέχουν αθροιστικά μερίδιο [45-55]% και η νέα οντότητα θα είναι μακράν η ισχυρότερη επιχείρηση στην αγορά, το δε μερίδιό της θα είναι υπερδιπλάσιο από αυτό του αμέσως επόμενου ανταγωνιστή, της ΑΛΦΑ, από τον οποίο θα απέχει με μια διαφορά […] ποσοστιαίων μονάδων. Η προπεριγραφείσα συσχέτιση δεν διαφοροποιείται ούτε αν ληφθούν υπόψη τα μερίδια αγοράς για το ίδιο έτος βάσει εγγεγραμμένων σπουδαστών, καθώς και σε αυτή την περίπτωση η νέα οντότητα θα κατέχει μερίδιο [45-55]%, ήτοι διπλάσιο από την ΑΛΦΑ που ακολουθεί με μερίδιο [15-25]%, ενώ ακολουθούν η ΟΜΗΡΟΣ, ΣΒΙΕ και LE MONDE με πολύ μικρή διαφοροποίηση σε σχέση με τα αντίστοιχα μερίδια βάσει κύκλου εργασιών. Κατά συνέπεια απορρίπτεται ως αβάσιμος ο ισχυρισμός της γνωστοποιούσας ότι τα μερίδια των μερών δεν αντικατοπτρίζουν την πραγματική τους ισχύ και την ισχύ των λοιπών ανταγωνιστών στην εν λόγω γεωγραφική αγορά. Σε σχέση, δε, με τις επικαλούμενες από την πλευρά της ενωσιακές αποφάσεις και την απόρριψη των ερειδομένων επ' αυτών ισχυρισμών , παραπέμπουμε στην παρ. 414 ανωτέρω.

444. Υπό αμφότερες τις εκδοχές (είτε βάσει κύκλου εργασιών είτε βάσει εγγεγραμμένων σπουδαστών), η ΑΚΜΗ εξαγοράζει τον τρίτο, βάσει μεριδίων, ανταγωνιστή της και το μερίδιο της νέας οντότητας προσεγγίζει το [45-55]%, απέχει δε από αυτό του αμέσως επόμενου ανταγωνιστή (ΑΛΦΑ) κατά περίπου […] ποσοστιαίες μονάδες[849]. Στην εν λόγω αγορά η ΑΚΜΗ αποκτά τον τρίτο κατά σειρά ανταγωνιστή της, ο οποίος, ωστόσο, είναι ο μόνος ο οποίος εμφανίζει το 2023 αύξηση μεριδίου κατά […] ποσοστιαίες μονάδες (βάσει κύκλου εργασιών), γεγονός το οποίο συναρτάται με την λειτουργία του παραρτήματος της ΔΕΛΤΑ στην οδό Σταδίου και αύξηση των παραρτημάτων της στην Αττική, ανερχόμενα συνολικά τα παραρτήματα της ΔΕΛΤΑ στην Αττική σε 4, με τα

[848] Βλ. και παρ. 352-354 της Έκθεσης.

[849] Αναλόγως της βάσης υπολογισμού των μεριδίων η εν λόγω διαφορά ανέρχεται σε […%] (βάσει κύκλου εργασιών) ή σε […%] (βάσει δε εγγεγραμμένων σπουδαστών).

αντίστοιχα παραρτήματα της ΑΚΜΗ στην Αττική να ανέρχονται σε 3. Συνεπώς, η ως άνω αύξηση οφείλεται σε μία δομική αλλαγή (αύξηση των παραρτημάτων της αποκτώμενης), η οποία έχει ως ένα βαθμό μία μονιμότητα, και όχι σε μία ενδεχομένως πρόσκαιρη αύξηση των σπουδαστών των υφιστάμενων παραρτημάτων (και συνακόλουθα του κύκλου εργασιών τους), με αποτέλεσμα η επαύξηση της ισχύος της ΑΚΜΗ να έχει μία τρόπον τινά σταθερότητα για το μέλλον[850]. Συνεκτιμάται δε το γεγονός ότι ο δείκτης ΗΗΙ μετά τη συγκέντρωση ανέρχεται σε τιμές άνω των 2.500 μονάδων (2.906 στην πρώτη και 3.090 μονάδες στη δεύτερη περίπτωση σε βάση κύκλου εργασιών και σπουδαστών), γεγονός που καταδεικνύει ότι πρόκειται για μία σχετικά συγκεντρωμένη αγορά, με τη μεταβολή του (904 και 1.129 μονάδες αντίστοιχα) να βαίνει πέραν του ασφαλούς ορίου σύμφωνα με τα προεκτεθέντα υπό παρ. 403 στοιχ. β. Ενόψει των ανωτέρω, εκτιμάται ότι η συγκέντρωση θα έχει ως συνέπεια τη δημιουργία δεσπόζουσας θέσης στην αγορά για τη νέα οντότητα και εξ αυτού του λόγου τη σημαντική παρακώλυση του ανταγωνισμού σε αυτήν.

445. Περαιτέρω, στην εν λόγω αγορά δραστηριοποιούνται, πέραν των μερών, 23[851] ιδιωτικές ΣΑΕΚ με τουλάχιστον 1 εγγεγραμμένο σπουδαστή κατά το 2023, οι οποίες κατέχουν -είτε βάσει κύκλου εργασιών είτε βάσει εγγεγραμμένων σπουδαστών- συνολικά περίπου το υπόλοιπο [45-55]% της αγοράς (το υπόλοιπο περίπου [45-55]% αντιστοιχεί στα μέρη της συγκέντρωσης). Εξ αυτού ποσοστό [….]% περίπου είναι κατανεμημένο σε 4 ανταγωνιστές (ΑΛΦΑ, ΟΜΗΡΟΣ, LE MONDE και ΣΒΙΕ) με την ΑΛΦΑ να κατέχει υπό το ευνοϊκότερο σενάριο (βάσει εγγεγραμμένων σπουδαστών) ποσοστό περίπου [15-25%], το ποσοστό της ΟΜΗΡΟΣ να ανέρχεται σε περίπου [10-15%] ενώ τα ποσοστά των υπολοίπων 21 ΣΑΕΚ να κυμαίνονται από [0-5]% έως κάτω από [0-5]% Κατά συνέπεια, στο υπολειπόμενο τμήμα της, (ήτοι στο [45-55]%) η εν λόγω αγορά εμφανίζεται διασπασμένη γεγονός που εκτιμάται ότι καθιστά μάλλον απίθανο το ενδεχόμενο να μπορέσει να ασκηθεί οποιαδήποτε ανταγωνιστική πίεση στη νέα οντότητα από τους λοιπούς ανταγωνιστές, πλην των ΑΛΦΑ και ΟΜΗΡΟΣ.

446. Ωστόσο, λαμβάνοντας υπόψιν όσα αναλύθηκαν ανωτέρω υπό παρ. 416-418 και 420[852] για την εν γένει εγγύτητα των ΑΚΜΗ και ΔΕΛΤΑ ως προς όλες τις παραμέτρους, οι οποίες ισχύουν και στην υπό αξιολόγηση αγορά καθώς αφορούν σε εγγενή χαρακτηριστικά των δύο ΣΑΕΚ, για την ύπαρξη εμποδίων επέκτασης υφιστάμενων ανταγωνιστών και εισόδου νέων λόγω της εδραιωμένης θέσης, της φήμης και της αναγνωρισιμότητας που έχουν τα μέρη στην παροχή υπηρεσιών επαγγελματικής κατάρτισης μέσω ιδιωτικών ΣΑΕΚ, και κατ'επέκταση στην υπό εξέταση αγορά, και των διαφημιστικών δαπανών στις οποίες προβαίνουν προς διατήρηση και ενίσχυση της αναγνωρισιμότητάς τους (βλ. παρ. 422-424 ανωτέρω), εκτιμάται ότι δημιουργούνται εμπόδια επέκτασης των ανταγωνιστών και εισόδου νέων και στην εν λόγω αγορά και ότι οι ανταγωνιστές

[850] Τα προαναφερόμενα επιβεβαιώνονται και από την αντίστοιχη αύξηση του μεριδίου της ΔΕΛΤΑ βάσει εγγεγραμμένων σπουδαστών, η οποία στην περίπτωση αυτή λόγω του χρόνου έναρξης λειτουργίας του επιπλέον παραρτήματος (Οκτώβριος 2022) διαφαίνεται ήδη από το 2022, καθώς τα σχετικά στοιχεία αφορούν στον αριθμό σπουδαστών κατά τον Οκτώβριο εκάστου έτους.

[851] Η αναφορά της γνωστοποιούσας σε 95 ΣΑΕΚ οι οποίες δραστηριοποιούνται στην Αττική περιλαμβάνει και τις δημόσιες ΣΑΕΚ, οι οποίες, ωστόσο, όπως αναλύεται στην παρ. 428, δεν ασκούν ανταγωνιστική πίεση στις ιδιωτικές, πολλώ δε μάλλον στα μέρη.

[852] Βλ. και παρ.355 της Έκθεσης.

δεν θα έχουν την ικανότητα να ασκήσουν σημαντικές ανταγωνιστικές πιέσεις στη νέα οντότητα σε περίπτωση που αυτή προβεί σε αύξηση των διδάκτρων ή σε μείωση της ποιότητας των υπηρεσιών. Όπως αναφέρθηκε και ανωτέρω υπό παρ. 423 αντίστοιχη αύξηση του ποσοστού των δαπανών διαφήμισης της ΑΛΦΑ και της ΟΜΗΡΟΣ προκειμένου να ανταγωνιστούν τη νέα οντότητα θα συνεπαγόταν ενδεχόμενη αύξηση του κόστους των υπηρεσιών τους με αβέβαιο αποτέλεσμα.. Συναφώς για τους ίδιους λόγους που αναλύονται ανωτέρω υπό παρ. υπό παρ. 425-427 ως προς την άσκηση ανταγωνιστικών πιέσεων από δυνητικούς ανταγωνιστές ενόψει αύξησης της ζήτησης και των εξαγγελιών του Υπουργείου Παιδείας εκτιμάται ότι αυτοί δεν θα μπορούν να ασκήσουν ανταγωνιστική πίεση και, δη, σημαντική στην νέα οντότητα. Οποιαδήποτε τυχόν μελλοντική αύξηση της ζήτησης ενόψει των νομοθετικών μεταρρυθμίσεων, της χρήσης νέων τεχνολογιών, της γήρανσης του πληθυσμού κλπ. θα ωφελήσει τις μεγαλύτερες επιχειρήσεις της αγοράς, εν προκειμένω τη νέα οντότητα η οποία θα συγκεντρώνει περίπου το [45-55]% της αγοράς στην Αττική. Ομοίως, σε σχέση με την άσκηση ανταγωνιστικών πιέσεων από τις δημόσιες ΣΑΕΚ, για τους ίδιους λόγους που αναλύονται ανωτέρω υπό παρ. 428-429, εκτιμάται ότι ούτε αυτές ασκούν ανταγωνιστική πίεση στη νέα οντότητα. Οι μετεγγραφές από ιδιωτικές προς δημόσιες ΣΑΕΚ ανέρχονται σε ποσοστό μικρότερο από 1% σε 32 από τις 34 ΣΑΕΚ, ενώ η ίδια η γνωστοποιούσα αναφέρει στο εσωτερικό της έγγραφο Σχετικό 10 (Ιούλιος 2024) ότι […].

447. Περαιτέρω, για τους ίδιους λόγους που αναλύονται ανωτέρω υπό παρ. 431-432, περί του μεριδίου της νέας οντότητας σε εθνικό επίπεδο, της διασποράς των παραρτημάτων των μερών σε πανελλήνια κλίμακα, του εύρους των ειδικοτήτων (σημειώνεται ότι στην Αττική η ΑΚΜΗ προσφέρει 73 ειδικότητες και η ΔΕΛΤΑ τουλάχιστον 85 ειδικότητες και εξ αυτών 67 είναι κοινές[853]) αλλά και των απόψεων των ανταγωνιστών για τις επιπτώσεις της συγκέντρωσης, η ΑΚΜΗ με την απόκτηση του εγγύτερου ανταγωνιστή της, και σε κάθε περίπτωση του εγγύς ανταγωνιστή της, θα επιφέρει σημαντική μεταβολή στη δομή της αγοράς, μέσω της δημιουργίας δεσπόζουσας θέσης σε αυτή, η οποία εκτιμάται ότι θα οδηγήσει σε σημαντική παρεμπόδιση του ανταγωνισμού. Τέλος για τους ίδιους λόγους που αναφέρονται ανωτέρω υπό παρ. 433-435, απορρίπτονται οι ισχυρισμοί της ALPHABET περί μη αύξησης διδάκτρων/ μείωσης της ποιότητας-των ειδικοτήτων και των διαφημιστικών δαπανών. Ειδικά, ως προς τους ισχυρισμούς της γνωστοποιούσας περί μη αύξησης των διδάκτρων από την νέα οντότητα και στην εν λόγω αγορά, σημειώνεται επίσης ότι το γεγονός ότι η πρώτη σε μερίδιο αγοράς ΑΚΜΗ εμφανίζει τα υψηλότερα μέσα δίδακτρα ([…] ευρώ) μεταξύ των ΑΚΜΗ, ΔΕΛΤΑ, ΑΛΦΑ και ΟΜΗΡΟΣ[854] δεν αποτελεί αποτρεπτικό παράγοντα για τους σπουδαστές για να φοιτήσουν σε αυτήν, πιθανώς λόγω και της μεγάλης αναγνωρισιμότητας την οποία απολαμβάνει. Από την άλλη πλευρά, η τρίτη κατά σειρά ΔΕΛΤΑ μετά την πανδημία μειώνει κατά πολύ τα δίδακτρά της, τον δε Οκτώβριο 2023 μετά το πέρας της πανδημίας, οπότε και εμφανίζει μια αύξηση στο μερίδιό της κατά […] ποσοστιαίες μονάδες, τα μέσα δίδακτρά της είναι […] μεταξύ των τεσσάρων μεγαλύτερων εταιριών του κλάδου, ΑΚΜΗ, ΔΕΛΤΑ, ΑΛΦΑ και ΟΜΗΡΟΣ (ανερχόμενα σε […] ευρώ), γεγονός που δείχνει την ανταγωνιστική πίεση που ασκεί η εταιρεία στην ΑΚΜΗ.

[853] Βλ. 7714/22.10.2024 και 8404/08.11.2024 επιστολή παροχής στοιχείων της γνωστοποιούσας.
[854] Τα δίδακτρα προκύπτουν από τη διαίρεση του σχετικού κύκλου εργασιών με τον αριθμό εγγεγραμμένων σπουδαστών, βάσει των πινάκων στο Παράρτημα Δ.1.2.

448. Συνοψίζοντας, ενόψει των ανωτέρω αρκούντως σημαντικών και συγκλινόντων στοιχείων, ήτοι α) του πολύ υψηλού αθροιστικού μεριδίου των μερών στην αγορά παροχής υπηρεσιών επαγγελματικής κατάρτισης μέσω ιδιωτικών ΣΑΕΚ στην Αττική, β) της πολύ μεγάλης απόκλισης του μεριδίου της ΑΛΦΑ από τη νέα οντότητα, ανερχόμενο σε […] ποσοστιαίες μονάδες, και του μικρού συνολικού ποσοστού των υπολοίπων ανταγωνιστριών της νέας οντότητας, γ) της άμεσης εγγύτητας ανταγωνισμού των δύο μερών ως προς όλες τις παραμέτρους του ανταγωνισμού, δ) των πολύ υψηλών εμποδίων εισόδου νέων ανταγωνιστών και ανάπτυξης υφιστάμενων ανταγωνιστών λόγω της εδραιωμένης θέσης και φήμης των μερών, την οποία διατηρούν και ενισχύουν μέσω μεγάλων διαφημιστικών δαπανών, ε) της έλλειψης ανταγωνισμού/δυνητικού ανταγωνισμού από δημόσιες ΣΑΕΚ, κατά την άποψη της πλειοψηφίας της Ε.Α. εκτιμάται ότι συνέπεια της συγκέντρωσης στην υπό εξέταση αγορά είναι η δημιουργία σε αυτή δεσπόζουσας θέσης για τη νέα οντότητα με την εξάλειψη του εγγύτερου (και σε κάθε περίπτωση ενός εγγύς) ανταγωνιστή της και η αντίστοιχη εκτιμώμενη ικανότητα της νέας οντότητας να αυξήσει τις τιμές, να μειώσει την ποιότητα των προσφερόμενων υπηρεσιών και σαφώς να μειώσει τη δυνατότητα επέκτασης των υφιστάμενων ανταγωνιστών στην εν λόγω αγορά, αυξάνοντας ταυτόχρονα και τα εμπόδια εισόδου δυνητικών ανταγωνιστών σε αυτήν[855]. Ως εκ τούτου εκτιμάται μάλλον πιθανό παρά απίθανο ότι η συγκέντρωση, μέσω της δημιουργίας δεσπόζουσας θέσης της νέας οντότητας, θα επιφέρει σημαντική διαρθρωτική αλλαγή στην εν λόγω αγορά και θα οδηγήσει σε σημαντική παρακώλυση του αποτελεσματικού ανταγωνισμού σε αυτή. Συναφώς, απορρίπτεται και ο ισχυρισμός της γνωστοποιούσας ότι η Έκθεση δεν αποδεικνύει επαρκώς ότι η υπό κρίση συγκέντρωση θα παρακωλύσει σημαντικά τον αποτελεσματικό ανταγωνισμό. Από την ανάλυση των παρ. 352-356 της Έκθεσης και μέσω αρκούντως σημαντικών και συγκλινόντων στοιχείων, τα οποία αναλύονται εκτενώς σε αυτήν, προκύπτει ότι η Έκθεση απέδειξε στο απαιτούμενο μέτρο απόδειξης, ήτοι ότι είναι μάλλον πιθανό παρά απίθανο η συγκέντρωση να επηρεάσει σημαντικά τον αποτελεσματικό ανταγωνισμό στην υπό εξέταση αγορά.

449. Τέλος, ως προς τις επικαλούμενες από τη γνωστοποιούσα βελτιώσεις αποτελεσματικότητας στις οποίες, εν γένει, θα οδηγήσει η υπό εξέταση συγκέντρωση, αυτές δεν εκτιμάται ότι προκύπτουν από την ανάλυση που έγινε ανωτέρω ενώ σε κάθε περίπτωση δεν στοιχειοθετούνται από τη γνωστοποιούσα. Η γνωστοποιούσα αναφέρει ότι μέσω της συγκέντρωσης θα επιτύχει καλύτερες υπηρεσίες για τους σπουδαστές της και θα δημιουργήσει συνέργειες με την επέκταση γεωγραφικά των δραστηριοτήτων της και την αύξηση των προσφερόμενων ειδικοτήτων της με την προσφορά νέων τις οποίες μέχρι στιγμής προσφέρει η ΔΕΛΤΑ. Ωστόσο οι εν λόγω ισχυρισμοί δεν μπορούν να γίνουν δεκτοί καθώς οι συνέργειες τις οποίες επικαλείται θα μπορούσαν να γίνουν μονομερώς από την ίδια, χωρίς την εξαγορά της ΔΕΛΤΑ, μέσω της ίδρυσης νέων παραρτημάτων και επέκτασής τους σε άλλες πόλεις της Ελλάδας καθώς και με την προσθήκη νέων ειδικοτήτων. Εξάλλου, όπως προκύπτει από όσα αναφέρθηκαν ανωτέρω και αναφέρει και η ίδια η γνωστοποιούσα περί χαμηλού κόστους επέκτασης (παρ. 392 ανωτέρω), τόσο η επέκταση μέσω παραρτήματος όσο και η

[855] Επισημαίνεται ότι στην παρούσα συγκέντρωση δεν προκύπτουν επιπτώσεις αυξημένης αγοραστικής ισχύος της νέας οντότητας έναντι προμηθευτών της καθώς, βάσει των στοιχείων του φακέλου, αυτοί αφορούν κυρίως εταιρείες παροχής υπηρεσιών marketing, ελεγκτικών υπηρεσιών, εκμίσθωσης χώρων, προμήθειας πρώτων υλών για την εκπαίδευση, υπηρεσιών παροχής λογισμικού, εταιρείες τηλεπικοινωνιών και ενέργειας.

προσθήκη νέας ειδικότητας δεν αντιμετωπίζουν ρυθμιστικά εμπόδια, ενώ το όποιο κόστος θα μπορούσε να το επωμιστεί η ΑΚΜΗ διότι ανήκει σε έναν πολύ ισχυρό όμιλο. Η βελτίωση, δε, των παρεχόμενων υπηρεσιών μέσω της συγκέντρωσης δεν προκύπτει πώς θα επερχόταν με την υπό εξέταση συγκέντρωση, υπό την έννοια ότι η ΑΚΜΗ διαθέτει ήδη φήμη και λαμβάνει πολύ υψηλή βαθμολογία σε όλες τις ποιοτικές παραμέτρους των παρεχόμενων υπηρεσιών. Αντιθέτως, από την συνολική αξιολόγηση των στοιχείων του φακέλου προκύπτει ότι η ΑΚΜΗ θα εξαγοράσει τον εγγύτερο ανταγωνιστή της, επιφέροντας σημαντική διαρθρωτική αλλαγή σε κάθε επιμέρους γεωγραφική αγορά που εξετάστηκε, η οποία εκτιμάται ότι θα οδηγήσει στη δημιουργία δεσπόζουσας/υπερδεσπόζουσας θέσης (κατά περίπτωση) της νέας οντότητας, και ότι θα έχει ως συνέπεια τη σημαντική παρακώλυση του ανταγωνισμού σε αυτές.

VIII.3 Συσπειρωτικές επιπτώσεις της Συγκέντρωσης

450. Οι συγκεντρώσεις εταιρειών ετερογενών δραστηριοτήτων είναι συγκεντρώσεις μεταξύ επιχειρήσεων των οποίων η μεταξύ τους σχέση δεν είναι ούτε οριζόντια (ανταγωνιστές στην ίδια σχετική αγορά) ούτε κάθετη (προμηθευτές ή πελάτες)[856]. Οι συγκεντρώσεις αυτές δύνανται να προκαλέσουν επιπτώσεις μη συντονισμένης ή/και συντονισμένης συμπεριφοράς. Το κύριο πρόβλημα στο πλαίσιο των συγκεντρώσεων εταιρειών ετερογενών δραστηριοτήτων αφορά στον αποκλεισμό από την αγορά (συσπειρωτικές επιπτώσεις μη συντονισμένης συμπεριφοράς). Ο συνδυασμός προϊόντων σε συναφείς αγορές ενδέχεται να παράσχει στη νέα οντότητα την ικανότητα και το κίνητρο να χρησιμοποιήσει την ισχυρή θέση που κατέχει σε μια αγορά σε μια άλλη αγορά, μέσω ρητρών συνδεδεμένης ή ομαδικής πώλησης ή άλλων πρακτικών αποκλεισμού («μεταμόχλευση δύναμης σε άλλη αγορά»). Οι δεσμεύσεις και οι ομαδικές πωλήσεις είναι συνηθισμένες πρακτικές που συχνά δεν έχουν καμία δυσμενή επίπτωση στον ανταγωνισμό και εφαρμόζονται προκειμένου να καταστεί δυνατή η παροχή καλύτερων προϊόντων ή προσφορών αποδοτικών από άποψη κόστους[857]. Παρ' όλα αυτά, σε ορισμένες περιπτώσεις, οι εν λόγω πρακτικές ενδέχεται να έχουν ως αποτέλεσμα τη μείωση της ικανότητας ή του κινήτρου των πραγματικών ή δυνητικών ανταγωνιστών να ασκήσουν ανταγωνισμό. Το γεγονός αυτό ενδέχεται να μειώσει τις ανταγωνιστικές πιέσεις στη νέα οντότητα, επιτρέποντάς της να αυξήσει τις τιμές της.

451. Ο αμεσότερος τρόπος με τον οποίο η νέα οντότητα ενδέχεται να μπορεί να χρησιμοποιήσει την δύναμή της σε μια αγορά για να αποκλείσει ανταγωνιστές σε άλλη αγορά είναι η διαμόρφωση των πωλήσεών της κατά τέτοιο τρόπο που να συνδέει μεταξύ τους τα προϊόντα στις διαφορετικές αγορές, συνήθως μέσω δεσμευμένων ή ομαδικών πωλήσεων. Η «ομαδική πώληση» ή «συνδεδεμένη πώληση» αφορά συνήθως στον τρόπο με τον οποίο προσφέρονται και τιμολογούνται τα προϊόντα από τη νέα οντότητα. Από την άποψη αυτή, διάκριση μπορεί να γίνει μεταξύ γνήσιας συνδεδεμένης πώλησης, ήτοι της περίπτωσης κατά την οποία τα προϊόντα πωλούνται μόνο μαζί σε προκαθορισμένες αναλογίες, και μεικτής συνδεδεμένης πώλησης, ήτοι της περίπτωσης κατά την οποία τα προϊόντα πωλούνται και χωριστά, αλλά το άθροισμα των αυτοτελών τιμών είναι υψηλότερο από τη συνδυασμένη τιμή (τιμή του πακέτου). Οι εκπτώσεις, όταν εξαρτώνται από την

[856] Βλ. Κατευθυντήριες Γραμμές για την αξιολόγηση μη οριζόντιων συγκεντρώσεων, παρ. 91-121.
[857] Βλ. απόφαση Ε.Α. 712/2020, παρ. 42, Ε.Α. 775/2022, παρ. 372.

αγορά άλλων αγαθών, ενδέχεται να θεωρηθούν μορφή μεικτής συνδεδεμένης πώλησης. Η «δεσμευμένη πώληση» αφορά συνήθως καταστάσεις στις οποίες πελάτες που αγοράζουν ένα αγαθό (το δεσμεύον αγαθό) υποχρεώνονται επίσης να αγοράσουν ένα άλλο αγαθό από τον παραγωγό (το δεσμευόμενο αγαθό) και μπορεί να έχει τεχνικό ή συμβατικό χαρακτήρα.

452. Η ανάπτυξη τέτοιων πρακτικών είναι ιδιαίτερα πιθανή κυρίως στην περίπτωση των άμεσα γειτνιαζουσών αγορών[858] ή στις περιπτώσεις αγορών συμπληρωματικών προϊόντων[859]. Ωστόσο, προκειμένου η νέα επιχείρηση να έχει την ικανότητα να αποκλείσει τους ανταγωνιστές της, πρέπει να διαθέτει σημαντική δύναμη σε μία από τις οικείες αγορές, η οποία δεν ισοδυναμεί κατ' ανάγκη με δεσπόζουσα θέση. Ωστόσο, η κατοχή ισχύος σε μια αγορά ενδέχεται να μην επαρκεί από μόνη της ώστε να επιτρέψει στη συγχωνευθείσα οντότητα να αποκλείσει τους ανταγωνιστές της[860]. Οι συνέπειες της ομαδικής πώλησης ή της δέσμευσης μπορεί να αναμένεται ότι θα είναι σημαντικές μόνον όταν τουλάχιστον ένα από τα προϊόντα των συμμετεχόντων μερών θεωρείται από πολλούς πελάτες ιδιαίτερα σημαντικό και υπάρχουν λιγοστές συναφείς εναλλακτικές λύσεις για αυτό. Κατά την αξιολόγηση, πρέπει να εξετάζεται κατά πόσον υπάρχουν αποτελεσματικές και έγκαιρες αντισταθμιστικές στρατηγικές, τις οποίες θα ήταν πιθανό να εφαρμόσουν οι αντίπαλες επιχειρήσεις. Μία σχετική περίπτωση είναι όταν μια στρατηγική ομαδικής πώλησης μπορεί να υπερνικηθεί από εταιρείες μεμονωμένων προϊόντων, οι οποίες συνδυάζουν τις προσφορές τους, προκειμένου να τα καταστήσουν πιο ελκυστικά στους πελάτες[861].

453. Περαιτέρω, το κίνητρο αποκλεισμού ανταγωνιστών μέσω ομαδικών ή δεσμευμένων πωλήσεων εξαρτάται από τον βαθμό στον οποίο η εν λόγω στρατηγική είναι επικερδής[862]. Σε αυτό το πλαίσιο, η νέα οντότητα βρίσκεται αντιμέτωπη με μια αντιστάθμιση μεταξύ του πιθανού κόστους που συνδέεται με την ομαδική ή δεσμευμένη πώληση των προϊόντων της και του πιθανού κέρδους από την επέκταση των μεριδίων αγοράς στην (στις) οικεία(-ες) αγορά(-ές) ή, ανάλογα με την περίπτωση, την ικανότητα αύξησης των τιμών στην (στις) εν λόγω αγορά(-ές) λόγω της ισχύος της στην αγορά. Η γνήσια συνδεδεμένη πώληση και η δεσμευμένη πώληση ενδέχεται να συνεπάγονται ζημίες για τη νέα οντότητα[863] και έχει σημασία να αξιολογηθεί η σχετική αξία των διαφορετικών προϊόντων. Ενδεικτικά, είναι απίθανο να είναι διατεθειμένη η νέα οντότητα να παραιτηθεί από πωλήσεις σε μια εξαιρετικά επικερδή αγορά προκειμένου να κερδίσει μερίδια αγοράς σε μια άλλη αγορά, στην οποία ο κύκλος εργασιών είναι σχετικά μικρός και τα κέρδη περιορισμένα. Ωστόσο, η απόφαση χρησιμοποίησης ομαδικών ή δεσμευμένων πωλήσεων ενδέχεται επίσης να αυξήσει τα κέρδη με την απόκτηση δύναμης στην αγορά των δεσμευόμενων αγαθών, με την προστασία της δύναμης στην αγορά των δεσμευόντων αγαθών ή συνδυασμό και των δύο.

---

[858] Βλ. T-5/02, Tetra Laval κατά Επιτροπής, ECLI:EU:T:2002:264, παρ. . 48, 151, 192.
[859] Βλ. COMP/M.3304 - GE/Amersham, παρ. 31, και M.3732 - Procter & Gamble/Gillette, παρ. 117.
[860] Βλ. COMP/M5152 POSTEN AB/POST DANMARK A/S παρ. 135.
[861] Βλ. COMP/M.3304 — GE/Amersham (2004), παρ. 39.
[862] Κατευθυντήριες Γραμμές για την αξιολόγηση των μη οριζόντιων συγκεντρώσεων, παρ. 105.
[863] Όπως στην περίπτωση που σημαντικός αριθμός πελατών δεν ενδιαφέρεται να αγοράσει τα συνδεδεμένα ή δεσμευμένα προϊόντα, αλλά προτιμά αντίθετα να αγοράσει μόνον ένα προϊόν (π.χ. το προϊόν που χρησιμοποιείται για την μεταμόχλευση δύναμης σε άλλη αγορά), οι πωλήσεις του συγκεκριμένου προϊόντος (όπως περιέχεται στο πακέτο προϊόντων) ενδέχεται να μειωθούν σημαντικά. Βλ. και υπόθεση COMP/M.3304 *GE/Amersham* (2004), παρ. 59.

454. Ως προς την εκτίμηση των συνολικών πιθανών επιπτώσεων στις τιμές και στην επιλογή, η ομαδική πώληση ή η δεσμευμένη πώληση ενδέχεται να έχουν ως αποτέλεσμα σημαντική μείωση των προοπτικών πωλήσεων στην αγορά των ανταγωνιστών που πωλούν ένα μόνον συστατικό προϊόν του πακέτου. Η μείωση των πωλήσεων των ανταγωνιστών δεν συνιστά από μόνη της πρόβλημα. Ωστόσο, σε συγκεκριμένους κλάδους, εάν η εν λόγω μείωση είναι αρκετά σημαντική ενδέχεται να έχει ως αποτέλεσμα τη μείωση της ικανότητας ή των κινήτρων των ανταγωνιστών να ασκήσουν ανταγωνισμό. Αυτό ενδέχεται να επιτρέψει στη νέα οντότητα να αποκτήσει δύναμη στην αγορά (του δεσμευόμενου ή του συνδεδεμένου αγαθού) ή/και να διατηρήσει δύναμη στην αγορά (του δεσμεύοντος αγαθού ή του αγαθού που χρησιμοποιείται για την μεταμόχλευση δύναμης σε άλλη αγορά).

455. Στο ως άνω πλαίσιο, με βάση την ενωσιακή νομολογία και πρακτική, η Επιτροπή μπορεί να συναγάγει, λόγω των συσπειρωτικών συνεπειών που διαπιστώνει, ότι, κατά πάσα πιθανότητα, θα δημιουργηθεί ή θα ενισχυθεί δεσπόζουσα θέση σε σχετικά εγγύς μέλλον η οποία θα έχει ως συνέπεια ότι θα εμποδιστεί σε σημαντικό βαθμό ο πραγματικός ανταγωνισμός στην οικεία αγορά[864]. Η προϋπόθεση αυτή έχει ιδιαίτερη σημασία και στις περιπτώσεις κατά τις οποίες η συγκέντρωση αφορά επιχειρήσεις με ετερογενείς δραστηριότητες, για την οποία γίνεται δεκτό ότι σπανίως έχει αντίθετα προς τον ανταγωνισμό αποτελέσματα»[865].

456. Κατωτέρω εξετάζεται η πιθανότητα η παρούσα συγκέντρωση να προσδώσει στη νέα οντότητα τη δυνατότητα να χρησιμοποιήσει την ισχυρή θέση που κατέχει στην αγορά παροχής υπηρεσιών επαγγελματικής κατάρτισης μέσω ιδιωτικών ΣΑΕΚ (στην οποία δραστηριοποιείται μέσω της ΑΚΜΗ και ΔΕΛΤΑ), προκειμένου να ενισχύσει τη θέση της στην αγορά α) παροχής υπηρεσιών μη τυπικής μεταλυκειακής εκπαίδευσης (Κολλέγια) (στην οποία δραστηριοποιείται μέσω της ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΙΚΟ ΚΟΛΛΕΓΙΟ) και β) παροχής υπηρεσιών μη τυπικής επαγγελματικής εκπαίδευσης, κατάρτισης και διά βίου μάθησης μέσω ΚΔΒΜ (στην οποία δραστηριοποιείται μέσω του ΚΔΒΜ ΑΚΜΗ, ΚΔΒΜ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΙΚΟ ΚΟΛΛΕΓΙΟ και ΚΔΒΜ ΔΕΛΤΑ), με ενδεχόμενο αποτέλεσμα τον αποκλεισμό ανταγωνιστών από αυτές. Συναφώς εξετάζεται η πιθανότητα η παρούσα συγκέντρωση να προσδώσει στη νέα οντότητα τη δυνατότητα να χρησιμοποιήσει τη θέση που έχει στην αγορά παροχής υπηρεσιών μη τυπικής μεταλυκειακής εκπαίδευσης (Κολλέγια) προκειμένου να ενισχύσει τη θέση της στην αγορά παροχής υπηρεσιών επαγγελματικής κατάρτισης μέσω ιδιωτικών ΣΑΕΚ, με ενδεχόμενο αποτέλεσμα τον αποκλεισμό ανταγωνιστών από την τελευταία[866].

---

[864] Βλ. Τ-5/02, Tetra Laval κατά Επιτροπής, παρ. 153 και Τ-210/01 *General Electric Company κατά Επιτροπής*, παρ. 65 και 68. Στην εν λόγω απόφαση και από την περιγραφή των συσπειρωτικών συνεπειών της συγκέντρωσης προέκυπτε κατ'ουσίαν ότι κατά την Επιτροπή, η συγκέντρωση θα μετέβαλε αμέσως και πάντως σε σύντομο χρόνο τις συνθήκες ανταγωνισμού σε ορισμένες αγορές.

[865] Βλ. Τ-210/01 *General Electric Company κατά Επιτροπής*., παρ. 78, COMP/M. 8084 *Bayer/Monsanto*, παρ. 2878 επ. και Απόφαση Ε.Α.712/2020 ADAMA AGRICULTURE-ΑΛΦΑ ΓΕΩΡΓΙΚΑ ΕΦΟΔΙΑ, παρ. 522.

[866] Επίσης δεν θεωρείται ότι είναι στενά συνδεόμενη η αγορά έκδοσης επιστημονικών ακαδημαϊκών περιοδικών στην οποία δραστηριοποιείται η SPRINGER NATURE του ομίλου BCP, στον οποίο ανήκει και η γνωστοποιούσα και των αγορών παροχής υπηρεσιών επαγγελματικής κατάρτισης μέσω ιδιωτικών ΣΑΕΚ και παροχής υπηρεσιών μη τυπικής επαγγελματικής εκπαίδευσης, κατάρτισης και διά βίου μάθησης μέσω ΚΔΒΜ, καθώς αυτές αφορούν περισσότερο σε τεχνικά επαγγέλματα και δεν συνδέονται με ακαδημαϊκές δεξιότητες. (Βλ. απόφαση Ε.Α. 819/2023 παρ. 27-29).

VIII.3.1 Η άποψη της γνωστοποιούσας

457. Η γνωστοποιούσα αναφέρει[867] ότι στα προπτυχιακά προγράμματα της ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΙΚΟ ΚΟΛΛΕΓΙΟ μπορούν να καταταχθούν οι απόφοιτοι όλων των ΣΑΕΚ (δημόσιων και ιδιωτικών), οι οποίοι έχουν ολοκληρώσει με επιτυχία την φοίτησή τους και έχουν αποκτήσει σχετική βεβαίωση επαγγελματικής κατάρτισης. Στο ως άνω πλαίσιο, εφόσον ένας απόφοιτος ΣΑΕΚ επιλέξει ένα προπτυχιακό πρόγραμμα της ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΙΚΟ ΚΟΛΛΕΓΙΟ το οποίο ανήκει στο ίδιο επιστημονικό πεδίο με τον τομέα σπουδών από τον οποίο αποφοίτησε από τη ΣΑΕΚ, εντάσσεται στο δεύτερο ή στο τρίτο έτος του αντίστοιχου προγράμματος της ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΙΚΟ ΚΟΛΛΕΓΙΟ, αναλόγως εάν πρόκειται για πρόγραμμα τριετούς ή τετραετούς φοίτησης. Αντίθετα, αν ένας απόφοιτος ΣΑΕΚ επιλέξει προπτυχιακό πρόγραμμα της ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΙΚΟ ΚΟΛΛΕΓΙΟ το οποίο ανήκει σε διαφορετικό επιστημονικό πεδίο από τον τομέα σπουδών από τον οποίο αποφοίτησε από τη ΣΑΕΚ, εντάσσεται στο πρώτο έτος του αντίστοιχου προγράμματος της ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΙΚΟ ΚΟΛΛΕΓΙΟ. Ειδικά στους αποφοίτους της ΑΚΜΗ έναντι των αποφοίτων άλλων ΣΑΕΚ, […][868]. […]. Ωστόσο, ο αριθμός των αποφοίτων της ΑΚΜΗ που επιλέγει να καταταχθεί σε προπτυχιακό πρόγραμμα της ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΙΚΟ ΚΟΛΛΕΓΙΟ είναι πολύ μικρός, καθώς αυτό που ενδιαφέρει τους αποφοίτους των ΣΑΕΚ εν γένει είναι η ένταξή τους στην αγορά εργασίας και όχι η συνέχιση των σπουδών τους. Αντίστροφα, η γνωστοποιούσα αναφέρει ότι δεν εφαρμόζει ανάλογες εμπορικές πολιτικές σε σχέση με την ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΙΚΟ ΚΟΛΛΕΓΙΟ και την εγγραφή σπουδαστών στη ΣΑΕΚ ΑΚΜΗ, οι οποίοι προέρχονται από τη ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΙΚΟ ΚΟΛΛΕΓΙΟ.

458. Κατά τη γνωστοποιούσα δεν υφίσταται διαγώνια σχέση μεταξύ της αγοράς παροχής υπηρεσιών επαγγελματικής κατάρτισης μέσω ιδιωτικών ΣΑΕΚ, στην οποία δραστηριοποιείται η ίδια μέσω της ΑΚΜΗ και η εξαγοραζόμενη ΔΕΛΤΑ, και της αγοράς παροχής υπηρεσιών μη τυπικής μεταλυκειακής εκπαίδευσης (Κολλέγια) στην οποία δραστηριοποιείται μόνο η γνωστοποιούσα μέσω της ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΙΚΟ ΚΟΛΛΕΓΙΟ. Οι δύο αγορές δεν μπορούν να θεωρηθούν ούτε συμπληρωματικές ούτε ότι συνιστούν προηγούμενο ή επόμενο στάδιο η μία της άλλης ούτε ότι η απόκτηση διπλώματος ΣΑΕΚ συνιστά προαπαιτούμενο για την παρακολούθηση προγράμματος σε Κολλέγιο.

459. Κατά τη γνωστοποιούσα, τα προγράμματα των ΚΔΒΜ που παρέχουν συνεχιζόμενη επαγγελματική κατάρτιση[869] ενδεχομένως να τελούν σε συμπληρωματική σχέση με τα προγράμματα των ΣΑΕΚ αλλά δεν αποτελούν προαπαιτούμενο το ένα του άλλου. Συναφώς, η γνωστοποιούσα αναφέρει ότι το μέσο ύψος των διδάκτρων του ΚΔΒΜ ΑΚΜΗ και του ΚΔΒΜ ΔΕΛΤΑ […][870]. Η γνωστοποιούσα […]. Ομοίως και η ΔΕΛΤΑ […].

[867] Βλ. την υπ' αριθ. πρωτ. 559/22.01.2025 επιστολή παροχής στοιχείων της γνωστοποιούσας.
[868] […]
[869] Όπως αναφέρθηκε ανωτέρω, η γνωστοποιούσα θεωρεί ότι τα ΚΔΒΜ παρέχουν και προγράμματα αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης και ως εκ τούτου αυτά εντάσσονται στην ίδια αγορά με τις ΣΑΕΚ και Τάξεις Μαθητείας και δεν τελούν σε διαγώνια σχέση με αυτές.
[870] Βλ. γνωστοποίηση, σελ. 77.

VIII.3.2 Η εκτίμηση της Επιτροπής Ανταγωνισμού

460. Η κατωτέρω ανάλυση αφορά σε τυχόν συσπειρωτικά αποτελέσματα λόγω μεικτής συνδεδεμένης πώλησης, η οποία μπορεί να πραγματοποιηθεί συνδυαστικά, π.χ. μέσω παροχής έκπτωσης σε σπουδαστές ΣΑΕΚ της νέας οντότητας για σπουδές στη ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΙΚΟ ΚΟΛΛΕΓΙΟ και για συμμετοχή σε προγράμματα κατάρτισης ΚΔΒΜ των μερών.

VIII.3.2.1 Ως προς τις συσπειρωτικές επιπτώσεις ΣΑΕΚ και Κολλεγίων

461. Ως προς την ικανότητα της νέας οντότητας να αποκλείσει τους ανταγωνιστές της στην αγορά παροχής υπηρεσιών μη τυπικής μεταλυκειακής εκπαίδευσης (Κολλέγια) μέσω συνδεδεμένης πώλησης των εν λόγω υπηρεσιών με τις υπηρεσίες επαγγελματικής κατάρτισης μέσω ιδιωτικών ΣΑΕΚ, επισημαίνεται ότι η νέα οντότητα θα διαθέτει μεν πολύ υψηλά μερίδια στις επιμέρους (γεωγραφικές) αγορές παροχής υπηρεσιών επαγγελματικής κατάρτισης μέσω ιδιωτικών ΣΑΕΚ, όπως αυτές προσδιορίστηκαν και εξετάστηκαν ανωτέρω, πρόκειται, ωστόσο, για παροχή υπηρεσιών η οποία δεν αγοράζεται ταυτόχρονα με τις υπηρεσίες που προσφέρει η ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΙΚΟ ΚΟΛΛΕΓΙΟ, λόγω της διαφορετικής φύσης και των σκοπών που επιδιώκουν οι δύο φορείς. Όπως προκύπτει από τον φάκελο της υπόθεσης, στη ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΙΚΟ ΚΟΛΛΕΓΙΟ δύνανται να φοιτήσουν απόφοιτοι των ΣΑΕΚ οι οποίοι έχουν ολοκληρώσει τη φοίτησή τους σε αυτές και κατά συνέπεια δεν μπορούν να σπουδάζουν ταυτόχρονα και στους δύο φορείς. Επίσης, πρόκειται για υπηρεσίες τις οποίες παρέχει ήδη η γνωστοποιούσα, καθώς δραστηριοποιείται και ως ΣΑΕΚ και ως Κολλέγιο (με μερίδιο αγοράς [25-35]%), […]. Ωστόσο, ακόμη και υπό αυτή την εμπορική πολιτική, το ποσοστό των σπουδαστών της ΣΑΕΚ ΑΚΜΗ που επιλέγει να συνεχίσει τις σπουδές του στο Κολλέγιο είναι πολύ μικρό, μόλις […]% για το 2023, επί του συνόλου των εγγεγραμμένων σπουδαστών, γεγονός το οποίο καταδεικνύει ότι οι σπουδαστές των ΣΑΕΚ επιδιώκουν την ένταξή τους στην αγορά εργασίας και όχι τη συνέχιση των σπουδών. Κατά συνέπεια, όποια σχέση μεταξύ των δύο φορέων ατονεί. Εξάλλου, τυχόν συσπειρωτικές επιπτώσεις, αν ήθελε υποτεθεί ότι υφίστανται, προϋπάρχουν της συγκέντρωσης και δεν αποτελούν συνέπεια αυτής, ενώ η απόκτηση της ΔΕΛΤΑ, υπό το πρίσμα των ανωτέρω, δεν εκτιμάται ότι θα καταστεί ικανή να περιθωριοποιήσει τους ανταγωνιστές της ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΙΚΟ ΚΟΛΛΕΓΙΟ από την αγορά παροχής υπηρεσιών μεταλυκειακής εκπαίδευσης. Ως εκ τούτου, ο ισχυρισμός ανταγωνίστριας των μερών επιχείρησης ότι η νέα οντότητα θα επιδιώξει, μέσω των ΣΑΕΚ, να ενισχύσει την πελατειακή βάση στο Κολλέγιό της, γεγονός το οποίο θα έχει επιπτώσεις στην εν λόγω αγορά, δεν μπορεί να γίνει δεκτός.

462. Αντίστοιχα, δεν θεωρείται ότι υφίσταται ικανότητα της νέας οντότητας να αποκλείσει τους ανταγωνιστές της στην αγορά παροχής υπηρεσιών επαγγελματικής κατάρτισης μέσω ιδιωτικών ΣΑΕΚ μέσω συνδεδεμένης πώλησης των εν λόγω υπηρεσιών με τις υπηρεσίες μεταλυκειακής εκπαίδευσης καθώς δεν υφίσταται αντίστροφη σχέση μεταξύ Κολλεγίου και ΣΑΕΚ λόγω της διαφορετικής φύσης και των σκοπών που επιδιώκουν οι δύο φορείς. […].

VIII.3.2.2 Ως προς τις συσπειρωτικές επιπτώσεις ΣΑΕΚ και ΚΔΒΜ

463. Ως προς την ικανότητα της νέας οντότητας να αποκλείσει τους ανταγωνιστές της στην αγορά παροχής υπηρεσιών μη τυπικής επαγγελματικής εκπαίδευσης, κατάρτισης και διά βίου μάθησης μέσω ΚΔΒΜ μέσω συνδεδεμένης πώλησης των εν λόγω υπηρεσιών με τις υπηρεσίες επαγγελματικής κατάρτισης μέσω ιδιωτικών ΣΑΕΚ, επισημαίνεται ότι η νέα οντότητα θα διαθέτει πολύ υψηλά μερίδια στις επιμέρους (γεωγραφικές) αγορές παροχής υπηρεσιών επαγγελματικής κατάρτισης μέσω ιδιωτικών ΣΑΕΚ, όπως αυτές προσδιορίστηκαν και εξετάστηκαν ανωτέρω, και οι δύο υπηρεσίες δύνανται να θεωρηθούν άμεσα γειτνιάζουσες αγορές, λόγω της φύσης και των σκοπών που επιδιώκουν οι δύο φορείς. Όπως προκύπτει από τον φάκελο της υπόθεσης, πρόκειται για υπηρεσίες τις οποίες παρέχει ήδη η νέα οντότητα (ΑΚΜΗ και ΔΕΛΤΑ), καθώς δραστηριοποιείται και ως ΣΑΕΚ και ως ΚΔΒΜ, τις παρέχει ταυτόχρονα και […]. Το ποσοστό των σπουδαστών ΣΑΕΚ της νέας οντότητας που γράφτηκαν σε πρόγραμμα ΚΔΒΜ για το έτος 2023 μπορεί να ανέρχεται σε […]%, ωστόσο ακόμη και υπό αυτό το υψηλό ποσοστό σπουδαστών ΣΑΕΚ, οι οποίοι παρακολουθούν προγράμματα ΚΔΒΜ, το μερίδιο της νέας οντότητας στην αγορά παροχής υπηρεσιών μη τυπικής επαγγελματικής εκπαίδευσης, κατάρτισης και διά βίου μάθησης μέσω ΚΔΒΜ παραμένει αμελητέο σε όλες τις (επιμέρους) γεωγραφικές αγορές. Υπό το πρίσμα των ανωτέρω, συσπειρωτικές επιπτώσεις, αν ήθελε υποτεθεί ότι υφίστανται, προϋπάρχουν της συγκέντρωσης και δεν αποτελούν συνέπεια αυτής. Ως εκ τούτου, δεν θεωρείται ότι υφίσταται δυνατότητα της νέας οντότητας να αποκλείσει τους ανταγωνιστές της από την αγορά παροχής υπηρεσιών μη τυπικής επαγγελματικής εκπαίδευσης, κατάρτισης και διά βίου μάθησης μέσω ΚΔΒΜ. Αντίστοιχα, θεωρείται ότι δεν υφίσταται καμία δυνατότητα της νέας οντότητας να αποκλείσει τους ανταγωνιστές της στην αγορά παροχής υπηρεσιών επαγγελματικής κατάρτισης μέσω ιδιωτικών ΣΑΕΚ, λόγω των αμελητέων μεριδίων αγοράς που κατέχει στην αγορά παροχής υπηρεσιών μη τυπικής επαγγελματικής εκπαίδευσης, κατάρτισης και διά βίου μάθησης μέσω ΚΔΒΜ.

VIII.4 Αξιολόγηση των επιπτώσεων της συγκέντρωσης στην αγορά εργασίας εκπαιδευτών (labour market)

464. Κατά την ουσιαστική αξιολόγηση μιας γνωστοποιηθείσας συγκέντρωσης ενδέχεται επίσης να διερευνηθεί σε ποιο βαθμό η οντότητα που προκύπτει από τη συγκέντρωση θα αυξήσει την αγοραστική της ισχύ στις αγορές των προηγούμενων σταδίων. Η επιχείρηση που προκύπτει από μια συγκέντρωση μπορεί να είναι σε θέση να επιτύχει χαμηλότερες τιμές με τη μείωση των εισροών που αγοράζει. Αυτό με τη σειρά του είναι πιθανό να την οδηγήσει σε περιορισμό του όγκου παραγωγής της στην αγορά του τελικού προϊόντος, εις βάρος της ευημερίας των καταναλωτών. Τα αποτελέσματα αυτά μπορεί ιδίως να προκύψουν όταν οι πωλητές των προηγούμενων σταδίων χαρακτηρίζονται από σχετικό κατακερματισμό. Όπως προαναφέρθηκε, σε αυτή την περίπτωση οι επιχειρήσεις-εργοδότες λειτουργούν στην πράξη ως αγοραστές εργασίας και ένα μονοψώνιο στην εν λόγω αγορά θα ήταν σε θέση να μειώσει τους μισθούς των εργαζομένων κάτω από το ανταγωνιστικό επίπεδο, να ελαττώσει την απασχόληση ή να επιβάλει άλλους όρους εργασίας. Σε αυτό το πλαίσιο, ο αντιανταγωνιστικός περιορισμός των μισθών συμβαδίζει με τον περιορισμό της εργασίας και της παραγωγής κάτω από το ανταγωνιστικό επίπεδο με συνέπεια, ορισμένες

συγκεντρώσεις να είναι δυνατό να επηρεάσουν δυσμενώς τον ανταγωνισμό στην αγορά εργασίας, επιτρέποντας στη συγχωνευθείσα επιχείρηση να περιορίσει τους μισθούς των εργαζομένων. Για το λόγο αυτό μια συγκέντρωση μεταξύ δύο πραγματικών ή δυνητικών ανταγωνιστών στην ίδια αγορά εργασίας θα πρέπει να θεωρηθεί ότι παράγει οριζόντιες επιπτώσεις, ανεξαρτήτως εάν τα μέρη είναι και ανταγωνιστές στην ίδια αγορά προϊόντος[871].

465. Στην παρούσα υπόθεση εξετάζεται εάν η συγκέντρωση ενδέχεται να οδηγήσει στη δημιουργία ή ενίσχυση δεσπόζουσας θέσης στην αγορά εργασίας εκπαιδευτών και σε ενδεχόμενη απόκτηση μονοψωνιακής ισχύος έναντι των φυσικών προσώπων που προσφέρουν εργασία ως εκπαιδευτές. Στο πλαίσιο αυτό, μία ανταγωνίστρια αναφέρει ότι θα υπάρξει μείωση των απολαβών των εκπαιδευτών, ενώ ορισμένες ανταγωνίστριες ανέφεραν αντίστροφα ότι ενδεχομένως να υπάρχει δυσχέρεια προσέλκυσης προσωπικού καθώς στελέχη είτε θα μετακινηθούν σε ισχυρούς ανταγωνιστές λόγω υψηλών αμοιβών είτε θα δεσμεύονται με αποκλειστικά συμβόλαια από τη νέα οντότητα.

466. Εν προκειμένω, όπως προκύπτει ανωτέρω υπό ενότητα V.4.3 τα μερίδια της νέας οντότητας στην εν λόγω αγορά εκτιμώνται μικρά. Κατά συνέπεια, εκτιμάται ότι η νέα οντότητα δεν διαθέτει μονοψωνιακή δύναμη σε αυτήν και οι εκπαιδευτές, σε περίπτωση μείωσης των μισθών τους ή επιβολής άλλων όρων εργασίας από την νέα οντότητα, δύνανται να παρέχουν τις υπηρεσίες τους σε άλλες ΣΑΕΚ αλλά και σε ΚΔΒΜ. Ως εκ τούτου, οι εκφρασθείσες ανησυχίες ανταγωνιστριών της νέας οντότητας περί μείωσης των απολαβών δεν φαίνεται να στοιχειοθετούνται. Περαιτέρω, σύμφωνα με τα στοιχεία του φακέλου, η ΑΚΜΗ απασχολεί συνολικά […] εκπαιδευτές στις δομές της, εκ των οποίων τους […] με σύμβαση παροχής ανεξάρτητων υπηρεσιών ενώ η ΔΕΛΤΑ απασχολεί συνολικά […] εκπαιδευτές, εκ των οποίων τους […] ως ελεύθερους επαγγελματίες, δηλαδή μόλις περίπου το […]% για την ΑΚΜΗ και περίπου […]% για την ΔΕΛΤΑ αντιστοιχεί σε εκπαιδευτές-ελεύθερους επαγγελματίες. Οι υπόλοιποι εκπαιδευτές και των δύο εταιρειών απασχολούνται με κάποιας μορφής σύμβαση εξαρτημένης εργασίας (ωρομίσθιοι, ημερομίσθιοι, ορισμένου, αορίστου χρόνου). Οι εν λόγω συμβάσεις αντιστοιχούν για την ΑΚΜΗ σε ποσοστό […]% του συνόλου των εκπαιδευτών της και για τη ΔΕΛΤΑ σε ποσοστό […]%. Ως προς τις ρήτρες αποκλειστικότητας που περιέχονται σε όλους τους τύπους των συμβάσεων των μερών, αυτές θα μπορούσαν να θεωρηθούν εύλογες σε μία σύμβαση μισθωτής εργασίας, λιγότερο όμως εύλογες σε μία σύμβαση παροχής ανεξάρτητων υπηρεσιών. Ωστόσο, λαμβάνοντας υπόψιν το εκτιμώμενο μικρό μερίδιο των μερών στην εν λόγω αγορά, το γεγονός ότι οι συμβάσεις των ανεξάρτητων επαγγελματιών αντιστοιχούν σε μικρό ποσοστό του συνόλου των συμβάσεων εργασίας των μερών[872] και τη μη ύπαρξη εμποδίων διδασκαλίας εκπαιδευτών σε ΣΑΕΚ, υπό την έννοια ότι δεν απαιτούνται οποιαδήποτε ειδικά προσόντα, πλην των τυπικών προσόντων όπως ορίζονται στους σχετικούς οδηγούς και τα οποία ποικίλλουν βάσει ειδικότητας (από απολυτήριο λυκείου και επαγγελματική εμπειρία μέχρι πτυχίο πανεπιστημίου), δεν εκτιμάται ως πιθανό το ενδεχόμενο δυσχέρειας προσέλκυσης προσωπικού από ανταγωνίστριες είτε λόγω παροχής υψηλών αμοιβών

[871] Βλ. Ε.Α. 775/2022, παρ. 448-450 και την αρθρογραφία στην οποία παραπέμπει.
[872] Πρβλ. C-22/98, σκ. 25-27, όταν υφίσταται καθεστώς εξαρτημένης εργασίας, οι εργαζόμενοι θεωρείται ότι αποτελούν τμήμα της επιχείρησης και όχι ανεξάρτητες επιχειρηματικές μονάδες που συνεργάζονται με αυτήν.

στους εκπαιδευτές από τα μέρη είτε λόγω δέσμευσής τους με αποκλειστικά συμβόλαια και κατά συνέπεια οι εκφρασθείσες ανησυχίες από ανταγωνιστές δεν φαίνεται να στοιχειοθετούνται.

VIII.5 Δευτερεύοντες Περιορισμοί

Κατά το άρθρο 8 παρ. 7 του Ν. 3959/2011, οι αποφάσεις της ΕΑ, που εκδίδονται βάσει των διατάξεων περί προληπτικού ελέγχου συγκεντρώσεων, καλύπτουν και τους περιορισμούς που συνδέονται άμεσα με την πραγματοποίηση της συγκέντρωσης και είναι απαραίτητοι για αυτή («δευτερεύοντες περιορισμοί»). Στους περιορισμούς αυτούς ενδέχεται να συγκαταλέγονται, μεταξύ άλλων, υποχρεώσεις αγοράς και εφοδιασμού, μη άσκησης ανταγωνισμού, μη προσέλκυσης προσωπικού και τήρησης εμπιστευτικότητας, κ.ά. Με βάση τον Κανονισμό 139/2004 και την Ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής σχετικά με τους περιορισμούς που συνδέονται άμεσα με τις συγκεντρώσεις και είναι απαραίτητοι για την πραγματοποίησή τους[873], έχει καθιερωθεί η αρχή αυτοαξιολόγησης των εν λόγω περιορισμών[874]. Η Επιτροπή Ανταγωνισμού δεν υποχρεούται να αξιολογεί τους εν λόγω περιορισμούς κατά περίπτωση, αποτελεί ωστόσο καθήκον των συμμετεχουσών επιχειρήσεων να αξιολογούν μόνες τους κατά πόσον και σε ποιο βαθμό οι συμφωνίες τους μπορούν να θεωρηθούν ως παρεπόμενες μιας πράξης συγκέντρωσης. Οι περιορισμοί που δεν μπορούν να θεωρηθούν ως άμεσα συνδεόμενοι και απαραίτητοι για την πραγματοποίηση της συγκέντρωσης, εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής των άρθρων 1 και 2 του ν. 3959/2011 και 101 και 102 ΣΛΕΕ[875]. Παρόλο που η Επιτροπή δεν είναι κατ' αρχήν υποχρεωμένη να προβεί στην αξιολόγηση των περιορισμών που της γνωστοποιήθηκαν από τη γνωστοποιούσα, για τις ανάγκες αξιολόγησης της παρούσας συγκέντρωσης εκτιμάται ότι θα ήταν σκόπιμο να εξεταστούν.

Υποχρέωση μη άσκησης ανταγωνισμού και μη προσέλκυσης προσωπικού

467. Οι υποχρεώσεις μη άσκησης ανταγωνισμού που επιβάλλονται στον πωλητή κατά τη μεταβίβαση μιας επιχείρησης μπορεί να είναι απαραίτητες για την πραγματοποίηση της συγκέντρωσης και να συνδέονται άμεσα με αυτήν. Για να περιέλθει η πλήρης αξία των μεταβιβαζόμενων περιουσιακών στοιχείων στον αγοραστή, ο τελευταίος χρειάζεται κάποια προστασία από τον ανταγωνισμό του πωλητή, ώστε να εξασφαλίσει την πίστη της πελατείας και να αφομοιώσει και να αξιοποιήσει την τεχνογνωσία. Οι ρήτρες μη ανταγωνισμού διασφαλίζουν τη μεταβίβαση στον αγοραστή της πλήρους αξίας των μεταβιβαζόμενων περιουσιακών στοιχείων, τα οποία περιλαμβάνουν γενικά τόσο πάγια όσο και άυλα στοιχεία ενεργητικού, όπως η φήμη και πελατεία που απέκτησε ή η τεχνογνωσία που ανέπτυξε ο πωλητής. Τα στοιχεία αυτά όχι μόνο συνδέονται άμεσα με τη

[873] Βλ. Ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με τους περιορισμούς που συνδέονται άμεσα με τις συγκεντρώσεις και είναι απαραίτητοι για την πραγματοποίηση τους (2005/C 56/03) (εφεξής «Ανακοίνωση της Ε. Επ. σχετικά με τους παρεπόμενους περιορισμούς»).

[874] Βλ. σημείο 21 της αιτιολογικής σκέψης του Κανονισμού 1/2003, όπου επισημαίνεται ότι *«οι αποφάσεις της Επιτροπής με τις οποίες κηρύσσονται οι συγκεντρώσεις συμβατές με την κοινή αγορά κατ' εφαρμογή του παρόντος κανονισμού θα πρέπει να καλύπτουν αυτομάτως τους περιορισμούς αυτούς, χωρίς να υποχρεούται η Επιτροπή να αξιολογεί τους εν λόγω περιορισμούς κατά περίπτωση»*. Βλ. επίσης Ανακοίνωση της Ε. Επ. σχετικά με τους παρεπόμενους περιορισμούς, παρ. 2.

[875] Βλ. σκ. 21 του Κανονισμού του Συμβουλίου 139/2004 της 20.01.2004, για τον έλεγχο των συγκεντρώσεων μεταξύ επιχειρήσεων, ΕΕ L 024 της 29.01.2004, καθώς και Ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής σχετικά με τους παρεπόμενους περιορισμούς, παρ. 2 επ.

συγκέντρωση, αλλά είναι επίσης αναγκαία για την πραγματοποίησή της, εφόσον, χωρίς αυτά, θα πρέπει εύλογα να υποτεθεί ότι δεν θα μπορούσε να πραγματοποιηθεί η μεταβίβαση της επιχείρησης ή τμήματός της. Ωστόσο οι ρήτρες μη ανταγωνισμού δεν δικαιολογούνται από τον θεμιτό στόχο της πραγματοποίησης της συγκέντρωσης, παρά μόνο εφόσον η διάρκεια, το γεωγραφικό πεδίο εφαρμογής, το αντικείμενό τους και τα πρόσωπα που συνδέονται με αυτές δεν υπερβαίνουν το εύλογα θεωρούμενο αναγκαίο για την επίτευξη του στόχου αυτού μέτρο. Το χρονικό διάστημα για το οποίοι αυτές δικαιολογούνται είναι έως τρία έτη, όταν η μεταβίβαση της επιχείρησης περιλαμβάνει την πελατεία με τη μορφή υπεραξίας (goodwill) καθώς και της τεχνογνωσίας, ενώ αντίστοιχα αντιμετωπίζονται και οι ρήτρες μη προσέλκυσης προσωπικού του άλλου μέρους[876].

468. Εν προκειμένω, στη Σύμβαση προβλέπονται όροι αναφορικά με υποχρέωση μη ανταγωνισμού και μη προσέλκυσης προσωπικού μεταξύ των πωλητών και της ALPHABET. […], για περίοδο 5 ετών από την ημερομηνία ολοκλήρωσης της συγκέντρωσης […]. […]. Η γνωστοποιούσα θεωρεί τους εν λόγω περιορισμούς απαραίτητους για την πραγματοποίηση της υπό εξέτασης συγκέντρωσης διότι είναι αναγκαία η προστασία από τον ανταγωνισμό των πωλητών, προκειμένου να εξασφαλίσει την πίστη της πελατείας και να αξιοποιήσει την τεχνογνωσία της ΔΕΛΤΑ. Σημειώνει, δε, ότι η διάρκεια των όρων ουσιαστικά είναι μικρότερη των 5 ετών, υπό την έννοια ότι ο ένας εκ των πωλητών, […] μετά την ολοκλήρωση της συγκέντρωσης και θα πρέπει να διασφαλιστεί ότι ο ίδιος, τόσο άμεσα όσο και έμμεσα, […], δεν θα απασχολούνται σε ανταγωνίστρια επιχείρηση.

469. Εκ των ανωτέρω προκύπτει ότι το αντικείμενο και το γεωγραφικό πεδίο εφαρμογής τους συνδέονται με τον στόχο πραγματοποίησης της συγκέντρωσης και είναι απαραίτητοι για αυτήν. Ωστόσο, το εύρος των προσώπων που συνδέονται με τη ρήτρα μη ανταγωνισμού, με εξαίρεση […], λόγω της ειδικής σχέσης συνεργασίας που θα έχει με τη γνωστοποιούσα, το εύρος των προσώπων που εμπίπτουν στη ρήτρα μη προσέλκυσης προσωπικού, το οποίο περιλαμβάνει εργολάβους και παρόχους υπηρεσιών της ΔΕΛΤΑ, σε συνδυασμό με τη διάρκεια των εν λόγω ρητρών, η οποία υπερβαίνει την οριζόμενη από την ανακοίνωση 3ετία, δεν καθιστούν τις εν λόγω ρήτρες αναγκαίους και παρεπόμενους περιορισμούς του ανταγωνισμού, και κατά το μέρος αυτό, δεν μπορούν να καλυφθούν από τη συγκέντρωση.

IX. ΔΕΣΜΕΥΣΕΙΣ

IX.1 ΓΕΝΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΤΩΝ ΔΕΣΜΕΥΣΕΩΝ

470. Σύμφωνα με το άρθρο 7 παρ. 1 του Ν. 3959/2011, με απόφαση της Επιτροπής Ανταγωνισμού απαγορεύεται κάθε συγκέντρωση επιχειρήσεων, η οποία υπόκειται σε προηγούμενη γνωστοποίηση και η οποία μπορεί να περιορίσει σημαντικά τον ανταγωνισμό στην εθνική αγορά ή σε ένα σημαντικό τμήμα της, ιδίως με τη δημιουργία ή ενίσχυση μιας δεσπόζουσας θέσης. Ωστόσο, σύμφωνα το άρθρο 8 παρ. 8 εδ. α΄ του Ν. 3959/2011, όπως ισχύει, η Ε.Α μπορεί να εγκρίνει συγκέντρωση υπό όρους και προϋποθέσεις που η ίδια επιβάλλει, προκειμένου να εξασφαλίζεται η συμμόρφωση των συμμετεχουσών επιχειρήσεων με τις δεσμεύσεις που αυτές έχουν αναλάβει έναντι της ΕΑ, έτσι ώστε η συγκέντρωση να καταστεί συμβατή με το άρθρο 7 παρ. 1 του Ν.

[876] Βλ. Ανακοίνωση της Ε. Επ. σχετικά με τους παρεπόμενους περιορισμούς, παρ. 18-20.

3959/2011. Εναπόκειται δηλαδή στα μέρη της συγκέντρωσης να προτείνουν δεσμεύσεις επαρκείς για την εξάλειψη των προβλημάτων ανταγωνισμού και να υποβάλουν στην Επιτροπή τις αναγκαίες πληροφορίες για την αξιολόγησή τους, καθώς η Επιτροπή δεν μπορεί να επιβάλει μονομερώς οποιουσδήποτε όρους αλλά βασίζεται μόνο στις δεσμεύσεις των μερών. Κατά συνέπεια, η Επιτροπή δεν υποχρεούται η ίδια να αναζητεί λιγότερο επαχθείς ή ηπιότερες λύσεις από τις δεσμεύσεις που της προτείνουν τα μέρη μιας συγκέντρωσης. Υποχρεούται μόνον να εξακριβώνει αν αυτές είναι επαρκείς για την αντιμετώπιση των ανησυχιών ως προς τον ανταγωνισμό που εντόπισε κατά τη διοικητική διαδικασία[877]. Συναφώς, εναπόκειται στην Επιτροπή να αποδείξει αν η συγκέντρωση, κατόπιν της τροποποίησής της με εγκύρως υποβληθείσες δεσμεύσεις, πρέπει να κηρυχθεί ασυμβίβαστη με την κοινή αγορά, διότι, παρά τις δεσμεύσεις, αυτή οδηγεί σε σημαντική παρακώλυση του αποτελεσματικού ανταγωνισμού. Εάν τα μέρη δεν προτείνουν εγκύρως διορθωτικά μέτρα κατάλληλα να εξαλείψουν τα προβλήματα ανταγωνισμού, η μόνη επιλογή που έχει η Επιτροπή είναι να εκδώσει απαγορευτική απόφαση [878]. Για την αξιολόγηση των δεσμεύσεων που προτείνονται από τα μέρη, η Ε.Α ακολουθεί τις γενικές αρχές και τις προϋποθέσεις/όρους αποδεκτού που εφαρμόζει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, με βάση τη σχετική νομολογία των Ευρωπαϊκών Δικαστηρίων και τη σωρευτική εμπειρία από την αξιολόγηση διορθωτικών μέτρων σε προηγούμενες γνωστοποιήσεις συγκεντρώσεων, λαμβάνοντας κάθε φορά υπόψη τις συγκεκριμένες συνθήκες της κρινόμενης υπόθεσης[879].

471. Σύμφωνα με τη νομολογία, βασικός σκοπός των δεσμεύσεων είναι να εξασφαλίζονται οι ανταγωνιστικές δομές της αγοράς. Ο επιδιωκόμενος με τους όρους και τις υποχρεώσεις σκοπός έγκειται αποκλειστικά στην εξασφάλιση ανόθευτου ανταγωνισμού στην εσωτερική αγορά, ο οποίος απαιτεί τη διαμόρφωση συγκεντρώσεων συμβατών με την κοινή αγορά. Όροι και υποχρεώσεις που ενδεχομένως επιβάλλει η Επιτροπή πρέπει να είναι κατάλληλοι, αναγκαίοι και εύλογοι σε σχέση αποκλειστικώς με αυτόν τον σκοπό[880]. Οι δεσμεύσεις για να γίνουν δεκτές πρέπει να πληρούν τις εξής προϋποθέσεις[881] :

(α) Να εξαλείφουν ολοσχερώς και να δίνουν μόνιμη λύση στα προβλήματα ανταγωνισμού που εντοπίζονται[882].

(β) Να είναι αναλογικές προς τα ζητήματα ανταγωνισμού που εντοπίζει η Επιτροπή. Ωστόσο, η εν λόγω αρχή δεν μπορεί να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι η Επιτροπή

[877] Βλ. Τ-584/19, *ThyssenKrupp κατά Επιτροπής*, σκ. 907-908 σύμφωνα με την οποία η Επιτροπή δεν είναι σε θέση να επιβάλει μονομερώς οποιουσδήποτε όρους σε απόφαση έγκρισης, αλλά μόνον βάσει των δεσμεύσεων που αναλαμβάνουν τα μέρη.

[878] Βλ. Ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με τα διορθωτικά μέτρα που είναι αποδεκτά βάσει του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 139/2004 του Συμβουλίου και του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 802/2004 της Επιτροπής (2008/C 267/01), (εφεξής Ανακοίνωση Δεσμεύσεων) σημ. 6 και 8 με παραπομπές σε νομολογία και ΕΑ 650/2017, παρ. 710 με περαιτέρω παραπομπές σε αποφάσεις της ΕΑ.

[879] Βλ. ΕΑ 650/2017, παρ. 711.

[880] Βλ. Ανακοίνωση Δεσμεύσεων, σημ. 15 με παραπομπές σε νομολογία. Βλ. και Τ-584/19, *ThyssenKrupp κατά Επιτροπής*, σκ. 910 και σχετική παραπομπή.

[881] Βλ. Ανακοίνωση Δεσμεύσεων, σημ. 9 επόμ.

[882]Το κριτήριο αυτό δεν απαιτεί αναγκαίως την πλήρη εξάλειψη του προσαυξητικού μεριδίου αγοράς που προκύπτει από τις οριζόντιες επικαλύψεις μεταξύ των μερών. Σε ορισμένες περιπτώσεις αρκεί και η μείωσή του. Βλ. Τ-584/19, *ThyssenKrupp κατά Επιτροπής*, σκ. 781.

υποχρεούται να αποδεχθεί δεσμεύσεις ανεπαρκείς για την εξάλειψη των προβλημάτων ανταγωνισμού που εντόπισε κατά τη διοικητική διαδικασία[883].

(γ) Να μην δημιουργούν πρόσθετα προβλήματα ανταγωνισμού.

(δ) Να είναι πλήρεις και αποτελεσματικές από κάθε άποψη και να είναι δυνατή η αποτελεσματική υλοποίησή τους μέσα σε σύντομο χρονικό διάστημα, ώστε να διατηρηθούν οι συνθήκες ανταγωνισμού στην αγορά[884].

472. Οι δεσμεύσεις πρέπει να μπορούν να εφαρμοσθούν και να είναι δυνατόν να ελεγχθούν κατά τρόπο αποτελεσματικό. Η Επιτροπή δύναται να απορρίψει τα προτεινόμενα διορθωτικά μέτρα, ιδίως με το σκεπτικό ότι η εφαρμογή τους δεν μπορεί να ελεγχθεί αποτελεσματικά και ότι η έλλειψη αποτελεσματικού ελέγχου περιορίζει, ή ακόμη και εκμηδενίζει, τα αποτελέσματα των προτεινόμενων αυτών δεσμεύσεων[885]. Κατά συνέπεια, όλα τα στοιχεία που απαιτούνται για την πλήρωση των βασικών προϋποθέσεων αποδοχής των δεσμεύσεων θεωρούνται αναγκαία[886].

473. Κατά πάγια νομολογία, η Επιτροπή κατά την αξιολόγηση των συγκεντρώσεων, και συνεπώς και των δεσμεύσεων, διαθέτει ευρεία διακριτική ευχέρεια κατά την εκτίμηση της ανάγκης ανάληψης δεσμεύσεων προκειμένου να αρθούν οι σοβαρές αμφιβολίες που εγείρει μια συγκέντρωση[887]. Κατά την αξιολόγηση του κατά πόσον οι προτεινόμενες δεσμεύσεις είναι πιθανό να εξαλείψουν τα ζητήματα ανταγωνισμού που έχουν εντοπιστεί, η Ε.Επ λαμβάνει υπόψη όλους τους σχετικούς παράγοντες, συμπεριλαμβανομένων, μεταξύ άλλων, του είδους, της κλίμακας και του πεδίου εφαρμογής των προτεινόμενων δεσμεύσεων, τα οποία αξιολογούνται με βάση τη δομή και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της αγοράς στην οποία προκύπτουν τα προβλήματα ανταγωνισμού, συμπεριλαμβανομένης της θέσης των μερών και άλλων συμμετεχόντων στην αγορά[888].

474. Σύμφωνα με πάγια ενωσιακή πρακτική και νομολογία, η εκποίηση επιχειρηματικών δραστηριοτήτων αποτελεί τον καλύτερο τρόπο για την εξάλειψη των προβλημάτων ανταγωνισμού που προκύπτουν από οριζόντιες επικαλύψεις, επειδή δύνανται να εξασφαλίζουν τις ανταγωνιστικές δομές της αγοράς. Επιπλέον, μετά την πραγματοποίησή τους δεν απαιτούνται περαιτέρω μέτρα εποπτείας[889]. Το ζήτημα του κατά πόσο ένα διορθωτικό μέτρο, και ειδικότερα ποιο είδος

[883] Βλ. T-584/19, *ThyssenKrupp κατά Επιτροπής*, σκ.911.
[884] Βλ. T-584/19, *ThyssenKrupp κατά Επιτροπής,* σκ. 792.
[885] Βλ. Ανακοίνωση Δεσμεύσεων, σημ. 14.
[886] Βλ. T-584/19, *ThyssenKrupp κατά Επιτροπής*, σκ. 907.
[887] Βλ. T-584/19, *ThyssenKrupp κατά Επιτροπής,* σκ.793, 906
[888] Βλ. Ανακοίνωση Δεσμεύσεων, σημ. 12.
[889] Βλ. Ανακοίνωση Δεσμεύσεων, σημ. 15-17. Βλ. και απόφαση Ολλανδικής Αρχής Ανταγωνισμού ACM/19/035829 *KidsFounding Holdings BV and Partou Holding BV. I.* Στην εν λόγω υπόθεση η Αρχή έκανε δεκτή την εκποίηση δραστηριοτήτων ως πρόσφορο και αναλογικό διορθωτικό μέτρο για την εξάλειψη των προβλημάτων ανταγωνισμού από οριζόντιες επικαλύψεις σε τοπικές αγορές ημερήσιας φροντίδας παιδιών και στην afterschool (απογευματινή) φροντίδα παιδιών. Στη συγκεκριμένη υπόθεση, οι οριζόντιες επικαλύψεις μεταξύ των μερών οδηγούσαν σε μερίδια αγοράς από 44% έως 93%. Η Ολλανδική Αρχή διαπίστωσε ότι τα μέρη ήταν στενοί ανταγωνιστές (καθώς δραστηριοποιούνται στις ίδιες περιοχές και εστιάζουν στην ίδια ομάδα πελατών), και ότι υπήρχαν εμπόδια εισόδου και επέκτασης των ανταγωνιστών. Η συγκέντρωση θα οδηγούσε σε αύξηση των τιμών και μείωση της ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών. Οι δεσμεύσεις κρίθηκαν πρόσφορες για την αντιμετώπιση του προβλήματος ανταγωνισμού που εντοπίστηκε σε κάθε αγορά, καθώς το μερίδιο των μερών μειωνόταν κάτω από 40% ή κάτω από 50%. Επιπλέον, οι δεσμεύσεις κρίθηκαν εφικτές και υλοποιήσιμες. Οι

διορθωτικού μέτρου, είναι κατάλληλο για την εξάλειψη των προβλημάτων ανταγωνισμού που διαπιστώθηκαν, πρέπει να εξετάζεται κατά περίπτωση. Η Επιτροπή μπορεί να δεχθεί άλλα είδη (διαρθρωτικού χαρακτήρα) δεσμεύσεων, εφόσον το προτεινόμενο μέτρο είναι τουλάχιστον ισοδύναμο, ως προς τα αποτελέσματά του, με την εκποίηση. Τέτοια μέτρα είναι π.χ. η παροχή πρόσβασης σε βασική υποδομή, δίκτυα, βασική τεχνολογία, ιδίως διπλώματα ευρεσιτεχνίας, τεχνογνωσία και άλλα δικαιώματα πνευματικής και βιομηχανικής ιδιοκτησίας καθώς και σε απαραίτητα μέσα παραγωγής, η λύση ή τροποποίηση μακροπρόθεσμων συμβάσεων αποκλειστικότητας[890].

475. Αντιθέτως, οι δεσμεύσεις σχετικά με τη μελλοντική συμπεριφορά της οντότητας που προκύπτει από τη συγκέντρωση δύνανται να γίνουν αποδέκτες μόνο κατ' εξαίρεση και σε πολύ ειδικές συνθήκες και εφόσον (α) εξασφαλίζεται απολύτως η λειτουργικότητά τους με αποτελεσματική εφαρμογή και έλεγχο και (β) δεν κινδυνεύουν να επιφέρουν στρεβλώσεις στον ανταγωνισμό[891,892]. Οι δεσμεύσεις για μη αύξηση των τιμών, μη περιορισμό του φάσματος των προϊόντων ή μη κατάργηση ορισμένων σημάτων από την αγορά κ.λπ., ή υπόσχεση των μερών να μην υιοθετούν ορισμένες εμπορικές συμπεριφορές κατά κανόνα δεν συνιστούν πρόσφορες δεσμεύσεις διότι:

> (α) Κατά κανόνα δεν εξαλείφουν τα προβλήματα ανταγωνισμού που απορρέουν από οριζόντιες επικαλύψεις.
>
> (β) Ενδέχεται να είναι δύσκολο να εξασφαλισθεί ο απαιτούμενος βαθμός αποτελεσματικότητας ενός τέτοιου μέτρου λόγω της απουσίας αποτελεσματικού ελέγχου της εφαρμογής του. Πράγματι, μπορεί να είναι αδύνατο για την Επιτροπή να βεβαιωθεί κατά πόσον τηρείται η δέσμευση, αλλά και για άλλους φορείς της αγοράς, όπως οι ανταγωνιστές, να διαπιστώσουν κατά πόσον τα μέρη συμμορφώνονται με τους όρους της δέσμευσης στην πράξη. Χωρίς αποτελεσματικούς μηχανισμούς εποπτείας, οι δεσμεύσεις μπορεί να μην περιορίζουν τα μέρη ή μπορεί και να εξουδετερώνονται από αυτά [893].

Επομένως η Επιτροπή δεν δύναται να εξετάζει άλλα είδη διαρθρωτικών δεσμεύσεων εκτός από την εκποίηση, όπως υποσχέσεις τήρησης συμπεριφοράς, παρά μόνο κατ'εξαίρεση σε ειδικές περιπτώσεις, όπως π.χ. για προβλήματα ανταγωνισμού που προκύπτουν σε διαγώνιες συγκεντρώσεις[894] και υπό τις γενικές προϋποθέσεις αποδοχής των δεσμεύσεων που αναφέρθηκαν ανωτέρω υπό παρ. 471. Η Επιτροπή δύναται επίσης να δεχθεί τον χρονικό περιορισμό των διορθωτικών μέτρων, εκτός της εκποίησης. Η δυνατότητα αποδοχής χρονικού περιορισμού και

δομές που θα εκποιούνταν ήταν επικερδείς και μπορούσαν να παραμείνουν ανταγωνιστικές ενώ ήταν ευχερής η παρακολούθησή τους καθώς δεν άφηναν περιθώρια ερμηνείας ή αδιευκρίνιστα ζητήματα.

[890] Βλ. Ανακοίνωση Δεσμεύσεων, σημ. 17 και 61 επ.

[891] Για παράδειγμα, δεσμεύσεις σχετικά με ορισμένες τιμολογιακές πρακτικές, όπως ανώτατα όρια τιμών, εμπεριέχουν τον κίνδυνο να οδηγήσουν σε αντι-ανταγωνιστική ευθυγράμμιση των τιμών μεταξύ των ανταγωνιστών. Βλ. Ανακοίνωση δεσμεύσεων, σημ. 17. Βλ. και υπόθεση Μ. 6166 *Deutsche Borse/NYSE Euronext,* παρ. 1475.

[892] Σε κάθε περίπτωση αξιολογούνται υπό το πρίσμα των αρχών της προσφορότητας και επάρκειας τους, καθώς και της βεβαιότητας ότι μπορούν να εφαρμοστούν. Βλ. Τ-64/20 - *Deutsche Telekom AG κατά Ευρωπαϊκής Επιτροπής*, σκ. 375.

[893] Βλ. Ανακοίνωση Δεσμεύσεων, σημ. 17 και 69.

[894] Βλ. Ανακοίνωση Δεσμεύσεων, σημ. 69 και παραπομπή σε νομολογία.

διάρκειας του μέτρου θα εξαρτηθεί από τις συγκεκριμένες συνθήκες της υπόθεσης και δεν μπορεί να προκαθοριστεί με γενικό τρόπο[895].

476. Βάσει ενωσιακής πρακτικής, όπως προαναφέρθηκε, η Επιτροπή κατά κανόνα δέχεται δεσμεύσεις εκποίησης σε συγκεντρώσεις με οριζόντιες επιπτώσεις στην αγορά. Αν και προσφάτως έχουν γίνει δεκτά διορθωτικά μέτρα συμπεριφορικού ή υβριδικού χαρακτήρα, εντούτοις θα πρέπει να σημειωθεί ότι αυτά έγιναν δεκτά στο πλαίσιο κάθετων/διαγώνιων συγκεντρώσεων. Οι προσφερόμενες δεσμεύσεις έχουν συχνά τη μορφή παροχής πρόσβασης (access rights) σε υποδομές/τεχνογνωσία σε ανταγωνιστές, μακροχρόνιες άδειες χρήσης, κ.λπ. Για παράδειγμα, στην υπόθεση M.10646 - *Microsoft / Activision Blizzard* (2023), η Ε.Επ. έκανε δεκτές δεσμεύσεις παραχώρησης δωρεάν αδειών χρήσης σε καταναλωτές εντός του ΕΟΧ, καθώς και δωρεάν άδειες χρήσης για παρόχους υπηρεσιών streaming παιχνιδιών στο υπολογιστικό νέφος. Οι ανησυχίες της Ε.Επ. εστιάστηκαν στον αποκλεισμό ανταγωνιστών στην διανομή παιχνιδιών μέσω των ανωτέρω υπηρεσιών. Σε οριζόντιες συγκεντρώσεις, οι συμπεριφορικές δεσμεύσεις συχνά λειτουργούν συμπληρωματικά σε διαρθρωτικά μέτρα, π.χ. στην υπόθεση M.8674 *BASF/Solvay Polyamide Business*, μαζί με την εκποίηση παραγωγικών μονάδων η BASF προσέφερε και μακροχρόνιες συμβάσεις προμήθειας, προκειμένου να υποστηρίξει τη βιωσιμότητα της εκποιούμενης επιχείρησης, ενώ στην υπόθεση M.9014 - *PKN Orlen / Grupa Lotos* (2022), μαζί με εκτεταμένες δεσμεύσεις για εκποίηση εγκαταστάσεων, αποθηκευτικών χώρων, κ.λπ. τα μέρη δεσμεύτηκαν να διαθέτουν έως 80.000 τόνους αεροπορικού καυσίμου ετησίως σε ανταγωνιστές μέσω ετήσιων ανοιχτών διαγωνισμών).

477. Σε κάθε περίπτωση, η Ε.Επ έχει απορρίψει μέτρα συμπεριφορικού χαρακτήρα τα οποία αξιολογήθηκαν ότι δεν ήταν πλήρη ή αποτελεσματικά και δεν εξάλειφαν πλήρως τα προβλήματα ανταγωνισμού. Για παράδειγμα, στην υπόθεση *Deutsche Borse/NYSE Euronext*, τα μέρη ανέλαβαν μια «άτυπη δέσμευση» να μην αυξήσουν τα τέλη διαπραγμάτευσης και εκκαθάρισης παραγώγων για περίοδο τριών ετών, εκτός να συνέτρεχαν περιπτώσεις εξελίξεων στην αγορά, νομικών ή ρυθμιστικών περιορισμών ή άλλες περιστάσεις. Η Ε.Επ. σημείωσε ότι η δέσμευση, ακόμα κι αν είχε υποβληθεί επισήμως, θα ήταν σε κάθε περίπτωση απίθανο να είναι κατάλληλη για την επίλυση των προβλημάτων ανταγωνισμού που είχαν εντοπιστεί. Δεδομένης της φύσης της αγοράς παραγώγων, η δέσμευση είχε μειωμένη αξία, και θα ήταν εξαιρετικά περίπλοκο να εφαρμοστεί και να παρακολουθηθεί. Επιπλέον, η επιφύλαξη από τα μέρη ότι θα μπορούσαν να αλλάξουν τα τέλη σε περιπτώσεις εξελίξεων στην αγορά κ.λπ. αύξανε ακόμα περισσότερο την αβεβαιότητα της παρακολούθησης του μέτρου. Τέλος, η Ε.Επ. παρατήρησε ότι, με βάση την ιστορική εμπειρία, η ρύθμιση των τιμών αναμενόταν να οδηγήσει σε λιγότερο αποτελεσματικές μειώσεις των τελών σε σχέση με δεσμεύσεις που είναι ικανές να ενθαρρύνουν τον πραγματικό ανταγωνισμό, οι οποίες μπορούν να οδηγήσουν σε μείωση τιμών[896]. Επίσης, στην υπόθεση *Booking/eTraveli*, η Επιτροπή απέρριψε τη δέσμευση των μερών να εμφανίζεται στους πελάτες που επιλέγουν πτήσεις μέσω Booking μια οθόνη επιλογής με προσφορές ξενοδοχείων από ανταγωνιστικές πλατφόρμες στη σελίδα ολοκλήρωσης της αγοράς αεροπορικού εισιτηρίου. Κατόπιν ανάλυσης των προτεινόμενων

[895] Βλ. Ανακοίνωση Δεσμεύσεων, σημ. 70.
[896] Βλ. υπόθεση M.6166 *Deutsche Börse / NYSE Euronext*, παρ. 1474-1477.

δεσμεύσεων, η Ε.Επ. κατέληξε στο συμπέρασμα ότι τα διορθωτικά μέτρα δεν ήταν επαρκώς πλήρη και αποτελεσματικά και δεν θα εξάλειφαν πλήρως τα εντοπισμένα προβλήματα ανταγωνισμού (ενίσχυση της δεσπόζουσας θέσης της Booking στην αγορά της επιγραμμικής διαμεσολάβησης για την εύρεση και κράτηση ξενοδοχείων)[897]. Ομοίως, η Επιτροπή απέρριψε συμπεριφορικές δεσμεύσεις στην υπόθεση *Wieland*, το, δε, Γενικό Δικαστήριο επικύρωσε την απόφαση της Ε.Επ. να απορρίψει συμπεριφορικές δεσμεύσεις που προτάθηκαν από τα μέρη λόγω του προσωρινού χαρακτήρα τους και της φύσης τους ως συμπεριφορικές[898].

478. Τέλος, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 8 παρ. 8 εδ. β΄ του Ν. 3959/2011, οι δεσμεύσεις που προτείνουν οι συμμετέχουσες επιχειρήσεις, υποβάλλονται το αργότερο μέσα σε προθεσμία είκοσι (20) ημερών από την ημερομηνία εισαγωγής της υπόθεσης στην Επιτροπή Ανταγωνισμού με την κατάθεση της σχετικής εισήγησης κατά τα προβλεπόμενα στην παρ. 5 του ίδιου άρθρου. Επίσης σύμφωνα με το άρθρο 8 παρ. 8 εδ. γ΄, η Ε.Α. μπορεί, σε εξαιρετικές περιπτώσεις, να αποδεχθεί δεσμεύσεις και μετά την πάροδο της παραπάνω προθεσμίας που τάσσεται για την υποβολή τους. Σε αυτήν την περίπτωση η προθεσμία των ενενήντα ημερών της παρ. 6 του ανωτέρω άρθρου 8 για την έκδοση απόφασης μπορεί, με απόφαση της Επιτροπής που κοινοποιείται στις γνωστοποιούσες επιχειρήσεις, να αυξάνεται σε εκατόν πέντε ημέρες. Συναφώς, σύμφωνα με την Ανακοίνωση Δεσμεύσεων της Ε.Επ. (παρ. 94) ο κανονισμός συγκεντρώσεων δεν υποχρεώνει την Επιτροπή να δέχεται δεσμεύσεις μετά τη λήξη της νόμιμης προθεσμίας υποβολής διορθωτικών μέτρων, εκτός αν δεχθεί να αξιολογήσει δεσμεύσεις υπό ειδικές περιστάσεις. Ως εκ τούτου, εφόσον τα μέρη τροποποιήσουν τις προταθείσες δεσμεύσεις μετά την οριζόμενη από τον νόμο προθεσμία, η Επιτροπή θα δεχθεί αυτές τις τροποποιήσεις μόνο εφόσον μπορεί να διαπιστώσει σαφώς ότι οι δεσμεύσεις εάν εφαρμοστούν, θα επιλύσουν ολοσχερώς και αναμφισβήτητα τα προβλήματα ανταγωνισμού που διαπιστώθηκαν και εφόσον υπάρχει αρκετός χρόνος για τη δέουσα αξιολόγηση από την Επιτροπή.

ΙΧ.2 ΟΙ ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΕΣ ΔΕΣΜΕΥΣΕΙΣ

479. Με το υπ' αριθ. πρωτ. Γραμματείας Ε.Α. 123/03.06.2025 Έντυπο Γνωστοποίησης Ανάληψης Δεσμεύσεων (εφεξής «*Δεσμεύσεις 3 Ιουνίου 2025*»), και σε συνέχεια της Έκθεσης, η οποία επιδόθηκε στη γνωστοποιούσα στις 21 Μαΐου 2025, η ALPHABET υπέβαλε διορθωτικά μέτρα με σκοπό την έγκριση από την Ε.Α. της γνωστοποιηθείσας συγκέντρωσης και προκειμένου αυτή να είναι συμβατή με τη λειτουργία του ανταγωνισμού στις επηρεαζόμενες αγορές στις οποίες αφορά[899].

480. Η γνωστοποιούσα, σε συνέχεια της από 06.06.2025 ακροαματικής διαδικασίας ενώπιον της Ε.Α. κατέθεσε στη Γραμματεία Ε.Α. το υπ'αριθ. πρωτ. 145/23.06.2025 Έντυπο Γνωστοποίησης Ανάληψης Δεσμεύσεων ενώ κατά την ακροαματική στις 24.06.2025 ενώπιον της Ε.Α. κατέθεσε το υπ'αριθ. πρωτ. 146/24.06.2025 Έντυπο Γνωστοποίησης Ανάληψης Δεσμεύσεων (εφεξής τα δύο έντυπα καλούνται από κοινού «*Δεσμεύσεις 23-24 Ιουνίου 2025*»). Ακολούθως, η γνωστοποιούσα,

[897] Βλ. υπόθεση M.10615 *Booking Holdings / Etraveli Group*, παρ. 1175 επ.
[898] Βλ. υπόθεση T-251/19, *Wieland Werke AG* κατά Επιτροπής, ECLI: EU: EU: T: 2022: 296, σκ. 594.
[899] Το Έντυπο Γνωστοποίησης Ανάληψης Δέσμευσης επανυποβλήθηκε με το Υπόμνημα της γνωστοποιούσας, ως Σχετικό 5.

κατόπιν ολοκλήρωσης της ακροαματικής διαδικασίας στις 24.06.2025 υπέβαλε με το Συμπληρωματικό Υπόμνημα (30.06.2025) ως Σχετικό 9 επικαιροποιημένο Έντυπο Γνωστοποίησης Ανάληψης Δεσμεύσεων (εφεξής *Δεσμεύσεις Συμπληρωματικού Υπομνήματος*).

481. Ειδικότερα, οι προτεινόμενες δεσμεύσεις έχουν το εξής περιεχόμενο:

IX.2.1 Μη αύξηση των διδάκτρων (Δέσμευση 1)

482. Η Γνωστοποιούσα, με τις *Δεσμεύσεις 3 Ιουνίου 2025,* δεσμεύθηκε ανεπιφύλακτα και ανέλαβε την υποχρέωση να μην αυξήσει τα δίδακτρα για τις σπουδές ΣΑΕΚ στα παραρτήματα της ΑΚΜΗ και της ΔΕΛΤΑ στη Θεσσαλονίκη και στη Θεσσαλία (Βόλος/ Λάρισα), με εξαίρεση περιπτώσεις αναγκαίων αυξήσεων, όπως για λόγους πληθωρισμού, αύξησης μισθωμάτων ή για λόγους ανάκτησης σχετικών επενδύσεων, καθώς και να μην προβεί σε επιθετική τιμολόγηση (κάτω του κόστους) για τις σπουδές ΣΑΕΚ στα παραρτήματα της ΑΚΜΗ και της ΔΕΛΤΑ στη Θεσσαλονίκη και στη Θεσσαλία (Βόλος/ Λάρισα). Η δέσμευση θα ίσχυε για δύο (2) έτη από την ημερομηνία κοινοποίησης του διατακτικού της απόφασης της Ε.Α., και θα υλοποιείτο εντός ενός μηνός από την ανάληψή της, η, δε, γνωστοποιούσα θα διατηρούσε το δικαίωμα να αιτηθεί από την Ε.Α. την επανεξέταση του προτεινόμενου μέτρου σε περίπτωση που οι συνθήκες της αγοράς μεταβάλλονταν σημαντικά και σε μόνιμη βάση. Η επίβλεψη της τήρησης της δέσμευσης θα ανατίθετο σε εντολοδόχο, ο οποίος θα εγκρινόταν από την Ε.Α. και θα πραγματοποιούνταν βάσει τριμηνιαίων εκθέσεων επί της τιμολογιακής πολιτικής της για τις σπουδές ΣΑΕΚ στη Θεσσαλονίκη και στη Θεσσαλία (Βόλος/ Λάρισα) τις οποίες θα υπέβαλε η γνωστοποιούσα στον εντολοδόχο. Εν συνεχεία, ο εντολοδόχος θα υπέβαλε ετήσια έκθεση στην Ε.Α. σε σχέση με την εφαρμογή και την τήρηση της προτεινόμενης δέσμευσης. Ο εντολοδόχος θα αξιολογούσε και θα ενέκρινε τυχόν αιτήματα αύξησης τιμών από τη γνωστοποιούσα σε περιπτώσεις αναγκαίων αυξήσεων, όπως αυτές αναφέρονται ανωτέρω, εφόσον αυτές τεκμηριώνονταν κατά τρόπο σαφή και ακριβή και αφού προηγουμένως ο εντολοδόχος θα έχει ενημερώσει σαφώς την Ε.Α.

483. Εν συνεχεία, με τις *Δεσμεύσεις 23-24 Ιουνίου 2025* η γνωστοποιούσα επέκτεινε τη Δέσμευση 1 στην αγορά της Αττικής και αυτό όλως επικουρικώς, εφόσον το εν λόγω μέτρο κρινόταν αναγκαίο και για αυτή την αγορά. Στις *Δεσμεύσεις 23-24 Ιουνίου 2025* η γνωστοποιούσα ανέφερε ότι η τιμολόγηση των σπουδών πραγματοποιείται […] κάθε εκπαιδευτικού έτους και […]. Κατά συνέπεια ο εντολοδόχος θα μπορούσε να ελέγχει ευχερώς την τιμολογιακή πολιτική της νέας οντότητας. Προς το σκοπό αυτό η γνωστοποιούσα θα υπέβαλε στην αρχή και στο τέλος κάθε πρώτου εκπαιδευτικού εξαμήνου την τιμολογιακή της πολιτική για τις αγορές της Θεσσαλονίκης, του Βόλου (-Λάρισας-) και Αττικής.

484. Ακολούθως, με τις *Δεσμεύσεις Συμπληρωματικού Υπομνήματος*[900] η γνωστοποιούσα τροποποίησε τη Δέσμευση 1 προσδιορίζοντας περιοριστικά τις περιπτώσεις αναγκαίων αυξήσεων των διδάκτρων και όχι ενδεικτικά, όπως αναφέρονταν αρχικά στις *Δεσμεύσεις 3 Ιουνίου 2025* και στις *Δεσμεύσεις 23-24 Ιουνίου 2025*, καλύπτοντας μόνο τις περιπτώσεις πληθωρισμού ή αύξησης μισθωμάτων.

[900] Βλ. σελ. 28-29 του Συμπληρωματικού Υπομνήματος και σελ. 2-4 των *Δεσμεύσεων Συμπληρωματικού Υπομνήματος.*

485. Κατά τη γνωστοποιούσα, η Δέσμευση 1 είναι κατάλληλη από άποψη είδους, κλίμακας και πεδίου εφαρμογής για την πλήρη άρση των ανησυχιών που διατυπώνονται στην Έκθεση περί δυνατότητας της νέας οντότητας να αυξήσει το ύψος των διδάκτρων της ενόψει του υψηλού μεριδίου αγοράς που θα κατέχει στις αγορές της Θεσσαλονίκης και του Βόλου (για την αγορά της Αττικής σημειώνει ότι το μερίδιο της νέας οντότητας υπολείπεται του [45-55]%), καθώς εξασφαλίζεται η συνέχιση της εξυπηρέτησης των σπουδαστών στις εν λόγω αγορές με όρους θεμιτούς και συμφέροντες για αυτούς, ενώ παράλληλα διατηρείται η ομαλή λειτουργία της αγοράς υπό όρους υγιούς ανταγωνισμού, στο πλαίσιο του οποίου οι ανταγωνίστριες ΣΑΕΚ θα ανταγωνίζονται αξιοκρατικά. Επίσης θεωρεί ότι η χρονική διάρκεια ανάληψης της δέσμευσης είναι επαρκής ενόψει του αναπτυσσόμενου χαρακτήρα των εν λόγω αγορών μέσω ιδιωτικών και δημοσίων ΣΑΕΚ.

486. Η γνωστοποιούσα επισημαίνει ότι οποιοδήποτε άλλο μέτρο, π.χ. εκποίηση επιχειρηματικών δραστηριοτήτων, δεν κρίνεται κατάλληλο και αναγκαίο μέτρο για την αντιμετώπιση των ανησυχιών που διατυπώνονται στην Έκθεση. Και τούτο διότι[901], κατά την άποψή της, πρόκειται για άκρως ανταγωνιστικές αγορές στις οποίες δραστηριοποιείται πληθώρα ΣΑΕΚ (ιδιωτικές και δημόσιες), το μερίδιο των μερών στη Θεσσαλονίκη βαίνει μειούμενο, στον Βόλο οι νέες ΣΑΕΚ ασκούν πολύ ισχυρή ανταγωνιστική πίεση ενώ στην Αττική το μερίδιο είναι χαμηλότερο του [45-55] %, δεν υπάρχει κόστος μεταστροφής των σπουδαστών, δεν υπάρχουν εμπόδια εισόδου και ανάπτυξης ανταγωνιστών και τα μέρη δεν αποτελούν τους εγγύτερους ανταγωνιστές στην αγορά της Αττικής. Επίσης προβλέπεται αύξηση της ζήτησης ενώ τα μερίδια των μερών στις εν λόγω αγορές δεν αντικατοπτρίζουν αξιόπιστα την πραγματική ισχύ των μερών καθώς η νέα οντότητα θα δέχεται ανταγωνιστικές πιέσεις από τις δημόσιες ΣΑΕΚ. Επιπρόσθετα, κατά τη γνωστοποιούσα, βάσει εθνικής και ενωσιακής πρακτικής αντίστοιχα μερίδια κρίθηκε ότι δεν δημιουργούν οριζόντιες επιπτώσεις μη συντονισμένης συμπεριφοράς ενώ σε σχετική απόφασή της η Ολλανδική Αρχή Ανταγωνισμού κατέληξε στο συμπέρασμα ότι τα κρατικά ιδρύματα ασκούν ανταγωνιστικές πιέσεις στα ιδιωτικά.

IX.2.2 Μη αύξηση της διαφημιστικής δαπάνης των μερών (Δέσμευση 2)

487. Με τις *Δεσμεύσεις 3 Ιουνίου 2025* η ALPHABET δεσμεύθηκε ανεπιφύλακτα και ανέλαβε την υποχρέωση να μην αυξήσει τις διαφημιστικές της δαπάνες σε σχέση με αυτές που πραγματοποίησαν τα μέρη κατά το ακαδημαϊκό έτος 2024-2025, εκτός εάν η αγορά των ΣΑΕΚ στο σύνολό της αυξήσει τις διαφημιστικές δαπάνες λόγω εξελίξεων στην αγορά, όπως η ίδρυση και λειτουργία επαγγελματικών ακαδημιών ή/και εξειδικευμένων δημόσιων ΣΑΕΚ. Η δέσμευση θα ίσχυε για δύο (2) έτη από την ημερομηνία κοινοποίησης του διατακτικού της απόφασης της Ε.Α., η, δε, γνωστοποιούσα θα διατηρούσε το δικαίωμα να αιτηθεί από την Ε.Α. την επανεξέταση του προτεινόμενου μέτρου σε περίπτωση που οι συνθήκες της αγοράς θα μεταβάλλονταν σημαντικά και σε μόνιμη βάση. Η επίβλεψη της τήρησης της δέσμευσης θα ανατίθετο σε εντολοδόχο, ο οποίος θα εγκρινόταν από την Ε.Α., και θα πραγματοποιούνταν βάσει καταλόγου που θα υπέβαλε η γνωστοποιούσα στον εντολοδόχο κάθε έξι μήνες με τις διαφημιστικές της δαπάνες. Εν συνεχεία, ο

[901] Βλ. σελ. 5-7 των *Δεσμεύσεων 3 Ιουνίου 2025* και σελ. 5-9 των *Δεσμεύσεων 23-24 Ιουνίου 2025*.

εντολοδόχος θα υπέβαλε ετήσια έκθεση στην Ε.Α. σε σχέση με την εφαρμογή και την τήρηση της προτεινόμενης δέσμευσης. Η Δέσμευση 2 επαναλήφθηκε και στις *Δεσμεύσεις 23-24 Ιουνίου 2025.*

488. Ακολούθως, με τις *Δεσμεύσεις Συμπληρωματικού Υπομνήματος*[902] η γνωστοποιούσα τροποποίησε τη Δέσμευση 2 προσδιορίζοντας περιοριστικά τις περιπτώσεις αύξησης των διαφημιστικών δαπανών της και όχι ενδεικτικά, όπως αναφέρονταν αρχικά στις *Δεσμεύσεις 3 Ιουνίου 2025* και στις *Δεσμεύσεις 23-24 Ιουνίου 2025*, καλύπτοντας συγκεκριμένα τις περιπτώσεις ίδρυσης και λειτουργίας επαγγελματικών ακαδημιών ή/και εξειδικευμένων δημοσίων ΣΑΕΚ.

489. Κατά τη γνωστοποιούσα, η Δέσμευση 2 είναι κατάλληλη από άποψη είδους, κλίμακας και πεδίου εφαρμογής για την άρση των ανησυχιών που διατυπώνονται στην Έκθεση περί εκτεταμένων και πανελλήνιου βεληνεκούς διαφημιστικών ενεργειών με αποτέλεσμα την ενίσχυση του εμπορικού της σήματος και την δημιουργία εμποδίων εισόδου και ανάπτυξης δυνητικών και υφιστάμενων ανταγωνιστών. Τούτο διότι μέσω της Δέσμευσης 2 διασφαλίζεται η λειτουργία της αγοράς υπό όρους υγιούς ανταγωνισμού και η άσκηση επαρκούς ανταγωνιστικής πίεσης από τους ανταγωνιστές.

ΙΧ.2.3 Εκποίηση του παραρτήματος της ΔΕΛΤΑ στον Βόλο (Δέσμευση 3)

490. Με τις *Δεσμεύσεις 23-24 Ιουνίου 2025* η γνωστοποιούσα δεσμεύθηκε για την εκποίηση του παραρτήματος της ΔΕΛΤΑ στον Βόλο. Ειδικότερα δεσμεύθηκε για την εκποίηση της επιχειρηματικής δραστηριότητας της ΔΕΛΤΑ (με εξαίρεση του εμπορικού σήματος και των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας) στον Βόλο, η οποία συνίστατο στην […]. […]. Η εκποίηση θα λάμβανε χώρα εντός δώδεκα (12) μηνών από την ημερομηνία κοινοποίησης του διατακτικού της απόφασης Ε.Α. και ο αγοραστής θα εγκρινόταν από την Ε.Α. Την εποπτεία συμμόρφωσης με την εν λόγω δέσμευση θα είχε εντολοδόχος, ο οποίος θα εγκρινόταν από την Ε.Α., ενώ παράλληλα θα οριζόταν από τη γνωστοποιούσα ένας ανεξάρτητος διαχειριστής της εκποιούμενης δραστηριότητας, υπεύθυνος για τη διαχείριση αυτής μέχρι την εκποίησή της. Εφόσον η εκποίηση δεν θα υλοποιείτο εντός των ως άνω 12 μηνών, την εκποίηση του παραρτήματος θα αναλάμβανε, στη συνέχεια, εντολοδόχος εκποίησης, ομοίως εγκεκριμένος από την Ε.Α. ο οποίος θα λάμβανε την εντολή να πωλήσει το παράρτημα χωρίς τον προσδιορισμό ελάχιστης τιμής εντός τριών (3) μηνών. Η Δέσμευση 3 αναλήφθηκε από τη γνωστοποιούσα, όπως αναφέρει, «*όλως επικουρικώς και μόνο εφόσον κρινόταν από την Ε.Α. ότι δεν επαρκούσε η Δέσμευση 1, οπότε σε αυτή την περίπτωση η Δέσμευση 3 θα την αντικαθιστούσε ως προς τούτο»*.

491. Κατά την ALPHABET η δέσμευση είναι κατάλληλη από άποψη είδους, κλίμακας και πεδίου εφαρμογής για την άρση των ανησυχιών που αποτυπώνονται στην Έκθεση, διότι τις αντιμετωπίζει πλήρως αίροντας την επικάλυψη των δραστηριοτήτων των μερών στην εν λόγω γεωγραφική αγορά. Με την αναλαμβανόμενη δέσμευση καλύπτονται όλες οι λειτουργίες που είναι αναγκαίες για την εύρυθμη λειτουργία του παραρτήματος και τη διατήρηση της βιωσιμότητας και ανταγωνιστικότητάς του.

[902] Βλ. σελ. 28-29 του Συμπληρωματικού Υπομνήματος και σελ. 2-4 των *Δεσμεύσεων Συμπληρωματικού Υπομνήματος.*

IX.3 ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΩΝ ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΩΝ ΔΕΣΜΕΥΣΕΩΝ

492. Αρχικά σημειώνεται ότι οι *Δεσμεύσεις 3 Ιουνίου 2025* κατατέθηκαν στις 03.06.2025, ήτοι δεκατρείς (13) ημέρες από την εισαγωγή της υπ' αριθ. πρωτ. 3588/21.05.2025 Έκθεσης στην Επιτροπή Ανταγωνισμού και, συνεπώς, υπεβλήθησαν εμπροθέσμως. Εν συνεχεία, οι *Δεσμεύσεις 23-24 Ιουνίου 2025* υπεβλήθησαν στις 23.06.2025, ως τροποποίηση στις *Δεσμεύσεις 3 Ιουνίου 2025*, ήτοι τριάντα δύο (32) ημέρες μετά την εισαγωγή της υπόθεσης στην Ε.Α. και πέραν της καταληκτικής εκ του νόμου προθεσμίας. Ωστόσο, οι *Δεσμεύσεις 23-24 Ιουνίου 2025* αξιολογούνται με την παρούσα απόφαση, παρόλο που η Ε.Α. δεν υποχρεούται προς τούτο. Οι *Δεσμεύσεις του Συμπληρωματικού Υπομνήματος* υπεβλήθησαν με το Συμπληρωματικό Υπόμνημα και αφού είχε ολοκληρωθεί η ακροαματική διαδικασία.

493. Ως προς τη Δέσμευση 1 και Δέσμευση 2 η γνωστοποιούσα δεν έχει υποβάλει επαρκείς πληροφορίες – ως όφειλε - προκειμένου η ΕΑ να τις αξιολογήσει με βάση τα προαναφερθέντα κριτήρια (βλ. ενότητα IX. 1 ανωτέρω). Σύμφωνα με την Ε.Α. 779/2022 για τον καθορισμό του εντύπου ανάληψης δεσμεύσεων, στο Τμήμα 2 πρέπει να αναφέρονται από την επιχείρηση που αναλαμβάνει τις δεσμεύσεις τα στοιχεία εκείνα τα οποία αποδεικνύουν την καταλληλόλητα των αναλαμβανόμενων δεσμεύσεων για την άρση των εμποδίων στην άσκηση αποτελεσματικού ανταγωνισμού. Ωστόσο, εν προκειμένω, τα επιχειρήματα που αποτυπώνονται στο αντίστοιχο Τμήμα 2 από τη γνωστοποιούσα στις *Δεσμεύσεις 3 Ιουνίου* και στις *Δεσμεύσεις 23-24 Ιουνίου 2025* (σελ. 5 επ.) σε σχέση με τη Δέσμευση 1 εστιάζουν στην αντίκρουση της Έκθεσης ως προς τα βασικά σημεία της ουσιαστικής αξιολόγησης που θεμελιώνουν την πιθανολόγηση των οριζοντίων μη συντονισμένων επιπτώσεων (για την αντίκρουση των οποίων παραπέμπουμε ανωτέρω υπό ενότητα VIII.2.2), καθώς και στην επιχειρηματολογία της γνωστοποιούσας ως προς τη μη προσφορότητα οποιουδήποτε άλλου μέτρου για την αντιμετώπιση των σχετικών ανησυχιών (π.χ. εκποίηση επιχειρηματικής δραστηριότητας). Με βάση τις διαθέσιμες πληροφορίες στα σχετικά έντυπα των *Δεσμεύσεων 3 Ιουνίου 2025* και *Δεσμεύσεων 23-24 Ιουνίου 2025* λεκτέα είναι τα ακόλουθα:

494. Οι προτεινόμενες Δέσμευση 1 και Δέσμευση 2 είναι ανεπαρκείς και δεν κρίνονται πρόσφορες, διότι συνίστανται μόνο σε αμιγώς συμπεριφορικά μέτρα σχετικά με τη μελλοντική συμπεριφορά της νέας οντότητας, ήτοι μη αύξηση των τιμών των διδάκτρων στη Θεσσαλονίκη και στην Αττική[903] και μη αύξηση των διαφημιστικών δαπανών. Όπως αναφέρεται και στην Ανακοίνωση Δεσμεύσεων (βλ. ανωτέρω παρ. 475-477), δεσμεύσεις για μη αύξηση των τιμών κατά κανόνα δεν είναι πρόσφορες διότι κατά κανόνα δεν εξαλείφουν τα προβλήματα ανταγωνισμού, είναι, δε, δύσκολο να εξασφαλισθεί ο απαιτούμενος βαθμός αποτελεσματικότητάς τους λόγω απουσίας αποτελεσματικού ελέγχου της εφαρμογής τους, ενώ μπορεί να οδηγήσουν σε στρεβλώσεις στον ανταγωνισμό. Δεδομένου ότι η Δέσμευση 1 και η Δέσμευση 2 έχουν συμπεριφορικό χαρακτήρα, από τη φύση τους δεν είναι ικανές να εξαλείψουν το πρόβλημα ανταγωνισμού που περιγράφεται στην Έκθεση και το οποίο συνίσταται στην αποδυνάμωση της ανταγωνιστικής δομής της αγοράς στη Θεσσαλονίκη, στον Βόλο και στην Αττική λόγω της δημιουργίας (υπερ)δεσπόζουσας, κατά περίπτωση, θέσης, μέσω της αύξησης της ισχύος της Alphabet (ΑΚΜΗ) και της εξάλειψης του εγγύτερου (και σε κάθε περίπτωση του βασικότερου) ανταγωνιστή της και συναφώς του βαθμού

[903] Ως προς τον Βόλο, βλ. κατωτέρω αξιολόγηση της Δέσμευσης 3.

ανταγωνισμού και της ανταγωνιστικής πίεσης που αυτός ασκούσε στην ΑΚΜΗ. Υπό αυτό το πρίσμα, έχουν αποσπασματικό χαρακτήρα εστιάζοντας σε συγκεκριμένες μόνο πτυχές της εμπορικής πολιτικής της νέας οντότητας.

495. Επίσης η γνωστοποιούσα δεν αναφέρει (ούτε προκύπτει από τα υπόλοιπα στοιχεία του φακέλου) αν συντρέχουν εξαιρετικές περιστάσεις ή ειδικές συνθήκες και ποιες είναι αυτές, οι οποίες ενδεχομένως θα δικαιολογούσαν τη λήψη των προτεινόμενων, αμιγώς συμπεριφορικών μέτρων. Η ΕΑ στο παρελθόν έχει κάνει δεκτές δεσμεύσεις περί μη αύξησης ή μείωσης τιμών προκειμένου να εξαλειφθούν οι επιπτώσεις στον ανταγωνισμό από οριζόντιες συγκεντρώσεις. Ωστόσο, οι δεσμεύσεις έγιναν δεκτές υπό εξαιρετικές συνθήκες, αφού ελήφθησαν υπόψη οι ιδιαιτερότητες των υπό κρίση αγορών και των προβλημάτων ανταγωνισμού. Αναλυτικότερα στην απόφαση ΕΑ 658/2018 *ATTICA/HSW*, το πλέγμα διορθωτικών μέτρων που υιοθετήθηκε διαμορφώθηκε με άξονες αφενός μεν *την απελευθέρωση «ζήτησης/ χώρου» για τη διευκόλυνση της εισόδου νέων ανταγωνιστών* σε ζεύγη λιμένων στα οποία θα κατέχει μονοπωλιακή/ δεσπόζουσα θέση, μέσω της διακοπής εκτέλεσης δρομολογίων, μείωσης δρομολογίων, απόσυρσης πλοίων σε περίπτωση που δραστηριοποιούνταν σε αυτά ανταγωνιστές *και τη μείωση της ισχύος της σε πανελλήνιο επίπεδο και* αφετέρου τη διατήρηση της συχνότητας των δρομολογίων και του ύψους των ναύλων στα υφιστάμενα επίπεδα, λαμβάνοντας υπόψη την περιοδικότητα δήλωσης δρομολογίων πλοίων (τα δρομολόγια δηλώνονταν κάθε έτος στο Υπουργείο Ναυτιλίας) και τη δυνατότητα έκτακτης δρομολόγησης πλοίου. Επιπλέον, η ΕΑ έκρινε, κατά πλειοψηφία, ότι τα προσφερόμενα μέτρα ήταν επαρκή, κατάλληλα και αναλογικά λαμβάνοντας υπόψη αφενός την προβλεπόμενη εκποίηση δυο πλοίων εκ μέρους της νέας οντότητας, αφετέρου τα χαρακτηριστικά που παρουσιάζουν τα εν λόγω δρομολόγια (π.χ. ζημιογόνα δρομολόγια μεγάλης διαρκείας, κ.λπ.). Εν προκειμένω δεν υφίστανται αντίστοιχες περιστάσεις ούτε προβάλλονται τέτοιες από τη γνωστοποιούσα. Ομοίως στην απόφαση ΕΑ 650/2017 *ΔΕΛΤΑ/Οικογένεια Χατζάκου/ΜΕΒΓΑΛ* έγιναν δεκτές δεσμεύσεις τιμολογιακής φύσεως (δέσμευση περί αγοράς (εισκόμισης) νωπού γάλακτος με ελάχιστη εγγυημένη τιμή βάσει συγκεκριμένου μαθηματικού τύπου, η οποία αντιμετώπιζε το ειδικό ζήτημα της μείωσης τιμών αγοράς λόγω αύξησης της μονοψωνιακής δύναμης των μερών συνεπεία της συγκέντρωσης στη *«σημαντικότερη γαλακτοπαραγωγική ζώνη της επικράτειας»*). Η δέσμευση συνοδευόταν και από ένα πλέγμα άλλων μέτρων (άρση αποκλειστικοτήτων, απαλλαγή παραγωγών από επαχθείς όρους) που είχαν ως στόχο αφενός την ενίσχυση της διαπραγματευτικής θέσης των γαλακτοπαραγωγών έναντι της νέας οντότητας και αφετέρου τη διασφάλιση της πρόσβασης των ανταγωνιστικών γαλακτοβιομηχανιών σε επαρκείς ποσότητες πρώτης ύλης με ανταγωνιστικούς όρους. Πρόκειται συνεπώς για οριζόντια επίπτωση με κάθετη διάσταση, καθώς η συγκέντρωση επηρέαζε τη θέση των προμηθευτών της ενιαίας οντότητας και όχι τους ανταγωνιστές της, όπως συμβαίνει στην υπό κρίση υπόθεση. Σε κάθε περίπτωση, κατά πάγια νομολογία η Επιτροπή δεν δεσμεύεται να αξιολογήσει σε μελλοντικές υποθέσεις κατά τον ίδιο τρόπο δεσμεύσεις τις οποίες ενέκρινε σε προγενέστερες αποφάσεις και να προβεί στην ίδια εκτίμηση των πραγματικών περιστατικών. Η επιχείρηση δεν δύναται να προσάψει στην Επιτροπή ότι με την απόφασή της παρέκκλινε από την προηγούμενη διοικητική πρακτική και ότι δεν προέβη στην ίδια εκτίμηση των πραγματικών

περιστατικών επί κρινόμενης υπόθεσης βάσει προηγούμενης πρακτικής και κατά συνέπεια κάθε επιχείρημα της επιχείρησης που στηρίζεται σε αυτό το προηγούμενο είναι απορριπτέο[904].

496. Ως προς τη Δέσμευση 1 στις *Δεσμεύσεις 3 Ιουνίου 2025* και στις *Δεσμεύσεις 23-24 Ιουνίου 2025* (Τμήμα 2) αναφέρεται ότι «στην Εισήγηση διατυπώνεται η ανησυχία ότι μέσω του υψηλού μεριδίου αγοράς που θα διαθέτει μετά τη Συγκέντρωση η νέα οντότητα, αυτή θα δύναται να αυξήσει το ύψος των διδάκτρων της, δημιουργώντας έτσι άνισους όρους ανταγωνισμού για τους ανταγωνιστές της, αλλά και για τους σπουδαστές». Περαιτέρω αναφέρεται ότι, μέσω της αναλαμβανόμενης δέσμευσης, εξασφαλίζεται η συνέχιση της ομαλής εξυπηρέτησης των σπουδαστών στη Θεσσαλονίκη και στην Αττική με «όρους θεμιτούς και συμφέροντες για αυτούς». Παράλληλα, κατά τη γνωστοποιούσα, διατηρείται η ομαλή λειτουργία της αγοράς «υπό όρους υγιούς ανταγωνισμού, στο πλαίσιο του οποίου οι ανταγωνιστικές ΣΑΕΚ θα ανταγωνίζονται αξιοκρατικά (on the merits).». Ωστόσο, όπως αναφέρθηκε ανωτέρω, βάσει ενωσιακής πρακτικής μόνο δεσμεύσεις οι οποίες ενισχύουν τον πραγματικό ανταγωνισμό θα μπορούσαν να οδηγήσουν σε μειώσεις τιμών και όχι η εκ των προτέρων ρύθμιση των τιμών. Λαμβάνοντας, δε, υπόψιν ότι η ανταγωνιστική πίεση προς την ΑΚΜΗ ασκούνταν από τη ΔΕΛΤΑ, όπως αναλύθηκε ανωτέρω υπό ενότητα VIII. 2.2, και ότι με τη συγκέντρωση δημιουργείται για τα μέρη δεσπόζουσα (υπερδεσπόζουσα) θέση στις υπό εξέταση αγορές, η Δέσμευση 1 θα μπορούσε να ερμηνευθεί/θεωρηθεί ως δέσμευση «διατήρησης του υψηλού μεριδίου» της νέας οντότητας, καθιστώντας την και κατά τούτο απρόσφορη. Σημειωτέον ότι η εκτίμηση της συμπεριλαμβανόμενης στη Δέσμευση 1 μη τιμολόγηση κάτω του κόστους από την πλευρά των μερών παρέλκει, διότι δεν περιγράφονται στην Έκθεση ανησυχίες περί επιθετικής τιμολόγησης από τα μέρη[905]. Σε κάθε περίπτωση, η ως άνω δέσμευση δεν θα μπορούσε να θεωρηθεί πρόσφορη, διότι ουσιαστικά η γνωστοποιούσα δεσμεύεται σε μη παραβίαση των διατάξεων του άρθρου 2 του Ν. 3959/2011 και του άρθρου 102 ΣΛΕΕ, γεγονός που αναιρεί τον χαρακτήρα της ως δέσμευσης και μεταθέτει την αρμοδιότητα της ex post εφαρμογής των διατάξεων αυτών από την, αποκλειστικώς αρμόδια προς τούτο, Ε.Α. στον εντολοδόχο.

497. Ως προς τη Δέσμευση 2, στις *Δεσμεύσεις 3 Ιουνίου 2025* και στις *Δεσμεύσεις 23-24 Ιουνίου 2025* (τμήμα 2) η ALPHABET αναφέρει ότι η αναλαμβανόμενη δέσμευση «*διασφαλίζει τη λειτουργία της αγοράς υπό όρους υγιούς ανταγωνισμού, καθώς εγγυάται ότι η Alphabet δεν θα διαθέσει αυξημένα κονδύλια για διαφημιστικούς σκοπούς για περίοδο 2 ετών και εξασφαλίζει ότι οι ανταγωνιστές θα μπορούν να ασκήσουν επαρκή ανταγωνιστική πίεση*». Εντούτοις, η Δέσμευση 2, όπως και η Δέσμευση 1, από τη φύση της δεν επιλύει το δομικό πρόβλημα ανταγωνισμού που περιγράφεται στην Έκθεση με τη δημιουργία δεσπόζουσας (υπερδεσπόζουσας κατά περίπτωση) θέσης στην Θεσσαλονίκη, στο Βόλο και στην Αττική με την ενίσχυση του μεριδίου αγοράς της ΑΚΜΗ και την εξάλειψη του εγγύτερου (και σε κάθε περίπτωση του βασικότερου) ανταγωνιστή της. Πέραν αυτού, η Δέσμευση 2 δεν αντιμετωπίζει καν τις εν λόγω ανησυχίες περί αύξησης της διαφημιστικής δαπάνης και δημιουργίας εμποδίων εισόδου σε δυνητικούς ανταγωνιστές και επέκτασης των υφιστάμενων ανταγωνιστών, και κατά συνέπεια δεν δίνει τη δυνατότητα ανάπτυξης

[904] Βλ. T-584/19, *ThyssenKrupp κατά Επιτροπής*, σκ. 816, 895.
[905] Βλ. παρ. 347, 351 και 356 της Έκθεσης.

ενός (δυνητικού) ανταγωνιστή, ο οποίος θα μπορούσε να ασκήσει κάποια ανταγωνιστική πίεση στη νέα οντότητα. Και τούτου διότι όπως έχει ήδη αναλυθεί στην Έκθεση, αλλά και στην παρούσα ανωτέρω (βλ. παρ. 423, 439, 446), η διαφημιστική δαπάνη των δύο εταιρειών ανέρχεται σε υψηλό ποσοστό του κύκλου εργασιών τους από ΣΑΕΚ ([…]% για εκάστη) ξεπερνώντας […] ευρώ για κάθε εταιρεία. Αυτό σημαίνει ότι η ΑΛΦΑ και ΟΜΗΡΟΣ, προκειμένου να μπορέσουν να ανταγωνιστούν την νέα οντότητα σε αυτό το επίπεδο και να προβούν σε αντίστοιχες δαπάνες, θα έπρεπε να διαθέσουν ποσό που θα αντιστοιχούσε σε υψηλό ποσοστό του κύκλου εργασιών τους, γεγονός το οποίο θα συνεπαγόταν ενδεχόμενη αύξηση του κόστους των υπηρεσιών τους, με αβέβαιο αποτέλεσμα. Στην περίπτωση, δε, της ΣΑΕΚ ΔΗΜΗΤΡΑ, αυτή δεν θα ήταν καν σε θέση να προβεί σε αντίστοιχες δαπάνες διαφήμισης, δεδομένου ότι ο συνολικός κύκλος εργασιών της από τη λειτουργία ΣΑΕΚ υπολείπεται […] ευρώ. Ουσιαστικά η εν λόγω δέσμευση από πλευράς των μερών σημαίνει ότι «δεν θα αυξήσουν περαιτέρω το μερίδιό τους». Σε κάθε, όμως περίπτωση, εφόσον η ΔΕΛΤΑ, ως ο εγγύτερος και σε κάθε περίπτωση ο πιο βασικός ανταγωνιστής έχει εξαλειφθεί, η ίδια «παγωμένη» δαπάνη διαφήμισης που προσφέρεται, ως δέσμευση, από τα μέρη θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί έναντι των υπολοίπων ανταγωνιστών, μεταφραζόμενη ως αυξημένη προωθητική δράση έναντί τους. Κατά τούτο η Δέσμευση 2 ισοδυναμεί με δέσμευση επιδίωξης περαιτέρω αύξησης του μεριδίου της σε όλες τις αγορές στις οποίες αφορά και καθίσταται, και εξ αυτού του λόγου, απρόσφορη. Εξάλλου το γεγονός ότι η παρατηρηθείσα το έτος 2023 μείωση της διαφημιστικής τους δαπάνης κατά […]% δεν εμπόδισε τα μέρη να συνεχίσουν να βρίσκονται στην πρώτη και δεύτερη θέση, καθιστά την εν λόγω δέσμευση έτι περαιτέρω απρόσφορη. Με βάση, δε, όσα αναφέρθηκαν ανωτέρω υπό ενότητα VII.2.2, η εν λόγω δέσμευση καθίσταται έτι περαιτέρω απρόσφορη, λαμβάνοντας υπόψη ότι, οι δημόσιες ΣΑΕΚ δεν ασκούν ανταγωνιστική πίεση στις ιδιωτικές (γεγονός που επιβεβαιώνεται και από το εσωτερικό έγγραφο Σχετικό 10 της γνωστοποιούσας).

498. Επίσης, η Δέσμευση 1 και η Δέσμευση 2 προσφέρονται από τη γνωστοποιούσα για ένα χρονικό διάστημα δύο (2) ετών. Η γνωστοποιούσα θεωρεί ότι το εν λόγω διάστημα είναι επαρκές ώστε οι ανταγωνιστές της νέας οντότητας να αναπτύξουν τη δραστηριότητά τους στις υπό εξέταση σχετικές αγορές διότι, όπως αναφέρει στις *Δεσμεύσεις Συμπληρωματικού Υπομνήματος*, οι ΣΑΕΚ αποκτούν σημαντικά μερίδια στις σχετικές αγορές που δραστηριοποιούνται (ΔΕΛΤΑ στον Βόλο, ΟΜΗΡΟΣ στη Θεσσαλονίκη και στη Λάρισα και ΑΛΦΑ στη Θεσσαλονίκη). Εντούτοις, πέραν της ανεπάρκειας και της μη προσφορότητάς τους ως προς την ουσία τους, η Δέσμευση 1 και η Δέσμευση 2 δεν επιλύουν τα προβλήματα ανταγωνισμού με μόνιμο τρόπο και εξ επόψεως διάρκειας. Τούτο διότι, όπως αναλύεται στην Έκθεση αλλά και στην παρούσα (παρ. 414 ανωτέρω), παρά τις όποιες μικρές αυξομειώσεις των μεριδίων των μερών κατά τη διάρκεια της 5ετίας στη Θεσσαλονίκη, τα μέρη διατηρούν σταθερά τις 2 πρώτες θέσεις στην εν λόγω αγορά καθ' όλη τη διάρκεια του ως άνω διαστήματος. Ενόψει της υπερδεσπόζουσας θέσης που δημιουργείται με την υπό κρίση συγκέντρωση, η διάρκεια των Δεσμεύσεων 1 και 2 ομοίως δεν εκτιμάται ως ικανή να επιφέρει μόνιμη λύση στα προβλήματα ανταγωνισμού που εντοπίζονται ούτε και στην αγορά του Βόλου, καθώς τα μερίδια της ΑΚΜΗ επηρεάστηκαν άμεσα από την είσοδο της ΔΕΛΤΑ στην εν λόγω αγορά και όχι από τη δραστηριοποίηση της ΟΜΗΡΟΣ σε αυτήν (βλ. παρ. 438 ανωτέρω). Τέλος στην Αττική ενόψει της δημιουργίας δεσπόζουσας θέσης της νέας οντότητας και του

γεγονότος ότι η ΑΛΦΑ θα υπολείπεται από αυτήν κατά […] ποσοστιαίες μονάδες (βλ. παρ. 444 ανωτέρω), δεν θεωρείται ότι το χρονικό διάστημα των Δεσμεύσεων 1 και 2 επιλύει μόνιμα το πρόβλημα στη δομή του ανταγωνισμού ούτε είναι ικανό να δώσει τη δυνατότητα σε έναν ανταγωνιστή να ασκήσει κάποια ανταγωνιστική πίεση στα μέρη εντός αυτού του πολύ περιορισμένου χρονικού διαστήματος.

499. Συνοψίζοντας, οι Δεσμεύσεις 1 και 2 αντιμετωπίζουν ελλιπώς και όχι μόνιμα τα προβλήματα ανταγωνισμού που περιγράφονται στην Έκθεση, εστιάζουν σε συγκεκριμένες πτυχές μελλοντικής εμπορικής συμπεριφοράς της νέας οντότητας και δεν ανταποκρίνονται στον δικαιολογητικό λόγο ανάληψης δεσμεύσεων και γενικότερα της πολιτικής ελέγχου των συγκεντρώσεων, ο οποίος συνίσταται στην ex ante εξασφάλιση των ανταγωνιστικών δομών της αγοράς και όχι στον ex post έλεγχο της συμπεριφοράς των επιχειρήσεων. Για όλους τους ως άνω λόγους η Δέσμευση 1 και η Δέσμευση 2 είναι, εκτός από ανεπαρκείς, και απρόσφορες, και για τον λόγο αυτό απορριπτέες**.**

500. Επιπρόσθετα, οι Δεσμεύσεις 1 και 2[906], όπως αποτυπώνονται στις *Δεσμεύσεις 3 Ιουνίου 2025* και *Δεσμεύσεις 23-24 Ιουνίου,* δεν είναι πλήρεις και λειτουργικά εφαρμόσιμες με συνέπεια να είναι σχεδόν αδύνατο να ελεγχθεί η εφαρμογή τους κατά τρόπο αποτελεσματικό. Είναι ασαφείς και περιλαμβάνουν σειρά εξαιρέσεων, οι οποίες δύνανται να μειώνουν σημαντικά ή να αναιρούν πλήρως τη λειτουργικότητά τους και ταυτόχρονα τη δυνατότητα ελέγχου της εφαρμογής τους.

501. Ειδικότερα, η Δέσμευση 1 εξαιρεί τις περιπτώσεις «αναγκαίων αυξήσεων», με ενδεικτική παράθεση των περιπτώσεων πληθωρισμού, αύξησης μισθωμάτων ή «για λόγους ανάκτησης σχετικών επενδύσεων». Δεν προσδιορίζεται σε σχέση με ποιες τιμές θα κρίνεται η αύξηση ή μη των διδάκτρων (π.χ. αν πρόκειται για τις τιμές που ισχύουν κατά το χρόνο επίδοσης του διατακτικού, για το τρέχον ή το προηγούμενο ακαδημαϊκό έτος, κ.λπ.). Περαιτέρω, δεν εξειδικεύονται τα κριτήρια βάσει των οποίων ο εντολοδόχος θα κρίνει την αναγκαιότητα ή μη εκάστης αύξησης τιμών καθώς και την αναλογικότητα του ύψους της αύξησης/βαθμού μετακύλισης σε σχέση με τον δικαιολογητικό της λόγο. Ειδικώς ως προς την εξαίρεση της αύξησης λόγω «ανάκτησης επενδύσεων», δεν εξηγείται επί τη βάσει ποιων στοιχείων θα υπολογιστεί το κόστος επενδύσεων (cost of capital), αν θα συμπεριληφθεί ορισμένο ποσοστό απόδοσης, η διάρκεια της ανάκτησης, κ.λπ. Ο προσδιορισμός της τιμής πώλησης, προκειμένου να ανακτηθεί το κόστος επένδυσης, εξαρτάται από μη αντικειμενικούς παράγοντες, ήτοι από τον χρονικό ορίζοντα και από την επιθυμητή απόδοση των κεφαλαίων, οι οποίοι βρίσκονται στη διακριτική ευχέρεια της επιχείρησης να τους αποφασίσει και να τους ορίσει. Αυτό σημαίνει ότι, αν γίνει μια επένδυση από την νέα οντότητα και αυτή θέσει μικρό επιθυμητό χρόνο ανάκτησης και μεγάλη επιθυμητή απόδοση, θα είναι αναγκαία μια (ιδιαίτερα) αυξημένη τιμή πώλησης. Κατά συνέπεια, πέραν του

[906] Σημειώνεται ότι η συμπερίληψη στις δεσμεύσεις της μη επιθετικής τιμολόγησης από πλευράς της νέας οντότητας, πέραν του απρόσφορου χαρακτήρα της, κρίνεται ομοίως ασαφής, αόριστη, λειτουργικά ανεφάρμοστη και δυσχερώς ελέγξιμη διότι δεν διευκρινίζονται οι όροι ελέγχου εφαρμογής της τιμολόγησης «κάτω του κόστους», δεν διευκρινίζεται ποια κατηγορία κόστους θα λαμβάνεται ως βάση (benchmark) (π.χ. το μέσο μεταβλητό κόστος, το μέσο συνολικό, άλλο), δεν προσδιορίζονται οι πληροφορίες που θα παράσχει η εταιρεία, πλην μιας αόριστης αναφοράς σε υποβολή τριμηνιαίων εκθέσεων τιμολογιακής πολιτικής, ενώ πέραν των άλλων οι εγγενείς δυσχέρειες που ενέχει και ο όγκος πληροφοριών και τεκμηρίωσης που απαιτεί μια διαπίστωση επιθετικής τιμολόγησης θα καθιστούσε εντελώς αδύνατη την παρακολούθηση εφαρμογής του μέτρου από την Ε.Α.

ότι ένα τέτοιο συμπεριφορικό μέτρο δεν επιλύει το εγγενές πρόβλημα ανταγωνισμού που επισημαίνεται στην Έκθεση και αναλύεται ανωτέρω, καταλείπεται στα μέρη η διακριτική ευχέρεια να αποφασίσουν μια αύξηση τιμής, η οποία ουσιαστικά αναιρεί την ίδια τη δέσμευση.

502. Επιπρόσθετα, ενόψει της αοριστίας και των εγγενών δυσκολιών στον υπολογισμό των μεγεθών αυτών, καταλείπεται πλήρης διακριτική ευχέρεια στον εντολοδόχο να κρίνει *ad hoc* τη σκοπιμότητα και το μέγεθος της αύξησης. Συναφώς, πέραν των ανωτέρω, στη Δέσμευση 1 δεν περιγράφονται επαρκώς οι πληροφορίες που θα τίθεντο υπόψη του εντολοδόχου για να διαμορφώσει άποψη επί της αναγκαιότητας των αυξήσεων. Η ενδεικτική περιγραφή πιθανών εξαιρέσεων αυξάνει τον βαθμό της αβεβαιότητας ως προς την πληρότητα και τη δυνατότητα εφαρμογής του μέτρου, καθώς οποιαδήποτε αύξηση μπορεί να θεωρηθεί ότι εμπίπτει στην εξαίρεση, με αποτέλεσμα να αναιρείται δυνητικά πλήρως η εφαρμογή της δέσμευσης. Τα ανωτέρω καθιστούν σχεδόν αδύνατη-αν δεν την ακυρώνουν εντελώς-, όχι μόνο την εφαρμογή της συμμόρφωσης αλλά και την παρακολούθησή της[907]. Οι *Δεσμεύσεις 3 Ιουνίου 2025* αναφέρουν μόνο ότι τα μέρη θα καταθέτουν τριμηνιαίως την τιμολογιακή πολιτική της εταιρείας και τα «απαραίτητα δικαιολογητικά» (σημειωτέον ότι *Δεσμεύσεις 23-24 Ιουνίου* αναφέρεται ότι τα μέρη θα καταθέτουν την τιμολογιακή πολιτική στην αρχή και στο τέλος κάθε πρώτου εκπαιδευτικού εξαμήνου ενισχύοντας περαιτέρω την ασάφειά τους σε σχέση με το πότε αυτή θα κατατίθεται). Επίσης ασαφώς αναφέρεται ότι ο εντολοδόχος θα εγκρίνει τυχόν αιτήματα, εφόσον τεκμηριώνεται κατά τρόπο σαφή και ακριβή ότι πρόκειται για αυξήσεις που είναι αναγκαίες για λόγους πληθωρισμού, αύξησης μισθωμάτων ή λόγω επενδύσεων, ενημερώνοντας εκ των προτέρων σαφώς την Επιτροπή Ανταγωνισμού, χωρίς να εξειδικεύονται περαιτέρω οι όροι εποπτείας και συμμόρφωσης των μερών με την εν λόγω δέσμευση. Ακόμη, όμως και στην περίπτωση των *Δεσμεύσεων Συμπληρωματικού Υπομνήματος* (ακόμη και αν ήθελε υποτεθεί ότι αυτές υπεβλήθησαν παραδεκτώς και εμπροθέσμως-quod non), με τις οποίες η γνωστοποιούσα περιορίζει τις περιπτώσεις των αναγκαίων αυξήσεων για τη Δέσμευση 1 σε αυτές του πληθωρισμού ή της αύξησης μισθωμάτων, η εν λόγω δέσμευση, πέραν από πλήρως ανεπαρκής τόσο από άποψη ουσίας όσο και διάρκειας και απρόσφορη, εξακολουθεί να είναι λειτουργικά δυσχερώς εφαρμόσιμη υπό την έννοια ότι δεν εξειδικεύονται τα κριτήρια βάσει των οποίων ο εντολοδόχος θα κρίνει τον βαθμό μετακύλισης της αύξησης σε σχέση με τον δικαιολογητικό της λόγο.

503. Ως προς τη Δέσμευση 2, αυτή περιλαμβάνει ένα μέτρο σύγκρισης (benchmark) με βάση το οποίο κρίνεται η αύξηση της διαφημιστικής δαπάνης (σύνολο δαπανών των μερών κατά το ακαδημαϊκό έτος 2024-2025). Πέραν του ότι όχι μόνο δεν επιλύει το πρόβλημα ανταγωνισμού αλλά δύναται να οδηγήσει και στο αντίθετο αποτέλεσμα της αύξησης του μεριδίου για τους λόγους που αναφέρθηκαν ανωτέρω υπό παρ. 497, η δέσμευση είναι λειτουργικά μη εφαρμόσιμη, ενώ είναι αδύνατος και ο αποτελεσματικός έλεγχος της εφαρμογής της. Τούτο διότι πρώτον περιλαμβάνει μια εξαίρεση από τη μη αύξηση των διαφημιστικών δαπανών (*«εάν η αγορά των ΣΑΕΚ στο σύνολό της αυξήσει τις διαφημιστικές δαπάνες λόγω εξελίξεων στην αγορά»*), η οποία είναι ασαφής καθώς δεν διευκρινίζεται τι εννοείται ως αύξηση του συνόλου της διαφημιστικής δαπάνης στην αγορά των ΣΑΕΚ και πώς θα γνωρίζει η γνωστοποιούσα για την αύξησή τους και το ύψος τους (π.χ. μέσες

[907] Βλ. υπόθεση Μ. 6166 *Deutsche Börse / NYSE Euronext,* παρ. 1476.

διαφημιστικές δαπάνες όλων των ιδιωτικών ΣΑΕΚ;). Δεύτερον, ως προς τις περιπτώσεις που αφορούν τις «*εξελίξεις στην αγορά*», η παράθεσή τους είναι ενδεικτική, («*όπως η ίδρυση και λειτουργία επαγγελματικών ακαδημιών ή/και εξειδικευμένων δημόσιων ΣΑΕΚ*»), γεγονός που αυξάνει την αβεβαιότητα ως προς τη λειτουργικότητα του μέτρου. Δεδομένου ότι, με βάση όσα αναφέρθηκαν ανωτέρω υπό ενότητα VII.2.2, οι δημόσιες ΣΑΕΚ δεν ασκούν ανταγωνιστική πίεση στις ιδιωτικές (γεγονός που επιβεβαιώνεται και από το εσωτερικό έγγραφο Σχετικό 10 της γνωστοποιούσας, καθιστώντας τη δέσμευση εντελώς απρόσφορη), δεν εξειδικεύονται οι όροι βάσει των οποίων θα ελέγχεται από τον εντολοδόχο ο βαθμός επηρεασμού της νέας οντότητας από την ίδρυση επαγγελματικών ακαδημιών και δημοσίων ΣΑΕΚ καθώς και η αναγκαιότητα ή μη αύξησης των διαφημιστικών δαπανών αλλά και η αναλογικότητα του ύψους της αύξησης. Κατά συνέπεια, ο έλεγχος εφαρμογής της δέσμευσης είναι (αν όχι πλήρως αδύνατος) τουλάχιστον δυσχερής. Ακόμη, όμως και στην περίπτωση των *Δεσμεύσεων Συμπληρωματικού Υπομνήματος* (ακόμη και αν ήθελε υποτεθεί ότι αυτές υπεβλήθησαν παραδεκτώς και εμπροθέσμως- quod non), με τις οποίες η γνωστοποιούσα προσδιορίζει τις «εξελίξεις στην αγορά» ως την ίδρυση και λειτουργία επαγγελματικών ακαδημιών/ εξειδικευμένων δημοσίων ΣΑΕΚ, η εν λόγω δέσμευση, πέραν από πλήρως ανεπαρκής τόσο από άποψη ουσίας όσο και διάρκειας, και απρόσφορη, εξακολουθεί να είναι λειτουργικά δυσχερώς εφαρμόσιμη. Τούτο διότι εξακολουθούν να μην εξειδικεύονται οι όροι βάσει των οποίων θα ελέγχεται από τον εντολοδόχο ο βαθμός επηρεασμού της νέας οντότητας από την ίδρυση επαγγελματικών ακαδημιών και δημοσίων ΣΑΕΚ, καθώς και η αναγκαιότητα ή μη αύξησης των διαφημιστικών δαπανών και η αναλογικότητα του ύψους της αύξησης. Στην περίπτωση, δε, που νοείται με την εν λόγω διατύπωση ότι άνευ ετέρου με την ίδρυση επαγγελματικών ακαδημιών/ δημοσίων ΣΑΕΚ η νέα οντότητα μπορεί να αυξάνει τις διαφημιστικές της δαπάνες, αυτό καθιστά τη δέσμευση έτι περαιτέρω απρόσφορη, λειτουργικά μη εφαρμόσιμη και δυσχερή στον έλεγχο εφαρμογής της.

504. Τέλος, ως προς τη διαρθρωτική Δέσμευση 3, την οποία πρότεινε η γνωστοποιούσα και αφορά στην εκποίηση του παραρτήματος της ΔΕΛΤΑ στον Βόλο, αυτή θα μπορούσε, υπό προϋποθέσεις (π.χ. μη ολοκλήρωση της γνωστοποιηθείσας πράξης πριν από τη σύναψη δεσμευτικής συμφωνίας με αγοραστή τον οποίο θα εγκρίνει η Ε.Α., μικρότερη διάρκεια ολοκλήρωσης της εκποίησης), να θεωρηθεί πρόσφορη. Τούτο διότι πρόκειται για διαρθρωτική δέσμευση, η οποία, όπως αναφέρει και η γνωστοποιούσα, θα μπορούσε να εξαλείψει πλήρως και σε μόνιμη βάση τα προβλήματα ανταγωνισμού που εντοπίζονται στην εν λόγω αγορά και να οδηγήσει σε μείωση του μεριδίου της νέας οντότητας σε αυτή. Όπως αναπτύχθηκε και ανωτέρω, η εκποίηση μιας βιώσιμης και ανταγωνιστικής επιχειρηματικής δραστηριότητας, κρινόμενη πάντα κατά περίπτωση, μπορεί να δημιουργήσει τις προϋποθέσεις για την ανάδυση μιας νέας ανταγωνιστικής μονάδας ή για την ενίσχυση των υπαρχόντων ανταγωνιστών. Ωστόσο, η Δέσμευση 3 δεν μπορεί να θεωρηθεί επαρκής αφεαυτής έτσι ώστε να οδηγήσει άνευ ετέρου σε έγκριση της γνωστοποιηθείσας συγκέντρωσης. Τούτο διότι, όπως αναλύθηκε ανωτέρω, οι Δεσμεύσεις 1 και 2 για τις αγορές της Θεσσαλονίκης και της Αττικής κρίνονται εντελώς απρόσφορες, καθώς, ως συμπεριφορικές, όχι μόνο δεν εξαλείφουν το δομικό πρόβλημα ανταγωνισμού που περιγράφεται σε αυτές αλλά ούτε δημιουργούν τις συνθήκες για ενίσχυση του ανταγωνισμού, όπως εσφαλμένως αναφέρει η γνωστοποιούσα, ούτε μπορούν να οδηγήσουν σε μείωση του μεριδίου της νέας οντότητας. Αντιθέτως, κατατείνουν στο

αντίθετο αποτέλεσμα, ήτοι στη διατήρηση, αν όχι αύξηση, του μεριδίου της νέας οντότητας, και κατά τούτο στη δημιουργία δεσπόζουσας/υπερδεσπόζουσας θέσης της σε αυτές. Πέραν αυτού, οι Δεσμεύσεις 1 και 2 δεν επιλύουν τα προβλήματα ανταγωνισμού και ενόψει της πολύ περιορισμένης χρονικής τους διάρκειας, ενώ κρίνονται ως μη πλήρεις και λειτουργικά εφαρμόσιμες με συνέπεια να μην μπορεί να ελεγχθεί η αποτελεσματική εφαρμογή τους.

505. Συνοψίζοντας, οι προτεινόμενες από την ALPHABET δεσμεύσεις, τόσο μεμονωμένα ιδωμένες όσο και συνολικά θεωρούμενες, αδυνατούν να αντιμετωπίσουν συνολικά τις οριζόντιες συνέπειες μη συντονισμένης συμπεριφοράς που προκύπτουν συνεπεία της συγκέντρωσης, όπως παρατέθηκαν και αναδείχθηκαν στην Έκθεση και στην παρούσα, ήτοι της δημιουργίας δεσπόζουσας/ υπερδεσπόζουσας, κατά περίπτωση, θέσης της νέας οντότητας στις οριζοντίως επηρεαζόμενες αγορές στις οποίες αφορά και, κατά συνέπεια, απορρίπτονται.

Χ. ΕΚΠΡΟΘΕΣΜΗ ΓΝΩΣΤΟΠΟΙΗΣΗ ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΣΗΣ

506. Όπως προαναφέρθηκε υπό ενότητα ΙΙΙ.3, σύμφωνα με το άρθρο 6 παρ. 1 του Ν. 3959/2011, κάθε συγκέντρωση επιχειρήσεων πρέπει να γνωστοποιείται στην Ε.Α. μέσα σε 30 ημέρες από τη σύναψη της συμφωνίας που εξασφαλίζει τον έλεγχο της επιχείρησης. Συναφώς το άρθρο 6 παρ. 4 του Ν. 3959/2011 προβλέπει ότι σε περίπτωση υπαίτιας παράβασης της υποχρέωσης προς γνωστοποίηση η Ε.Α επιβάλλει στον καθένα από τους υπόχρεους προς γνωστοποίηση κατά την παρ. 3 του ίδιου άρθρου πρόστιμο ύψους τουλάχιστον τριάντα χιλιάδων (30.000) ευρώ, το οποίο δεν υπερβαίνει το δέκα τοις εκατό (10%) του συνολικού κύκλου εργασιών, όπως αυτός ορίζεται στο άρθρο 10 του Ν. 3959/2011. Κατά την επιμέτρηση του προστίμου λαμβάνονται ιδίως υπόψη η οικονομική ισχύς των επιχειρήσεων που συμμετέχουν στη συγκέντρωση, το πλήθος των επηρεαζόμενων αγορών και το επίπεδο του ανταγωνισμού σε αυτές, καθώς και η εκτιμώμενη επίδραση της συγκέντρωσης στον ανταγωνισμό. Παρά τη διατύπωση του άρθρου 6 παρ. 4 του Ν. 3959/2011, η αναφορά της διάταξης αυτής σε «*παράβαση της υποχρέωσης προς γνωστοποίηση*» δεν θα πρέπει να θεωρηθεί ότι περιορίζει το πεδίο εφαρμογής της στην εξ ολοκλήρου παράλειψη γνωστοποίησης μιας συγκέντρωσης που εμπίπτει στο άρθρο 6 παρ. 1 του Ν. 3959/2011, αλλά δέον να ερμηνευτεί ως καλύπτουσα και περιπτώσεις εκπρόθεσμης γνωστοποίησης συγκεντρώσεων. Στην αντίθετη περίπτωση, η προβλεπόμενη τριακονθήμερη προθεσμία γνωστοποίησης θα στερούνταν παντελώς δεσμευτικότητας, καθιστάμενη με τον τρόπο αυτό γράμμα κενό. Κατά συνέπεια, ο κατ' άρθρο 6 παρ. 3 υπόχρεος οφείλει όχι μόνο να γνωστοποιήσει στην ΕΑ συγκέντρωση εμπίπτουσα σε προληπτικό έλεγχο αλλά και να γνωστοποιήσει αυτήν εμπρόθεσμα[908].

507. Συναφώς, σε σχέση με την υπαιτιότητα του υπόχρεου σε γνωστοποίηση ως προϋπόθεση για την εφαρμογή του άρθρου 6 παρ. 4 του Ν. 3959/2011, κατά πάγια νομολογία το υπαίτιο της παράλειψης τεκμαίρεται από μόνη την πάροδο της προθεσμίας την οποία τάσσει ο νόμος για τη γνωστοποίηση. Για τη στοιχειοθέτηση της παράβασης δεν απαιτείται απόδειξη αυτοτελώς της υποκειμενικής υπόστασης αυτής ούτε εξετάζεται η συνδρομή ή μη συγγνωστής νομικής πλάνης, δεδομένου ότι δεν νοείται ακούσια επιχειρηματική επιλογή ή απόφαση, και επομένως, κατ' αρχήν, έλλειψη

[908] Βλ. ενδεικτικά Ε.Α 823/2023, παρ. 44 και Ε.Α. 752/2021, παρ. 30.

υποκειμενικού στοιχείου νοείται μόνο σε σχέση με συμπεριφορές που βρίσκονται έξω από τη σφαίρα επιρροής της επιχείρησης. Τέτοια υποκειμενικά στοιχεία μπορεί μόνο να είναι ενδεχομένως συνεκτιμητέα, κατά τις περιστάσεις, ως ελαφρυντικές περιστάσεις κατά το στάδιο της επιμέτρησης. Ως εκ τούτου η παράβαση υποχρέωσης γνωστοποίησης της συγκέντρωσης καλύπτει τόσο το δόλο (άμεσο ή ενδεχόμενο), όσο και την αμέλεια και η παράβαση στοιχειοθετείται όχι μόνο όταν ηθελημένα και εν γνώσει του ο υπόχρεος σε γνωστοποίηση προβαίνει στην εκπρόθεσμη γνωστοποίηση της συγκέντρωσης ή θεωρεί ως ενδεχόμενη την παράβαση και την αποδέχεται, αλλά και όταν θεωρεί μεν ότι δεν προβαίνει σε παραβατική πράξη, αλλά, εάν είχε καταβάλει την απαιτούμενη στις συναλλαγές επιμέλεια, θα το διαπίστωνε και θα την απέφευγε[909]. Εξάλλου, η απαιτούμενη επιμέλεια στις συναλλαγές επιβάλλει, σε περίπτωση τυχόν αμφιβολίας για τη συνδρομή ή μη των σχετικών διατάξεων του νόμου, την αναζήτηση των κατάλληλων ή/και εξειδικευμένων νομικών συμβουλών[910].

508. Περαιτέρω, σύμφωνα με το άρθρο 6 παρ. 4 του Ν. 3959/2011, κατά την επιμέτρηση του προστίμου λαμβάνονται ιδίως υπόψη η οικονομική ισχύς των επιχειρήσεων που συμμετέχουν στη συγκέντρωση, το πλήθος των επηρεαζόμενων αγορών και το επίπεδο του ανταγωνισμού σε αυτές καθώς και η εκτιμώμενη επίδραση της συγκέντρωσης στον ανταγωνισμό. Κατά συνέπεια, δεν μπορούν να γίνουν δεκτοί οι ισχυρισμοί της γνωστοποιούσας[911] ότι δεν υπήρχε πρόθεση μη γνωστοποίησης της συγκέντρωσης έχοντας ως στόχο την παράκαμψη του ελέγχου της από την Ε.Α. διότι τη γνωστοποίησε, ότι η κατά μία ημέρα εκπρόθεσμη γνωστοποίηση οφείλεται στον εκ παραδρομής λανθασμένο υπολογισμό της τριακονθήμερης προθεσμίας και ότι σε κάθε περίπτωση δεν έχει προκληθεί μόνιμη ζημία στον ανταγωνισμό, ότι με βάση προηγούμενη διοικητική πρακτική της Ε.Α. δεν επιβλήθηκε πρόστιμο σε αντίστοιχες περιπτώσεις, ότι η γνωστοποιούσα έχει συνεργαστεί πλήρως με την Ε.Α και ότι η διάταξη του άρθρου 6 παρ. 1 του Ν. 3959/2011, η οποία προβλέπει την επιβολή προστίμου 30.000 € κατ'ελάχιστο, αντίκειται στην αρχή της αναλογικότητας. Ειδικά ως προς την επικαλούμενη από τη γνωστοποιούσα απόφαση 552/2017 της Ε.Α., σημειώνεται ότι ως προς τη σοβαρότητα της παράβασης σε σχέση με την επιμέτρηση του προστίμου συνεκτιμήθηκε η περιορισμένη οικονομική ισχύς των συμμετεχουσών, το γεγονός ότι τα μερίδια της αποκτώσας στις σχετικές αγορές ήταν χαμηλά, το γεγονός ότι από τη συγκέντρωση δεν προέκυπταν οριζόντιες/κάθετες επηρεαζόμενες αγορές και ότι, κατά συνέπεια, η συγκέντρωση δεν θα είχε καμία επίδραση στον ανταγωνισμό. Στην υπό εξέταση συγκέντρωση, πέραν των όσων ορίζονται επί του θέματος κατά πάγια νομολογία, δεν συντρέχουν οι εν λόγω συνθήκες.

509. Εν προκειμένω, γνωστοποιητέα πράξη συνιστά η από 16.08.2024 Σύμβαση, με την ημερομηνία έναρξης της προθεσμίας γνωστοποίησης να εκκινεί από την επόμενη της υπογραφής της, ήτοι στις 17.08.2024. Ως εκ τούτου, η γνωστοποίηση για την υπό εξέταση συναλλαγή έπρεπε να υποβληθεί από τη γνωστοποιούσα μέχρι τις 15.09.2024, η οποία όμως εν προκειμένω είναι ημέρα Κυριακή, και κατά συνέπεια υπολογίζεται η επόμενη εργάσιμη, ήτοι η Δευτέρα, 16.09.2024[912]. Η

[909] Βλ. ΣτΕ 892/2016 σκ. 11 και την σχετική παραπομπή σε εθνική και ενωσιακή νομολογία, ΔΕΑ 901/2010, σκ. 4 και ενδεικτικά Ε.Α. 823/2023, παρ. 65-66, Ε.Α. 752/2021, παρ. 44-45.
[910] Ε.Α. 823/2023, παρ. 66, Ε.Α. 752/2021, παρ. 45.
[911] Βλ. ενότητα VII του Υπομνήματος.
[912] Βλ. άρθρ. 10 παρ. 7 του Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας (Ν. 2690/1999, ΦΕΚ Α΄45/9.3.1999).

γνωστοποίηση υπεβλήθη στην Επιτροπή με το υπ' αριθ. πρωτ. 6324 έντυπο γνωστοποίησης στις 17.09.2024. Κατά συνέπεια, η Ε.Α. ομόφωνα κρίνει ότι η υπό αξιολόγηση συγκέντρωση ήταν εκπρόθεσμη κατά μία ημέρα (16.09.2024-17.09.2024) και θεμελιώνεται εν προκειμένω παράβαση, της ALPHABET, ως υπέχουσας τη νομική υποχρέωση σε εμπρόθεσμη γνωστοποίηση της υπό κρίσης συγκέντρωσης.

510. Ως προς τη σοβαρότητα της παράβασης και σε σχέση με την επιμέτρηση του προστίμου, κατά την άποψη της πλειοψηφίας της Επιτροπής Ανταγωνισμού, θα πρέπει, παρόλο που η επίδραση της συγκέντρωσης στον ανταγωνισμό είναι σημαντική, να συνεκτιμηθεί ότι η εκπρόθεσμη γνωστοποίηση, κατά μία μόλις ημέρα, δεν προκύπτει αφενός μεν ότι έγινε με δόλο αλλά οφείλεται σε αμέλεια της γνωστοποιούσας και αφετέρου ότι είχε ως στόχο ή αποτέλεσμα την παράκαμψη του ουσιαστικού ελέγχου της συγκέντρωσης από την Ε.Α., δεδομένου ότι η γνωστοποιούσα γνωστοποίησε τη συγκέντρωση αυτοβούλως και συνεργάστηκε καλώς με την Ε.Α. Συνεπώς, η Επιτροπή Ανταγωνισμού, κατά πλειοψηφία, συνεκτιμώντας τα ανωτέρω, καθώς και όλα τα στοιχεία του φακέλου της υπόθεσης, τα στοιχεία που προέκυψαν από τις συνεδριάσεις της Ε.Α. και τα υπομνήματα της γνωστοποιούσας, αποφασίζει ότι πρέπει να επιβληθεί πρόστιμο στην ALPHABET, σύμφωνα με το άρθρο 6 παρ. 4 εδ. α΄ του ν. 3959/2011, ύψους τριάντα χιλιάδων ευρώ (30.000 €). Κατά την γνώμη, όμως, της Προέδρου και του μέλους Παναγιώτη Φώτη, δεν πρέπει να επιβληθεί πρόστιμο στην γνωστοποιούσα, εφόσον η υπέρβαση της προθεσμίας για την γνωστοποίηση είναι πολύ μικρή και δεν προκύπτει ότι οφείλεται σε δόλο της γνωστοποιούσας, η οποία, άλλωστε, συνεργάσθηκε πλήρως με την Ε.Α.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ

Η Επιτροπή Ανταγωνισμού, σε Ολομέλεια, αποφάσισε σε φανερή ψηφοφορία τα ακόλουθα:

1. Απαγορεύει, κατά πλειοψηφία, κατ' άρθρο 8 παρ. 6 του Ν. 3959/2011, την υπ' αριθ. πρωτ. 6324/17.9.2024 γνωστοποιηθείσα συγκέντρωση, η οποία αφορά στην απόκτηση από την εταιρεία με την επωνυμία «ALPHABET EDUCATION ΜΟΝΟΠΡΟΣΩΠΗ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ» (ALPHABET) του αποκλειστικού ελέγχου επί της εταιρείας με την επωνυμία «ΣΧΟΛΕΣ ΔΕΛΤΑ ΒΟΡΕΙΟΥ ΕΛΛΑΔΟΣ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ» (ΔΕΛΤΑ), δεδομένου ότι η εν λόγω συγκέντρωση, εμπίπτουσα στο πεδίο εφαρμογής της παρ. 1 του άρθρου 6 Ν. 3959/2011, προκαλεί σοβαρές αμφιβολίες ως προς το συμβατό αυτής με τις απαιτήσεις λειτουργίας του ανταγωνισμού στις επιμέρους αγορές παροχής υπηρεσιών επαγγελματικής κατάρτισης μέσω ιδιωτικών ΣΑΕΚ στην Αττική, στη Θεσσαλονίκη και στον Βόλο, κατ' άρθρο 7 παρ. 1 του Ν. 3959/2011.
2. Διαπιστώνει, ομόφωνα, ότι η υπό κρίση συγκέντρωση υποβλήθηκε από την ALPHABET εκπρόθεσμα, κατά παράβαση του άρθρου 6 παρ. 1 του Ν. 3959/2011.
3. Επιβάλλει, κατά πλειοψηφία, στην ALPHABET, ως υπόχρεη σε γνωστοποίηση, πρόστιμο ύψους τριάντα χιλιάδων ευρώ (30.000 €) για την ως άνω διαπιστωθείσα εκπρόθεσμη υποβολή γνωστοποίησης, κατά τα προβλεπόμενα στο άρθρο 6 παρ. 4 του Ν. 3959/2011.

Η απόφαση εκδόθηκε την **24η Ιουλίου 2025**.

Η απόφαση να δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβέρνησης, σύμφωνα με το άρθρο 27 παρ. 1 του ν. 3959/2011.

Η Πρόεδρος

Άϊριν – Έβελυν – Μικέλα – Μαίρη Σάρπ

Η Συντάκτρια της απόφασης

Άννα Γκάτζιου

Η Γραμματέας

Ευγενία Ντόρντα

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α

[…]

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β

ΕΠΙΠΕΔΟ ΠΡΟΣΟΝΤΩΝ	ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ	ΓΕΝΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	ΑΝΩΤΑΤΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ
1		ΑΠΟΛΥΤΗΡΙΟ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ	
2		ΑΠΟΛΥΤΗΡΙΟ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ Η Σ.Δ.Ε.	
3	ΠΤΥΧΙΟ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ ΣΕΚ & ΕΣΚ ΠΤΥΧΙΟ ΜΑΘΗΤΕΙΑΣ ΕΠΑΣ - ΟΑΕΔ		
4		ΑΠΟΛΥΤΗΡΙΟ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ, ΑΠΟΛΥΤΗΡΙΟ Ή ΠΤΥΧΙΟ ΕΠΑΛ	
5	ΔΙΠΛΩΜΑ ΣΑΕΚ ΠΤΥΧΙΟ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΕΙΔΙΚΟΤΗΤΑΣ (ΜΑΘΗΤΕΙΑ ΕΠΑΛ) ΔΙΠΛΩΜΑ ή ΠΤΥΧΙΟ ΑΝΩΤΕΡΗΣ ΣΧΟΛΗΣ		
6			ΠΤΥΧΙΟ ΑΝΩΤΑΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
7			ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΔΙΠΛΩΜΑ ΕΙΔΙΚΕΥΣΗΣ
8			ΔΙΔΑΚΤΟΡΙΚΟ ΔΙΠΛΩΜΑ

Πηγή: Υπουργείο Παιδείας (υπ' αριθμ. 8439/11.11.2024 επιστολή)

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Γ

Γ.1. Κατανομή σπουδαστών ΣΑΕΚ από ίδιο, όμορο και μη όμορο νομό

ΣΑΕΚ[913]	Ίδιο νομό	Όμορο νομό	Μη όμορο νομό
[…] (9194/05.12.2024)	[…]	[…]	[…]
[…] (7681/21.10.2024)	[…]	[…]	[…]
[…] (7889/29.10.2024)	[…]	[…]	[…]
[…] (8688/18.11.2024)	[…]	[…]	[…]
[…] (7936/30.10.2024)	[…]	[…]	[…]
[…] (7900/29.10.2024)	[…]	[…]	[…]
[…] 7936/30.10.2024	[…]	[…]	[…]
[…] (7931/30.10.2024)	[…]	[…]	[…]
[…] (7544/16.10.2024)	[…]	[…]	[…]
[…] (7689/21.10.2024)	[…]	[…]	[…]
[…] (8093/04.11.2024)	[…]	[…]	[…]
[…] (8255/06.11.2024)	[…]	[…]	[…]
[…] (9228/06.12.2024)	[…]	[…]	[…]
[…] (9663/18.12.2024)	[…]	[…]	[…]
[…] (9408/12.12.2024)	[…]	[…]	[…]
[…] (9637/18.12.2024)	[…]	[…]	[…]
[…] (9928/27.12.2024)	[…]	[…]	[…]
[…] (9376/11.12.2024)	[…]	[…]	[…]
[…] (9489/13.12.2024)	[…]	[…]	[…]
[…] (9668/18.12.2024)	[…]	[…]	[…]
[…] (9665/18.12.2024)	[…]	[…]	[…]
[…] (9527/16.12.2024)	[…]	[…]	[…]
[…] (9416/12.12.2024)	[…]	[…]	[…]
[…] (9479/13.12.2024)	[…]	[…]	[…]
[…] (9805/23.12.2024)	[…]	[…]	[…]
[…] (9801/23.12.2024)	[…]	[…]	[…]
[…] (234/14.1.2025)	[…]	[…]	[…]
[…] (9459/13.12.2024)	[…]	[…]	[…]
[…] (1353/13.02.2025)	[…]	[…]	[…]
[…] (9931/27.12.2024)	[…]	[…]	[…]

[913] Στην περίπτωση των ανταγωνιστικών ΣΑΕΚ, η κατανομή ζητήθηκε και προσκομίστηκε συνολικά ανά σχολή και όχι ανά παράρτημα. Υπενθυμίζεται ότι η πλειοψηφία των ΣΑΕΚ λειτουργούν μόνο ένα παράρτημα.

Παράρτημα ΣΑΕΚ ΑΚΜΗ, ΔΕΛΤΑ	Ίδιο νομό	Όμορο νομό	Μη όμορο νομό
ΑΚΜΗ			
ΑΚΜΗ - ΑΤΤΙΚΗ[914]	[…]	[…]	[…]
ΑΚΜΗ - ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ	[…]	[…]	[…]
ΑΚΜΗ - ΗΡΑΚΛΕΙΟ	[…]	[…]	[…]
ΑΚΜΗ - ΛΑΡΙΣΑ	[…]	[…]	[…]
ΑΚΜΗ - ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΛΗ	[…]	[…]	[…]
ΑΚΜΗ - ΡΟΔΟΣ	[…]	[…]	[…]
ΑΚΜΗ - ΧΑΛΚΙΔΑ	[…]	[…]	[…]
ΔΕΛΤΑ			
ΔΕΛΤΑ - ΑΤΤΙΚΗ	[…]	[…]	[…]
ΔΕΛΤΑ - ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ	[…]	[…]	[…]
ΔΕΛΤΑ - ΒΟΛΟΣ	[…]	[…]	[…]
ΔΕΛΤΑ - ΞΑΝΘΗ	[…]	[…]	[…]
ΔΕΛΤΑ - ΧΑΝΙΑ	[…]	[…]	[…]
ΔΕΛΤΑ - ΚΑΛΑΜΑΤΑ	[…]	[…]	[…]
ΔΕΛΤΑ - ΠΑΤΡΑ	[…]	[…]	[…]
ΔΕΛΤΑ - ΙΩΑΝΝΙΝΑ	[…]	[…]	[…]

[914] Έχουν υπολογιστεί τα ποσοστά με βάση τα αθροιστικά στοιχεία των τριών παραρτημάτων της ΑΚΜΗ στην Αττική.

Γ.2. Μεθοδολογία επεξεργασίας ποσοτικών στοιχείων

Ως βάση των υπολογισμών, χρησιμοποιήθηκαν αρχεία excel που συμπληρώθηκαν από τη γνωστοποιούσα με τον ταχυδρομικό κώδικα τρέχουσας κατοικίας των σπουδαστών στα παραρτήματα της ΑΚΜΗ σε Λάρισα, Αλεξανδρούπολη και Ηράκλειο και ΔΕΛΤΑ σε Βόλο, Ξάνθη και Χανιά. Από την γνωστοποιούσα είχε ζητηθεί να συμπληρώσει το πλήθος των σπουδαστών κάθε παραρτήματος ανά ταχυδρομικό κωδικό κατοικίας.

Με τη χρήση των ταχυδρομικών κωδικών τρέχουσας κατοικίας, η ΓΔΑ υπολόγισε τον χρόνο που αφιερώνουν οι σπουδαστές καθημερινά προκειμένου να φτάσουν στη σχολή τους από την τρέχουσα κατοικία τους, με το αυτοκίνητο[915].

Για ταχυδρομικούς κώδικες οι οποίοι βρίσκονται πάνω από 3 ώρες μακριά ή αφορούν νησιά, έγινε η παραδοχή ότι αυτοί αποτελούν λανθασμένη καταχώριση τρέχουσας κατοικίας, με την πιθανότερη εξήγηση ότι είχε καταχωρηθεί από τους σπουδαστές, λανθασμένα η διεύθυνση προέλευσης (κατοικία των γονέων τους). Οι συγκεκριμένες καταχωρίσεις αφαιρέθηκαν από την καταμέτρηση. Αφαιρέθηκαν επίσης από την καταμέτρηση και οι λανθασμένοι ταχυδρομικοί κώδικες.

Στη συνέχεια, η ΓΔΑ κατέταξε τους σπουδαστές των παραρτημάτων σε κατηγορίες με βάση τον χρόνο που αφιερώνουν για να φτάσουν στην σχολή σε:

- Μέχρι μισή ώρα
- Μεταξύ μισής και μίας ώρας
- Μεταξύ μίας και μιάμισης ώρας
- Μεταξύ μιάμισης και δύο ωρών
- Περισσότερες από 2 ώρες (έως 3)

Για την κατάταξη χρησιμοποιήθηκε το σύνολο των σπουδαστών της τελευταίας πενταετίας ή εφόσον το παράρτημα λειτουργούσε για μικρότερο χρονικό διάστημα, χρησιμοποιήθηκε το σύνολο των σπουδαστών για το σύνολο των ετών που λειτουργεί το παράρτημα.

Τέλος έγινε η παραδοχή ότι οι σπουδαστές οι οποίοι μετακομίζουν προκειμένου να φοιτήσουν στις ΣΑΕΚ θα επιλέξουν τόπο κατοικίας εντός της πόλης στην οποία δραστηριοποιείται η ΣΑΕΚ. Ως σπουδαστές που μετακόμισαν θεωρήθηκαν εκείνοι οι οποίοι προέρχονται από μη όμορους νομούς. Οι συγκεκριμένοι σπουδαστές αφαιρέθηκαν από την κατηγοριοποίηση καθώς δεν αποτελούν «τοπικούς» σπουδαστές οι οποίοι αποφασίζουν να μετακινηθούν προκειμένου να φοιτήσουν στη ΣΑΕΚ και άρα δεν θα έπρεπε να ληφθούν υπόψη κατά τον προσδιορισμό της ακτίνας. Οι σπουδαστές αφαιρέθηκαν από εκείνους που με βάση την τρέχουσα κατοικία είχαν ταχυδρομικό κωδικό της πόλης στην οποία λειτουργεί η ΣΑΕΚ.

[915] Ο υπολογισμός της χρονικής απόστασης με εναλλακτικά μέσα μετακίνησης, όπως αυτά που αναφέρθηκαν στη δημοσκόπηση, δεν επιφέρει κρίσιμες μεταβολές στον συνολικό χρόνο μετακίνησης.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Δ

Δ1. Ιδιωτικές ΣΑΕΚ

Δ.1.1. Εθνική Αγορά

Ιδιωτικές ΣΑΕΚ - Πανελλήνιος Κύκλος Εργασιών					
Επωνυμία ΣΑΕΚ	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**
ΑΚΜΗ	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
ΔΕΛΤΑ	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
Νέα οντότητα	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
ΑΛΦΑ	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
ΟΜΗΡΟΣ	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
LE MONDE	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
ΣΒΙΕ	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
PRAXIS	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
ΓΙΑΤΣΟΣ	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
ΛΟΙΠΕΣ < 1% έκαστη το 2023	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
Σύνολο	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]

Ιδιωτικές ΣΑΕΚ - Εγγεγραμμένοι σπουδαστές - Πανελλήνια					
Επωνυμία ΣΑΕΚ	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**
ΑΚΜΗ	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
ΔΕΛΤΑ	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
Νέα οντότητα	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
ΑΛΦΑ	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
ΟΜΗΡΟΣ	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
ΣΒΙΕ	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
LE MONDE	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
ΓΙΑΤΣΟΣ	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΕΝΩΣΗ	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
PRAXIS	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
ΛΟΙΠΕΣ < 1% έκαστη το 2023	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
Σύνολο	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]

Δ.1.2 Αττική – Ιδιωτικές ΣΑΕΚ με πάνω από 100 εγγεγραμμένους σπουδαστές το 2023

Ιδιωτικές ΣΑΕΚ - Κύκλος Εργασιών - ΑΤΤΙΚΗ					
Επωνυμία ΣΑΕΚ	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**
ΑΚΜΗ	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
ΔΕΛΤΑ	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
Νέα οντότητα	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
ΑΛΦΑ	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
ΟΜΗΡΟΣ	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
LE MONDE	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
ΣΒΙΕ	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
INTERGRAPHICS	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
ΑΚΤΟ	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
PRAXIS	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
PRESTIGE	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
ΩΜΕΓΑ	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΕΝΩΣΗ	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
ANTENNA MEDIA LAB	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
MASTER	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
Σύνολο	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]

Ιδιωτικές ΣΑΕΚ - Εγγεγραμμένοι σπουδαστές - ΑΤΤΙΚΗ					
Επωνυμία ΣΑΕΚ	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**
ΑΚΜΗ	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
ΔΕΛΤΑ	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
Νέα οντότητα	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
ΑΛΦΑ	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
ΟΜΗΡΟΣ	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
ΣΒΙΕ	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
LE MONDE	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΕΝΩΣΗ	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
INTERGRAPHICS	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
PRESTIGE	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
ΣΧΟΛΕΣ ΩΜΕΓΑ	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
ANTENNA MEDIA LAB	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
MASTER	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
ΑΚΤΟ	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]

Ιδιωτικές ΣΑΕΚ - Εγγεγραμμένοι σπουδαστές - ΑΤΤΙΚΗ					
PRAXIS	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
ΛΟΙΠΕΣ	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
Σύνολο	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]

Ιδιωτικές ΣΑΕΚ – Μέσα δίδακτρα – ΑΤΤΙΚΗ (Κύκλος εργασιών/ εγγεγραμμένοι σπουδαστές)					
Επωνυμία ΣΑΕΚ	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**
ΑΚΜΗ	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
ΔΕΛΤΑ	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
ΑΛΦΑ	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
ΟΜΗΡΟΣ	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
ΣΒΙΕ	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
LE MONDE	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΕΝΩΣΗ	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
INTERGRAPHICS	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
PRESTIGE	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
ΣΧΟΛΕΣ ΩΜΕΓΑ	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
ANTENNA MEDIA LAB	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
MASTER	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
ΑΚΤΟ	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
PRAXIS	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]

Δ.1.3 Θεσσαλονίκη – Ιδιωτικές ΣΑΕΚ με πάνω από 100 εγγεγραμμένους σπουδαστές πανελλαδικά το 2023 και με παράρτημα στη Θεσσαλονίκη

Ιδιωτικές ΣΑΕΚ - Κύκλος Εργασιών ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ					
Επωνυμία ΣΑΕΚ	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**
ΑΚΜΗ	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
ΔΕΛΤΑ	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
Νέα οντότητα	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
ΑΛΦΑ	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
ΟΜΗΡΟΣ	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
LA CHEF LEVI	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΗ ΓΕΩΡΓΙΚΗ ΣΧΟΛΗ	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
ΓΙΑΝΝΕΡΗ	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
ΑΚΤΟ	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
Σύνολο	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]

Ιδιωτικές ΣΑΕΚ - Εγγεγραμμένοι σπουδαστές - ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ					
Επωνυμία ΣΑΕΚ	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**
ΑΚΜΗ	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
ΔΕΛΤΑ	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
Νέα οντότητα	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
ΑΛΦΑ	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
ΟΜΗΡΟΣ	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
LA CHEF LEVI	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΗ ΓΕΩΡΓΙΚΗ ΣΧΟΛΗ	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
ΓΙΑΝΝΕΡΗ	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
ΑΚΤΟ	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
ΛΟΙΠΕΣ	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
Σύνολο	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]

Ιδιωτικές ΣΑΕΚ – Μέσα δίδακτρα – ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ (Κύκλος εργασιών/ εγγεγραμμένοι σπουδαστές)					
Επωνυμία ΣΑΕΚ	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**
ΑΚΜΗ	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
ΔΕΛΤΑ	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]

Ιδιωτικές ΣΑΕΚ – Μέσα δίδακτρα – ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ (Κύκλος εργασιών/ εγγεγραμμένοι σπουδαστές)					
ΑΛΦΑ	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
ΟΜΗΡΟΣ Ε.Π.Ε.	-	-	-	[…]	[…]
ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
LA CHEF LEVI	-	-	-	[…]	[…]
ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΗΣ ΓΕΩΡΓΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
ΓΙΑΝΝΕΡΗ	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
ΑΚΤΟ	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]

Δ.1.4 Βόλος και ακτίνα έως μία ώρα

Ιδιωτικές ΣΑΕΚ - Κύκλος Εργασιών -Βόλος και ακτίνα έως μία ώρα					
Επωνυμία ΣΑΕΚ	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**
ΑΚΜΗ - ΛΑΡΙΣΑ	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
ΔΕΛΤΑ -ΒΟΛΟΣ	-	-	-	[…]	[…]
Νέα οντότητα	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
ΟΜΗΡΟΣ ΕΠΕ - ΛΑΡΙΣΑ	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
ΔΗΜΗΤΡΑ (ΒΟΛΟΣ & ΛΑΡΙΣΑ)	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
ΓΙΑΤΣΟΣ (ΒΟΛΟΣ & ΛΑΡΙΣΑ)	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
ΙΣΑΕΚ ΔΗΜΟΥ ΒΟΛΟΥ - ΒΟΛΟΣ	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
Σύνολο	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]

Ιδιωτικές ΣΑΕΚ - Εγγεγραμμένοι σπουδαστές -Βόλος και ακτίνα έως μία ώρα					
Επωνυμία ΣΑΕΚ	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**
ΑΚΜΗ - ΛΑΡΙΣΑ	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
ΔΕΛΤΑ -ΒΟΛΟΣ	-	-	-	[…]	[…]
Νέα οντότητα	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
ΟΜΗΡΟΣ ΕΠΕ - ΛΑΡΙΣΑ	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
ΔΗΜΗΤΡΑ (ΒΟΛΟΣ & ΛΑΡΙΣΑ)	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
ΓΙΑΤΣΟΣ (ΒΟΛΟΣ & ΛΑΡΙΣΑ)	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
ΙΣΑΕΚ ΔΗΜΟΥ ΒΟΛΟΥ - ΒΟΛΟΣ	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
LE GOURMET - ΒΟΛΟΣ	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
MELLON	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
Σύνολο	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]

Ιδιωτικές ΣΑΕΚ – Μέσα δίδακτρα – Βόλος και ακτίνα έως μία ώρα (Κύκλος εργασιών/ εγγεγραμμένοι σπουδαστές)					
Επωνυμία ΣΑΕΚ	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**
ΑΚΜΗ - ΛΑΡΙΣΑ	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
ΔΕΛΤΑ -ΒΟΛΟΣ	-	-	-	[…]	[…]
ΟΜΗΡΟΣ ΕΠΕ - ΛΑΡΙΣΑ	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
ΔΗΜΗΤΡΑ - ΒΟΛΟΣ	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
ΔΗΜΗΤΡΑ - ΛΑΡΙΣΑ	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
ΓΙΑΤΣΟΣ - ΒΟΛΟΣ	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
ΓΙΑΤΣΟΣ - ΛΑΡΙΣΑ	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
ΙΣΑΕΚ ΔΗΜΟΥ ΒΟΛΟΥ - ΒΟΛΟΣ	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]

Δ2. ΚΔΒΜ

Δ.2.1. Εθνική Αγορά

ΚΔΒΜ - Πανελλήνιος Κύκλος Εργασιών					
Επωνυμία	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**
Αγοράστρια (ΑΚΜΗ +ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΙΚΟ ΚΟΛΛΕΓΙΟ)	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
Εταιρεία-Στόχος (ΔΕΛΤΑ)	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
Νέα Οντότητα	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
ΑΠΟΨΗ ΑΕ	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
ΣΑΡΩΝΙΣ ΑΤΕΒΕ	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
GOLEARN	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
ΤΕΧΝΟΠΟΛΙΣ	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
ΛΟΙΠΟΙ < 5% (το 2023)	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
Σύνολο	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]

Δ.2.2 Αττική

ΚΔΒΜ - Κύκλος Εργασιών ΑΤΤΙΚΗ					
Επωνυμία	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**
Αγοράστρια (ΑΚΜΗ +ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΙΚΟ ΚΟΛΛΕΓΙΟ)	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
Εταιρεία-Στόχος (ΔΕΛΤΑ)	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
Νέα Οντότητα	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
GOLEARN	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
EUROTRAINING	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
3M PLAN	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
ΑΛΦΑ	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
ΛΟΙΠΟΙ < 5% (το 2023)	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
Σύνολο	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]

Δ.2.3 Θεσσαλονίκη

ΚΔΒΜ - Κύκλος Εργασιών ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ					
Επωνυμία	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**
Εξαγοράζουσα (ΑΚΜΗ +ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΙΚΟ ΚΟΛΛΕΓΙΟ)	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
Εταιρεία-Στόχος (ΔΕΛΤΑ)	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
Νέα Οντότητα	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
ΤΕΧΝΟΠΟΛΙΣ	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
IDEA	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
ΙΑΝΑΠ Αστ. Μη Κερδ.	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
ΑΛΦΑ	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
ΛΟΙΠΟΙ < 5% (το 2023)	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
Σύνολο	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]

Δ.2.4 Βόλος και ακτίνα έως μία ώρα

ΚΔΒΜ - Κύκλοι Εργασιών ΛΑΡΙΣΑ-ΒΟΛΟΣ					
Επωνυμία	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**
Εξαγοράζουσα (ΑΚΜΗ +ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΙΚΟ ΚΟΛΛΕΓΙΟ)	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
Εταιρεία-Στόχος (ΔΕΛΤΑ)	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
Νέα Οντότητα	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
ΕΥΡΩΠΡΟΟΔΟΣ	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
ΔΗΜΗΤΡΑ	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
ΚΕΠΕΘ	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
ΙΑΝΑΠ Αστ. Μη-Κερδ.	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
EUROTRAINING	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
EDU4U	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
ΛΟΙΠΟΙ < 5% (το 2023)	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
Σύνολο	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]

Δ3. Κολλέγια

Δ.2.1. Εθνική Αγορά

Κολλέγια - Πλήθος εγγεγραμμένων σπουδαστών κατά τον Οκτώβριο κάθε έτους						
Επωνυμία	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**
ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΙΚΟ ΚΟΛΛΕΓΙΟ	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
AEGEAN COLLEGE	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΟ ΚΟΛΛΕΓΙΟ ΕΛΛΑΔΟΣ	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
MEDITERRANEAN COLLEGE	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
ΚΟΛΛΕΓΙΟ ΝΕΑ ΥΟΡΚΗ - NEW YORK COLLEGE A.E.	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
ΛΟΙΠΟΙ < 5% (το 2024)	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
Σύνολο	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ε

Ε.1. Ειδικότητες σε δημόσιες ΣΑΕΚ στη Θεσσαλία, τις οποίες επικαλείται η γνωστοποιούσα ως νεοεισαχθείσες το 2024

[…]

Ε.2. Ειδικότητες σε δημόσιες ΣΑΕΚ στη Θεσσαλονίκη, τις οποίες επικαλείται η γνωστοποιούσα ως νεοεισαχθείσες το 2024

[…]

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΣΤ

Αξιολόγηση του τεστ SSNIP/SSNDQ της γνωστοποιούσας για την οριοθέτηση της σχετικής αγοράς

Σχετικά έγγραφα:
α) Η Παρουσίαση της Οικονομικής Ανάλυσης. Πρόκειται για το έγγραφο «Συγχώνευση ALPHABET/DELTA – Οικονομική Ανάλυση» το οποίο υπεβλήθη από τη γνωστοποιούσα κατά την ακροαματική διαδικασία της 06.06.2025.
β) Η δημοσκόπηση MRB. Πρόκειται για τα πρωτογενή δεδομένα - ηλεκτρονικό αρχείο φύλλων υπολογισμού με τίτλο «TABLES_PRODUCT SUBSTITUTION_1_all percentages», το οποίο υπεβλήθη από τη γνωστοποιούσα κατά την ακροαματική διαδικασία της 06.06.2025, αλλά και ως Σχετικό 3 του Συμπληρωματικού Υπομνήματος.
γ) Η Συμπληρωματική Μελέτη της Frontier. Πρόκειται για το έγγραφο «ALPHABET/DELTA: Συμπληρωματική έκθεση FRONTIER σχετικά με τον ορισμό της αγοράς προϊόντων», το οποίο υπεβλήθη από τη γνωστοποιούσα ως σχετικό 8Α και 8Β του Συμπληρωματικού Υπομνήματος, καθώς και τα σημεία 21 έως και 28 του Συμπληρωματικού Υπομνήματος.

ΣΤ.1 Διενέργεια ελέγχου SSNIP από την Γνωστοποιούσα για τον προσδιορισμό της σχετικής αγοράς, μέσω δημοσκοπήσεως.

I. Εισαγωγικά

1. Βάσει των ως άνω σχετικών α), β) και γ), η γνωστοποιούσα εκτέλεσε ελέγχους SSNIP επεξεργαζόμενη δημοσκοπικά στοιχεία και βάσει των αποτελεσμάτων υποστήριξε ότι αυτά συνηγορούν υπέρ της ένταξης των δημοσίων ΣΑΕΚ στην ίδια σχετική αγορά με τις ιδιωτικές ΣΑΕΚ (βλ. και παρ. 21-26 Συμπληρωματικού Υπομνήματος). Η γνωστοποιούσα εκτέλεσε επιπλέον και έλεγχο SSNDQ («μικρή αλλά σημαντική μείωση της ποιότητας») βάσει απαντήσεων της ίδιας δημοσκόπησης (παρ. 27-28 Συμπληρωματικού Υπομνήματος), επικαλούμενη το ίδιο συμπέρασμα περί ένταξης των δημοσίων ΣΑΕΚ στην ίδια σχετική αγορά με τις ιδιωτικές.
2. Η διενέργεια του ελέγχου SSNIP για την οριοθέτηση σχετικής αγοράς σε υποθέσεις ανταγωνισμού δια δημοσκοπήσεως είναι επί της αρχής εφικτή και θεμιτή. Επί της ουσίας, πρόκειται για εφαρμογή της μεθοδολογίας "Critical Loss Analysis"[916]. Αυτή η προσέγγιση δεν εκτιμά οικονομετρικά την καμπύλη ζήτησης και ακολούθως την ελαστικότητα αυτής[917] αλλά υπολογίζει απευθείας τη μείωση της ζήτησης σε περίπτωση υποθετικής αύξησης της τιμής, μείωση που την ταυτίζει με το ποσοστό των ερωτηθέντων που απάντησαν «ναι» στην ερώτηση αν θα στρέφονταν στο εναλλακτικό προϊόν εφόσον συνέβαινε η εν λόγω αύξηση.
3. Συνοπτικά, ο έλεγχος κατασκευάζεται ως εξής:

[916] Βλ. και Κατευθυντήριες ΕΕ για τον ορισμό της σχετικής αγοράς, C/2024/1645, παρ. 59.
[917] Η ελαστικότητα της ζήτησης ορίζεται ως: η σχετική μεταβολή της πωλούμενης ποσότητας ως προς την σχετική μεταβολή της τιμής πώλησης (σε όρους ποσοστών). Έτσι αν π.χ. η ποσότητα μειωθεί κατά 20% ως αντίδραση σε αύξηση τιμής κατά 5%, η ελαστικότητα υπολογίζεται ως το κλάσμα 20% / 5% = 4,0 και ερμηνεύεται «η σχετική μεταβολή της ζήτησης είναι 4 φορές μεγαλύτερη από τη σχετική μεταβολή της τιμής» (σε όρους ποσοστών).

Έστω π_0 το κέρδος ανά μονάδα και έστω q_0 η ποσότητα (στην περίπτωσή μας, πλήθος σπουδαστών) προ της αύξησης τιμής, και π_1, q_1 τα αντίστοιχα μεγέθη μετά την αύξηση. Για να συμπεριληφθεί το εναλλακτικό προϊόν στη σχετική αγορά, πρέπει τα συνολικά κέρδη μετά την αύξηση της τιμής να είναι χαμηλότερα των κερδών πριν την αύξηση:

$$\pi_1 \times q_1 \ < \ \pi_0 \times q_0.$$

Αναδιατάσσοντας, οδηγούμαστε τελικά στη σχέση-κριτήριο για την ένταξη,

$$\frac{|\Delta q|}{q_0} > \frac{\Delta \pi}{\pi_1},$$

ή

$$\%\ \text{Απώλεια Ζήτησης} \ > \frac{\text{Μεταβολή κέρδους ανά μονάδα (ευρώ)}}{\text{Κέρδος ανά μονάδα μετά την αύξηση (ευρώ)}}$$

Περαιτέρω, το δεξί σκέλος της ανισότητας μπορεί ισοδύναμα να γραφεί ως

$$\%\ \text{Απώλεια Ζήτησης} \ > \frac{\%\ \text{Μεταβολή τιμής SSNIP (\% ΔP)}}{\%\ \Delta P + \%\ \text{Margin (προ αύξησης)}}.$$

Το δεξί σκέλος της ανισότητας είναι η «Κρίσιμη Απώλεια» και υπολογίζεται από τα οικονομικά στοιχεία του προϊόντος που είναι ήδη εντός της σχετικής αγοράς και από το υποτιθέμενο ποσό αύξησης της τιμής, ενώ το αριστερό σκέλος είναι η εκτιμώμενη πραγματική απώλεια και υπολογίζεται από τη δημοσκόπηση ως

> **% Απώλεια ζήτησης** = % ερωτηθέντων που δήλωσαν ότι θα έπαυαν να καταναλώνουν το προϊόν του οποίου η τιμή αυξήθηκε, και θα κατανάλωναν το εναλλακτικό ή θα έβγαιναν εκτός αγοράς.

Αν η ανισότητα επιβεβαιώνεται, αν δηλαδή η εκτιμώμενη πραγματική απώλεια είναι μεγαλύτερη της Κρίσιμης Απώλειας, τότε η εξεταζόμενη αύξηση της τιμής θα οδηγήσει σε μείωση κερδών, και αυτό αποτελεί καταρχάς ένδειξη υπέρ της ένταξης του εναλλακτικού προϊόντος στην ίδια σχετική αγορά, διότι θεωρείται ότι ασκεί επαρκή ανταγωνιστική πίεση, αφού κάνει την αύξηση της τιμής ζημιογόνα.

Περαιτέρω, όμως, δεδομένου ότι τα παραπάνω αποτελούν σημειακές εκτιμήσεις τυχαίων μεταβλητών, απαιτείται να διενεργηθούν στατιστικοί έλεγχοι υποθέσεων/υπολογισμός διαστημάτων εμπιστοσύνης, ώστε να προσδιοριστεί ο βαθμός στατιστικής βεβαιότητας με τον οποίο μπορεί κανείς να υποστηρίξει ότι η απώλεια ζήτησης θα οδηγήσει σε μείωση ή αύξηση κερδών.

II. Η Δημοσκόπηση MRB

4. Τα γενικά χαρακτηριστικά της δημοσκόπησης της MRB (2025) έχουν ως ακολούθως[918]:

[918] Βλ. Σχετικό α) σελ. 14.

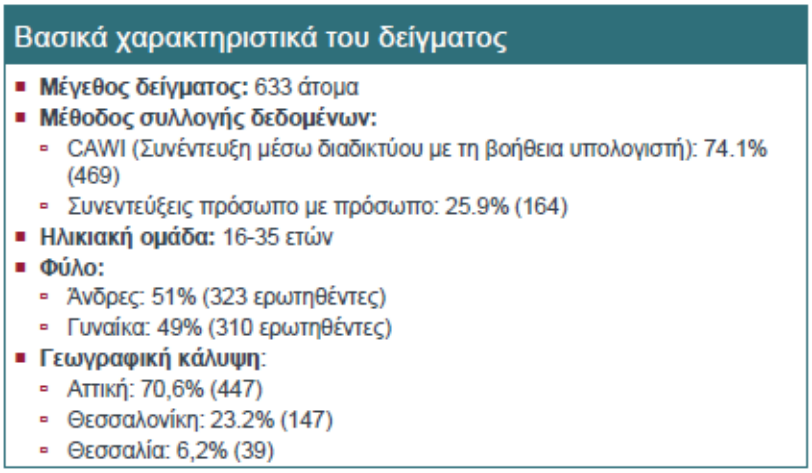

5. Εκ του συνολικού αυτού δείγματος, στις ερωτήσεις που σχετίζονται με τους ελέγχους SSNIP (Q11 και Q12) και SSNSQD (Q13) απάντησαν οι ακόλουθοι[919]:

Πίνακας Π.1: Πλήθος και σχετικές συχνότητες υποκατηγοριών ερωτηθέντων

• Υποκατηγορία	Πλήθος	%
Υφιστάμενοι σπουδαστές ιδιωτικών ΣΑΕΚ	[…]	[…]
Απόφοιτοι ιδιωτικών ΣΑΕΚ	[…]	[…]
Πιθανοί μελλοντικοί σπουδαστές ιδιωτικών ΣΑΕΚ	[…]	[…]
ΣΥΝΟΛΟ	[…]	**100,00 %**

III. Μεθοδολογικά προβλήματα στους ελέγχους SSNIP της γνωστοποιούσας.

6. Η γνωστοποιούσα διενήργησε ελέγχους SSNIP, χρησιμοποιώντας τόσο το συνολικό ως άνω δείγμα όσο και τα τρία υπο-δείγματα χωριστά, προκειμένου να υπολογίσει το ποσοστό απώλειας ζήτησης. Όμως, τόσο τα δεδομένα της συγκεκριμένης δημοσκόπησης όσο και ορισμένες επιμέρους μεθοδολογίες που εφαρμόστηκαν, ενέχουν προβλήματα που καθιστούν τα περισσότερα αποτελέσματα ελέγχων SSNIP και τα συναρτώμενα συμπεράσματα αναξιόπιστα, ενώ εκεί που τα

[919] Βλ. Σχετικό β).

αποτελέσματα ελέγχων SSNIP μπορούν να γίνουν μεθοδολογικά αποδεκτά, δεν οδηγούν στο συμπέρασμα που υποστηρίζει η γνωστοποιούσα, όπως αναλύεται κατωτέρω.

7. Συνοπτικά τα προβλήματα εστιάζονται καταρχάς στα ακόλουθα:

1. Μεθοδολογικά ασυνεπής εφαρμογή του ελέγχου SSNIP.
2. Προβληματικές διατυπώσεις των ερωτήσεων του ελέγχου SSNIP.
3. Χρήση μη-αντιπροσωπευτικών στατιστικών δειγμάτων.
4. Υπερβολικά υψηλή εκτίμηση της ελαστικότητας ζήτησης.

7.1. Μεθοδολογικά ασυνεπής εφαρμογή του ελέγχου SSNIP.

8. Η γνωστοποιούσα διενήργησε έλεγχο SSNIP υπό την υπόθεση ότι η υποψήφια αγορά είναι το σύνολο των Ιδιωτικών ΣΑΕΚ και εξετάζει δια της λογικής του ελέγχου SSNIP το κατά πόσο αυτή θα πρέπει να επεκταθεί προκειμένου να συμπεριλάβει και τις δημόσιες ΣΑΕΚ. Η μεθοδολογικά αποδεκτή εφαρμογή του ελέγχου SSNIP, ορίζει ότι ο έλεγχος SSNIP εκτελείται σειριακά και σταδιακά, ξεκινώντας από τη στενότερη υποψήφια αγορά (narrowest candidate market), την οποία επεκτείνει εφόσον τα αποτελέσματα του εκάστοτε ελέγχου SSNIP υποδεικνύουν κάτι τέτοιο[920]. Στη συγκεκριμένη υπόθεση αυτό θα απαιτούσε να εκτελεσθεί έλεγχος SSNIP εξετάζοντας αρχικά τα μέρη ΑΚΜΗ-ΔΕΛΤΑ, στη συνέχεια συμπεριλαμβάνοντας τους μεγαλύτερους ανταγωνιστές αυτών και βαθμιαία το σύνολο των υπόλοιπων ιδιωτικών ΣΑΕΚ. Σε περίπτωση που σε όλους αυτούς τους ελέγχους SSNIP προέκυπτε ένδειξη επέκτασης της σχετικής αγοράς, θα είχαμε φτάσει στην υποψήφια αγορά «Ιδιωτικές ΣΑΕΚ» και ακολούθως, θα εξέταζε κανείς την πιθανή επέκτασή της με τη συμπερίληψη και των δημοσίων ΣΑΕΚ.

9. Η γνωστοποιούσα λαμβάνει ως δεδομένο ότι έχουμε μια ενιαία αγορά «Ιδιωτικών ΣΑΕΚ» ως υποθετικό μονοπωλητή και εκτελεί τον επόμενο έλεγχο SSNIP προκειμένου να ελέγξει εάν σε αυτήν περιλαμβάνονται και οι δημόσιες ΣΑΕΚ. Πιθανώς αυτό γίνεται διότι βασίζεται στην οριοθέτηση της αγοράς ΣΑΕΚ στην οποία κατέληξε η Έκθεση. Ωστόσο, η Έκθεση, βασίστηκε για τον ορισμό της αγοράς σε πληθώρα ποιοτικών και ποσοτικών στοιχείων, όχι όμως σε διενέργεια ελέγχου SSNIP. Αυτή η σύμφυση διαφορετικών μεθοδολογιών δημιουργεί προβληματισμό για την ορθότητα και την αξιοπιστία του ελέγχου SSNIP «τελικού σταδίου», όπως εφαρμόστηκε από τη γνωστοποιούσα.

7.2. Προβληματική διατύπωση ερωτήσεων ελέγχου SSNIP.

10. Η διατύπωση των ερωτήσεων σε σχέση με τον έλεγχο SSNIP είχε ως ακολούθως: (διευκρινίζεται ότι τα αναφερόμενα δίδακτρα είναι ετήσια):

Q11_12. Αν όλα τα άλλα παρέμεναν ίδια, αλλά τα δίδακτρα όλων των ιδιωτικών ΙΕΚ ήταν αυξημένα κατά 5% - δηλαδή, για παράδειγμα, αν τα δίδακτρα ήταν […] ευρώ και αυξάνονταν σε περίπου […] ευρώ - ποια από τις παρακάτω επιλογές θα εξετάζατε?
• Θα επέλεγα το ίδιο ΙΕΚ • Θα σκεφτόμουν να αλλάξω σε δημόσιο ΙΕΚ • Θα σκεφτόμουν να διακόψω εντελώς τις σπουδές σε ΙΕΚ

[920] Βλ. σαφή σχετική αναφορά στις Κατευθυντήριες ΕΕ για τον ορισμό της σχετικής αγοράς, C/2024/1645, παρ. 28.

Q12_12. Αν όλα τα άλλα παρέμεναν ίδια, αλλά τα δίδακτρα όλων των ιδιωτικών ΙΕΚ ήταν αυξημένα κατά 10% - δηλαδή, για παράδειγμα, αν τα δίδακτρα ήταν 1.800 ευρώ και αυξάνονταν σε περίπου 2.000 ευρώ - ποια από τις παρακάτω επιλογές θα εξετάζατε?
• Θα επέλεγα το ίδιο ΙΕΚ • Θα σκεφτόμουν να αλλάξω σε δημόσιο ΙΕΚ • Θα σκεφτόμουν να διακόψω εντελώς τις σπουδές σε ΙΕΚ

11. Διαπιστώνουμε ότι
α) Η ερώτηση είναι «*ποια από τις παρακάτω επιλογές θα εξετάζατε*» και όχι π.χ. «*τι θα κάνατε*;».
β) Οι κρίσιμες εν προκειμένω απαντήσεις (2η και 3η) διατυπώνονται ως «*θα σκεφτόμουν να…*» και όχι π.χ. ως «*Θα άλλαζα σε …*» και «*Θα διέκοπτα …*» αντίστοιχα.

Δεν ζητείται δηλαδή από τους σπουδαστές να δηλώσουν με βεβαιότητα ότι θα μετακινούντο σε δημόσια ΣΑΕΚ αλλά το αν η υποτιθέμενη αύξηση διδάκτρων θα τους έκανε να εξετάσουν την πιθανότητα αυτή. Κατά συνέπεια **το ποσοστό που υπολογίστηκε δεν εκφράζει τους καταναλωτές με δηλωμένη προτίμηση να μετακινηθούν σε δημόσιες ΣΑΕΚ σε περίπτωση αύξησης της τιμής των ιδιωτικών ή να διακόψουν αλλά εκείνους που απλώς θα εξέταζαν μια τέτοια πιθανότητα.**

12. Σύμφωνα με τη γνωστοποιούσα[921] «*η ερώτηση προς τους συμμετέχοντες διατυπώθηκε ως προς το εάν θα εξέταζαν το ενδεχόμενο αλλαγής από επιλογή, καθώς η έρευνα αφορούσε ένα υποθετικό σενάριο σε σύνολο ερωτηθέντων που περιλάμβανε και υφιστάμενους σπουδαστές. **Εάν η ερώτηση είχε διατυπωθεί ως «θα αλλάζατε», τα αποτελέσματα θα μπορούσαν να είναι μεροληπτικά, καθώς οι υφιστάμενοι σπουδαστές είναι πιο πιθανό να μην αλλάξουν κατά την διάρκεια των σπουδών τους***». Η εν λόγω επιχειρηματολογία επιδιώκει να δικαιώσει ως ορθή την επιλεγείσα διατύπωση της ερώτησης SSNIP.

13. Επί της επιχειρηματολογίας αυτής, λεκτέα είναι τα κάτωθι:

α) **Δεν τεκμηριώνεται** για ποιους λόγους «*οι υφιστάμενοι σπουδαστές είναι πιο πιθανό να μην αλλάξουν κατά την διάρκεια των σπουδών τους*».

β) **Αν** υποτεθεί ότι αυτή η «**τάση**» των υφιστάμενων σπουδαστών είναι **υπαρκτή**, **τότε αποτελεί χαρακτηριστικό της ζήτησης στην αγορά, χαρακτηριστικό που ήδη από μόνο του καταδεικνύει μειωμένη υποκαταστασιμότητα**.

γ) Σε κάθε περίπτωση, **η ερώτηση και οι απαντήσεις δεν αντανακλούν το τι θα έκαναν οι ερωτώμενοι, αλλά το αν απλώς θα σκέφτονταν ή όχι περί μεταπήδησης σε δημόσια ΣΑΕΚ**.

14. Κατά συνέπεια, η διατύπωση της ερώτησης παραμένει προβληματική, και απομακρυσμένη από το να συλλάβει δια των απαντήσεων που δόθηκαν σε αυτήν τα χαρακτηριστικά της ζήτησης. **Το ποσοστό που υπολογίστηκε από τη γνωστοποιούσα για τη διενέργεια του ελέγχου SSNIP <u>δεν</u> εκφράζει τους καταναλωτές με δηλωμένη προτίμηση να μετακινηθούν σε δημόσιες ΣΑΕΚ σε περίπτωση αύξησης της τιμής των ιδιωτικών, αλλά εκείνους που απλώς θα εξέταζαν μια τέτοια πιθανότητα**.

[921] Βλ. Σχετικό β), σελ. 5.

15. Στο Σχετικό γ)-Συμπληρωματικό Υπόμνημα αναφέρεται ότι έγινε «Ανάλυση Ευαισθησίας» (sensitivity analysis) ως προς το θέμα αυτό (η οποία υπεβλήθη από τη γνωστοποιούσα κατά την ακροαματική στις 24.06.2025, αλλά και ως σχετικό 4 του Συμπληρωματικού Υπομνήματος). Σε όσες περιπτώσεις η ανάλυση αυτή έγινε επί του συνόλου του δείγματος (μαζί απόφοιτοι, υφιστάμενοι σπουδαστές, και πιθανοί μελλοντικοί σπουδαστές) δεν μπορεί να θεωρηθεί αξιόπιστη, δεδομένου ότι πρόκειται για σοβαρά «στατιστικά μολυσμένο» δείγμα, όπως αναλύεται στην επόμενη ενότητα.

7.3. Χρήση μη-αντιπροσωπευτικών δειγμάτων

16. Στο Συμπληρωματικό Υπόμνημα, η γνωστοποιούσα καταρχάς και κυρίως εκτελεί ελέγχους SSNIP επί του συνόλου των ερωτώμενων ιδιωτικών ΣΑΕΚ (απόφοιτοι, υφιστάμενοι, πιθανοί μελλοντικοί σπουδαστές ιδιωτικών ΣΑΕΚ– εφεξής αναφερόμενοι από κοινού η «Κεντρική Προσέγγιση»). Συμπληρωματικά, στο παράρτημα του Συμπληρωματικού Υπομνήματος παραθέτει τα στατιστικά αποτελέσματα για τις τρεις υποκατηγορίες χωριστά.

17. Η Κεντρική Προσέγγιση θα ήταν ορθή αν κάθε μία υποκατηγορία του δείγματος μπορούσε να θεωρηθεί αρκούντως αντιπροσωπευτική των φορέων της ζήτησης στην αγορά. Αν δεν συμβαίνει κάτι τέτοιο, η Κεντρική Προσέγγιση χρησιμοποιεί ένα ουσιωδώς «μολυσμένο» στατιστικό δείγμα (contaminated sample) και τα αποτελέσματά της δεν μπορούν να θεωρηθούν αξιόπιστα.

18. Συγκεκριμένα:

Η ζήτηση στην αγορά των ΣΑΕΚ υλοποιείται δια

- ενδιαφερομένων που ετοιμάζονται να σπουδάσουν και διενεργούν έρευνα αγοράς («εγγύς μελλοντικοί/πιθανοί σπουδαστές),
- υφιστάμενων σπουδαστών, δεδομένου ότι βρίσκονται εντός της αγοράς και έχουν τη δυνατότητα να αλλάξουν ΣΑΕΚ.

7.3.1. Απόφοιτοι

19. Τονίζεται ότι η ζήτηση στην αγορά *δεν* υλοποιείται δια μέσου αποφοίτων, διότι το εν λόγω «προϊόν» (διετής φοίτηση σε ΣΑΕΚ) καταναλώνεται άπαξ (πλην ίσως ελαχίστων εξαιρέσεων). Ήδη εκ του γεγονότος αυτού και μόνον, η χρησιμοποίηση της υποκατηγορίας των αποφοίτων είναι προβληματική, δεδομένου ότι δεν είναι καν δυνητικοί φορείς ζήτησης στην αγορά αυτή.

20. Επιπροσθέτως, οι απαντήσεις των αποφοίτων εκφράζουν προτιμήσεις βάσει εκ των υστέρων αποτίμησης των σπουδών τους και ανάλογα και με την επαγγελματική τους πορεία (*ex post* “value for money assessment”). Οι απαντήσεις τους είναι επηρεασμένες από την «εκ των υστέρων γνώση», και συγκεκριμένα από το κατά πόσο *ικανοποιήθηκαν* ή όχι οι *προσδοκίες* που είχαν για το *αποτέλεσμα* της φοίτησής τους σε ΣΑΕΚ. Αν παραδείγματος χάριν, η επαγγελματική τους σταδιοδρομία μετά τη φοίτηση δεν ήταν ανάλογη των προσδοκιών που είχαν, τότε είναι πολύ πιθανόν να καταλογίσουν αυτή την ανεπιθύμητη εξέλιξη στις σπουδές τους, και να θεωρήσουν εκ των υστέρων ότι τα δίδακτρα που κατέβαλαν «πήγαν χαμένα», και άρα σε μια ερώτηση SSNIP να απαντήσουν σε μεγάλο ποσοστό «ναι, θα πήγαινα σε δημόσια ΣΑΕΚ» εξαιτίας αυτής της εκ των υστέρων αποτίμησης της οικονομικής αξίας που είχαν οι σπουδές τους στην ιδιωτική ΣΑΕΚ, μετρημένες σε όρους οικονομικής αποδοτικότητας. Αντίστοιχη παρατήρηση, προς την άλλη

κατεύθυνση, ισχύει και για αυτούς που είναι ικανοποιημένοι από την μετέπειτα επαγγελματική τους πορεία.

21. **Αυτή όμως η διάσταση του θέματος δεν σχετίζεται με την καταναλωτική συμπεριφορά που αντιμετωπίζουν οι επιχειρήσεις στην αγορά, και άρα δεν αντανακλά την καμπύλη ζήτησης, δεδομένου ότι η συμπεριφορά αυτών που καταναλώνουν/θα καταναλώσουν στο εγγύς μέλλον βασίζεται στις εν λόγω προσδοκίες καθαυτές («ex ante valuation"), και όχι στην ex post αποτίμηση για το αν αυτές ικανοποιήθηκαν ή όχι**.

22. Βεβαίως, θα μπορούσε να υποστηρίξει κανείς ότι οι απόψεις των αποφοίτων με κάποιους τρόπους διαχέονται ως πληροφορία και τελικά λαμβάνονται υπόψη από τους υφιστάμενους και τους μελλοντικούς/πιθανούς σπουδαστές. Αυτό είναι μια εύλογη τοποθέτηση, η οποία όμως στην καλύτερη περίπτωση θα μετέτρεπε στατιστικά τους αποφοίτους σε «ατελείς εκπροσώπους» («proxies») των προτιμήσεων των υφιστάμενων και των μελλοντικών σπουδαστών προς στατιστική χρήση μόνο εν τη απουσία πληροφοριών για τις προτιμήσεις αυτών, και με ρητή αναφορά στην πρόσθετη αβεβαιότητα που περιβάλλει στατιστικά συμπεράσματα που βασίζονται σε «proxy» μεταβλητές και στοιχεία.

23. Κατά συνέπεια, οι απαντήσεις των αποφοίτων δεν αντανακλούν τα χαρακτηριστικά της ζήτησης που αντιμετωπίζουν οι επιχειρήσεις και είναι παραπλανητικό και αναξιόπιστο να χρησιμοποιηθούν οι απαντήσεις αυτές σε έναν έλεγχο SSNIP. Στην περίπτωση, δε, που χρησιμοποιηθούν μαζί με τις απαντήσεις άλλων κατηγοριών, μολύνουν το στατιστικό δείγμα όπως προαναφέρθηκε.

7.3.2. Μελλοντικοί πιθανοί σπουδαστές

24. Αναφορικά με την υποκατηγορία των «μελλοντικών πιθανών» σπουδαστών, αυτοί χαρακτηρίστηκαν έτσι επειδή απάντησαν στην ακόλουθη ερώτηση της Δημοσκόπησης MRB:

Χ6. Πόσο πιθανό είναι να φοιτήσετε στην επόμενη 5ετια σε κάποιο ΙΕΚ/ ΣΑΕΚ (Σχολή Ανώτερης Επαγγελματικής Κατάρτισης) είτε δημόσια είτε ιδιωτική?

25. Διαπιστώνεται ότι δεν πρόκειται για ενδιαφερόμενους οι οποίοι βρίσκονται σε διαδικασία «έρευνας αγοράς» προκειμένου να ξεκινήσουν σύντομα τις σπουδές τους σε ΣΑΕΚ, αλλά γενικότερα για κάποιους που το θεωρούν πιθανό «εντός 5ετίας». Αυτό απομακρύνει κρίσιμα το εν λόγω υπο-δείγμα από τα χαρακτηριστικά εκείνα που θα το έκανε συναφές με όσους είτε ήδη φοιτούν είτε ετοιμάζονται να φοιτήσουν και ερευνούν την αγορά[922].

Σχετικά παρατίθεται η εξής ανάλυση, όπως προκύπτει από τη Δημοσκόπηση MRB:

Πίνακας Π.2: Τρέχουσα κατάσταση «πιθανών μελλοντικών σπουδαστών ΣΑΕΚ»

• **Υποκατηγορία Πιθανοί Μελλοντικοί /** *«Χ5. Αυτή την εποχή είστε…»*	**Πλήθος**	**%**
Μαθητής Λυκείου (Γενικού/Επαγγελματικού)	[…]	[…]

[922] Σημειώνεται ότι παρόμοια ερώτηση χρησιμοποιήθηκε και στην Δημοσκόπηση ΕΑ, αλλά σε αυτήν ο σκοπός δεν ήταν να συλλεγούν στοιχεία για εκτέλεση ελέγχου SSNIP αλλά να γίνει μια ποιοτική αξιολόγηση των αποτελεσμάτων.

Απόφοιτος ΑΕΙ/ΤΕΙ	[…]	[…]
Τίποτα από τα παραπάνω	[…]	[…]
ΣΥΝΟΛΟ	[…]	**100,00 %**

26. Αν και το παραπάνω αποτελεί υπερσύνολο αυτών που απάντησαν στις ερωτήσεις SSNIP, **είναι ενδεικτικό το ότι στη συντριπτική τους πλειοψηφία, αυτοί που συμπεριλήφθηκαν συνολικά στο δείγμα ως πιθανοί μελλοντικοί σπουδαστές ΣΑΕΚ είναι ήδη απόφοιτοι ΑΕΙ/ΤΕΙ.** Αυτό **ενισχύει τον βαθμό αποξένωσης από τα χαρακτηριστικά εκείνα που θα τους έκαναν επαρκώς αντιπροσωπευτικό δείγμα της ζήτησης που αντιμετωπίζουν οι ιδιωτικές ΣΑΕΚ**. Τέλος επισημαίνεται ότι «μελλοντικοί πιθανοί» σπουδαστές απάντησαν πως **είναι πιθανό να φοιτήσουν σε ΣΑΕΚ οι οποίες πλέον δεν υφίστανται,** όπως οι ΣΑΕΚ ΞΥΝΗ[923], ΔΗΜΟΚΡΙΤΟΣ και ΠΑΣΤΕΡ[924], **γεγονός που δείχνει ότι μέρος του δείγματος δεν έχει πραγματοποιήσει (ενδελεχή) έρευνα αγοράς** για την «πιθανή» φοίτησή του σε ΣΑΕΚ.

27. Επομένως, οι απαντήσεις των «πιθανών» μελλοντικών σπουδαστών, **όπως αυτοί προσδιορίστηκαν στη συγκεκριμένη έρευνα,** δεν αντανακλούν τα χαρακτηριστικά της ζήτησης που αντιμετωπίζουν οι επιχειρήσεις, και είναι παραπλανητικό και αναξιόπιστο να χρησιμοποιηθούν οι απαντήσεις αυτές σε έναν έλεγχο SSNIP. Στην περίπτωση δε, που χρησιμοποιηθούν μαζί με τις απαντήσεις άλλων κατηγοριών, μολύνουν το στατιστικό δείγμα.

28. Από τα παραπάνω προκύπτει ότι

(i) Η **Κεντρική Προσέγγιση** εκτέλεσης ελέγχων SSNIP πρέπει να θεωρηθεί μεθοδολογικά αναξιόπιστη, δεδομένου ότι βασίζεται στην στατιστική επεξεργασία **ενός ουσιωδώς μολυσμένου στατιστικού δείγματος** (**κατά 63%,** βλ. πίνακα Π.1. σχετικών συχνοτήτων).

Αυτό σημαίνει ότι τα συμπεράσματα που βασίζονται σε αυτήν, δηλαδή στο συνολικό δείγμα που απάντησε στις ερωτήσεις SSNIP, και οι σχετικοί πίνακες με αποτελέσματα (Τμήμα Α.1. με πίνακες 1 και 2, Τμήμα Α.2 Πίνακες 3, 4, 5, 6 και 7 του Σχετικού γ)), είναι μεθοδολογικά αναξιόπιστα ως προς το ερώτημα ενδιαφέροντος, και οι εν λόγω έλεγχοι πρέπει να αγνοηθούν ως μη-γενόμενοι.

(ii) Οι έλεγχοι SSNIP που βασίζονται στα επιμέρους δείγματα των αποφοίτων, και χωριστά των πιθανών μελλοντικών σπουδαστών, βασίζονται ο καθένας εξ ολοκλήρου σε ακατάλληλα δείγματα, όπως αναλύθηκε προηγουμένως, είναι μεθοδολογικά αναξιόπιστοι ως προς το ερώτημα ενδιαφέροντος, και πρέπει να αγνοηθούν ως μη-γενομένοι (Τμήμα Α.2. και Α.3 του Σχετικού γ), όπου αφορούν τις εν λόγω υποκατηγορίες).

Σημειώνεται ότι, παρόλο που στη σελ. 7 του Σχετικού γ) η γνωστοποιούσα αναγνωρίζει ότι μια οικονομετρική ανάλυση για την εκτίμηση της σχετικής ελαστικότητας της ζήτησης θα ήταν καταρχήν επιθυμητή και ενδεδειγμένη, εν προκειμένω αναφέρει ότι τα διαθέσιμα ιστορικά δεδομένα δεν είχαν (αρκετή) μεταβλητότητα τιμών για να ελέγξουν την ευαισθησία της ζήτησης στις μεταβολές τους. Ωστόσο, αυτό αποτελεί μια δήλωση της γνωστοποιούσας και όχι σχετική ανάλυση που τέθηκε υπόψιν της ΕΑ και από την οποία θα μπορούσε να προκύπτει το ως άνω συμπέρασμα. Σημειωτέον ότι στα πρακτικά της από

[923] Η οποία έχει μετονομαστεί σε ΑΛΦΑ εδώ και μεγάλο χρονικό διάστημα.

[924] Έπεται ότι σπουδαστές οι οποίοι θα ήταν σοβαρά ενημερωμένοι για την αγορά των ΣΑΕΚ θα γνώριζαν για τις εν λόγω αλλαγές.

6.6.2025 συνεδρίασης (σελ. 52) ο μάρτυρας της γνωστοποιούσας ανέφερε ότι μια οικονομετρική ανάλυση τέτοιας φύσης δεν θα ήταν εφικτό να γίνει σε τόσο μικρό χρονικό διάστημα[925].

7.3.3. Υφιστάμενοι σπουδαστές

29. Στο Σχετικό α) η Γνωστοποιούσα στήριξε την άποψή της περί ένταξης των δημοσίων ΣΑΕΚ στην ίδια σχετική αγορά με τις ιδιωτικές ΣΑΕΚ, στους ελέγχους SSNIP επί της υποκατηγορίας των υφιστάμενων σπουδαστών [παρόλο που στον σχετικό πίνακα της ίδιας σελίδας παρουσίασε και τα σχετικά ποσοστά των άλλων δύο κατηγοριών (αποφοίτων και εν δυνάμει σπουδαστών)].

30. Στο Σχετικό γ) όμως, η Γνωστοποιούσα επιχειρεί να αμφισβητήσει τη βαρύτητα των αποτελεσμάτων βάσει του υπο-δείγματος των υφιστάμενων σπουδαστών αναφέροντας τα κάτωθι[926]:

> *«Σημειώνουμε ότι, σύμφωνα με τα αποτελέσματα της έρευνας, σε σύγκριση με τους αποφοίτους και τους δυνητικούς σπουδαστές,* ***οι υφιστάμενοι σπουδαστές είναι σχετικά λιγότερο πιθανό να εξετάσουν το ενδεχόμενο να αλλάξουν από τις ιδιωτικές ΣΑΕΚ τους μετά από αύξηση των τιμών κατά 5-10%****.*
>
> *Κατανοούμε ότι αυτό μπορεί να οφείλεται σε διάφορους παράγοντες, όπως: (i) ορισμένοι υφιστάμενοι σπουδαστές ενδεχομένως να δυσκολεύτηκαν να σκεφτούν αναδρομικά την απόφασή τους κατά την εγγραφή, σε ένα υποθετικό σενάριο με υψηλότερα δίδακτρα. Σε αυτή την περίπτωση, λιγότεροι σπουδαστές θα απαντούσαν ότι θα άλλαζαν, καθώς θα εξέταζαν τη διακοπή και το κόστος της μετάβασης κατά την διάρκεια της περιόδου των σπουδών τους, δίνοντας προτεραιότητα στη συνέχεια του προγράμματος σπουδών τους (ii) οι απαντήσεις των υφιστάμενων σπουδαστών ενδέχεται επίσης να επηρεάζονται από το υφιστάμενο επίπεδο ικανοποίησής τους ή από την επένδυση που έχουν ήδη κάνει στο πρόγραμμά τους, και όχι από μια πλήρως αναδρομική αξιολόγηση. Επιπλέον, διαθέτουν διαφορετικό επίπεδο πληροφόρησης για την επιλογή που έχουν ήδη κάνει, σε σχέση με την εναλλακτική επιλογή.*
>
> *Αντ' αυτού, οι δυνητικοί σπουδαστές δεν υπόκεινται στην παραπάνω προκατάληψη (σσ:bias), καθώς ερωτώνται τη στιγμή που λαμβάνουν τις αποφάσεις τους.»*

31. Καταρχάς διαπιστώνουμε ότι στο χρονικό διάστημα που μεσολάβησε μεταξύ του Σχετικού α) και του Σχετικού γ), η Γνωστοποιούσα μετέβαλε την τοποθέτησή της ως προς την εν λόγω ανάλυση, δεδομένου ότι αρχικά είχε στηριχθεί στα αποτελέσματα από το υπό-δείγμα των υφιστάμενων σπουδαστών, ενώ με το παραπάνω απόσπασμα φαίνεται ότι αμφισβητεί την αξιοπιστία αυτών.

32. Ακολούθως, επί των ως άνω παρατηρήσεών της λεκτέα είναι τα εξής:

---

[925] Επισημαίνεται ότι η ως άνω αξιολόγηση σε σχέση με τους παλαιούς και μελλοντικούς σπουδαστές αφορά στην αντιπροσωπευτικότητα του δείγματος ως προς τις ερωτήσεις SSNIP, και αυτό που καταδεικνύεται είναι η έλλειψη αξιοπιστίας και η ακαταλληλότητα χρήσης των σχετικών απαντήσεων για εκτέλεση ελέγχων SSNIP αλλά και γενικότερα για την αξιολόγηση της εναλλαξιμότητας. Επί της αρχής αυτό δεν αποκλείει την αξιοποίηση των λοιπών απαντήσεων που έδωσαν οι εν λόγω ερωτώμενοι για σκοπούς ποιοτικής ανάλυσης.

[926] Βλ. Σχετικό γ) σελ.15.

(i) Η ερώτηση που απευθύνθηκε στους υφιστάμενους σπουδαστές (βλ. παρ. 10 του παρόντος), ***δεν ζητά* από αυτούς να σκεφτούν αναδρομικά αλλά αν θα εξέταζαν για το μέλλον την αλλαγή σε δημόσια ΣΑΕΚ σε μια πιθανή αύξηση της τιμής των ιδιωτικών ΣΑΕΚ. Επιπροσθέτως δεν απαιτείται να σκεφτούν αναδρομικά κάτι τέτοιο δεδομένου ότι μπορούν να αλλάξουν ΣΑΕΚ χωρίς απώλεια κεκτημένων**.

(ii) Το ότι «*έχουν διαφορετικό επίπεδο πληροφόρησης για την επιλογή που έχουν ήδη κάνει, σε σχέση με την εναλλακτική επιλογή*», είναι ορθή παρατήρηση, αλλά δεν δημιουργεί ουδένα μεθοδολογικό πρόβλημα. Πράγματι οι υφιστάμενοι σπουδαστές βρίσκονται εν μέσω διαδικασίας *ποιοτικής* αποτίμησης των προσδοκιών βάσει των οποίων έκαναν την καταναλωτική τους επιλογή, συγκρίνοντας την ζώσα σπουδαστική τους εμπειρία με τις προσδοκίες τους. **Δεδομένου ότι όπως προαναφέρθηκε οι υφιστάμενοι σπουδαστές αποτελούν τμήμα της ζήτησης, ιδιαίτερα στην περίπτωση αύξησης των τιμών, αν μέρος της ζήτησης έχει αυτό το χαρακτηριστικό, είναι ορθό να ληφθεί υπόψη και να επηρεάσει τα αποτελέσματα**. Συγκεκριμένα**, η ζώσα εμπειρία τους ως σπουδαστές, τους καθιστά «καλύτερα ενημερωμένους καταναλωτές», και δεν εισάγει κάποια «προκατάληψη» (bias) που στρεβλώνει την αποτύπωση των προτιμήσεών τους**. Αυτή η εν εξελίξει ποιοτική αποτίμηση των υπηρεσιών που λαμβάνουν βασίζεται σε πληροφορίες εντός και περί της ίδιας της αγοράς, και δεν είναι συγκρίσιμη/παρόμοια με την εκ των υστέρων οικονομική αποτίμηση την οποία, όπως αναφέρθηκε νωρίτερα, κάνουν οι απόφοιτοι βάσει της επαγγελματικής τους εξέλιξης εκτός της αγοράς.

(iii) Η τελευταία παρατήρηση της γνωστοποιούσας περί του ότι «*οι δυνητικοί σπουδαστές ερωτώνται τη στιγμή που λαμβάνουν τις αποφάσεις τους*» είναι καταφανώς ανακριβής, δεδομένου ότι όπως αναλύθηκε προηγουμένως, αυτοί οι σπουδαστές, στη συγκεκριμένη έρευνα, δεν είναι εγγύς δυνητικοί σπουδαστές αλλά μελλοντικοί/πιθανοί εντός της επόμενης 5ετίας, με τα προβλήματα που επισημάνθηκαν ανωτέρω.

Όπως εξάλλου, επισημάνθηκε ανωτέρω, το «ιδανικό» στατιστικό δείγμα θα συμπεριλάμβανε ένα μείγμα από υφιστάμενους σπουδαστές και *εγγύς* μελλοντικούς/πιθανούς σπουδαστές, διότι αυτές είναι οι υποκατηγορίες πληθυσμού που είναι φορείς της ζήτησης στην αγορά αυτή. Όπως όμως προαναφέρθηκε, οι «μελλοντικοί» σπουδαστές *στη συγκεκριμένη δημοσκόπηση*, δεν έχουν τα χαρακτηριστικά του *εγγύς* μελλοντικού/πιθανού σπουδαστή.

33. Συμπερασματικά, οι μόνοι έλεγχοι SSNIP που θα μπορούσαν να γίνουν μεθοδολογικά αποδεκτοί (αναφορικά με το στατιστικό δείγμα που χρησιμοποιούν) είναι αυτοί που βασίζονται αποκλειστικά. στο υπο-δείγμα των υφιστάμενων σπουδαστών, και εφόσον αγνοηθούν τα λοιπά μεθοδολογικά προβλήματα που καταδείχτηκαν προηγουμένως υπό 7.1. και 7.2., καθώς και αυτό που αναλύεται κατωτέρω υπό ενότητα IV.

7.4. Υπερβολικά υψηλή εκτίμηση ελαστικότητας ζήτησης.

34. Σύμφωνα με τα ποσοτικά αποτελέσματα της «Κεντρικής Προσέγγισης» ελέγχων SSNIP, ποσοστό […]% των καταναλωτών θα μεταπηδούσε σε δημόσιες ΣΑΕΚ στην περίπτωση αύξησης κατά 5% των διδάκτρων στις ιδιωτικές ΣΑΕΚ[927]. Αυτό αντιστοιχεί σε σημειακή ελαστικότητα

[927] Βλ. Πίνακα 1 σελ. 6 σχετικού γ).

ζήτησης […]. Αυτή η τιμή ελαστικότητας είναι υπερβολικά υψηλή σε σχέση με εκτιμημένες ελαστικότητες ζήτησης που έχουν δημοσιευθεί στην επιστημονική βιβλιογραφία και οι οποίες διαχρονικά, σε διαφορετικές χώρες και για διάφορα είδη εκπαίδευσης, κυμαίνονται συνήθως κάτω της μονάδας, και σχεδόν ποτέ δεν υπερβαίνουν την τιμή 2[928]. Άρα διαπιστώνεται ένα καθολικό δομικό χαρακτηριστικό της ζήτησης για εκπαιδευτικές υπηρεσίες γενικά, ανεξάρτητα από επιμέρους ιδιαίτερες συνθήκες, γεγονός το οποίο ενισχύει τον προβληματισμό για την αντιπροσωπευτικότητα του δείγματος της Δημοσκόπησης MRB.

35. Επιπροσθέτως, αυτές οι υψηλές «οιονεί ελαστικότητες» συνάδουν με το ότι η διατύπωση των ερωτήσεων SSNIP είχε πιθανολογική/δυνητική χροιά («*θα σκεφτόσασταν να*…»), οπότε οι ερωτώμενοι δεν εκφράζουν στην ουσία προτίμηση περί μεταστροφής, αλλά προτίμηση περί *διερεύνησης* μεταστροφής, διερεύνηση που φυσιολογικά θα επέλεγαν να κάνουν περισσότεροι καταναλωτές από όσους έχουν ρητή προτίμηση να μεταστρέψουν τη ζήτησή τους σε υποθετική αύξηση της τιμής. Όμως αυτό που απαιτείται να εκτιμηθεί στο πλαίσιο ελέγχου SSNIP είναι η ρητή προτίμηση μεταστροφής, όχι η προτίμηση διερεύνησης μεταστροφής.

IV. Έλεγχος SSNIP βάσει του υπό-δείγματος υφιστάμενων σπουδαστών

36. Όπως αναλύθηκε προηγουμένως, μόνο οι απαντήσεις ερωτηθέντων που είναι τώρα σπουδαστές ΣΑΕΚ μπορούν μεθοδολογικά αξιόπιστα να ληφθούν υπόψη για τον υπολογισμό του ποσοστού απώλειας ζήτησης που απαιτεί ο έλεγχος SSNIP. Συγκεκριμένα, για το υπο-δείγμα «υφιστάμενοι φοιτητές» έχουμε τα ακόλουθα αποτελέσματα:

Επίπεδο SSNIP	**[…] (αύξηση 5%)**	**[…] (αύξηση 10%)**
Θα σκεφτόμουν δημόσιο ΙΕΚ (πλήθος)	[…]	[…]
Θα σκεφτόμουν να διακόψω (πλήθος)	[…]	[…]
(Σ)	[…]	[…]
Σύνολο ερωτώμενων	[…]	[…]
% επί των […]	**[…]%**	**[…]%**

37. Η εκτέλεση ελέγχου SSNIP βασίστηκε στα εξής οικονομικά δεδομένα (βάσει εσωτερικών οικονομικών στοιχείων της ΑΚΜΗ, όπως διευκρίνισε η γνωστοποιούσα[929]),

Κέρδος ΑΚΜΗ ανά σπουδαστή	[…] ευρώ (= margin […]%)

[928] Βλ. ενδεικτικά Funk, H. J. (1972) "Price elasticity of demand for education at a private university". *The Journal of Educational Research*, *66*(3), 130-134, και Jackson, G. A., & Weathersby, G. B. (1975) "Individual demand for higher education: A review and analysis of recent empirical studies." *The Journal of Higher Education*, *46*(6), 623-652, και Bryan, G. A., & Whipple, T. W. (1995) "Tuition elasticity of the demand for higher education among current students: A pricing model" *The Journal of Higher Education*, *66*(5), 560-574, και Gallet, C. (2007) "A comparative analysis of the demand for higher education: Results from a meta-analysis of elasticities" *Economics Bulletin*, *9*(7), 1-14, και Langelett, G., Chang, K. L., Ola' Akinfenwa, S., Jorgensen, N., & Bhattarai, K. (2015) "Elasticity of demand for tuition fees at an institution of higher education" *Journal of higher education policy and management*, *37*(1), 111-119, και Farhan, B. Y. (2016) «Tuition elasticity of demand as a tool to manage higher education institutions». *International Journal of Arts & Sciences*, *9*(1), 159, και Kiiashko, O. (2016) "The Price Elasticity of the Demand for Higher Education: A Meta-Analysis." Master Thesis, Charles University in Prague, καθώς και τις πρόσθετες βιβλιογραφικές αναφορές σε αυτά.

[929] Βλ. σελ. 8 σχετικού α).

Μέσα δίδακτρα ΑΚΜΗ	[…] ευρώ
Αυξήσεις SSNIP	5% (+[…] ευρώ) και 10% (+[…] ευρώ)

Βάσει αυτών έχουμε, για να εκτελεσθεί ο έλεγχος SSNIP, εφαρμόζοντας την ανισότητα-κριτήριο[930]

$$\%\ \text{Απώλεια Ζήτησης} > \frac{\text{Μεταβολή κέρδους ανά μονάδα (ευρώ)}}{\text{Κέρδος ανά μονάδα μετά την αύξηση (ευρώ)}}$$

SSNIP +5%	[…]	Ισχύει – η αύξηση τιμής μειώνει τα κέρδη
SSNIP +10%	[…]	Οριακή περίπτωση – η αύξηση τιμής αφήνει τα κέρδη αμετάβλητα.

38. Σύμφωνα με τα παραπάνω, διαφαίνεται ότι μια αύξηση τιμής κατά 5% οδηγεί σε απώλεια κερδών, λόγω μετακίνησης σε δημόσιες ΣΑΕΚ ενώ μια αύξηση τιμής κατά 10% αφήνει τα κέρδη αμετάβλητα.

39. Επί των εν λόγω αποτελεσμάτων, σημειώνεται καταρχάς ότι και πάλι υποδηλώνουν ελαστικότητες ζήτησης αισθητά μεγαλύτερες από αυτές που έχουν υπολογιστεί στη διεθνή βιβλιογραφία (τιμή ελαστικότητας = […] για αύξηση 5%, και […] για αύξηση SSNIP 10%).

40. Πέραν αυτού όμως, καταδεικνύεται σαφώς η αβεβαιότητα που περιβάλει πάντα σημειακές στατιστικές εκτιμήσεις, διότι παρατηρούμε πως η ελαστικότητα ζήτησης *είναι μικρότερη* στην αύξηση 10%, παρά στην αύξηση 5%. Ήτοι, η εικόνα που σχηματίζεται είναι ότι περισσότεροι καταναλωτές θα μεταστραφούν σε μία αύξηση 5% παρά σε μία αύξηση 10%, κάτι καθόλα μη-εύλογο. Κατά συνέπεια, είναι εκ των ουκ άνευ το να αντιμετωπιστούν και αξιολογηθούν στατιστικά οι εν λόγω σημειακές εκτιμήσεις της «πραγματικής απώλειας ζήτησης», προκειμένου να είναι σαφές ποια συμπεράσματα μπορούν να εξαχθούν, και με τι βαθμό στατιστικής βεβαιότητας.

41. Το δημοσκοπικά εκτιμημένο %Απώλειας Ζήτησης είναι μια τυχαία μεταβλητή και η ορθή στατιστική προσέγγιση απαιτεί και τον υπολογισμό Διαστήματος Εμπιστοσύνης[931] γύρω από τις σημειακές εκτιμήσεις. Μπορούμε να θεωρήσουμε την εν λόγω τυχαία μεταβλητή ως μία δυαδική μεταβλητή (ενοποιώντας σε μία τις δύο απαντήσεις που σχετίζονται με μεταβολή συμπεριφοράς λόγω αύξησης της τιμής, και θεωρώντας τες ως τις «επιτυχίες» του πειράματος), οπότε έχουμε να υπολογίσουμε Διάστημα Εμπιστοσύνης (Δ.Ε.) ενός διωνυμικού ποσοστού.

Με **στατιστική βεβαιότητα 90%**, έχουμε τα εξής:

	5% SSNIP	**10% SSNIP**
Μέγεθος δείγματος	[…]	[…]
Επιτυχίες	[…]	[…]

[930] Η γνωστοποιούσα παρουσίασε τον έλεγχο SSNIP σε όρους ευρώ. Η εδώ παρουσίαση είναι μαθηματικά ισοδύναμη.

[931] Το «Διάστημα Εμπιστοσύνης» είναι ένα αριθμητικό διάστημα «από-έως» που περιβάλλει μια σημειακή στατιστική εκτίμηση της άγνωστης πραγματικής τιμής που έχει μια μεταβλητή, και προσδιορίζει (λαμβάνοντας υπόψη τη διακύμανση/αβεβαιότητα της εκτίμησης και με επιλεγμένη στατιστική βεβαιότητα), το εύρος τιμών εντός του οποίου βρίσκεται η πραγματική τιμή της υπό εξέταση μεταβλητής, δεδομένης της σημειακής εκτίμησης.

Σημειακή εκτίμηση %Απώλειας Ζήτησης	[…]	[…]
Τιμή Κανονικής κατανομής για δίπλευρο Δ.Ε. 90%	[…]	[…]
Κάτω όριο Δ.Ε. 90%	[…]	[…]
Άνω όριο Δ.Ε. 90%	[…]	[…]

Με **στατιστική βεβαιότητα 80%**, έχουμε τα εξής

	5% SSNIP	**10% SSNIP**
Μέγεθος δείγματος	[…]	[…]
Επιτυχίες	[…]	[…]
Σημειακή εκτίμηση %Απώλειας Ζήτησης	[…]	[…]
Τιμή Κανονικής κατανομής για δίπλευρο Δ.Ε. 80%	[…]	[…]
Κάτω όριο Δ.Ε. 80%	[…]	[…]
Άνω όριο Δ.Ε. 80%	[…]	[…]

Αυτά τα διαστήματα εμπιστοσύνης καταδεικνύουν την αβεβαιότητα που περιβάλει την σημειακή εκτίμηση. Για τον έλεγχο SSNIP «+5%», το σημειακό αποτέλεσμα έδειχνε μείωση της κερδοφορίας λόγω της αύξησης της τιμής. Αυτό όμως που μπορεί να ειπωθεί με στατιστική βεβαιότητα 90% είναι ότι η Απώλεια Ζήτησης μπορεί να είναι από […]% (οπότε δεν έχουμε μείωση των κερδών) έως και […]% (οπότε έχουμε μείωση των κερδών).

Αν μειώσουμε το επίπεδο της στατιστικής βεβαιότητας στο 80%, μπορούμε να πούμε ότι η Απώλεια Ζήτησης μπορεί να είναι από […]% (οπότε δεν έχουμε μείωση των κερδών) έως και […]% (οπότε έχουμε μείωση των κερδών). Ανάλογα είναι τα συμπεράσματα και για τον έλεγχο SSNIP «+10%», όπως προκύπτει από τους ανωτέρω πίνακες[932].

42. Σε σχέση με τα ανωτέρω η γνωστοποιούσα αναφέρει στο τμήμα Α.3 του Σχετικού γ) *«Για τους σημερινούς σπουδαστές τα αποτελέσματα δεν είναι στατιστικά σημαντικά, ωστόσο, υποδεικνύουν επίσης ότι το δημόσιο ασκεί ανταγωνιστική πίεση στο ιδιωτικό».* **Η δήλωση «*τα αποτελέσματα δεν είναι στατιστικά σημαντικά*» είναι ορθή - πρόκειται για τεχνική στατιστική ορολογία η οποία σημαίνει ότι μπορούν να χρησιμοποιηθούν τόσο για να υποστηρίξουν το ένα αποτέλεσμα (μείωση κερδών), όσο και το άλλο (αύξηση κερδών), σε οποιοδήποτε αποδεκτό επίπεδο**

[932] Σημειώνεται ότι η διεθνής επιστημονική συναίνεση αναφορικά με τον ελάχιστο αποδεκτό βαθμό στατιστικής βεβαιότητας σε τέτοιους ελέγχους ανέρχεται στο 90%, ακόμη και όταν *δεν* πρόκειται για ιατρικά και φαρμακευτικά ζητούμενα ή για άλλα που ενέχουν κίνδυνο για την ανθρώπινη ζωή (οπότε είναι ακόμη υψηλότερος). Ο υπολογισμός διαστήματος εμπιστοσύνης στατιστικής βεβαιότητας 80%, έγινε για να καταδειχτεί ότι η «απάντηση» του ελέγχου παραμένει αμφίσημη ακόμη και αν αποδεχτούμε ακόμη μικρότερο επίπεδο στατιστικής βεβαιότητας από το 90%.

στατιστικής βεβαιότητας. **Το δεύτερο όμως μέρος της δήλωσης, «*ωστόσο, υποδεικνύουν επίσης ότι το δημόσιο ασκεί ανταγωνιστική πίεση στο ιδιωτικό*» είναι εσφαλμένη και κατά συνέπεια παραπλανητική. Από τη στιγμή που ένας στατιστικός έλεγχος είναι αμφίσημος/στατιστικά μη-σημαντικός δεν μπορεί να χρησιμοποιηθεί αξιόπιστα για την εξαγωγή του οποιουδήποτε συμπεράσματος.**

43. Τα αποτελέσματα των ελέγχων στατιστικής σημαντικότητας για τους υφιστάμενους σπουδαστές που διενήργησε η γνωστοποιούσα παρουσιάζονται στο τμήμα Α.4 του Σχετικού γ), στους Πίνακες 12, 13, 14, 15, 16, 17 (1η γραμμή εκάστου για τους υφιστάμενους σπουδαστές). Εκεί, εκτελούνται δύο διαφορετικά είδη στατιστικών ελέγχων και για διαφορετικά σενάρια κερδοφορίας προ της αύξησης SSNIP, καθώς και αυξήσεις SSNIP 5% και 10%, ήτοι συνολικά 8 διαφορετικοί στατιστικοί έλεγχοι. Διαπιστώνεται ότι και στους οκτώ ελέγχους τα αποτελέσματα για τους υφιστάμενους σπουδαστές είναι στατιστικά μη-σημαντικά. Και τούτο διότι:

44. Στους εν λόγω ελέγχους έχουμε τα εξής επίπεδα στατιστικής βεβαιότητας από τη Frontier για τους υφιστάμενους σπουδαστές:

Πίνακας (1η γραμμή – υφιστάμενοι σπουδαστές)	Στήλη «p-value» (υστέρηση στατιστικής βεβαιότητας ως προς την πλήρη βεβαιότητα)	Μέγιστη στατιστική βεβαιότητα με την οποία μπορούμε να λάβουμε μη-αμφίσημο αποτέλεσμα [100% (-) p-value]	Αξιολόγηση μέγιστης επιτεύξιμης στατιστικής βεβαιότητας
12 (5% αύξηση)	[…]	[…]	Χαμηλή- διεθνώς μη αποδεκτή
12 (10% αύξηση)	[…]	[…]	Χαμηλή- διεθνώς μη αποδεκτή
13 (5% αύξηση)	[…]	[…]	Χαμηλή- διεθνώς μη αποδεκτή
13 (10% αύξηση)	[…]	[…]	Χαμηλή- διεθνώς μη αποδεκτή
14 (5% αύξηση)	[…]	[…]	Χαμηλή- διεθνώς μη αποδεκτή
15 (10% αύξηση)	[…]	[…]	Χαμηλή- διεθνώς μη αποδεκτή
16 (5% αύξηση)	[…]	[…]	Χαμηλή- διεθνώς μη αποδεκτή
17 (10% αύξηση)	[…]	[…]	Χαμηλή- διεθνώς μη αποδεκτή

45. Διαπιστώνεται από τον ανωτέρω πίνακα ότι η στατιστική βεβαιότητα με την οποία μπορεί κατά το μέγιστο να εξαχθεί ένα μη-αμφίσημο συμπέρασμα από το αποτέλεσμα του ελέγχου είναι σε όλες τις περιπτώσεις κάτω του 70%, το οποίο διεθνώς θεωρείται ιδιαίτερα χαμηλό και μη-παραδεκτό, και το οποίο χαρακτηρίζει το αποτέλεσμα ως «στατιστικά μη-σημαντικό», υπό την τεχνική ορολογία της στατιστικής επιστήμης. Αυτό άλλωστε, αποδέχεται και η Γνωστοποιούσα, όπως αναφέρεται ανωτέρω υπό παρ. 42 της παρούσας αξιολόγησης.

46. Κατά συνέπεια, ούτε αυτοί οι έλεγχοι SSNIP μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την οριοθέτηση της αγοράς, σε κάθε περίπτωση λόγω της στατιστικής αμφισημίας του αποτελέσματος («στατιστικής μη-σημαντικότητας»), το οποίο είναι συχνό φαινόμενο σε στατιστικούς ελέγχους.

ΣΤ. 2 Διενέργεια ελέγχου SSNDQ από την Γνωστοποιούσα για τον προσδιορισμό της σχετικής αγοράς, μέσω δημοσκοπήσεως

47. Η Δημοσκόπηση MRB περιείχε και ερωτήσεις σε σχέση με τη μείωση της ποιότητας (παραπέμποντας στον έλεγχο SSNDQ, «μικρή αλλά σημαντική και μη παροδική μείωση της ποιότητας»). Συγκεκριμένα τέθηκε η ερώτηση

Q13_1. Αν όλα τα άλλα παρέμεναν ίδια, αλλά η ποιότητα διδασκαλίας και συνολικής εκπαίδευσης όλων των ιδιωτικών ΙΕΚ ήταν αισθητά χαμηλότερη - ποια από τις παρακάτω επιλογές θα εξετάζατε?
• Θα επέλεγα το ίδιο ΙΕΚ • Θα σκεφτόμουν να αλλάξω σε δημόσιο ΙΕΚ • Θα σκεφτόμουν να διακόψω εντελώς τις σπουδές σε ΙΕΚ

Η διατύπωση *«αισθητά χαμηλότερη» δεν παραπέμπει σε «μικρή αλλά σημαντική»* μείωση της ποιότητας, δεδομένου ότι η εν λόγω φράση χρησιμοποιείται για να δηλώσει μια όχι μικρή μεταβολή. Κατά συνέπεια, η εν λόγω ερώτηση δεν αντιστοιχεί στο εννοιολογικό πλαίσιο του ελέγχου SSNDQ, το οποίο, βάσει της νομολογίας, «*αυτό που έχει σημασία είναι η μείωση της ποιότητας να παραμείνει μικρή, μολονότι σημαντική και μη παροδική*»[933].

Κατά τα λοιπά ισχύουν και εν προκειμένω α) οι προβληματισμοί που αναφέρθηκαν ανωτέρω υπό παρ. 7.3.1 και 7.3.2, ήτοι η ακαταλληλότητα των υποομάδων δυνητικών σπουδαστών και αποφοίτων για την εκτέλεση ενός τέτοιου είδους τεστ και β) οι προβληματισμοί που αναφέρθηκαν ανωτέρω υπό παρ. 7.2, ήτοι η προβληματική διατύπωση τόσο της υπόλοιπης ερώτησης (*«ποια από τις παρακάτω επιλογές θα εξετάζατε»*) όσο και των απαντήσεων 2 και 3 (*«θα σκεφτόμουν να…»*), υπό την έννοια ότι δεν ζητείται από τους σπουδαστές να δηλώσουν με βεβαιότητα ότι θα μετακινούντο σε δημόσια ΣΑΕΚ, αλλά το αν η υποτιθέμενη μείωση της ποιότητας των ιδιωτικών θα τους έκανε να εξετάσουν την πιθανότητα αυτή. Κατά συνέπεια το ποσοστό που υπολογίστηκε δεν εκφράζει τους καταναλωτές με δηλωμένη προτίμηση να μετακινηθούν σε δημόσιες ΣΑΕΚ σε περίπτωση μείωσης της ποιότητας των ιδιωτικών, αλλά εκείνους που απλώς θα εξέταζαν μια τέτοια

[933] Βλ. παρ. 30 της Ανακοίνωσης της Επιτροπής για τον ορισμό της σχετικής αγοράς και την εκεί αναφερόμενη νομολογία.

πιθανότητα. Δεδομένου αυτού του εγγενούς προβλήματος της ερώτησης όπως περιγράφηκε ανωτέρω, ούτε και οι απαντήσεις των υφιστάμενων σπουδαστών είναι ορθό να ληφθούν υπόψη ως προς αυτή την ερώτηση.